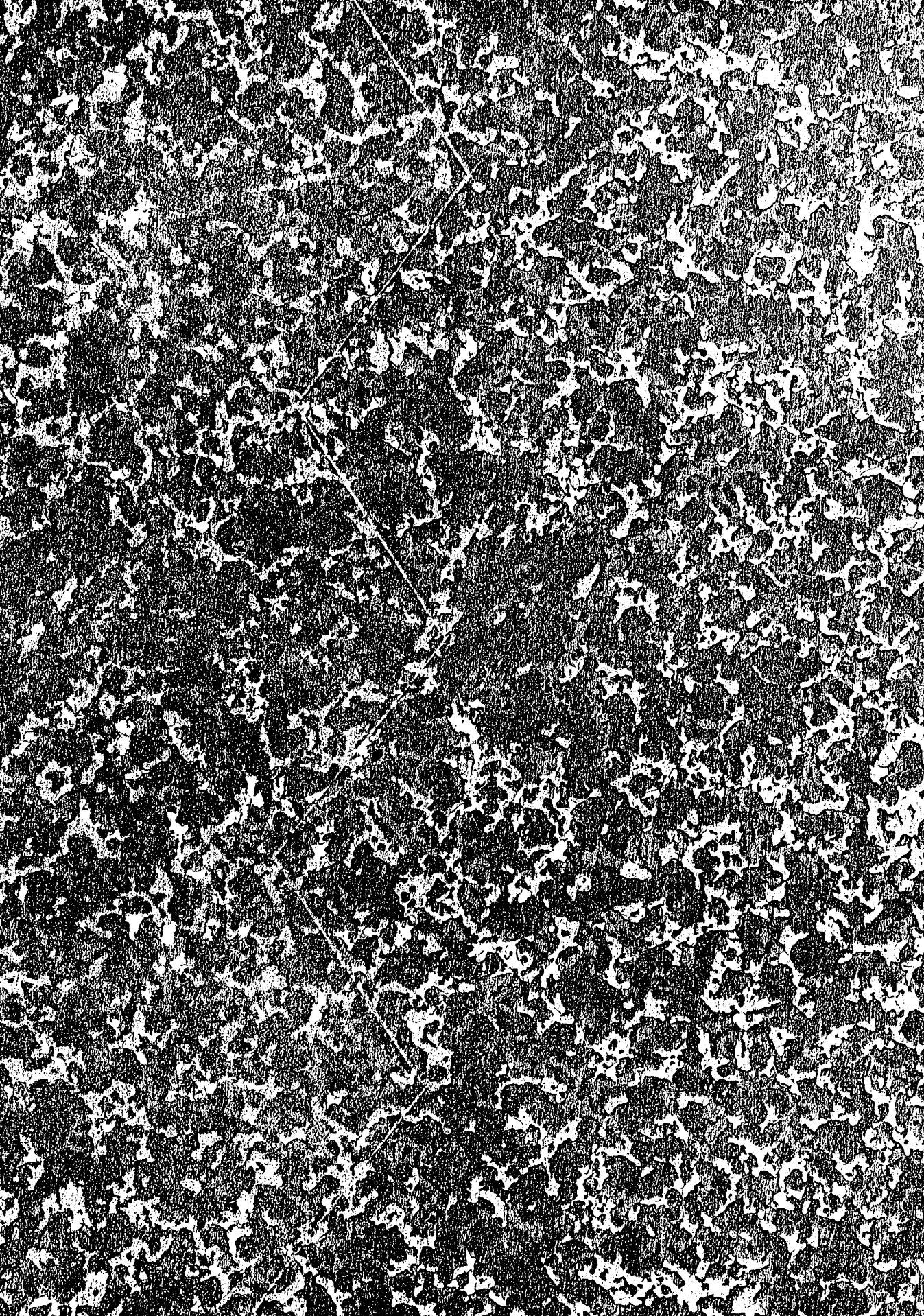

Volume

ume 1

The University of Chicago
Libraries

CATALONIA

MONASTICA

REULL DE DOCUMENTS I ESTUDIS
REFERENTS A MONESTIRS CATALANS

VOLUM I

MONESTIR DE MONTSERRAT
M·CM·XXVII

CATALONIA MONASTICA

CATALONIA

MONASTICA

RECUll DE DOCUMENTS I ESTUDIS
REFERENTS A MONESTIRS CATALANS

VOLUM I

MONESTIR DE MONTSERRAT
M·CM·XXVII

BX 2655
CA A3
v. 11

7/11/11

C 1-2

970904

AL REVERENDÍSSIM PARE ABAT
DOM ANTONI MARIA MARCET O. S. B.
ELS ESCRITORS DE «CATALONIA MONASTICA »
AMB AFECTE I AGRAÏMENT FILIALS
AQUEST VOLUM I ELS QUE EL SEGUEIXEN
ADRECEN OFRENEN DEDIQUEN

INTRODUCCIÓ

EN la plasmació espiritual i cultural del poble català, l'Orde de Sant Benet ha exercit una influència cabdal, definitiva.

A Catalunya — com a tants indrets d'Europa a l'època medieval — el Monestir, centre de vida ascètica, esdevingué al mateix temps un fogar de cultura, una escola — ben sovint única — de lletres, arts i oficis.

Amb aquella adaptabilitat meravellosa, patrimoni característic de l'Orde monàstica, el monjo, *semper et ad omnia paratus*, féu de tot i ensenyà de tot. En la tranquil·la solitud del claustre, esmerçà sos lleures, en havent acabat l'*Opus Dei*, copiant pacientment, pulcrament, acuradament centenars de còdexs, salvant així la cultura clàssica d'imminent ruïna i augmentant el patrimoni de la ciència cristiana. En dies de pau convertí l'ermàs i l'aiguamoll en terres de conreu; bastí esglésies i monestirs fent ell

de tot: d'arquitecte i de manobre, de pintor i d'esculptor; tallà les portes, forjà els ferres, teixí els ornaments litúrgics, cisellà els vasos sagrats, minià els llibres de cor... En temps de guerra contra la *mitja-lluna*, fou capdavanter i encoratjà a tots amb la imatge del Crucificat a foragitar els infidels i reconquerir el sòl beneït de la Pàtria.

En els problemes transcendentals de l'esperit orientà definitivament el nostre poble; l'adreçà vers Roma en la qüestió religiosa i obrí un ample portell als Pirineus per donar franca entrada a l'alenada de civilització que en tots els ordres havia promogut Carlemagne, mercès a l'empenta formidable d'aquell gran home educat al claustre, qui hagué nom *Alcuinus*. Encara devem als monjos l'haver nodrit nostres avantpassats amb la doctrina d'aquella obra poderosa, codi de discreció suma, concreció del geni legislador romà purificat pel Cristianisme, LA REGLA DE SANT BENET, que ha dotat el nostre poble del seu tret moral característic: el seny.

La vinguda i actuació dels benedictins a Catalunya estan tan íntimament enllaçades amb els seus orígens, que una relació ampla, objectiva, detallada del desplegament monàstic català, ens donaria feta en gran part la

història de la nostra terra en els primers segles de la seva existència. Escriure, però, la història definitiva de tots els monestirs catalans és feina llarga, feixuga, plena de tantes dificultats, que hom creu a voltes que es tracta d'un somni irrealitzable. Qui està preparat, capacitat per dur-la a terme?

*
* *

El monestir de Santa Maria de Montserrat — hereu espiritual del patrimoni monàstic de Catalunya — abans d'ocupar-se seriosament de la reconstrucció de la història pròpia, abans de pensar en dotar-se dels instruments de cultura que avui posseeix: Biblioteca, Impremta, Museus, etc., es preocupà llargament de recollir tota la documentació possible referent als nostres monestirs; i avui el nostre arxiu compta amb uns 50.000 documents de procedència i referència monàstico-catalanes, fons ja considerable que, si més no, ens encoratja i empeny a preparar-nos per realitzar aquesta obra magna.

El camí a fer serà aspre i dificultós; no podem comptar, dissortadament, amb obres similars, damunt les quals ens poguem basar i orientar-nos d'una faisó segura. I

en dir això no ens oblidem, no podríem oblidar-nos, de la multitud de documents escampats en publicacions d'una alta valor històrica. Pensem en les obres monumentals dels benedictins de Saint-Maur: *Annales Ordinis Sancti Benedicti*, *Gallia Christiana*, *Histoire littéraire de la France*, *Histoire Générale du Languedoc*, *Recueil des Historiens des Gaules et de la France*, etc., etc., en la *Marca Hispanica*; en les obres impreses dels PP. Yepes, Flórez, Villanueva; en les manuscrites dels PP. Caresmar, Pasqual, Martí, Ribas, Vila; en tantes voluminoses o petites monografies, referències, articles apareguts a casa i a fora: tot ben interessant, ben aprofitable, que caldrà tenir-ho present i utilitzar-ho; però tot plegat resulta obra fragmentària, de detall, d'anàlisi, i ens cal obra de conjunt, de síntesi perfecta, íntegra; en un mot, convé anar de dret i definitivament a la publicació del MONASTICON CATALONICUM.

Monasticon Catalonicum vol dir la història completa de l'Orde monàstica a Catalunya.

Entenem per *Orde Monàstica* els benedictins i les seves derivacions, com és ara, els cistercienses; els cartoixans, fins les ordes militars que adoptaren la Regla de Sant Benet; oposem, doncs, l'Orde monàstica als ca-

nonges regulars, a les ordes mendicants i clericals i a les congregacions modernes.

El nostre *Monasticon*, per l'extensió topogràfica, comprendrà els monestirs d'ambdós sexes fundats en territori de llengua catalana: Catalunya pròpiament dita, el Rosselló, Illes Balears i València. També hi seran inclosos aquells monestirs construïts en territori no català, però, que per haver format part de la Congregació benedictina catalana, els considerem com a nostres. Així Sant Joan de la Penya, St. Victorià, Sta. Creu de Jaca a l'Aragó; Sta. Magdalena de Lumbier a Navarra, etc.

L'extensió cronològica anirà des dels orígens fins a l'extinció de cada monestir. No desconeixem que l'Orde monàstica — com tota cosa humana — ha tingut els seus períodes de decadència — més albiradors en ella perquè l'esclat dels seus esplendors ha estat més magnífic — però no sabríem resignar-nos a donar mutilada la història d'aquests monestirs, en totes les èpoques prou interessant, puix hom ha constatat com aquesta cogulla benedictina, fins i tot arrossegada, serva en sos plecs l'aire sever i aristocràtic de la toga romana.

De cada monestir caldrà investigar-ne els seus orígens, vicissituds, el desenvolupament de les seves activitats;

donar-ne l'abadiologi i el monacologi; possessions; cultura; relacions amb els altres monestirs, amb el món eclesiàstic i civil; transcriure en un apèndix els documents més importants i donar detalladament la bibliografia.

La complexitat mateixa del treball no permetrà procedir isoladament, monestir per monestir; caldrà estudiar-los tots alhora, avançant a poc a poc. El despullament de les fonts conegudes, la recerca de les inconegudes, l'ordenament, la revisió crítica del material aplegat, l'estructuració final, serà feina llarguíssima; i per bé que un cop enllestida podrà donar-se sense interrupció tota la sèrie dels volums que integraran el *Monasticon Catalonicum*, el lapse de temps que haurà de transcórrer d'aquí a llavors, és massa notable perquè poguem restar en silenci, sense comunicar-nos amb tants admiradors com l'Orde monàstica compta a Catalunya; exposar-los nostres projectes, demanar-los el seu parer, el seu tribut, el seu encoratjament per no defallir en la tasca tan llarga i fatigosa com la que anem a emprendre. Per aquest motiu hem pensat en la publicació de CATALONIA MONASTICA.

Catalonia Monastica serà al *Monasticon Catalonicum*, ço que els *Analecta Montserratensia* són a la història definitiva

de Montserrat: un magatzem on aplegar, endreçadament, gran part dels materials que més endavant caldrà emprar en la construcció del gran edifici.

Publicació aperiòdica, apareixerà en volums de 300-400 planes, il·lustrades segons les exigències del text. Continuarà, generalment, tres divisions: *Estudis*, *Miscel·lània Documental*, *Crònica del Monasticon*. Integraran la primera les monografies, estudis, sèries de documents o dates històriques relacionades i articulades entre elles; aniran a la segona els documents isolats; i en la *Crònica* es donarà compte de les noves entrades: adquisicions, donatius, còpies, fotocòpies, etc. de documents monàstics destinats al *Monasticon Catalonicum*; terminarà el volum un índex analític que permeti la ràpida consultació de tot el seu contingut.

La matèria la constituirà tot i sols el que digui referència a l'Orde monàstica de Catalunya, qualsevol que sigui el monestir, llevat naturalment el de Montserrat pel qual tenim els nostres *Analecta*; qualsevol que sigui la data, car havent d'escriure la història dels monestirs des dels orígens fins a l'extinció, totes les èpoques, sota aquest punt de vista, són igualment interessants.

en dir això no ens oblidem, no podríem oblidar-nos, de la multitud de documents escampats en publicacions d'una alta valor històrica. Pensem en les obres monumentals dels benedictins de Saint-Maur: *Annales Ordinis Sancti Benedicti*, *Gallia Christiana*, *Histoire littéraire de la France*, *Histoire Générale du Languedoc*, *Recueil des Historiens des Gaules et de la France*, etc., etc., en la *Marca Hispanica*; en les obres impreses dels PP. Yepes, Flórez, Villanueva; en les manuscrites dels PP. Caresmar, Pasqual, Martí, Ribas, Vila; en tantes voluminoses o petites monografies, referències, articles apareguts a casa i a fora: tot ben interessant, ben aprofitable, que caldrà tenir-ho present i utilitzar-ho; però tot plegat resulta obra fragmentària, de detall, d'anàlisi, i ens cal obra de conjunt, de síntesi perfecta, íntegra; en un mot, convé anar de dret i definitivament a la publicació del *MONASTICON CATALONICUM*.

Monasticon Catalonicum vol dir la història completa de l'Orde monàstica a Catalunya.

Entenem per *Orde Monàstica* els benedictins i les seves derivacions, com és ara, els cistercienses; els cartoixans, fins les ordes militars que adoptaren la Regla de Sant Benet; oposem, doncs, l'Orde monàstica als ca-

nonges regulars, a les ordes mendicants i clericals i a les congregacions modernes.

El nostre *Monasticon*, per l'extensió topogràfica, comprendrà els monestirs d'ambdós sexes fundats en territori de llengua catalana: Catalunya pròpiament dita, el Rosselló, Illes Balears i València. També hi seran inclosos aquells monestirs construïts en territori no català, però, que per haver format part de la Congregació benedictina catalana, els considerem com a nostres. Així Sant Joan de la Penya, St. Victorià, Sta. Creu de Jaca a l'Aragó; Sta. Magdalena de Lumbier a Navarra, etc.

L'extensió cronològica anirà des dels orígens fins a l'extinció de cada monestir. No desconeixem que l'Orde monàstica — com tota cosa humana — ha tingut els seus períodes de decadència — més albiradors en ella perquè l'esclat dels seus esplendors ha estat més magnífic — però no sabríem resignar-nos a donar mutilada la història d'aquests monestirs, en totes les èpoques prou interessant, puix hom ha constatat com aquesta cogulla benedictina, fins i tot arrossegada, serva en sos plecs l'aire sever i aristocràtic de la toga romana.

De cada monestir caldrà investigar-ne els seus orígens, vicissituds, el desenvolupament de les seves activitats;

donar-ne l'abadiologi i el monacologi; possessions; cultura; relacions amb els altres monestirs, amb el món eclesiàstic i civil; transcriure en un apèndix els documents més importants i donar detalladament la bibliografia.

La complexitat mateixa del treball no permetrà procedir isoladament, monestir per monestir; caldrà estudiar-los tots alhora, avançant a poc a poc. El despullament de les fonts conegudes, la recerca de les inconegudes, l'ordenament, la revisió crítica del material aplegat, l'estructuració final, serà feina llarguíssima; i per bé que un cop enllestida podrà donar-se sense interrupció tota la sèrie dels volums que integraran el *Monasticon Catalonicum*, el lapse de temps que haurà de transcórrer d'aquí a llavors, és massa notable perquè poguem restar en silenci, sense comunicar-nos amb tants admiradors com l'Orde monàstica compta a Catalunya; exposar-los nostres projectes, demanar-los el seu parer, el seu tribut, el seu encoratjament per no defallir en la tasca tan llarga i fatigosa com la que anem a emprendre. Per aquest motiu hem pensat en la publicació de CATALONIA MONASTICA.

Catalonia Monastica serà al *Monasticon Catalonicum*, ço que els *Analecta Montserratensia* són a la història definitiva

de Montserrat: un magatzem on aplegar, endreçadament, gran part dels materials que més endavant caldrà emprar en la construcció del gran edifici.

Publicació aperiòdica, apareixerà en volums de 300-400 planes, il·lustrades segons les exigències del text. Continuarà, generalment, tres divisions: *Estudis*, *Miscel·lània Documental*, *Crònica del Monasticon*. Integraran la primera les monografies, estudis, sèries de documents o dates històriques relacionades i articulades entre elles; aniran a la segona els documents isolats; i en la *Crònica* es donarà compte de les noves entrades: adquisicions, donatius, còpies, fotocòpies, etc. de documents monàstics destinats al *Monasticon Catalonicum*; terminarà el volum un índex analític que permeti la ràpida consultació de tot el seu contingut.

La matèria la constituirà tot i sols el que digui referència a l'Orde monàstica de Catalunya, qualsevol que sigui el monestir, llevat naturalment el de Montserrat pel qual tenim els nostres *Analecta*; qualsevol que sigui la data, car havent d'escriure la història dels monestirs des dels orígens fins a l'extinció, totes les èpoques, sota aquest punt de vista, són igualment interessants.

No ens serà possible — és evident — seguir un ordre determinat; caldrà publicar els treballs tal com vagin venint; no farem obra de lectura sinó de consulta; no construirem, aplegarem. Volem que *Catalonia Monastica* sigui a la vegada un estímul i una escola, una esperança i una realitat. Estímul que ens empenyi, i escola on puguem exercitar-nos nosaltres, els seus escriptors d'avui, els futurs redactors del *Monasticon*; pels que, amatents, segueixin la nostra obra els serà esperança que arribarà a fi de terme, i constituirà per a tots una realitat, puix, fins en el cas que circumstàncies adverses no permetessin l'aparició del *Monasticon Catalonicum*, la publicació d'una sèrie de volums, com el present, seria ja un dels esforços més grans que hom hauria realitzat fins ara en l'intent de reconstruir íntegrament la història dels monestirs catalans.

No refusarem la col·laboració; gosaríem indicar, però, als nostres lectors i a tots els catalans que s'interessin per les nostres coses, que la manera més eficaç amb què poden contribuir a aquesta gran empresa, és assenyalar-nos els llocs on existeixen documents manuscrits, llibres, etc. procedents dels nostres monestirs per tal de poder-los estudiar directament i treure'n còpia per al nostre arxiu.

Ens refiem, doncs, per dur avant l'obra monumental del *Monasticon Catalonicum*, de la cooperació de tots els homes de lletres i sobretot de la dolça protecció de Madona Santa Maria de Montserrat, que sens dubte mirarà amb ulls benèvolos aquesta nostra obra sobre el monaquisme català, per ésser destinada a fer reviure una de les més preades glòries de la terra catalana que Ella té encomanada.

LA DIRECCIÓ

Monestir de Montserrat, Setembre de 1926.

ESTUDIS

ELS MANUSCRITS DE LA BIBLIOTECA VATICANA REG. LAT. 123, VAT. LAT. 5730 I EL *SCRIPTORIUM* DE SANTA MARIA DE RIPOLL

PER

DOM ANSELM M. ALBAREDA

L' espléndida Bíblia manuscrita coneguda fins ara amb el nom de Bíblia de Farfa, Vat. Lat. 5729, i avui tinguda per tothom com procedent del monestir de Santa Maria de Ripoll, no és pas l'únic manuscrit de preu que serva la Biblioteca Vaticana relacionat amb el nostre gran cenobi.

L'estudi d'aquests manuscrits té una importància notable per la història de la cultura monàstica a casa nostra, que en l'edat mitjana és la cultura del nostre poble, i ens palesen ben sovint les comunicacions dels nostres monestirs amb altres cenobis de l'estranger — centres també de cultura — i llurs mútues influències paleogràfiques, artístiques etc.

En el present treball estudiem dos MSS. relacionats amb el *Scriptorium* de Ripoll: el *Reginensis Latinus 123* i el *Vaticanus Latinus 5730*. Ambdós del segle XI, ambdós interessantíssims per llurs miniatures i ambdós probablement lligats amb Ripoll. Ara que el primer tingut per Albanès i Pijoan com a escrit i miniat a Ripoll, ho fou al nostre entendre a Sant Víctor de Marsella, i el segon, desconegut fins ara, el creiem nosaltres procedent del *Scriptorium* del gran monestir català.

I

EL REGINENSIS LATINUS 123

DESCRIPCIÓ

Un volum escrit a tota plana damunt 223 fols. de pergami, num. posteriorment, de 360×280 mm.; dues mans meitat del s. XI; notes marginals abundoses per diverses mans ss. XII-XVI; moltes miniatures; no comença ni acaba (probablement manca un sol quadern al principi i alguns fols. a la fi), el rest ben conservat; relligadura s. XVIII en fusta recoberta de pell vermella; al lloc: REG. / 123.

[*De Sole*]:

f. 1 (num. actual): De numeris Grecorum XVII.

Aquest número es refereix al capítol; després fou corregit: XIII.

f. 74: Explicit liber primus de Sole... Incipiunt Capitula libri secundi de Luna.

[*De Luna*]:

f. 74 vº Incipit liber secundus de Luna. De nomine lunae. Isidorus...

f. 75 Quomodo luna vocatur...

f. 110 vº ... quando vel quales fuerint evidentius agnoscat.

Me legat Annales vult qui conoscere Cyclos

Tempora qui varia qui simul astra poli.

[*Cycli decennovenales*]:

f. 111 Comencen uns cicles abandonats a meitat de la p. deixant la resta en blanc. Al vº del mateix f. reprèn una sèrie de cicles, tal volta d'una altra mà, de la mateixa època, però, que va del DXXXII al MLXIII. Al vº del f. 118 repeteix: De circulo magno Paschae Bedae, ja donat al fol. 110 vº

f. 119 Primus Cycclus decennovenalis. Reprèn a l'any MLXIII fins al MDXCV; acaben al foli 125 vº

f. 126 Epistola Olivae... *Aquest f. és intercalat.*

[*De Natura Rerum*]:

- f. 127 Incipiunt Capitula lib. III De Natura Rerum.
 f. 128 Incipiunt versus Bedae Presbiteri. Naturas rerum varias...
 f. 150 ... studio tibi temperare satagas. / Explicit liber tertius.
La resta de la p. en blanc. Rastre d'un f. tallat; el següent (151) és intercalat.

[*De Astronomia*]:

- f. 152 Incipiunt capitula de Astronomia.
 f. 153 Incipit liber quartus de Astronomia. Capitulum I. Isidori de Astronomia. Astronomia et astrorum lex...
 f. 206 vº ... remedia potius examinationem que deducimus.
Segons es desprèn de els Capitula, el llibre IV acaba aquí. No duu Explicit.
 f. 207 Igitur fixae quidem stellae...
Continua sense divisió de capítols ni títols fins al:
 f. 218 vº ... constitutione tractavit. / Orologium viatorum.
 f. 219 Cursus lunae per duodecim Signa.
 f. 219 vº De Martyrologiis metrico videlicet et prosaico.
 f. 220 Grecus mensis Cydinius Signum Capricornii...
 f. 223 *actualment acaba*: Nox horas X, dies XIII.
Aquest Calendari no acaba; arriba fins el mes d'Agost que ocupa l'últim f. actual del manuscrit.

Hem volgut donar per extens la descripció d'aquest manuscrit, per no haver-la vist encara publicada, puix molts dels autors que s'han interessat pel seu contingut no tingueren l'avinentesa de veure el còdex, i les donades per Albanès i Beer són deficientes.

LES NOTES HISTÒRIQUES

De temps el nostre còdex havia cridat l'atenció dels estudiosos per una sèrie de notes històriques i d'òbits, que diverses mans del s. XII al XVI havien consignat en els marges dels folis 64-65 i III v.º - 126, gairebé totes aprofitant la llarguíssima successió d'anys, escrits, primitivament, per tal de determinar-ne el còm-

put pasqual. Recentment altres autors s'han ocupat de les seves miniatures. Són certament aquestes, junt amb les notes esmentades, ço que fa tan preuat el nostre manuscrit, i com que són quasi exclusivament elles les que poden donar-nos llum per determinar el *Scriptorium* d'on eixí—objecte principal de la present monografia—; cal ocupar-nos-en en aquest lloc.

Sembla que el primer de donar-se compte de la importància d'aquestes notes i de treure'n còpia, fou Peiresc, que veié el nostre manuscrit a principis del s. XVII al monestir benedictí de Sant Víctor de Marsella. Aquesta còpia ha desaparegut, però ella serví, com veurem aviat, per la primera edició que es féu d'aquestes notes. Albanès creu,¹ no sabem amb quin fonament, que també depèn del treball de Peiresc la còpia inclosa en el MS. Lat. 12702 de la Nac. de París que porta per títol: *Fragmenta Annalium Massiliensis Monasterii Sancti Victoris, cum notis marginalibus cyclorum Dionysii Exigui*. El P. Labbe va incloure en el primer volum de la seva *Novae Bibliothecae manuscriptorum librorum*,² les nostres notes històriques, les quals eixiren a llum per primera vegada a l'any 1657 amb el títol: *Excerpta ex Chronico S. Victoris Massiliensis ad cyclos paschales ab anno DXXXIX ad M.D.LXIII*. Labbe no veié el manuscrit; s'aprofità de la còpia de Peiresc, segons escriu ell mateix: *Ex apographo V. C. Nicolai Claudii Fabricii Peirescii...* Aquesta Publicació utilitzaren altres editors com H. Bouche,³ qui féu una tria de les notes referents a la Provença i les publicà en les seves addicions al Vol. II de la història de Provença, eixides da-

1) *La Chronique de Saint-Victor de Marseille*, publicat a *Mélanges d'Archéologie et d'Histoire*, VIe année, 1886, p. 66.

2) París, 1667, pp. 339 et seq.

3) *Additions et corrections à la chorographie... de Provençe*, addit. au tom. II. pp. 7 et seq.

vers el 1670, declarant-ne la provenença: *Ex Chronico Massiliensi in tomo I. Bibliothecae mss. R. P. Labbe.*

Encara els Benedictins de Saint-Maur en la seva publicació: *Recueil des Historiens des Gaules et de la France*¹ donaren cabuda a una gran part d'aquestes notes que prengueren de la mateixa font que els editors precedents: *Chronicon istud quod ex apographo V. C. Fabricii Peirescii in Supremo Senatu Aquisextiano Senatoris, edidit Labbeus...* També el P. Flórez², copià de Labbe les notes des de l'any 715 al 1423.

Dues altres vegades s'han editat encara aquestes notes històriques; hom deixà, però, el text de Labbe i consultà l'original. Pertz les donà a l'any 1874 en els *Monumenta Germaniae Historica*³ i Albanès al 1886 en *Mélanges d'Archéologie et d'Histoire*. Quant a la primera d'aquestes edicions, cal dir tot seguit que Pertz no veié el Reg. 123; utilitzà els papers del seu col·laborador Pabst, qui a l'istiu del 1870 havia treballat a Roma i havia consultat, per encàrrec seu, el nostre manuscrit, la qual cosa explica totes o la major part de les deficiències que hom troba en el text donat per Pertz. Albanès treballà personalment i detingudament sobre l'original, la seva edició eixida en el segon dels articles publicats en la col·lecció esmentada.

La crítica d'aquestes edicions és fàcil de fer. Labbe, qui traqué el seu text d'una còpia, i encara més els seus seguidors que han copiat d'ell, no han pogut evitar una sèrie de petites errors i

1) Tom XII, (París 1781) pp. 348-349; tom XIX, (París 1833) pp. 238-239. En la reedició d'aquesta obra publicada sota la direcció de Léopold Delisle: tom XII (París, 1877), tom XIX (París, 1880). En les mateixes pp. que en l'edició precedent.

2) *España Sagrada*, tom 28 pp. 345-347.

3) In foli, tom XXV, *Scriptorum* tom XXIII pp. 2-7.

lleus deficiències de redacció. No pot dir-se'n una edició crítica; en general, però, les transcripcions són correctes i no mereixen, certament, les dures recriminacions d'Albanès. Aquest, censura com una greu error els títols emprats per alguns dels esmentats editors: *Fragmenta Annalium Massiliensis monasterii S. Victoris*; *Excerpta ex Chronico S. Victoris*, etc. suposant que podèn induir el lector a pensar-se que només publiquen part de les notes. Si hom judiqués amb aquesta rigor no resultaria massa justificable el títol triat per Albanès: *Chronicon Sancti Victoris Massiliensis*, donat a una sèrie de notes la major part de les quals cap referència no diuen a aquest monestir i moltes d'elles ni tan sols es relacionen amb Marsella ni amb la Provença.

De més greus conseqüències pensa Albanès pot ésser objecte la equivocació de Labbe qui en l'any 1055 inclou la nota: *Eodem anno factus est liber iste*. Aquesta nota va escrita, com les altres, al marge del nostre manuscrit, però és prou evident que es refereix a aquest i no pas a les notes que, preses en conjunt, se les hi ha donat el nom de Crònica o Cronicó, la qual cosa ha fet suposar a algú que es tractava d'un llibre a part. El mateix P. Bol'landista,¹ però, citat pel nostre autor, hauria pogut corregir fàcilment aquest equívoc en veure que aquesta Crònica arriba fins al s. XVI; no podia, doncs, ésser escrita a l'any 1055. Tampoc no pot fer-se un retret als autors del *Recueil des Historiens des Gaules*, per haver seccionat aquesta Crònica i haver-ne suprimit la primera part; puix en una publicació, l'objecte de la qual és donar els fets històrics succeïts durant els regnats d'un cert nombre de Reis de França, no podien encabir-se totes les notes en un sol volum;

1) *Acta Sanctorum*, Octobris tom. IX, (París, 1869) p. 368, col. I.^a B-C.

i fou per la mateixa raó que es prescindí de totes les que no deien referència a l'objecte esmentat.

El text publicat en els *Monumenta* ofereix dues anomalies, difícils d'explicar, si hom té present l'acuradesa amb què sol editar la prestigiosa col·lecció germànica. Hom s'adona tot seguit de les vacil·lacions constants entre adoptar la lliçó de l'original o la donada per Labbe, i hom no acaba d'entendre què donà motiu a Pertz per formar dues agrupacions arbitràries d'aquestes notes històriques batejant-les amb els títols: *Annales Barcinonenses* i *Annales Sancti Victoris Massilienses*. Pabst certament consultà el Reg. 123; ens ho diu Pertz:... *communicare libet, annales quos in codice Christinae reginae, Vaticano, numero 123 in folio signato... extare diu noveram, sed repetitis votis hac demum aestate Pabstii nostri cura, Roman legati, exscriptos accepi.*¹ A més a més un confront de textos diu prou clar que algunes lliçons no podia treure-les d'enlloc més sinó del citat manuscrit; ço que per altra banda fa més difícil de comprendre les coincidències amb Labbe contra l'original. Potser trobaríem la explicació d'aquesta anomalia si recordéssim que Pabst, qui copiava aquestes notes a l'istiu del 1870, morí aquest mateix istiu, 16 d'Agost, al camp de batalla en la guerra Franco-Prussiana; treballà, doncs, amb l'angúnia de la seva mobilització en la guerra imminent. Tal volta duia ja copiat el text de Labbe per corregir-ne les diferències damunt l'original; o bé, preses les notes una mica a corre-cuita, es va acudir al text esmentat, adoptant les lliçons d'aquest quan alguna de les notes preses a Roma semblà poc congruent, difícil o dubtosa.

1) Op. et loc. cit. p. 1, introducció.

Aquesta última hipòtesi té més probabilitats i ens explicaria alguna de les errors notables que han lliscat en l'edició donada per Pertz. Per exemple: la primera nota històrica del f. III del nostre manuscrit diu clarament: *Obitus Sancti Gregorii papae*. El mot *Gregorii* està escrit amb dues *gg* minúscules i una ratlleta al damunt, abreviació característica de *Gregorius*; en tot cas no hi ha ni ombra de dubte que es tracta de dues *gg*. En els *Monumenta*, però, es llegeix: *Obitus sancti C. S. papae. (Id est, Caelii Silverii)*; lliçó errònia que, donada per Labbe, havien repetit les altres edicions. Per què la copien els *Monumenta* essent tan clar l'original? Pertz davant els papers de Pabst, al qual no podia consultar personalment, en trobar-se amb: *Obitus sancti gg.* a l'any 538, ço és 65 anys abans de la defunció de St. Gregori, dubtà que aquesta abreviació es referís al primer Papa benedictí; consultà Labbe, i trobà la solució: no s'havia de llegir *gg.* sinó *c. s.*, ço és *Caelii Silverii*, Papa qui fou desterrat l'onze de Març del 537 i que probablement morí al 538. Aquesta coincidència de data, féu creure a Pertz en una transcripció de Pabst equivocada i deixà el *C. S.* advertint al marge: *ut Labbeus recte explicat*; sens indicar, ni en nota, les *gg.* del manuscrit, les quals, en la intenció del monjo que les escrigué, es referien a Sant Gregori, malgrat l'error cronològica. La qual cosa resta ben palesa, posat que és aquest l'únic òbit de Papa consignat en aquestes primeres notes; i si aquesta excepció és perfectament comprensible en tractar-se del gran Papa monjo, les obres del qual, especialment els Diàlegs i els Morals, figuraven en totes les biblioteques monàstiques, fóra del tot inexplicable que es referís a un Papa com Silveri que no arribà a regir l'Església un any, poc conegut a la edat medieval i del qual encara en nostres dies hom no ha establert del tot la seva cronologia. Creiem que d'a-

questa faisó podrien explicar-se altres petites errors i algunes interpolacions d'aquesta edició.

Una equivocació més greu dels *Monumenta* fou l'agrupar les notes històriques del Reg. 123 en dues seccions intitolades, segons deixem dit, *Annales Barcinonenses* i *Annales Sancti Victoris Massilienses*. Res no justifica aquest estrany seccionament. Pertz veient en un manuscrit de Marsella una sèrie notable de fets que es referien a Barcelona, o més exactament al Comtat de Barcelona, va cercar-hi solució, i cregué haver-la trobada suposant que, el: *Scriba Massiliensis ante oculos habuit exemplar antiquius Barcinonae exaratum, atque adnotationibus historicis auctum, quas suo quoque libro inferre constituit*. Volgué, doncs, donar per separat les dades tretes del suposat *exemplar antiquius Barcinonae exaratum*, de les restants escrites directament pels monjos de Sant Víctor de Marsella. En aquesta separació, però, no seguí un ordre lògic ni cronològic. Així, de les 28 notes que formen els Anals de Barcelona, 13 al menys no fan referència ni tan sols a coses de Catalunya i el mateix haurien pogut ésser escrites aquí que en altra banda; per contra algunes notes referents a coses nostres van incloses en el Anals de Marsella; d'algunes d'elles se'n donà compte el mateix Pertz qui, una vegada, comenta al marge: *Notae annorum 1147 et 1149 fortasse ex annalibus Barcinonensibus fluxerunt*.¹ Tampoc no ha seguit un ordre cronològic puix els de Barcelona arriben fins a l'any 1137 i pels de Marsella torna endarrera fins a l'any 1000. Ni pot suposar-se que hagi adoptat el criteri de distribuir les notes segons les mans que les escrigueren, puix la primera d'elles arriba indub-

1) Totes aquestes citacions són extretes del tom Script. XXIII dels *Monumenta*, en la introducció de Pertz, ja citada.

tablement fins al 1178. Si hom té presents tots aquests detalls, el text donat pels *Monumenta* resulta inferior al de Labbe.

L'últim editor de les notes històriques del Reg. 123, ha estat J. H. Albanès el qual en la publicació fa poc esmentada, escrigué tres articles, el primer dels quals va dedicat a fer la crítica de les edicions que el precediren; el segon a investigar el *Scriptorium* del qual eixí el manuscrit i a donar el text de les notes, i en el tercer aplega una sèrie de documents en sa major part inèdits i que poden relacionar-se amb ço que ell titula *Crònica de Sant Víctor de Marsella*. El text donat per Albanès és sens dubte el més correcte, per bé que qualche vegada el mateix coneixement que té dels noms propis i locals del seu país faci que llegeixi correctament ço que tal vegada l'escriptor posà incorrectament. Del segon dels seus articles ens en ocupem llargament en escatir on s'escrigué el nostre manuscrit.

Després de tantes edicions de les notes històriques del Reg. 123, podria semblar inútil i innecessari publicar-les novament; existeixen, però, diverses raons per les quals hem cregut convenientísim incloure-les en la nostra *Catalonia Monastica*. Primerament mai no han estat incorporades en cap publicació catalana, malgrat l'interès que tenen per la història de la nostra terra, i les obres en les quals fins ara s'han inclòs són rares i per tant difícils de consultar. A més a més la quantitat de dades sobre abats i monestirs de Ripoll, de Sant Joan de les Abadesses i especialment de Sant Víctor de Marsella, que tantes relacions tingué amb els nostres cenobis, fan indispensable la presència llur en una publicació com la nostra destinada a aplegar tota la documentació referent als nostres monestirs catalans; d'altra banda l'objecte del present

estudi ens obligaria a copiar a cada pas, íntegrament o fragmentàriament, un gran nombre d'aquestes notes en confirmació de la opinió nostra. La raó, però, més poderosa, és que mai no han estat publicades senceres. Ni Labbe ni Pertz ni Albanès no han donat les notes històriques que figuren als marges dels folis 64-65 del nostre Reg. És evident que es tracta d'un oblit, car el que fossin escrites isoladament uns quants folis abans de les altres, no pot fer que siguin preterides, sobretot si es té present que foren escrites de la mateixa mà que posà les primeres en els marges dels fols. III i segs., corresponents als Cicles que ja coneixem. D'aquest oblit s'en va adonar també Pijoan,¹ però com que l'objecte del seu estudi era ocupar-se de les miniatures, no transcrivé la llarga sèrie de les altres notes; així és que aquesta, diguem-ne Crònica, mai no ha estat íntegrament publicada.

Transcrivim de l'original: servem les grafies, desfem les abreviatures, unifiquem maiúscules i puntuem convenientment. Donem el foli on fou escrita cada nota i posem sempre en el marge els anys corresponents fins en el cas, no massa freqüent, que l'any vagi consignat també dins de la nota. No hem cregut convenient numerar-les puix l'any de cadascuna pot servir d'indicador; per contra marquem amb un o dos asteriscs respectivament, les notes escrites per dues mans característiques, ambdues de la meitat del s. XII, que poden orientar-nos en la difícil qüestió de la procedència del manuscrit que estem estudiant. Finalment donem les diverses lliçons que es troben en les edicions de Labbe, Pertz i Albanès quan estan en desacord amb la nostra.

1) *Miniaturas Españolas en MSS. de la Bibl. Vaticana; en Cuadernos de Trabajos*. [Escuela Española de Arqueología en Roma]. I, pp. 1-10.

TEXT DE LES NOTES HISTÒRIQUES

Fol.	any:	
64		* Theodosio maiore cum Valentiniano Iuniore regnantibus, apud Massiliam Gallie civitatem, in monasterio sancti Victoris martiris, sanctus Pater Cassianus, doctor eximius et in religione monachorum precipuus, C ^o XC ^o VII ^o etatis sue anno, transivit ad Dominum.
64 v ^o		* Archadio et Honorio imperantibus, sanctus Martinus Turonorum episcopus, plenus virtutibus, anno etatis sue LXXX ^o , episcopatus autem XX ^o VI ^o , die dominica transivit ad Dominum.
65		* Theodosio Iuniore imperante, Iheronimus, toto orbe doctor magnus et precipuus, anno XII ^o supradicti principis obiit, indictione XII, ^a anno etatis sue XC ^o VIII ^o , mense VI ^o .
65 v ^o		* His ergo regnantibus, beatus Augustinus Yponensis episcopus et omnium ecclesiarum doctor eximius, anno etatis sue LXX ^o VI ^o , episcopatu vero LX ^o , V ^o Kalendis Septembris migravit ad Dominum. ¹
III v ^o	538:	* Obitus sancti Gregorii pape. ²
„ „	568:	* Longobardi Italiam invadunt.
„ „	571:	Dominus abbas. ³

1) Aquestes quatre notes, publicades únicament per Pijoan, eixiren amb moltes errors tipogràfiques: *santus* per *sanctus*; *don inum* per *dominum*; *ettatis usae* per *etatis sue*; *iunore* per *iuniore*; *subpraditi* per *subpradicti*; *episeopatu* per *episcopatu*.

2) Labbe, Pertz: C. S. [*Caeli Silverii*]. Albanès diu que aquesta nota fou escrita per una mà del s. XIII, equivocadament, però, car és del XII. Aquest mateix editor la dona a la data 539. Labbe, Pertz, com nosaltres, al 538. Cal advertir una vegada per sempre, que no totes les notes foren escrites exactament al costat de les xifres dels anys respectivament, especialment quan aquelles ocupen el marge oposat d'aquestes resten a voltes entre mig de dos números donant lloc a dubtes sobre el que l'escriptor volgué assignar-li. En general havem notat que la mà té tendència a baixar-se.

3) No hi ha nom. No és gaire llegible i no fóra estrany que es tractés d'una equivocació de l'escriptor que volgué esborrar. Traduíem constantment l'abreviatura *dns. dnns.* per *dominus* i no per *domus*.

- 112 603: Obitus sancti Gregorii pape. ⁴
- 113 661: *Tranlacio (sic) sancti Benenedicti. ⁵
- 113 v° 715: *Sema rex cum saracenis ingressus est Ispaniam. ⁶
- 114 v° 763: *Obiit Pipinus pater Karoli imperatoris. ⁷
- „ „ 767: *Karolus imperator. ⁸
- „ „ 785: *Gerundam civitatem homines tradiderunt regi Karolo. Apparuerunt acies in celo, et signum † in vestimentis hominum, et multi viderunt sanguinem pluere et mortalitas magna secuta est.
- 115 801: *Introivit Ludovicus in Barchinonona (sic) filius praelibati Karoli et tulit civitatem sarracenis.
- 116 v° 940: *Obiit Karolus rex. ⁹
- 117 v° 993: *Obitus Borrelli comiti (sic) Barchinonensis. ¹⁰
- „ „ 996: *Obiit Ugo rex. ¹¹
- „ „ 1000: Anno ab Incarnatione Domini M. cepit Massiliense monasterium restaurari domino Guifredo, existente ibi prius quinque annorum priore, in quindecim sequentibus annis vivente eodem ibi abbate, qui sic XX anno Incarnationis Christi post millesimum, obiit in senectute bona, relinquens monasterium cum L fratribus quod prius accepit cum V. sicut nobis retulerunt fratres qui tempore illius in monasterio nutriti fuerant.
- „ „ 1017: *Obiit Raimundus Barchinonensis comes, filius Borrelli comitis.
- „ „ 1021: Obit dominus abba Wifretus.
- 118 1035: *Obiit Berengarius comes Barchinonensis et Sancius rex de Castela.

4) De mà molt posterior. Pertz l'omet.

5) Labbe, Pertz, Albanès: *Translacio*.

6) Albanès: *Senia*.

7) Una mà posterior envia, per mitjà d'un signe, aquesta nota a l'any 762. Pertz: 768, per error d'estampa.

8) Albanès: *imper(at)*.

9) Pertz afegeix: *indictione* 13; no consta en el MS. Ho copià de Labbe qui per comptes de donar aquest aclariment en una nota ho interpolà en el text, com en les dues notes següents.

10) Labbe i Pertz: *indictione* 6.

11) Labbe i Pertz: *indictione* 9.

118	1048:	Obiit dominus abba Isarnus.
„	1055:	EODEM ANNO FACTUS EST LIBER ISTE. ¹²
„	1060:	Obiit dominus abba Petrus.
119	1064:	Obiit dominus abba Durandus.
„	1071:	* Abbas Bernadus (sic) Massilie, accepit Rivipullense cenobium.
„	1076:	* Obiit Raimundus Berengarius, comes Barchinonensis. ¹³
„	1080:	* Obiit dominus abbas Bernardus. ** Plenus Christi dilectione rexit abbatiam annos XV. ¹⁴
„	1082:	* Raimundus comes Barchinonensis occisus est.
„	1083:	* Cenobium sancti Iohannis redditur monachis.
„	1091:	** Obiit dominus abbas Ricardus, rexit abbatiam annos XXVIII, post istum inter Bonum vassalem et dompnum Otho- nem regebant abbatiam tres annos sequentes.
„	1096:	* Concilium Urbani pape.
„	1097:	* Osca civitas capta est.
„	1098:	* Civitas Jeruralem capta est.
„	„	Anno ab Incarnatione Domini MXCVIII, XII Kalendas Aprilis facta est abbatia cisterciensis. Ibi facta fuit abbatia cisterciensis. ¹⁵
„	1099:	* Hoc anno venerunt sanctimoniales in sancti Iohannis cenobium.
„	„	** Obiit abbas Odo cognomento Alamanus; rexit abbatiam anno (sic) V, et postea factus est episcopus Ianuensis.
119 v ^o	1103:	** Obiit abbas Radulphus, rexit abbatiam annos VI, post istum fuit abbas dominus B. Garinus, rexit abbatiam annos VI, postea factus fuit archiepiscopus Arelatensis. ¹⁶

12) Lletres maiúscules, en vermell, de la mateixa mà que ha escrit els cicles. Pertz: 1056.

13) El mot *Berengarius* fou després escrit damunt *Raimundus*.

14) Pertz i Albanès: 1079. El : *Plenus Christi...* fou afegit per la mà que d'ara en avant consigna les defuncions dels abats.

15) Pertz omet: *Ibi facta...* Aquesta indicació es troba, però, en el MS. per bé que a l'altre marge i escrit d'una diversa mà. L'*ibi* pot referir-se a Jerusalem. Labbe posa la d'aquesta ciutat a l'any 1099.

16) Pertz: *Bernardus Garinus*. La dona a l'any 1105.

- 119 v° 1106: * Aianricus rex de Alamannia.
 „ „ 1112: ** Obiit Gaucelmus Massiliensis, rexit abbatiam annum I.
 „ „ 1115: * Capta est civitas Maiorica. Monasterium sancti Iohannis redditur clericis.
 „ „ 1117: * In isto anno apparuit luna mortua.
 „ „ 1118: * Cesaraugusta capta est a rege Aragonense.
 „ „ 1121: * Dominus Ricardus abbas Massiliensis, postea fuit archiepiscopus Narbonensis.
 „ „ 1129: ** Obiit abbas Petrus Salomonis, rexit abbatiam XVII annos.
 „ „ 1131: * Raimundus comes Barchinonensis.
 „ „ 1134: * Rex Aragonensis Alifonsus, tricesimo anno regni sui, post plurima bella que gessit cum moabitis aput Ispaniam, et post totius Yspanie lustracionem, aput Fragam ab eisdem debellatus moabitis, in obsidionem ipsius urbis non multo post Almunien castra, diem clausit extremum.¹⁷
 „ „ 1137: * Ollegarius archiepiscopus Terragonensis.¹⁸
 120 1145: ** Obiit abbas dominus G. Petrus, rexit abbatiam annos XV. Post istum fuit abbas dominus Fredolus, rexit abbatiam III annos; postea factus fuit episcopus Foroiuliensis.
 „ 1147: * Capta est Almaria.
 „ „ * Colrasus imperator Romanorum et Ludovicus rex Francorum, Ildefonsus Tholosanus comes, et plures alii comites et principes horum duorum regnorum, perrexerunt Iherosolimam.
 „ 1148: ** Obiit abbas...¹⁹
 „ 1149: * Capta est Tortuosa.
 „ 1156: ** Obiit dominus P. de Nogaret abbas Massiliensis, rexit abbatiam annos XI et III menses.

17) Els mots: *obsidionem* i *castra* foren més tard corregits *obsidione* i *castrum*. Creiem preferible servir el text primitiu. Pertz i Albanès adopten el corregit.

18) Pertz: *Ollegarius*. Aquest mot va abreviat en el MS. Suprimida la a hi ha damunt de la g el senyal d'abreviació usat freqüentment per er o ar, que donaria Ollegerrius o Ollegarrius. Preferim la lliçó donada, suposant que en aquest cas el senyal esmentat indica solament la supressió de la a. Albanès: *Tarragonensis*.

19) La resta és illegible i els mateixos primers mots són poc visibles. No figuren en Labbe, Pertz ni Albanès.

- 120 1160: ** Obiit dominus Deodatus de Severiaco, rexit abbatiam annos III, menses II.
- „ 1162: * Obiit Raimundus comes Barchinonensis, princeps Aragonensis et marchio Provincie seu Tortuose.
- „ 1166: * Obiit Raimundus comes Provincie, nepos suprascripti bone memorie domini R. comitis Barcinonensis. Eodem anno Ugo Gauzfredi²⁰ vicecomes Massiliensis.
- „ 1168: * Hi sunt abbates Rivipollenses ab ingressu Massiliensium usque nunc anni (sic) scilicet Domini MCLXVIII:
Bernardus professus Massiliensis.
Benedictus professus Massiliensis.
Gaufredus professus Massiliensis.
Gaucelmus professus Massiliensis.
Helias professus Massiliensis.
Petrus professus Massiliensis.
Gaufredus professus Massiliensis.
- 120 vº 1178: Tholonensis urbs a rege Maiorice debellata et capta est, et Ugo Gauzfridi, vicecomes Massiliensis et nepos eius et multi alii captivi Maioricam²¹ ducti sunt.
- „ „ Eodem anno fuit eclipsis solis.
- „ 1179: * Concilium domini pape Alexandri III, celebratum in Lateranensi patriarchatu.
- „ 1181: Raimundus Berengarii comes et marchio Provincie, frater Ildefonsi Aragonensis regis et comes Barchinonensis, vir nobilis ac strenuus et omnibus amabilis, a proditoribus in die sancto Pasche interfectus est.
- „ 1185: Anno Domini MCLXXXV Christiani ceperunt palatium civitatis Maioricarum et fuerunt liberati a captivitate.
- „ „ Pateat cunctis quod anno Dominice Incarnationis MCLXXXV, mense Junio, dominus Fulco Antipolitanus episcopus, Monasterium Massiliense restauravit, cum de manibus iudeorum vallem Massiliensem liberavit; qui eodem anno,

20) Pertz supprimeix la r. i més avall escriu *Gaufredi*. Aquesta nota i algunes de les que segueixen foren recopiades en els marges inferiors, probablement per Peiresc, essent l'escrit primitiu molt esborrat.

21) Labbe, Pertz: *capti in Maioricam*.

- 120 vº 1187: IIII id. Iulii, apud prefatum monasterium sepultus est.²²
Iherusalem et universe civitates regni, excepta Tiro, capte sunt a Saladino; et crux dominica Damascum ducta, capto rege Iherusalem.
- „ 1190: Francorum rex Philipus et Ricardus rex Anglorum cum multitudine nobilium virorum mare transierunt, qui parvo transacto tempore civitatem Acon a manibus moabitarum virtute divina recuperaverunt.
- „ 1191: ** Obiit dominus Astorgius de Cambaco²³ Mimatensis diocesis, abbas Massiliensis, rexit abbatiam X annos et unum mensem.
- „ 1192: Obiit Raimundus Barralus Massiliensis vicecomes; et rex Aragonensis obsedit Massiliam.²⁴
- „ 1194: Obiit Raimundus comes Sancti Egidii.
- „ 1196: Obiit Ildefonsus rex Aragonensis.
- „ „ Eodem anno obiit Gaufredus de Massilia episcopus Biterrensis.²⁵
- „ 1200: Noscant presenti et futuri quod anno MCC ecclesia Monasterii Massiliensis cepit edificari mense Ianuarii.
- „ 1203: Obiit W. (Montis) pesulani.
- „ 1204: Civitas Constantinopolitana virtute divina capta est a francis. Eodem anno Petrus rex Aragonensis petiit Romam cum multis nobilibus Provinciarum, Ugone videlicet de Baucio et Roncelino²⁶ vicecomitibus, ibique coronatus fuit a domino papa Innocencio.
- „ 1208: Petrus de Castronovo Apostolice Sedis Legatus, apud Arelatem interfectus est.

22) Albanès: *vallem Massilie et eodem anno*.

23) Labbe: *Cambaco*; Albanès: *Caniliaco*. Aquest autor diu que el MS. 12702 Lat. de la Nac. de París duu en aquest indret: *Canibaco*.

24) Albanès: *Barrallus*; Pertz: *Aragonum*

25) Aquesta nota és posada per Albanès al 1199, donant per raó que fou aquesta probablement la data de defunció d'aquest bisbe i que del MS. no es pot desprendre l'any per haver-se escrit en el marge superior sense cap senyal que l'envii a l'any corresponent. Nosaltres, però, la trobem assignada en la nostra còpia al 1196, el mateix que Labbe i Pertz, ço que ens fa creure que el senyal existeix, però deuria passar despercebut a Albanès.

26) Albanès: *Provincialium*; Pertz: *Roncolino*.

- 120 v° 1209: Noscant presentes et futuri quod urbs Biterris fuit destructa a cruce signatis.
- 121 1212: Omnibus qui hoc scriptum legerint vel audierint manifestum fieri volumus quod anno dominice Incarnacionis MCCXII Ildefonsus rex Castelle et Petrus rex Aragonum et Sancius rex Navarre cum multitudine nobilium virorum de diversis mundi partibus congregatorum, pugnaverunt contra Maomelino²⁷ rege Marroc. et gente eius innumerabili in Hispaniis, et potenti virtute Dei vicerunt illum, et de exercitu eius interfecerunt plusquam centum milia saracenorum.
- 120 v° 1213: Dedicatio altaris sancti Blasii et sancti Laurentii martirum.²⁸
- 121 „ Noscant presentes et futuri quod anno dominice Incarnacionis MCCXIII, Petrus illustris rex Aragonensis, apud Tolosam, in bello quod habuit cum francigenis, peccatis exigentibus, interfectus fuit. De cuius morte tota Christianitas lugere debet et tristari.
- 120 v° 1215: Concilium domini pape Innocencii III celebratum in Lateranensi Patriarchatu.²⁹
- 121 1216: Obiit Rocelinus, vicecomes Massiliensis et monachus Sancti Victoris.³⁰
- „ 1218: Obiit inclitus Simon comes Montisfortis, in obsidione Tolose VII° Kalendas Julii.
- „ 1219: Anno Domini MCC°XVIII, IIII Kalendas Decembris dedicacio altaris Omnium Sanctorum; et III Kalenda Decembris, dedicacio altaris sancti Mauricii et sociorum eius.
- „ „ In festo sancti Leonardi, christiani, divina virtute auxiliante, ceperunt civitatem Damiatam.
- „ 1220: Anno Domini M°CC°XX° fuit consecratum altare beati Iohannis Baptiste, et sancti Iohannis Evangeliste.

27) Pertz: *Mamelino*; Albanès *Miramolino*.

28) Albanès posa aquesta nota a l'any 1208.

29) Pertz ha omès el mot: *celebratum*, que es llegeix clarament per bé que aquesta nota estigui mig esborrada.

30) Albanès: *Ro(n)celinus*.

- 121 v° 1222: Anno Dominice Incarnationis M^oCC^oXX^oII^o, mense Junii, captum fuit castrum de Lambesco et funditus dirutum et penitus destructum a Berenguario comite Provincie et massiliensibus. Eodem anno et mense captum fuit ab eisdem castrum de Roca Martina.
- „ „ Anno Dominice Incarnationis M^oCC^oXX^oII^o mense Octobris, die XI kalendas Novembris, luna XIII, fuit eclipsis lune, et in eodem anno, XVI kalendas Madii, similiter fuit eclipsis lune.
- „ 1225: Anno XXV (sic) XVI kalendas Marcii, luna XIII fuit eclipsin (sic) lune et fuit quasi sanguinea.
- „ 1226: Anno MCCXXVI, mense Septembris, capta fuit civitas Avinionensis a domino Lodovico rege Francorum et muri eius dirupti et fossati solo adequati.
- 121 1229: Iacobus rex Aragonensis, cepit gladio virtute divina, civitatem Majoricarum, II kalendas Januarii.³¹ Eodem anno R. Berengarii comes Provincie cepit civitatem Niciensem.
- „ 1230: Noscant presentes et futuri quod anno Domini MCCXXX, Iacobus, illustris rex Aragonensis, cum massiliensibus cepit Majoricas et totam Insulam tempore Natalis Domini. Et post, eodem anno, R. Berengarius, comes Provincie, debellavit Massiliam infra civitatem ab intranti augusto usque post festum Omnium Sanctorum, et non potuit obtinere.³²
- „ 1238: [Trans]acto spatio [VIII annorum] hisdem rex cepit civitatem [Valen]ciam .i. in vigilia Sancti Michaelis.³³
- „ 1239: [III] nonas Junii, VI feria, Luna XXVIII, fuit eclipsis solis.
- 121 v° „ Anno MCCXXXVIII, dominus episcopus Massiliensis Benedictus, et Teobaldus rex Navarrensensis et comes Campanie cum multis aliis perrexerunt Ierosolimam. Et in alio anno Ricardus comes cum multis aliis, perrexit similiter Iherusolimam.

31) Labbe i Pertz inverteixen: *II kalendas Januarii civitatem Maioricarum.*

32) Aquesta nota és molt borrosa. Albanès ha llegit: *presentes et posteri.* Tampoc no és del tot segura la lliçó: *natalis.*

33) Deixem sense deslligar l'abreviatura .i., que Pertz ha llegit: *videlicet* i Albanès *scilicet.*

- 122   1244: Anno ab Incarnatione Domini MCCXLIII inter festum beati Micaelis et festum Omnium Sanctorum, venit dominus papa Innocentius III Lucdunum.
- 121   1245: MCCXLV, XVI kalendas Augusti, in ecclesia sancti Iohannis Lugdunensis, sollempniter consilio celebrato, dominus papa Innocentius III, de communi voluntate omnium Cardinalium, contra Fredericum olim imperatorem, sententiam perpetue deposicionis sollempniter promulgavit sacro consilio approbante, ipsum et heredes³⁴ eius, imperio et regno Sicilie et aliis regnis, potestatibus, honoribus ac omnibus dignitatibus, sententialiter omnino privavit.
- „   „   MCCXLV, XIII kalendas Septembris, obiit illustrissimus vir R. Berengarius (sic), comes Provincie, apud Aquas; cuius anima requiescat in pace. Amen.
- 121 v°   1245: Anno Domini MCCXLV, Karolus comes, frater Lodovici Francorum regis, contraxit matrimonium cum Beatrice filia illustris comitis Provincie, bone memorie, R. Berengarii, vedelicet mense Januarii, pridie kalendas Febroarii.
- 122   1248: Anno ab Incarnatione Domini MCCXLVIII, mense Augusti, Lodycus Dei gratia illustrissimus rex Francie transfretavit...
- „   „   Anno ab Incarnatione Domini MCCXLVIII, festo beati Martini, fuit capta civitas Sibilie a rege Castelle.
- „   1249: Obit Raimundus comes Tholosanus.
- 121   1250: In vigilia Sancte Lucie, obiit Fredericus, olim imperator.
- „   1251: II kalendas Mai, dominus papa Innocentius III, cum quibusdam cardinalibus, visitavit monasterium sancti Victoris Massilie. Et in festo Inventionis sancte †, dominus P. Cardinalis Albanensis consecravit altare beate Marie Virginis; et eadem die exierunt a monasterio versus Italiam... Eodem anno Karolus comes Provincie, in vigilia beati Bartolomei, cum magno exercitu intravit vallem Massilie contra massilienses quorum occasione omnia bona monasterii tam in edificis quam in molendinis et in vineis fere penitus devastavit et diluit.

34) Pertz: *Imperatorem et heredes.*

- 122 1257: Anno Domini MCCLVII, Brito, miles et civis Massiliensis, filius quodam Ancelmi Feri, vir sapiens et summae eloquentie, inimicorum invalescente malicia fuit eiectus de civitate Massilia et bona ipsius distracta. Hoc fuit actum III nonas Madii. Eodem anno, III nonas Junii Karolus comes Provincie accepit dominium totius civitatis vicecomitalis Massilie perpetuo, commune et consilio eiusdem civitatis penitus approbante. Sequenti vero die dominus Benedictus, tunc Massiliensis episcopus, dedit et concessit predicto Karolo, comiti Provincie, ius et dominium ville episcopalis Massilie, et tunc fuit eadem villa cum inferiore villa coadunata in omnibus et coniuncta.
- 121 v° 1264: Quatuor et mille bis centum cum decies sex Anni post Verbum Domini, Gabriele sonante, Essent, cometetes Julii quasi fine lucet. Tunc in Castella pagani bella moverunt. Anglia per Simonem mansit viduata ministro.³⁵
- „ 1265: Princeps Matffredus,³⁶ Frederici filius olim, A Karolo Rege fuit armis namque perhemptus, Annis transactis post partum Virginis alme Sex denis quinque, necnon mille ducentis. } Fuit die veneris ante festum cathedre sancti Petri.
- 122 1334: Anno Domini MCCCXXXIII, obiit, IIII (?) Novembris, dominus Iohannes papa XXII; sedit in episcopatu annos XVIII. Hic regit Ecclesiam Romanam viriliter in spiritualibus et temporalibus. Tempore suo, anno pontificatus sui XIII, fuit creatus in Roma, per falsos creatores qui dicunt se habere potestatem eligendi papam, unus antipapa qui vocabatur Nicholaus V. Et per magnam eruditionem suam tandem fecit quod ipsum antipapam confitendo eresim suam, a Roma usque in Avinionem fecit venire captum; et per omnes civitates et locos nominatos magnos, ipse antipapa confitebatur heresim suam, quomodo ipse creaverat plures cardinales, contra Deum et

35) La mateixa mà que escrigué aquests versos col·locà damunt d'alguns d'ells aquestes aclaracions: *illa stella flamigera* a *cometetes*; *Montis fortis* a *Symonem*; i *rege* a *ministro*.

36) MS. Par. Lat. 12702: *Maffredus*; Labbe: *Mansfredus*; Pertz: *Manfredus*, adverteix però en nota que Pabst havia transcrit *Matffredus*.

sanctam Ecclesiam, populo romano ei conscensiente, et quod omnia que fecerat ipse fecerat contra Deum.³⁷ Erat autem frater minor. Obiit in palatio dicti domini Iohannis in civitate Avenionis, anno Pontificatus sui XVI. Ipso autem anno, XVI Decembris, fuit electus papa Benedictus XII. Erat autem Cardinalis monachus albus.

- 122 vº 1334: Obiit Iohannes papa XXII.
 „ 1341: Obiit Benedictus papa XII.
 „ 1345: Andreas, rex Sicilie, filius regis Ungarie, fuit peremptus per suos in Aversa civitate.
 „ 1347: Anno Domini MCCCXLVII, obiit dominus Amalvinus de Rochalaura, abbas huius monasterii, et sepultus in ecclesia antiqua in capella sancti Martini, in qua ordinavit terciam ebdomadam et redditus pro illo qui celebrabit pro eo.
 „ „ Anno Domini MCCCXLVII, incepit mortalitas universalis gentium circa partes istas, quasi circa festum Omnium Sanctorum, et vix remansit tertia pars gentium; et...³⁸ circumvit totum mundum et antea alibi inceperit quam hic, et duravit per tres annos et plus. In his partibus duravit quasi per sexdecim menses.
 „ 1356: Prodicio regis Francie Iohannis per suos, et captio per Anglicos, scilicet per principem de Gal.³⁹ filium regis Anglorum. Et stetit captus in Anglia per annos duos. Et ex captione ista facta fuit sedicio magna in dicto regno Francie inter communitates et nobiles: presidebat nobilibus Delphinus, filius regis, et rex Navarre communitatibus.

37) Pertz: *qui per magnam*; id. : *que fecerit ipse fecerat*; Albanès: *que fecit ipse fecerat*.

38) Labbe: *tertia pars ex civibus*; et *contagio circumvit*; Pertz: *tertia pars ex civibus et convertit et circumvit*; Albanès: *tertia pars gentium. Et generaliter circumvit*. El *gentium* contra *ex civibus*, és segur; ara entre *contagio*, *convertit*, *generaliter*, no sabriem quina lliçó adoptar. En les nostres notes trobem en aquest indret els punts suspensius que hi hem deixat. La lectura d'aquest mot molt abreviat i mig esborrat és difícil. Pertz afegeix encara en aquesta nota un 50.000 que no es troba enlloc de l'original i que modifica essencialment el sentit de l'última part de la mateixa: *et duravit per tres annos et plus 50.000 in his partibus, duravit quasi per sexdecim menses*. No trobant-hi sentit adverteix en nota que després de l'esmentada xifra cal suplir el mot *abruptit*. No cal suplir res, sinó treure el 50.000, i puntuar correctament.

39) Pertz: *Principem de Galia*; Albanès: *de Gal(is)*. El MS. porta *gal* amb senyal d'abreviació.

- 122 v° 1357: Tractatus prodiciosus contra regem Ludovicum et Iohannam eius consortem, ut perderent Provinciam et comintatum Forqualquarii; cuius fuerunt auctores Amelius de Bausso et Comes Avellini, cum multis complicibus suis Vasconibus, scilicet Arnaldo et Petro de Cervola. Et licet multa dampna dederint, tamen, Dei gratia et Sancte Romane Ecclesie diligentia et domini Stephani abbatis huius monasterii,⁴⁰ frustrati sunt fine per eos intento. Et isto anno fuit destructa Albanea, et sanctus Marcellus et Rochafort fuerunt destructa per massilienses, et multa alia castra ipsius comitatus per alios.
- „ 1358: Existente papa Innocentio VI, et rege Ludovico et Iohanna presidentibus in Sicilia, insula Sicilia sibi, sine vi armorum, nutu Dei, subiecta est in mense Decembris. Eodem anno translatum est caput sancti Lazari in incastraturam argenteam satis pulchram.⁴¹
- 123 v° 1423: Anno a Nativitate Domini MCCCCXXIII, et die sabbati XX mensis Novembris, circa solis occasum, Alfonsius rex Aragonum cum suo stolio XXII galearum, veniens de Neapoli, intravit civitatem Massilie, eam prede et incendio usque mart.⁴² immediatam sequentem exponendo; et demum recessit versus Aragoniam.
- „ 1424: Anno a Nativitate Domini MCCCCXXIII, et die XVIII mensis Ianuarii, in crastinum sancti Anthonii, obiit dominus Petrus Flaminchi abbas, in castro de Auriolo; qui statim fuit translatus sive portatus ad monasterium. Anno eodem et die XVI mensis Novembris, recepit possessionem monasterii per procurat. dominus Guillelmus de Lacu cum bullis papalibus abbas, etc. Usque ad quam receptionem possessionis gubernaverunt dominus Iohannis

40) Pertz: *Forquaquarii*. Id. : *Cervola*. Id. : *monasterii nostri*.

41) Pertz dona aquesta nota a l'any 1356. En aquests folis, com que tots els marges van escrits i un gran nombre de notes no estan al lloc corresponent sinó en els marges superior o inferior, cridant-les a l'any respectiu per mitjà d'un senyal, no sempre és fàcil precisar-ne la data.

42) Deixem abreviat el mot *mart*. que Labbe i Pertz han transcrit: *Martium* equivocadament i Albanès, amb més encert ha corregit: *mart (is diem)*.

- de Vitrolis, decretorum doctor et prior de Rometa,⁴³ ac Persivallus de Clavoto, elemosinarius, vicarii per conventum dicti Monasterii concorditer electi.
- 123 v° 1428: Anno a Nativitate Domini MCCCCXXVIII et die jovis, de vespere, post solis occasum, inter horam VI et septimam, prima hora noctis, que fuit dies XXIII mensis Septembris; fuit eclipsis lune universalis, et fuit tota nigra quasi non apparens.
- „ 1433: Anno a Nativitate Domini MCCCCXXXIII et die XVII mensis Junii, fuit parva eclipsis solis in civitate Massilie: licet secundum quosdam astrologos dicta eclipsis debuisset esse magna tamen non fuit verum.
- 124 1453: Eodem anno, et die XVIII mensis Madii, Magnus Theucus⁴⁴ cepit inclitam civitatem Constantinopolitanam; destruens campanas et reliquias quas ibidem reperit; et omnia sacra prophanans, multamque christianorum estragem faciens et multos in captivitatem ducens quam, proh dolor, est dicendum.
- 125 1524: Marchelhe fut assigee de Borbon.
- „ 1524: Le Douphin assiega la cite de Perpignan, et eodem anno le Duc d'Orleans prin la Duché de Luxembourg et Yvoi.⁴⁵
- 126 1543: Fransse bruye, Espayne s'anfuie, Savoye ce ran, Antoyne de Leve se pent. 1543. STEPHANUS.⁴⁶

43) Pertz: *Apriolo*. Id. *per procuracionem*; Albanès: *per Procuratores*. Id. *domini Iohan*. Labbe, Pertz: *Remeta*.

44) Labbe: *Thurcus*; Pertz: *Thurcius*, adverteix, però, que el MS. porta *Theucus*.

45) Pertz: *Yvor*.

46) Aquesta darrera nota està al fol. intercalat 126. Pertz no la consigna; Albanès es deixà el mot *Stephanus*, escrit en majúscules, que no forma, però, part de la nota.

LES MINIATURES

El Reg. 123 és abundantament il·luminat. Les seves miniatures, però, no han tingut la fortuna de les notes històriques contingudes en el mateix manuscrit, puix aquestes, segons acabem de veure, han estat repetidament publicades, mentres que d'aquelles no se n'havia ocupat ningú fins als nostres dies. Probablement en els manuscrits de Peiresc no foren ni tan sols esmentades; Labbe que no veié el còdex, res no en pogué dir, el mateix que els seus copiadors; els *Monumenta* tampoc no en fan la més lleu referència; Albanès massa atrafegat amb la « *Cronica de Marsella* » i en escatir el *Scriptorium* d'on prové el nostre manuscrit, en tres articles no té temps de dir més que: *Il y a... un bon nombre de curieuses figures.*¹ Si Pijoan no hagués dedicat a aquest objecte la primera part del seu treball: *Miniaturas españolas en manuscritos de la Biblioteca Vaticana*,² tal volta restarien encara inconegudes, posat que Beer³ se n'ocupà superficialment i Neuss⁴ les hi dedica quatre ratlles i un parell de notes.

Totes les miniatures del Reg. 123 es troben contingudes dins el llibre quart *De Astronomia*, i són incloses entre els folis 164-205. No es tracta de inicials decorades ni de motius ornamentals; són figures intercalades al text per il·lustració del mateix: Planetes i Constel·lacions. En total hi ha 42 miniatures de tamanys i formes diverses, cap, però de plana sencera; gairebé totes voltades de text.

1) *Mélanges d'Archéol. et d'Hist.* tom. VI, p. 287.

2) *Cuadernos de Trabajos* [Escuela Española de Arqueología y Historia en Roma], I, pp. 1-10.

3) *Die Handschriften des Klosters Santa Maria de Ripoll*, Wien, 1907-1908. II. p. 15 et seq.

4) *Die Katalanische Bibelillustration...* Bonn und Leipzig, 1922. p. 26 i p. 125.

Probablement no totes foren pintades d'una mateixa mà. En arribar al f. 185, es verifica un canvi sobtat. Els colors — ja no massa vius en les miniatures anteriors, però amb predomini de tons foscos — s'esblaimen visiblement; es redueixen a un gris i a un verd molt clar. Els procediments tècnics tampoc no són els mateixos que en les precedents; les darreres miniatures ofereixen, com ja advertí Pijoan, un aspecte més aviat romànic, contra les primeres, de factura netament carolina. Seria una greu error treure d'aquí la conclusió que el nostre còdex s'hagi il·luminat en dues èpoques diverses. Nosaltres no gosem ni tan sols afirmar duplicitat de mans, puix tenint present que no es tracta d'obres originals sinó que els motius de les presents miniatures les trobem repetides en un gran nombre de manuscrits medievals — imitats, en principi, de l'art clàssic romà — és perfectament viable la hipòtesi que totes les nostres miniatures procedeixin d'una mateixa mà, que tingué però al davant dos còdexs d'èpoques diverses. De totes maneres, és interessant remarcar aquesta diferència d'estil en un manuscrit miniat indiscutiblement en una mateixa època, ço que pot assenyalar un període de transició en l'art de la pintura del llibre.

No creiem necessari donar la descripció detallada de cada una de les il·lustracions per haver-ho ja fet correctament Pijoan en l'esmentat estudi, en el qual, a més a més aparegueren les reproduccions de les miniatures: 1, 2, 4, 10, 27.

EL REG. LAT. 123 S'ESCRIGUÉ I MINIA A RIPOLL?

La procedència d'aquest manuscrit preocupà poc als primers editors de les notes històriques. En el *Recueil des historiens des Gau-*

les, llegim: *Ex Chronico S. Victoris Massiliensis, in monasterio S. Victoris inchoatum, a diversis eiusdem loci monachis fuit continuatum.*¹ Pertz, en la seva sòbria introducció als « *Annales Massilienses* », diu: *Codex (el Reg. 123) anno 1056 apud Sanctum Victorem una eademque manu exaratus...*² Tenim, doncs, que els primers en ocupar-se del nostre MS. el judicaren escrit a St. Victor de Marsella, sense ni acudir-se'ls-hi el dubte que pogués provenir d'un altre *Scriptorium*. El primer de canviar d'opinió fou J. H. Albanès qui en el segon dels articles, sovint citats, creu que el MS. eixí del *Scriptorium* de Ripoll i que probablement fou escrit per Oliva, monjo, o al menys sota la seva direcció. Beer, encara que troba la argumentació d'Albanès fluixa en alguns punts, acaba per acceptar el parer del Canonge de Marsella, conceptuant-la de probable. Pijoan ho dóna ja com a cosa certa i definitiva: *Redactado el códice en Ripoll en 1055...* i Neuss diu el mateix, citant aquest autor: *der (Pijoan) sie als Werk des Skriptoriums von Ripoll feststellte...*³ sense contradir-ho ni posar-ho en dubte.

El que aquest MS. procedeixi o no de Ripoll és de vera transcendència per la història cultural del nostre gran monestir i fins per la història de l'art català. Com direm aviat, de l'època del Reg. 123 no tenim cap còdex miniat a Ripoll; cal doncs no precipitar-se admetent o rebutjant massa fàcilment com d'aquest monestir unes miniatures, pèr ara úniques en la seva època; ço que podria induir-nos a error en fer la comparació amb altres còdexs de procedència ignorada, acceptant-los o no com a nostres segons la semblança o disconformitat que tinguessin amb aquestes. Ex-

1) Loc. cit.

2) Loc. cit.

3) Neuss, loc. et p. cit.

pressions tan categòriques com les emprades per Pijoan: *El libro fué escrito [a Ripoll] antes de la llegada de los Marselleses... La iluminación de estas figuras es, en todo caso, el esfuerzo más grande del scriptorium de Ripoll en el siglo XI,*¹ etc. etc. poden tenir conseqüències desorientadores i, avui, amb la poca consistència dels arguments a favor del monestir de Ripoll, no poden repetir-se.

Tres coses ens ofereix aquest manuscrit que poden orientar-nos en la recerca de la seva procedència: els trets paleogràfics; les miniatures; les notes marginals històriques.

Paleogràficament, però, no podent identificar-lo amb una escola ben coneguda, és arriscat argumentar-hi, i en tot cas les deduccions sols podrien corroborar un argument de pes, no ésser-ho elles mateixes. La minúscula carolina, llevat de l'escola de Tours i de qualque altra de trets molt característics i ben estudiats, presenta amb les escriptures de centres allunyats, geogràficament, semblances i divergències desconcertants, que no permeten aventurar judicis definitius sobre la procedència i la data precisa. No creiem que a casa nostra és dongui el cas, per exemple, de la Beneventana del temps de l'abat Desideri, que una ràpida inspecció pot indicar-nos si s'ha escrit a Montecassino o a Bari, i precisar-ne gairebé l'any. Al nostre entendre l'escriptura del Reg. 123 tant pot haver eixit del *scriptorium* de St. Víctor de Marsella com del de Sta. Maria de Ripoll.

Les miniatures, en general, poden ja orientar molt més;— i tal vegada seran elles les que definitivament ens donaran un dia la solució del problema que ens ocupa — sempre, però, que puguin

1) Loc. cit.

establir-se comparacions amb altres, la procedència de les quals sigui indubtable. I aquest no és certament el cas nostre, en el qual és impossible tota comparació puix manuscrits miniats a Ripoll al s. XI no'n posseïm cap, llevat de quelques inicials insuficients al nostre objecte, ço que fa naturalment molt més interessant el decidir si aquest ho fou o no. Per ara, doncs, sols molt indirectament es poden utilitzar les miniatures del Reg. 123, per escatir la provenença llur.

Resten les notes històriques, i a elles ha acudit exclusivament, l'únic que s'ha preocupat seriosament de la qüestió, Albanès. L'argumentació d'aquest autor, pot resumir-se en les paraules següents: Sabem de cert la data en què s'escrigué el nostre manuscrit, 1055, i en els marges del mateix trobem consignades una sèrie de notes que es refereixen unes a dades anteriors, i altres a posteriors a aquest any; si nosaltres podem determinar la font que serví per redactar les primeres, i podem precisar l'indret, el lloc precís, al qual fan referència les segones, escrites, naturalment, amb posterioritat a la redacció del nostre *Reginensis*, la procedència d'aquest resta resolta. Ara bé, la font de les notes que precedeixen al 1055, és un cronicó de Ripoll, i les que immediatament el segueixen es refereixen o provenen d'Espanya, i més concretament, també de Ripoll; de consegüent és al *Scriptorium* d'aquest monestir on fou escrit el Reg. 123. I com sigui que per aquest temps vivia, i a Ripoll mateix, l'eruditíssim monjo Oliva, qui s'ocupava amb preferència de matemàtiques, de música, de taules computístiques, és molt probable que fos aquest monjo l'escriptor o al menys que ell en vetllés l'execució.

Albanès té la ferma creença que els seus arguments demostren palesament l'origen ripollès del MS. i si una vegada diu: *le ma-*

*manuscrit est espagnol et non marseillais, et, selon toutes les vraisemblances, écrit à Ripoll;*¹ l'ombra de dubte que poguessin contenir aquests mots resta ben esvanit per les afirmacions categòriques freqüentment repetides: *Voici les preuves de ce que nous venons d'avancer. Elles son si simples, si claires et si concluantes, que nous ne pouvons comprendre comment personne ne les a aperçues avant nous...*² Nous soutenons avec conviction que tout cela n'a pu se faire qu'à Ripoll, voici une dernière preuve qui le forcera à ouvrir les yeux...³ et devant elle (la crònica de Ripoll) la question est vidée à l' instant, non pas hypothétiquement, mais de la manière la plus certaine...⁴ Tout raisonnement devient ici inutile, et la conviction sera vite faite, quand nous aurons mis les deux versions (les cròniques de Ripoll i de St. Víctor) en présence... Ici encore, nous avons l'évidence...⁵ Podriem continuar citant textos similars; aquests, però, són prou clars i explícits. Per Albanès la procedència de Ripoll del nostre còdex és un fet cert i comprovat.

Dissortadament hom no pot compartir aquest parer. La claudicació de l'argument central és palesa: *La Chronique de Saint-Victor, pour la partie antique, a été écrite en Espagne, donc le manuscrit qui nous la fournit est espagnol.*⁶ Malgrat es demostrí la premisa fins a la evidència, la conclusió que en treu Albanès pot ésser falsa; de consegüent, fins en el cas més favorable, ha de parlar-se tan sols d'una hipòtesi més o menys probable. Llàstima que un

1) *Mélanges*, tom VI, p. 297.

2) *Ibid.*, p. 291.

3) *Ibid.*, p. 293.

4) *Ibid.*, p. 295.

5) *Ibid.*, p. 296.

6) *Ibid.*, p. 291.

anàlisi detingut de les proves adduïdes per l'autor ens obliguin a contradir la seva afirmació.

L'argument més vàlid, únic podríem dir-ne, en què es fonamenta Albanès per creure que les notes històriques marginals del nostre manuscrit depenen d'una font procedent de Ripoll i com a conseqüència, segons ell, que del mateix lloc procedeix el còdex, és l'existència d'un cronicó ripollès publicat per Villanueva.¹ No cal negar que en llegir i confrontar les notes de les dues cròniques, tal com les presenta Albanès, hom endevina tot seguit que existeix una íntima relació entre els dos escrits. Vegeu:

CRÒNICA DE RIPOLL

707. Sema rex cum Sarracenis in Hispania ingressus est.

715. Sema rex Sarracenorum Nu.

762. Obiit Pipinus, pater Karoli imperatoris.

767. Ob. dc. Karoli imperator.

785. Gerundam civitatem homines tradiderunt regi Karolo. Et multi viderunt sanguinem pluere: et mortalitas magna secuta. Apparuerunt acies in celo et signum † in vestimentis hominum.

801. Introivit Ludovicus in Barchinona filius prelibati Karoli, et tulit civitatem Sarracenis.

940. ... Obiit Carulus rex.

CRÒNICA DE ST. VÍCTOR

715. Senia rex cum Sarracenis ingressus est Ispaniam.

762. Obiit Pipinus, pater Karoli imperator.

767. Karolus imper.

785. Gerundam civitatem homines tradiderunt regi Karolo. Apparuerunt acies in celo et signum † in vestimentis hominum, et multi viderunt sanguinem pluere; et mortalitas magna secuta est.

801. Introivit Ludovicus in Barchinona, filius prelibati Karoli et tulit civitatem Sarracenis.

940. Obiit Karolus rex.

1) *Viaje Literario*, Ap. al tom V. pp. 242 et seq.

993. Obitu Borrelli comitis Bar-
chinona.

1017. Ob. Raymundus comes
Barch.

1034. Ob. Berengarius, comes
Barch., et Sancius rex Castellae.

940. Obitus Borrelli comiti Bar-
chinon.

1017. Obiit Raimundus Barchi.
comes, filius Borrelli comitis.

1035. Obiit Berengarius, comes
Barch., et Sancius rex de Castela.

Aquest paral·lelisme és impressionant. Un esperit amant de la minuciositat observarà qualque variant, qualque mot transposat, qualque diferència ortogràfica, una data modificada, una addició el: *filius Borrelli comitis*, a l'any 1017. Aquests petits detalls desapareixen, però, davant la regularitat amb què es succeeixen les notes, la concordància de les dates, la quasi identitat de mots en una i altra crònica. Només que quan hom compara *directament* les notes marginals del Reg. 123. amb el cronicó de Ripoll publicat en el *Viaje Literario*, hom té una grossa decepció. Albanès en aquest cas o ha sofert un oblit lamentable o no ha estat prou sincer. Sense un mot d'explicació, sense una nota aclaratòria, sense uns punts suspensius que indiquessin supressions, deixa que el lector cregui bonament que en ambdues cròniques es succeeixen les notes en l'ordre que les dóna ell aquí. Això no és veritat. A més, sumades les notes d'una i altra crònica fins a la data 1055, ens donen un total de 118 de les quals solament 10 estan d'acord. Hi ha un bon nombre de fets consignats en el *Reginensis* que no figuren per res a la crònica de Ripoll; per contra moltíssims dels que registra aquesta manquen en aquell. Una sola nota que hi hagués idèntica o semblant en les dues cròniques era digna d'atenció i d'estudi; d'aquí, però, a fer-ne l'argument cabdal d'una qüestió tan delicada, a definir que el nostre *Reginensis* fou escrit a Ripoll perquè un nombre insignificant dels fets històrics que contenen els seus marges

concorden amb altres tants d'un cronicó escrit a aquest monestir, el pas és greu i s'ha donat amb massa precipitació. Al nostre entendre aquest petit nombre de fets concordants per comptes d'aclarir la qüestió la compliquen.

El mateix passa en voler donar l'esmentada crònica de Ripoll com a font o testimoni que les notes posteriors al 1055, que es troben en el *Reginensis*, provenen del nostre monestir; la desproporció és també ben remarcable, car entre 79 notes, solament 14 estan d'acord. Albanès ha tingut cura de donar en confront aquestes concordàncies com les passades, sense tampoc esmentar el gran nombre de fets intercalats que no concorden. Deixem d'insistir sobre aquest punt, car hem de tornar-hi en provar la nostra hipòtesi.

No podem entretenir-nos tampoc en anar rectificat tota una sèrie d'errors i inexactituds que es troben en el segon article d'Albanès, cosa que en part ja ha fet Beer, i que naturalment va afeblint cada vegada més les hipòtesis d'aquell autor. Així el no haver-se fixat amb el contingut del *Reginensis* 123, identificant-lo, falsament, amb el tractat: *De temporibus* del Venerable Beda, inutilitza la seva argumentació sobre l'emigració del MS. de Ripoll a St. Víctor, a base d'uns catalègs de MSS. del s. XII pertanyents a ambdós monestirs i en els quals hi figura el *Bede de Temporibus*. Ja l'argument en si és d'una fluïxesa extrema, puix de tothom és prou sabut que les obres del benedictí Venerable eren conegudíssimes i ben estimades a l'edat medieval i que tots els centres culturals en posseïen exemplars. Res no tenia, doncs, d'extrany que a la biblioteca de dos monestirs tan importants com els de Ripoll i de Marsella tinguessin una mateixa obra de St. Beda. Albanès a l'Apèndix del seu treball s'adonà de la seva equivocació i s'excu-

sà amb l'exemple dels *Monumenta* i amb què l'objecte principal de la seva monografia era la crònica de Marsella i no pas l'estudi del manuscrit; aquesta segona justificació seria admissible si no s'hagués entretingut en cercar la comprovació en les obres de l'esmentat Venerable de l'edició Migne, i sobretot si no hagués fet valdre el contingut del MS. en corroboració dels seus arguments. A més a més n'hi ha prou amb obrir el *Reginensis* per a donar-se compte que no es tracta de l'obra d'un sol autor. La mateixa repetició freqüent del nom Beda al començ de molts capítols fa ja sospitar que els restants són d'altres autors. I així és. Hi ha capítols amb els noms: *Ambrosius*, *Anatolius*, *Augustinus*, *Dyonisius*, *Fulgentius*, *Hieronymus*, *Hyginus*, *Macrobius*, *Plinius*, *Proterius*, *Victorinus*, a més a més de *Beda* i *Isidorus* que són els dos noms més freqüents, en especial el primer. Albanès no veié, però, cap d'aquests noms, com no va adonar-se de les notes marginals copiades als fols. 64-65; ni del f. 126 contenint les dues lletres del monjo Oliva al Bisbe omònim i al monjo Dalmau, malgrat haver-ne de copiar una nota escrita al seu marge; i en corregir el seu error sobre el contingut del MS. i en donar-ne en l'apèndix el resum, diu que consta de tres llibres, deixant-se el quart: *De Astronomia*; un dels més importants per contenir les miniatures esmentades.

Aquestes observacions no són filles d'un exagerat esperit de crítica; si així fos podríem allargar notablement aquest apartat. Ho consignem sols per cridar la atenció sobre la inconsistència en què es fonamenta la opinió que atribueix al *Scriptorium* de Ripoll el *Reginensis* 123; puix, com acabem de veure, és després d'Albanès que hom dóna com a cosa certa la procedència ripollesa d'aquest manuscrit.

El mateix autor, segons hem dit, creu probable que l'escriptor del còdex que ens ocupa, o almenys el qui en vetllà la execució fos el monjo Oliva. L'indueix pensar així el que l'esmentat monjo vivia encara al 1055, i sabem per la relació que Villanueva fa del MS. de Ripoll 37, que era molt versat i fins havia escrit diverses obretes i lletres d'estudis computístics trobant-se en el mateix manuscrit les notes històriques que ell ha confrontat amb les del *Reginensis*. Aquesta opinió és probable, posat que es demostra que el nostre manuscrit fou escrit a Ripoll.

Beer s'ha ocupat també bastant extensament del Reg. 123. La seva erudició pertocant als manuscrits i a la cultura de Ripoll, fan ben interessants les planes que li dedica: en la qüestió, però, de l'origen no hem avançat res. És estrany que ell que s'ha adonat de quant fluixa era l'argumentació de Albanès i que referint-se a la procedència de la Crònica de St. Víctor de la de Ripoll, diu textualment: *Die Sache liegt also durchaus nicht so einfach und ist durch die von Albanès vorgebrachten Gruende keineswegs so unbedingt klar erwiesen, wie er meint*,¹ escrigui una plana més endavant: *Der Reginensis 123 ist wahrscheinlich im Ripoller Scriptorium geschrieben*. També comparteix Beer l'opinió d'Albanès, que acabem d'esmentar, sobre la probabilitat d'ésser el monjo Oliva l'escriptor d'aquest manuscrit sense al·legar raons noves. Per nosaltres no són suficients que en el *Reginensis* s'hi trobin les lletres de l'esmentat monjo al bisbe Oliva i al seu germà d'hàbit Dalmau, ni les taules de còmput que figuraven també en el MS. de Ripoll 37; puix aquestes no poden comprovar-se car el MS. de Ripoll ha desaparegut i ni el P. Villanueva ni el P. Benet Ribas ens han tramés un sol

1) Beer, op. cit. II, p. 19.

fragment. No cal oblidar que el foli que conté les susdites lletres ha estat afegit en el *Reginensis* posteriorment, i està escrit de mà diversa, encara que d'època, ço que també és molt probable hagi passat amb la segona part dels còmputos, que seria la part deguda al monjo Oliva. Com sigui, resta en ferm que hom no pot parlar de la intervenció directa del monjo Oliva en la escriptura d'aquest manuscrit sinó en haver provat que procedeix de Ripoll.

Nosaltres pensem que abans de formular una conclusió definitiva convé estudiar aquests tres punts: Relacions entre els monestirs de Ripoll i de St. Víctor de Marsella durant els ss. XI-XII; Referències que les notes històriques fan concretament als monestirs esmentats; Mans que escrigueren la primera part d'aquestes mateixes notes.

Després de la mort del gran abat Oliva, segueix a la història de Ripoll, un període d'obscures intrigues encara no ben escatit, en el qual alguns monjos de famílies nobles es valien de la força i fins de la simonia per tal d'apoderar-se del càrrec d'abat del monestir. Cap al 1069 Bernat, Comte de Besalú, després d'haver invocat l'auxili eclesiàstic de l'arquebisbe Guifre de Narbona, Guillem bisbe de Vich i Berenguer de Girona, assolí foragitar de Ripoll al simoniac i excomunicat Mir, abat intrús. Sigui per evitar que es repetissin casos semblants, sigui per finalitats polítiques avui poc explicables, el Comte de Besalú subjectà el nostre cenobi al monestir, llavors tan floreixent, de St. Víctor de Marsella. Martène ens ha servat el text de dos documents interessantíssims sobre aquesta incorporació: la lletra del Comte Bernat oferint a l'Abat de St. Víctor el monestir de Ripoll i la escriptura definitiva d'unió. De la lectura de la primera pot deduir-se que, en principi, aquesta

unió fou feta amb un cert consentiment per part dels nostres monjos, els quals posaren com a condició que el primer abat de Ripoll que elegís el prelat de Marsella, fos un monjo per ells presentat. Un cop feta l'unió i subjecció no es va complir aquesta clàusula, i els fou imposat un abat profés de Marsella, al qual succeïren encara sis altres prelats tots monjos professors de St. Víctor, nomenats per l'abat d'aquest monestir. Villanueva que regirà amplament l'arxiu de Ripoll ens diu: *Duró esta unión 102 años, en que hubo disturbios considerables. El poder del monasterio de St. Victor y la condescendencia de nuestros condes, fueron gran parte para que se verificasen estas y otras reuniones dolorosas...* I encara més endavant: *Dicese que por estos tiempos (1124) Raimundo de Çesguinyoles, abad de S. Martin de Canigó, ocupó nuestra abadía. Nada puedo asegurar de esto sino que los animos andaban turbados con el gobierno extranjero...* Aquestes desavinences, necessàries, testimoniades per moltes indicacions històriques, arribaren a un grau màxim a la mort de l'abat marsellès Gaufred, i els catalans assoliren elegir un abat dels seus, Ramon de Berga, i foragitar els monjos marsellesos. St. Víctor mai no volgué renunciar el dret que sobre Ripoll li donava el document del Comte Bernat, i es curiós que encara gairebé un segle més tard, trobem una butlla del Papa Innocenci IV, datada el 29 de Juliol del 1252, i adreçada al Bisbe d'Elna i al Sagristà i Arcdiaca de la mateixa església dient-los que s'informin de si és veritat ço que li diu l'abat de Marsella sobre la jurisdicció damunt el monestir de Ripoll que li nega la obediència; i en cas afirmatiu obligui, en virtut de l'autoritat apòstolica, a l'abat i als monjos d'aquest monestir a sotmetre's a l'abat de St. Víctor.

Posseïm altres documents pels quals venim en coneixement

de les discòrdies internes entre els monjos de Ripoll i els que venien de Marsella acompanyant els respectius abats als quals estava encomanat el govern de la Casa. De fet formaren sempre dues petites comunitats, que mai no arribaren a fusionar-se. És notable en aquest sentit una lletra del marsellés Pere Ramon, abat de Ripoll, adreçada a l'abat de Marsella queixant-se fortament perquè li reté al monjo G. de Cambolads que ell li havia tramès per exposar-li l'estat precari en què es trobaven els seus; demana que enviï nous monjos de Marsella, i acaba dient-li que no pot trametre-li el monjo Elias, que l'abat de St. Víctor reclamava, *quoniam officium prepositure majoris tocius domus illi committimus, propter discursus et labores quos patimur, ut videtis*. Aquestes expressions, com altres: *nobis in tanto discrimine positus... de quo noveritis erga* [llegiu: *contra*] *vos grande murmur esse inter nos et inter amicos Sancte Marie*;¹ acabem de palesar les fondes divergències de les quals parlavem suara.

Tenint present aquest esperit de discòrdia que regnava en aquesta època entre els dos monestirs, estudiem objectivament les notes marginals del nostre manuscrit cercant-hi la solució del problema que ens ocupa.

A la primera lectura, hom agrupa ja aquestes notes en dues seccions: les que es refereixen a esdeveniments relacionats amb Catalunya i les que diuen relació amb la Provença. No existeix, però, la partió justa; de bon començament trobem ja el nom de Marsella i molt més endavant surt encara el de Barcelona. Aquesta barreja és desorientadora sobretot per qui *a priori* creu el ma-

1) Vegeu el darrer article d'Albanès en el qual copià uns documents ben interessants relacionats amb aquests dos monestirs.

nuscrit procedent de St. Víctor de Marsella o bé de Ripoll. Així, un home del saber i experiència de Pertz va confondre's i li semblà haver trobat la solució suposant que l'escriptor de Marsella tingué al davant, per la redacció de les primeres notes, un cronicó de Barcelona. Aquesta hipòtesi no és tan absurda com vol fer creure Albanès, el qual nega l'existència de qualsevol cronicó procedent d'aquesta ciutat. Pertz, però, coneixia sens dubte i hauria llegit probablement el «*Chronicon Barcinonense*» que el gran monjo de Saint-Maur, Luc d'Achery, havia publicat en el seu *Spicilegium*, i que, més endavant, copiaren Martène i fins el P. Flórez; aquest copià encara un altre *Chronicon Barcinonense*, donat per primera vegada en els *Apendices* de la *Marca Hispanica*, i és curiós observar que alguns fets registrats en aquests dos Cronicons concorden, per bé que no mot per mot, amb els del nostre *Reginensis*; tal volta fou aquesta coincidència ço que va refermar Pertz en la seva opinió per la qual no mereixeria blasme si no hagués comès l'error de desglossar els fets donant-nos per separat les dues sèries de notícies que ell havia arranjat arbitràriament, puix el manuscrit les porta barrejades.

Albanès s'explica perfectament aquesta intercalació de fets d'un i altre país, suposant que el manuscrit, així com la primera part de la crònica, fou escrit a Ripoll per monjos del mateix monestir els quals tregueren les notícies anteriors a la data en què s'escrigué el còdex, d'un cronicó existent al monestir, que el canonge de Marsella creu haver identificat amb el que publica Villanueva, d'on eixiren les notes referents a Catalunya; les de Provença, concretant, les de St. Víctor de Marsella foren escrites al monestir mateix un cop passat el manuscrit de Ripoll a Sant Víctor.

Prenem, ara, totes les notes del Reg. 123 i col·loquem-les en dues seccions fent servir de punt de divisió la data en què s'escrigué el MS., 1055. Estudiem-les en relació amb els dos monestirs tantes voltes esmentats, ço que per estrany que sembli, mai no s'ha fet i arribarem a una conclusió inesperada.

Fins a l'any 1055, ni una sola nota del *Reginensis* 123 menciona el monestir de Ripoll; i d'aquesta data endavant dues soles vegades, als anys: 1071, 1168. Si examinem, en aquests mateixos períodes, les vegades que el Reg. s'ocupa de St. Víctor de Marsella, trobarem pel primer temps, quatre vegades, començant per la primera de totes les notes i en els anys: 1000, 1021, 1048; pel segon temps, ja no diem fins al s. XV, més tan sols fins a la fi del XII, en llegim en els anys: 1060, 1064, 1071, 1080, 1091, 1099, 1103, 1112, 1121, 1129, 1145, 1148, 1156, 1160, 1168, 1185, 1191, 1200.

Prenem ara la crònica publicada per Villanueva, la qual, segons Albanès, serví de font a les notes del *Reginensis*. Què trobem referent a Ripoll, també fins al 1055? El següent:

- 882 His diebus erat Dagus Abbas Rivipullo.
- 888 Prima dedicatio nostri Caenobii sub Dagine abbate a Gifredo comite
- 912 Obitus Wifredi comitis bonae memoriae, cuius pater quiescit in cenobio S. Mariae Rivipull.
- 935 In isto anno fuit II Dedicatio huius cenobii temporibus Suniarii comitis et Enegonis abbatis
- 970 Obiit Arnulfus abbas.
- 979 Obiit Guidisclus abbas.
- 1002 Oliba comes factus est monachus.
- 1009 Obiit Seniofredus abbas Rivipl.
- 1047 Obiit Oliva episcopus.

Durant aquests mateixos anys el nom de St. Víctor de Marsella no es llegeix enlloc. Continuant l'anàlisi de la Crònica de Ripoll fins a l'última nota escrita al 1191, trobem dues soles referències al monestir marsellès en els anys :

- 1071 Abbas Massil. Bernardus, accepit Rivipull. cenobium.
1079 Obiit Guifredus archiep. Narbon., et Bernardus abba Massill.

Per contra de referències a Ripoll s'en troben encara, fins al fi del s. XII :

- 1068 Obiit Guillelmus abbas Rivipulli...
1086 Obiit Andreas abbas.
1097 Obiit Salomon monachus et Episcopus...
1102 Obiit Bernardus abbas Riopol.
1107 Obiit Benedictus abba Rivipull.
1111 Obiit Gaudfredus abbas...
1131 Obiit Raymundus comes Barchin. Hic sepultus est.
1162 Hoc anno inclitus Marchio Raym. Berengarius... Claruit miraculis. Requiescit Rivipulli.
1168 Obiit... Gauzfredus abbas Rivipulli bonae memoriae.
1173 ... R(aymundus) abbas. ¹

Ni una sola d'aquestes notes ha passat als marges del Reg.

Passem a l'estudi de les mans que escrigueren les notes del Reg. Preses fins al s. XVI són moltes; algú n'ha comptades quaranta. A nosaltres ens interessen solament les del s. XII. Les més notables, podríem dir úniques, d'aquest segle són tres. Les

1) *Viaje Literario*, tom V., pp. 243-248. Aquestes notes les havem extretes del *Chronicon alterum Rivipullense*. A la nota del 888 i en altres, el P. Villanueva afegeix: *id recentiori manu notatum*. D'aquí no podria deduir-se que fossin escrites molt posteriorment, car el mateix P. adverteix que des de la data 985 les restants foren escrites per la *recentiori manu* que és tan sols més recent amb relació a l'altra que havia anotat fins al 888.

que havem assenyalat amb un * i amb ** asteriscs i la que escrigué la nota de l'any 1000. La mà * arriba fins a l'any 1178, l'altra ** fins al 1191; ambdues són contemporànies d'aquestes dates segons es dedueix del caràcter de lletra. De la que escrigué la única, però interessant nota de l'any 1000, no podem precisar tan justament l'època, és però encara del mateix s. XII. Pertocant a les matèries, la mà * ens dóna les notes de caràcter general i les que es refereixen a fets catalans en canvi la ** s'ha especialitzat en la necrologia dels abats de St. Víctor; no s'ocupa d'altra cosa.

De totes les observacions que acabem de fer s'en desprèn, al nostre entendre, una conclusió ferma: Els monjos de Ripoll no escrigueren cap nota del Reg. 123. El nombre tan esquitit de referències a aquest monestir, ja parla prou clar; si hom però examina el contigut de les mateixes (anys: 1070, 1168) té la sorpresa de constatar que fins aquestes més que de Ripoll s'ocupen de St. Víctor; puix la primera assenjala la vinguda dels marsellesos, i l'altra dóna el nom dels monjos de St. Víctor que foren abats del cenobi català. De fet, doncs, el Reg. *no parla ni una sola vegada exclusivament del monestir de Ripoll*; i això no és comprensible de cap manera si hom suposa que foren els seus monjos els que redactaren les notes; i molt menys encara si es dóna com un fet incontestable que en escriure-les tenien al davant el cronicó publicat en el *Viage Literario*. No farem ara una qüestió sobre si fou aquesta la font que utilitzà el redactor de les notes o bé un altre de similar, — les lleus variants de text, algun canvi de data, alguna addició precisament en el Reg., decanten més aviat a creure en la existència d'una tercera crònica que hagués estat l'origen de les dues que posseïm — pel cas nostre és igual; n'hi ha prou

en què es tracti d'un cronicó de Ripoll el qual, nota més o menys, havia d'ocupar-se del propi monestir; el que publica Villanueva ens pot fer molt bé de guia. Com és possible que monjos de Ripoll tenint davant els ulls tantes notes referents al seu monestir, no en transcriguin ni una; que ells, precisament en el temps de la lluita contra St. Víctor, es preocupin de consignar la mort del fundador d'aquest monestir, de fer una llarga lloança de la reforma del mateix a l'any mil, de posar acuradament l'obituari dels seus abats, tot passant en silenci la fundació de Ripoll, les diverses dedicacions de la seva església, les defuncions dels seus abats, fins la del Bisbe Oliva?

Un esperit dotat de finor crítica, fins ignorant per la història les discòrdies existents entre els dos monestirs ho hauria deduït amb l'anàlisi dels fets i de la manera que són consignats en una crònica i altra. En el Reg. hi ha un marcat intent en fer sortir St. Víctor sobre Ripoll. Els fets que podien interessar o donar glòria a aquest, han estat omesos sistemàticament. Les dues vegades que el cita és, com hem vist, referint-se més aviat a St. Víctor. La primera és la presa de possessió, la segona és de fet quan abandonaren Ripoll, però aquest detall és passat en silenci; per contra a més a més d'haver dit: aquests són els abats de Ripoll des de la vinguda dels *marsellesos*; en posar la llista dels set abats va repetir a cada un, *profés de Marsella*, ço és de St. Víctor. Tot el contrari passa amb el cronicó de Ripoll qui mai no cita el nom titular d'aquest monestir i el mot *Massiliensis* surt dues soles vegades en parlar de l'abat Bernat que prengué possessió de Ripoll i per l'òbit d'aquest mateix prelat. Quan anota les defuncions dels seus abats, procedents de Marsella, no ho fa constar; fins quan a l'any 1121 consigna la mort de Ricard, abat de St. Víctor

i arquebisbe de Narbona, calla que fos abat de Marsella. No, les notes del Reg. plenes d'al·lusions al monestir de Marsella i en les quals es pretereix sistemàticament i constantment els fets referents a Ripoll no han pogut ésser escrites per monjos d'aquesta Casa.

Per explicar la filtració en aquestes notes de fets relacionats amb Catalunya, —puix no cal oblidar que si són poques les al·lusions a Ripoll en canvi són molt nombroses les referents a Catalunya durant els segles XI i XII, i han estat únicament elles el motiu pel qual hom atribuís aquest còdex al *Scriptorium* de Ripoll—; poden fer-se les dues hipòtesis següents:

El Reg. 123 fou escrit i miniat a St. Víctor de Marsella; en venir alguns dels seus monjos el portaren a Ripoll, on hi escrigueren la primera part de la crònica; al 1168, en retornar a Sant Víctor, se l'emportaren novament, i en aquest monestir acabaren d'escriure les notes històriques.

Aquesta hipòtesi és perfectament viable. De trasllats de còdexs, junt amb ornaments sagrats i fins altres utensilis casolans, en les fundacions, reformacions, i preses de possessió de monestirs, en tenim prou exemples en la història monàstica, perquè el cas present constitueixi una excepció. Si això s'esdevenia fins quan la presa de possessió era pacífica, volguda pels monjos indígenes, *a fortiori* cal suposar-ho quan aquests havien de rebre la subjecció amb hostilitat i havien de negar o dificultar als intrusos l'ús de moltes coses del monestir. Posat el manuscrit a Ripoll és ben fàcil explicar-se les notes que fan referència a coses de Catalunya. Algun dels monjos de St. Víctor que acompanyava a l'abat marsellès, adonant-se dels crònicons que els monjos de Ripoll escrivien als marges dels còmputos pasquals, en prengué exemple, i

anotà la sèrie de fets que ens ocupen en els còmputos del Reg. 123. Tenint al davant un cronicó escrit en el cenobi català, transcriví molts fets pertanyents a casa nostra; les desavinences i discussions, però, que tenia amb els monjos de Ripoll féu que descurés sistemàticament els relacionats amb aquest monestir, substituint-los per altres referents a la casa de la seva professió, Sant Víctor. Al 1168, en ésser foragitats del monestir català, els marselesos, junt amb els objectes que havien portat de St. Víctor, retornaren el manuscrit al monestir d'on havia eixit, i allà un dels monjos sortits de Ripoll continuà les anotacions intercalant-hi alguna de qualque personatge català que probablement hauria conegut personalment a Ripoll mateix.

Aquesta hipòtesi és probable, però nosaltres optàriem per la següent :

El Reg. 123 s'escrigué i minià a St. Víctor de Marsella. Les notes que contenen els seus marges foren escrites en el mateix monestir.

No perdem de vista que sense els fets al·lusius a Catalunya, mai ningú no hauria sospitat que aquest manuscrit fos de Ripoll; doncs bé, la presència de fets catalans en el Reg. 123, són ben explicables sense necessitat de suposar tot el còdex escrit a Ripoll i fins sense que calgui deportar-lo per res a aquest monestir. Ja coneixem les tres mans dels. XII que anotaven els marges del nostre còdex; deixem la de l'any 1000 puix no sabem ben bé l'any en què fou escrita, pel contingut, però, és molt més probable que ho fos a St. Víctor que no pas a Ripoll. De les altres dues la més antiga escriu la darrera nota a l'any 1178, ço és, 10 anys després de la expulsió dels monjos marselesos de Catalunya. L'altra, la que coneixem per *, encara arriba un decenni més

endavant, escriu fins al 1191. Aquesta mà, com ja hem advertit, s'ocupa exclusivament de l'obituari dels abats de St. Víctor de Marsella; i per bé que donada la dependència de Ripoll és molt natural que arribessin a aquest monestir les noves de les defuncions dels prelats marsellesos; alguns detalls, com és ara la addició feta a la mà * a la data 1080, i la precisió amb què consigna els anys i els mesos de govern, etc. fa molt més probable que l'escriptor transcriu d'un catàleg escrit a Marsella mateix. Resta, doncs, només la mà, * la més important, la més interessant per nosaltres, l'única que, en aquest temps, anota fets catalans, la que ha donat motiu a suposar el Reg. eixit del *Scriptorium* de Ripoll. El caràcter de lletra d'aquesta mà és típic, crida la atenció per la seva uniformitat. És menuda, elegant, compacta i sobretot molt igual, dóna la impressió que totes aquestes notes s'han escrit amb la mateixa ploma; la tinta és sempre la mateixa. No seria cap fantasia suposar que foren escrites en un lapse de temps molt curt, probablement totes seguides. Així les coses, i recordant que aquesta mà escrivia un decenni després de l'expulsió dels Marsellesos, la hipòtesi més òbvia i senzilla per solucionar el nostre problema, és suposar que es tracta d'un monjo de St. Víctor vingut a Ripoll, amb els marsellesos. Aficionat als fets històrics i veient algun cronicó en aquest monestir, se'n copià per us particular algunes notes que més endavant, ja a St. Víctor, aprofitant les llistes d'anys dels còmputos del *Reginensis*, transcrigué en els anys respectius, cosa que serví d'exemple a altres monjos que continuaren les anotacions amb els fets per ells més notables que s'esdevenien als entorns del monestir.

Un lector expert ens suggerirà que també són possibles aquestes conclusions suposant que el còdex originàriament era de Ri-

poll i que més tard els monjos de Marsella, en aquell o en aquest monestir hi afegiren les notes. Potser si; però en aquest cas com explicar la presència del manuscrit a Marsella ja a últims del s. XII o a començaments del XIII? De les dues coses la una: o fou una ofrena per part dels monjos de Ripoll o un furt per part dels de St. Víctor. Si hom recorda la lluita sorollosa dels dos monestirs fins ben entrat el s. XIII i fa esment del valor que en aquesta època es donava a un còdex miniat com el Reg., cal abandonar la idea d'una ofrena. El furt a més a més de dificultar-lo moltíssim la forma com eixiren de Catalunya els monjos marsellesos, i el gran tamany del manuscrit, és una hipòtesi merament gratuïta que no té consistència. Repetim, al nostre entendre cap lletra del Reg. 123 no fou escrita per monjos de Ripoll. La presència de les notes catalanes poden perfectament explicar-se o fent venir el MS. a Catalunya amb els monjos de St. Víctor, o bé que un d'aquest les escrigué en retornar d'aquest monestir aprofitant unes notes preses d'un cronicó del cenobi català.

II

EL MANUSCRIT VATICANUS LATINUS, 5730

DESCRIPCIÓ

Un vol. 234 fols. num. + 2 en blanc a la fi i un de guarda al començ —aquest escrit al segle XIII no forma part del MS.— En pergami 470 × 360 mm. Escrit a meitats del s. XI, a dos corondells, 390 × 120 mm. per terme mig; a una sola tinta llevat les grans capitals miniades i les titulars, maiúscules pintades a mosaic; comença i acaba; estat de conservació òptim, relligat en fusta-pell amb les armes del Papa Gregori XV.

Fol. I: In nomine Domini et Salvatoris Iesu Christi. In hoc volumine continentur expositio epistolarum beati Pauli Apostoli, collecta et in ordine digesta ex libris Sti Augustini Episcopi...

Paulus servus Ihesu Christi... (Epist. ad Romanos)

Al marge inferior de cada plana hi és indicada en vermell l'adreça de la epístola respectiva; en el verso diu AA i en el recto ROMANOS, CORINTHIOS., &

Fol. 233 r.º acaba: ...gaudeamus in eo qui vivit et regnat in seculorum secula. Finit Aurelii Augustini tractatus...

Segueixen uns versos de l'amanuense que acaben:

et semper letans, letetur tempore finito.

En el verso d'aquest foli comença el document del qual ens ocupem extensament més endavant. És escrit també a dos corondells, amb lletra d'època, evidentment, però, d'altra mà, i acaba en el foli següent del qual ocupa el primer quart. La resta d'aquest foli fou retallada, i hom s'endugué probablement, la signatura i la data.

No sabem que ningú hagi parlat d'aquest MS., ni és eixit encara el vol. del «*Codices Vaticani Latini*» en què ha d'ésser descrit. De temps, però, havia cridat l'atenció del nostre venerable amic l'eruditíssim P. Abat Amelli, de Montecassino, el qual havia copiat el document transcrit a la fi del nostre MS., i més recentment interessà també al savi autor de «*Les Martyrologes du Moyen-Age*» Dom H. Quentin, qui tingué la gentilesa de indicar-nos-el.

LES MINIATURES

El Vat. Lat. 5730 és notable per les seves miniatures i és únicament a causa d'elles que 'ns en ocupem aquí.

Un comentari a les Epístoles de St. Pau no's prestava a ésser il·lustrat. Veiem que en les nostres Bibles d'èpoques anteriors, els Actes dels Apòstols i les Epístoles deixen d'ornamentar-se, llevat tal volta de la imatge isolada de qualche Apòstol, etc. El MS., però, que ens ocupa, fou sumptuosament escrit en folis de gran tamany i amples marges i es pensà en ornar-lo convenientment; a manca d'escenes miniabls s'acudí a les lletres inicials de cada Epístola, o per parlar amb més propietat, a les PP de Paulus. Així, doncs, no podríem en rigor parlar de miniatures sinó d'ornamentació de capitals, (car tota la il·luminació del MS. es redueix a les pintures d'aquestes) si no fossin les representacions humanes i d'animals que les decoren.

Les lletres miniades són catorze, tretze PP i una M corresponent aquesta al: *Multifariam*, mot inicial de l'Epístola de St. Pau

als Hebreus. No hi ha unitat de dimensions, com es pot veure en la descripció que donem de cadascuna; pot senyalar-se un terme mig de 165×80 mm., medint la més gran 200×95 mm. i la més petita 80×73 . Per excepció en tres d'elles (7 10 14) hi manca la figura humana que junt amb el drac i les fulles estilitzades constitueixen els motius ornamentals no solament essencials sinó únics de totes les altres. En els n.ºs 3 i 6 hi ha dues figures humanes, quatre en el 9 i una en els restants, totes masculines llevat de la del n.º 11. Totes vestides a excepció de la del n.º 5 i última del 9 nues, i la del 11 mig nua.

En la representació humana mai no s'hi veu un intent simbòlic, ideològic, ni representatiu; tenen solament una valor decorativa. Com a única excepció pot citar-se el n.º 6 en què hi ha dues figures aureolades, les quals de segur volen representar l'Apòstol St. Pau i el seu deixeble Timoteu, car es troben en la P que encapçala l'epistola *ad Philippenses* que comença com és sabut: *Paulus et Thimoteus, servi Jesu Christi*, etc. Cal també remarcar que és aquesta la única vegada en què la figura humana no serveix de motiu ornamental de la lletra ni pren part en la formació de la mateixa, sinó que ocupa la part superior de la P que li fa de marc.

Les tintes són espesses, els colors vivíssims i molt variats; predominen el vermell, blau, verd i groc. Per la cara i membres nus del cos humà s'usa d'un vermell clar, quasi rosa, pels cabells s'empra constantment un to rogenc fosc. La frescor i vivacitat d'aquests, colors que hom diria acabats de fer, es ço que colpeix la vista, tot just d'obrir el manuscrit. L'estat de conservació de totes aquestes figures és òptim.

Les PP han estat evidentment pintades per una sola mà hàbil i segura, que no coneix penediments. La correcció del dibuix, l'elegància de la línia, la llibertat de composició i l'airositat amb què són tractades les draperies, revelen una mà mestra, prou enginyosa per a no repetir-se, malgrat d'usar els mateixos motius ornamentals i haver d'executar tretze vegades la mateixa lletra.

Les capitals del Vat. Lat. 5730 poden acreditar el *Scriptorium* de qualsevol monestir del s. XI.

Vegeu a continuació la descripció de cadascuna d'elles.¹

1. f. I v.^o P inicial. 180 × 85 mm.² Figura humana, túnica blava, mitja dreta groga, esquerra verda, calçat ataronjat. Cara, mans, etc. d'aquesta i de totes les altres figures, com ja hem advertit, color vermell clar; cabells rojos, perfils en negre. Drac, color verd. És freqüent que aquests animals portin diversos colors, especialment en les extremitats, sovint estilitzades policromes, en predomini quasi totes: blau, verd, groc, morat.

2. f. 67 v.º P inicial. 180 × 90 mm. Figura humana, túnica verda, mantell blau, mitges ataronjades, peücs blaus. Drac blau. Lletra vermella, fons groc.

3. f. 127 r.º P inicial. 167 × 90. Figura superior túnica i peücs blaus, mitges color taronja; inferior túnica verda. Cal observar les dues rodonetes per significar els tormells ço que es verifica en

1) Per la importància notable que tenen els colors, donem detalladament els de cada una d'aquestes lletres, remarcant una vegada més la vivor extraordinària que tenen en l'original.

2) No essent cap d'aquestes inicials de forma regular, les mides que donem són les màximes de llargada i amplada.

totes les figures nues. Drac groc. Lletra vermella. Fulles polícromes.

4. f. 147 v.º P inicial. 170 × 80. Figura humana, túnica blava. Drac superior verd, inferior blau; la resta de la lletra en vermell; fons groc.

5. f. 163 r.º P inicial. 162 × 85. Figura humana nua. Cap de drac morat. Fulles verd, blau, groc; la resta de la lletra en vermell.

6. f. 175 v.º P inicial. Sant Pau túnica verda, mantell blau, pergami groc. St. Timoteu túnica blava, mantell verd, les dues aurioles grogues; fons del cercle morat. Drac superior verd; inferior blau i morat; la resta de la lletra en vermell.

7. f. 185 v.º P inicial. 165 × 95. Sense figura humana. Dracs polícroms, en el superior prevaleix el blau i en l'inferior el verd. Fulles polícromes. Lletra vermella, fons groc.

8. f. 192 r.º P inicial. 187 × 90. Figura humana, mantell blau, mitges verdes, calçat ataronjat. Dracs, colors prevalents: groc pels dels extrems i blau pel del mig. Fulles polícromes; la resta de la lletra en vermell.

9. f. 195 v.º P inicial. 200 × 95. Figures superiors: 1.ª túnica verda, mitja dreta vermella, mitja esquerra groga, calçat ataronjat. 2.ª túnica vermella, mitja dreta groga, mitja esquerra blava, peu dret blau, esquerre ataronjat. Figura central túnica verda, mantell blau, mitges ataronjades, peus nus. Figura inferior tota nua, peus color blau. Drac i resta de la lletra polícromes.

10. f. 197 v.º P inicial. 115 × 52. Sense figura humana. Drac blau. Fulles polícromes. Lletra vermella amb fons groc.

11. f. 209 v.º P inicial. 165 × 70. Figura femenina, gonella vermella, cinyel verd, cabells més aviat morats, mugrons vermells. Drac blau. Fulles i la resta de la lletra polícroms.

12. f. 216 r.º P inicial. 160 × 75. Figura humana túnica vermella, mantell blau. Drac groc. Fulles i la resta de la lletra polícroms.

13. f. 217 v.º P inicial. 160 × 68. Figura humana túnica verda, mantell blau, mitja dreta groga, esquerra color de carn, calçat ataronjat. Dracs i resta de la lletra polícroms.

14. f. 218 r.º M inicial. 75 × 82. Sense figura humana. Tota la lletra polícroma, colors: vermell, groc, verd, blau, morat.

EL VAT. LAT. 5730. FOU ESCRIT I MINIAT A RIPOLL?

És cosa molt probable que aquest manuscrit hagi eixit del *Scriptorium* de Ripoll. Les raons que ens permeten formular aquesta conclusió són ben curtes i clares, i no havent de contradir altres autors, com sigui que encara mai ningú no s'ha ocupat d'ell, podem ésser molt més breus que en l'estudi del *Reginensis* 123.

El text del Vat. Lat. 5730 és, segons deixem dit, una exposició a les epístoles de St. Pau que el còdex atribueix a St. Agustí; podria ésser que es tractés d'un apòcrif, pel cas nostre tant se val. Aquest text que és íntegre, acaba al recto del fol. 233. Ara bé, al verso d'aquest mateix foli, comença la transcripció d'un document que ocupa els dos corondells d'aquest verso, més un quart de corondell del foli següent; la resta d'aquets f. fou retallada, enduent-se'n tal vegada la data del document única cosa que li

manca. No és la mateixa mà que escrigué el còdex, és però, contemporània o posterior de molt pocs anys. La escriptura és cal·ligràfica, i tot està tractat amb la mateixa acuradesa que la resta del manuscrit; i a més a més de seguir-ne la divisió en coronells es deixà i tot en blanc la inicial per tal d'èsser miniada, ço que no es féu de moment i que molt més tard suplí una altra mà.

Aquest llarg document conté la llista de totes les possessions que tenia el monestir de Ripoll devés l'any mil. És la famosa confirmació que d'elles fa l'emperador Lotari a petició de l'Abat Seniofret, l'antecessor de l'abat Oliva, i de tota la comunitat. Aquesta escriptura no és nova pels que s'han ocupat de la història de Ripoll, i nosaltres la tenim prou coneguda per ésser en ella que per primera vegada es parla explícitament, en un document oficial, de Sta. Maria de Montserrat: *et in cacumine Montis serrati ecclesiis S. Marie et S. Asciscli*. No és pas aquí el lloc de parlar de la importància de aquesta còpia tan antiga, ni d'assenyalar-ne les variants notables,¹ i menys encara d'estudiar-lo diplomàticament. Qualsevulla que sigui el resultat d'aquestes investigacions, fins en el cas que en tot o en part es negui la seva autenticitat, restarà sempre en ferm la deducció que ara anem a treure.

El contingut d'aquest document interessava extraordinàriament però també exclusivament al monestir de Ripoll. No fa al·lusió a cap monestir ni església important (Montserrat en aquell temps amb prou feines arribava a Priorat), i encara els que cita és per declarar que estan sota el seu domini. A quin cenobi podia des-

1) En la *Miscel·lània Documental*, donem la transcripció d'aquest document amb les variants que es troben en el transcrit a la *Marca Hispanica*.

pertar tant d'interés aquesta llarga llista de possessions que es cregués convenient de transcriure-la amb tanta acuradesa en un dels seus còdexs, sinó és Ripoll, el seu propietari? No es pot recórrer a la hipòtesi d'un full de guarda intercalat, puix el document, com acabem de veure, comença al verso del mateix f. en què acaba el text del manuscrit; ni pot pensar-se en què hagi estat escrit molt posteriorment, puix es tracta d'una mà contemporània o posterior de molt pocs anys. És, doncs, molt probable que el Vat. Lat. 5730 hagi eixit del Scriptorium de Ripoll.

Més tard, quan hom emprengui el suggestiu estudi de la emigració dels MSS. catalans a Itàlia, caldrà tenir present un petit detall, que pot ésser merament casual, però que també podria donar-nos una inesperada confirmació que el Vat. Lat. 5730 prové del gran monestir català. Ens referim a la signatura actual d'aquest manuscrit que segueix a la Bíblia dita de Farfa, Vat. Lat. 5729, la procedència ripollesa de la qual no és dubtosa. Tal volta es tracta d'una coincidència fortuïta, però la circumstància d'ésser de tan diversa forma i que entre tants milers de MSS. aquests dos de Ripoll vagin junts, permet creure en la emigració simultània d'aquests dos manuscrits a Itàlia; i no són pas aquests sols; alguns altres n'hi ha, al Vaticà mateix, que 'ns reserven agradoses sorpreses. El savi benedictí Dom H. Quentin, ens deia fa poc temps que en les seves recerques de MSS. de la Bíblia, havia passat per les seves mans un còdex Vaticà miniat, de l'època i de la factura de la Bíblia de Farfa i que alguna nota marginal corroborava la seva procedència de Ripoll. També nosaltres examinant les biblioteques monàstiques de Montecassino, Trinità della Cava, etc. hem trobat — en calendaris, leccionaris, santorals, obituaris — refe-

rències de coses catalanes que traeixen la presència de fonts procedents de nostra terra. És prematur formular conclusions; molt probablement, però, els MSS. catalans existents al Vaticà hi han anat passant per alguna de les grans abadies italianes que en l'edat mitja havien d'estar per força amb relació amb les nostres.

Paleogràficament podríem trobar un argument a favor de la nostra tesi en la factura especial de les Q Q majúscules, l'ull de les quals tendeix a sobre passar la ratlla ordinària; característica que es repeteix — segons observació del nostre erudit amic Ll. Nicolau d'Olwer — en diversos MSS. eixits del *Scriptorium* de Ripoll a aquesta època.

No gosem treure cap argument de les miniatures mateixes, car com ja havem dit en tractar del Reg. 123, no tenint MSS. miniats a Ripoll d'aquesta època és impossible d'establir comparacions. Sols podem dir que les poques coses que tenim de Ripoll no contradiuen la nostra suposició ans la confirmen.

Hem volgut reproduir el conegut mosaic firmat del monjo Arnald, que donà Pijoan junt amb alguna miniatura del Reg. 123, perquè nostres lectors puguin comparar. Per bé que la tècnica i els procediments siguin diversos en el mosaic i en la pintura, la tendència artística i el gust en general es transparenta prou clarament. Nosaltres trobem en el mosaic de l'artista de Ripoll una amor a la vida, una inclinació al realisme i sobre tot una elegància de línia que no es veu en cap miniatura del Reg. 123 i que per contra, són les característiques també de les nostres inicials. Aquest parentiu amb l'art de Ripoll es fa més evident si es comparen amb algunes de les inicials que reproduïm a continuació, en les quals trobem els mateixos elements i motius d'ornamentació. No desconeixem que aquests no foren pas d'us privatiu de

Ripoll i que es troben amb freqüència usats de per tot en aquesta època; recordi's, però, que d'aquestes comparacions no volem treure altra conseqüència sinò que les nostres miniatures no repugnen per l'estil a ço que en aquest temps coneixem de Ripoll. N'hi ha prou amb l'escriptura de Lotari per poder retenir com a probabilitíssim que el *Vaticanus latinus* 5730, fou escrit i miniat al *Scriptorium* de Ripoll.

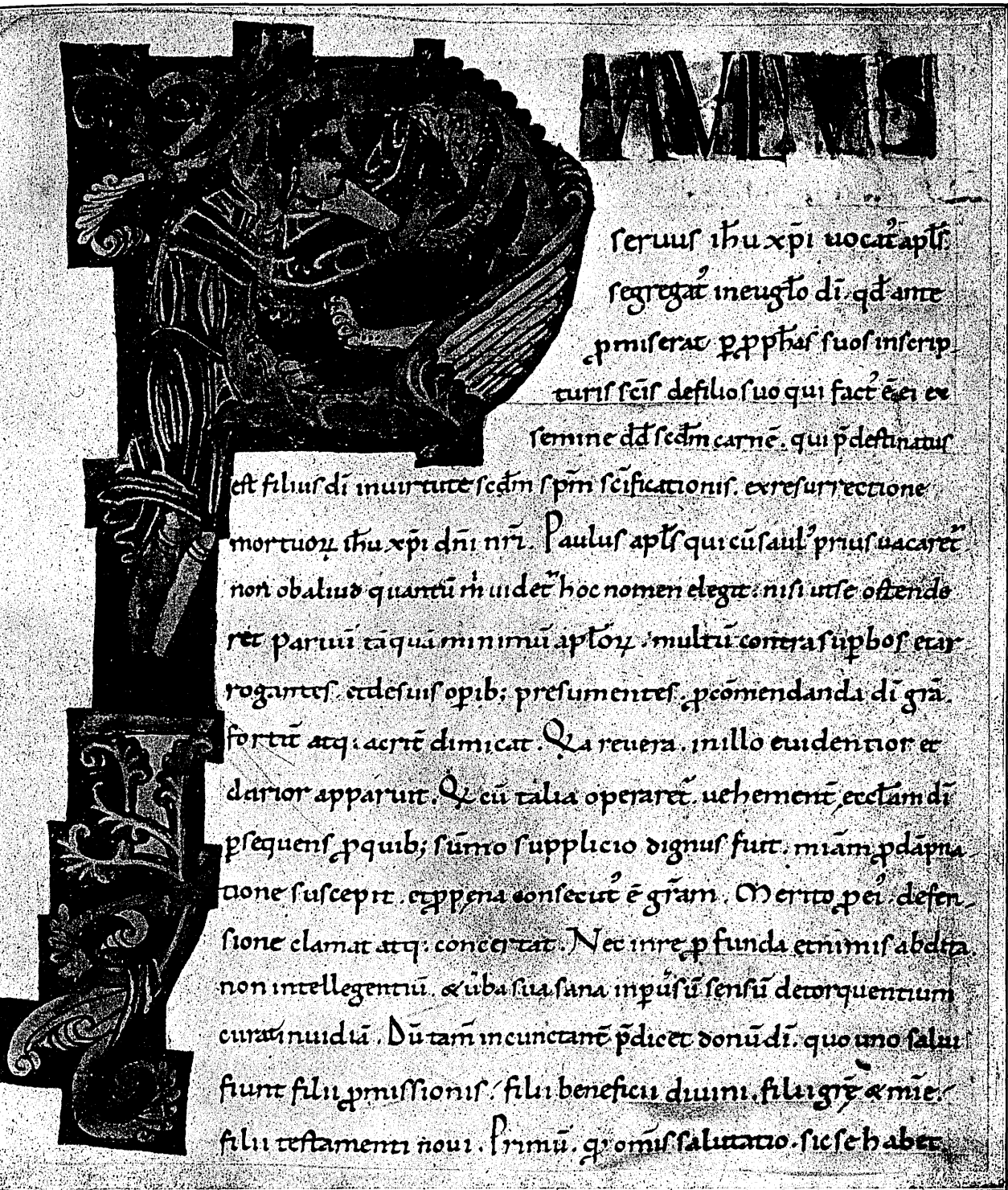

Fig. 1. MS. Vaticanus Latinus 5730, foli 1 v.

ANIMVS

seruus ihu xpi uocat apls.
 segregat in euglo di qd ante
 pmiserat pp phas suos inscrip-
 turis scis de filio suo qui fact' e' ei ex
 semine dd scdm carne. qui p' destinatus
 est filius di in uirtute scdm spm scificationis. ex resurrectione
 mortuoz ihu xpi dñi nri. Paulus apls qui cū saul' prius uacaret
 non ob aliud quantū m' uidet' hoc nomen elegit. nisi ut se ostende-
 ret paruū tāquā minimū. aptoz. multū contra supbos et ar-
 rogantes. et de suis opib; presumentes. p'comendanda di grā.
 fortit' atq; acrit' dimicat. Quā reuera. in illo euiden'ior et
 clarior apparuit. Quā cū talia operaret'. uehement' ecclām di
 psequens p' quib; sūmo supplicio dignus fuit. miām p'dāpnā-
 tione suscepit. et p'pna consecut' ē grām. Merito p' ei' defen-
 sione clamat atq; concertat. Nec in re p' funda et nimis ab dta.
 non intelligentiū. & ūba sua sana in p' sū sensū detorquentium
 curat inuidiā. Dū tam' incunctanē p'dicet donū di. quo uno salui
 fiunt filii p'missionis. filii benefici diuini. filii grē & mie.
 filii testamenti noui. Primū. q' omīs saluatio. sic se habet.

Fig. 1. MS. Vaticanus Latinus 5730, foli 1 v.

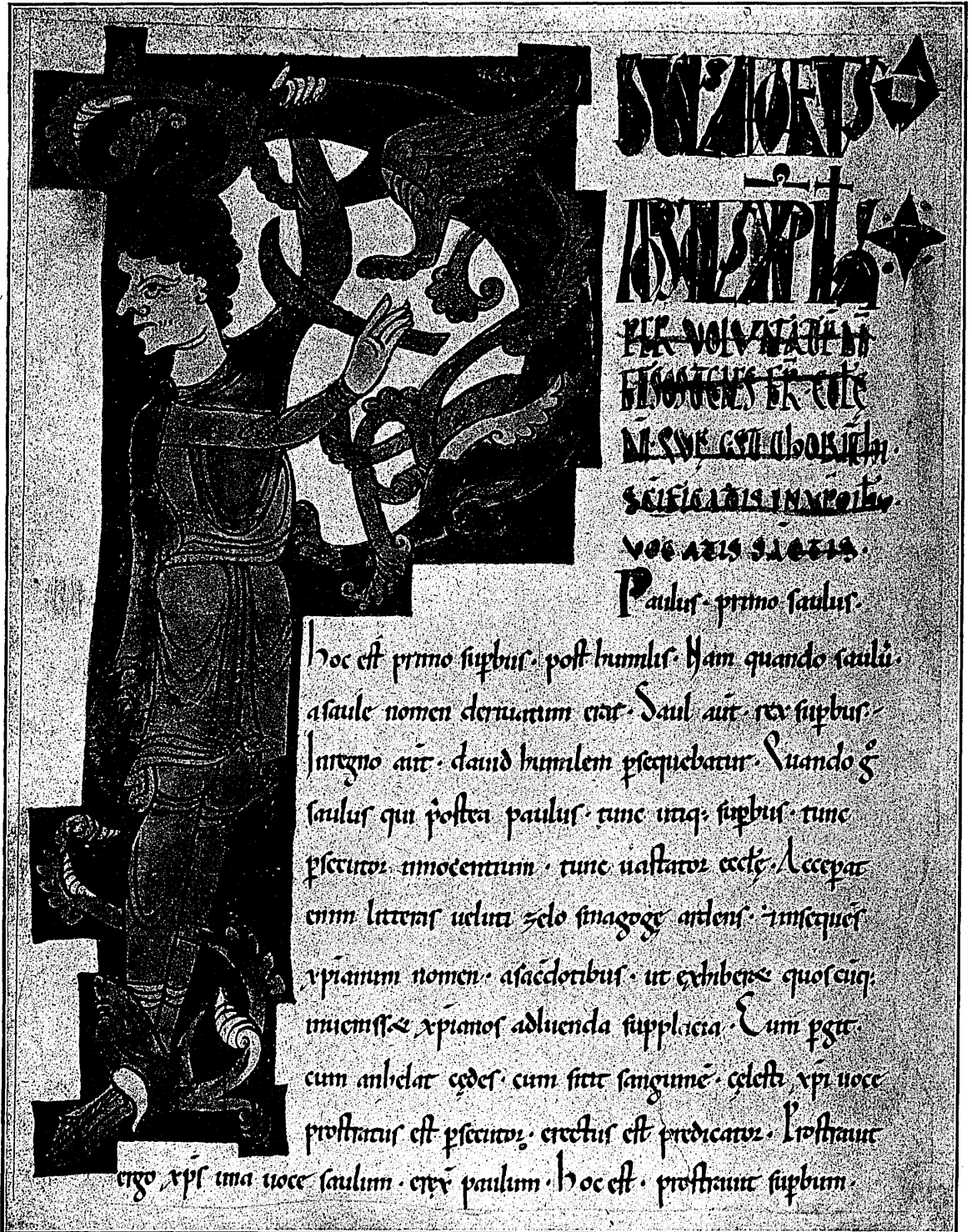

Fig. 2. MS. Vaticanus Latinus 5730, foli 67 r.

EXEMPLES APDITAE INIPI

ADONIS EXPONERE SE IN

ADONIS

istis xpi per voluntate
teo dei. Amat pauli
chici amobis peccata sua.
ut glorificetur ille qui tale
morbum sanauit. Magni
tudinem enim uulneris. manus medici secuit &
sanauit. Vox illa de celo. prostrauit persecutorem.
& erexit predicatorem. Occidit saulum. & uiuifi
cauit paulum. Saul enim. persecutor erat sci iuri.
Inde nomen habebat iste. quando psequeretur
xpianos. Postea de saulo. factus est paulus. Iud e
paulus. Modicus. Ergo quando saulus. superbus.
elatus. Quando paulus. humilis. modicus. loco
sic loquimur. paulo post uidebore. Id est post
modicum. Audi quia modicus. factus est. Ego
enim sum minimus aploz. Et michi minimo omniu
scoz. die alio loco. Sic erat inter aptos. tamqua

Fig. 2. MS. Vaticanus Latinus 5730, foli 67 r.

EXEQUIA APPELLATA INIPI

DEORUM EXPOSITIO SEVNDI

DEUS

ih̄s xpi per volunta

tem dei. Am̄at pauli

ch̄i anobis peccata sua.

ut gloriſicetur ille qui talē

morbū sanauit. Magni

tudinem enim uulneris. manus medici ſecuit &

ſanauit. Vox illa de celo. proſtrauit p̄ſecutorēm.

& erexit predicatorēm. Occidit ſaulū. & uiuifi

cauit paulū. Saul enim. p̄ſecutor erat ſc̄i iur̄i.

Inde nomen habebat iſte. quando p̄ſequebatur

x̄p̄ianos. Poſtea de ſaulo. factus eſt paulus. Iudē

paulus. Modicus. Ergo quando ſaulus. ſup̄bus.

elatus. Quando paulus. humilis. modicus. loco

ſic loquimur. paulo poſt uidebote. Id eſt poſt

modicum. Audi quia modicus. factus eſt. Ego

enim ſum minimus ap̄toꝝ. Et michi minimo om̄iū

ſcoꝝ. dic̄ alio loco. Sic erat inter ap̄toꝝ. tamquā

AVSORS
VS NON AB
MIBUS

phomme sed p̄m̄ xp̄m̄
 & d̄m̄ patrem qui suscitavit eū amoztus. P̄iore
 sunt ceteri apl̄i . p̄xp̄m̄ adhuc ex parte hominem
 idest mortale . Nouissimus ē apl̄s paulus . p̄xp̄m̄
 iam totū ch̄m̄ . idest omni ex parte immorta
 le . hoc enī ait : non ab hominibū . neq; pho
 mine . sed p̄m̄ xp̄m̄ & d̄m̄ patre . Quasi iā
 xp̄s ihs non sit homo . Sequitur enim . Qui
 suscitavit illum amoztus . Ut in h̄c appareat
 cur dixerit . neq; phomme . Proinde p̄p̄t in
 mortalitate . iam nunc non homo xp̄s d̄s . Licet
 substantiā uero nature humane in qua ascendit in celum . etiam
 mediator d̄i & hominum homo xp̄s ihs . Sicut sic uenit : quomodo
 eum uiderunt . qui uiderunt eum in celis . Sed licet nos ait .

Fig. 4. MS. Vaticanus Latinus 5730, foli 147 v.

IN EPISTOLA S. PAULI
AD ROMANOS BEATI APOSTOLI

PAULI APOSTOLI
AD ROMANOS
DISCIPULIS OMNIBUS ESSE

ephesi & fidelibus in xpo ihu.
 Et in uobis & per ad eum patre
 meo & dno ihu xpo. Benedict
 est & pat dmi nri ihu xpi. qui
 benedixit nos omni benedic
 tione spali in celestibus in xpo. Sic elegit nos in xpo
 ante mundi constitutione. ut essemus sancti & immacu
 culati in conspectu eius in caritate. Predestinans nos
 in adoptione filiorum. per ihm xpm in xpo. Secundum pla
 cetum uoluntatis sue. in laude glie glie sue. In qua
 gratificauit nos in dilecto in quo habemus redemptione
 per sanguinem eius remissionem peccatorum. Secundum diuicia
 glie eius que superabundauit in uobis. in omni sapie
 tia & prudentia. Ut notum faceret nobis sacramentum
 uoluntatis sue. secundum bonum placitum eius. quod proposuit
 in eo in dispensatione plenitudinis temporum. In ista ma
 re omnia in xpo. que in celestibus & que in terra sunt in xpo.

Fig. 5. MS. Vaticanus Latinus 5730, foli 163 r.

TEMPTATIONES PHILIPPI

IN SCLMVS
SCRIBO OBIS
IN XPI SANCTIS

in xpo ihu qui fuit philippis.
cum epus. et diaconibus graub.
et par ad o patre. et dno ihu xpo

Tunc duo sunt timores. qui faciunt duo genera timorū.
sicutue sunt seruitutes. que faciunt duo genera seruoꝝ.
Est timor. que perfecta caritas foras mittit. Et alius
timor castus. permanet in seculū sēli. Illū timorē qui
nō ē in caritate. accēdebat apłs cū dicebat. Nō enī
accepistis spm seruitutis iterū in timorē. Illū autē
timorē castū. accēdebat cū dicebat. Noli alitū sapere.
sed time. In illo timore que foras caritas mittit.
est enī seruitus. simul foras cū ipso timore mittē
da. Vtrūq; enī unū apłs. hoc ē. seruitutē et
timorē. dicēdo. Nō enī accepistis spm seruitutis.
iterū in timorē. Ad hanc seruitutē. serui p̄tinēt.

Fig. 6. MS. Vaticanus Latinus 5730, foli 175 v.

curiam ab eis querebatur. In illis ad hunc usque;
 deum ad hunc usque; deum ad hunc usque;

IN VSA PISAE

IN VSA PISAE

IN VSA PISAE

theus fr̄ h̄us qui sunt colo

si sc̄i et h̄o d̄o fr̄ibus

in xpo ihu. Grauoob & parabo patre nro & xpo ihu dno
 nro. Graas agimus do. & patri dnm̄ ihu xpi semp pro
 uobis orantes. Audientes h̄demuram in xpo ihu. ad
 lee tionē quam habetis in sc̄o om̄s. pp̄t spem que repo
 sita est uob̄ in celis. Quam audistis in uerbo ueritatis
 euu ḡli. qd̄ puenit ad uos. sic & in uerbo mundo est
 & fructificat & crescit. sic & in uob̄. ex ead̄e qua audis
 tis sc̄o ḡno uistis gr̄andi in ueritate. Sicut
 didicistis ab ep̄atra. h̄mo conferuo nro. que est
 fides puob̄ minister xpi ihu. qui sc̄ia man
 festauit nob̄ dilec tionē ur̄am in sp̄u. h̄o & n̄o
 ex qua die audiuimus. Non cessamus puob̄ oran
 tes. ut impleamini agnitione uoluntatis eius motu sapientia & in
 tellectu sp̄ali. & ambulētis digned̄o. p̄ om̄a placentes motu ope

Fig. 7. MS. Vaticanus Latinus 5730, foli 185 v.

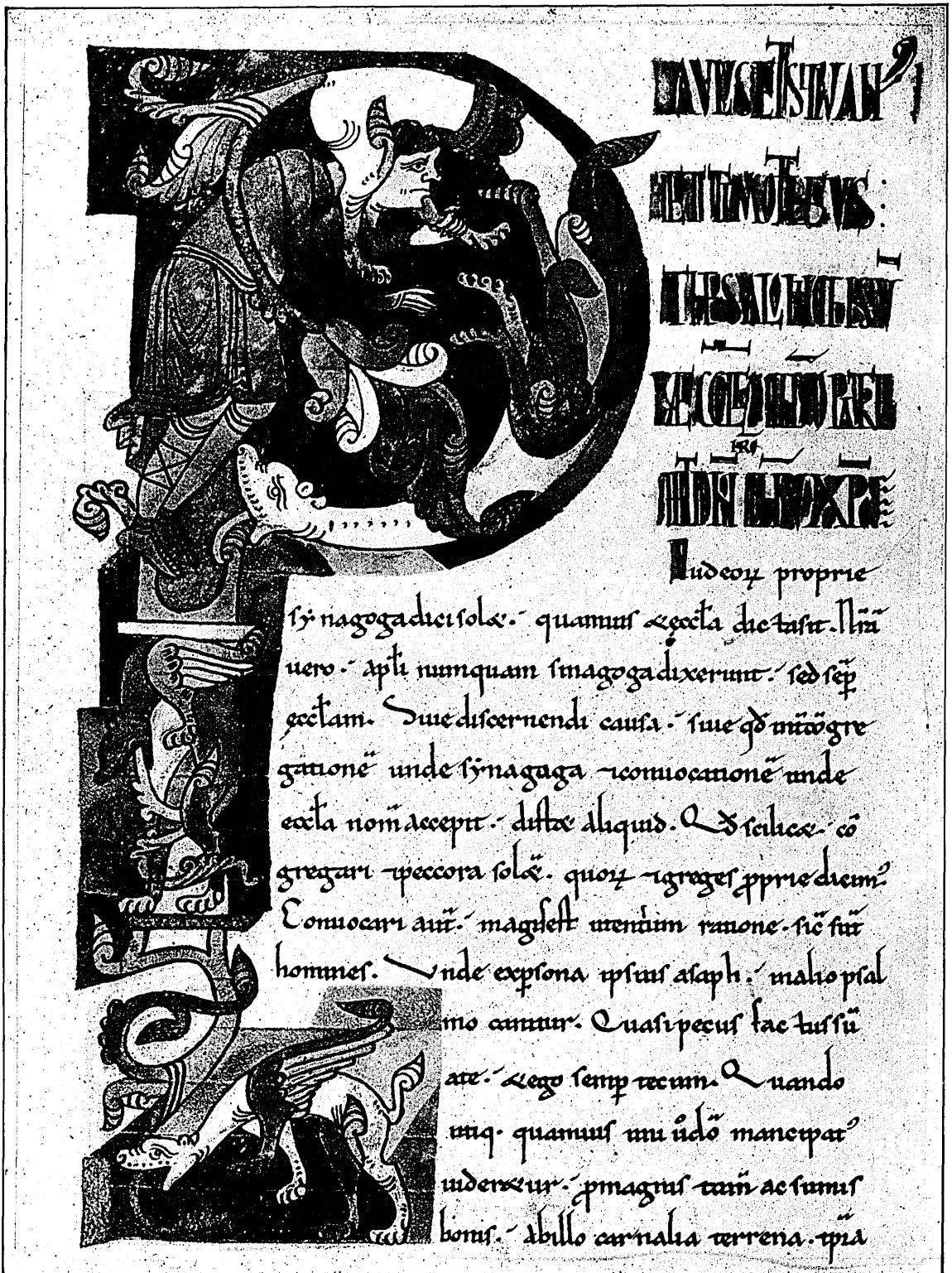

Fig. 8. MS. Vaticanus Latinus 5730, foli 192 r.

IN P[RO]PH[ET]IA S[AN]CTI PAULI APOSTOLI
AD THESSALONENSES: ET PAULUS

AP[O]ST[OL]I

AD THESSALONENSES
TIMOTH[EO]

ECCE THESSALONENSES

HICENSIVUS IN AGRO

P[RO]PTER H[ON]OREM ET DOMINUM IESU CHRISTO GRA[TIAS] VOBIS

separado patre nro idno ihu xpo. Grās agere debem
deo semp p[ro] vobis fr[at]r[ibus]. ita ut dignū est qm̄ sup̄ creverit
fides ur̄a. ⁊ habundat caritas. unus cuiusq[ue] ur̄m̄ in
uicem. Hoc d[omi]n[us] n[ost]r[us] n[on] s[ol]o d[omi]n[us] bono qd̄ d[omi]n[us] d[omi]n[us] ha
bebant. tamquā ex se ip[s]is. id habentē extollerentur
Quo ergo super crevit fides ur̄a inquit. ⁊ habundat
caritas unus cuiusq[ue] ur̄m̄ in uicem. grās agere de
bemus d[omi]n[us] d[omi]n[us] vobis. Non ita vobis laudare. tamquā
hoc habetis ex vobis. Ita ut nos ip[s]i gl[ori]emur in
deus d[omi]n[us]. p[ro] paciētia ur̄a ⁊ fide in om̄ib[us]
p[er]secutionib[us] ur̄is ⁊ tribulationib[us] quas
sustinuitis in exemplū iustis iudicib[us] ut ab
vobis habetis in vobis. p[ro]p[ter] q[ui]a

Fig. 9. MS. Vaticanus Latinus 5730, foli 195 v.

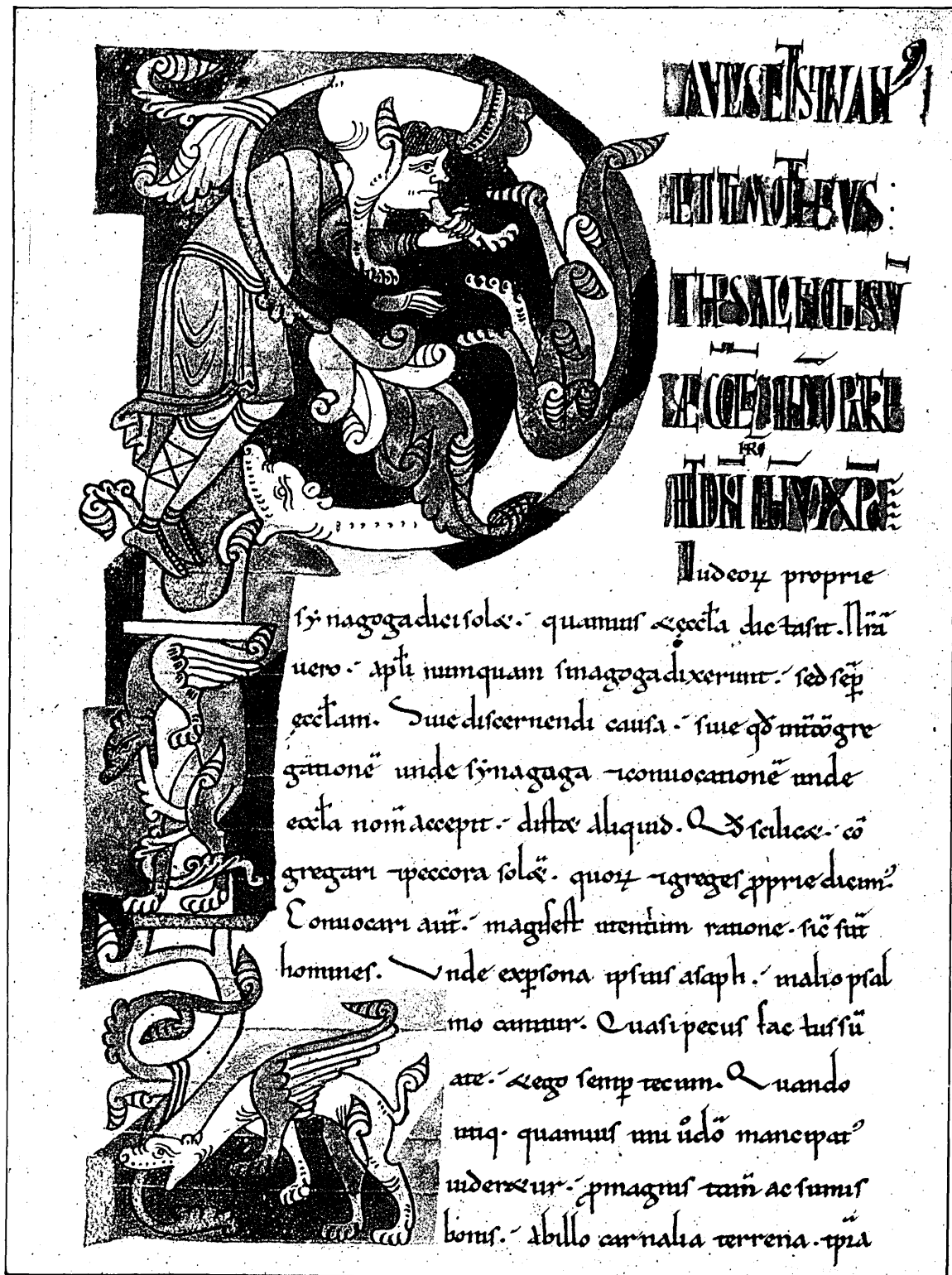

Fig. 8. MS. Vaticanus Latinus 5730, foli 192 r.

IN EPISTOLA SUCCESSORIBUS: ET DA:

ANSTIL

INSTE: TIMOV:

ECCE THESSALO

NICENSIVS IN GEO

PATRE NRO ET DNO IHS XPO GRA NOBI

et par adō patre nro et dno ihu xpo. Grās agere debem^{us}
deo semp p uobis fr̄. ita ualidū est. qm̄ sup̄ creuit.
fides ur̄a. et habūdat caritas. unus cuiusq; ur̄m in m
uicem. Hoc dicit. ne forte de tanto bono. qd̄ ex dō ha
bebant. tamquā ex se ipsis. id habentē extollerentur
Quod ergo supererit fides ur̄a inquit. et habundat
caritas unus cuiusq; ur̄m in m uicē. grās agere de
bemus dō de uobis. Non ita uos laudare. tamquā
hoc habecatis ex uobis. Ita ut nos ipsi gloriemur in ex
cessu dī. pro paciencia ur̄a. et fide mōnibus
psecutionibus ur̄is et tribulationib; quas
sustinuistis in exemplū iusti iudicudi. ualidū
et habecamus in igno dī. pro quo et patimur.

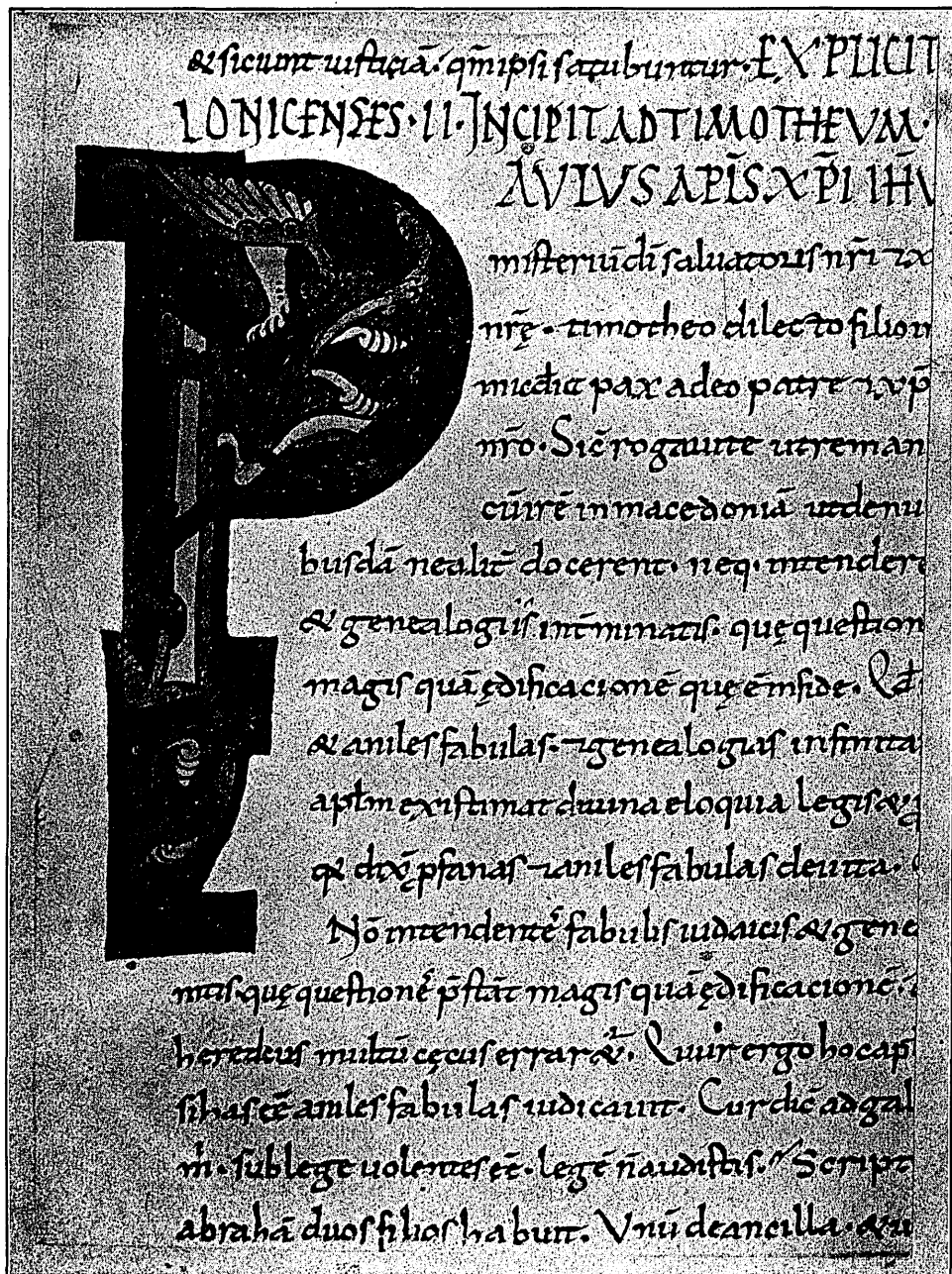

Fig. 10. MS. Vaticanus Latinus 5730, foli 197 v.

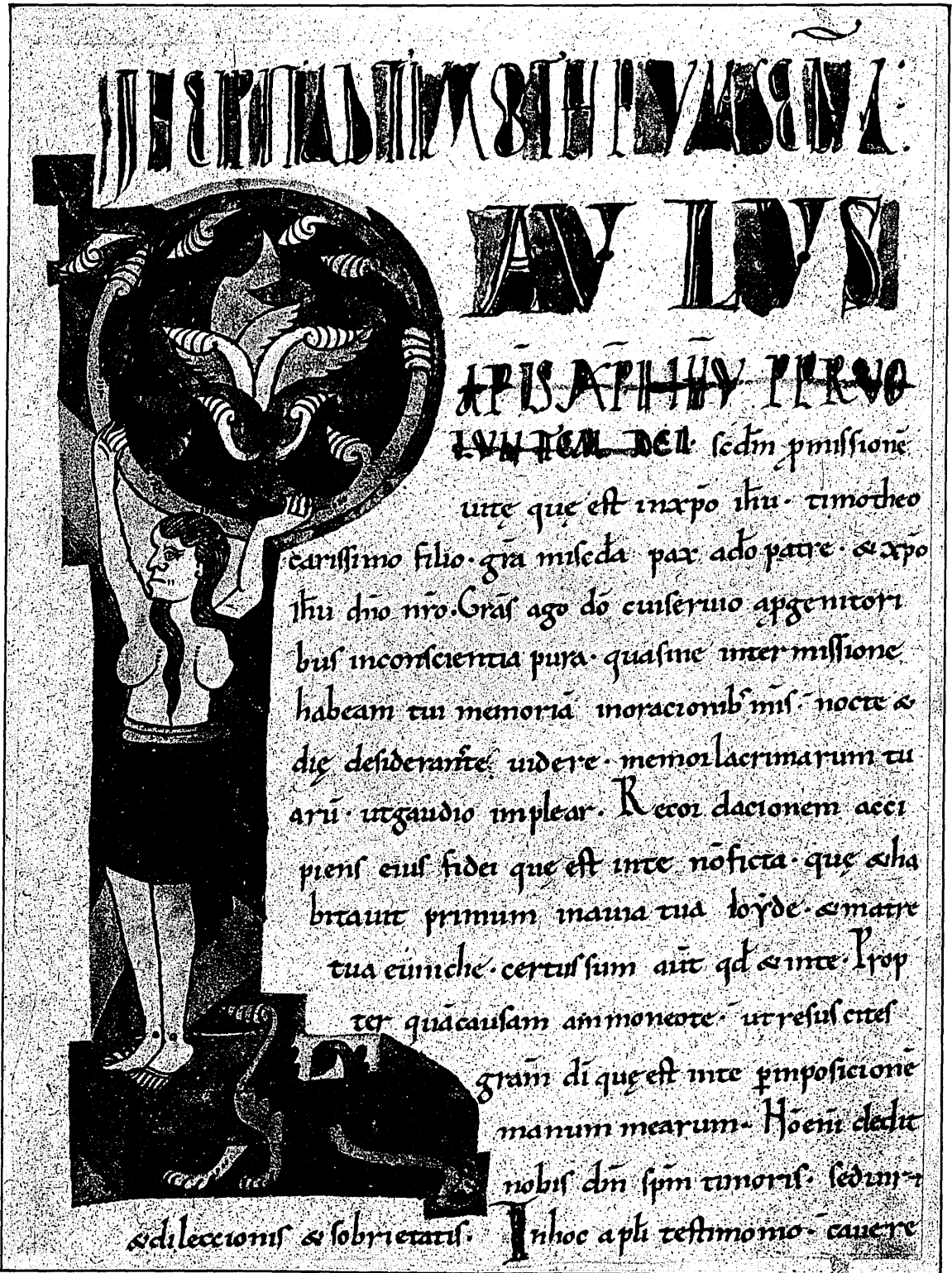

Fig. 11. MS. Vaticanus Latinus 5730, foli 209 v.

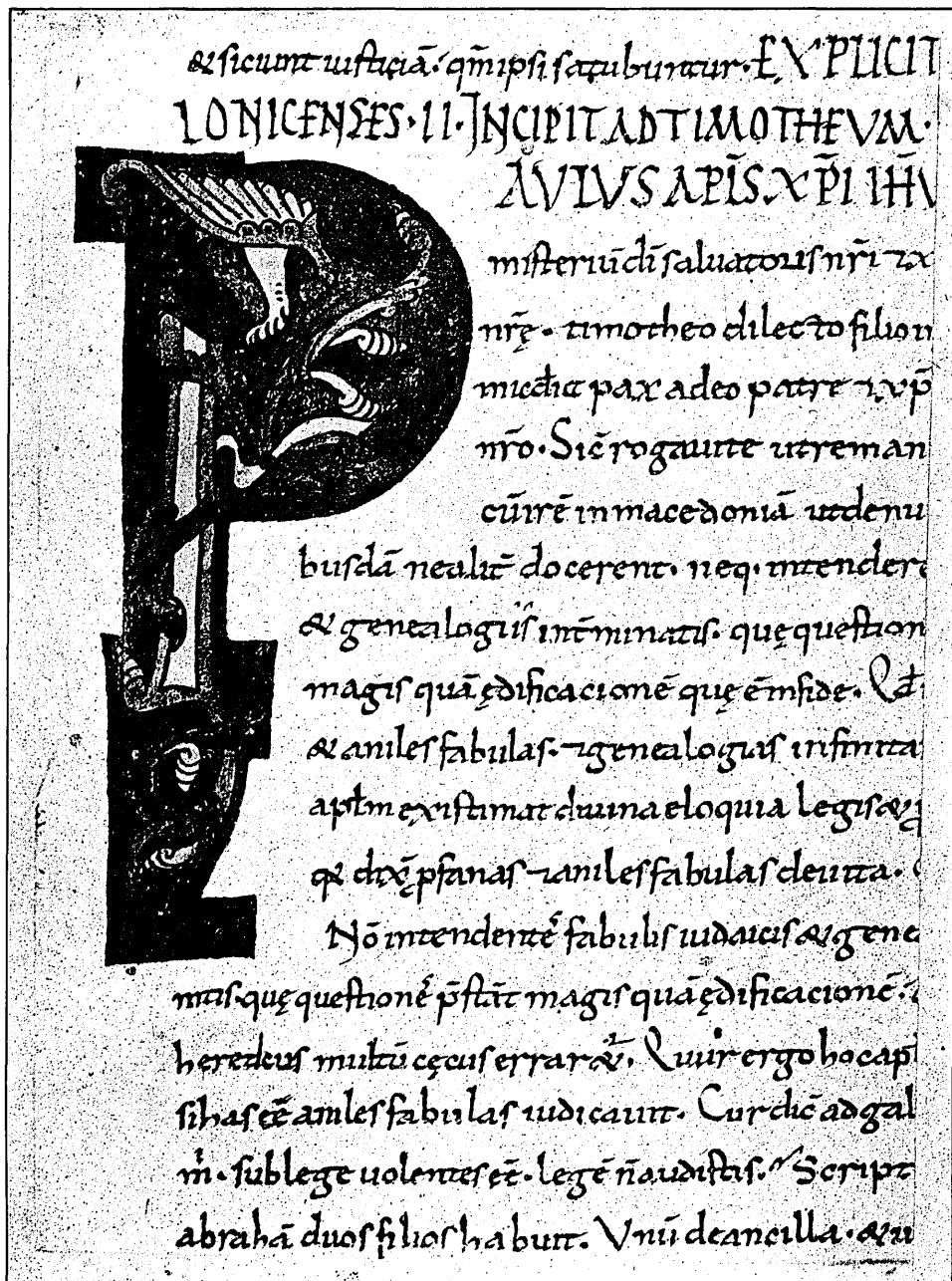

Fig. 10. MS. Vaticanus Latinus 5730, foli 197 v.

Fig. 11. MS. Vaticanus Latinus 5730, foli 209 v.

ITHEPITADPHILEMONTM:

ANVLVS

VICTVS IHV XPI ET TIMO
THEVS ERI PHILEMONI.

dilecto adiutorimō. Sappie so
rori. Carcippo conuictom nro.
Ecclē quem domo tua est. grāuo

bis opax. adō patre nro edno ihu xpo.
Grā agodō meo. sēp memoria tua facient
moracionib' meis. Audiens caritatē
tua. fidē quā habes in dno ihu & in
omīs scōs. Et post aliqua. Iuē ego uolue
rā meū detinere. ut pte in ministra
re munculis eugli. Sine cōsilio aut
tuo. nihil uolui facere. ut ne uelut ex
necessitate bonū tuū est. sed uolunta
rium. Ad filemone scripsit apłs. ut nī
quasi ex necessitate bonū eius est.
sed uoluntarium. Senō alit' est uoluntariū bonū. nisi cū

tatem animi nō exhibuerit. ~~EXPLICIT AD TIMOTHY~~
~~INCIPIT AD TIMOTHY~~

T

SERVVS DI APPLI AV TEA

THY. scdm fidē electōs

di. cognitiōne ueritatē que

scdm pietatē est. inspe in

te etne. quā pmissit quino inter di.

ante tempora secularia. manifesta

uit autē temporib. suis. uerbu suū.

impdicacione que ere dicatione que ere

ditā est mihi scdm pceptū saluatoris

nri di. tito dilecto filio scdm cōmu

nē fidē. grā & pax adō patre. & xpō

ihu saluatore nro. **D**icit apls tpra

etna. Nescitina. s̄ quod magis est.

misandū pterita. Sicem̄ ait. Inspe

uite etne. quā pmissit nomdar d̄s̄

ante tēp̄ra etna. manifesta uitē teporib. suis uerbu

suū. Ecce dix̄ petro quod fuerit tpra etna. que tam

nō fuerit deo cogēna. Siquidē ille ante tpra etna nō

II ET III AD PHILEMONEM:

ANULVS

VICTVS IHV XPI ET TIMO
THEVS ERIT PHILEMONI.

dilecto adiutori nro. Carpice so-
rori. Carcipio comilitoni nro.
eccle que in domo tua est. grauo

bus ex patre ad o patre nro edno ihu xpo.
Gra agodo meo. sep memoria tua facient
in oracionib meis. Audiens caritate
tua. et fide qua habes in dno ihu et in
omn scos. Et post aliqua. Ine ego uolue
ra mecu detinere. ut pte in ministra
re munculis eugli. Sine cosilio aut
tuo. nihil uolui facere. ut me uelut ex
necessitate bonu tuu ee. sed uolunta
rium. Ad filemone scripsit apst. ut in
quasi ex necessitate bonu eius ee.
sed uoluntarium. Sed no alit est uoluntariu bonu. nisi cu

Fig. 12. MS. Vaticanus Latinus 5730, foli 216 r.

Fig. 16. Mosaic del monjo Arnau de Ripoll. [De la monografia citada de Pijou]

Fig. 18. Bíblia de Ripoll, dita de Farfa, foli 127 v.

Fig. 17. MS. 52 de Ripoll, foli 88.

Fig. 14. MS. Vaticanus Latinus 5730, foli 218 r.

Fig. 15. MS. Reginensis Latinus 123, foli 164

Fig. 16. Mosaic del monjo Arnau de Ripoll. [De la monografia citada de Pijou]

Fig. 18. Bíblia de Ripoll, dita de Farfa, foli 127 v.

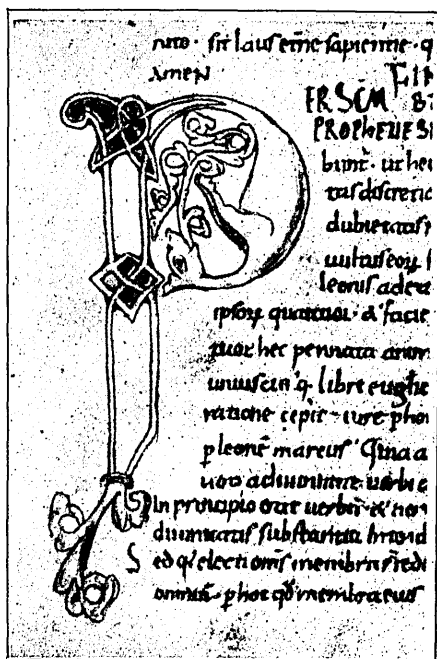

Fig. 17. MS. 52 de Ripoll, foli 88.

Fig. 19. Bíblia de Ripoll, dita de Farfa, fol 139 r.

OBITUARI DE LA CONGREGACIÓ BENEDICTINA CLAUSTRAL DES DE L'ANY 1672 FINS AL 1749

PER

DOM REINALD M.ª BOZZO

EN l'arxiu del nostre monestir de Sta. Maria de Montserrat es troba el manuscrit B. C. 23, relligat en pergami, de 90 folis no numerats, format 300 × 220 mm. En el verso de la coberta posterior hi ha escrit el títol següent: LIBRE DE/OBITS/De tots los Abats Monjos y/Monjes Benitos Claustrals de/la Congregació Terraconense/y Cesaraugustana que/comença en lo Mes de/Mars 1672.

Aquest títol, però un xic més detallat, es troba en la portada del MS. La lletra no sembla de la mateixa mà: Llibre/De Obits/En lo Qual/Se Trobaran Con/tinuats Tots Los Abats,/Monjos, Monjas, Conversos y Conversas de tota/la Congregació Claustral Benedictina Tarraco/nense y Cesaraugustana, que morirán, comen/çant de 15 del Mes de Mars del any 1672./que tingué principi esta Casa del Noviciat/comú en lo present Monastir de Sant/Pau del Camp de Barcelona en/avant. ¹

Des de la 3.ª plana, els altres folis van tots encapçalats per una lletra de l'abecedari en tipus romà, repartits de tal guisa que per-toquen de 8 a 12 planes per lletra, segons sigui aquesta d'ús més

1) Les majúscules en cursiu havien estat escrites en minúscules pel seu autor i han estat després esmenades per una altra mà. El mateix pot dir-se de la *a* de *Monastir* que en principi fou una *e*.

Fig. 19. Bíblia de Ripoll, dita de Farfa, fol 139 r.

OBITUARI DE LA CONGREGACIÓ BENEDICTINA CLAUSTRAL DES DE L'ANY 1672 FINS AL 1749

PER

DOM REINALD M.ª BOZZO

EN l'arxiu del nostre monestir de Sta. Maria de Montserrat es troba el manuscrit B. C. 23, relligat en pergami, de 90 folis no numerats, format 300 × 220 mm. En el verso de la coberta posterior hi ha escrit el títol següent: LIBRE DE/OBITS/De tots los Abats Monjos y/Monjes Benitos Claustrals de/la Congregació Terraconense /y Cesaraugustana que/comença en lo Mes de/Mars 1672.

Aquest títol, però un xic més detallat, es troba en la portada del MS. La lletra no sembla de la mateixa mà: Llibre/De Obits/En lo Qual/Se Trobaran Con/tinuats Tots Los Abats, /Monjos, Monjas, Conversos y Conversas de tota/la Congregació Claustral Benedictina Tarraco/nense y Cesaraugustana, que moriràn, comen/çant de 15 del Mes de Mars del any 1672./que tingué principi esta Casa del Noviciat/comú en lo present Monastir de Sant/Pau del Camp de Barcelona en/avant. ¹

Des de la 3.ª plana, els altres folis van tots encapçalats per una lletra de l'abecedari en tipus romà, repartits de tal guisa que pertiquen de 8 a 12 planes per lletra, segons sigui aquesta d'ús més

1) Les majúscules en cursiu havien estat escrites en minúscules pel seu autor i han estat després esmenades per una altra mà. El mateix pot dir-se de la *a* de *Monastir* que en principi fou una *e*.

o menys freqüent. Les lletres H, J, K, Ll, U, Y, no tenen lloc assenyalat i en principi tampoc no en tenien les X i Z, que foren posades més tard en les dues darreres planes destinades a la V i al costat d'aquella lletra.

Els noms dels difunts estan inscrits en la plana corresponent a la lletra inicial de llurs cognoms i per l'ordre del temps en què anaven morint, o millor, segons es rebia notícia de llurs defuncions, car aquest és l'ordre que es veu predominar moltes vegades.

No es troba cap cognom que tingui per inicial les lletres H, K, Y, i els que tenen J, estan barrejats amb la I. El mateix pot dir-se dels que tenen la Ll respecte de la L i dels que tenen la U respecte de la V.

En el primer foli de la A, al començ de la plana, hi ha la següent: « Nota per lo qui aura de assentar los diffunts en lo present llibre, ò los aurà sercar, que lo ordre que segueix lo present llibre en assentar los diffunts es per la primera lletra del apellido ò nom de casa del diffunt, y no per lletra del nom de fons com es ara F. Isidro Fita, se ha de sercar en la lletra F. Dona Hipolita Despujol se ha de sercar en la lletra D y així dels demes. »

Aquesta nota hi fou posada per la mateixa mà que escriví el títol de la 1^a. plana i continuà després inscrivint els primers difunts de cada secció.

Les mans que han treballat en la compilació d'aquest obituari, són diverses, com és natural, i s'estenen a cadascun dels següents períodes respectivament.

Del març de l'any 1672, en què comença la inscripció, fins al 1677 és lletra del autor del títol i notes.

Fins a l'abril del 1679 és una altra lletra.

D'aquesta data al juny del 1684, és lletra d'altra mà.

En aquest temps apar suspendre's sobtadament l'anotació de les defuncions amb dates i procedències. S'inscriuen solament els noms i els càrrecs superiors dels monjos, i la mà que ho fa és la mateixa que per l'abril del 1692 torna a anotar les inscripcions completes, amb dates de temps, etc. etc. Hom diria que la continuació de l'obituari romangué oblidada per tot aquest lapse de 8 anys i que en voler reprendre-la de nou, oblidats els detalls, s'anotaren les defuncions tal com es trobaven en les actes dels capítols celebrats en aquell temps, en els quals, segons ens consta per les que tenim a la vista, no s'hi anotaven més que els noms i els càrrecs prelatís.

Aquesta mà prossegueix l'obituari fins a l'agost del 1707.

Una nova mà reprèn la tasca fins al febrer del 1720.

Del 1720 fins a primers del 1725 és d'altra mà, i fins al setembre del 1735, és un altre inscriptor qui comença cap als 1732-33 a fer constar, en les inscripcions, l'edat i temps de professió dels monjos, i quan no ho sap deixa un espai en blanc, esperant l'avençesa de completar-ho.

Del 1735 a l'agost de 1740 és lletra d'altra mà, i d'aquesta data fins al 15 de Setembre del 1749, darrera defunció registrada, és encara d'altra mà. Aquesta escriu les dates de temps amb lletres en lloc de números.

El tipus corrent de les inscripcions és aquest: « Als 4 de Febrer del any 1729. Morí Fr. D. Llorens Brun monge de St. Joan de la Peña y Prió de Sillos. »

Les inscripcions que donen una nota necrològica dels darrers moments dels monjos són contades, i les poques que s'hi troben coincideixen quasi totes entre els anys 1679 i 1684. Això ens fa creure que fou iniciativa pròpia, única de l'inscriptor d'aquesta època,

el fer constar en l'obituari les morts detallades dels monjos, quan un motiu particular ho demanava.

D'alguns monjos es fa constar el lloc on moriren, probablement per trobar-se fora de llurs monestirs. D'alguns d'aquells s'indica el monestir on pertanyien. Llurs oficis, però, es fa constar que eren exercits en un altra casa o priorat, tal vegada dependent del propi monestir.

Quan es tracta de monjos castellans o bé que procedeixen de monestirs d'aquella terra, després de la data en català, la inscripció és redactada en castellà.

Són varies les inscripcions que no segueixen l'ordre cronològic rigorós, dintre la respectiva inicial que li pertoca, i vénen un xic retardades. Creiem que això és degut a la manca de puntualitat en la comunicació de les defuncions. Aquesta pot atribuir-se a negligència o a deficiències en els mitjans de comunicació. Aquesta darrera causa ve corroborada per la circumstància d'ésser quasi sempre les defuncions dels monestirs més llunyans (Cerdanya i especialment el de Canigó) les que es troben més retardades. Entre les defuncions compilades en la lletra B, hi ha una nota que diu: « En lo any 1728 ha remés lo Monestir de St. Martí de Canigó la llista següent: » i segueix una defunció de l'any 1689, i una del 1706. Ordinàriament, però, aquest retard no és major de 3 o 4 anys i cap a l'any 1740 desapareix.

Algunes inscripcions no porten les dates completes; hom ha deixat, en una bona part de les mateixes, l'espai en blanc necessari per ésser emplenades, ço que després restà oblidat.

Les correccions que es troben en aquest obituari són poques, la major part degudes a haver-se fet la inscripció en la plana d'una inicial que no era la pròpia. Pel seu caràcter, però, no donen lloc

a dubtar de la seva autenticitat. Una n'hi ha que no és d'aquesta mena i està testimoniejada per mà del seu autor, com es farà notar en el seu lloc.

En aquest obituari s'hi troben també anotades les defuncions d'alguns sacerdots seculars que hi foren inscrites pel títol beneficiari d'algun monestir que ostenten, o bé per haver obtingut els sufragis de la Congregació com ja es veurà en el lloc corresponent.

Cal notar la variació constant en la manera d'escriure els cognoms dels monjos en casos en què és evident l'existència de parentiu entre ells i per tant la igualtat d'aquests cognoms.

Aquesta deficiència es troba també en tractar-se dels noms d'alguns llocs, dels quals ha impedit la identificació.

Ens hem decidit a publicar aquest obituari, donada la importància que té per la història monàstica de Catalunya el tenir recollides i degudament ordenades en un dels volums de la *Catalonia Monastica* 628 notes de defunció dels monjos de la Congregació Claustral, juntament amb altres notes interessants dels mateixos i que abracen una extensió de temps de quasi un segle.

En la transcripció, per tal de facilitar-ne les consultes, hem seguit l'ordre purament cronològic.

S'han suprimit els tractaments ordinaris deixant solament aquells que, com és ara el de doctor, tenen algun interès especial. Hem traduït al català els noms patronímics per tal de donar unitat al conjunt i pel mateix motiu hem aplicat a la transcripció les normes actuals de l'ortografia catalana, excepte quan copiem literalment alguna nota. Respectem les grafies dels cognoms en cada cas, així com els noms de càrrecs o oficis que també deixem tal com es troben en l'obituari. El mateix fem amb els noms geogràfics o de priorats que no s'han pogut identificar.

1672

- Març 23 Isidre Fita, de St. Salvador de Breda.
 Abril Hipòlita Despujol, priora de Sta. Clara.
 Set. 3 Lluís Bru, sagristà de Banyoles.
 « 13 Domènec Espanyol, prior de Graus de St. Victorià.
 Oct. 8 Violant Miró de St. Daniel.
 « 20 Isidre Avero, prior i sagristà de Breda i prior del col·legi.
 Des. 28 Àngela Ferrera, de St. Pere de les Puel·les.

1673

- Gener Isabel Caramany, abadessa de St. Daniel.
 Febrer 3 Josepa de Donamaria, de Lumbier.
 Març 1 Joan Batista Castellarnau, abat de St. Pere de Rodas.
 Maig 16 Macià Cella i de Canet, camarer de Banyoles.
 Agost Francesc Coromines, almoiner de Banyoles.
 Oct. 20 Isabel Olmera, de St. Daniel.
 « Dr. ... Grau, almoiner de Banyoles.¹

1674

- Abril 29 Gerònima Gertrudis de Artieda, de Lumbier.
 Maig 7 Francesc de Monpalau, abat de Banyoles.
 Agost 26 Dr. Joan Enbid, abat de St. Joan de la Penya
 Set. 3 Pere Benet Clement i Català, almoiner de Rodas.
 Oct. 21 Teresa Pol, de St. Pere de les Puel·les.
 « 27 Dr. Geroni Clement, abat dels monestirs de Sta. Maria d'Amer i de Rosas.
 Des. 17 Francesc Celers, de Besalú.

1675

- Gener 26 Joan Codul, de Ripoll.
 Març 31 Isidre Bellapart, infermer i prior d'Amer.
 Abril 22 Àngela Espanyol, de St. Pere de les Puel·les.

1) El nom és deixat en blanc.

- Abril 27 Gertrudis Copons i Vilar, de Sta. Clara.
 Set. 24 Maria Josepha, de Lumbier.
 Des. 9 Eugènia Miquel, de St. Pere de les Puel·les.
 « Maria Vilacampa, conversa de Sta. Creu de Jaca.

1676

- Gener 20 Maria Falcó, de Sta. Clara.
 Febrer 1 Josep Fiviller, novici de Ripoll.
 Maig 5 Dr. Josep Molera, de Ripoll.
 Juliol 13 Pere Nolasc Celabert, de Galligans.
 Agost 15 Teresa Alemany, de St. Daniel.
 Nov. 13 Dr. Josep Magarola, abat de Camprodon.

1677

- Gener 7 Dr. Benet de Bescòs, prior de Cellas de St. Joan de la Penya.
 « 28 D. Teresa Bartolomé, de Sta. Creu de Jaca.
 Febrer 2 Anna Maria Corbera, de St. Pere de les Puel·les.
 Abril 25 Lluisa de Donamaria, novicia de Lumbier.
 Juliol 3 Valentí Massarnau, de Camprodon.
 Agost 7 Jaume Saló, sagristà i prior de Breda.
 Oct. 2 Pere Martí, camarer de Breda.
 Nov. 28 Margarida de Copons, abadessa de St. Daniel.

1678

- Gener 14 Anna Aragall, de Sta. Clara.
 Abril Joan Noguero, de Gerri.
 Oct. 24 Miquel Mara de Lizana, almoiner de St. Victorià.
 Des. 4 Joan Olaverri, convers de St. Joan de la Penya.

1679

- Gener 16 Dr. Josep Castells, abat de Besalú i president. ¹

1) Segueix la inscripció textualment: « lo qual malaltejant en sa casa de Barcelona, se feu portar antes de rebrer los Sts. Sagraments en lo Noviciat comú en lo monestir de St. Pau ha hont morí molt resignat donant exemple als esdevenidors hont an de morir ».

- Abril 4 Dr. Joan Bru i Canta, sagristà major, prior i V. G. de Ripoll.¹
 Maig Dr. Francisco Rota, prior de la Vadella.
 Juny 29 Gaspar Benito de Jaime, de St. Joan de la Penya.
 Oct. 26 Dr. Geroni de Ayres, prior de Nabal de St. Joan de la Penya.
- 1680
 Abril 1 Magdalena de Castellá, camarera de St. Daniel.
 Juliol 17 Jaume Milsocos, infermer d' Amer.
 Oct. 6 Dr. Honorat Bret, paborde major i prior claustral de Cuixà.
 Oct. Matias Ferran, de St. Joan de la Penya.
 Des. 8 Agustí Vallespi, camarer, prior i V. G. d' Amer.
 « ... Xammar, de St. Daniel.²
- 1681
 Gener 31 Jaume Sparra, obrer de Cuixà.
 Febrer 2 Saldoni Boix, dispenser de Serrateix.
 Maig 20 Emmanuel Taqui, de Cuixà.
 « 29 Miquel Araguos, infermer i prior de St. Joan de la Penya.
 Set. 18 Mariàngela de Grehells, abadessa de Sta. Clara.
 « 22 Maria Teresa de Montoliu i Castells, de St. Pere de les Pue·les.
- 1682
 Catarina Beloc, morí en Aragó.
 Juny 30 Manuel Falcó, cabiscol de Ripoll.
 « Benet Latras, abat de la O.
 Agost 28 Maria Anna de Lope, de Sta. Creu de Jaca, d' edat 55 anys i 30 de professió.
- 1683
 Agost 20 Francesc Godó, almoiner de Rodas.
 Nov. 15 Dr. Josep Sastre i Prats, abat de St. Pau del Camp i de la Portella d' edat 75 anys « i mes de 60 d' hàbit ».

1) Segueix la inscripció textualment: « morí... ab una gran resignació que edifica a tots quants estaven en sa prasencia a la Hora de sa Mort ».

2) La inscripció diu únicament: « Sor Xammar ».

1684

- Febrer 11 Leandre Espanyol, almoiner de St. Joan de la Penya.
 Maig 5 Anna Maria Vidos, de Sta. Creu de Jaca.
 « 6 Acalino de Nadal, refetorer de St. Cugat, d'etat 45 anys.
 « 8 Ignasi Carbonell, prior de los Palacios, de St. Victorià.
 « 12 Felip del Rey, almoiner de la O.
 Juny Saldoni Boix, de St. Llorens de Bagá.

1689

Marià de Bru, camarer de St. Martí de Canigó. ¹

Joan Artero. ²

Geroni Abric abat de Serrateix.

Anna Felicia de Aspilqueta.

Matias Bisso.

Sebastià Borgoño.

Dr. Josep Bover, abat de Gerri.

Joan de Barutell, camarer de Besalú.

Armengol de Barutell, camarer de St. Cugat.

Miquel de Ballaro, camarer de Camprodon.

Bernat Beltran.

Maria Copons, abadessa de St. Pere de les Puel·les.

Maria Agata de Castells, abadessa.

Bernat Colomer.

Gertrudis de Castells.

Narcís Cella, camarer de Banyoles.

1) Aquesta inscripció, encara que pertany al període en què no s'anotaven les dates de les defuncions, porta l'any per haver-se comunicat al 1728, en el qual fou inserida (Vegeu la introducció p. 100.

2) Comença el període sense dates. Aquestes defuncions les hem deixades en l'ordre en què van ésser inscrites en les respectives inicials.

Gertrudis de Copons.
 Josep la Cassa.
 Joan Fernandez.
 Ignasi Falguera.
 Miquel Guanter, abat de Gerri.
 Joan de Josa, infermer de Breda.
 Antoni Joffra.
 Bernat Lamarca.
 Benet de Lana.
 Pere Moner.
 Catarina Monrodon.
 Francesc Marc.
 Lluís Montserrat, abat de Besalú.
 Narcís Marc, sagristà de Banyoles.
 Joan Martinez de Morentin.
 Miquel Montes.
 Jaume de Magarola, abat de Galligans.
 Benet de Mañalics, almoiner de Ripoll.
 Anastàsia Negrell.
 Miquel de la Nau.
 Benet de Rocabertí, abat de Camprodon. ¹
 Francesc Soler, abat de Rodas.
 Dr. Ignasi de Senjust, infermer de Banyoles.
 Benet Salers, camarer de Besalú.
 Benet Ignasi Tumanal.
 Pere Torner, paborde major de Cuixà.

1) Aquesta inscripció es troba en la primera plana de la inicial R que fou deixada en blanc pel que començà l'obituari. L'havem posat aquí per ésser en la mateixa lletra d'aquest període sense dates.

1692

- Abril 6 Joan Martines, de St. Joan de la Penya, prior de Acumver.
 « 11 Maria ... del monestir de Jaca. ¹
 « 29 Josep Porxas, donat del Noviciat comú de N. S. Congregació.
 Agost 15 Plàcid Eugeni de Chia, almoiner de la O.
 Oct. 5 Maria Bartolomé, de Sta. Creu de Jaca.
 Nov. 30 Josepa Bernarda de Arosegui, de Lumbier.

1693

- Gener 19 Pere Castan, de St. Victorià prior de St. Juste.
 Febrer 21 Àngela Beneta de Oscaroz, de Lumbier.
 Abril 28 Joan Serrapí, paborde de Llansà, de St. Pere de Rodas.
 Maig 16 Pere Crastina, cellerer de Camprodon.
 Agost 4 Maria Miquel, abadessa de St. Pere de les Puel·les.
 « 9 Pere Benet Bassedas, dispenser de Banyoles.
 Nov. 16 Jordi Romeu, de St. Cugat, de 58 anys d'edat i 47 d'hàbit.
 Des. 18 Josep Rebilla, prior de Graus, d'edat 66 anys i 36 d'hàbit.
 « 19 Pons Puig de Salit, abat de St. Pau i de la Portella.

1694

- Gener 9 Maria Josepa de Axesseguia, de Lumbier.
 « 10 Maria de Gastelu, de Lumbier.
 Febrer 1 Graciosa d'Eraza, de Lumbier.
 « 23 Anna Maria Bartolomé, de Sta. Creu de Jaca.
 Març 13 Francesca Berne, de Sta. Creu de Jaca.
 « 28 Eudalt Capdevila, donat de Ripoll.
 Abril 5 Maria Gertrudis Desbosch i de Guimerá, subpriora de St. Pere.
 de les Puel·les.
 Juliol 7 Tomasa Aspilcueta, de Lumbier.
 « 22 Joan Saló, sagristà de Galligans.

1) El cognom és deixat en blanc.

- Agost 27 Magdalena de Arasas, de Lumbier.
 Set. 6 Simon Jordà, paborde de Breda.
 « 13 Josep Pi, de Galligans.
 Oct. 3 Francesc Bernat de Pons, abat de St. Cugat.
 « Ramon de Monfar i Sorts, cabiscol d' Arles; morí en la ciutat de Nàpols.
 Des. 31 Ignasi Layn, donat de St. Joan de la Penya.
 Josep Clement, camarer de Rodas.
- 1695
 Gener. 7 Maria Beneta de Spyteguia, de Lumbier.
 « 18 Benet Cassas, de St. Victorià i Vicari de las Parroquiales (?) de Graus.
 Febrer 27 Oròsia Bartolomé, de Sta. Creu de Jaca.
 Juny 7 Oròsia Pioca, de Sta. Creu de Jaca.
 Agost 1 Antoni Vidal, de Breda.
 « 13 Francesc de Mongai, paborde major de St. Cugat.
 Set. 28 Josep Reart, sagristà de Galligans.
 « 30 Josep Viosa, camarer d' Arlès.
 Oct. 1 Martí Esquerrà, de St. Victorià, prior de Campo.
 Nov. 23 Francesc de Boatella, de la Portella.
 « 29 Anna Oròsia Rapan, de Sta. Creu de Jaca.
 « 29 Dr. Diego Mates, prior de N. Dona de Meià.
 Geroni Raset, Sagristo de St. Miquel de Cruilles.
- 1696
 Gener 20 Teresa Campo, de Sta. Creu de Jaca.
 Febrer 5 Josep Potau, infermer de Banyoles.
 Març 2 Gaspà de Casamitjana, abat de Ripoll.
 « 24 Jaume March, prior, almoiner i V. G. de Gerri.
 « 25 Dr. Domènec la Riga, de St. Joan de la Penya i prior de Salvatierra.
 « 26 Eugènia Miquel, priora de St. Pere de les Puel·les.

- Abril 5 Dr. Pere Bernet, prior de la vila de Cuesia, de St. Joan de la Penya.
 « 22 Maria de Lanussa i de Rocabertí, abadessa de St. Daniel.
 Juny 19 Francesc de Xammar, obrer de St. Cugat.
 Set. 27 Dr. Josep Bach, infermer de Banyolas.
 « Teresa Desvalls, de Sta. Clara.
 Nov. 21 Maria Teresa Benicia, de Sta. Creu de Jaca.
 Des. 14 Salvador Vives, almoïner de Besalú.
 « 24 Joan Perna, camarer de la O.
 Geroni Raset, sagristà de St. Miquel de Cruilles.

1697

- Maig 3 Lluisa de Bayo i Crusate, abadessa de Lumbier.
 « 16 Teresa Camprodon i St. Dionís, de St. Daniel.
 Set. 3 Maria de Ginau i Angel, de Sta. Creu de Jaca.
 Nov. 20 Francesc de Magarola, infermer de Banyoles.
 Des. 3 Custòdia de Coxans, de St. Pere de les Puel·les.
 Lluís de Marc, paborde de Penadès.

1698

- Nov. 24 Joan Puiol i Clement, pieter de Rodas.
 Des. 12 Polònia Bernues, de Sta. Creu de Jaca.

1699

- Gener 20 Josepa Domec, de Sta. Creu de Jaca.
 Febrer 17 Dr. Geroni Blanco, abat de la O.
 « 24 Dr. Isidre Pont, paborde de Sardanya
 Març 25 Joana Antònia de Peralta, de Lumbier.
 Maig 1 Dr. Geroni de Pujades, sagristà de Banyoles.
 Oct. 9 Engràcia Gertrudis de Arosegui, de Lumbier.
 Des. 21 Oròsia Betes, monja d'obediència de Jaca.
 « 22 Pau Solano, prior de Acumver de St. Joan de la Penya.
 Josep Cabaner, prior de Riquer. Entre 1697 i 1700

1700	
Gener	10 Joana Perez, de Sta. Creu de Jaca.
Juny	19 Mariàngela Foix, de Sta. Clara.
Juliol	20 Antoni Domenech, infermer de Rodas.
Agost	21 Pere Pau Codina, almoiner i prior de Camprodon.
Des.	9 Benet Garau, prior de les Neus en el monestir de la O.
1701	
Febrer	9 Climent de Solanell i de Foix, paborde de Aie.
«	15 Dr. Joan Antoni Clement, abat d' Amer i Rosas.
Març	28 Maria Espanyola, subpriora de St. Pere de les Puel·les.
Abril	2 Gertrudis Pignatelli, de St. Pere de les Puel·les.
«	24 Oròsia Domec, de Sta. Creu de Jaca.
Maig	25 Bartomeu Illa, sagristà de Camprodon.
Agost	14 Salvador Milsocos, sagristà de St. Miquel de Cruilles.
«	27 Elisabet Pignatelli, de Sta. Clara.
Set.	12 Josep de Trobat, abat de Cuixà.
«	17 ... Bonet, monja de Sta. Creu de Jaca. ¹
Nov.	19 Josep Milsocos i Morell, prior i sagristà major d' Amer.
1702	
Gener	20 Gerònima Dusay, de Sta. Clara
Març	14 Anna Beneta de Agoiz, de Lumbier.
Maig	Plàcid Oroz, abat de St. Victorià, president de la Congregació.
Agost	4 Rafel de Nadal, sagristà major de Ripoll.
Set.	5 Narcís Çerçenedas, camarer d' Amer. ²
Oct.	6 Martí Meca, monjo de Ripoll.
«	7 Dimars Mallà, abat de Banyolas.
Nov.	15 Marià Cererols, donat de St. Cugat.

1) La inscripció diu: D.ª Bonet Monja...

2) L'any d'aquesta defunció és dubtós; podria ésser de l'any 1707 i de fet, segons l'ordre cronològic en què està col·locat, pertany a aquest darrer.

- Des. 31 Joana Envit, de Sta. Creu de Jaca.
- 1703
- Gener 16 Jaume Ullastres, donat de Banyolas.
- Març 4 Catarina Pignatelli, de St. Pere de les Puel·les.
- « 12 Paula Ximenez, de Sta. Clara.
- « 21 Maria Diest, monja d'obediència del monestir de Jaca.
- Maig 2 Geroni Buil, prior de N. D. de les Neus del monestir de la O.
- Juliol 4 Anna Maria de la Era, de Lumbier.
- Agost 22 Gabriel Terradellas, convers de Ripoll.¹
- « 26 Joana Maria de Irigen, de Lumbier.
- « 30 D. Jacinta Códol, de Sta. Clara.
- Des. 12 Maria Falcó, de Sta. Clara.
- 1704
- Gener 9 Rafel Moner, abat de Ripoll.
- « 10 Guiomar Planella, de Sta. Clara.
- Febrer 18 Josepa de Isi, de Lumbier.
- « 18 Josepa de Uris, de Lumbier.
- Abril 27 Eudald Font, camarer de la Portella.
- Juny 26 Lluís Gallart, donat de Rodas.
- Juliol 1 Felip Perellada, infermer de Banyolas.
- « 18 Ignasi Soler, prior i almoiner de Banyolas.
- Set. 13 Jaume Ginestar, abat de Serrateix, president de la Congregació.
- Nov. 11 Josep Llegat, infermer de Gerri.
- Des. Leonard Valls, de St. Cugat.
- Catarina Benita, de Sta. Creu de Jaca.
- 1705
- Març 3 Maria Josepa de Elio, de Lumbier.

1) Aquesta defunció fou primàriament anotada amb el cognom de Ferradellas i entre les de la inicial F; més tard, fou esborrada i traslladada a la T per l'inscriptor del període següent.

Juny	6	Susanna Ximenez, de Sta. Creu de Jaca.
«	18	Dr. Antoni de Padellas, almoïner de Ripoll.
«	24	Josep Berjau, de la Portella.
Juliol	10	Anna Gil, monja de obediència de Lumbier.
Agost	6	Bernat Descatllar, camarer de Banyolas.
Set.	6	Àngela Bas, abadessa de St. Daniel.
«	26	Francesc de Valls i Freixa; camarer de Camprodon.
Des.	18	Emmanuel de Vega i Rovira, dispenser de Ripoll.

1706

Febrer	5	Maria d'Esperogi de Lumbier.
Març	5	Josep Bru, camarer de Ripoll.
Abril	25	Vicens Casas, obrer de Besalú.
Juny	7	Francesc de Ferrer, paborde major de St. Cugat.
«	25	Josep March, almoïner de Gerri.
Juliol	10	Josep Sala, d'Amer.
«	31	Francesc Biscasillas, donat de St. Joan de la Penya.
Agost	3	Geroni de Mora, abat de Galligans.
«	3	Francesc Cabaner, sagristà menor d'Amer.
«	12	Teresa de Vega, de St. Pere de les Puel·les.
«	14	Anna Maria de Peralta, de Lumbier.
Agost	14	Catarina de Errazo i Aguirre, de Lumbier.
«	18	Jaume Llebat, almoïner de la O.
«	21	Fèlix Pinyana, abat de Rodas.
«	29	Teresa Rifalda, de Lumbier.
Set.	4	Gennadi Colom, abat de Camprodon.
Nov.	18	Teresa de Arosegui, de Lumbier.
		Fèlix Boscà, infermer de Canigó.

1707

Juny	1	Dr. Josep Pi, paborde i camarer de Galligans, prior del Noviciat comú de la Congregació.
------	---	--

- Agost 5 Bonaventura Miralbell, infermer d' Amer.
 « 24 Josep Sabadí, camarer de St. Quich.
 Oct. 13 Clara Beneta Martinez, de Lumbier.
 Anna Maria Gascon, monja d' obediència de Sta. Creu de Jaca.

1708

- Març 3 Joan de Cancer, de Ripoll.
 Maig 1 Ramon de Josa, de St. Cugat.
 « 10 Àgata Gertrudis Vizarra, de Lumbier.
 Juliol 23 Carles Puigdesalit, dispenser major de Ripoll.
 Agost 23 Maria de Irigoien, de Lumbier.
 Nov. 3 Joaquina de Ituren, de Lumbier.
 Mariana Costa, de Sta. Creu de Jaca.

1709

- Gener 3 Miquel Casellas, infermer de Rosas.
 Març 9 Narcisa Razet, de St. Daniel.
 « 9 Escolàstica de Arrenegui, de Lumbier.
 Maig 11 Sebastià Lezaun, convers de St. Victorià.
 Juny 14 Eulàlia de Vilar, abadessa de Sta. Clara.
 Set. 19 Miquel Cid de Norvi, sagristà major de Graus.
 « 25 Gerònima de Eusa, de Lumbier.

1710

- Gener 25 Magdalena de Peralta, de Lumbier.
 « 26 Joan Raurell, camarer de la Portella.
 Juliol 25 Josepa del Bayo, de Lumbier.
 Agost 6 Gaietà Prats, infermer de Gerri.
 Set. 7 Marià de Novell, paborde de Breda.
 Nov. 1 Francesc Rovira i Saló, sagristà de Galligans.
 Francesc Romenyà, camarer de Canigó.

1711

- Febrer 17 Agustina de Berrueta, abadessa de Lumbier.

- Juliol 2 Josep Navarro, abat de la O, President.
 « 9 Albert Monclús, de St. Victorià.
- Nov. 7 Baltasar de Montaner i de Çacossa, abat de St. Cugat, president i bisbe electe de Vich. Morí a Madrid.
- Des. 3 Benet Braulio, cellerer de Camprodon.
 « 18 Rafel de Padellas paborde de Palau de St. Cugat.
- 1712
- Gener 18 Maria Despujol, priora de Sta. Clara.
 « 24 Maria Camprodón, de St. Daniel.
- Set. 1 Maria Josepa de Vilallonga, de St. Pere de les Puel·les.
 « 3 Josepa Poyo, monja d'obediència de Sta Creu de Jaca.
 « 11 Susanna Pons i de Çacosta, priora de Sta. Clara.
- Oct. 10 Oròsia Miranda, de Sta. Creu de Jaca.
- Nov. 17 Maria Sanchez, monja d'obediència de Sta. Creu de Jaca.
- Des. 29 Francesc Torras, dispenser de Serrateix.
- 1713
- Gener 1 Felícia de Ozariz, abadessa de Lumbier.
 « 4 Esteve Puig, de Cuixà.
 « 20 Josepa de Landa, de Lumbier.
- Febrer 2 Bernat Alluc, de St. Victorià,
- Agost 4 Geroni de Nadal, abat de Breda.
 « 8 Josep de Fluvià, infermer de Ripoll.
- Oct. 26 Josep Despalau, abat electe de St. Pere de Rodas, nomenat per l' Archiduc d'Àustria. Fou sepultat el dia següent en l'església del monestir de St. Pau del Camp.¹
- Nov. 10 Antoni de Planella i Cruilles, abat de Besalú i president per decans.
 « 15 Josep Gros, sagristà major d'Amer.

1) En aquesta inscripció es fa constar la sepultura; no ho copiem textualment per manca d'interès.

1714

- Maig 8 Eulàlia Sayol i Quarteroni, priora de St. Pere de les Puel·les.
 Agost 3 Joan de Marimon, camarer de St. Cugat del Vallés. « Morí
 en el present noviciat i monestir de St. Pau del Camp. »
 « 15 Jaume Felip, camarer de Rosas.
 « 22 Dr. Joan Batista Cervera i de Ferrer, d' Amer.
 Oct. 22 Maria Magdalena de Llupià, de St. Pere de les Puel·les.
 « 27 Jaume Puitra, convers de Banyolas.
 Pere de Poderós, abat de Canigó.

1715

- Abril 30 Josep Cerva, Camarar de Besalú.
 Juny 28 Agnès Esquerrer, abadessa de St. Pere de les Puel·les.
 Set. 4 Ventura de Luna, prior de Ruesta de St. Joan de la Penya.
 « 7 Andreu Compte, camarer de la Portella.

1716

- Març 14 Tomàs Castellar, almoiner de Gerri.
 Maig 8 Salvador Morunys, del priorat de Cervià.
 « 19 Geroni Garcia, candeler de Besalú.
 Oct. 29 Maria de Montaner i de Çacossa, de Sta. Clara.

1717

- Febrer 15 Pere Lavari, convers de St. Joan de la Penya.
 Abril 19 Pau Santacreu, « resident a St. Llorens de Bagà. »
 Nov. 15 Miquel Vergés, hospitaler de St. Pere de Rodas.

1718

- Gener 1 Geroni Roda, de St. Victorià, prior de St. Llorens.
 « 23 Miquel de Gilabert, pieter de Besalú.
 Febrer 8 Josep Cervià, convers de Banyolas.
 Març 30 Dr. Baltasar Domper, prior de Naval, de St. Joan de la Penya.
 Abril 1 Antoni Florença infermer de Rodas.
 « 2 Abdon Tolsa, convers d' Arlès.
 « 18 Polònia Vidos, de Sta. Creu de Jaca.

- Maig 29 Romuald Navarro i Escapa, prior claustral i paborde major de St. Martí de Canigó.
- Juny 11 Dr. Joan Soler, abat de St. Pau i de la Portella.
- « 27 Cristòfol Artolà, convers de St. Joan de la Penya.
- Juliol 25 Francesc Bru i de Tord, paborde de Cerdanya de St. Miquel de Cuixà.¹
- Pere Arbués, convers de St. Joan de la Penya.²
- Domènec Aruex, convers de St. Joan de la Penya.²
- 1719
- Abril 7 Geroni de Vidal i Nin, (manca el lloc de procedència)
- « 18 Dr. Francesc Lopez, prior de Salvatierra de St. Joan de la Penya.
- Maig 8 Pascal Lopez, de St. Joan de la Penya.
- Juny 10 Baltasar Viladomat, prior de St. Salvador de la Vadella.
- Agost 1 Pere Sarassa, almoiner de la O.
- « 22 Josep Lassus, camarer d'Arlès.
- « 28 Antoni de Morató i de Cortada, pieter de Besalú.
- Set. 5 Basília Bergues, monja d'obediència de Sta. Creu de Jaca.
- Oct. 2 Gerònima Livian, de Sta. Creu de Jaca.
- « 8 Miquel Ollés, convers de St. Joan de la Penya.
- 1720
- Febrer 2 Maria Antònia de Copons i Cordellas, de St. Pere de les Puel·les.
- « 24 Anna Maria Calvo, de Sta. Creu de Jaca.
- Abril 8 Maria Teresa Salinas, de Sta. Creu de Jaca.

1) Segueix la inscripció del següent: 8 Dbre. 1718. Rnd. Pere Joan Anglada Pvre. beneficiat de S. Salvador de Breda.

2) Aquestes dues inscripcions no tenen dates; en l'obituari es troben en mig de les corresponents a la seva inicial entre els anys 1709 i 1718; per això les hem col·locades al fi d'aquest any. És notable en aquest període un retard molt accentuat en la inscripció de les defuncions dels monestirs de St. Joan de la Penya, St. Victorià, Sta. Creu de Jaca i Lumbier. Això sembla acusar una manca de comunicació entre aquests monestirs i el de St. Pau del Camp.

- Abril 12 Marià Vilaseca, « convers del Noviciat comú ».
 Maig 15 Maria Benita de Borda, de Lumbier.
 Juny 21 Simon Ribera, sagristà major de St. Victorià.
 Juliol 4 Josep de Vilamala, sagristà de Banyolas.
 Set. 30 Jeroni Palmerola, d' Amer.
 Nov. 9 Dr. Fèlix de Salvador, camarer de Breda.

1721

- Març 7 Joan Pau Salvador, obrer de Rodas.
 « 27 Josepa Alvarez, de Sta. Creu de Jaca.
 Maig 13 Maria Rumeu i Madolell, de St. Daniel.
 « 24 Teresa Blanes i Deart, de St. Daniel.
 « 26 Victorià de Oroz, de St. Victorià.
 Agost 25 Joan Vega, infermer de Camprodon.
 Des. 18 Jaume de Anies, prior de Naval de St. Joan de la Penya.

1722

- Febrer 20 Agustí Moles, almoïner de Gerri.
 Març 13 Teresa Beltran, de Sta. Creu de Jaca.
 Abril 26 Nadal Gallard, abat d' Arles, « Dr. en Sda. Teologia, predicador del Rei i Cancellier de honor en son Consell soberà del Rosselló ».
 Maig 28 Jacint Rovira, Cellerer d' Arlès.
 Juliol 6 Catarina de Echenrique, monja d' obediència de Lumbier.
 Set. 17 Plàcid Corona de Guzman, abat de St. Victorià.
 Nov. 6 Joan Antoni Olivari, almoïner de St. Joan de la Penya.

1723

- Març 19 Pere Cosculluela, prior de St. Juste, de St. Victorià.
 Maig 1 Teresa Padellas, de Sta. Clara.
 Juliol 8 Francesca de Barutell, de St. Pere de les Puel·les.
 « 24 Joaquina de Laviz, de Lumbier.
 Des. 22 Josep Garcés, convers de St. Joan de la Penya.

1724

- Març 19 Jaume Boatella, camarer de Serrateix.
 « 21 Maria Aragall, abadessa del monestir de Sta. Clara.
 « 29 Francesc de Guanter i Duran, d' Amer.
 Maig 11 Pau Domingo, de St. Joan de la Penya.
 Agost 23 Dr. Llorenç Diago, de St. Joan de la Penya i prior de Cillas.
 Set. 6 Ferran de Fiviller, paborde de Palau, de Ripoll.
 Oct. 15 Jacint Anglada, cabiscol de Serrateix.
 Nov. 2 Marc Ortiz, convers de St. Joan de la Penya.

1725

- Febrer 7 Ignàsia de Ituren, de Lumbier.
 Maig 2 Josep Bru, de Banyolas.
 « 13 Tomàs Campo, de la O.
 « 27 Antoni Meller, de la O.
 Juny 3 Pere Pau Carbonell, camarer de Rodas.
 Agost 8 Clara Plàcida de Ganberto, de Lumbier.
 Set. 12 Dr. Martí Benet Lopez, prior de Luecia de St. Joan de la Penya.
 « 24 Maria Rosa de Aguirre, de Lumbier.

1726

- Abril 18 Joana Torrejon, de Sta. Creu de Jaca.
 Maig 17 Jacint Montaner, de Ripoll.
 Agost 5 Joan Estampa, infermer i obrer d' Arles.
 « 14 Dr. Tomàs Plàcid Sarasa, abat de St. Joan de la Penya.
 Set. 15 Antoni de Solanell, abat de St. Cugat.
 Nov. 1 Antoni de Queralt i Reart, de St. Cugat.
 « 18 Bonaventura de Rocabruna, prior de N. Dona de Riquer, de Cuixà.

1727

- Gener 9 Maria Teresa de Zabalza, de Lumbier.
 « 17 Onofre Nogués i de Anglesill, abat de Serrateix.

- Gener 31 Oròsia Benito, de Sta. Creu de Jaca.
 Juliol 4 Gaspà de Senespleda, prior de St. Cugat.
 « 9 Francesc d'Abarca, prior de Breda; abat electe de St. Cugat.
 Oct. 5 Dr. Josep Puigdoura i Pi, abat de St. Pau del Camp i de la Portella.
 Nov. 30 Antoni Quintana, de Besalú. ¹
 Agustí de Llambi, abat. ²

1728

- Gener 14 Laura Taberner i de Ardena, de St. Pere de les Puel·les.
 Abril 2 Pau Perez, prior de Acumer de St. Joan de la Penya.
 « 14 Josep de Grimau, obrer de St. Cugat.
 « Joan Rausi, dispenser de Serrateix.
 Maig 8 Dídac d'Olzina, sagristà de St. Pau del Camp.
 « 9 Dr. Benet Balví, de la O.
 Juny 6 Sebastià Aquilve, sagristà de Graus.
 Juliol 31 Agustí Bossa, de la Portella.
 Ramiro Virdrier, mort a Padua. ³
 Nov. 2 Josep Vaquer, de Camprodon.

1729

- Gener 9 Manuel de Copons, camarer de Banyolas.
 Febrer 4 Llorenç Brun, monjo de St. Joan de la Penya i prior de Sillas. ⁴
 Març 17 Felip de Novell, sagristà de Ripoll.

1) Segueix la inscripció textualment; «avent antes professat ab especial comissió (feta in arte. mortis) al Rnt. Sr. Fr. Dn. Carlos Gualtero, Sagristà de Cruillas».

2) Aquesta inscripció està redactada d'aquesta manera; «En lo any 1728 lo Monastir de St. Martí de Canigó ha avisat la mort del següent: Lo any 1727 Mori lo Molt Iltre. Senyor Dr. Fr. Agustí de Llambí Abat.»

3) Aquesta inscripció sense data es troba en la plana de la seva inicial entre els anys 1721 i 1728. Textualment diu així: «Per Fr. Jaume Mestres, Sagristà Major de Amer resident en la Curia Romana se ha donat avis que Fr. D. Ramiro Vidrier era mort en Padua.»

4) Segueix la inscripció del següent: 9 de Febrer de 1729. Dr. Pau Vidal, beneficiat porcionari (?) de Galligans.

- Març 28 Domènec Pujol, camarer de Serrateix.
 Abril 6 Josep de Copons, refectorer de Ripoll.
 Juliol 8 Dr. Emmanuel Cavaller, camarer de Rosas.
 Set. 3 Maria Magdalena Sans i de Miquel, de St. Pere de les Puel·les.
 « 20 Fèlix de Taverner i de Ardena, abat de Breda.
 Àngela Despujol, de Sta. Clara. ¹
 Joan Clemente, de St. Joan de la Penya. ²

1730

- Gener 4 Catarina Galindez de Terreros, de St. Daniel.
 « 20 Dr. Bonaventura de Llazera i de Nadal, paborde de Breda.
 Febrer 2 Antoni de Tort, paborde d' Ager, de Ripoll.
 « 28 Catarina d' Areny, priora de Sta. Clara.
 « 28 Josep Estrada, cellerer d' Arlès.
 Abril Francesc Sanyes, infermer de Rosas.
 Maig 7 Dr. Antoni de Febrès i Artól, camarer de Breda. Morí a St. Pau del Camp mentre es celebrava el Capítol General.
 Juliol 27 Gerònima Llorença de Mendini, de Lumbier.
 Agost 3 Pere Vicente, convers de St. Joan de la Penya.
 « 12 Dr. Josep Valentía, infermer major de St. Joan de la Penya.
 « 26 Teresa de Irigoien, de Lumbier.
 Set. 30 Nicolau Ros, pieter de Besalú.
 Oct. 11 Josep de Soler, almoiner de Cuixà.

1731

- Gener 21 Ramon de Meca i Berardo, obrer de St. Cugat.
 Febrer 13 Joan Pont, cellerer de Rodas.
 Març 8 Gerònima de Zabalza, de Lumbier.
 « 17 Bernarda de Eguiarreta, abadessa de Lumbier.

1) Aquesta inscripció sense data es troba en la corresponent inicial entre les dels anys 1724 i 1735. Per la lletra en què està feta, pertany al 1729; per això l'hem col·locat aquí.

2) Aquesta, també sense data es troba entre les del 1725 i 1729.

- Març 20 Gaspà de Sunyer, refetorer de St. Cugat.
 Juliol 29 Francesca de Lupià i de Roger, de St. Pere de les Puel·les.
 « 31 Antoni Villaró, de Banyolas.
 Set. 8 Benet del Rey, de St. Victorià, prior de Arazano, d'edat 90
 anys i 68 d'hàbit.
 Nov. 10 Dr. Josep Marco de St. Joan de la Penya, prior de Estella.
 « 28 Antoni de Portell i Font, abat de St. Pau del Camp i de la
 Portella.

1732

- Gener 18 Gertrudis Caramany i de Caramany pietera de St. Daniel,
 d'edat 49 anys i 40 d'hàbit (sic).
 Abril 22 Joan Saldoni, cellerer d'Arlès, d'edat 58 anys i 42 d'hàbit.
 Agost 5 Agustina de Esain, de Lumbier, d'edat 30 anys i 8 d'hàbit.
 Des. 8 Dr. Fèlix de Vilaplana, abat de Ripoll, canceller de com-
 petències en el Principat de Catalunya i president de la
 Congregació.
 « 18 Joan de Sanyes, almoiner i prior claustral de Canigó.

1733

- Gener 3 Teresa de Uviarra, priora de Lumbier, d'edat 80 anys i 59
 d'hàbit.
 Febrer 6 Felip de Vilaplana, sagristà major de Ripoll.
 « 15 Maria Teresa de Copons i de Cordelles, de St. Pere de les
 Puel·les, d'edat 29 anys.
 Març 10 Francesc de Guanter i Pi, abat dels monestirs d'Amer i Rosas,
 « el qual trovantse agreujat en sa habitual malaltia, es feu
 portar al monestir de St. Pau del Camp de Barcelona. »
 « 23 Francesc de Ballaró, almoiner de Ripoll.
 Abril 10 Josepa Campo, priora de Sta. Creu de Jaca, d'edat 86 anys.
 Maig 24 Antònia La Cruz, monja d'obediència de Sta. Creu de Jaca,
 d'edat 53 anys i 34 d'hàbit.
 Abril 24 Bernat de Sabater, dispenser Major de Ripoll. Morí en el
 monestir de St. Pau del Camp.

- Agost 20 Oròsia Echeverr (sic), monja d'obediència de Lumbier, d'edat 53 anys i 6 d'hàbit.
- Set. 26 Tomàs de Malla, prior de St. Jaume de Calahons, monjo de St. Miquel de Cuixà, d'edat 66 anys i 44 d'hàbit.
- Nov. 23 Francesca d'Amat i Junyent, de St. Pere de les Puel·les.
- Des. 6 Dr. Joan de Fluvià i Aguilar, infermer i abat electe de Ripoll.

1734

- Febrer 11 Josep de Mir i Cadena, camarer, prior i V. G. de Camprodon.
- Febrer 19 Maria Lopez, monja de vel blanc de Sta. Creu de Jaca, d'edat 60 anys i 36 d'hàbit.
- Ju ny 25 Josepa Plàcida Irigoien, de Lumbier.

1735

- Gener 4 Esteve Gros, infermer de Rosas.
- « 23 Francesc de Pastor, i Descallar, abat de Besalú, d'edat 53 anys, 37 d'hàbit i 20 de prelat.
- Febrer 5 Gertrudis Dusay, de Sta. Clara.
- Març Josep de Juan i Zarassa, camarer de la O.
- Abril 24 Manuel de Mir i Cadena, abat de Galligans.
- Maig 21 Vicens Visalonga, prior de Palacios de St. Victorià.
- Juliol 23 Dr. Francesc Camon, de St. Victorià prior de Torre de Essera, d'edat 72 anys i 44 d'hàbit.
- « 31 Galderich de Senjust i Pagés, abat de Camprodon.
- Agost 25 Josep Tort, de Ripoll.
- Set. 20 Dr. Geroni Guitart, sagristà de Serrateix, d'edat 70 anys i 44 d'hàbit.
- Nov. 4 Francesca de Lanuza, de St. Pere de les Puel·les.¹
- Des. 24 Dr. Emmanuel Chia, almoiner de St. Victorià, d'edat 65 anys i 42 d'hàbit.

1) Aquesta inscripció està en llatí i diu textualment: «Die Veneris Quarta Novembris hora circiter tertia matutina, obiit Da. Francisca de Lanuza monialis regii monasterii Sancti Petri Puellarum. Anno a Nativ. Di. 1735.»

1736

- Gener 21 Joan Vila, camarer, prior i V. G. sede vacante, de Camprodon.
 Febrer 26 Pascal Soterias, convers de St. Joan de la Penya.
 Març 5 Teresa de Lanuza i Oms, abadessa de St. Daniel, d'edat 82 anys.
 Juny 15 Antònia Bernarda de Aria, de Lumbier, d'edat 53 anys i 25 d'hàbit.
 Set. 11 Maria Teresa Gualtero, de St. Pere de les Puel·les.
 « « Maria Cativiela, monja de vel blanc de Sta. Creu de Jaca, d'edat 62 anys i 27 d'hàbit.
 Set. 22 Josep Bernardo Azín, de St. Joan de la Penya, prior de Zillas, d'edat 67 anys i 41 d'hàbit.
 Oct. 13 Joan Francesc Gallego, de St. Joan de la Penya, d'edat 75 anys i 44 d'hàbit.
 Des. 28 Maria Anna Cortada, de Sta Clara.
 « 31 Gertrudis Monfar, de Sta. Clara.

1737

- Gener 25 Pascal Xironza, convers ó donat de St. Joan de la Penya.
 Febrer 13 Benedicta Mancho, de Lumbier, d'edat 34 anys i 14 d'hàbit.¹
 Abril 2 Josep de Torromocha, de St. Joan de la Penya, d'edat 89 anys i 51 d'hàbit.
 « 28 Narcís de Anglesell, refetorer de Ripoll.
 Maig 30 Tomàs Clotas, sagristà de Roda.
 Oct. 17 Bernat Gil i Adam, almoner de la O.
 Nov. 9 Josep Plàcid Cabrero i Samper, abat de la O.
 Des. 14 Dr. Joan Pons, servint el priorat de Sta. Maria de Cervià d'edat 70 anys i 25 d'hàbit.

1738

- Gener 9 Paula Mercer, conversa del monestir de la Ensenyança.²

1) Segueix la següent inscripció: 6 de Març del 1737. Rnd. Geroni Roca, beneficiat de Banyoles.

2) Segueix la següent inscripció: 22 de Febrer del 1738. Bernat Bordas sacerdot perpetuat

Febrer	25	Josep de Ninot i Negrell, obrer de Rodas. ¹
«	28	Onofre de Lentorn, paborde de Palau, del monestir de Ripoll.
Març	9	Gràcia Masdeu, priora de la Ensenyança de Barcelona.
Abril	1	Salvador de Moret, pieter de Roda, d'edat 78 anys i 66 d'hàbit.
Maig	22	Joan Sallès, paborde de Llançà de St. Pere de Roda, d'edat 66 anys i 46 d'hàbit.
Juny	26	Jaume Puig, paborde major de Cuixà, d'etat 66 anys i 49 d'hàbit.
Juliol	23	Narcisa de Farnés i de Marimón, priora de St. Daniel d'edat 54 anys, 38 de professió i 40 d'hàbit.
Agost	10	Josep Ignacio Sanclemente, prior de St. Joan de la Penya.
«	16	Hipòlita Nadal i Despujol, abadessa de Sta. Clara.
«	20	Josepa Beneta Pequera, de Sta. Creu de Jaca, d'edat 40 anys i 6 d'hàbit.
Set.	10	Ignàsia de Terradellas, del monestir de la Ensenyança.
Nov.	1	Josep Lasheras, prior de la vila de Graus de St. Victorià, d'edat 79 anys i 51 d'hàbit ²
1739		
Febrer	14	Josep Pócino, convers de St. Victorià, d'edat 68 anys i 25 d'hàbit.
«	19	Francesc Vandone, convers de Roda. ³
«	26	Gertrudis de Marimon, de la Ensenyança de Barcelona.
Abril	1	Gertrudis Espanyol, de St. Pere de les Puel·les.
«	5	Teresa Novell, priora de Sta. Clara.

en el R. Monestir de S. Joan de la Penya, el qual logrà la germandat en els sufragis en el Capítol general celebrat en l'any 1718.

1) Segueix la inscripció textualment: «lo que en lo mateix dia entre las vuit y nou horas de la nit fou deposit en la Yglesia del Monasr. de St. Pau del Camp en la part del Evangeli de la Capella de N. P. S. Benet.»

2) Segueix la següent inscripció: 4 de Novembre del 1738. Rnd. Francesch Campany Pvre. beneficiat de Galligans.

3) Segueix la següent inscripció: 21 de Febrer del 1739. Dr. Ignasi Dadeu, beneficiat resident en el reial monestir de S. Pere de Galligans en la ciutat de Girona.

- Abril 28 · Josep Gallart i de Pastor, abat de Breda.
- Maig 26 Joan Copons, paborde major, prior Claustral i Vicari General del reial monestir de St. Miquel de Cuixà, d'edat 46 anys i 29 d'hàbit.
- Juny Ignasi Murgadès, sagristà, tesorer i obrer de Ripoll.
- Agost 8 Antoni Cabañes, convers de Banyolas.
- « 15 Francesc de Cordellas, abat de Gerri.
- Set. 6 Josep de Salvador, prior de Meyà, d'edat 81 anys i 42 d'hàbit.
- « 30 Francesc de Castellà, almoïner de Banyolas.
- Oct. 14 Joana Agustina Chizaque, abadessa de Lumbier, d'edat 55 anys, 41 d'hàbit i 8 de prelada.
- Des. 13 Teresa de Sanjoan i Planellas, priora de Sta. Clara.

1740

- Febrer 13 Carles Gualtero i de Queralt sagristà del priorat de St. Miquel de Cruilles, « unit ab autoritat apostolica al monastir de St. Pere de Galligans, » d'edat 70 anys i 38 de residència en el susdit priorat.
- Abril 10 Agnès Esquerrer, de St. Pere de les Puel·les, d'edat 66 anys, 60 d'hàbit, (sic) i 48 de professió.
- Agost 3 Benet Conchs, camarer i Vicari General de Besalú, d'edat 52 anys i 35 de professió.
- « 29 Francesc de Melianse i de Sullà, paborde de Breda, d'edat 66 anys i 48 d'hàbit.
- Oct. 26 Francesc de Aguirre, sagristà major, prior i vicari general de Ripoll, d'edat 51 anys i 37 d'hàbit.

1741

- Febrer 27 Francesc de Rius i de Falguera, abat de la Portella i St. Pau del Camp.
- Març 1 Maria Teresa Lopez, de Sta. Creu de Jaca.
- « 15 Agustí de Montoliu i de Ribas, prior i sagristà major de St. Cugat.
- « 31 Antònia Soler, del monestir de la Ensenyança.
- Juny 16 Teresa Torrejon, de Sta. Creu de Jaca, d'edat 60 anys i 44 d'hàbit

- Juliol 26 Dr. Rafel Soler i de Sabater, obrer, prior i vicari general de Rodas, d'edat 52 anys i 36 d'hàbit.
- Nov. 18 Manuela Fernandez Vizarra, priora de Lumbier, d'edat 63 anys i 43 d'hàbit.
- Des. 15 Teresa Agustina Mascaró, de la Ensenyança, d'edat 76 anys i 63 d'hàbit.

1742

- Gener 2 Francesc Saleta, subdiaca, sagristà de St. Martí de Canigó, d'edat 41 anys i 10 d'hàbit.
- « 18 Joan Campmany, camarer, prior i vicari general de Sta. Maria de Rosas, d'edat 32 (?) anys i 22 d'hàbit.¹
- Abril 2 Josep Climent, camarer d'Amer, d'edat 76 anys i 60 d'hàbit.
- Maig 1 Emmanuel de Braçò i de Serra, subdiaca i camarer de Ripoll d'edat 22 anys i 6 d'hàbit.
- Maig 9 Anna Gonzales, del monestir de la Ensenyança, d'edat 65 anys i 15 de religió.²
- « 19 Benet de Sabater i d'Oriol, obrer de Ripoll.
- Juny 29 Ferran de Zuñiga i de Ribera, abat de Ripoll i jutge de Competències.
- Juliol 11 Joan Boquedano, « donat negre » de St. Joan de la Penya, de 30 anys d'hàbit.
- Agost 18 Domènec Moliner, de St. Joan de la Penya, prior de Cillas.
- Set. 8 Tomàs Lardus, convers de St. Joan de la Penya.
- Nov. 27 Josep Cadiracs, sagristà d'Amer.
- Des. 31 Josepa de Vega, subpriora de St. Pere de les Puel·les.³

1743

- Març 14 Joana Mata, priora de Sta. Clara.

1) Aquesta inscripció fou feta sense l'any, tal vegada per oblit, però hi fou posat al final seguit d'una nota que diu textualment: « Ita approbat manu propria de Ravizza Secrets. » El caràcter de lletra de la mateixa pertany a l'inscriptor que segueix en l'ordre cronològic.

2) Segueix la següent inscripció: 11 de Maig de 1742. Rnd. Ignasi Breca, beneficiat de Gerri.

3) Segueix la següent inscripció: 8 de Febrer del 1743. L'Eminentíssim Sr. Cardenal D. Pere Marcellí Corradini, protector de la Sda. Congregació.

- Maig 3 Joana Baronte, de Sta. Creu de Jaca, d'edat 36 anys i 19 de professió.
- Maig 21 Lliberata Antònia Bresos, conversa de Sta. Creu de Jaca, d'edat 62 anys i 44 de professió.
- « 25 Matias de Pons i Perez de Aguirre, sagristà major de Ripoll.
- Juny 13 Victorià de Lope, de St. Victorià, prior i senyor de Sta. Justa i Escalona, d'edat 58 anys i 22 d'hàbit.
- Agost 21 Joan de Vives i Vives, prior i vicari general de Roda, d'edat 66 anys 53 i d'hàbit.
- Agost 26 Teresa de Montoliu i de Ribas, abadessa de St. Pere de les Puel·les. ¹
- Oçt. Dr. Pere Romeu, paborde major i prior claustral de Canigó.
- Nov. 7 Maria Francisca Sastre, del monestir de la Ensenyança.
Joan Lope, de St. Victorià. ²

1744

- Gener 13 Teresa Desbach, de St. Pere de les Puel·les.
- « 13 Teresa de Castellà i Desbacs, de St. Pere de les Puel·les, d'edat 74 anys, 59 d'hàbit i 56 de professió.
- Febrer 20 Teresa Sans i de Miquel, priora de St. Pere de les Puel·les.
- Abril 12 Jacint Dulçat, camarer d'Arlès.
- « 30 Josep San Pau, paborde menor del Canigó.
- Maig 5 Francesc de Braçó, paborde de Llanzá del monestir de Sant Pere de Roda.
- « 12 Maria Josepa Coll, del monestir de la Ensenyança, d'edat 30 anys i 13 d'hàbit.
- Juliol 26 Fèlix Bassa i Marquès, camarer de la Portella i prior del noviciat comú de la Congregació, d'edat 67 anys i 38 d'hàbit. ³

1) Segueix la següent inscripció: 10 d'Octubre del 1743. Rnd. Pau Carreras, capellaner de Galligans.

2) Inscrit sense data de defunció en el foli corresponent entre les inscripcions dels anys 1742 i 1743.

3) Aquesta nota, inscrita a son temps, fou esborrada per l'inscriptor del període següent, el

- Agost 18 Segimon de Valls, abat de Canigó.
 Set. 9 Bonaventura Paderon, cellerer de Camprodon.
 Nov. 4 Joan Batista Descallar i Tort, abat de Banyolas.
 « 30 Josep Bagur, sagristà de Rosas.
- 1745
 Gener 9 Pere Antoni Sorrosal, prior de Huesia.
 « 20 Melcior Ramon Valdés, abat de St. Joan de la Penya.
 Març 20 Emmanuel Viader, infermer de Cuixà.
 Juliol 5 Pascal Beltran, convers de St. Joan de la Penya.
 « 12 Narcís Claramont, d'Amer; sagristà electe de Rosas.
 « 29 Clara Arbiol, conversa de Sta. Creu de Jaca.
 Agost 17 Engràcia de Irigoien, conversa de Lumbier.
 Oct. 26 Bonaventura de Arezo, (?) prior de Acumver de St. Joan de la Penya.
 Oct. 29 Francesc de Serra i de Portell, abat de St. Cugat.
 Nov. 28 Ramon de Cellers, infermer de Rosas.
 Blai Almuzara, convers de St. Victorià.¹
- 1746
 Gener 31 Maria Josepa de Echenique, monja d'obediència de Lumbier.
 Febrer 19 Antoni Faves, convers de Ripoll.
 « 25 Rossend de Casso, abat de St. Victorià²
 Maig 28 Josep de Taro, de St. Victorià, d'edat 77 anys i 51 d'hàbit.³
 Juny 9 Josep Almenara, prior conventual, sede vacant, del monestir de St. Victorià.

qual, en inscriure-la segona vegada, fora de lloc, la completà afegint-hi el segon cognom, però oblidà notar-hi l'edat, que nosaltres hem tret de la primera inscripció.

1) Aquesta inscripció està posada sense data entre els anys 1740 i 1745 en el foli corresponent.

2) Segueix la inscripció següent: 10 de Mars de 1746. Rnd. Joan Blanch, Pvre., beneficiat diaconil i porcionari del monestir de S. Salvador de Breda.

3) Està inscrit en dos llocs: en el foli de la lletra F (Faro) i en el de la T (Taro). Ambdues inscripcions semblen de la mateixa mà. Probablement es tracta d'un mateix individu.

- Juliol 29 Didac Comas del Brugar, sagristà de St. Miquel de Cruilles.¹
 Set. 13 Josep de Copons i Cordelles, camarer de Banyoles, d'edat 40 anys i 25 d'hàbit.
 Oct. 20 Antònia de Lanuza, de St. Daniel, d'edat 56 anys i 48 d'hàbit.
 « 26 Maria Anna de Camprodón i de Caramany, de St. Daniel, d'edat 46 anys i 32 d'hàbit.
 Oct. 27 Maria Anna Prats i de Batlle, de St. Daniel, d'edat 74 anys i 60 d'hàbit.

1747

- Gener 17 Bernarda de Sarassa, de Sta. Creu de Jaca, d'edat 68 anys i 35 d'hàbit.
 Febrer 23 Joan Guardiola, resident a St. Llorens de Bagà, d'edat 78 anys i 41 d'hàbit.²
 Març 3 Antònia Jaruta, de Lumbier, d'edat 86 anys i 71 d'hàbit.
 « 9 Maria Raimonda de Sastra, del monestir de la Ensenyança, d'edat 26 anys.
 Abril 16 Roc Roher, sagristà de Roda, d'edat 39 anys i 11 d'hàbit.
 Maig 21 Josep Descallar i Tort, paborde, camarer i vicari general de St. Pere de Galligans, d'edat 74 anys i 60 d'hàbit.
 Juny 1 Josep de Gayolà, abat de Breda i president de la Congregació, d'edat 71 anys i 49 d'hàbit.
 Juliol 23 Pere Pla, de Banyolas, d'edat 76 anys i 33 d'hàbit.
 Agost 4 Francesc Febrés i de Salamó, sagristà de Rosas, d'edat 36 anys i 22 d'hàbit.
 Set. 6 Geroni Benzi, sagristà menor d'Amer, d'edat 27 anys i 13 d'hàbit.
 Oct. 16 Josep de Cahors i Rou, camarer de Rosas, d'edat 36 anys i 24 d'hàbit.
 Nov. 4 Emmanuel Prats, infermer de Rosas, d'edat 43 anys i 28 d'hàbit.

1) Està inscrit en dos llocs: en el foli de la lletra B i en el de la C. En aquest darrer, és una altra mà la que l'hi ha inscrit i en ordre cronològic endarrerit. En el primer diu: *Coma* i en el segon *Comas*.

2) Segueix la següent inscripció: 1 de Mars de 1747. Rnd. Francisco Solsona, Pvre., resident en la capella de N. Dona del Coll.

Des. 9 Antoni de Ameller i de Montaner, abat de Besalú, d'edat 47 anys i 27 d'hàbit.

1748

Febrer 15 Serafina Esquerrer, de St. Pere de les Puel'les, d'edat 73 anys i 62 d'hàbit.

Maig 9 Joan Tor, prior i vicari general de la Portella, d'edat 68 anys i 31 d'hàbit.

« 15 Josepa Sanz, de Lumbier, d'edat 59 anys i 36 d'hàbit.

Juny 4 Narcís Vives i Ximenez, prior i sagristà major de Gerri, d'edat 72 anys i 48 d'hàbit.

Agost 5 Maria Alberta de Nago, abadessa de Sta. Creu de Jaca, d'edat 92 anys i 29 de prelada.

Set. 30 Dr. Silvestre Llorens, prior i sacristà de Breda, d'edat 77 anys i 57 d'hàbit.¹

Oct. 9 Gràcia Alabés, de Sta. Creu de Jaca, d'edat 75 anys i 56 de chor.

« 10 Emmanuel Campabadal, almoïner de St. Victorià, d'edat 49 anys i 30 d'hàbit.

1749

Jener 19 Domènec Lope, convers (manca el lloc), d'edat 58 anys i 20 d'hàbit.

Abril 3 Joan Batista de Santjoan i de Planella, vicari general de St. Cugat, d'edat 76 anys i 61 d'hàbit.

Set. 15 Dr. Marc Benet Cuella, de St. Joan de la Penya, d'edat 53 anys i 23 d'hàbit.

1) Segueix la següent inscripció: 4 d'Octubre del 1748. Rnd. Salvi Simon, beneficiat de Galligans.

DUES ACTES CAPITULARS DELS ANYS 1227 i 1229

PER

DOM ANTONI M.ª TOBELLA

EXAMINANT el fons de Ripoll a l'Arxiu de la Corona d'Aragó amb l'esperança de trobar-hi noves dates per completar la cronologia dels Capítols Generals de la Congregació Claus-tral Tarraconense i Cesaraugustana, que fa temps venim estudiant, en fullejar el manuscrit 41, tinguérem la sort de descobrir-hi en dos fulls afegits al començ, les Actes de dos Capítols Generals dels anys 1227 i 1229 que els Abats i Priors Conventuals de nostra província eclesiàstica celebraren per manament apostòlic a Tarragona i Barcelona respectivament.¹

Aquest Manuscrit, tot de lletra del s. XIII, és un recull de diversos tractats i fragments, com molts altres d'aquesta època. Al lloç diu: *Liber de penis infernalibus*, que és el primer tractat que segueix als dos folis esmentats. A aquest segueixen: *Liber gestorum Barlaam et Yosaphat* (foli 34 v.º), *Vita beati Brandani abbatis* (f. 105 r.º) i *Beati Francisci actus et vita* (f. 142 r.º).² Són en conjunt 178 folis de pergami, escrits a dos corondells.

1) Vegeu: R. Beer, *Die Handschriften des Klosters Santa Maria de Ripoll*, Wien, 1907-1908. II, p. 68; i Z. García, *Bibliotheca Patrum latinorum Hispaniensis*, II, Wien, 1915. n.º 41, qui, mal guiats per una nota marginal que hi ha al v.º del primer foli, deduïren que foren celebrats en 1220, sense tenir paciència per comprovar-la, car les dues dates són ben paleses. — Berlière, Dom U., *Revue Bénédictine*, 1907, p. 126.

2) Vegeu: Alençon, É. d', *Vita et miracula Sancti Francisci, auctore Thoma de Celano*, Romae, 1906, p. XLVIII.

En aquests dos folis de mà i lletra ben diversa de la resta del manuscrit, hi ha transcrites, de lletra del s. XIII també, les dues Actes Capitulars de referència. L'estat d'aquests dos folis molt defectuós, dificulta bon xic la lectura del seu contingut. Algunes ratlles apareixen intencionadament esborrades, com també alguna que altra paraula, que no és possible llegir sense un reactiu. Per sort, però, la semblança dels dos textos ens ha permès la seva gairebé completa transcripció.

La primera *Acta* fineix al v.º del primer foli, corondell 2.ºn És incompleta, mancant-li el final, on hi ha cinc ratlles esborrades. Segurament que hi constava el nomenament dels Visitadors i la designació del lloc del vinent Capítol General.

El Capítol es celebrà a Tarragona, en el Monestir de Santa Maria Magdalena, a les afores de la ciutat, on avui s'ha descobert la necròpoli romano-cristiana.¹ Per unanimitat de tots els abats assistents foren elegits Presidents del Capítol² els abats de St. Pere de Rodas,³ St. Cugat del Vallès,⁴ Sta. Maria d'Amer⁵ i St. Salvador de Leire.⁶

1) L'historiador dels Arquebisbes de Tarragona, En Josep Blanc, en parlar d'En Bernat de Tort (1146-1163) diu que portà monjos de Sant Pere de Besalú a Tarragona, i els donà l'església de Santa Maria Magdalena l'any 1155, que anomenà també Santa Maria de Bell-lloc (Archiep. Tarracon. cap. XVII). Sembla, però, que no hi estigueren molt temps, no sabem per quines causes. En 1213 encara hi eren, perquè tenim notícia que s'hi celebrà un Capítol General de monjos negres de les dues províncies, Tarraconense i Cesaraugustana. En 1255 ja hi havia en son lloc monjes Damianites, com es dedueix d'una butlla d'Alexandre IV de 13 de juliol del mateix any adreçada a l'arquebisbe de Tarragona. Aquestes comunicacions devem agrair-les a l'il·lustrat arxiver de la Seu de Tarragona, Mn. Sanç Capdevila.

2) En el cànon XII del Concili IV del Laterà es mana que en els primers Capítols Generals s'inviti a dos abats cistercienses veïns, els quals s'esculliran altres dos abats assistents i tots quatre presidiran el Capítol. Vegeu: Mansi, *Collectio maxima Conciliorum*, v. XXII, col. 999-1002; *Corpus juris canonici*, c. 7, X, de *statu monachorum*, (III, 35).

3) Era abat Ponç, Villanueva, *Viaje Literario*, t. XV, p. 50.

4) Arnald de Palou, Villanueva, lloc cit., t. XIX, p. 34.

5) Bernat, Villanueva, lloc cit., t. XIV. p. 229.

6) Mabillon en els *Annales Ordinis Sti. Benedicti*, i Yepes en la *Corònica General de la Orden de S. Benito*. identifiquen el monestir *Legerense* amb St. Salvador de Leire.

Les ordinacions fetes per a la reforma de les Abadies i Priorats de la província són, si fa o no fa, les mateixes que en semblants documents trobem: la interdicció absoluta, sota les més severes penes, del peculi i propietat en totes ses formes; obligació de donar tothom cada any raó de llurs administracions; determinació dels vestits regulars i supressió de tot ornament mundà; retorn a l'estabilitat monàstica, prohibint el girovaguisme dels monjos; abstinència de carn, segons l'esperit de la Regla. Als Visitadors se'ls dóna també àmplies facultats per la reforma de les cases visitades, inclús el traslladar els monjos poc regulars a altres Abadies més observants.

Aquestes ordinacions que són, més o menys modificades, les mateixes en ambdues Actes, indiquen bé prou l'estat en què es trobaven nostres monestirs en aquest temps. Cal remarcar que totes dues son gairebé calcades sobre les que es feren en un Capítol General de la província Narbonesa, celebrat l'any 1226, i que foren aprovades per Gregori IX.¹ A més en la segona hi hem notat també la influència dels decrets reformatoris del Concili de Lleida de 1229.²

Aquesta segueix immediatament la primera, però de mà diferent. Comença repetint *literalment* la introducció, digue-m'ho així, de la primera, fins a les paraules: *uisum fuerit expedire*.

El Capítol de 1229 es celebrà, potser degut al cànon XXIII³

1) Vegeu: Luc d'Achery, *Spicilegium sive Collectio veterum aliquot Scriptorum*, t. I, p. 707-710; *Bullarium Taurinense*, t. III, p. 434-438.

2) Vegeu: *España Sagrada*, t. XLVII, p. 162-169 i t. XLVIII, p. 308-325; Ramiro i Tejado, *Cánones de la Iglesia de España*, t. III, p. 329-342. — Els cànons 22-26 són particularment sobre la reforma dels regulars.

3) « Quoniam monasteria multiplici correctione et reformatione indigent, praecipimus juxta formam generalis concilii, ut tam monachorum quam canonicorum regularium generalia capitula fiant ».

de l'esmentat Concili de Lleida del mateix any, en el Priorat de Sant Pau del Camp de Barcelona, al mateix dia de Sant Martí. Les seves Actes són senceres. Foren elegits Presidents els abats de Ripoll,¹ Sant Benet de Bages,² Sant Salvador de Breda³ i el Prior de Sant Pau del Camp.⁴

Cal remarcar en aquesta Acta les facultats especials que hom dóna als Presidents; ells seran tothora l'únic tribunal d'apel·lació en els conflictes que sorgissin en la interpretació i aplicació dels decrets reformatoris del Capítol i dels Visitadors. Demés, a ells pertocarà d'aquí en avant el convocar els Capítols Generals.

S'estatuí, a més a més, que el Capítol es celebrés sempre el 3 de maig, festa de l'Exaltació de la Santa Creu; ço que regularment s'observà en la Congregació Claustral fins a l'any 1832, data del darrer Capítol celebrat i tres anys abans de la seva supressió.

Foren nomenats Visitadors de la província els abats de Rodas i de Sant Benet de Bages i Bernat de Puig Perdinás, monjo de Ripoll. Per Visitador de Rodas es nomenà l'abat de Ripoll; per Sant Benet de Bages, el Prior de Montserrat,⁵ i per Ripoll l'abat de Sant Esteve de Banyolas.

El vinent Capítol quedava convocat a Sant Pau del Camp.

El text és continu. L'ús de majúscules és poc regular, com en semblants documents s'acostuma; així com també la puntuació. Algunes irregularitats ortogràfiques, molt pròpies de l'època, i que

1) *Ramon dex Bach*, vegeu: Villanueva, lloc cit., t. VIII, p. 14 i Pellicer, *El monasterio de Ripoll*, Gerona, 1872. p. 75.

2) *Raimundus electus*, Villanueva, lloc cit., t. VII, p. 222-223.

3) *Arnold*, Villanueva, lloc cit., t. XIV, p. 202.

4) *Guillem de Cartellà*, Villanueva, lloc cit., t. XIV, p. 258.

5) *Berenguer dex Bach*, Arxiu de Montserrat, Cat. a 1769.

bé podrien indicar-nos l'origen de l'escriptor, les hem respectades; senyalem només les més característiques amb un (*sic*) la primera vegada. Les paraules esborrades, impossibles d'ésser llegides, les indiquem amb tres punts ... convencionals. Les restitucions evidents del text, o almenys suficientment fundades per la comparança de les dues Actes, les posem en tipus itàlics.

En fi, donem integralment el text, inclús la repetició de la primera Acta que hem dit es troba al començ de la segona, per fer-se'n en aquesta al·lusió directa. Pel demés hem desfet les abreviatures i rectificat la puntuació i l'ús de majúscules, per facilitar la seva lectura. On el text ho reclama, hem procurat aclarir-lo i anotar-lo convenientment, indicant les possibles fonts d'aquestes ordinacions.

Seria endebades que volguéssim remarcar la importància i valor històriques d'aquestes dues Actes. Documents d'aquesta mena escassejen molt,¹ car han sigut sempre víctimes de la negligència o menyspreu de nostres avantpassats, qui més es preocuparen dels seus benifets i prebendes que no pas de la documentació de llurs arxius que poc els interessaven.

Sempre s'havia cregut que la nostra Congregació Claustral començà amb la célebre Butlla de Benet XII *Summi Magistri dignatio* de 20 de juny de 1336.² Les dues Actes, però, que avui publiquem, i l'existència d'altres Capítols Generals anteriors a aquesta data, dels quals tenim notícia certa, podrien indicar-nos tal vegada,

1) Berlière, Dom. U., *Revue Bénédictine*, 1901, p. 365-398; 1902, p. 38-75, 268-278, 374-411, dóna una cronologia de tots els Capítols generals de l'Orde de Sant Benet i no en cita ni un sol dels celebrats a Catalunya.

2) Vegeu: Cocquelines, C., *Bullarum, privilegiorum ac diplomatum Romanorum Pontificum amplissima Collectio.*, Romae, 1739, t. III, part 2.ª p. 214-291; *Bullarium Taurinense*, t. IV, p. 347-387.

ço que el P. Yepes sembla ja insinuar¹ ço és que els decrets del Concili IV del Laterà en temps de Innocenci III (1215) i dels seus successors Honori III i Gregori IX, reformant l'Orde benedictina, foren immediatament executats a Catalunya, donant origen a nostra Congregació; i que la *Butlla Benedictina* no féu altra cosa que continuar-la, com havia fet amb la Congregació anglesa.

Mentre noves troballes no ens permetin concretar més aquesta tesi, creiem molt profitosa la publicació íntegra de aquests dos documents, per la gran importància que tenen per la història monàstica de Catalunya, segurs que serà grat als estudiosos, a qui agraiem ens comuniquin ço que en llurs investigacions trobin, per completar la sèrie de capítols de la Congregació Benedictina Tarraconense.

1) *Corónica General de la Orden de San Benito*. Irache i Valladolid 1609-1621, t. III, foli 267.; Dom Besse, *La Congregation bénédictine... des Claustrales*. Revue Bénédictine, 1900, p. 273-289.

In nomine domini. Anno eiusdem .M. cc. xx. septimo. Die *scilicet* sancti Martini, abbates et priores ordinis sancti Benedicti per terragonensem prouinciam constituti, aput Terragonam ex peciali (*sic*) mandato apostolico¹ conuenerunt in monasterio sancte Marie Magdalene,² ut iuxta mandatum apostolicum ad reformationem ordinis eorundem generale capitulum celebrarent. In quo capitulo, de comuni assensu omnium abbatum, electi fuerunt presidentes abbates, videlicet Rotensis,³ et sancti Cucuphatis,⁴ Ameriensis⁵ et Legerensis,⁶ ut quicquid per ipsos .iiii., deliberatione prouida, pro reformatione ordinis constitueretur, ab omnibus inuiolabiliter obseruetur.⁷ Fuit idem comuni assensu omnium eisdem concessum, quod ipsi possent addere uel minuere in constitutionibus precedentibus,⁸ secundum quod eisdem melius et utilius uisum fuerit expedire. Nos igitur .iiii. supradicti, zelo ordinis et equitate pre oculis habita, auctoritate apostolica qua fungimur in hac parte, diffiniendo statuimus: *quod omnes proprietarij excommunicentur sollempniter annuatim ... .. in quolibet capitulo nostri ordinis.* Et si, quod absit, aliquis proprium sibi in aliquo presumpserit retinere, siue successione parentum, seu feudis, seu aliquibus alijs beneficijs que non sint alicui aministracioni (*sic*) anexis, in fine non tradatur ullo modo ecclesiastice sepulture.⁹ Item statuimus, quod in omnibus monasterijs nostri ordinis statuatur certa dies capituli, in quo omnes decani et officiales reddant computum sue uillicationis annuatim suo maiori, et hoc tam de receptis omnibus, quam expensis.¹⁰ Et cum officiales ab aministracionibus suis amoti

1) Innocenci III manà en el Concili IV del Laterà c. XII, (1215), que aquests Capítols es celebrassin regularment cada tres anys. Honori III, segons testimoni de Gregori IX en sa lletra aprovant els Estatuts del Cap. Gen. de Sant Tiberi d'Agde, (1226), disposà que fos cada any. Vegeu: d' *Achery* i *Bull. Taurinense* lloc. cit.

2) Priorat de Santa Maria Magdalena de Bell-lloc, a les afores de Tarragona.

3) Abadia de Sant Pere de Rodas, bisbat de Girona.

4) Sant Cugat del Vallès, del de Barcelona.

5) Santa Maria d'Amer, del de Girona.

6) Vegeu la nota 6 de la p. 132.

7) Concili del Laterà c. XII, llocs citats; Honori III, als Abats de Lombardia i Marcha reunits a Treviso (*Decret. Gregori IX, lib. III, tit. 35, c. 8*).

8) Es fa al·lusió als Capítols generals que anteriorment es celebraren en nostra província Tarraconense en virtut del decret del Conc. del Laterà. No hem tingut fins ara la sort de poder precisar llur nombre i data.

9) Sta. Regla, cap. 33; Innocenci III en sa lletra de Reforma als monjos de Subiaco de 1202 (*P. L. t. 214, col. 1064-1066*); *Decret. Gregori IX, libr. III, tit. 35, c. 6*; Pothast, *Reg. Pont. Rom.*, vol. I, n. 1734; Honori III als monjos de Monte Casino (1219), *Bull. Taur.*, III, p. 357; Estatuts de Sant Tiberi d'Agde, n. IX, llocs citats.

10) Honori III, lloc citat, p. 559.

fuerint, quicquid habuerint eidem aministracioni penitus relinquatur.¹ Statuimus etiam quod abbates et priores, secundum sue domus facultates, sufficienter suis monachis aministrent, ne monachi siue sani fuerint, uel infirmi, uel debiles, de suis maioriobus rationabilem habeant materiam conquerendi.² Et ubi sufficiens monachorum conuentus non fuerit, ibidem ad uisitorum arbitrium tsatuatur. Item statuimus firmiter et mandamus, ne aliquis extra monasteria nostri ordinis carnibus aliquomodo uescatur, nisi infirmitate uel debilitate ... fuerit aliquomodo detentus; et hoc etiam suo maiori confiteatur, et ipse sibi consulat secundum quod sibi uiderit expedire.³ Addimus etiam ne infra monasteria carnibus uescantur, nisi in abbatis camera et in infirmitorio;⁴ et hoc de abbatis uel prioris licentia speciali. Transgressores autem huius tam necessarie constitutionis, pro qualibet comestione carniū, in pane et aqua una die abstineant. Item clerici et laici qui prebendas habent in monasterijs, de cetero sint contenti comuni refectione monachorum; et deinceps in monasterijs clerici non recipiantur, nec layci nisi regularem habuerint tunicam et scapulare. Stauimus etiam quod secularibus ospitibus in monasterijs et prioratibus carnes nullomodo ministrentur,⁵ nisi die dominica et tertia et quinta feria; et tunc etiam duabus tantum carnibus sint contenti, exceptis tamen episcopis et alijs personis religiosis, secundum quod maior uiderit expedire. *Omnis qui* in huius constitutionis transgressor fuerit, .vii. consecutiuis .vi. ferijs in pane et aqua abstineat; et in capitulo coram omnibus grauissimam suscipiat disciplinam. Insuper quare silentium clausis est nostri ordinis, statuimus iuge silentium teneatur semper in ecclesia, reffectorio, dormitorio et in claustro horis incompetentibus, prout in regula continetur.⁶ Quicumque in hoc repertus fuerit in aliquo uitiosus, eidem non parcat, quando in cotidiano capitulo coram omnibus regularem disciplinam accipiat. In monasterijs uero in quibus uota fidelium occurrunt, custodibus tamen ipsarum ecclesiarum cum moderamine loquendi licentia permitatur.⁷ Item indumenta et calciamenta et equitaturarum ornamenta sint regularia et honesta omnibus monachis et ab-

1) Estatuts d' Agde, n. IX.

2) Sta. Regla, cap. 34; Estatuts d' Agde, n. XXII.

3) Sta Regla, cap. 36 i 39; Innocenci III, als monjos de Subiaco, lloc citat; Estatuts d' Agde, n. XV.

4) Innocenci III, *Decret. Gregori IX*, lib. III, tit. 35, c. 6.

5) Estatuts d' Agde, XIV.

6) Sta. Regla, cap. 38, 42, 48, 52; Innocenci III lloc. cit. (Pothast, n. 1734) Estatuts d' Agde, n. IV, on s' especificuen els mateixos llocs regulars.

7) Entre aquests Santuaris devia contar-s'hi el Priorat de Santa Maria de Montserrat.

batibus. Nec aliquis presumat secum deferre coopertoria serica, linea linteamina, bursas cum serico, corrigias cum diuersis custuris, nec aliqua alia, nisi regularia et honesta.¹ Item statuimus etiam ne monachi alicubi sine breuiario uel psalterio dirigantur.² Item statuimus ut cum aliquis monachus loci alterius ad aliquod nostri ordinis accesserit monasterium, recipiatur in monasterio humiliter et deuote, et cum omni officio karitatis eidem necessaria ministrentur.³ Quod si hoc factum non fuerit, prior et cellerarius domus et alij maiores, in quibus tanta irregularitas inuenta fuerit, tribus diebus continuis sint in pane et aqua et expensas illius diei restituant ospitibus non receptis. Item Monachi etiam uel abbates non fiant aduocati nisi in causis proprie domus, uel sui ordinis, nec etiam iudices, nisi ex delegatione maiorum.⁴ Quod qui presumpserit, pro qualibet transgressione sit una die in pane et aqua; et restituant penitus que inde receperint quoquomodo. Item statuimus quod in omnibus abbatij et prioratibus conuenualibus nostri ordinis celebretur cotidianum capitulum, in quo sententie regule cotidie similiter exponatur;⁵ et instituantur ibidem priores secundum quod in monasterijs discretiores magis religiosi potuerint inueniri.⁶ Visitatores etiam possunt libere de monasterijs in quibus maior fuerit religio, de consensu abbatis, monachos religiosos assumere et in alijs minus religiosis monasterijs ad tempus transmittere, ut ibi ordinem doceant et informant. Et de minus religiosis ad religiosa monasteria monachos transferant, ut ibi regulariter... uiuant.⁷ Item statuimus etiam ne monachi uel officiales exeant monasterij yanuam. Nec pedites intrent uillam iuxta proprium monasterium sitam sine abbatis proprii uel prioris licentia speciali, et nisi causam expresserint sue uie. Quod si aliter fecerint, in monasterio sine satisfactione nullatenus admitantur.⁸ Statuimus etiam ne aliquis aliquem in correctione presumat defendere; et conspiratores, contumaces, atque rebelles et percussoes,⁹ per uisitatores a monasterijs proprijs excludantur, et in alijs monasterijs intrudantur, usque ad capitulum generale; in quo disponatur, de comuni consilio, quid super talibus sit agendum.

1) Sta. Regla, cap. 55; Innocenci III, lloc cit.; Estatuts d' Agde, n. XVI.

2) Estatuts d' Agde, n. V.

3) Sta. Regla, cap. 61; Honori III, lloc. cit., p. 357; Estatuts d' Agde, n. XIII.

4) Estatuts d' Agde, n. X.

5) Capítol de després de Prima on es llegeixen la calenda, i la Sta. Regla i es fa commemoració dels difunts de la casa.

6) Sta. Regla, cap. 65; Estatuts d' Agde, n. II.

7) Estatuts d' Agde, n. XXV.

8) Sta. Regla cap. 67; Estatuts d' Agde, n. VI.

9) Sta. Regla cap. 23, 62, 69, 70, 71; Estatuts d' Agde, n. XVII.

Fures equidem manifesti ¹ a proprijs monasterijs perpetuo excludantur. Statuimus item quod abbates et priores conuentuales ab inmoderatis abstineant. Monachi uero, siue simplices fuerint, uel officiales, ab omni donatione illicita abstineant. ² Nec pecuniam mutuam uel depositum aliquod per se uel per alium suscipiant absque sui maioris licentia speciali. Officiales autem non possint ultra .xx. solidos de quaterno accipere mutuo; uel honores minuere, in pignorare, uel alienare, seu infeudare, uel homines gratis dare absque consensu sui maioris speciali; ³ et consueta seruitia et statuta iuxta cognitionem abbatis studeant ministrare. Quod qui contempserit, competenti amonitione premissa, statim sine restitutionis *spe*, ab aministracione amoueat; et loco ipsius alteri fratri idoneo subrogetur. ⁴ Item statuimus quod in monasterijs nullum regatur offitium *inter* monachos. ⁵ Statuimus etiam ut uisitatoresa ueliant quolibet anno computum ab omnibus abbatibus et prioribus conuentualibus et abbatisis. ⁶ Fuit etiam constitutum firmiter et districte, quod per omnia monasteria prouincie terraconensis, tam prioratum in quibus monachi continuam faciunt residentiam, quam etiam aliorum, in Pascha et Pentecostes et alijs dominicis et festiuis diebus, fiant de cetero .xii. lectiones sicut in regula continetur. ⁷ Statuimus quod uniuersi habeant constitutiones infra tres menses. Item statuimus quod uisitatores, non faciant uisitationem ultra quam .viii. equitatis. ⁸ Item statuimus quod si aliquis incontinentia fama publice laborauerit, per uisitatores usque ad tempus ad aliud monasterium transferatur. Statuimus quod minus quam .ii. monachi in aliquo loco non resideant continue, si comode potest fieri. ⁹ Statuimus etiam quod clericus ab aliquo monasterio a monasterio a quo recedit secum penitus nichil portet, nisi ex abbatis et capituli licentia speciali. Item statuimus quod in nullo loco in quo monachi continuam faciunt residentiam stet aliqua mulier suspiciosa quoquomodo.

(*En el MS. segueixen cinc ratlles esborrades*).

1) Sta. Regla, cap. 57.

2) Sta. Regla, cap. 33 i 54.

3) Sta. Regla, cap. 33 i 54; Honori III lloc cit., p. 358; Estatuts d' Agde n. XI. — Als oficials se 'ls concedeix que puguin rebre fins a 100 sous.

4) Estatuts d' Agde, n. XVIII.

5) Sta. Regla, cap. 2, 63.

6) Estatuts d' Agde. n. XII.

7) Sta. Regla, cap. 11, 12, 14.

8) Concili IV del Laterà, can. XII.

9) Decret. Gregori IX, lib. III, tit. 35, c. 2; tit. 37, c. 3, 4; Pothast, I, n. 7820; Estatuts d' Agde, n. XII diu que siguin al menys tres.

In nomine domini.¹ Anno eiusdem .M. cc. xx. vij. Die sancti Martini. Abbatēs et Priores ordinis sancti Benedicti per Terragonam (*sic*) prouinciam constituti apud Terrachonam, ex peciali mandato apostolico, conuenerunt in monasterio sancte Marie Magdalene, ut iuxta mandatum apostolicum ad reformationem ordinis eorundem generale capitulum celebrarent; in quo capitulo de comuni assensu omnium abbatum electi fuerunt presidentes, abbates videlicet Rotensis, et sancti Cucuphatis, Ameriensis et Legerensis; ut quicquid per ipsos .iiij., deliberatione prouida, pro reformatione ordinis constitueretur, ab omnibus inuiolabiliter obseruetur. Fuit etiam de comuni assensu omnium eisdem concessum, quod ipsi possent addere uel mīnuere in constitutionibus precedentibus, secundum quod eisdem melius et utilius uisum fuerit expedire. In anno uidelicet .m. cc. xx. viiiij. In die sancti Martini capitulum fuit celebratum apud Barchinonam, in monasterio sancti Pauli.² In quo electi fuerunt presidentes abbas Riuipuli,³ et abbas sancti Benedicti de Bages,⁴ et abbas sancti Saluatoris de Breda,⁵ et prior sancti Pauli de Barchinona, quibus eadem fuit potestas concessa, ut possent addere uel minuere, siue corrigere in constitutionibus capituli generalis precedentibus, secundum quod eisdem melius et utilius uisum esset saluti animarum expedire. Et si quid ab eis fuerit omissum, uisitatores capituli generalis, secundum istam formam, deducant *in* effectum; et ubique inuiolabiliter faciant obseruari.⁶ A generali etiam capitulo fuit ibi statutum quod constitutiones iste de cetero non mutantur, sed ab omnibus inuiolabiliter, uisitatorum et presidentium arbitrio secundum formam regule sancti Benedicti obseruentur. Et quicumque eas non seruauerit, uisitatorum arbitrio, regulari discipline subdatur. Nos igitur supradicti quatuor, R. abbas Riuipulli, et R. abbas sancti Benedicti, et A. abbatis sancti Saluatoris, et R. prior sancti Pauli, zelo ordinis et equitate pre oculis abita (*sic*), auctoritate apostolica qua fungimur in hac parte, diffiniendo statuimus: quod omnes proprietarij excommunicentur sollempniter in quolibet monasterio ordinis nostri, quocumque abbati uel priori cuiuslibet monasterij uisum fuerit expedire; et ita nullus contra regulam sancti Benedicti proprium presumat habere, uel aliquid dare, uel reci-

1) Al marge es llegeix de lletra molt posterior, 1220, ço que donà motiu a En Beer i G. Vil·lada, com suara hem dit, a creure les Actes d'aquesta data.

2) Priorat de Sant Pau del Camp a les afores de Barcelona.

3) Abadia de Santa Maria de Ripoll, bisbat de Vich.

4) Sant Benet de Bages, del mateix bisbat.

5) Sant Salvador de Breda, del de Girona.

6) Per tal d'evitar repeticions ens abstenim de citar les fonts d'aquesta Acta quan corresponen ses ordinacions a les de la precedent.

pere.¹ Et, si quod absit, aliquis aliter facere presumpserit, uel pproprium retinere uoluerit contra predictam formam, et ita sine penitentia decesserit, corpus eius nullatenus tradatur eclesiastice sepulture. Immo ad terrorem aliorum ab orationibus fratrum sequestretur.² Item statuimus quod in omnibus monasterijs nostri ordinis statuatur certa dies capitulum, in *quo omnes* decani et officiales reddant *rationem sue uillicationis*, et hoc tam de receptis *omnibus, quam de* expensis, prout abbatibus uisum fuerit expedire. Item *statuimus* quod abbates et priores secundum sue domus facultates, sufficienter suis monachis aministrent, ne monachi sani uel infirmi uel debiles de suis maioribus rationabilem habeant materiam conquerendi. Simili modo statuimus quod ubi sufficiens monachorum conuentus non fuerit, ad uisitorum arbitrium ibidem statuatur. Item firmiter mandamus atque statuimus, ne aliquis extra monasterij nostri ordinis carnibus aliquo modo uescatur, nisi infirmitate uel debilitate fuerit aliquo modo detentus; et si hoc aliter facere presumpserit suo maiori confiteatur publice, et maior consulat ej secundum quod saluti anime ipsius uiderit salubriter expedire. Addimus etiam ne infra monasteria carnibus monachi uescantur, nisi infirmitorio, et tunc de abbatis uel prioris licencia speciali; uel [in] abbatis camera ubi quandoque causa rationabili debiles conuocentur et egroti; et modo uni, modo alij, prout discretioni abbatis uisum fuerit expedire. Vbi quandoque uero abbas fuerit *precatu*s in essu carniu circa debiles ... .. *ualeat* moderiter, si expedierit, dispensare, conseruata tamen regule sancti Benedicti asperitate in constitutionibus generalis capituli statute et mandato (*sic*). *Transgressores* autem huius tam necessarie constitutionis, pro *qualibet comestione carniu in pane* et aqua *una die abstineant*. Item *clerici* et laici qui *prebendas habent* in monasterijs *de cetero* sint contenti *de comuni reflectione* monachorum, et *deinceps in monasterijs non recipiantur clerici nec laici nisi regularem* habuerint tunicam et scapulare. Item statuimus quod secularibus hospitibus in monasterijs et prioratibus carnes nullo modo ministrentur, nisi die dominica, tertia et .v. feria, et tunc etiam duobus tantum carnibus sint contenti, exceptis tamen episcopis et alijs personis Religiosis secundum quod maior uiderit expedire. In precipuis uero altarium festiuitatibus nulli carnes preparentur nisi ualde fuerit debilis et egrotus.³ Si quis huius fuerit transgressus, una die in pane et aqua abstineat, uel uisitorum arbitrio puniatur. Item quare silencium est tocius clauis ordinis, statuimus

1) Concili de Lleida de 1229, can. 26. Vegeu: *España Sagrada*, vol. 48, p. 321.

2) Honori III, lloc citat.

3) Innocenci III a l' abat i monjos de Subiaco, llocs citats.

quod iuge silentium teneatur in ecclesia semper continue, reffectorio, dormitorio, et in claustro nisi oris ab antiquis patribus competenter constitutis, in quibus tractatur super his que ad ordinis obseruationem et comunis status reformationem uisa fuerint expedire. Quod si quis in multiloquio contra hanc constitutionem et regule sancti Benedicti mandatum repertus fuerit uiciosus, eidem non parcat, qui autem in quotidiano capitulo coram omnibus accipiat disciplinam regularem, prout abbati uel priori uisum fuerit expedire. In monasterijs uero in quibus uota fidelium occurrunt, custodibus ipsarum ecclesiarum loquendi licencia cum moderamine permitatur. Item indumenta et calciamenta et ornamenta equitaturarum sint regularia et honesta omnibus monachis et abbatibus¹ nec aliquis presumat secum deferre coopertoria serica, uel linea linteamina, nec bursas cum serico, corrigias cum diuersis custuris, nec aliqua alia nisi regularia et honesta. Item statuimus ne monachi sine breuiario uel psalterio in uia dirigantur, ut canonicas oras ualeat decantare. Item statuimus ut cum aliquis monachus loci alterius ad aliquod Monasterium nostri ordinis accesserit, recipiatur in Monasterio humiliter et deuote; et cum omni officio caritatis eidem necessaria ministrentur. Et si hoc factum non fuerit, uisitorum arbitrio puniatur. Item statuimus ne monachi uel abbates fiant aduocati nisi in causis proprie domus uel sui ordinis. Item statuimus quod in omnibus abbatijs et prioratibus conuentualibus nostri ordinis celebretur quotidianum capitulum, in quo sententia regule sancti Benedicti exponatur et instituantur ibidem priores,² secundum quod in eisdem monasterijs discretiores et magis religiosi potuerint inueniri; quibus in quolibet monasterio unum de melioribus et competencioribus officijs assignetur, et tales habeant subprios. Visitatores etiam possint libere de monasterijs in quibus maior fuerit religio, de consensu abbatis, monachos *religiosos* assumere et in alijs minus religiosi monasterijs, *ad tempus transmittere*, ut ibj doceant ordinem et informant et de [minus] religiosi ad religiosa monasteria transmittere, et ut ibj regulariter instituantur. Item statuimus etiam ne monachi uel officiales exeant yanuam monasterij, nec pedites intent uillam iuxta proprium monasterium sitam, sine abbatis uel prioris licentia speciali et nisi causam expresserint sue uie. Quod si aliter fecerint, in monasterijs sine satisfactione nullatenus admitantur. Item statuimus ne aliquis aliquem presumat in correctionem defendere et conspiratores, contumaces, atque rebelles et percussores, per uisitatores a monasterijs proprijs excludantur et in alijs monasterijs intrudantur usque ad

1) Conc. de Lleida, c. 25, lloc citat, p. 320.

2) Id. can. 26,

capitulum generale. In quo disponatur de comuni consilio quid super talibus sit agendum. Fures equidem manifesti e proprijs monasterijs perpetuo excludantur. Item statuimus quod abbates et priores conuentuales abstineant ab inmoderatis donationibus. Monachi uero, siue simplices fuerint uel officiales, ab omni donatione illicita abstineant; nec pecuniam mutuo per se uel per alium uel depositum aliquod recipiant absque maioris licentia speciali. Officiales autem non possint ultra .xx. solidos de quaterno accipere mutuo uel honores minuere in pignore uel alienare uel homines gratis dare uel uendere¹ absque consensu sui maioris speciali; et consueta seruicia et statuta, iuxta cognitionem abbatis sui, studeant ministrare. Quod qui contempserit, amonitione premissa competentj, statim, sine spe restitutionis, ab amministrazione amoueat et in locum ipsius alter frater idoneus statuatur. Statuimus etiam ut uisitatores audiant quolibet anno computum ab omnibus abbatibus et prioribus conuentualibus et abbatisis. Fuit etiam constitutum firmiter et districte quod omnia monasteria prouincie terrachonensis, tam prioratuum in quibus monachi continuam faciunt residenciam, quam et aliorum, in Pascha et Pentecoste et alijs dominicis et festiuis diebus fiant de cetero .xij. lecciones, sicut in regula continetur.

Item statuimus quod si abbas uel prior uoluerit conuentum uel partem extrahere ad manuum opera exercenda, in prouidencia sit ipsius hoc facere, secundum quod in regula continetur.² Item statuimus quod in matutinis et uespertinis oris, oratio dominica ab abbate uel priore dicatur, secundum quod in regula contjnetur;³ et in omnibus oris canonicis in fine orationis addatur: et famulos tuos ab omni aduersitate custodj. Item constituimus quod in aliquo monasterio de cetero nullus officialis alicuius monasterij presumat aliquam constitutjonem facere⁴ perpetuam uel aliquid in feudum dare, sine subscriptione sui abbatis. Quod si quis facere uel atemptare presumpserit, irritum sit et inane; et ille qui hoc facere presumpserit, abbatis sui arbitrio puniatur. Item constituimus quod si aliquis monachus scienciam sui maioris contempserit et se [de] deuinis (*sic*) officijs tamquam ingesserit rebellis,⁵ ab abbate suo uel a uisitatores ab aliud monasterium transmitatur; et sit ibj usque ad sequens Capitulum generale. Item constituimus quod si aliquis incontincencie et infamie publice lauerit, per uisitatores usque ad tempus ad aliud monasterium transferatur. Item statuimus quod minus quam duo monachi in aliquo loco non resideant conti-

1) Sta. Regla, cap. 48, 53.

2) Sta. Regla, cap. 13 i 17.

3) Conc. de Lleida, can. 24, lloc cit., p. 319-320.

4) Sta. Regla, cap. 21, 63 i 65.

5) Innocenci III, lloc cit.

nue, si comode fieri potest. Item statuimus quod electus ab aliquo monasterio, de rebus monasterij a quo recedit, secum penitus nichil portet, nisi ex abbatis capituli et licencia speciali. Item statuimus quod in nullo loco in quo monachi continuam faciunt residenciam, stet aliquam suspiciosam (*sic*) mulier quoquomodo. Item statuimus quod uniuersi abeant (*sic*) has constitutiones infra .iij. menses. Item statuimus quod si monachus simplex siue officialis, qui non habeat equitaturas, electus fuerit uisitor, in equitaturis ej provideat abas (*sic*) suos. Item statuimus quod nullus de porcione sua cotidiana que ej in refectorio ministratur, extra refectorium aliquid alicui conferat, nisi de solius abatis licencia speciali. Item statuimus quod omnes pictancie speciales que in refectorio afferuntur, abati uel priori primitus afferantur, qui eas misericorditer distribuatur prout sibi uisum fuerit expedire. Item statuimus quod si in prosecutione uisitationum et mandatorum Capituli generalis aliqua fuerit exorta dubietas, ad cognicionem presidencium recurratur. Item statuimus quod ullus monachus uocet alium monachum puro nomine,¹ et abbates uocent se fratres in suis ljtis. Item statuimus quod Capitulum generale celebretur in festo .iij. uenturo sancte Crucis madij, et interim singulis annis faciant uisitationes abates sancti petri de Rodis, et sancti Benedicti² et B[erengarius] de Podio Perdinarum Riupullensis monachus. In monasterio sancti Petri de Rodis uisitet abas Riupullensis cum alijs predictis uisitatores (*sic*). In monasterio Riupulli uisitet abas Balneolarum³ cum predictis. In monasterio sancti Benedicti uisitet prior montiserrati⁴ cum predictis alijs uisitoribus. Et capitulum sequens celebretur generale apud Barchinonam, in monasterij sancti Pauli. Et diffiniendo mandamus quod de cetero presidentes conuocent Capitulum generale.

1) Sta. Regla, cap. 63.

2) Sant Benet de Bages.

3) Sant Esteve de Banyolas, bisbat de Girona.

4) Priorat de Santa Maria de Montserrat.

LLETRES REIALS REFERENTS AL MONESTIR DE SANT JOAN DE LA PENYA

(1542-1777)

PER

DOM RAMIR AUGÉ

AQUESTES lletres estan contingudes en un Registre que, procedent del monestir de monges benedictines de Sta. Creu de Jaca, posseeix el nostre Arxiu signat: C. P. 8-9.

Són dos toms en paper, relligats amb pell, ambdós en molt bon estat de conservació.

Tom I. Medeix 284×205 mm. i consta de 222 pàg. numerades + un índex sense numerar. La portada diu: *Registro de las Cartas Reales pertenecientes al Real Monasterio de San Juan de la Peña. Tomo I.* L'índex dóna un petit resum del contingut de cada lletra indicant la pàgina on es troba. És, però, incomplet, car solament arriba a la lletra XXVIII; els altres fulls en blanc. Títols inicials i enquadradures de plana en vermell: una sola mà. En el marge hi han afegides algunes notes referents a l'assumpte de la lletra, o bé indicant l'existència d'una altra no transcrita. Després de la signatura s'indica a voltes el lloc on l'original es troba, amb els números del calaix i foli.

Tom II. Medeix 300×205 mm. Sense portada, índex ni numeració de pàgines; 3 fulls en blanc al principi i 2 al final, +III escrits. Com l'anterior a dues tintes i enquadradura vermella. Tres mans, predominant-li la mateixa del tom primer. Les notes són donades després de la lletra i amb tinta vermella: al marge

una lletra entera, fora de numeració, més dos petites notes-avisos. Al final ha estat arrencat un plec de paper que era romàs en blanc. Les lletres van totes numerades llevat les 18 primeres. A la primera d'aquestes, no obstant, hom hi ha escrit *Carta 1*, a les següents senzillament *Carta i* a les darreres res absolutament. Per això en arribar a la lletra 19 diu *Carta primera*, seguint després la numeració en xifres romanes.

El Registre conté les lletres reials des de Carles I fins a Carles III, inclusiu. No hi són, però, pas totes. D'algunes, no obstant, ens en dóna la data i contingut en nota marginal (vol. I) o després de la lletra (vol. II); d'altres ens en consta l'existència per referències fetes en elles mateixes.

En el vol. I hi són contingudes les de Carles I fins a Carles II incl. En total 110 lletres més una còpia de les clàusules del testament atorgat per Carles II, a favor del Duc d'Anjou (Felip V).

En el vol. II les de Felip V fins a Carles III incl., més 18 duplicades que ocupen el primer lloc d'aquest volum: 5 de Carles II corresponents a les lletres CVI-CX del precedent, i 13 de Felip V.

En total 134 lletres, més una relació, tramesa a Felip V pel marquès de Ledesma, de la victòria obtinguda el 9 de desembre de 1720 per les seves armes contra els moros; una còpia, traduïda al castellà, del Breu d'Innocenci XIII de 7 de gener de 1722, disposant que St. Antoni de Pàdua sigui festa de precepte en els regnes del mateix monarca, una altra de semblant de Benet XIII (14 Agost 1724), referent a la festa de St. Joaquim, i una tercera de les lletres en forma de Breu del mateix Papa (6 Novembre 1724) a tots els Professors de l'Orde de Frares Predicadors amb motiu de les calúmies propalades contra la doctrina de St. Agustí i St. Tomàs,

amb un passatge d'una de Clement XI (1 Setembre 1718) sobre la mateixa marèria.

L'ordre en la transcripció és el cronològic. En el vol. II, però, per bé que aquest sigui l'intent, no ha estat pas ben reeixit. Així trobem lletres de Felip V après d'altres que notifiquen la seva mort, o bé una de Ferran VI entre les de Carles II. En alguns casos el copista se n'adona, com en el present de la lletra de Ferran VI, i adverteix al marge [*pos*] *puesta por des [cu] ido del copiante* i en la 67: *Las cartas de los años [2] 7, 36, 38, y dos del de [4]o estan pospuestas a las de 42.*

Les lletres són dels Reis o de llurs ministres i representants, adreçades en sa majoria al monestir i monjos. A les primeries la intenció sembla haver estat transcriure tan solament les lletres pròpiament reials o les dels que en l'absència del monarca feien les seves vegades, com es pot veure per les de Carles I i Felip II; posteriorment es prengué el partit d'afegir-ne d'altres, sempre provinents, però, de persones constituïdes en autoritat.

Abunden en aquest recull les circulars trameses per demanar rogatives o fer celebrar festes per tal de commemorar esdeveniments favorables a la Monarquia, o bé també per altres motius més particulars.

La importància d'aquest Registre per la història de St. Joan de la Penya és ben palesa. Ell ens amostra la considerable intervenció dels monarques en la vida del monestir arribant de vegades fins a coses mínimes, com és ara la provisió de la sagristia, etc. Ell ens amostra, també, les conseqüències, funestes a voltes, d'aquesta intervenció. El monestir, ric de dependències, quedava, per efecte

de la mateixa, reduït a tal extrem que ni d'una miserable casa per la collita de blat podia disposar. Els edificis s'enrunaven i les propietats passaven a mans d'altri.

Amb aquests detalls ens dóna, doncs, indirectament com un inventari incomplet, és veritat, de les propietats i dependències, una petita ressenya de les múltiples vicissituds per les quals passaren els edificis del monestir, juntament amb els diferents intents de reconstrucció i sumes esmerçades per aital fi. Tot això, més els noms i anys de govern d'alguns Abats, la duració i causes de la provisió del mateix càrrec, els noms d'alguns monjos i càrrecs per ells exercits en el monestir o en Priorats d'ell dependents, els estatuts pels quals es regia la provisió d'aquests mateixos, i finalment una altra munió de detalls interessants per la reconstitució integral de la història del monestir en aquesta època, és el que ens ofereix aquest Registre. Era molt natural, de consegüent, que donada la seva importància, penséssim en publicar-lo. L'haver pertangut el Monestir de St. Joan de la Penya a la Congregació Claustral Catalana durant tot el temps al qual es refereixen les lletres presents, li assenyala un lloc dins *Catalonia Monastica*.

Aquest recull de lletres reials és del segle XVIII. Això explica la manca de certes lletres d'entre les més antigues i força interessants per la casa. Forçosament l'arxiu havia d'ésser més ric en altre temps. L'estat de decadència i misèria on algunes vegades era arribat el monestir, degut a les circumstàncies desús dites, foren, sens dubte, funestes per al mateix arxiu.

Malgrat i ésser una còpia, el nostre recull és ben fidedigne. L'acurada transcripció de les lletres, fins volent imitar a voltes l'escriptura i signe característic del signant, l'escrupolositat en donar el lloc d'existència de l'original, calaix, lligall i foli, són proves

ben garantidores de la fidelitat del copista. La mateixa coincidència de trobar-se-n'hi de duplicades, seria un argument suficient per bandejar tota malfiança envers aquest Registre, car, escrites de diferent mà, presenten una exactitud gairebé immillorable.

En la present monografia donem les lletres dels Àustries, ço és a dir, Carles I, Felip II, Felip III, Felip IV i Carles II.

CARLES I. — A aquest regnat pertanyen les lletres I-XII incluiu. El Registre només en conté una pròpia del monarca, la primera. Les altres són de la Princesa de Portugal, Joana d'Àustria, Governadora d'Espanya en nom de Carles (X-XII), o bé del Príncep Felip II, de la II-IX inclus. En el marge, però, de la pàgina 8 ens dóna el contingut d'una altra de Carles I no transcrita. Diu així: *La carta reial de presentación de Abat hecha por Carlos V a favor del Doctor Pérez de Oliván en Agusta a 7 de Settiembre del 551 se halla en el Registro de Juan de Tassa, Notario, fol. 44, con cargo de diez mil escudos para la fábrica en diez años; y original c. 15, Lig. I.*

FELIP II. — Les lletres d'aquest, considerat com a Príncep, les hem ja incloses en el regnat anterior. D'ell, com a rei, són les que van de la XIII-XLII incl. N'hi manquen tres, l'existència de les quals es dedueix del mateix Registre: una adreçada a l'Abat del monestir, Joan Fener, ordenant-li apartar-se de tot el que ha fet contra el Bisbe de Jaca, Pere del Frago, amb qui públicament es censuraren amb motiu de la sentència donada per Carles Muñoz i Joan Brusca, Comissaris Apostòlics, de l'erecció dels bisbats de Jaca i Barbastro (lletres XXV-XXVI); una segona del Rei al seu Ambaixador de Roma, Joan de Zúñiga, per tal d'arranjar l'afer de la

mateixa erecció (lletra XXXII); i darrerament una al Papa sobre la disposició de les butlles de l' Abat (lletra XXXIII).

FELIP III. — Són del seu regnat des de la XLIII-LIII incl. N'hi manca una del 6 de desembre 1624, adreçada al Duc de Taurisano, Ambaixador a Roma, manant-li impugnar, en conformitat al que fou establert per Clement VIII, les col·lacions de priorats i abadies units al Col·legi de Lleida, de la Congregació Claustral, fetes pel Papa a favor de persones estranyes a la Congregació.

FELIP IV. — D'aquest monarca el Registre conté solament quatre lletres de la LIV-LVIII incl., havent deixat el copista de transcriure'n una (LV) o algunes, com potser es podria deduir de la LVI, sol·licitant rogatives i oracions pels felïços successos de la monarquia. Demés al marge de la pàg. 116 hi afegeix el copista: *A 19 de Agosto de 651 carta licencia del mismo Rey para poner nuevo rexado o baraustrado en los sepulcros reales y para trasladar el cuerpo real del sepulcro más vezino al altar de la Resurrección al inmediato, como se nota fol. 28 del libro de la Cadena.*

CARLES II. — Tot el restant del volum el constitueix en les lletres d'aquest monarca, ço és a saber, de la LIX-CX. Precedides les pròpies del rei per dues (LIX-LX) de la Reina Mare, Governadora en la menor edat de Carles, són completades per les del Govern establert per ell al morir fins a l'adveniment de Felip V (CVI-CX).

Hi manquen, però, les lletres següents:

1. La de la Reina Maria Mariana d'Àustria, de 18 de juny 1675, manant suspendre la provisió de l'Abadiat per tal d'aplicar-ne els fruits i rendes a la reedificació del monestir, i rellevar-los per al mateix fi de la paga del *subsidio y excusado* (LIX).

2. La del Rei al Marquès del Capiro, Ambaixador a Roma, (10 d'abril 1679), ordenant-li treballar per obtenir l'assentiment del Papa a l'aplicació dels fruits del monestir per ell feta, i suspensió d'Abadiat (LXVIII i LXXXIII).

3. La lletra resposta del Rei a ço que el Convent i Prior li escrigueren sobre l'estat de la nova fàbrica i necessitat de translació a la mateixa, car la present (LXXIV), en què va inclosa la del Rei, va signada el 9 de setembre i la següent, que semblaria la de Carles que es troba a mancar, porta el 18 de setembre.

4. Probablement la del Duc de Híjar, Lloctinent del Rei i Capità General d'Aragó, assabentant al monestir del quan i com deuen aportar llur contribut per a la guerra contra França (LXXIX), car el Rei en la seva els ordena que res li trametin fins i tant que siguin avisats pel seu Lloctinent.

5. Per la LXXX ens consta la manca de diferents lletres relatives totes a la pròrroga d'exempció de la paga del *subsídio i excusado* i suspensió de provisió d'Abat, ço és a saber, una consulta del Comissari Apostòlic general de la Sta. Creuada, 9 de març 1684, una del Rei del 16 de gener, una altra del consell d'Aragó i una segona del Comissari. Darrerament és probable que manqui també la de Carles II fent saber al monestir la gràcia novament concedida, car fins al 1686 (lletra LXXXII) no veiem que ho faci, i aquesta sembla una gràcia diferent d'aquella que es tracta en la LXXX.

6. La del Rei al seu agent a Roma, Quirós, pel mateix objecte del n.º 2 (LXXXVII). El Registre ens en dóna una dos anys més tard; llavors l'agent es Pérez de Rua.

7. Referents a una altra pròrroga de la mateixa gràcia, manquen dues consultes del Consell d'Aragó del 31 de maig 1685 i 16

d'octubre 1688 respectivament; una reial ordre de 22 d'octubre 1688; probablement les lletres en què assabentaria al monestir i al Consell d'Aragó la seva anuència a la consulta del 31 de maig i a la present, i dues consultes del Comissari Apostòlic de 4 i 30 de desembre 1688 (LXXXVIII).

8. El decret del Rei concedint les gràcies i socors necessaris per la reedificació del monestir que li demana el Virrei d'Aragó (LXV).

Hem procurat ésser fidels en la transcripció. Solament ens hem permès retocar la puntuació per tal de fer més fàcilment llegible el text.

I

De Carles I al Virrei d' Aragó sobre jurisdicció criminal usurpada al monestir.

El Rey. Spectable Lugarteniente y Capitán General. Por carta de nuestro Advogado fiscal, habemos seydo informado que el Abadiado de Sanct Joan de la Peña se ha hallado que, por los Lugares conbecinos, está usurpada parte de su jurisdicción criminal, a cuya causa se cometen muchos delitos, sin que en ellos pueda haver castigo; y que de poco acá se ha hallado una vendición passada por acto de Corte, hecha por el Serenissimo Rey Don Juan, nuestro visabuelo, de gloriosa memoria, al Abad y Convento del dicho Monasterio por precio de tres mil y cient sueldos con carta de gracia; y que, después del dicho otorgamiento de la vendición, la dicha jurisdicción criminal de los dichos Lugares y propios del Monasterio está en poder de pueblos y de otras particulares personas; y que como ha tanto tiempo que el Abad y Covento no tienen el ejercicio de la dicha jurisdicción criminal, ay mucha duda en la probanza de ella; para remedio de lo qual diz que ha hecho aprehender la dicha jurisdicción ha nombre del Abad y Convento; los quales han depositado para este efecto la dicha suma en que fué vendida, y porque los dichos Lugares y Jurisdicción están en la frontera de Bearne, y en parte que cumple mucho a nuestro servicio sean bien regidos y governados, os decimos y mandamos que, bien informado del dicho nuestro Adbogado fiscal, y llamadas y oydas las partes, proveais en ello lo que más cumpla ha nuestro servicio, bien y pacificación de aquella tierra, probeiéndolo de manera, que ninguna de las partes pueda con razón quexarse, teniendo al dicho Abad y Convento, assi en esto como en todo lo demás, por especialmente encomendados; que tal es nuestra voluntad. Datis en Valladolid a quatro dias de marzo, año de M. D. XLII.

Yo el Rey.

Vicecancellarius (s. n.)
H. Urries. Secretarius.

Duplicata, Registrata.

II

El Príncipe Felip mana als Monjos rebre a Fra Joan Robles com a Vicari General i Prior,

El Principe. Devotos Religiosos y amados nuestros. Porque, aviéndose visto lo que resultó de la visita dessa Casa, que hizo el año pasado el Reverendo en Christo padre Obispo de Tropea, nuncio Apostólico en estos Reynos, en virtud de la comisión que para ello tenia de su Sanctidad, ha parecido al Venerable Abad desa Casa Don Hierónimo de la Nuza embiar al Padre fray Joan de Robles que ésta os dará, que es persona de muchas letras, religión y experiencia, para que sea su Vicario General, y con el fin que tambien sea elegido por Prior de ella, como él os lo dirá, scribirá, y por nuestra orden y mandamiento se ha señalado para ello el dicho fray Joan de Robles, por ser tal persona, y de que essa casa recibirá tanto beneficio y buen asiento, encargamos os mucho que en lo de su elección hagais lo que el Abad os dixere o scriviere, y le recibáis, trateis y respeteis y obedezcáis, como es razón, en todo lo que se ofresciere y conviniere, para que essa Cassa se ponga en la orden y concierto que se requiere, y vosotros podáis servir a Dios con más sosiego y quietud de espíritu, que es el fin que se pretende; que, demás que en esto cumplireis con lo que sois obligados, conforme a vuestro ábito y profesión, su Magestad será dello muy servido y a mí me dareis mucho contentamiento. De Valladolid a XXII de Julio, año 1548.

Yo el Principe.

Pérez, Secretarius.

III

El Príncipe Felip ordena al Prior i Monjos atorgar poders a Diego Hurtado de Mendoza, Ambaixador a Roma, per la solució del conflicte d' Abats, etc.

El Principe. Venerables y amados nuestros. Por vuestras cartas y por lo que el Abad de la O nos ha scripto más en particular, habemos entendido la buena voluntad con que habeis prestado la obediencia y dado la posesión dessa Abadía al Doctor Oliván, que, aunque habeis hecho lo que debiadades, conforme a lo que se hos ha mandado por nuestro muy Santo Padre y por el Emperador mi Señor, toda via hos agradecemos mucho el respecto y buen comedimiento con que hos habeis habido en esto, y en escribir ha Roma que se casse y

annulle lo que, por vuestra parte, se habia intentado, que todo es conforme a la confianza que su Magestad y yo de vosotros tenemos, y a lo que hos obliga vuestro hábito y profesión. Encargamos hos mucho que lo continueis, y para que se acabe de concluir el pleito, otorgueis luego vuestro poder bastante a Don Diego Hurtado de Mendoza, del Consejo de su Magestad y su Embaxador en Roma, o, a la persona que el Doctor Oliván, vuestro Abad, nombrare para que, en vuestro nombre, se aparten de la lite, pues hos consta ser essa dignidad del Patronazgo de su Magestad. Y, en lo que toca a Pedro Labes, aunque su perpertinacia ha sido y es muy grande, como vosotros mismos lo conosceis claramente, habida consideración a lo que nos supplicais, siempre que hiziere de su parte lo que debe, y se reduxere a la obediencia y viniere ha residir en essa Casa, conforme a lo que le obliga vuestra Religión, intercederemos con su Magestad y le supplicaremos que le perdone el desacato que ha tenido en lo passado, y al Abad Oliván encargaremos que, en lo que vacare y fuere de su provisión, le dé alguna dignidad o beneficio con que se pueda sustentar honestamente; y assi se lo podreis avisar vosotros y persuadirle, como hos pareciere, a que se reduzga y venga ha vivir en essa Casa, como es obligado; porque, de otra manera, no podremos dexar de remediarlo como más convenga al servicio de Dios y de su Magestad, y a la reputación de essa Orden, de que tenemos particular cuidado. A su Sanctidad y al Embaxador de su Magestad en Roma habemos scripto en conformidad de lo que avisais que conviene para que cessen las molestias y vexaciones que se hos hazen, y que no se dé lugar a que se provean las Iglesias y Beneficios dessa Casa a personas no religiosas, sino que se hos guarden vuestras ordinaciones y statutos, como es razón, y que para ello se expida breve particular con las cláusulas y firmezas necessarias, y, de manera que, de aqui adelante, cese esta vexación. Lo mismo scribimos sobre lo del Priorado de Salvatierra, supplicando a su Beatitud que lo mande remediar de manera que el monge que lo posee no sea indebidamente molestado, y al Lugarteniente General dese Reyno lo que vereis, y lo mismo se hará en todo lo demás que entendiéremos conviene al bien y aumento dessa Casa, por la particular devoción que le tenemos, y tambien por contemplación de vuestro Abad, a quien, por lo que meresce, y por lo mucho y bien que ha servido, tenemos voluntad de favorescer y hazer merced. Datis en Madrid a XXIII de Hebrero, M.D.LII.

Yo el Principe.

Vidit de Colle, Vicecancellarius. Vidit Camaccius Reg. Vidit Giginta Reg.
Vidit Urgellés Reg. Vidit Jersanus Reg.

Pérez, Secretarius.

IV

El Príncep Felip fixa a l' Abat Pérez de Oliván la pensió d' En Pere Labes i manera de passar-la-hi.

El Principe. Venerable y amado nuestro, Doctor Martin Pérez de Oliván, Abad del Monasterio de Sanct Joan de la Peña. Porque para la pacificación y sosiego del dicho monasterio, y por quietar el ánimo de fray Pedro Labes, Monge professo de la dicha Casa, que con color de cierta pretensa elección, perturbaba el Patronazgo de su Magestad, y ha renunciado ya cumplida y bastantemente todas sus pretensiones en favor de vuestro derecho y en reconocimiento del dicho Patronazgo, y, por otros justos respectos, que nuestro real ánimo han movido, nos ha parecido mandarle dar algun entretenimiento con que honestamente se pueda sustentar. Por ende, con tenor de la presente, hos encargamos y mandamos, que de las mil libras, que sois obligados a gastar en cada un año, por tiempo de diez años, conforme al breve de su Santidad, en los usos, beneficio y utilidad del dicho Monasterio, pues ésta lo es tanto, deis y pagueis realmente y con effecto al dicho fray Pedro Labes, o, quien su poder hubiere, quinientas libras jaquesas por una vez tan solamente; y tomareis su conocimiento de cómo los recibe: que, con él y la presente, sin otro recaudo alguno, hos lo recibirán en cuenta los Jueces comissarios por su Sanctidad nombrados para la execución del dicho Breve; y, demás desto, os dezimos y mandamos, que de los fructos y rentas de la dicha vuestra Abadia, deys y pagueis al dicho fray Pedro Labes o ha quien su poder hubiere, dozientos ducados de oro o su valor en cada un año, para con que se puede sustentar, pagándole los primeros dozientos ducados en esta manera: los ciento dentro de seys meses primeros siguientes, que comienzen a correr desde el dia de la data desta nuestra Cedula en adelante, y los otros ciento, en fin de los otros seys meses en que se cumplirá un año, que como dicho es, se ha de contar desde la data desta; y assi, successivamente, le pagareis, de alli adelante, los dichos dozientos ducados en cada un año, hasta tanto que, en una o muchas vezes, le hayais proveydo y dádole recompensa dellos, yéndole descontando, por rata, el valor de lo que le fuereis proveiendo de los dichos dozientos ducados, que, como dicho es, le habeis de pagar de los frutos de la dicha vuestra Abadia, de manera que, de lo que vos le proveyéredes y diéredes, haya de tener y tenga, en cada un año, lso dichos dozientos ducados de renta para su sustentacion donde quiera que lícita y honestamente residiere y estubiere, y cumplireis con effecto lo uno y

lo otro de la manera que aqui os lo ordenamos; que, por los respectos dichos, procede assi de mi determinada voluntad. Datis en la villa de Monzón a quinze dias del mes de Octubre, año del nascimiento del Señor de Mil quinientos cinquenta y dos.

Yo el Principe

Pérez, Secretarius.

In Curia sigilli secreti secundo fol. XXXXI.

V

El Príncipe Felip suplica al Papa Juli III que siguin respectats els estatuts del monestir relatiu a la col·lació de beneficis i altres càrrecs.

A nuestro muy Sancto Padre. Muy sancto Padre. Haviendo entendido que algunas personas que residen en essa Corte, con siniestras relaciones, han impetrado e intentan obtener de vuestra Sanctidad algunos Priorados y Beneficios del Abadiado de San Joan de la Peña, en el Reyno de Aragón, que son a col·lación del Abad, y que se han de dar a monges professos en el Monasterio que los residan y sirvan personalmente, conforme a los statutos y Reglas de su Orden; y que si ha esto se diese lugar, se despoblaria y desharia del todo aquella santa Casa, porque, como está en una montaña muy áspera y fragosa, si a los monges se les quitasse la esperanza de venir a tener estos Beneficios, no habrá quien quiera residir en ella. Por tocar a su Magestad, como a Patrón que es de aquella Abadía, mirar a lo que toca a la conservación della, y de los que son a su provisión por haber sido fundada y dotada de tan largos tiempos por sus predecesores Reyes de Aragón, scribo a Don Joan Manrique de Lara, que informe particularmente a vuestra Sanctidad de lo que en esto pasa y de las personas que son. Muy humildemente suplico a Vuestra Sanctidad le mande dar fee y creencia en lo que sobre esto le dixere de nuestra parte, y proveherlo y remediarlo de manera que no se le perturbe al Abad su prehemencia en lo que toca a la provisión de los beneficios del dicho Monasterio, ni, a los assi proveydos, se les hagan molestias ni vexaciones: que en ello será Dios servido, y su Magestad y yo lo rescibiremos singular gracia de vuestra Beatitud. Cuius muy sancta persona nuestro Señor guarde al bueno y próspero regimiento de su Universal Iglesia. De la Coruña a diez de Julio

M. D. LIII. De vuestra Santidad muy humilde y devoto hijo Dõn Phelipe, por la gracia de Dios, Principe de las Españas y de las dos Sicilias etc. que vuestros pies y manos besa.

El Principe.

G. Peresius.

VI

El Príncipe Felip mana a Jeroni de Moncayo que desisteixi de ses pretensions al benefici de la sagristia del monestir.

El Principe. Noble y amado nuestro. Habiendo entendido que pretendeis obtener la sacristia del Monasterio de Sanct Joan de la Peña, que de derecho y razón la ha de tener Monge professo que resida en la dicha Casa y haga lo que es a su cargo: Scribimos a Don Joan Manrique de Lara que hos hable lo que del entendereis, para que hagais y cumplais aquello sin excusa alguna, porque assi conviene al bien de aquella casa, y servicio de su Magestad y nuestro; y a lo contrario no se ha de dar lugar. Datis en la Coruña a diez de Julio de M. D. LIII.

Yo el Principe.

Vidit Clariana de Sera, Vicecancellarius. Vidit Camaccius Reg. Vidit Urgellés Reg. Vidit Giginta Reg.

Pérez, Secretarius.

VII

El Príncipe Felip mana a Hernando de Montosa que desisteixi de ses pretensions al Priorat de Luesia.

El Principe. Amado nuestro. A Don Joan Manrique de Lara scrivimos, que de nuestra parte os hable lo que del entendereis, sobre que os desistais de de la pretension que teneis al Priorado de Luesia, que es a provission del Abad de Sanct Joan de la Peña, como sabeis; encargamos y mandamos vos que le deis fee y creencia y hagais lo que de nuestra parte os dixere, sin que en ello haya falta ni excusa, porque, aquello es lo que cumple al bien de aquella Casa, y de que su Magestad y yo seremos servidos. Lo qual vos soys más obli-

gado a cumplir y obedescer que otro, siendo natural de aquel Reyno y criado nuestro, con advertiros que no se ha de dar lugar a lo contrario en manera alguna, ni se dexarán de hazer las provissiones que convengan en caso que assi no lo cumpliéredes, lo qual tenemos por cierto que hareis, entendida nuestra voluntad y la razón que nos mueve a ello. Datis en la Coruña a diez de Julio, M. D. L IIII.

Yo el Principe

Vidit Claveria(sic) de Sera, Vicecancellarius. Vidit Camaccius Reg. Vidit Urgellés Reg. Vidit Giginta Reg.

Pérez, Secretarius.

In. d. Arag. ad. d. p. VIII. fol. CCLXX.

VIII

El Príncipe Felip mana a Damià Castillo que desisteixi de ses pretensions al Priorat de Salvatierra,

El Principe. Amado nuestro. De Don Joan Manrique de Lara entendereis lo que le scribimos que hos hable, para que, dando os el Prior de Salvatierra alguna honesta pensión o recompensa por lo que pretendéis acerca de dicho Priorado, le dexéis pacífico en su possessión, pues está bien y canónicamente proveydo por el Abad de S. Joan de la Peña, a quien tocaba de derecho. Encargamos y mandamos vos que le deis entero crédito en lo que sobre esto os dixere de nuestra parte, y lo hagais y cumplais assi como él os lo ordenare, sin excusa ni dilación alguna, porque aquello es lo que conviene al bien de aquella Casa, la qual su Magestad y yo habemos de favorecer y amparar como Patronos della, y si hiziéssedes lo contrario, seriamos deservidos y no podriamos dexar de proveer en ello de devido remedio, y no sin cargo vuestro. Datis en la Coruña a diez de Julio M. D. L IIII.

Yo el Principe.

Vidit Clariana de Sera, Vicecancellarius. Vidit Camaccius Reg. Vidit Urgellés Reg. Vidit Giginta Reg.

In d. Arag. ad. d. p. VIII, fol. CCLXXI

IX

El Príncep Felip ordena a Joan Manríque de Lara, Ambaixador a Roma, que procuri del Papa l'anul·lació de la col·lació de beneficis per ell feta, etc,

El Príncipe. Don Joan Manríque de Lara, Mayordomo de su Magestad y su Capitán General de la Artilleria. Bien debeis tener entendido cómo la Abadía de S. Joan de la Peña, del Orden de S. Benito, en el Reyno de Aragón, es del Pratronazgo de su Magestad, fundada y dotada, muchos años ha, de rentas propias de los serenísimos Reyes de Aragón, nuestros predecesores de gloriosa memoria, muchos de los quales se mandaron enterrar en aquella Casa por ser tan antigua y de tanta devoción; la presentación desta Abadía toca a su Magestad y a nos como a Patronos della y la provisión y collación de los Priorados y Beneficios particulares della, al Abad, que por tiempo fuere, el qual los da y colla a Monges professos de su Orden, porque assi lo disponen las reglas y estatutos della fundados en razón y en el derecho Canónico. Con ser esto assi, y haberse guardado y observado siempre esta buena y loable costumbre, de algunos años acá, según me ha seydo referido por parte del Abad y Monges del dicho Monasterio, diz que algunos clérigos seglares que residen en essa Corte, se han hecho proveer por su Sanctidad de ciertos Beneficios claustrales, que vacaron por muerte de algunos Monges del dicho Monasterio, y que según razón y derecho se habian de dar a los tales por su Prelado, a quien tocaba la collación y canónica institución; entre los quales, diz, que Hernando de Montosa obtubo el Priorado de Luesia, y Damián Castillo el de Salvatierra, y en consecuencia dellos, diz que Don Jerónimo de Moncayo pretende tener la gracia de la Sacristia del dicho Monasterio, que puramente es officina y ha de residir en él, y tener cargo del azeite y cera que se gasta en la Iglesia y en la Casa, que seria fuera de toda razón y propósito que la tubiese ninguno que no fuese Monge y asistiese allí; y porque en lo uno y en lo otro incumbe a su Magestad y a mi, en su nombre, obvenir a estos abusos e inconvenientes, o poner el remedio que conviene, como a Patronos y Protectores del dicho Monasterio y Abadía, os encargamos y mandamos, que dando a su Sanctidad la carta que para con esta en vuestra creencia, y en virtud della, particular noticia de todas estas cosas, le supliqueis y pidais de parte de su Magestad y de la nuestra, que con effecto mande revocar generalmente todas las provisiones, gracias y concessiones que hubiere fecho de los Beneficios del dicho Monasterio y Abadiado de Sanct Joan de la Peña a qualquiere persona

que no sea Monge profeso y residente en él, declarándolas por subrepticias y nullas, y como tales, poner perpetuo silencio en la prosequición dellas, y extinguir todas las lites que los interesados tubieren sobre esto con qualquiera Monge del dicho Monasterio; y, para que en lo de adelante no succedan semejantes abusos, mande confirmar, en quanto necesario sea, los statutos y concesiones que cerca desto tiene ab antiquo la dicha casa. Y en particular tratareis con Montosa, al qual escribimos lo que vereis en vuestra creencia, que no moleste más, ni perturbe en su possessión ni fructos al Prior de Luesia. Assi mesmo hablareis al dicho Damián Castillo lo que viéredes convenir, para que desista, y no haga más vexación de la que ha hecho al Prior de Salvatierra sobre su Priorado, que con justo título posee ya muchos dias, o que venga a tomar el hábito y hazer profesión, para servir, como los otros Piores, en el dicho Monasterio: que le recibirán en él, teniendo las qualidades que se requiere. Y, si es assi, que el dicho Don Jerónimo pretende la Sacristia, hablarle heis tambien de nuestra parte, para que desista della. Y quando no los pudiéredes atraher con bien a que hagan lo que es razón, y que se desistan de sus pretensiones, mandárselo heis estrechamente de parte de su Magestad y nuestra, y con las penas y comminaciones que os pareciere, y apretarlos heis, conforme a justicia, hasta que lo cumplan con effecto. Lo mesmo hareis con qualesquiere otras personas seglares que intentaren de obtener los dichos beneficios por essa via porque en ninguna manera se ha de dar lugar a ello; y assi habemos dado orden al Viso Rey de Aragón y a los del Consejo, que no permitan que se use de las bullas que los tales truxeren, pues serán derechamente en derogación del Patronazgo de su Magestad, y, somos cierto, que diziéndose la verdad a su Beatitud, no las otorgará; lo qual le habeis de pedir y suplicar con lo de arriba, y hazer en lo uno y en lo otro la instancia y diligencias que viéredes ser menester, y avisareis me dello y tambien a la Sereníssima Princesa, mi hermana, que, como sabeis, queda general gobernadora de estos Reynos, para que lo sepa, y, si fuere menester alguna otra provisión sobre esto, la mande hazer; que en ello seremos su Magestad y yo muy servidos. Fecha en la Coruña a X de Julio de M. D. L IIII.

Yo El Principe.

Vidit Clariana de Sara [sic], Vicecancellarius, Vidit Camaccius Reg. Vidit Urgellés Reg. Vidit Giginta Reg.

Por mandado de su Alteza G. Pérez.

X

La Princesa Governadora, Joana d'Àustria, sol·licita de Pau IV la nova ratificació dels estatuts del monestir relatius a la provisió de beneficis.

A Nuestro Muy Sancto Padre. Muy Sancto Padre. Al Marqués de Sarria, Embaxador de su Magestad en essa Corte, he mandado scribir que hable a vuestra Santidad sobre la provission de ciertos Priorados del Monasterio de Sanct Joan de la Peña, del Reyno de Aragón, que es Patronazgo de su Magestad, como él informará más largo. Muy humildemente suplico a vuestra Beatitud, que dando entera fee y creencia al Embaxador en lo que dixere, se scriva en condescender a ello, que, por ser un beneficio del Patronazgo Real de su Magestad, lo rescibirá en merced de vuestra Sanctidad. Cuya muy sancta persona nuestro Señor guarde al próspero y felice estado de su universal Iglesia. De Valladolid a diez y siete del mes de Deziembre, año M. D. L V. De vuestra Sanctidad muy humilde y devota hija Doña Juana, por la gracia de Dios, Infanta de las Españas, Princesa de Portugal, lugar teniente y Governadora General, que vuestros muy santos piés y manos beso.

La Princesa.

Prothonotarius (s. n.).

XI

La Princesa Governadora, Joana d'Àustria, mana a l'Ambaixador a Roma que treballi per tal que siguin observats els estatuts del monestir per la col·lació de beneficis.

El Rey, y por su Magestad la Infanta Princesa. Illustre Marqués, Primo, Embaxador por su Magestad en Corte de Roma: los Sereníssimos Reyes de Aragón, de digna memoria, predecesores de su Magestad, quando fundaron y dotaron al Monasterio de Sanct Joan de la Peña, en el Reyno de Aragón, instituyeron ciertos Priorados en aquella Montaña para entretenimiento de los Monges de aquel Monasterio, para que los hubiessen de poseer dichos Monges professos y no otras personas algunas. Y porque, según por parte del Abad y Convento del dicho Monasterio me ha sido hecha relación, algunos, movidos por sus propios intereses, en perjuizio del Real Patronazgo de su Magestad que tiene en aquel Monasterio, con falsas relaciones han procurado obtener de su Santidad algunos de los dichos Priorados; y que señaladamente uno, llamado Montosa, ha impetrado el Priorado de Luesia, por el qual tracta

pleyto con ellos en essa Corte. Y otro llamado Damián Castillo, Canónigo de Nuestra Señora del Pilar de Zaragoza, ha impetrado el Priorado de Salvatierra, y les ha citado a ellos para essa Corte, y como por causa de las guerras no pudieron imbiar persona de aquella casa, diz que dieron poder a uno llamado Amador Ros de Góngora, para que respondiesse por ellos y les defendiesse su derecho y justicia; con el qual, el dicho Damián Castillo diz que tubo tales formas que no salió a este pleyto, y, de esta manera, diz que tubo tres sentencias en su favor contra ellos, sin haber sido oydos, defendidos, ni deduzido en juyzio sus Privilegios, y ha despachado executoriales por virtud de dichas instancias dadas en rebeldia, y les ha vexado y molestado, vexa y molesta con censuras eclesiásticas, queriéndoles despojar de su possessión y derecho, aunque no sea Monge professo el dicho Castillo, sino Clérigo Reglar, contra tenor de la institución del dicho Monasterio, conforme a la qual, habiendo años passados el Papa Sixto proveido el Priorado de Luesia a Sancho de Murillo, le mandó que tomasse el hábito e hiziesse profesión en el dicho Monasterio. Supplicándonos les mandássemos proveer de devido remedio para que se les guarden sus Privilegios e institución de aquella casa, y, porque demás y allende de causarse perjuizio en esto al Patronazgo Real de su Magestad, los dichos supplicantes son vexados y molestados indebidamente, a lo qual en ninguna manera se ha de dar lugar, antes se ha de evitar lo posible, assi por observancia de la institución y Privilegios de aquella Cassa, como por el Patronazgo Real: Scribimos a su Sanctidad la carta que será con esta vuestra creencia, la que le dareis de vuestra mano y supplicareis, de parte de su Magestad y la nuestra, que no consienta que los beneficios y Priorados de aquel Monasterio se den a Clérigos seglares, ni que los privilegios del dicho Monasterio sean en ninguna manera derogados, dándole a entender la qualidad del dicho Monasterio y la ocaasión que tiene su Magestad de defender sus cosas, assi por su Patronazgo como por estar sepultados en aquel Monasterio muchos de los Reyes de Aragón; y vos dareis todo el favor necessario a los dichos Monges o a la persona que estubiere en essa Corte por ellos, para que puedan seguir sus pleytos y defender su justicia, de manera que se les administre con brebedad y se les guarden sus Privilegios, que en ello servireis a su Magestad y a mi dareys contentamiento. Datis en la Villa de Valladolid a XVII de Deziembre del año M. D. L V.

La Princesa.

Vidit Clariana de Sera Vicecancellarius, Vidit Camaccius Reg. Vidit Urgellés Reg. Vidit Giginta Reg. Prothonotarius.

In d. Arag. ad. et Lg. s. m. p.º. fol. C. L X I X.

XII

La Princesa Governadora mana a l' Abat Pérez de Oliván que despengui, en la fàbrica del monestir, la suma que li fou imposada a la seva elecció.

El Rey. Y por su Magestad la Infanta Princesa. Venerable Abad, amado de su Magestad. Acá habemos entendido que quando su Magestad del Rey, mi Señor y hermano, os nombró Abad del Monasterio de S. Joan de la Peña, fué con cargo que los diez años primeros que lo posseýessedes, gastásedes en los edificios de la dicha Casa y Monasterio de S. Joan y en desempeñarla y cobrar lo que estubiese enagenado y otras cosas necessarias, como se contiene en el Brebe de su Sanctidad, que está en poder del Doctor Micer Gaspar Camacho, Regente del Supremo Consejo de Aragón, diez mil libras Jaquesas, mil libras cada un año, de las quales después se commutaron las quatro mil y quinientas para la fàbrica del Monasterio de Santa Cruz de la Ciudad de Jacca, y aunque en la fàbrica del dicho Monasterio y otras cosas habeis gastado buena summa pero no las quinientas libras que sois obligado, de que estamos maravillada que no se haya cumplido con el mandamiento del Summo Pontífice y el de su Magestad, y porque no es justo que en esto haya mas dilación, siendo en tanto servicio de Dios y beneficio de la dicha Casa: os encargamos y mandamos, que luego deis orden en gastar el restante que sois obligado de las quinientas libras en la fàbrica del dicho Monasterio; y lo que scribis al Prothonotario que habeis gastado, lo creemos y tenemos entera satisfacción de vos que assi lo habeis cumplido, toda via holgaremos que hagais Memorial particular de todo lo que dezis habeis gastado y obrado en el dicho Monasterio, poniendo distincta y particularmente las obras que habeis hecho y la costa della, y nos lo imbiareis, porque lo queremos imbiar al Obispo de Huesca, Juez executor del dicho Breve. Y porque entendemos que los Priorados y beneficios del dicho Monasterio, de la manera que están, inquietan y molestan los Monjes y los distraen del servicio de Dios y aun las impetraciones dellos, que obtienen en Roma, causan grandes gastos al dicho Monasterio, debeis procurar se haga suppressión, por todas las vias que pudiéredes, de los dichos Priorados y Beneficios a la Mensa del dicho Monasterio, y si para ello fuere necessario el for de su Magestad y nuestro, nos lo avisareis para que scriba a su Sanctidad. Assi bien os encargamos mucho, que el tiempo que pudiéredes residir en el dicho Monasterio, lo hagais; a lo menos los meses de Junio, Julio y Agosto no degeis de hazer residencia en el dicho Monasterio, porque, allende que los dichos

Prior y Monges lo desean y piden, conviene al buen gobierno, administración y regimiento del, que lo hagais assi, mayormente que la crudeza de las aguas se puede remediar con hazeros subir otra para vuestro mantenimiento, y no es legitima excusa no haberlo hecho los Abades passados; que allende que hareis lo que debeis en esto, su Magestad y Yo seremos muy serbidos dello. Datis en Valladolid a cinco dias de Julio, año M. D. LIX.

La Princesa.

Vidit Camaccius Reg. Vidit Luna Reg. Vidit Giginta Reg. Prothonotarius.

XIII

El Rei Felip II demana al Governador d' Aragó informes sobre la manera d' aplicar els fruits de l' Abadia vacant.

El Rey. Governador: Por parte de los Prior, Monges y Convento de Sanct Joan de la Peña, de la Orden de Sanct Benito, desse nuestro Reyno de Aragón, nos ha sido presentada una petición, supplicándonos les mandásemos dar los fructos de la Abadia, a hora vacante, hasta que sea proveyda, y esto para reparos del dicho Monasterio, según que más largamente lo entenderéis por la copia de dicha petición, que dentro de ésta se os imbia; y porque no tenemos acá otra relación, ni sabemos lo que en esto se ha acostumbrado, vos dezimos, encargamos y mandamos, os imformeis, muy particularmente, de todo lo que piden y suplican, y nos avisareis, juntamente con vuestro parecer. Datis en la nuestra Ciudad de Barcelona a X de Marzo. M.D.LXIII.

Yo el Rey.

Vidit Don Ber[nardus] Vicecancellarius, Vidit Clemens, Vidit Comes generalis Thesaurarius, Vidit Sentis, Vidit Luna, Vidit Loris Reg., S. Didacus Talayero.

XIV

El Rei Felip II recomana als monjos que afavoreixin i ajudin a Joan Pérez de Artieda, subdelegat del Nunci, en el referent a sa missió.

El Rey. Amados y fieles nuestros. Su Sanctidad, por su Breve, ha cometido a su Nunzio, que reside cabe nos, ciertas cosas, y el dicho Nunzio ha subde-

legado y nombrado, por su Breve, a Joan Pérez de Artieda, Canónigo y Fabricuero de la Seo de Zaragoza, para effectuar y cumplir lo que su Sanctidad tiene probeido que se haga en esse Reyno, como más largamente lo entenderéis por su relación: encargamos y mandamos os, que en todo lo que se le offrezere y pidiere, para effectuación de lo que lleba a cargo, le favorezcais y assistais conforme a la confianza, que de vosotros hazemos; que, por lo mucho que desseamos tenga buen effecto lo que su Sanctidad provee, lo rezibiré en accepto servicio. Datis en Madrid a VI de Marzo M.D.LXV.

Yo el Rey.

Vidit don Bernar[dus] Vicecancellarius, Vidit Comos (sic) generalis Thesaurarius, Vidit Sora Reg., Vidit Loris Reg., Vidit Sentis Reg. Prothonotarius.

Registrata.

XV

El Rei Felip II fa saber als monjos que tindrà presents llurs informes sobre l'erecció dels Bisbats de Jaca i Barbastro.

El Rey. Amados nuestros. Fray Joan Fener, Monge desse Monasterio, ha doi a venesta Corte; al qual habemos oydo en todo lo que nos ha querido proponer, por vuestra parte, acerca la información, que se ha tomado sobre la divission y erección dessos obispados y cosas a ellos concernientes, y aunque por ser esto en tanto servicio de nustreo Señor y aumento del Culto divino, he de tener la memoria que es razón, toda via, por lo que a vosotros toca, se mirará a su tiempo y lugar lo que más conviniere, y, entre tanto, nos ha parecido, que el estar de Fray Fener en esta Corte no era necessario, pues ha hecho las diligencias que a su cargo tocaban, y assi, porque no hiziese más costa, le habemos mandado que se vuelba dexando las memorias y advertimientos de lo que, por parte vuestra, pretendia, que nos ternemos particular cuidado para con su Sanctidad, para anteponerle lo que más cumpliera al servicio de Dios y beneficio vuestro. Datis en el Escorial a XXV de Junio. Año M.D.LXVIII.

Yo el Rey.

Vidit Don Ber[nardus], Vicecancellarius, Vidit Comes, generalis Thesaurarius, Vidit Sora Reg., Vidit Loris Reg., Vidit Sentis Reg., Vidit Sopena Reg.

Prothonotarius.

Registrata.

XVI

El Rei Felip II mana a D. Joan de Zúñiga. Ambaixador a Roma, que gestioni la revocació de la col·lació del Priorat de Luesia feta pel Papa a favor d'un dels seus familiars, etc.

El Rey. Don Joan de Zúñiga, nuestro Gentil hombre de la boca. Bien tenéis entendido, cómo la Abadía de Sanct Joan de la Peña, del Orden de Sanct Benito, que está en el Reyno de Aragón, es de nuestro Real Patronazgo, y fundada y dotada, muchos años ha, de los bienes y rentas propias de los Serenísimos Reyes de Aragón, nuestros predecesores de gloriosa memoria, muchos de los cuales se mandaron enterrar en aquella Casa por ser, como es, tan antigua y de tanta devoción; y así como la Presentación desta Abadía nos toca a nos como a Patrón della, la collación y provisión de los Priorados y beneficios particulares pertenesce al Abad que por tiempo fuere, y, sede vacante, al Vicario General del dicho Monasterio, creado por el Convento, y aquellos se deben y acostumbran conferir a Monges professos de su Orden, como disponen las reglas y statutos della. Estando, como está de algunos años acá, vacante la dicha Abadía por no haberse podido nombrar por nos Abad en aquella, me ha sido referido por parte del Prior, Monges y Convento del dicho Monasterio, que estando vacco el Priorado de Luesia, por muerte de un Monge professo, y pertenesciendo la collación dél, sede vacante, al Vicario General del dicho Monasterio, y siendo por él collado, conforme a las constituciones y statutos de la dicha Casa e immemorial uso y costumbre siempre observado, a un Monge professo del dicho Monasterio, un criado o familiar del Papa ha obtenido o pretende obtener la gracia del dicho Priorado, de su Sanctidad, contra toda disposición canónica y contra las dichas Constituciones y costumbre immemorial; que si se diese lugar que se pudiesen obtener beneficios en aquella Casa por persona que no fuesse Monge y assistente en ella, seria en grande perjuicio de los derechos y preeminencias de la dicha Abadía. Y porque a nos incumbe obiar esto y procurar el poner el remedio necessario, como Patrón y Protector que somos de aquella, os encargamos y mandamos que deis particular noticia a su Sanctidad de todas estas cosas y le supliqueis y pidáis, de mi parte, que con todo effecto mande revocar qualquiere provisión y gracia que hubiere hecho de dicho Priorado de Luesia a qualquiere persona que no sea Monge professo y residente en el dicho Monasterio, declarándolas por subrepticias y nullas, poniendo perpetuo silencio al que fuere proveydo en él, o que si no lo fuere, mande que no se dé ni provea aquel ni se dé pensión so-

bre él a persona que no sea Monge professo del dicho Monasterio, y mande confirmar, a mayor cautela, la dicha collación hecha por el dicho Vicario General, al Monge a quien él ha conferido el dicho Priorato y conferirsele de nuevo, supliendo qualquiere falta que haya habido en ella; en todo lo qual hareis las instancias y diligencias que viéredes ser menester y avisarme heys dello, y, a la persona que estubiere o fuere a essa Corte por el negocio, le favorescereis y encaminareis en todo lo que se le ofreziere, de manera que, con la brevedad possible, pueda dispidir su negocio; que, por lo que toca al bien de aquel Monasterio, yo rescibiré dello mucho contentamiento y servicio. Datis en el Pardo a XXI de Junio. M.D.LXVIII.

Yo el Rey.

Vidit Don Bernardus Vicecancellarius, Vidit Comes Generalis Thesaurarius, Vidit Sora Reg., Vidit Loris Reg. Vidit Sentis Reg., Vidit Sopena Reg., Prothonotarius.

XVII

El Vicecancellor d'Aragó anuncia a Joan Fener el seu nomenament d'Abat del monestir.

Muy Reverendo Señor. Por la dilación que en Roma ha habido en despachar las Bullas de la división y nueva erección de los Obispados y Abadiados desse Reyno, no ha podido su Magestad proveer las dichas Iglesias hasta a hora, que ha nombrado para ellas las personas que le han parescido más convenientes, y entre ellas, la de Vuestra merced por Abad dessa sancta Casa de S. Joan de la Peña, de cuya vida, exemplo y buenas partes se tiene bastante relación y entera satisfacción, con mil libras de renta, applicado lo demás de essa Abadía y Clavería, desde luego, conforme a lo que su Santidad ha ordenado con las Bullas que sobre esta materia ha concedido, las quales mostrarán los Comissarios que están en Zaragoza y darán traslado dellas; van con ésta las cédulas de su presentación a vuestra merced. Suplico me haga saber del rezibo dellas, y de su aceptación, para que la pueda hazer a su Magestad. Guarde nuestro Señor y acresciente la muy Reverenda persona de vuestra merced como puede. De Madrid a XXVIII de Julio. M.D.LXXII. Servidor de vuestra merced

Don Bernaldo de Bolea.

XVIII

El Rei Felip II ordena a Joan de Zúñiga, Ambaixador a Roma, que, en son nom, faci al Papa la presentació de Fra Fener, per Abat del monestir.

El Rey. Embaxador. Porque tenemos buena relación y entera satisfacción de las letras, bondad, exemplar vida y experiencia y otras buenas partes que concurren en la persona de Fray Joan Fenero Clavero, del Monasterio de Sanct Joan de la Peña, le habemos proveido, según que con la presente le proveemos, del Abadiado del dicho Monasterio que ha dias está vaco por muerte de Martin Olivan, sin pensión alguna, con la renta y por la orden, forma y manera que, con las Bullas Apostólicas despachadas acerca de la nueva erección de los Obispos y Abadiados de Aragón, está dispuesto y ordenado, y con que dexé lo que tiene para aplicarlo a la dicha nueva erección, según que en las Bullas della se refiere. Por ende os dezimos, encargamos y mandamos que, cumpliéndose por parte del dicho fray Joan Ferrero lo sobredicho, de nuestra parte lo presenteis a su Sanctidad en nuestro nombre, como Patrón que somos del dicho Abadiado, y le pidais y supliqueis le mande proveer dél, y despachar las Bullas necesarias; que con esta provisión speramos que nuestro Señor será servido y aquella Abadia bien gobernada. Datis en Madrid a XXVIII de Julio. M. D. LXXII.

Yo el Rey.

Vidit Don Bernardus Vicecancellarius, Talayero locum-tenens Prothonotarii.
Sigillata sigillo regio.

XIX

El Rei Felip II mana a D. Joan de Zúñiga, Ambaixador a Roma, que gestioni a favor de l'Abat Fener, la rebaixa de la tassa de les butlles de nòmina abacial.

El Rey. Embaxador. El electo Abad de Sanct Joan de la Peña dize que ha hecho despachar sus Bullas, y no deviendo pagar por ellas sino conforme a la renta que le queda, han compelido ay a su agente quedase a pagar lo mismo que se pagaba antiguamente, teniendo quatro tanta renta, sin hazer disminución por los tres mil escudos de renta y más que se le an quitado,

lo qual es en grande y notorio agrabio suyo y de los futuros Abades del dicho Monasterio, a que no se deve dar lugar, sino que la tasa antigua desta Abadia y de la de Montaragón y también la de Sanct Victorian se reduzcan a precio justo y moderado, conforme a lo que les queda de renta, pues por otra parte se aumentan las expediciones de los oficiales de Cancillería y otros en Bullas que han de sacar los nuevos Obispos de Jacca y Balbastro. Encargamos os mucho, que en esto hagais mucha instancia con todos los que conbenga, y también con su Santidad si necesario fuere, suplicándole mande remediar esto de manera que no se haya de pagar por estas Bullas sino lo que justamente se deviere, conforme a la renta que queda a cada una de las dichas Abadias, ni por ello se aga vexación alguna al agente del dicho nuevo Abad de Sanct Joan de la Peña ni a otra persona alguna; y si acaso fuere, lo que no crehemos, que su Santidad no mandase remediar esto, procurareis con él que consienta que el coste de las Bullas y gastos, que el dicho Abad habrá sostenido en pleitearlos ay, se paguen de los frutos de dicho Monasterio de Sanct Joan de la Peña, porque el Abad es tan pobre que no tendrá forma de pagarlos de otra parte. Datis en Madrid a XXVI de Abril del año M.D.LXXIII.

Yo el Rey.

Prothonotarius.

Registrata: In Cur. sig. secret. Arag. reg. IIII fol. XXIV.

XX

El Rei Felip II demana informes al Virrei d'Aragó sobre la necessitat de reparar el monestir i quantitat per això requerida.

El Rey. Illustre, muy Reverendo en Christo Padre, Arzobispo, tio, nuestro Lugarteniente General. Entendido habemos que la Casa y Monasterio de Sanct Joan de la Peña está en mucha ruina, assi por no haverse reparado muchos años a esta parte, como porque, estos dias atrás, se cayó una pared de un quarto de la Casa que hizo mucho daño en ella, y que está para dar en tierra otra parte dél sino se remedia; y porque, para probeher en ello lo que conbenga y prevenir el daño que podria seguirse, queremos saver el gasto que en esto se podrá offerer, os encargamos mucho que, en recibiendo ésta, os informeis de la necesidad que tiene dicho Monasterio de repararse y hechando la cuenta de la cantidad de dinero que será necesaria para los reparos que en él se abrán de hazer, avisándonos, assi mesmo, quanto dinero fué el que últi-

mamente se probeyó para reparos de dicho Monasterio y cómo se gastó y lo que en él se hizo. Y con lo que hubiere hecho, y tviéredes vos relación de lo uno y de lo otro, nos lo embiareis muy en particular con la brevedad que fuere posible. Estos dias pasados os mandamos scrivir lo que abreis visto para que diesédes orden cómo el Obispo de Jacca pudiese tomar posesión de los bienes que le an sido aplicados en respecto de los drechos que por las dichas Bullas Appostólicas le pertenecen en su Obispado, sin embargo del secresto que está puesto; y porque, según entendemos, los frutos del Abadiado de Sanct Joan de la Peña montan mucho más de lo que él y la Iglesia de Jaca han de cobrar, conforme a las dichas Bullas, os encargamos mucho que, comunicándolo con el Doctor Micer Juan Pérez de Nueros, nuestro Advogado fiscal, deis orden y probeais, cómo tomada la posesión por el dicho Obispo e Iglesia en respecto de los drechos que a cada uno pertenecen y competen, el Secrestador no alce la mano del dicho secresto, antes bien continúe aquel, o tome a su mano todos los frutos del dicho Abadiado, como hasta aqui lo ha hecho, y que él responda al Obispo y los demás, según que por las dichas Bullas les pertenece y está aplicado, conservando y deteniendo en su poder lo que restare de los dichos frutos para combenirlo en lo que por las dichas Bullas está dispuesto; y esto hasta tanto que por nos sea otra cosa provehida. Y, sea, Illustre y muy Reverendo en Christo Padre, Arzobispo, tio, nuestro Señor en vuestra guarda. De Sanct Lorenzo el Real a XIX de Junio de M.D.LXXIII.

Yo El Rey.

Prothonotarius.

Registrata: In Cur. sig. secret. Arag. reg. IIII, fol. XXIX.

XXI

El Rei Felip II mana a D. Joan de Zúñiga, Ambaixador a Roma, que gestioni la concessió de butlles assignant 200 ducats de renda sobre els fruits del Priorat de Lárrega, per les reparacions del monestir.

El Rey. Embaxador: La Casa y Monasterio de San Juan de la Peña es de tanta grandeza, lustre y authoridad, por ser tan antigua y en donde están sepultados tantos Reyes, nuestros predecesores, y personas principales, que nos parece cosa muy justa, razonable y necesaria se conserve, sustente y repare, sin permitir ni dar lugar que en ningun tiempo esté en peligro de caerse y derruirse, como lo está, pues, quedando tan poca renta a los Abades que

serán de aquí adelante del dicho Monasterio, no podrán acudir a los reparos de ella. Y así será bien, que se le señalen doscientos ducados de renta sobre los frutos del Priorado de Lárraga para la sustentación, reparo y fábrica del dicho Monasterio¹: sobre lo qual y la concesión de trecientos escudos para las distribuciones de los canónigos de Balbastro scrivimos a su Santidad en vuestra creencia. Encargamos y mandamos os, que le deis nuestra carta, y supliqueis de nuestra parte lo tenga por bien y que mande despachar las Bullas, que fueren necesarias para lo uno y lo otro; que en hacerlo así, seremos de vos muy servido. Datis en el Pardo a XXII de Septiembre año M.D.LXXIII.

Yo El Rey.

Prothonotarius

Registrata: In reg. cur. sig. secret. Arag. IIII, fol. LXXIII.

XXII

El Rei Felip II suplica al Papa Gregori XIII vulgui condescendir a ço que demana en la de l' Ambaixador (la següent).

Muy Santo Padre. A Don Joan de Zúñiga, mi Embaxador, scribo hable a vuestra Sanctidad y le pida, de mi parte, ciertas cosas tocantes a la nueva erección de Obispos y Abadiados de Aragón y al reparo y fábrica del Monasterio y Casa de S. Joan de la Peña, que es de las más antiguas y principales de estos Reynos de España, en donde están sepultados muchos de los Reyes nuestros predecesores y otras personas notables. A vuestra Sanctidad suplico le dé crédito, y tenga por bien condescender a lo que, de mi parte, le pidiere y suplicare; pues a más de ser cosa muy justa y razonable, lo tendré yo por particular gracia y favor de vuestra Sanctidad, cuya muy santa persona nuestro Señor guarde al próspero y felice regimiento de su unibersal Iglesia. Del Pardo a XXII dias del mes de Septiembre, Año M.D.LXXIII. De vuestra Sanctidad muy humilde hijo, Don Phelipe, por la gracia de Dios, Rey de España, de las dos Sicilias, de Jerusalem, etc. que sus santos pies y manos besa

Yo el Rey.

Prothonotarius.

Registrata: d. reg. IIII, fol. LXXIII.

1) «Concedió el Papa esta gracia a 25 de febrero del 575». (Nota marginal).

XXIII

Felip II encarrega al seu Ambaixador de Roma, Joan de Zúñiga, que li obtingui la facultat d'invertir els fruits caiguts del monestir en la reparació del mateix.

El Rey. Embaxador. En los Obispados y Abadías de Aragón, que se han dividido y erigido de nuevo, ay muchas cosas que reparar, y entre ellas, algunas Iglesias y Monasterios dirruídos de manera que el Culto Divino padece mucho, y no se puede celebrar con la solemnidad y decencia que se requiere, y los lugares circumbecinos son tan pobres, que no son parte para remediar este daño; y lo que mucho se ha de sentir es que los Hereges Luteranos, que están a quatro leguas, muestran mucho contentamiento de ello; y porque no ay forma, ni se sabe de donde se pueda probeer estas cosas, y reparar las dichas Iglesias y Monasterios, y bolberlas al ser que tenian, sino fuese tomando los frutos secrestados de las Abadías de Sanct Joan de la Peña y de Sanct Victorian, scribimos a su Sanctidad lo que va con ésta en vuestra crehencia; sobre ello encargamos y mandamos os que se la deis, y haviéndole representado lo sobre dicho, le pidais y supliqueis de nuestra parte tenga por bien de nos conceder y dar facultad que podamos distribuir los frutos caidos de Sanct Joan de la Peña y Sanct Victorian en el redrezo y reparo de las dichas Iglesias y Monasterios; y si todos no quisiere, procurareis que sean las dos partes de ellos o lo más que pudiéredes, y en caso que se hiziere dificultoso, insistireis que nos conceda la dicha facultad para distribuir los dichos frutos o la parte que por bien tuviere, juntamente con parecer del Comissario Carlos Muñoz, que ha entendido en estos negocios; que de más de ser obra muy santa y necesaria, lo recibiremos en particular favor de su Sanctidad, y de vos muy accepto servicio. Datis en el Pardo a XXIX de Noviembre año M.D.LXXIII.

Yo el Rey.

Prothonotarius.

Registrata: In Cur. sig. secret. Arag. .IIII, fol. LXXXVI.

XXIV

Felip II recomana el seu Ambaixador al Papa per l'assumpte de la lletra precedent.

Muy Santo Padre. A Don Juan de Zúñiga, mi Embaxador, scrivo hable a vuestra Sanctidad sobre el reparo de algunas Iglesias y Monasterios de los

Obispados y Abadias de Aragón que tienen necesidad de ser reparadas, y por estar derruidas, no se puede celebrar en ellas el Culto Divino con la decencia que conviene, de que los luteranos vezinos, que no están lexos más de quatro leguas, muestran mucho contentamiento; a vuestra Sanctidad suplico le dé crédito, y tenga por bien condescender a lo que, cerca dello, de mi parte le pidiere y suplicare, que a más de ser una obra muy sancta, recibiré de vuestra Beatitud particular gracia y merced: cuya muy sancta Persona Nuestro Señor guarde al próspero y felice regimiento de su universal Iglesia. Del Pardo a XXIX de Noviembre año M.D.LXXIII. De vuestra Beatitud muy humilde hijo, Don Phelipe, por la gracia de Dios, Rey de España, de las dos Sicilias, de Jerusalem, etc. que sus santos pies y manos besa.

El Rey.

Prothonotarius.

Registrata: In Cur. sig. secret. Arag. IIII fol. LXXXVII.

XXV

Felip II tramet als comissaris Apostòlics, Carles Muñoz i Joan de Brusca, dues lletres per al Abat i per al Bisbe de Jaca.

El Rey. Amados nuestros. Vemos como imbiasteis al Obispo de Jacca y al Abad de Sanct Joan de la Peña la declaración y sentencia que hizisteis sobre sus pretensiones, conforme a las decretaciones que os remitimos con Mossén Balaguer, y la causa porque os apresurasteis, que fué porque, estando vos entendiendo en la Información de Lérida, ellos passaron a censurarse públicamente; y que después, quando se notificó al dicho Obispo la dicha sentencia, se apeló della: y porque lo uno y lo otro se pudiera bien escusar, scribimos al dicho Obispo que se aparte de la dicha apelación y censuras, y al Abad que entienda en apartarse de todo lo hecho contra el Obispo, y en adelante tengan mucha correspondencia; y así les imbiareis nuestras cartas que irán con ésta. Datis en Aranjuez a XX de Ebrero año M.D.LXXIII.

Yo el Rey.

Prothonotarius.

Registrata: In Cur. sig. Arag. IIII, fol. LXXXXVIII.

XXVI

Felip II ordena al Bisbe de Jaca, Pere del Frago, retirar la apel·lació contra la sentència del Comissari Apostòlic.

El Rey. Reverendo en Christo Padre, Obispo de Jacca:—Al Abad de S. Joan de la Peña scribimos lo mal que ha parecido el haver procedido contra vos de la manera que lo a hecho, para que se aparte de todo y tenga en adelante toda conformidad y buena correspondencia con vos, con quien la tendré y vos tambien. Assi nos a referido, que habiendo os imbiado el Dotor Carlos Muñoz, Comissario Apostólico, la declaración y sentencia que, con orden y parecer nuestro, dió acerca de las pretensiones que ha habido entre vos y el dicho Abad, e intimándoos aquella, abeis interpuesto appellación, no embargante que teniades dado vuestro consentimiento expreso de estar a todo lo que por los Comissarios se declarase; y por que atendido que lo dispuesto, ordenado y declarado por la dicha sentencia es para pacificación de estas Iglesias y la appellación, que abeis interpuesto, es grande inpedimento y estorbo para lo que se pretende, olgaremos mucho que, por lo que Dios nuestro Señor será servido, os aparteis de ella y de todas las otras cosas que pueden estorvar el buen asiento y conclusión de los negocios; y assi os encargamos lo hagais y cumplais con todo effecto, y que passeys por lo que sea declarado, pues parece tan justo y conveniente que, por los respetos arriba dichos, recibiremos mucho contentamiento y serbicio. Datis en Aranjuez a XX de Ebrero M.D.LXXIII.

Yo el Rey.

Post dat. El dicho Abad de S. Joan de la Peña no tiene en donde recoger los frutos dezimales; y pues vos teneis otras casas, y no os haze falta el Castillo de Martes, se le prestareis al dicho Abad por tiempo de tres años, en los quales podrá hazer graneros para recoger los dichos frutos. Datis ut supra.

Prothonotarius.

Registrata: In Cur. sig. secret. Arag. IIII, fol. CI.

XXVII

Felip II demana al Virrei d'Aragó informes sobre la quantitat necessària per la reparació del monestir.

El Rey. Illustre, muy Reverendo en Christo Padre, Arzobispo, tio, nuestro Lugarteniente General. La relación, que nos embiastes, de los Maestros que fueron a ver y tantear lo que es menester para reparar el Monasterio y Casa de S. Joan de la Peña, se ha visto y comunicado, por nuestro mandado, con el Nuncio de su Sanctidad, que en esta Corte reside; y, considerada la necesidad que aquella Casa tiene de ser reparada, ha parecido, que luego, sin más dilación, se entienda en ello, conforme a la Bulla de su Sanctidad, que dispone que, del dinero procedido de los frutos del Abadiado de S. Joan de la Peña, que están en poder de Martin Iñiguez, se tome y gaste todo lo que fuere necesario para el reparo del dicho Monasterio; y para que, lo que a esto toca, se haga con el miramiento que conviene, os rogamos y encargamos affectuosamente, que veais la orden que se abrá de tener para que no se gaste en ello sino lo nebesario y que toca al reparo del dicho Monasterio y Casa, sin pasar a otras cosas voluntarias y que se podrá escusar, y mucho menos a las que tocaren al dicho Monasterio y Casa. Y amás de esto, considerareis si seria más expediente dar esta obra a estajo; y atendidas todas cosas, avisareis a los de las ciudades de Jacca y Barbastro para que vean y entiendan la relación del gasto que se ofrece en el reparo del dicho Monasterio y Casa, que, pues se trata de su interese, será bien que embien, si quisieren, una persona que assista por ellos a ver lo que se gastare; lo qual todo guiareis y encaminareis como os pareciere que más conbenga al beneficio del negocio, y dello nos avisareis, para que se os embien los recaudos necesarios para proveer del dinero que se havrá de dar; y porque, según la Bulla de su Sanctidad, lo que sobrare de de los dichos frutos, reparado el dicho Monasterio y Casa de S. Joan de la Peña, ha de servir para la construcción y edifficio de las casas que se han de hazer en las dichas ciudades de Jacca y Balbastro para los Obispos, embiareis a las dichas ciudades una persona experta [que] con asistencia de los que los de las dichas ciudades señalaren, vea el sitio donde se podrán hazer las dichas Casas, y la traza de ellas, y haga la quenta del dinero que será menester para hazetlas de manera que, con comodidad y decencia, los dichos Obispos puedan habitar en ellas, ebitando toda superfluidad y excesso, pues, lo que faltare para el dicho edificio, lo habián de proveer y suplir los de las dichas ciudades.

Proveerlo eys assi, y, de lo que en ello hiziereis, nos habisareis con vuestro parecer: e sea, muy Reverendo en Christo Padre, Arzobispo, tio, nuestro Señor en vuestra guarda. De St. Lorenzo el Real a VII de Abril de M.D.LXXIII.

Yo el Rey.

Vidit Don Bernardus Vicecancellarius, Vidit Comes Generalis Thesaurarius, Vidit Sapena (sic) Reg. Vidit Sentis Reg. Vidit Camp. Reg., Talayero locum tenens Prothonotari.

Registrata: In IIII cur. sig. Arag. fol. CXXII

XXVIII

Felip II encarrega al Virrei d' Aragó posar pau entre l' Abat i el Bisbe de Jaca.

El Rey. Illustre muy Reverendo en Christo, Arzobispo, tio, nuestro Lugarteniente General. Por parte del Abad de S. Joan de la Peña se nos a dado un Memorial acerca de las diferencias que tiene con el Obispo de Jacca, suplicándonos muy humildemente fuésemos serbido mandar ver y proveer sobre los agrabios que pretende recibir del dicho Obispo; y porque no es bien que entre dos Prelados tan vezinos a los Hereges aya tantas diferencias, sino que se aten y quiten los escándalos que de ella se pueden seguir, habemos acordado imbiaros traslado de las memorias, y rogamos afectuosamente, como lo hazemos, en recibiendo la presente os pongais de por medio y procureis de avenir y concertar al dicho Abad tiene hechos (sic) pues el dicho Abad se ha apartado de lo que abia instado contra el dicho Obispo; en lo qual os abreis de suerte que el uno y el otro y sus Iglesias queden con toda paz y tranquilidad, y sin pleytos ni diferencias algunas. A más de esto, los dias pasados scribimos al dicho Obispo de Jacca, que diese la Casa de Martes al dicho Abad para que pudiese tener en ella recogidos los panes y frutos de Abadiado, atento que tenia cinco, y todas se le han quitado y dado al Obispo, y ésta está en parte donde el dicho Abad tiene sus frutos y rentas, y el Obispo no tiene cosa alguna; y según se nos ha referido, no lo ha hecho, y porque olgaremos que el Obispo haga lo que le havemos scripto, os encargamos se le digais de nuestra parte, e insteis que lo cumpla con efecto, que en ello recibiremos de

vos mucho contentamiento. E sea Illustre, muy Reverendo en Christo Padre, Arzobispo, tio, nuestro Señor en vuestra guarda. De Madrit (sic) a XXX de Abril de M.D.LXXIII.

Yo el Rey.

Prothonotarius.

Registrata: In Cur. sig. secret. Arag. IIII fol. CXXIII.

XXIX

Felip II encarrega a Joan de Zúñiga, Ambaixador a Roma, que sol·liciti el permís de prendre dels fruits del monestir per pagar les butlles de l' Abat.

El Rey. Embaxador. Los dias pasados os mandamos scrivir procurásedes se moderase la tasa de las Bullas del Abadiado de St. Joan de la Peña, porque no le quedaba sino la quarta parte de los frutos del dicho Abadiado, por haverse aplicado las otras tres partes al Obispo de Jacca: y no pudiendo vos obtener esto, nos embiasteis un Breve de su Sanctidad, para que los frutos del Abadiado de St. Joan de la Peña que sobrasen, hechos los reparos y casas de los Obispos de Jacca y Balbastro y otros gastos que se han de hacer, se tomasse de ello lo que fuese necesario para despachar las dichas Bullas; y como los dichos frutos no vasten con mucho para lo que se ha de gastar de ellos, no ha sido ni es posible socorrer al dicho Abad de los dichos frutos. Y porque tambien es pobre, y deseamos acomodalle, os encargamos y mandamos que procureis con su Sanctidad tenga por bien se tome de los dichos frutos que ay en ser lo que fuere menester para pagar las Bullas del dicho Abad de St. Joan de la Peña, haciendo despachar para lo uno y lo otro las provisiones y Breves necesarios los quales nos embiareis, que en ello seremos de vos muy servido. Datis en Madrit a XXII de Junio de M.D.LXXIII.

Yo el Rey.

Prothonotarius.

Registrata: In Cur. sig. secret. Arag. IIII fol CXXXVIII

XXX

Felip II demana al Comissari Apostòlic, Carles Muñoz, informes secrets sobre la dotació del Bisbat de Jaca.

El Rey. Amado nuestro. El Obispo de Jacca, como deveys saver, a venido a esta Corte; entre otras cosas nos ha pedido y suplicado mandásemos alzar el sequestro, que está puesto en los frutos y diezmos de la Villa de Tauste Luna Erla, y las Pedrosas, que antes eran del Abadiado de St. Joan de la Peña, para que libremente pueda él y el Cavildo tomar la possessión de todos ellos, en virtud de los executoriales que vos les teneis conzedidos, por quanto, según pretenden, por la Bulla y Breve de su Sanctidad, están señalados y pertenecen al dicho Obispo y Cavildo de Jacca por dotación de su Obispado y aumento de las rentas del dicho Cavildo todos los dichos frutos y porque, con el dicho breve de la erección del dicho Obispado, tan solamente se le señalan en dote al dicho Obispo tres mil libras: las mil en las rentas que antes tenía en tierra de Jacca, y las dos mil en los frutos y diezmos de Tauste Luna Erla y las Pedrosas, y, para la erección de dos Canonicatos y aumento de los demás Canónigos y Clérigos de aquella Iglesia, mil libras en los dichos frutos y diezmos, y según se tiene relación de el Obispo y Cavildo, [si] se les diese todos los frutos, tendrían mucha más renta de la que el Papa les señaló en la dicha Bulla, y será en perjuizio de las rentas, y sobre que su Sanctidad se a reservado a su disposición, y de la que con ellos se a de suplir en otras partes y cosas, havemos mandado scribiros la presente, para que, pues vos estais tambien en este negocio y en todo lo que se a hecho, nos informeis de todo lo que en esto ay, y lo que teneis entendido según la relaciones que a Roma se embiaron y los despachos que de allí vinieron. Encargamos os mucho que assi lo agais, y nos deys noticia de todo muy particularmente, combuestro parecer, sin que nadie venga a entender que os havemos escrito sobre esto, para que visto, mandemos probeer lo que más combenga; que en ello seremos de vos serbido. Datis en el Pardo a VIII de Julio M.D.LXXIII.

Yo el Rey.

Prothonotarius.

In Cur. sig. secret. Arag. IIII, fol. CXLVI.

XXXI

Felip II notifica al Virrei d' Aragó la tramesa de la provisió per poder invertir 1500 ducats en la reparació del monestir.

El Rey. Illustre, muy Reverendo Padre, Arzobispo, tio, nuestro Lugarteniente General. Haviendo scrito la relación de Maestros, que nos abeys embiado, de lo que es necessario y combiene reparar en el dicho Monasterio y Casa de St. Joan de la Peña y conferido lo que a esto toca con el Nuncio de su Sanctidad, a parecido, que desde luego se empieze a entender en los dichos reparos; por la grande necesidad que nos dizen ay en él havemos mandado despachar la provisión que hirá con ésta, para que Martin Miguel dé a la persona que vos ordenáredes, para que empiezen a entender en los dichos reparos, asta la suma de mil y quinientos ducados; los quales será bien que vos encomendays a la persona o personas que os pareciere, para que los destribuya con más comodidad y utilidad del dicho Monasterio y Casa; y pareciendo os encomendar lo que se a de azer al Abad del dicho Monasterio, pues él mejor que nadie lo ará y tambien sabrá lo que es necesario repararse, lo podreis, advirtiéndole que solamente repare lo que es necesario y no se puede excusar, y que todo lo superfluo se dexee, con apercibimiento que vos imbieis a visitar y reconozar lo que se hiziere, y que hallando que se hazen gastos superfluos, no se le probeerán más dineros de los que haora se dan; y de lo que se hiziere, nos abisareis, que en ello recibieremos contentamiento. Et sea Illustre y muy Reverendo en Christo Padre, Arzobispo, tio, nuestro Señor en vuestra guarda. De Madrit a XXX de Septiembre de M.D.LXXIII.

Yo el Rey.

Prothonotarius.

Registrata: In Cur. secret. sig. Arag. IIII fol CLXIII.

XXXII

Felip II demana al Comissari, Carles Muñoz, que procuri els consentiments que manquen a les declaracions d' erecció de Bísbats i Abadies.

El Rey. Amado nuestro. Aviéndose de imbiar a Roma los instrumentos de declaración que vos y Guillén Joan hizisteis tocantes a la división y nueva erección de los Obispados y Abadias dese Reyno de Aragón, para obtener con-

firmación de ellas de su Santidad, se han hallado menos los consentimientos que las partes han hecho a las dichas declaraciones. Y porque parece será necesario embiarlos a Roma para que, con más facilidad, su Santidad confirme las dichas declaraciones, os embiamos, con ésta, traslado de la carta que havemos scrito a nuestro Embaxador sobre esta materia; encargamos y mandamos os, que la veais, y considereis los consentimientos que falta y será necesario embiar a Roma, y de quien an de ser, y no los teniendo en vuestro poder, scribais luego a los Notarios que los tienen, para que os los embien, y como estuvieren en vuestro poder, nos los remitireis con toda brevedad; y si alguna otra cosa habrá que advertir, nos lo avisareis. Y no será menester que imbieis el de dicho obispo de Jacca y Abad de Sanct Joan de la Peña, porque ya le tenemos acá. Datis en Sanct Lorenzo el Real a VI de Deziembre de M.D.LXXIII.

Yo el Rey.

Prothonotarius.

Registrata: In d. rº. IIII fol. CLXXX.

XXXIII

Felip II mana al seu Ambaixador insistir en la reducció de la tassa de les butlles de l' Abat.

El Rey. Embaxador. A XXII de Junio os mandamos scribir, y tambien a su Sanctidad en vuestra creencia, sobre la disposición de la Bullas del Abad de Sanct Joan de la Peña; y como, asta aora, no tengamos habiso buestro del recibo de las dichas Cartas, con la presente se os embia duplicado de ellas. Encargamos y mandamos os que si, para quando ésta llegue, no havreis recibido las dichas Cartas, o si las habeys recibido, no se a acabado lo que por ellas os mandamos, que con la más brevedad y presteza que pudiéredes, procureis que se haga y cumpla lo que por ellas os tenemos encargado, assi en respecto del Abad de Sanct Victorian, como del de Sanct Joan de la Peña; que dello seremos de vos serbido. Datis en Madrit a XXII de Enero año M.D.LXXV.

Yo el Rey.

Prothonotarius

Registrata: In Cur. sigil. Arag. IIII, fol. CLXXXVIII.

XXXIV

Felip II regracia als Presidents de la Congregació Claustral tot el que han fet per la reforma de la mateixa.

El Rey. Venerables Abades amados nuestros. Con el Abad de Sanct Joan de la Peña recibimos vuestra carta del primero de Enero, por la qual y su relación, havemos entendido el buen cuydado que haveis puesto en lo que toca a la reformatión de los Monasterios de vuestra Orden, que están en esse nuestro Principado, y lo que en ello haveis hecho; lo qual os agradecemos mucho, y os encargamos lo continueis, como de vosotros lo confiamos; y quanto a las otras cosas que el dicho Abad de Sanct Joan de la Peña nos ha reputado y suplicado de vuestra parte, mandaremos tener la cuenta que se deve, para que se haga lo que combenga al beneficio de la religión y serbicio de nuestro Señor, como es razón. Datis en Sanct Lorenzo el Real a XVI de Mayo. M.D.LXXV.

Yo el Rey.

Prothonotarius.

Registrata: In Cur. secret. sigil. Arag. IIII fol. CCXXXIII.

XXXV

Felip II mana a l' Abat Fener complir les ordres del seu Lloctinent d' Aragó.

El Rey. Venerable Abad. Al Conde de Sástago, nuestro Lugarteniente y Capitán General en esse Reyno, scribimos os diga lo que del entenderéis; encargamos y mandamos os le deis crédito, y hagais lo que de nuestra parte os dixere y encargare, que, demás de ser lo que combiene al beneficio universal desse Reyno, seremos de vos muy serbidos. Datis en Sanct Lorenzo el Real a XXII de Junio. M.D.LXXV.

Yo el Rey.

Prothonotarius.

Registrata: In Cur. secret. sigil. Arag. IIII, fol. CCL.

XXXVI

Felip II al seu Ambaixador de Roma, Joan de Zúñiga; acusant-li rebut del Breu per l'aplicació d'algunes rendes dels Bisbats i Abadies d'Aragó, etc.

El Rey. Embaxador. Con vuestra Carta de XI de Marzo más cerca pasado, recibimos el Breve que nos embiastes de la aplicación de algunas rentas que estavan por aplicar de los Obispados y Abadias de Aragón; y quanto mayor dificultad á habido en obtener el breve, tanto más quedamos de vos servido; mas, porque aun faltan otras cosas, que sin ellas no se puede bien acabar de asentar lo que tocá a las dichas Iglesias, os encargamos y mandamos, que con todo el cuydado y diligencia posible procureis con su Sanctidad conceda lo que falta, y nos lo embiareis con la brevedad que pudiéredes, que en azerlo assi recibiremos muy particular servicio. Datis en Madrit a III de Agosto de M.D.LXXV.

Yo el Rey.

Prothonotarius.

Registrata: in. Cur. sigil. Arag. secret. IIII, fol. CCLVII.

XXXVII

Felip II ordena al Virrei d'Aragó que siguin lliurats altres mil ducats per l'acabament de les reparacions del monestir.

El Rey. Egregio Conde, Pariente, nuestro Lugarteniente y Capitán General. De XIII y XV del presente son las últimas cartas vuestras que havemos recibido; y por la de XIII entendimos en el estado que estaba lo de la rebocación de las sentencias que los lugares tenientes del Justicia de Aragón dezian en lo de la Carta mia de Tamarit contra nuestro Procurador Fiscal; y porque cerca de esto se ha scrito y encargado lo que combenia, no habia que dezir por haora señaladamente, que, a lo que crehemos, quando ésta llegare, ya será rebocada o confirmada la dicha sentencia. Lo que escribo por la de XV tocante a lo que en particular se a gastado en el reparo del dicho Monasterio de S. Joan de la Peña, se ha visto y la

diligencia que haveis hecho en mirar si estaban bien gastados los mil Ducados que se mandaron dar al Abad para ello, y si con los otros mil se acabaria de reparar el dicho Monasterio; y pues, por la relación del Maestro que imbiasteis, nos consta haverse bien gastados los dichos dineros, y que con los dichos mil Ducados se acabarán de reparar las cosas más necesarias del dicho Monasterio, podreis dar orden cómo se entreguen al dicho Abad del dinero que está en la Tabla de esa Ciudad procedido de los frutos del secreto del dicho Abadiado, como se os ha scrito, y quando se le entregaren ordenareis que haga la mesma seguridad y obligación que hizo quando le dieron los mil y quinientos ducados, y como lo aya gastado imbiareis al Maestro que os pareciere para que vea si estará bien hecha la obra, y de la relación, que hiziere nos avisareis, que como la huviesemos visto, si fuere lo que se espera y deve, os ordenaremos lo que se abrá de hacer a cerca del dar por libre al dicho Abad, como lo pide, de la obligación que hizo de los mil y quinientos ducados que se le dieron y de la que ha de hacer de los mil que se le an de dar. Con ésta se os imbia una provisión para que el receptor de la Baylia general del Reyno de Valencia pague al Governador de ese Reyno mil Ducados a cuenta de lo que se le deve de su salario, para que por falta de dinero no dexede salir por el Reyno; dársela eis y encargareis haga y cumpla lo que sobre esto tenemos scrito en la última que os embiamos para que le diésedeis, y de lo que huviere hecho avisareis, que en ello seremos muy servido. Datis en Sant Lorenzo el Real a XXVIII de Julio de M.D.LXXXVI.

Yo el Rey.

Prothonotarius.

Registrata: In Cur. Arag. secret. sigil. IIIII. fol. [s. n.º.]

XXXVIII

Felip II mana a l'Ambaixador de Roma, Joan Zúñiga, que procuri del Papa la confirmació de totes les supressions i aplicacions fetes per Pius V.

El Rey. Embaxador. La diligencia que pusisteis para que su Santidad revocase el Priorato de Estella, fué muy buena; y porque en caso de vacación de otros que están suprimidos y aplicados a la división y nueva erección de los obispos de Huesca, Jacca y Balbastro y Abadias de Montaragón, Sanct Joan de

la Peña y Sanct Victorian, algunas personas no intenten de impetrallos y obtenellos, procurareis con su Santidad que confirme todas las supresiones y aplicaciones, que hizo la buena memoria de Pio Quinto, como por otra os lo tenemos scrito, que en ello asi seremos de vos servido. Datis en Sanct Lorenzo el Real a IX de Octubre año M.D.LXXVII

Yo el Rey.

Prothonotarius.

Registrata: In Cur. Arag. secret. sigil. Regº. VI, fol. XXXVII.

XXXIX

Felip II mana al Virrei d'Aragó que s'enllesteixi el plet del monestir amb el lloc d'Acamuer.

El Rey. Egregio Conde, pariente, nuestro Lugarteniente y Capitán General, magníficos y amados Consejeros. Por parte del Abad del Monasterio de Sanct Joan dela Peña nos ha sido referido que ha muchos dias que trata pleyto en essa Real Audiencia contra el Lugar de Acumuer, sobre ciertos derechos y títulos pertenecientes a la dicha Abadia, la qual dize que recibe mucho daño por los gastos excesivos que haze en la prosecución desta causa, y para que cesen, nos ha suplicado que os mandemos que la despacheys con toda brevedad; por consideración de lo qual os dezimos, encargamos y mandamos que con particular estudio y diligencia entendays en ello, y sin dar lugar a dilaciones administrey a las partes breve y entero cumplimiento de justicia. Datis en Aranjuez a XXIII de Abril. MD.LXXXIII.

Yo el Rey.

Vidit Comes, Generalis Thesaurarius, Vidit Campi Reg. Vidit Frigola Reg. Vidit Sapena Reg. Vidit Jerça Reg. Vidit Marzilla Reg.

M. Clemens, Prothonotarius.

In diversorum Aragorum XIII, fol. CXCV.

XL

Felip II al Virrei d'Aragó: li encarrega que faci de manera que el plet es resolgui favorablement pel monestir.

El Rey. El Abad de Sanct Joan de la Peña me escribe que ha comprometido en el presente Priorato Malonda de la Compañia de Jesús las differen-

cias que ha tenido con el lugar de Acumuer, que es de aquel Abadiado, y que seria bueno prevenille de que no perjudique a la dicha Abadia por la sentencia que diere, antes sea abentajada a cerca de algunos drechos, atento que es Patronado Real; y, pues con este título se puede bien hazer esta diligencia, holgaré que tengais cuenta con ello y de mi parte lo digais y encargéis a las personas que hos pareziere, afin de que se consiga lo que se pretende de que no queden disminuidos los drechos de aquella Abadia. Datis en Sanct Lorenzo el Real a XXV de Agosto M.D.XC.

Yo el Rey.

D. M. Clemens, Prothonotarius.

XLI

Felip II demana al Papa Climent VIII la revocació de la provisió del Priorat d'Estella per ell feta.

Muy Sancto Padre. Haviendo entendido que Luis Polo, de la Diócesi de Pamplona, residente en esa Corte, con sinistra relación ha impetrado el Priorado de Estella, en mi Reyno de Navarra, que es de la Abadia de Sanct Joan de la Peña, poseyéndolo pacíficamente Fray Joan Bandres, Monje profeso della: Escrbio al Duque de Sessa mi Embaxador que hable sobrello y otras cosas tocantes al dicho Monasterio a vuestra Sanctidad, a la qual suplico mande remediarlo y revocar la dicha provision; pues no es justo, que habiéndose de probeer este Priorato en Monges profesos de la mesma Orden que lo residan y sirvan, conforme a sus estatutos y reglas, se entrometan en él personas seculares. Y en lo demás que suplicará a vuestra Santidad por parte del dicho Monasterio, le haga vuestra Santidad toda la merced que se pudiere, que por tocarme, como Patrón y Protector dél, el mirar por su conservación, lo resciviré en singular gracia de vuestra Beatitud, cuya muy sancta persona nuestro Señor guarde al próspero y felice regimiento de su universal Iglesia. De Sanct Lorenzo el Real a XXIII de Octubre M.D.XCIII. De vuestra Beatitud muy humilde y devoto hijo, Don Phelipe, por la gracia de Dios, Rey de Castilla, de Aragón, de León, de las dos Sicilias, de Hierusalem, de Portugal etc. que sus muy sanctos pies y manos beso.

El Rey.

Agustinus Villanueva, Secretarius.

XLII

Felip II ordena al Duc de Sessa, Ambaixador a Roma, que treballi per la revocació de la provisió del Priorat d'Estella feta pel Papa etc.

El Rey. Illustre Duque, Primo, de nuestro Consejo y Embaxador. La Abadía de Sanct Joan de la Peña, de la Orden de Sanct Benito, en mi Reyno de Aragón, es de mi Patronazgo Real (como sabeis) y dotada de rentas propias de los Sereníssimos Reyes de Aragón, mis predecesores. Tiene en el Reyno de Navarra el Priorato de Estella, que, conforme a sus reglas y estatutos, se ha de proveher en Monge profeso de la mesma Casa, y estando haora en pacífica possessión dél (después de muy grandes pleytos) Fray Juan Bandres, Monge profeso del dicho Monasterio, se entiende que lo ha impetrado Luis Polo de la Diócesi de Pamplona residente en esa Corte con muy grande perjuizio y daño suio, sobre lo qual le invian hay el Abad y Monges para suplicar a su Sanctidad que mande revocar la dicha provisión, y no dé lugar a que de aquí adelante se entrometan personas seglares en estos Beneficios; y porque como a Patrón y Protector del dicho Monasterio me toca la conservación dél, os encargo y mando que dando a su Sanctidad la carta que ba con ésta en vuestra creencia, le supliqueys v pidays de mi parte que mande revocar con effecto la provission que se huviere hecho del dicho Priorato en favor del dicho Luis Polo, o de qualquier otra persona; y que, para que se eviten estos abusos y inconvenientes, mande que de aquí adelante no se hagan semejantes provisiones sino en personas que sean Monges profesos de la misma Casa de Sanct Joan de la Peña, y residentes en ella; y embiareis a llamar al dicho Luis Polo, y le mandareis en mi nombre que desista luego de su pretensión, y no moleste más al dicho Fray Joan Bandres sobre su Priorato, que con justo título posee, desengañándole que no se ha de dar lugar a ello. Tambien lleva a su cargo suplicar a su Sanctidad mande suprimir algunos Beneficios rurales para ayuda a la Fábrica del dicho Monasterio de Sanct Joan de la Peña, porque lo que se le consignó sobre el Priorato de la Raga en el Reyno de Navarra no ha tenido hasta agora cumplido efecto. Favorescerle eys en todo lo que fuere necesario para ello y assi mismo para que su Sanctidad autorize y confirme una concordia que el Abad y Convento han hecho sobre ciertas Párdinas, que se entiende será en muy grande beneficio de la Casa: que del cuidado que en todo pusiéredes quedaré muy servido. Datis en Sanct Lorenzo el Real a XXIII de Octubre M.D.XCIII.

Yo el Rey.

Vidit Frigola Vicecancellarius, Vidit Comes Generalis Thesaurarius Vidit Baptistista Reg. Vidit Sans Reg. Vidit Covarrubias Reg. Vidit Muñoz Reg. Villanueva, Secretarius.

In diversorum Aragorum XXIII, fol. CXIX.

XLIII

Felip II demana al Virrei d'Aragó informes sobre la conveniència de la venda del Honor de Senegue i altres llocs que el monestir fa a Joan Baguer.

El Rey. Illustre Marqués, Primo, mi Lugarteniente y Capitán General. Dias ha que se rescivió vuestra carta de tres de Marzo de este año sobre el concierto que el Monasterio de San Juan de la Peña ha hecho con Juan Baguer para venderle el Honor de Senegue y otros Lugares y fué muy bien advertirme de ello y lo demás que probeisteis en razón de esto. Aora han venido aqui por parte del dicho Monasterio a suplicarme sea servido dar licencia para que se ponga en execución la dicha vendición, como vereis por el traslado de su memorial que va con ésta, el qual ha parescido remitiros, para que, comunicándolo con la Audiencia y Advogado fiscal y oydas las partes del Convento y de Juan Baguer y de los Vezinos y Moradores de los dichos Lugares, veais lo que conviniere y me aviseis particularmente de lo que parescerá, para que, entendido, se pueda probeher mejor lo que fuere justo. Datis en Valladolid a primero de Agosto de M.DC.XV.

Yo el Rey.

Agustin Villanueva, Secretario.

XLIV

Felip III ordena al seu Ambaixador de Roma, Duc de Taurisano, que faci diligències per tal que el Pirorat de Ruesta sigui restituït al monestir.

El Rey. Illustre Duque de Taurisano, de mi Consejo y mi Embaxador. Por parte del Abad y Monges del Monasterio de San Juan de la Peña, en mi Reyno de Aragón, me ha sido hecha relación, que entre otros Prioratos que aquella Casa tiene por dotación y merced de los Serenissimos Reyes, mis Predecessores, es el de la Villa de Ruesta en la Val de Onsella, y que haviéndole

tenido siempre Monges de la misma Casa, abrá más de sessenta años que está agenado de ella, y su Santidad lo ha probenido in commendam en Clérigos seglares; habiendo tenido este abuso principio de la renunciación que hizo del dicho Priorato un Monge de aquella Casa en un Clérigo seglar, Deudo suyo, lo qual se ha ido continuando hasta el día de oy, que lo tiene el Doctor Viturian Garcés de Barbastro, por resignación de un tio suyo. Suplicándome que, teniendo consideración con que aquella Casa es la más antigua del Reyno de Aragón, y dotación de los Serenísimos Reyes de él, favorecida con particulares privilegios y gracias, muy probe de fábrica por no havérsele aumentado desde su principio cosa alguna y crecido los precios de todas las cosas y las necesidades, sea servido mandar que se restituya a la dicha casa el dicho Priorato; y porque, por la devoción que tengo a ella, y deseo que no solo se conserve sino que vaya en aumento por el servicio que en ella se hace a nuestro Señor, y ser tan antigua y principal, olgaré que se le restituya el dicho Priorato: Os encargo y mando que hagáis para esto todas las diligencias necesarias, hablando a su Santidad sobre ello de mi parte, y a las demás Personas que conviniere; que en ello seré muy servido. Datis en Valladolid a XXII de Agosto de M. DCXV.

Yo el Rey.

Agustin de Villanueva, Secretario.

XLV

De Felip III al mateix Ambaixador per tal que les col·lacions dels beneficis del monestir siguin fetes mitjançant lletres testimoniales de l' Abat.

El Rey. Illustre Duque de Taurisano, de mi Consejo. Por parte del Abad, Monges y Convento de San Juan de la Peña, en mi Reyno de Aragón, me han dado un Memorial, en que refiere que hay en él algunos Beneficios Reglares, que se instituyeron en tiempos passados de los bienes y hazienda que dieron los serenísimos Reyes de Aragón, mis predecesores, que los fundaron, y que la provisión y colación de dichos Beneficios la acostumbraba hazer y hazian los Abades en todos los meses, proveiendo en los Monges que les parescian más a propósito y beneméritos, sin traer jamás Bullas de Roma para ellos; y que de treyta años a esta parte se ha introducido, que en los ocho Meses reserbados conforme a reglas de Canzilleria se probehen los beneficis que bacan en ellos, en esa Corte: de lo qual se siguen muy grandes inconve-

nientes, anssi para la dicha Casa como para otras en que se a introducido esta costumbre; porque, demás que se probehen en algunas personas que no son religiosas y muchas veces no de la satisfacción y partes necesarias y que son causa de inquietudes a los Monasterios, los Monges viven desasosegados, atendiendo a procurar favores en Roma para ser proveidos por su Santidad en las vacantes; por lo qual se les dan los dichos beneficios muy cargados de pensiones, porque cada uno, por salir con su intento, ofrece que consentirá la que se le impusiere, con que no les queda para emplearla en beneficio del Monasterio, y que muchos viven desconsolados, porque, habiendo servido y trabajado en la Religión, nunca alcanzan semejantes premios por no tener favores y berse preferidos de quien los tiene, lo qual es ocasión que algunos Religiosos se atreben a hir a esa Corte a solo pretender y aguardar semejantes vacantes, con grande escándalo y daño de sus Monasterios; pues, demás de la falta que hazen en ellos, piden alimentos y que se les imbie el sustento necesario, so color de algunos títulos que representan. Suplicándome, en consideración de lo sobredicho, sea servido de favorecerles para que su Santidad dé facultad a la dicha Casa y Convento, que todos los Beneficios regulares de ella, se probean en los meses reservados, con letras testimoniales del Abad o Capítulo, en sede Vacante, como se probehen los Beneficios Curatos por los Ordinarios conforme al santo Concilio de Trento; pues, demás que con esto se evitarán los inconbenientes referidos, no se hará daño a la Cámara Apostólica, pues, en todos los dichos Meses se despacharán Bullas de su Santidad con las letras testimoniales, y se pagarán los drechos dellas. Y habiéndose visto particularmente y considerado lo que refieren, y que de ponerse en egecución lo que los dichos Abad y Convento pretenden, se sigue servicio de nuestro Señor, en beneficio de aquella Casa: por la afición y devoción que le tengo, y las razones que ay para mirar por su conservación y aumento, seré muy servido. Y assi os encargo y mando, que hableis a su Santidad en mi nombre sobre ello, y le supliqueis tenga por bien conceder al dicho Abad y Convento de S. Juan de la Peña: que la provisión de los dichos Beneficios se haga en Monges de aquella Casa con letras testimoniales del Abad, o Capítulo, sede vacante, de la manera que lo suplican; y para facilitarlo hareis todas las demás diligencias que fueren necesarias, que en ello seremos de vos muy serbido. Datis en Valladolid a XXII de Agosto de M. DCXV.

Yo el Rey.

Agustin Villanueva, Secretario.

XLVI

Felip III demana al Virrei d'Aragó informes sobre la conveniència d'una almoyna que el monestir sol·licita per l'acabament d'un edifici.

El Rey. Illustre Marqués, Primo, mi Lugarteniente y Capitán general. El Abad y Monges de S. Juan de la Peña me han representado en un Memorial, que por su parte me han dado, la antigüedad, devoción y calidad de aquella casa, lo que se sirve a Dios en ella, quan poco aumentada está de lo que fué en sus principios, y la necesidad precisa que tienen de labrar un quarto para tener más cómoda habitación y poder llevar la aspereza de la tierra, el qual han comenzado, y por no tener con que continuar la obra, ha parado, y suplicándome que por todo lo dicho y otras razones que vereis por el traslado del dicho Memorial que va con ésta, sea servido mandarles hazer alguna limosna para acabar el dicho quarto; y porque antes de hazerlo quiero tener vuestra información, os encargo y mando que tomándola de lo que refieren, me aviseis de lo que halláredes, con vuestro parecer. Datis en Valladolid a XXIX de Agosto de M. DCXV.

Yo el Rey.

Agustin Villanueva Secretario.

XLVII

El Virrei d'Aragó tramet a Felip III els informes demanats en la precedent.

Señor. Para satisfacer a lo que Vuestra Magestad me manda por su Real Carta de XXIX de Agosto sobre la merced que el Abad y Monges del Monasterio de San Juan de la Peña suplican a Vuestra Magestad les haga limosna y merced de alguna cantidad para poder continuar y acabar la fábrica del quarto de Casa que tienen comenzado a labrar, me he informado de testigos fidedignos, de lo que el Memorial que han dado a Vuestra Magestad refiere, cuyo traslado se ha servido remitirme; y de la dicha información resulta, que el dicho Monasterio es fundación Real del Patrimonio de Vuestra Magestad y antiquísimo, en el qual hay sepultados trece Reyes, y que el sitio dél es muy áspero y fragoso y casi inhabitable, porque en todo el Inbierno no le da el sol, y es frigidísimo y muy sugeto a niebes, y el ir a él es con algún

peligro por ser el camino por muchas partes de suerte que le han de reparar con maderos y tablas: la Casa está fundada debajo de una peña, como una cueba grande, y tiene dentro algunas fuentes, por ser el sitio muy húmedo, que es ocasión caygan de ordinario algunos pedazos de la peña que unden y maltratan los tejados, que es ocasión de ofrecérseles muchos gastos, y allí son muy mayores que en otras partes los de las obras por ser muy costosos los portes de los materiales por la aspereza y peligro del camino, a más de los muchos que cada dia se les ofrecen con los pleytos continuos que con los Lugares vezinos y otros tienen, sin poderlos escusar, y su renta es tan ténue que no pueden acudir con ella a lo uno ni lo otro, después que le dismembraron sus rentas para erigir Obispo en Jacca, que casi se hizo con ellas, porque entonces las tenia muy abundantes, y que para la habitación del Abad y Monges y de otras personas principales que ban a dicha Casa es necesario labrar el dicho quarto; que para metello en perfección son menester tres mil escudos o más; sin tener con que poder acudir a ello por los continuos y ordinarios gastos que se les ofrecen en las cosas arriba referidas, en la ospitalidad y limosna de los Pobres y Pasageros que allí acuden, y estos dos últimos años, por haver sido tan estériles y caros, ha sido con exceso; y ansi está empeñado el Monasterio en algunas cantidades. Y por haberse quemado en tres ocasiones, se le han perdido muchas rentas. Esto es lo que e hallado por la información que e hecho; en consideración de lo qual y de ser un convento de tanta autoridad y donde ay tantos Reyes sepultados, parece que Vuestra Magestad justíssimamente deve mantener y engrandecerlo y estimarlo y hazelle la merced que en la presente ocasión suplican respeto de su necesidad, que representan, en la cantidad que a Vuestra Magestad juzgare convenir y fuere servido. Dios guarde a Vuestra Magestad muchos años como la Christiandad ha menester. Zaragoza XIX de Deziembre del año M.DCXV.

El Virrey de Aragon.

XLVIII

Felip III suplica al Papa Pau V que no permeti es donguin «in commendam» els beneficis i Abadies de la Congregació Claustreal.

Muy santo Padre. Al Duque de Taurisano, Conde de Castro, del mi Consejo y mi Embaxador, he mandado escribir lo que dél entenderá Vuestra Santidad sobre que no se dé lugar a que, con siniestras relaciones, se obtenga de

Vuestra Santidad gracias de las Abadias, Prioratos y otros Beneficios de la Orden de San Benito de la Congregación Tarraconense, que ha petición del Rey, mi Padre y Señor que haya gloria, y con gasto de muchos millares de Ducados en tiempo del Papa Clemente VIII se unieron al Colegio de Lérida y otras Abadias de dicha Religión, como se entiende lo a hecho Bernardo Villaseca impetrando la Abadia de San Lorenzo de Bagá y Priorato de San Ponce unido a dicho Collegio, y que harán lo mesmo otras personas inquietas en essa Corte, las quales las ban impetrando en encomienda, y no en título, aún en cosas prohibidas por el Concilio de Trento, de que resulta muy grande daño a las dichas Abadias y Beneficios, anssi en lo temporal como en lo espiritual. Suplico a Vuestra Santidad que, dando entera fee y crehencia, tenga por bien de mandar que anssi se haga, que en ello resciviré singular gracia y beneficio de Vuestra Beatitud. Cuya muy Santa persona nuestro Señor guarde al próspero y felice regimiento de su universal Iglesia. De Madrid a XIX de Henero M.DCXVI. De Vuestra Santidad muy humilde y devoto hijo, Don Phelipe, por la gracia de Dios, Rey de Castilla, de Aragón, de León, de las dos Sicilias, de Hyerusalém, de Portugal, de Navarra y de las Indias etc. que sus muy santos pies y manos beso.

El Rey.

Don Francisco Gasol, Secretario.

XLIX

Felip III ordena al Duc de Taurisano, Ambaixador a Roma, que urgeixi al Papa el compliment dels estatuts referents als beneficis del Col·legi de Lleida, etc.

El Rey. Illustre Duque, del nuestro Consejo y nuestro Embaxador. Con mi Carta de los seis de Diciembre de mil seiscientos y catorce os mandé escribir, cómo por parte de los Presidentes de la Orden de San Benito de la Congregación Tarraconense me avia sido hecha relación, que haviendo la Santidad del Papa Clemente VIII, a instancia del Rey, mi Padre y Señor que aya gloria, erigido un Colegio en la ciudad de Lérida para estudiar los Monjes de dicha Religión, y para sustento de ellos unido algunas Abadias y Prioratos de la mesma Religion al dicho Colegio: y en virtud de la Bulla de la dicha unión tomádose possessión pacífica de ellos como han ido vacando, por lo qual ha florecido y florece el dicho Colegio en letras, virtud y christiandad: Haviendo vacado en dias pasados la Abadia de Sanct Lorenzo de Bagá y Prio-

rato de Sanct Ponce, unidos al dicho Colegio, y tomado, en virtud de la dicha Bulla, el Retor de dicho Colegio possession de la dicha Abadia y Priorato, Bernardo Vilaseca les avia impetrado de su Santidad: y que convenia a mi Real servicio, representásedes a su Santidad tubiese por bien de no dar lugar en manera alguna, que a nadie se hiciesen semejantes gracias de Abadias y Prioratos unidos a dicho Colegio, y que saliésedes a impugnarlas como subrepticias y en notable perjuicio de dicho Colegio, y uniones canónicamente hechas. Y como de nuevo se aya entendido, que sin embargo de esto el dicho Vilaseca ha obtenido de su Santidad un Breve Cameral, en virtud del qual pretendió tomar possession de la dicha Abadia y Priorato: y haviéndose contradicho la dicha possession, en doce de Noviembre passado ha obtenido declaración de la Rota de que el dicho Breve Cameral se aya de executar no obstante la dicha unión, y que para ello vastaba haverse justificado que el último posehedor de la dicha Abadia la tenia en encomienda y ser muerto en possession de ella, no atendiendo que en la Bulla de la dicha unión quiso y expresamente declaró su Santidad que las dichas uniones tuviesen lugar aunque los Beneficios unidos se obtuviesen en encomienda, ni a otras razones y fundamentos, que por parte de dicho Colegio se propusieron; a la qual declaración se entiende no diera lugar su Santidad si por mi parte, con las diligencias y veras que convenia, se le representaran las razones arriba dichas y los notables inconvenientes y perjuicios que se seguian a estas y a todas las demás uniones hechas a petición de mi Padre y Señor, con gasto de tantos millares de ducados que, por razón de ellas, an entrado en la Cámara Apostólica y a sus Ministros. Y siendo este negocio de tanta consideración, no solo se ha llevado de mi parte con poco calor, pero ni ha havido cuidado de avisarme de lo que en esto avia passado; de que resulta tener asidero las Personas interesadas en las dichas uniones de quejarse justamente, y lo peor es que no ha de parar en esto el daño, pues, con el exemplar de dicha Abadia y Priorato, se entiende que otras Personas inquietas van impetrando las Dignidades y Beneficios que van vacando, ansi los unidos a dicho Colegio como otras Abadias, con menos respeto de lo que deven a mi servicio, siendo vasallos mios los que procuran estas gracias; y porque no es justo que cosas como éstas se disimulen, os encargo y mando que de nuevo deis vivas quejas y hagáis muy apretados officios con su Santidad en virtud de la Carta de crehencia que será con ésta, para que no dé lugar a semejantes atrevimientos, reprimiendo a sus Ministros que favorecen y fomentan tan injustas pretensiones; y vos deis orden a mi Agente en esa Corte, y a las Personas que en mi Real nombre huvieren de tratar mis negocios, que lo hagan con el calor y veras, que la calidad de ellos

requiere; y de lo contrario quedará tan deservido, como obligado de procurar el remedio. También representareis a su Santidad de mi parte que he entendido que se probehen algunas Abadías, Prioratos y otros Beneficios Regulares en encomienda, no solo los que posehian en la misma manera los últimos posehedores, pero aún los que obtenian en título, contra lo que está dispuesto por el sagrado Concilio de Trento; y que pues los daños que resultan de esto, así en lo temporal como en lo espiritual, son tantos y tan notables, se sirva mandar que no se den las Abadías, Prioratos y Beneficios Regulares, cuya provisión tocara a su Santidad, sino en título, pues de ello será nuestro Señor muy servido, y se evitarán los dichos daños que de semejantes provisiones vemos cada día resultar. Datis en Madrid a XXII de Febrero de M.DCXVI.

Yo el Rey.

Don Francisco Gasol, Secretario.

L

El Secretari del Consell suprem d'Aragó manifesta, en nom del mateix, al Duc de Taurisano les queixes de la Congregació contra Pere Cosida.

Por la carta que será con ésta de su Magestad, verá vuestra Excelencia que por parte de los Presidentes de la Religión de Sanct Benito de la Provincia de Tarragona se han representado a su Magestad muchas quejas del poco cuidado que en esa Corte tiene Pedro Cosida de los negocios de los Reynos de la Corona de Aragón, y particularmente en lo que agora se escribe a Vuestra Excelencia a cerca de la Abadía de Sanct Lorenzo y Priorato de Sanct Ponce, Orden de Sanct Benito, que aún no se ha avisado a su Magestad ni al Consejo de lo que se ha hecho, atribuyendo las Partes la culpa de esto solamente al dicho Pedro Cosida, diciendo que quiere contemporizar y complacer al Datario y otros Ministros de ay para tener Beneficios en que cargar pensiones, alcanzando la posesión de los Beneficios, o no, o por otros particulares respetos; y así el Consejo me ha dado orden que con ésta lo signifique a Vuestra Excelencia, encaresciéndole la calidad de estos negocios, como lo hago, porque es grande y en ellos se interesa el Patronazgo Real, y es bien común de aquella Congregación. Suplico a Vuestra Excelencia se sirva de tener la mano muy apretada para que se cumpla el thenor de dicha carta, procurando el reparo de estos daños, como se confía de Vuestra Excelencia, cuya Persona nuestro Señor guarde. De Madrid a XXII de Febrero, año M.DCXVI.

Don Francisco Gasol, Secretario.

LI

Del mateix Pere Cosida, Agent del Rei a Roma, exposant-li les queixes de la Congregació contra d'ell.

Por parte de los Presidentes de la Religión de Sanct Benito de la Provincia de Tarragona se ha representado a su Magestad muchas quexas del poco cuidado, que en esa Corte se tiene de los negocios de los Reynos de la Corona de Aragón, y el descuido, que particularmente se ha tenido en lo que haora se escribe de la Abadia de Sanct Lorenzo y Priorato de Sanct Ponce, Orden de Sanct Benito, que aún no se ha avisado a su Magestad ni al Consejo de lo que se a hecho; pésame por lo que soy servidor de vuestra merced, y que las partes le atribuan la culpa desto, porque dicen que vuestra merced quiere contemporizar y complazer al Datario y a sus ministros en essa Corte para tener beneficios en que cargar pensiones, como los cargan, alcanzada la possessión de los Beneficios, o no, o por otros fines particulares; y ansi el Consejo me ha dado orden que lo escriba al Señor Embaxador acompañada la que va para su Excelencia con otra en crehencia a su Santidad, encargándole que tenga la mano muy apretada en el remedio, y a vuestra merced se lo advierto para que pueda reparar los daños y escusar las quexas; olgaré yo, que sea satisfaciendo de manera que no falte vuestra merced a sus obligaciones, siendo cierto, que en todo lo que yo valiere, he de servirle y he procurado disculparle. Dios guarde a vuestra merced. En Madrid a XXII de Febrero de M.DC.XVI.

Don Francisco Gasol, Secretario.

LII

Felip III remet al Virrei d'Aragó l'afer de la venda de l'Honor de Senegue que el monestir fa a Joan Baguer.

El Rey. Illustre Marqués, Primo, mi Lugarteniente y Capitán general. Hase visto vuestra carta de XIII de Enero y el parecer dessa Real Audiencia y Advogado fiscal sobre la honor de Senegue que ha tratado de vender el Monasterio de San Juan de la Peña a Juan Baguer, y ansi mismo lo que por ambas partes se ha representado y alegado en razón de esto; y porque dizen que todavia tienen cosas de nuebo que alegar y privilegios que mostrar en confir-

mación de su pretensión, ha parecido bolber a remitiros este negocio para que, oyendo de nuevo a todas las partes en todo lo que quisieren dezir y representar de palabra y por escrito, y comunicándolo con los de la Audiencia criminal y Advogado fiscal, me aviseis de su parecer, para que visto, se tome la resolución que conviniere a mi servicio. Datis en Madrid a XVII de Marzo de M.DCXVI.

Yo el Rey.

Agustín Villanueva, Secretario.

LIII

Felip III encarrega al Virrei d'Aragó que procuri la renúncia de Pere Garcés al Priorat de Ruesta, etc.

El Rey. Illustre Marqués, Primo, mi Lugarteniente y Capitán general. Por parte del Abad, Monges y Convento de San Juan de la Peña me han hecho relación que entre otros Prioratos de que lo dotaron los Serenísimos Reyes desse Reyno, mis predecesores, fué el de Villa de Ruesta, el qual ha más de sesenta años que lo provee su Santidad en clérigos seculares in comendam, y haora por renunciación de Victorián Garcés, Canónigo de Barbastro, lo tiene el Doctor Pedro Garcés su sobrino, y antes lo tubo el Doctor Juan Garcés, Canónigo de Huesca, todo por regresso, sin dar lugar a que vaque, porque el dicho Monasterio no puede cobrarlo, de que se le sigue muy grande daño. Suplícanme, sea servido escriviros y encargaros que procureis que el dicho Doctor Pedro Garcés, que haora lo tiene, lo renuncie desde luego en favor del dicho Monasterio, dándole alguna pensión cóngrua, durante su vida, y que ansi mesmo deis orden se acabe con brevedad el pleyto que el dicho Monasterio ha más de diez años que trata con los Canónigos y Cavildo de Barbastro sobre las rentas del Priorato de la Raga; y haviendo parecido justo lo uno y lo otro, os encargo y mando que por los medios que os parescieren más propósito procureis que el dicho Doctor Pedro Garcés renuncie desde luego el dicho Priorato de Ruesta en favor del Monasterio de Sanct Juan de la Peña, dándole por él la pensión que fuere justo durante su vida, y dareis orden que se despache y acabe el pleyto que trae con los Canónigos y Cavildo de Barbastro con toda la brevedad que se pudiere y la Justicia diere lugar, que de todo quedaré muy servido. Datis en Aranjuez a VII de Mayo de M.DCXVI.

Yo el Rey.

Agustín Villanueva, Secretario.

LIV

Felip IV demana al Bisbe de Pamplona el «autos» de col'loció del Priorat de Larraga a favor de Miquel Martín.

El Rey. Muy Reverendo en Christo Padre, Obispo de Pamplona, mi fiel consejero, o a vuestro Provvisor, o Vicario general, o a qualquier otra persona a quien lo contenido en esta mi cédula toca o puede tocar en qualquier manera: saved que el Licenciado Don Miguel Martin, a quien presenté al Priorato de Larraga, me ha hecho relación que, en virtud de mi presentación, habiendo provado la narrativa de ella, le haveys hecho colación y dado la possessión de dicho Priorato, y, para que en todo tiempo conste de mi drecho, combiene se traygan los autos de colación y possessión y los demás que se hubieren caussado ante vos en razón del dicho Priorato, todo ello originalmente, a mi Consejo de la Cámara; y, haviéndose visto en él, lo e tenido por bien, y os ruego y encargo que luego como con esta mi cédula fuéredes requeridos, embieis al dicho mi Consejo de la Cámara, a manos de Jorge de Tovar, mi secretario en él, todos los autos que en razón de lo sobredicho se han hecho y caussado ante vos, originalmente, que assi combiene a mi servicio y al drecho de mi Patronadgo, y no hagais lo contrario en manera alguna. Fecha en Aranjuez a diez de Mayo de mil y seyscientos y veinte y dos.

Yo el Rey

Por mandado del Rey nuestro Señor.

Jorge de Tovar, Secretario.

LV

Felip IV demana rogatives pels successos de la monarquia.

El Rey. Venerable y amado nuestro. Por la confianza tan grande con que estoy de que ha de ayudar Dios mis direcciones, las he puesto todas en sus manos, y le he supplicado y supplico instantemente las gobierne y apadrine con su Divina providencia para que de todas se consiga su mayor servicio, y desseando que propicio oyesse nuestros ruegos, os escribí los dias passados

encargando os se hiziessen continuas oraciones, castigando peccados públicos corrigiessen los vicios y se reformassen las costumbres, y aún que devo fiar de vuestro cuydado el zelo de la execución, todavia con ocaſión de crezer tanto los riesgos y las contingencias según los avisos, y temiendo justamente no tengamos a Dios enojado, me ha parecido que se aviven las rogativas, y que con mayor calor se trate de estorvar pecados, y enmendar los vicios, procurando que el exemplo de los que gobiernan facelite la reſormación de los súbditos, y que el castigo de los malos prevenga el escarmiento en todos. Para lo qual, demás de bolver a escriviros lo mismo que con las pasadas y tanto con mayor aprieto quanto obligan las necesidades y riesgos presentes: He querido encargaros de nuebo, que, continuándose las mismas oraciones muy frequentes en essa casa, se particularize el pedir en ellas por los sucesos de toda mi Monarquía este año, velando mucho en lo que es tan proprio vuestro y en amonestar a la virtud a todos; y de quince a quince días me dareis cuenta de lo que en esto se fuere haziendo y de los excessos y pecados que se fueren castigando, en que me servireis. Datis en Madrid a IIII de Marzo, M.DCXXXIX.

Yo el Rey.

Vidit Car.^{tis} (sic) Vidit Vico Reg., Vidit Magarola Reg., Vidit Bayetola Reg.
 Petrus de Villanueva, Secretarius.

LVI

Felip IV encarrega noves rogatives amb motiu de la guerra d'Itàlia.

El Rey. Venerable y amado nuestro. El principio que este año ha tenido la campaña en Italia ha sido tan poco afortunada con la pérdida de Don Martin de Aragón, que nos obliga a pedir a Dios con afectuosas oraciones tome por su cuenta su divina Magestad el amparo de toda mi Monarquía, como causa tan únicamente suya, y, aunque por otras órdenes he mandado con el mismo intento que se hagan particulares rogativas y oraciones universales, oy que parecen se avezinan más los riesgos, y que llega el caso de verlos más de cerca, después de haver hecho de nuestra parte lo que cave en la humana providencia en todo género de prevenciones para todas partes, que deviendo esto y fiando más de la fidelidad y amor con que me han asistido mis vasallos en todas partes, con todo esso confio menos en los sucesos acordándome de lo poco que tenemos obligado a Dios, y confesándolo todo inútil si nos

faltase un solo instante su divino auxilio; y assi quiero que con mayor effi-
cacia se hagan nuevas y más apretadas oraciones particulares y universales, y
assi os encargo ordeneys en essa Casa se cumpla con ello con el cuydado y
desvelo que acostumbrays, estando con mucho cuydado y celo de trabajar en
que se quiten los peccados públicos y escandalosos, reformar las costumbres y
vicios, y administrar justicia, en que me servireis. Datis en Madrid a seis de
Mayo, M.DCXXXIX

Yo el Rey.

Vidit Car.^{us} (sic) Vidit Vico Reg., Vidit Magarola Reg. Vidit Bayetola Reg.
Petrus de Villanueva, Secretarius.

LVII

Felíp IV al Mestre Racional d'Aragó: mana-li lliurar al nou Abat la meitat dels
fruits i rendes de la vacant.

El Rey. Magnífico y amado Consejero. En nombre del Abad y Monasterio
de Sanct Juan de la Peña de la Orden de St. Benito, en esse Reyno, se me
ha representado, que, con mi Real Provisión dada en essa ciudad de Zaragoza
a siete de Deziembre de seiscientos quarenta y tres, les hize merced de conce-
derles que un Religioso dél tenga el gobierno de las vacantes de aquella Aba-
dia, y que de lo que quedare líquido de la administración de sus fructos y rentas,
pagados los cargos ordinarios della, se aplique la mitad en beneficio del mis-
mo Monasterio, y la otra mitad se reserve para el Abad que fuere nombrado
en dicha Abadia. Y que haviéndose acudido haora por parte del dicho Monas-
terio a dar quantas en esse officio (como están obligados por la mesma pro-
vissión arriba calendada) de la administración desta última vacante, se les ha
puesto reparo en tomárselas con motivo de que unas palabras generales pues-
tas en el dicho despacho que son: *quedando la otra mitad en beneficio de los a
quien tocare*: suponen que puedo aplicar esta mitad a quien fuere servido y
que assi no ha de ceder en beneficio del Abad successor en la Abadia. Y me
suplican les haga merced de mandar expressar la inteligencia de dichas palabras
y ser mi Real voluntad que lo que quedare de la dicha administración (paga-
dos los cargos ordinarios) se aplique la mitad en beneficio del dicho Monas-
terio y la otra mitad al Abad que fuere nombrado para la dicha Abadia (co-
mo ba dicho) para que cese la duda que se les ha puesto en esse officio y no
la haya por dicha razón en la admisión desta quenta, ni en las que adelante

se offrecieren de dichas vacantes. Y porque lo he tenido por bien, os encargo y mando que executeys el despacho de esta gracia arriba calendada en la conformidad que me supplican el Abad y Monasterio porque esta [es] mi intención. Y que si teneis algunas razones en contrario, las digays, para que vistas, pueda ordenar lo que más convenga a mi servicio. Datis en Madrid a VIII de Febrero. M.DC.XXXXVIII

Yo el Rey.

Vidit Bayetola Vicecancellarius, Vidit Comes de Robres Reg. Vidit Castellot. Reg., Vidit Francisco de Villanueva, Vidit x̄pl Cresp̄r̄c, [sic] Reg. Vidit Hortigas Reg. Vidit Don Petrus de Villacampa Reg. Petrus de Villanueva, Protonotarius.

In div. Arag. XIX, folio CCXXXX.

LVIII

Felip IV demana informes al Virrei d'Aragó sobre l'agregació al monestir del Benefici de Latiesas i Priorat de la Raga.

El Rey. Muy Reverendo en Christo Padre Arzobispo de Zaragoza, de mi Consejo de Estado, mi Lugarteniente y Capitán general. Por parte del Monasterio Real de S. Juan de la Peña, en esse Reyno, se me ha representado lo mucho que convendria, para el mayor culto Divino, agregar al Monasterio el Beneficio de Latiesas y el Priorato de la Raga, para añadirle dos Monges más (como largamente vereis por la copia del Memorial que se os remite con ésta). Y antes de tomar resolución, ha parecido encargaros, que me informeis y digais vuestro parecer sobre esta materia, para que, con noticia de todo, mande lo que más convenga. Datis en Madrid a XX de Junio M.DCLVIII.

Yo el Rey.

Hieronimus Villanueva, Protonotarius.

LIX

La Reina Gobernadora Mariana d'Àustria assabenta al Comissari General de la Croada, Antoni de Benavides, de la condonació feta al monestir de la paga del «subsídio y escusado», suspensió d'Abadiat.

La Reyna Gobernadora. Licenciado Don Antonio de Venavides y Vazán, Caballero del Orden de Alcántara, Arzediano de Alcaraz, Dignidad y Canónigo

de la santa Iglesia de Toledo, Sumiller de Cortina del Rey mi hijo, de su Consejo, y Comissario Apostólico general de la Santa Cruzada y demás gracias, y los del Consejo y Contaduria Mayor de ella. Vien saveis que, por orden mia de diez y ocho de Junio próximo pasado, mandé que, para que se pueda reedificar con toda brevedad el Real Monasterio de san Juan de la Peña, havia resuelto (por la memoria de estar sepultados en él los primeros Reyes de Aragón, y su antigüedad) que se suspenda por aora la provissión de su Abadia, que está vaca, aplicándose sus frutos y rentas para la fábrica, y assí mismo, que mientras durare esta aplicación se le deje la parte que contribuye por el subsidio y excusado de ella, y de las rentas del Monasterio y Monges; y, visto en este Consejo, fué de parecer podia relevarles por quatro años del subsidio y excusado; y en esta conformidad dareis los despachos necesarios, para que, de lo que se reparte de subsidio y excusado al dicho Monasterio de San Juan de la Peña, no se cobre maravedís algunos por tiempo de quatro años, que an de empezar a correr desde el dia de la fecha desta mi Cédula, aplicándose esta cantidad para la fábrica del dicho Monasterio; que yo lo tengo asi por vien, y os relievio de qualquier culpa o cargo que por ello se os pueda imputar. Fecha en Madrid a IX de Julio de M.DC.LXXV años.

Yo la Reina.

Por mandado de su Magestad.

Joseph de Torres, Secretario.

LX

La Reina Gobernadora Mariana d'Àustria participa al monestir la condonació de la paga del «subsidio y excusado» i suspensió d'Abadiat.

La Reina Gobernadora. Amados nuestros, el Prior Mayor del Claustro y Monges del Real Monasterio de S. Juan de la Peña. Haviéndome representado el Dr. F. Miguel Jordán, monge de esse Real Monasterio, en vuestro nombre, el desconsuelo y sentimiento con que os hallais por el incendio y ruina que padeció esa Real Casa y que no teneis medios para reedificarla, suplicándome mande aplicar los que más fueren de mi Real servicio para este efecto. Y condescendiendo con tan piadosa súplica, y deseando se continúe siempre en ese venerable santuario y Real casa el culto con que se ha alabado a nuestro Señor, rogándo y suplicándole, con vuestras oraciones y sacrificios, por el descanso y felicidad eterna de los Serenísimos Reyes, nuestros progenitores, que están

sepultados en ella, y juntamente por los buenos sucesos de esta Monarquía; y que será muy propio de mi Real obligación el procurar la restauración de esta ruina, y que no padezcays la descomodidad presente: en consideración de esto, he resuelto suspender por agora la provisión de la Abadía, que está vacca por muerte de Fray Juan Gerónimo Embid, y que se apliquen sus frutos y rentas para la fábrica; y assí mismo, he mandado que, por tiempo de quatro años, no se cobre el subsidio y excusado que paga la Abadía y rentas del Monasterio y Monges; y hazeros merced de seys mil ducados por una vez en expedientes que se beneficiaren por este mi Consejo Supremo de Aragón. Y para que se administren las rentas y hacienda de la Abadía con el cuydado que combiene, y por persona de la misma Casa, he nombrado por Ecónomo y Administrador dellas, mientras durare la dicha vacante y aplicación, al Prior Mayor que es o fuere del Claustro de dicho Monasterio. Y porque todo ceda en mayor beneficio de la fábrica, he mandado escribir a D. Juan de Austria, mi Primo, disponga con el officio de Maestre Racional de esse Reyno, os dé el arbitrio possible en la paga de los drechos de las quantas del Economato. De que he querido avisaros para que lo tengays entendido, y asseguraros que, si en adelante se ofrecieren otros effectos que puedan aplicarse para esta obra, lo haré, para que pueda acabarse y ponerse en su antiguo lustre y perfección. Datis en Madrid a XIII de Setiembre, M.DC.LXXV.

Yo la Reina.

Vidit D. Melchior de Navarra, Vicecancellarius. Vidit D. Petrus de Villacampa, Reg. Vidit D. Michaël de Çalba. Vidit Marchio de Castelnovo. Vidit D. Laurentius Matheu, Reg. Vidit Exea, Reg. Vidit Fernández de Heredia, Reg. Vidit D. Ioseph de Boxadas, Reg. D. Hieronimus Villanueva, Marchio de Villalva, Protonotarius.

LXI

Carles II fa saber al monestir la seva presa de possessió del Goven i sol·licita oracions pel seu felix regnat.

El Rey. Venerable y amado nuestro. Haviendo sido nuestro Señor servido de que haya llegado el dia de cumplir los años de mi menor edad para entrar (como he entrado) al gobierno de mis Reynos, he querido daros esta noticia para que lo tengays entendido y pidais a nuestro Señor, con la eficacia y de-

mostraciones públicas que se deve, enderece mis acciones a su santo servicio y al bien universal de mis vasallos, como su divina Magestad save que lo deseo. Encárgoos que por vuestra parte concurráis a este fin, haziendo que en vuestra iglesia se hagan muy fervorosas oraciones a nuestro Señor, que en ello seré servido. Datis en Madrid a XXIII de Deziembre de M.DCLXXV.

Yo el Rey.

Vidit D. Melchior de Navarra, Vicecancellarius. Vidit D. Petrus Villacampa, Reg. Vidit D. Michaël de de Çalba. Vidit D. Laurentius Matheu, Reg. Vidit Exea, Reg. Vidit Don Joseph de Boxades, Reg. D. Hieronimus Villanueva, Marchio de Villalva, Protonotarius.

LXII

Carles II demana altra vegada oracions per tal que Déu encamini el seu regnat.

El Rey. Venerable y amado nuestro. Siendo Dios, nuestro Señor, el origen y manantial de todos los bienes, y la oración el medio más eficaz y agradable a sus ojos para conseguirlos; atendiendo a la obligación en que su Magestad divina me ha puesto y el deseo que tengo de que se encaminen mis operaciones a su mayor gloria y servicio y a la mayor felicidad de mis vasallos: he resuelto encargáros que en todos los conventos de vuestra jurisdicción se hagan, a este fin, públicas y privadas oraciones, pues la causa es pública y particular, y que especialmente se hagan rogativas en aquellos Lugares, Capillas, Hermitas y Templos que fueren de más devoción, y donde Dios, nuestro Señor, con demostraciones de particular misericordia, hubiere dado a entender se agrada más de ser venerado, como lo fio de vuestro amor a mi servicio y a la causa pública, en que le recibiré de vos. Datis en Buen Retiro a XXVII de Febrero M.DCLXXVII

Yo el Rey.

Vidit Car. Praeses. Vidit D. Petrus Villacampa, Reg. Vidit Marchio de Castelново. Vidit D. Laurentius Matheu, Reg. Vidit Exea, Reg. Vidit Fernández ab Heredia, Reg. Vidit D. Joseph. de Boxadas Reg. D. Hieronimus Villanueva, Marchio de Villalba, Protonotarius.

LXIII

Carles II ordena al Prior corregir, dintre la seva jurisdicció, els pecats i abusos per aplacar Déu.

El Rey. Amados nuestros. Siendo el medio más seguro para que se consigan las felicidades comunes recurrir a nuestro Señor implorando su divino auxilio, particularmente cuando tanto le hemos menester en el tiempo presente, y el camino más cierto de lograrle es escusar escándalos y pecados públicos, exercitando la rectitud de la justicia en la distribución del premio y el castigo, y cultivando el ejercicio de las virtudes con el establecimiento de las buenas costumbres, detestación de vicios y emmiendas de los perjudiciales abusos que se han introducido: os encargo que, dandoos la mano con el Governador, Prelados y Ministros de esse Reyno, pongais sumo cuydado en el remedio de los daños públicos, atendiendo por todos los caminos posibles a la corrección de pecados en los distritos de vuestra jurisdicción, sin excepción de personas, inclinandó al amparo de los pobres en resguardo de la opresión de los poderosos, para solicitar los efectos de la divina misericordia a beneficio de mis Reynos y Dominios en la trabajosa constitución en que se hallan. En todo lo qual os encargo la conciencia, pues, aunque deveis hazerlo assi por vuestras indispensables obligaciones, se recrece a ellas la circunstancia de satisfacer yo a la mia. Executareislo en esta conformidad, porque assi combiene a mi servicio, y en que me daré por muy servido. Datis en Madrid a XXVII de Marzo de M.DC.LXXVII

Yo el Rey.

Vidit D. Petrus Villacampa, Reg. Vidit D. Laurentius Matheu, Reg. Vidit Exea, Reg. Vidit Fernández Heredia, Reg. Vidit D. Joseph de Boxadas, Reg. D. Hieronimus Villanueva Marchio de Villalba, Protonotarius.

LXIV

Carles II ordena processons i rogatives per tal d'aturar la peste declarada a Cartagena.

El Rey. Amado nuestro. Si bien se hacen quantas diligencias caven en la prudencia humana para atajar y preservarnos del mal contagioso que se padece en la ciudad de Cartagena y su campo, haviéndose ya extendido a la de

Murcia y villa de Totana, devemos passar a implorar los medios de la divina misericordia, pidiendo a Dios nuestro Señor que, usando de ella, nos asista en tan gran tribulación, para que el daño no pase adelante ni penetre a otras provincias; a cuió fin he tenido por conveniente encargaros (como lo hago) que, luego que recivais ésta, dispongais se hagan en ese Monasterio procesiones y rogativas con la mayor brevedad y devoción que fuere posible, en la forma que se ha hecho en semejantes ocasiones, que me será de toda gratitud. Datis en Madrid a XII de Junio de M.DC.LXXVII.

Yo el Rey.

Vidit D. Petrus de Villacampa, Reg. Vidit Fernández ab Heredia, Reg. Dⁿ. Francisco Izquierdo (?) de Berbegal, Secretario.

LXV

El President a Corts d'Aragó suplica al Rei vulgui concedir una pensió de mil ducats, durant 15 anys per la reedificació del monestir.

Señor. El antiguo y real Monasterio de San Juan de la Peña me a dado el memorial incluso, en que hace memoria de sus glorias y antigüedades, Panteón de los señores Reyes de Aragón, y de los muchos hijos que ha tenido, en virtud y letras, grandes; y concluye con la pobreza y falta de medios con que se halla para la rehedificación: y en consideración de ser cassa y sepulchro de los señores Reyes, suplica a V. Magestad sea servido hazerle merced de dos mil ducados de pensiones para este effecto, sobre el Arzobispado de Zaragoza, Obispados y demás Dignidades de este Reyno, con antelación a las concedidas.

La antigüedad y lustre de esta Cassa es tan notoria, que excusso referirla a vuestra Magestad. Tambien es notoria la pobreza con que se halla, que le será imposible la rehedificación si V. M., con su soberana grandeza, no la socorre; porque los cortos útiles de la vacante de la Abadía fructifican muy poco para esto. Y respecto de lo que combiene que quanto antes se vuelva a su antiguo ser y esplendor, y que siendo V. M. patrón y señor de ella debe favorecerla y ampararla con su gracia, entenderia que sería digna acción de la Real benignidad y grandeza de V. M. concederla mil ducados de pensión por tiempo de XV años, con antelación a todas las mercedes concedidas, pues, siendo causa pública la de esta rehedificación, deve ser preferida, para que, con este socorro y el de la vacante de la Abadía, vuelva el edificio a su ser primero y

esten con aquella reverencia y decencia, que se deve, los huesos de los señores Reyes antecesores de V. M., que mandará lo que más convenga. Zaragoza a IV de Octubre de M.D.C.LXXVII.

D. Pedro de Aragón.

D. Josep de Molina, Secretario.

Nota: El decreto del Rey dice: Como parece. (Nota del copista)

LXVI

Carles II comunica al Prior el seu intent de fer proclamar St. Josep Patró dels seus dominis.

El Rey. Venerable y amado nuestro. Por la devoción que profeso al glorioso S. Ioseph, he resuelto que sea declarado y recibido por tutelar en todos mis dominios, esperando que lograrán continuas felicidades por la intercesión de tan gran Santo; y he escrito participando a su Santidad para que venga en aprovar este religioso intento. Tendreislo entendido para dar cumplimento a esta mi resolución, que assí es mi voluntad. Datis en Madrid a XXXI de Diciembre M.DCLXXVIII.

Yo el Rey.

Vidit Petrus, Præses. Vidit Petrus Villacampa, Reg. Vidit D. Michael de Calva. Vidit D. Raphael de Vilosa, Reg. Vidit Xulvé, Reg. Vidit D. Georgius de Castelví. Vidit Antonius de Calatayud. D. Hieronimus de Villanueva, Marchio de Villalba, Protonotarius.

LXVII

Carles II relleva al monestir per quatre anys més de la paga del «subsídio y excusado» i provisió de l'Abadiat.

El Rey. Venerables, Devotos Religiosos y Amados mios. Por lo que Fray Miguel Jordán, monge de ese Real Monasterio, me ha representado, he entendido el estado de la fábrica y nueva reedificación de él, los medios que aveis gastado, demás de los que yo mandé aplicar, y todo lo demás que se os ofrece para adelantarla como deseais. Y teniendo yo consideración a vuestras súplicas

y a la satisfacción con que procedeis en la distribución de los medios de que os hize merced, consumiendo no solo ellos sino otros muchos que vosotros haveis aplicado, quitándoos el vestuario: he resuelto daros las gracias que merece vuestro zelo y aplicación, fiando que la continuareis con un mismo cuidado, pues, para que lo podais hacer mejor, os he hecho merced de relevaros por otros quatro años de la paga del subsidio y escusado, ordenando al Comissario General os dé los despachos necesarios. Tambien he resuelto que se suspenda la provisión de esa Abadía para que sus rentas se empleen en la fábrica de ese Santuario, y que por escusar cualquier escrúpulo, se escriba (como se ha executado) al Embaxador en Roma, lo ponga en la noticia de su Santidad, para que se sirva de dar su asenso. Y queda encargado este mi Consejo supremo de procurar hacer efectivos, cuanto antes, los seis mil ducados que estan concedidos a ese Convento para el mismo fin. De que ha parecido avisaros para que lo tengais entendido. Datis en Buen Retiro a X de Abril M.DC.LXXIX.

Yo el Rey.

Petrus, Praeses. Vidit D. Petrus Villacampa, Reg. Vidit D. Michael de Çalva. Vidit D. Raphael de Vilosa, Reg. Vidit D. Gregorius de Castelvi. Vidit Marchio de Castelnovo. Vidit Xulvé, Reg. D. Hieronimus de Villanueva, Marchio de Villalba, Prot.

LXVIII

Carles II comunica al Comissari de la Croada, Antoni de Benavides, el mateix de la lletra precedent.

El Rey. Licenciado Don Antonio de Benavides y Bazán, Cavallero de la Orden de Alcántara, Arcediano de Alcaraz, Dignidad y Canónigo de la santa Iglesia de Toledo, mi Sumiller de Cortina, de mi Consejo, Comissario Apostólico General de la Santa Cruzada y demás gracias en todos mis Reynos y Señorios etc.

Bien sabeis que la Reyna, mi Señora y Madre, por su Real Cédula de nueve de Julio del año pasado de mil y seiscientos y setenta y cinco, fué servida de hacer merced al Real Monasterio de San Juan de la Peña, para ayudar a la reedificación del Convento, de que no se cobrasen maravedís algunos de lo que se le reparte de subsidio y excusado, por quatro años, que cumplirán en nueve de Julio de este presente año, en consideración de estar

en él sepultados los primeros Reyes de Aragón. Y por orden mia de quatro de Abril de este año he sido servido de prorrogarles la gracia por otros quatro años más, que cumplirán en diez de Julio del año que viene mil seiscientos y ochenta y tres en la misma consideración. Y assi os encargo y mando deis y hagais dar al dicho Real Monasterio de San Juan de la Peña los despachos necesarios para que no se cobre de él lo que se le repartiere de subsidio y excusado hasta el dicho día diez de Julio del año que viene de mil y seiscientos y ochenta y tres por las Santas Iglesias de Aragón y Pamplona y otras donde tuvieren rentas que devan pagar subsidio o excusado; que assi es mi voluntad. Y os relievio de qualquier culpa o cargo que por ello se os pueda imputar. Fecha en Madrid a diez y seis de Abril de mil y seiscientos y settenta y nueve años.

Yo el Rey.

Por mandado del Rey, nuestro Señor.

Antonio de Zúpide Aponte.

LXIX

Carles II ordena rogatives amb motiu dels seus desposoris amb Maria Lluïsa d'Orleans.

El Rey. Venerable y Amado nuestro. Entendiéndose que el día veinte del corriente se celebrará mi desposorio en Paris con la Sereníssima Princesa Maria Luisa de Orleans, mi sobrina, y deviendo yo recurrir a nuestro Señor implorando de su divina gracia los favorables efectos de esta unión, os encargo que, en la conformidad que os dirá mi Lugarteniente y Capitán General, se celebre una missa solemne y se haga una procesión general a este intento; en que me daré por muy servido. Datis en Madrid a XIX de Agosto M. DC. LXXIX.

Yo el Rey.

Vidit D. Petrus Villacampa, Reg. Vidit Fernández ab Heredia, Reg. Vidit Xulvé, Reg. Vidit D. Michael de Çalva. Vidit Raphael de Villosa, Reg. Vidit D. Antonius de Calatayud. D. Heronimus Villanueva, Marchio de Villalva, Protonotarius.

LXX

Carles II encarrega al Prior de publicar dintre la seva jurisdicció la festa de Nra. Sra. del Patrocini.

El Rey. Venerable y Amado nuestro. Haviendo su Santidad, a instancia mia, venido en expedir el Breve cuja copia os entregará mi Lugarteniente General en ese Reyno, estendiendo a que en todos mis Reynos se celebre la festividad de Ntra. Sra. del Patrocinio, ha parecido encargaros (como lo hago) dispongais que se publique esta festividad en las Iglesias de vuestra jurisdicción, para que todos se hallen con esta noticia y puedan concurrir a su mayor celebridad; que en ello recibiré de vos muy grato servicio. Datis en Madrid a XXX de Agosto de M. DC. LXXIX. ¹

Vidit D. Petrus Villacampa, Reg. Vidit Fernández ab Heredia, Reg. Vidit D. Michael de Çalva. Vidit D. Raphael de Vilosa, Reg. Vidit D. Laurentius Matheu, Reg. D. Hieronimus de Villanueva, Marchio de Villalba, Prothonotarius.

LXXI

Carles II ordena rogatives contra la peste.

El Rey. Venerables y Amados nuestros. Continuándose tantos años ha las enfermedades contagiosas y pestilentes en diferentes ciudades y lugares de estos Reynos, he resuelto que se hagan rogativas mui fervorosas a Dios, nuestro Señor, por medio de su Santísima Madre, para que, por su intercessión, se sirva de aplacarlas y extinguir las; y assi os encargo que lo ejecuteis por vuestra parte, fiando de vuestro celo del bien común que lo dispondreis con la devoción que se espera de vuestras obligaciones y se ha estilado en otras ocasiones: en que me daré por muy servido. Datis en Madrid a X de Agosto, M. DC. LXXXI.

Yo el Rey.

Petrus, Praeses. Vidit D. Petrus Villacampa, Reg. Vidit Xulvé, Reg. Vidit D. Michael Çalva. Vidit Marchio Canales. D. Hieronimus Villanueva, Marchio de Villalva, Prot.

1) Manca la signatura del Rei.

LXXII

Carles II insisteix sobre el mateix.

El Rey. Amados nuestros. Haviéndose tenido noticias ciertas de que las enfermedades contagiosas se han acercado a la Corte más que el año pasado, pues se está padeciendo este trabajo en la Puebla de Alcozer, he resuelto que para implorar la divina misericordia, a fin de aplacar el enojo que manifiesta nuestro Señor en la duración y permanencia de él, se hagan rogativas generales en todas partes. Encárgoos que en conformidad de ello, y que se ha acostumbrado en otras ocasiones, dispongais que se hagan muy fervorosas rogativas y oraciones a este fin, en las Iglesias de vuestra jurisdicción; y que todos rueguen a Dios, poniendo por intercesora a su santísima Madre, para que mitigue su ira, librándonos de las enfermedades pestilentes que en aquel Lugar y otras partes se padecen, y que se digne de extinguirlas: como lo fio de vuestro zelo y obligaciones a mi servicio, y beneficio común de estos Reynos. Datis en Madrid a IIII de Julio, M.DC.LXXXII.

Yo el Rey.

Vidit Xulvé, Reg. Vidit D. Joseph Rull, Reg. Vidit Marchio de Castellano. Vidit Pastor, Reg. D. Hieronimus Villanueva, Marchio de Villalva, Protonotarius.

LXXIII

Carles II mana que es dediqui un dia en sufragis pels difunts.

El Rey. Venerable Religioso y Amado nuestro. Haviéndose puesto en mis manos el Memorial de que son copias las inclusas, que parece aver sido escrito por el Obispo de Canarias, en el qual persuade a que por todos medios se frequenten los sufragios de las almas del Purgatorio, para que, como es justamente devido, sean continuamente socorridas con ellos, y reconociendo yo quan propia obligación de todos los Cathólicos es ésta, lo acepta que será a los ojos de Dios, y quanto aplacará su ira, y lo que mi exemplo podrá mover a tan gran piedad: He mandado que a este efecto se dedique, en mi nombre, el día que cumplo años, y juntamente he resuelto se remitan de estos papeles a los Prelados de las Iglesias y Religiones de mis Dominios, encargán-

doles mucho que, cada uno en su jurisdicción, persuada a que las personas, de qualquier calidad y estado que sean, señalen un día en el año, en que exerciten alguno o algunos de los sufragios que el memorial contiene. Encárgoos que, por vuestra parte y vuestra jurisdicción, dispongais se execute obra de tanta piedad, bien vista de los ojos de Dios, y de alivio y socorro para las almas del Purgatorio: que en ello me hareis muy agradable servicio. Datis en Madrid a X de Septiembre de M. DC. LXXXII.

Yo el Rey.

Vidit D. Petrus Villacampa, Reg. Vidit Xulvé, Reg. Vidit Pastor, Reg. Vidit D. Josephus Rull, Reg. Vidit Marchio de Canales. D. Hieronimus Villanueva, Marchio de Villalva, Prot.

LXXIV

El Protonotari remet al Prior una lletra del Rei.

Señor mio. Remito a Vuestra Señoría la carta inclusa de su Magestad en orden a lo que Vuestra Señoría y esse Combento escribió sobre el estado de la nueva fábrica y necesidad de la traslación; por él verá Vuestra Señoría la resolución de su Magestad, y lo mucho que ha estimado lo adelantada que está la rehedificación de la Iglesia. Suplico a Vuestra Señoría me avise de su recivo, y me dé muchos empleos de su servicio. Dios guarde a Vuestra Señoría muchos años, como desseo. Madrid IX de Setiembre, M. DC. LXXXII.

Besa la mano de Vuestra Señoría su mayor Servidor,

El Marqués de Villalva,
Protonotario.

LXXV

Carles II atorga llicència de traslladar-se al nou monestir.

El Rey. Venerable, Devoto Religioso y amado nuestro. Hasse visto vuestra carta de XXIII del passado, en que dais cuenta del estado en que se halla la fábrica del nuevo Monasterio, y las diligencias y medios que se aplican para la restauración de tan venerable Santuario, y que la necesidad insta ya

para la traslación de la Comunidad, a cuyo efecto pedis mi Real licencia. Y ha parecido aprovaros lo que en esta obra haveis procurado adelantar, y daros las gracias que merece el zelo y aplicación que en su rehedificación mostrais, y juntamente la licencia que pedis para la traslación. Y me avisareis quando sea tiempo de que se muden los cuerpos de mis gloriosos progenitores, porque quiero tenerlo entendido. Datis en Madrid a XVIII de Setiembre, M.DC.LXXXII.

Yo el Rey.

Vidit D. Petrus Villacampa, Reg. Vidit Xulvé, Reg. Vidit D. Josephus Rull, Reg. Vidit Marchio de Canales. D. Hierónimus Villanueva, Marchio de Villalva, Protonotarius.

LXXVI

Carles II ordena rogatives amb motiu de la guerra dels turcs contra Alemania.

El Rey. Venerable, Devoto y Amado nuestro. La obstinación del Turco en Alemania es tan sensible y de tan malas consecuencias para mis Reynos como se deja considerar; y siendo el principal medio en este conflicto acudir a Dios, nuestro Señor, y desenojarle, para que mire con ojos de misericordia toda la Christiandad, y, en particular, al Emperador mi tio, que se halla tan apretado de aquellos Infieles: He resuelto que, a este fin, se hagan en todas partes muy frequentes rogativas y oraciones, suplicando a su divina Magestad se sirva de asistir a esta causa, y dar a las Armas Cesáreas los buenos sucesos que hemos menester. Y assi os encargo dispongais que se execute en esta conformidad en essa Iglesia y en las demás de vuestra jurisdicción; que a más de ser tan de las obligaciones de vuestro estado, lo tendré a particular agrado. Datis en Madrid a XXV de Setiembre, M.DC.LXXXIII.

Yo el Rey.

Vidit Marchio de Castellново. Vidit D. Josephus Rull, Reg. Vidit Valero, Reg. Vidit Calatayud. Vidit D. Joanes Bta. Pastor, Reg. D. Hieronimus Villanueva, Marchio de Villalva, Protonotarius.

LXXVII

Carles II ordena accions de gràcies per la victòria de l'Emperador contra els turcs.

El Rey. Venerable y Amado nuestro. Haviendo sido Dios servido de que las Armas del Emperador, mi tio, hayan logrado una tan gran victoria contra el Turco, no solo haziéndoles levantar el sitio que tenian puesto a la Plaza de Viena, sino derrotando su ejército, tomándoles la Artilleria, Tiendas de Campaña y otros pertrechos de guerra, con mortandad de mucha gente: He resuelto participar estas noticias, y encargaros (como lo hago) que ordeneis en todas las Iglesias de vuestra jurisdicción, que se den las gracias a nuestro Señor que pide un sucesso de tantas consecuencias como éste, haziéndose las demostraciones de regozijo que en semejantes cassos se acostumbra; en que me daré por muy servido. Datis en Buen Retiro a XXVII de Nobiembre M.DC.LXXXIII.

Yo el Rey.

Vidit D. Petrus Villacampa, Reg. Vidit Valero, Reg. Vidit Calatayud. Vidit D. Juannes Bta. Pastor, Reg. D. Hieronimus Villanueva, Marchio de Villalva, Protonotarius.

LXXVIII

Carles II demana oracions per la guerra contra França.

El Rey. Venerable y Amado. Haviendo roto la guerra el Rey Christianissimo contra esta Corona, y siendo preciso prevenir el remedio de los perjuicios de esta guerra, y acudir a Dios, nuestro Señor, para que favorezca la justicia de esta causa, os encargo dispongais que, en las Iglesias de vuestra jurisdicción, se hagan muy fervorosas rogativas para implorar su divino auxilio: en que recibiré particular servicio. Datis en Buen Retiro a XI de Diciembre, M.DC.LXXXIII.

Yo el Rey.

Vidit D. Josephus Rull, Reg. Vidit D. Joannes Bta. Pastor, Reg. Vidit Valero, Reg. D. Hierónimus Villanueva, Marchio de Villalva, Protonotarius.

LXXIX

Carles II sol·licita del monestir socors per la guerra contra França.

El Rey. Venerable y Amado nuestro. Por las muchas tropas y prevenciones de guerra que conduze el Rey de Francia a las fronteras de Navarra, se está con grandes rezelos de su inbasi3n, y siendo tan devido el acudir a su defensa como notorio el particular inter3s que en esto tiene esse Reyno, por su mayor cercania a los confines: He resuelto daros esta noticia, (como lo hago), con suma confianza de que, continuando la fineza y celo que siempre he hallado en vuestra fidelidad y amor, le manifestareis en esta ocasi3n tan urgente, y me servireis con el mayor n3mero de gente o dineros que pudi3redes, y como lo hizo vuestro antecesor en el a3o M.DC.XXXVIII, para el socorro de Fuente Rab3a; en que recibire de vos muy particular servicio, como hecho en la necesidad presente, que es de la calidad que entender3is del Duque de Hajar, mi Lugarteniente y Capit3n General de esse mi Reyno, y a essa proporci3n experimentareis mi Real gratitud, en todo lo que fuera de vuestras conveniencias. Datis en Madrid a VIII de Abril, M.DC.LXXXIII.

Yo el Rey.

Vidit D. Josephus Rull, Reg. Vidit D. Petrus Villacampa, Reg. Vidit D. Joannes Bta. Pastor, Reg. Vidit Valero, Reg. D. Hieronimus Villanueva, Marchio de Villalva, Protonotarius.

LXXX

Carles II comunica al Comissari General de la Croada, Antoni de Benavides, la gr3cia novament acordada al monestir de condonaci3n de la paga del «subsidi3 y excusado» durant quatre anys.

El Rey. Muy Reverendo en Christo, Padre, D. Antonio de Venavides y Baz3n, Patriarcha de las Indias, Arzobispo de Tiro, de mi Consejo, mi Capell3n y Limosnero mayor, Comissario Apost3lico General de la santa Cruzada, y los del dicho mi Consejo y Contaduria mayor della. Vien saveis que, con consulta vuestra de nueve de Marzo pr3ximo, me volvisteis otra del Consejo de Arag3n que con orden mia de diez y seis de Henero de este a3o, os avia remitido, y me referistes lo que 3l me avia propuesto en ella, diciendo

seria muy de mi piedad prorrogar aora la gracia, que tuve por bien conceder al Monasterio de San Juan de la Peña, perdonándole, por quatro años, (en atención al grande incendio que padeció aquella Cassa) la parte que le tocava de la quartadézima, subsidio y excusado, para que con este alivio pudiesse volver a reedificarla: y que, haviéndose cumplido en nueve de Julio de setenta y nueve, volví a hacerle la misma merced por otros quatro años, que acabaron en diez de Julio próximo pasado; sobre que erais de parecer, que por los motivos referidos, seria muy de mi benignidad y grandeza continuar al Convento la misma gracia por otros quatro años más en la conformidad que las dos referidas; lo qual por mi visto, lo he tenido y tengo así por bien. Y, por la presente, os encargo y mando deis y hagais dar al dicho Convento de San Juan de la Peña los despachos necesarios para que, de lo que deviere pagar de subsidio, excusado y quartadézima en quatro años, contados desde que espiraren los otros quatro de la última merced, no se le pidan maravedís algunos, por quanto yo se le hago de todo lo que esto importare, por el motivo referido; que así es mi voluntad. Y os relevo de qualquier culpa o cargo que por ello se os pueda imputar. Fecha en Madrid a veinte y dos de Mayo de mil seiscientos y ochenta y quatro.

Yo el Rey.

Por mandado del Rey, nuestro Señor,
D. Antonio de Ubilla y Medina.

LXXXI

Carles II ordena es facin novament accions de gràcies per les victòries de l'Emperador contra els turcs.

El Rey. Venerable y Amado nuestro. Haviéndome dado cuenta el Emperador, mi tío, de las victorias que han tenido las Armas Cesáreas contra las Otomanas, y siendo esto de tanta consecuencia para toda la Christiandad: He resuelto participaros esta noticia, y encargaros que, en las Iglesias de vuestra jurisdicción, se den gracias a nuestro Señor por tan felices sucesos. Datis en Madrid a XXX de Septiembre de M.DC.LXXXV.

Yo el Rey.

Vidit D. Joannes Bta. Pastor, Reg. Vidit Valero, Reg. Vidit D. Josephus Rull, Reg. Vidit Marchio de Villalva. D. Bernardus Pujol, locumtenens in officio Protonotarii.

LXXXII

Carles II prorroga al monestir per deu anys la condonació de la paga del «subsídio y escusado» i la suspensió d'Abadía.

El Rey. Venerables, Devotos Religiosos y Amados nuestros. Por lo que se me ha representado, de vuestra parte, del estado que tiene la reedificación de ese Real Monasterio de la ruina que padeció con el incendio, y que no ha vastado la aplicación que hize de los frutos de la vacante de la Abadía por tiempo de diez años, los cuales están próximos a cumplirse, y que es preciso más caudal para continuarla, aunque haveis procurado aplicar de vuestros vestuarios lo posible; y atendiendo a los motivos que concurren en la continuación de esta fábrica, y lo que conviene que se acabe: He resuelto haceros merced de prorrogar por otros diez años más los frutos de la dicha Abadía, que an de empezar a correr desde el día en que se cumplieron los de la última concesión, para que, lo que procediere de ellos, se emplee en esa obra, fiando de vuestro zelo y atenciones que concurriréis, por vuestra parte, al mismo fin, con todos los medios que pudiereis, para que se restitu-ya a su antiguo ser con la maior brevedad que fuere posible; en que me daré por muy servido. Que a mi Agente en Roma escribo dándole noticia de esta prorrogación, y que passe los officios necesarios con su Santidad, para que dé su asenso, y para la suspensión de la provisión de esta Abadía. Y, por lo que toca al nombramiento de Ecónomo para cobrar los frutos de la Abadía, es mi voluntad que subsista el que hize el año 1675 con despacho del 13 de Setiembre, para que lo fuesse el Prior mayor que entonces era, y que por tiempo fuesse del Claustro de ese mi Real Monasterio. Y, en virtud de la presente, declaro que sea válido el referido despacho, y que con él, sin otro nuevo, pueda administrar y percibir las rentas del tiempo de la vacante, que le concedo. Datis en Madrid a XX de Abril, M.DC.LXXXVI.

Yo el Rey

Vidit Valero, Reg. Vidit Marchio de Villalva. D. Josephus Rull, Reg.

LXXXIII

Carles II comunica al seu agent a Roma, Bernard de Quiròs, la pròrroga de la lletra precedent per tal que procuri l'assentiment del Papa a la mateixa.

El Rey D. Francisco Bernardo de Quirós, mi Agente en Roma. Con despacho de X de Abril del año pasado de M.DC.LXXIX, dirigido al Marqués

del Carpio, mi Embaxador en esa Corte, tuve por bien de avisarle la aplicación que avia hecho de los frutos de la Abadía de San Juan de la Peña, de la Orden Claustral de San Benito, del Reyno de Aragón, para la reedificación de la consumida por el incendio que padeció, por ser de mi Real Patronato, y antiguo Panteón de los gloriosos Reyes de Aragón, mis predecesores, para que lo participase a su Santidad y le suplicase fuese servido dar su asenso por escusar escrúpulo, y para la suspensión de esta provisión. Y porqué están para fenecerse los diez años referidos, y estoi informado de lo bien que se han empleado no solo los efectos procedidos de esta vacante sino otros que los mismos Monges han aplicado de sus propios vestuarios: he venido en concederles de nuevo la prorrogación de esta vacante por otros diez años más, después de fenecida la que concedí, para que continuasen esta fábrica, por necesitarse de ellos para concluirarla. Y assi ha parecido ordenar y mandaros (como lo hago) que participeis en mi Real nombre a su Beatitud esta prorrogación, y le suplicareis que dé su asenso para la suspensión de esta provisión, y aplicareis todas las diligencias que conduxeren a este fin y fueren necesarias; y me dareis cuenta de lo que resultare. Datis en Madrid a XX de Abril M.DC.LXXXVI.

Yo el Rey.

Vidit Calatayud, Reg. Vidit Valero, Reg. Vidit D. Josephus Rull, Reg. Vidit Marchio de Villalva. D. Hieronimus Villanueva, Marchio de Villalva, Protonotarius.

Duplicado

LXXXIV

Del Virrei d'Aragó al Prior del monestir: acusa-li rebut de la seva lletra.

Recivo la carta que Vuestra Señoria me ha escrito en 28 de Abril, remitiéndome la inclusa de su Magestad de 20 del mismo mes, y quedo entendiendo su Real resolución, que es muy conforme a la de tan gran Cathólico Rey y Monarcha; y, por lo que yo he podido influir con mis continuas representaciones, me doy a mi mismo la enhorabuena de ver tomada esta Real resolución, tan a beneficio de ese Illustrísimo y Real Escorial de Aragón. Y porque el Dr. D. Fray Domingo La Ripa, Monge y Enfermero de esa Real Casa, participará a Vuestra Señoria el gozo y cariño con que le he hablado en esta materia, me remito a su relación quando llegue a verse con Vuestra Señoria, a quien Dios guarde muchos años. Zaragoza y Mayo a 1 de 1686.

El Conde Duque y Señor de Ixar.

LXXXV

Carles II mana al Prior subministrar al seu enviat totes les dates que sol'liciti referents a l'estat de reconstrucció del monestir.

El Rey. Venerables y Amados nuestros. Porque conviene tener entendido lo que ha importado la vacante de esa Abadía, subsidio y excusado, y demás rentas y frutos que están aplicados para la reedificación de lo consumido por el incendio, que ultimamente padeció ese Real Monasterio desde que hize la gracia hasta aora, y lo que se ha gastado y obrado con ello, y quanto ha importado esto, y que fábrica falta de hacer, y el caudal que será menester para acabarla: he mandado al Dr. D. Manuel Martinez Bueno, Arcediano de Serrablo, en la Sta. Iglesia de Huesca y Cathedrático de aquella Universidad, por la satisfacción que tengo de su persona, que vaya a ese Convento y haga una relación muy individual de todo lo referido y me la embie. Y, assi, os encargo y mando le subministreis todas las noticias que os pidiere y conduzgan a este fin, asistiéndole en lo que fuere necesario; que assi es mi voluntad. Datis en Madrid a XXX de Septiembre, M.DC.LXXXVI.

Yo el Rey.

Vidit D. Petrus Villacampa, Reg. Vidit D. Joannes Bta. Pastor, Reg. Vidit Comes de Torró. Vidit D. Josephus Rull, Reg. Vidit Valero, Reg. Vidit Marchio de Villalva. D. Hieronimus Villanueva, Marchio de Villalva, Proto-notarius.

LXXXVI

Carles II ordena rogatives amb motiu del terratrèmol de Nàpols.

El Rey. Venerable y Amado nuestro. A vista del estado presente de las cosas y de las calamidades con que Dios se digna de aflixirnos (aunque, por mi parte, procuro se atienda a su remedio con todo lo que permiten las diligencias humanas): He tenido por bien se implore el auxilio del Cielo, y que se hagan rogativas para aplacar la ira Divina con los motibos referidos y del estrago que ha hecho últimamente en el Reyno y Ciudad de Nápoles el terremoto. Y assi os mando que, por vuestra parte, se coopere a este santo fin con ruegos por la intercessión de Maria Santíssima, disponiendo que se diga una Missa y haziendo las oraciones acostumbradas en cassos de esta cali-

dad. Y siendo vos quien, más particularmente, debe promover a la reformation de costumbres, con la predicación de personas de espíritu y desengaño, avisándome de lo que huviere digno de remedio en vuestro Monasterio, y lo que puede conducir a él, para el mayor servicio de Dios, a fin de suspender el castigo ulterior de nuestros pecados. Espero lo executareis todo con mucha puntualidad, pues, demás de ser tan conforme a vuestras obligaciones, será muy de mi agrado. Datis en Madrid a XXX de Julio, M.DC.LXXXVIII.

Yo el Rey.

Vidit Marchio de Canales. Vidit Marchio de Hariza. Vidit Borgia, Reg.
Vidit Climente, Reg. D. Josephus de Villanueva, Protonotarius.

LXXXVII

L'Agent del Rei a Roma, Pérez de Rúa, exposa al canonge Pascal Marton les dificultats d'obtenir l'assentiment del Papa a l'aplicació dels fruits del monestir feta pel Rei.

Amigo y Señor mio: D. Jorge Sayala me entregó el despacho de su Magestad tocante a la dependencia del Real Monasterio de San Juan de la Peña. Yo lo pasé luego a las manos del Sr. Embaxador; y, después de haverlo visto su Excelencia, mandó que volviese a las mías para que dispusiese las diligencias. No es facil conseguir con brevedad la confirmación de su Santidad en la aplicación de los frutos de la Abadía del dicho Monasterio, que ha hecho su Magestad para reparo de la fábrica, porque esta materia se ha de ver en la Congregación del Concilio, en donde no se dexarán de encontrar muchas dificultades, como yo las he experimentado en negocios semejantes. Y aunque el Sr. Regente D. Martín Francisco Climente me escribe que no se juzgaba necessario el consentimiento del Papa, que para mayor seguridad se pedia: esta opinión no es acá probable, y su Magestad sigue la contraria en casos uniformes. La solicitud será trabajosa, y la mayor parte de ella, por la obligación de mi officio, me toca a mi; pero la aliviará mucho el deseo y gusto de servir a la Patria para la restauración de tan illustre y venerable monumento, que testifica el valor y piedad de nuestros antiguos Aragoneses y el origen de nuestros Reyes. Y, assi, puede estar Vuestra Merced muy asegurado de que aplicaré las más vivas diligencias para que se consiga el intento. Guarde Dios a Vuestra Merced muchos años, como deseo. Roma a 8 de Agosto de 1688. Besa la mano de Vuestra Merced su mayor servidor y Amigo.

D. Antonio Pérez de Rúa.

LXXXVIII

Carles II fa a saber a Antoni de Benavides la nova condonació per a deu anys de la paga del «subsídio y escusado» concedida al monestir.

El Rey. Muy Reverendo en Chiisto Padre, D. Antonio de Benabides y Vazán, Patriarcha de las Indias, Arzobispo de Tiro, de mi Consejo, mi Capellán y Limosnero mayor y Comissario Apostólico General de la santa Cruzada, y a los del mi Concejo y Contaduria mayor de ella. Bien saveis que, con mi Real orden de 22 de Octubre del año passado de 1688, os remití una consulta, que el Consejo de Aragón me hizo en 16 del mismo mes, poniendo en mis Reales manos copia de otra de 31 de Mayo de 1685, en que me representó la pretenssion de los Religiosos de el Real Monasterio de San Juan de la Peña, del Reyno de Aragón, sobre la prorrogación de la gracia de la aplicación de los efectos de quartadézima, subsidio y excusado, que paga aquella Casa cada año, para la redificación de su Iglesia, por diez años más desde 31 de Mayo de 1685 para repararse las ruinas que padeció con un incendio el año de 1675. Y haviéndome conformado con el parecer del Consejo de Aragón, en la Consulta referida de 31 de Mayo de 1685, y repetídose nueva instancia en la citada de 16 de Octubre de 1688, por no haverse dado el despacho necesario por ese Consejo a la parte del dicho Real Monasterio para que gozase de la referida gracia, os mandé vieseis la consulta referida del Consejo de Aragón, y que me representaseis lo que se ofreziere y pareciese; y haviéndome informado, en consultas vuestras de 4 y 30 de Deziembre del referido año de 1688, lo que sobre esta materia ocurría, visto por mi, y lo que el Consejo de Aragón expressó en las consultas declaradas que justifican la buena aplicación y distribución de los frutos destas gracias enpleándose en la reedificación del dicho Monasterio y Templo, para la qual parece por las aberiguaciones executadas de orden del Consejo de Aragón les faltaria el dicho año de 1685 más de 4000 libras de moneda de aquel Reyno, y atendiendo a los especiales motibos de piedad y religión que concurren, y ser aquella Cassa de mi Real Patronato, y Panteón de los señores Reyes de Aragón, mis gloriosos progenitores, e venido en conceder al dicho Real Monasterio de San Juan de la Peña, del Reyno de Aragón, y a sus Religiosos, la gracia de relevarles de la contribución del subsidio y excusado, que se les huviere repartido desde el dicho año de 1685, y que se les repartiere en adelante asta el año de 1695 inclusive, por los frutos, rentas y propiedades que el dicho Real Monas-

terio goza, a gozado y pudiere gozar en el tiempo referido, incluyéndose, en esta merced y gracia, las que antecedentemente le havia conzedido, para que lo que importare lo que devia pagar y contribuir el dicho Real Monasterio, por las gracias referidas del subsidio y excusado, se aplique, distribuya y combierta, con los demás caudales destinados a este fin, en la continuación de la reedificación del Templo de dicho Real Monasterio de San Juan de la Peña, y no en otro alguno, con calidad que no se a de prorrogar esta gracia y merced por otro término. Y, para que tenga cumplimiento lo resuelto por mi, os encargo y mando deis las órdenes y despachos que sean nezarios para que, del dicho Real Monasterio de San Juan de la Peña, del Reyno de Aragón, ni de sus Religiosos, no se cobre el dicho subsidio y excusado, por el tiempo y en la forma y con la calidad y limitación referida, que lo tengo asi por vien; y a los unos y a los otros os relevo de qualquier cargo o culpa que por esta razón os pueda ser imputado. Dada en Madrid a 31 del mes de Enero de 1689.

Yo el Rey.

Por mandado del Rey, nuestro Señor,
D. Antonio de Ubilla y Medina.

LXXXIX

Carles II dóna al monestir la nova de la mort de sa Esposa, i encarrega que es facin sufragis per la seva ànima.

El Rey. Venerable, Devoto y Amado nuestro. El sábado, 12 deste mes de Febrero, fué Dios servido llevarse para si a la Reyna, mi muy chara y muy amada esposa, haviendo recibido los sacramentos de la Iglesia con su acostumbrada devoción, y sido su fin tan cathólico y exemplar como su vida, y mi sentimiento el que corresponde a la pérdida que hemos hecho yo y todos mis Reynos. Y por lo que interesais en ella, he querido daros noticia deste suceso, y encargaros probeais y deis orden que, en esa Iglesia y las de vuestra jurisdicción, se ruegue a Dios, nuestro Señor, por su alma, y por la dirección de mis acciones a su santo servicio, y se hagan las honrras, y digan missas y otros sufragios y oraciones, que en semejantes casos se ha costumbrado: que en ello seré servido. Datis en Buen Retiro a XXVI de Febrero, M.DC. LXXXIX.

Yo el Rey.

Vidit D. Petrus Villacampa, Reg. Vidit Marchio de Villalva. Vidit Marchio de Canales. Vidit Climente. Reg. D. Hieronimus Villanueva, Marchio de Villalva, Protonot.

XC

El Cardenal Aguirre anuncia al Prior la pròrroga obtinguda de suspensió d'Abadiat per aplicar-ne els fruits a la restauració del monestir.

Tres días a que me entregó D. Jorge Solaya sic dos cartas de Vuestra Señoría, atrasadas, de 28 de Junio de 88, y 2 de Henero de este año de 89 en orden a la dependencia de esa Sta. Comunidad en la Congregación de Concilio; y en medio de la brevedad del tiempo y convalecencia en que me hallo de mi larga y trabajosa enfermedad procuré compensar aquella con oficios personales y por medio de mi Auditor; y ayer se resolvió el negocio como Vuestra Señoría deseava, así de la pròrroga de 10 años futuros de aplicarse la renta de la Abadía a la fábrica de ese Real Monasterio, como la condonación del tiempo pasado que ha estado vacante. Doy a Vuestra Señoría mil parabienes, y me he alegrado de tener esta ocasión para manifestar mi agradecimiento al afecto, con que fuí recibido quando visité esa Real Fundacion, y mi veneración a esas sagradas paredes, siendo cierto que será summo mi gozo quando llegue a entender se ayan restituido al parage en que estaban quando yo las adoré; y si yo pudiese contribuir a causa tan justa, en adelante me hallará Vuestra Señoría siempre con fina voluntad; y estimaré no me niegue esta consolación Vuestra Señoría, cuyo estado prospere. Dios largos siglos como deseo (sic). Roma a 15 de Mayo de 1689. Muy affecto servidor de V. S. Beso su mano,

El Cardenal de Aguirre.

XCI

Carles II demana al monestir socors per la guerra contra França.

El Rey. Venerable, Devoto Religioso y Amado nuestro. Con ocasión de la pérdida de Campredon, en Cataluña, y noticias que ha dado el Príncipe de Cariati de los movimientos del Francés en el valle de Roncal, habiendo llegado hasta el lugar de Fago, que es de ese Reyno, puede recelarse que se adelante, intentando entrar más adentro en él, y ocupando las Plazas de las fronteras; y assi es necesario ocurrir con tiempo, poniendo en ellas la gente necesaria para su oposición. Y teniendo tan repetidas experiencias del zelo y amor con que me aveis acudido en todas ocasiones de mi servicio, espero que, en ésta, en que está interesada la defensa de ese Reyno y la causa pública, lo continuareis,

serviendo con la cantidad de dinero que os permitieren vuestras fuerzas y como lo hizo vuestro antecesor el año de mil seiscientos treinta y ocho, para el socorro de Fuenterrabia, para que, con él, se junte luego la gente necesaria, y se les asista todo el tiempo que huviere de mantenerse en la defensa de los pasos; asegurandoos que de todo lo que os adelantareis en este servicio, y en lo que condugere a este efecto, le recibiré muy particular, y quedaré con toda gratitud para mostrarla en quanto fuere de vuestras conveniencias. Pero os advierto, que todo aquello con que determinareis servirme para la defensa de ese Reyno, lo tengais prevenido, sin passar a la última execución, hasta que, por mi Virrey y Capitán General, se os avise; porque mi ánimo no es que gaste el Pais antes de la ocasión precisa. Datis en Madrid a XVI de Junio, M. DCLXXXVIII.

Yo el Rey.

Vidit Marchio de Canales. Vidit Marchio de Ariza. Vidit Climente, Reg. Vidit Marchio de Tamarit. D. Josephus de Villanueva, Protonot.

XCII

Carles II ordena rogatives amb motiu de ses noces amb Ana Maria Palestina.

El Rey. Amados nuestros. Haviendo llegado la noticia y ajuste de mi casamiento con la Serenísima Princesa, Maria Ana Palatina, hija del Elector Palatino, y deviendo yo recurrir a nuestro Señor, inplorando de su divina gracia, los favorables efectos de esta unión: os encargo que, en la conformidad que os dirá mi Lugarteniente y Capitán General, se celebre una missa solemne, y se haga una procesión general a este intento: en que me daré por muy servido. Datis en Madrid a VII de Octubre de M. DCLXXXIX.

Yo el Rey.

Vidit D. Félix de Marimón. Vidit Marchio de Ariza. Vidit Marchio de Villalva. Vidit Climente, Reg. D. Josephus de Villanueva, Protonot.

XCIII

L'Agent del Rei a Roma, Perez de Rua, agraeix al monestir l'aniversari instituït per la seva ànima.

Muy Illustre Señor. La continua y travajosa tarea de mi empleo, y algunas quiebras que mi salud ha padecido, no me han dexado manifestar a

Vuestra Señoría, hasta aora, mi sumo aprecio por los favores que se ha servido hacerme, significándome Vuestra Señoría la mucha aceptación que le ha merecido mi solicitud para conseguir de su Santidad la gracia de la aplicación de los frutos de la Abadía de ese Real Monasterio para la restauración de su fábrica. Y, habiendo yo cumplido en esto con la obligación de executar los órdenes de su Majestad en la parte que me toca, no puedo haver adquirido otro mérito, que el del singularísimo gusto y afecto con que apliqué las diligencias, por unirse al Real servicio, el de ese tan insigne y venerable Santuario, en cuja conservación y aumento nos devemos interesar mucho los Aragoneses. Pero Vuestra Señoría me ha recompensado excesivamente lo poco que he contribuido en obra tan piadosa, fundando Vuestra Señoría un Aniversario con la la maior solemnidad por mi alma: beneficio el más apreciable de quantos puedo lograr. Y aunque yo huviesse hecho a Vuestra Señoría los más señalados, no pudiera haverme dado premio más rico y provechoso, siendo incomparable el valor de los bienes espirituales a los temporales. Y no hallando yo palabras proporcionadas para rendir devidamente a Vuestra Señoría las gracias, le suplico que, para poder dar señas de mi estimación y reconocimiento a la grande obligación de que Vuestra Señoría me ha constituido deudor, me favorezca, mandándome en todo lo que me juzgare hábil para servir a ese Real Monasterio, asegurándose Vuestra Señoría que ningunos órdenes me llegarán más deseados que los suyos, y que serán los que obedeceré con más eficacia y prontitud. Guarde Dios a Vuestra Señoría largos años. Roma a 27 de Noviembre de 1689. Muy Illustre Señor B. l. m. de V. S. su mayor y más obligado servidor.

D. Antonio Pérez de Rúa.

XCIV

Carles II demana rogatives recomanant a Déu l'assumpte de la successió al tron.

El Rey. Venerable, Devoto Religioso y Amado nuestro. Siendo el principal motivo para obligar a Nuestro Señor, acudir con ruegos y oraciones a su divina Magestad para que nos mire con ojos de misericordia y se compadezca de tantos trabajos como amenazan a la Christiandad: He resuelto apliqueis la gran solitud y cuidado que deveis al gobierno espiritual de vuestros súbditos, apartándolos de las ocasiones próximas de las culpas por el medio que juzgareis conveniente, y que se hagan rogativas y deprecaciones secretas y particulares en todos los Monasterios de vuestra jurisdicción, de ambos sexos; y que en las sacristias

de ellos se pongan cédulas, para que los sacerdotes, en las misas privadas, encomienden a Dios el remedio de las presentes calamidades, y ofrezcan sus sacrificios por los buenos sucesos de la Christiandad contra los Infieles y demás enemigos, y por el restablecimiento de la justicia, dirección del gobierno y la sucesión, que tan importante es al bien universal de la Christiandad y Monarquía; en que hareis un gran servicio a Dios y le recibiré muy particular. Datis en Madrid a XXXI de Enero, M. DC. XCI.

Yo el Rey.

Vidit Marchio de Tamarit. Vidit Marchio de Laconi. Vidit Marchio de Ariza. Vidit Climente, Reg. D. Josephus de Villanueva, Protonot.

XCIV

Carles II sol·licita del monestir una almoina per els hospitals del seu exèrcit de Catalunya.

El Rey. Venerable Religioso y Amado nuestro. La estrechez de mi Real Hazienda no permite asistir a los Hospitales de mi ejército del Principado de Cataluña, con todo lo que necesitan en tiempo de campaña; y assi, para ayudar a este gasto: He querido encargaros (como lo hago) procureis, por vuestra parte, concurrir con alguna limosna, remitiéndola al Duque de Medinasidonia, mi Lugarteniente y Capitán General, para que la emplee en un fin tan del servicio de Dios y mio; que en ello le recibiré de vos muy agradable. Datis en Madrid a VI de Abril, M. DC. XCI.

Yo el Rey

Vidit D. Felix de Marimón. Vidit Marchio de Tamarit. Vidit Marchio de Villalva. Vidit Ozcauz, Reg. D. Josephus de Villanueva, Protonot.

XCVI

Carles II demana ajut per socórrer Catalunya contra els francesos.

El Rey. Venerable y Amado nuestro. Con ocasión de la entrada que ha hecho el ejército de Francia en Cataluña, y el sitio que puso a la Plaza de Rosas, he procurado aplicar los medios para su defensa; y no habiendo bastado

para que se mantuviese mientras se hazian mayores esfuerzos, y por haver llegado la noticia de su pérdida, es preciso con más especialidad atender por todos los medios posibles a reparar las malas consecuencias que pueden resultar en este contratiempo. Y assi, he resuelto encargaros (como lo hago), que en consecuencia del grande amor y zelo que siempre haveis mostrado a mi servicio, y en conformidad a lo que vos y vuestros antecesores haveis executado en otras urgencias, os apliqueis, en la presente, a servir con la cantidad de dinero y gente que os permitieren vuestras fuerzas, para socorrer aquel Principado, por lo afligidos que se hallan aquellos naturales, y tambien por el gran beneficio que resulta a ese Reyno, por lo expuesto que está a las mismas hostilidades por su cercanía; asegurándoos que, demás de la gratitud con que quedaré por todo lo que se adelantare vuestro zelo a que se consigan los mayores esfuerzos, procuraré aplicar los míos en todo lo que se pudiere por el paternal amor con que siempre he atendido a mantener y conservar ese Reyno, como lo merecen tan finos y leales vasallos; de que me daré por tan servido, como experimentareis en las ocasiones que se ofrecieren de honraros y favoreceros. Datis en Madrid XXVI de Junio M. DC. LXXXIII.

Yo el Rey.

Vidit Comes et Torró. Vidit Marchio de Tamarit. Vidit Climente. Reg. Vidit Ozcariz, (sic) Reg. D. Josephus de Villanueva, Protonot.

XCVII

El Virrei d'Aragó sol'licita del monestir ajut per la recaptació de diner i reclutament de gent per oposar-se als francesos a Catalunya.

El Paternal amor con que su Magestad (Dios guarde) desea la major seguridad de este Reyno, y que no pase a experimentar las violencias de las Armas francesas hallándose tan próximas a él por las Plazas que dominan el Principado de Cataluña desde el Puerto de Rosas hasta el Castillo de Belber, distante poco más de una jornada de los confines de Ribagorza, y con las repetidas experiencias de que estas adelantan sus operaciones: tiene prevenida su Magestad armada numerosa de Navios y Galeras, para que, a los primeros de Abril, estén a vista de Barcelona, y defendidas sus costas, se pueda dar calor al Ejército, que para este mismo tiempo procura aumentar su Magestad en Cataluña, a que han de ayudar los donativos que tan liberalmente han contribuido por su innata fidelidad el Consistorio de la Diputación, Ciudades, Comunidades y demás

puestos de este Reyno, y que ha aumentado su Magestad con muy crecidas cantidades de dinero, que ha remitido para las levas de gente que se han de hazer en él. Y considerando los excesivos gastos y cortas levas que se han experimentado en los que por tiempo de más de tres meses se están haziendo, me hallo precisado a dar más eficaz providencia, por los repetidos órdenes que tengo de su Magestad, eligiendo personas de la mayor suposición y autoridad, para que, divididas en los partidos del Reyno, las soliciten, y se logre, con su actividad y cuydado, el suceso y brevedad que conviene al beneficio y causa pública; y espero que Vuestras Señorías asistirán a este efecto con su acostumbrado zelo y fineza al Real servicio, en que se halla tan interesada la defensa de este Reyno, valiéndose, para conseguirlo, de la autoridad y facultades que tienen y pueden aplicarse. Y las levas de Soldados que se hizieren, han de servir esta Campaña en Cataluña, corriendo por cuenta de su Magestad el gasto de la conducción, del sueldo y bestidos, con libertad de volberse a sus casas fenecida aquella, como lo tiene su Magestad ofrecido al Consistorio de la Diputación, y lo ratifico en su Real nombre; de que se dará por muy servido, y yo corresponderé con toda mi gratitud y estimación en todas las ocasiones que se ofrecieren del agrado de Vuestra Señoría. Dios guarde a Vuestra Señoría muchos años. Zaragoza. Marzo 31 de 1694.

El Duque de Juvenazo.

XCVIII

Carles II ordena que es resí i celebri missa de la Immaculada, com li ha concedit el Papa.

El Rey. Venerable y Amado nuestro. Haviendo mi devoción al puríssimo misterio de la immaculada Concepción obtenido Breve de su Santidad, en que manda se reze el Officio y celebre Misa de este Santo Misterio, con Octava, en la universal Iglesia, Doble de segunda clase, os remito copia inpressa de él, encargándoos lo hagais cumplir y executar; que en ello recibiré muy particular y agradable servicio. Datis en Madrid a VII de Septiembre de M. DC. XCV.

Yo el Rey

Vidit D. Josephus Rull. Reg. Vidit Marchio de Hariza. Vidit Comes et Torró Reg. Vidit Marchio de Tamarit. D. Josephus de Villanueva, Protonot.

XCIX

Carles II anuncia el traspàs de sa Mare, encarregant ensems sufragis per la seva ànima.

El Rey. Venerable, Devoto Religioso y Amado nuestro. Miércoles, diez y seis del corriente, fué Dios servido de llevarse para si a la Reyna mi Señora y mi Madre después de la prolixa y penosa enfermedad que ha padecido, habiendo recibido los Santos Sacramentos de la Iglesia con su acostumbrada devoción, y practicado, en su muerte, las heróycas virtudes que tan exemplarmente executó en su ajustada y religiosa vida; cuyo suceso, aunque resignado en la voluntad divina que lo ha permitido, me tiene con el dolor correspondiente a la pérdida que en él hemos hecho yo y todos mis Reynos. De que he querido daros noticia, fiando de vuestro amor y fidelidad me acompañareis en tan justo sentimiento y encargándoos juntamente (como lo hago) proveais y deis orden que, en essa Iglesia, y en las demás de vuestra jurisdicción, se ruegue a Dios, nuestro Señor, por su Alma, y por la dirección de mis acciones en su santo servicio, y se hagan las honras, y digan Missas y otros sufragios y oraciones, que en semejantes casos se ha acostumbrado; que en ello seré servido. Datis en Buen Retiro a XXVI de Mayo de M. DC. XCVI.

Yo el Rey.

Vidit Comes et Torró, Reg. Vidit Marchio de Hariza. Vidit D. Josephus de la Torre, Reg. Vidit Monter, Reg. Hieronimus García, Locumtenens Protonot.

C

Carles II sollicita altra volta socors per la guerra contra França.

El Rey. Venerable y Amado nuestro. Considerando el inminente riesgo que se halla el Principado de Cataluña con la entrada del Enemigo, y adelantamiento de su Ejército hasta la vista de la Ciudad de Barcelona, teniendo por la parte marítima Armada de Navios y Galeras y otras muchas embarcaciones que amenazan el sitio y bombardeo de aquella Ciudad, es preciso acudir a esta urgencia con las providencias y medios posibles; a cuyo fin se han dado las que han parecido combenientes para su defensa y seguridad, estando siempre

con el cuidado de aplicar las que pide una importancia de tal magnitud y consecuencias. Y siendo justo que por todos mis vasallos se atienda a ella en quanto estuviere de su parte, por lo que en el resguardo de aquella Provincia interesa la causa común, mayormente ese Reyno como más immediato al peligro: He resuelto encargaros (como lo hago) procureis servirme con el maior número de gente o dinero que pudiereis, preveniéndola desde luego y teniéndola prompta para en caso de ser necesario socorrer a Barcelona; esperando de vuestro zelo a mi servicio lo dispondreis con la fineza y puntualidad que pide esta precisión y haveis manifestado en las demás ocasiones que se han ofrecido en cumplimiento de vuestras obligaciones; de que quedaré con especial memoria para honrraros y favoreceros. Datis en Madrid a XXII de Junio M.DC.XCVII.

Yo el Rey.

Vidit D. Josephus Rull, Reg. Vidit Marchio de Tamarit. Vidit Comes et Torró, Reg. Vidit D. Sigismundus Monter, Reg. D. Joseph de Villanueva, Protonot.

CI

Carles II anuncia al Comissari de la Croada la condonació que fa al monestir de la paga del «subsídio y escusado»,

El Rey. D. Gonzalo Fernández de Córdoba, Cavallero del Orden de Alcántara, mi Sumiller de Cortina, de mi Consejo, y Comissario Apostólico General de la Sta. Cruzada y demás gracias, y a los de mi Consejo y Contaduria mayor de ella. Vien saveis que con mi Real orden de 7 de Julio pasado deste presente año, os remití una consulta que el Consejo de Aragón me hizo en 3 del mismo mes, para que, en vista de la proposición que contenia en orden a que me sirviese de prorrogar al Real Convento de San Juan de la Peña la relevación de la quartadézima, subsidio y excusado que, con ocasión del inzendio que padeció aquella casa el año de 1675, fui servido de concederle para su reparo y reedificación, desde el mismo año, hasta el de 1695 inclusive, por diferentes Reales Cédulas, me representariais lo que se os ofreciere y pareciese; y que haviéndolo hecho en Consulta de 17 de Septiembre deste año, dándome quenta del informe con que os hallais, de lo vien en que se a combertido el importe de las gracias referidas, el estado que tiene la nueva fábrica, lo que falta para su conclusión, y la suma cantidad de las rentas de los Religiosos

deste Real Monasterio, para fenecer a sus expensas obra tan sumptuosa y templo a donde se han de trasladar treinta y dos sepulcros Reales: lo qual visto por mi, y atendiendo a los especiales motivos de piedad y religión que concurren, y el ser aquella Casa de mi Real Patrimonio, y Panteón de los Señores Reyes de Aragón, mis gloriosos Progenitores, e venido en conceder a dicho Real Monasterio de San Juan de la Peña, del mismo Reyno de Aragón, y a sus religiosos, la gracia de relevarles de la contribución de la quartadèzima, del subsidio y excusado que se les huviere repartido desde el año 1696 y repartière en adelante hasta el de 1700 inclusive (que son cinco años) por los frutos, rentas y propiedades que el dicho Real Monasterio goza, a gozado, y pudiere gozar en el tiempo referido; para que lo que importare lo que devia pagar y contribuir por estas gracias se aplique, distribuya y combierta, con los demás caudales destinados a este fin, en la continuación de la reedificación del templo del dicho Real Monasterio, y no en otro alguno, con denegación a otra prorrogación desta gracia, y sin que sirva de exemplar; y para que tenga cumplimiento lo resuelto por mi, os encargo y mando deis las órdenes y despachos que sean necesarios para que del dicho Real Monasterio de San Juan de la Peña, del Reyno de Aragón, ni de sus religiosos, no se cobre el dicho subsidio y excusado por el tiempo y en la forma que con la calidad y limitación referida, que yo lo tengo asi por vien; y a los unos y a los otros os relevo de qualquier cargo o culpa que, por esta razón, os pueda ser imputado. Dada en Madrid a nueve de Octubre de Mil seiscientos y noventa y siete años.

Yo el Rey.

Por mandado del Rey, nuestro Señor,

D. Joseph de Mendieta.

CII

Carles II comunica al monestir la pròrroga per deu anys de la suspensió d'Abadial, per tal d'aplicar els fruits a la restauració de la Casa.

El Rey. Venerables, Devotos Religiosos y Amados nuestros. Por lo que se me ha representado por vuestra parte del estado que tiene la reedificación desse Real Monasterio de la ruina que padeció con el incendio, y que no ha vastado la aplicación que hize de los frutos de la vacante de la Abadía por tiempo de veynte años, los quales estan próximos a cumplirse, y que es preciso más caudal para continuarla, aunque aveis procurado aplicar de vuestros

vestuarios lo posible; y atendiendo a los motivos que concurren a la continuación desta fábrica y lo que combiene que se acabe: He resuelto haceros merced de prorrogar por diez años más, los frutos de la dicha Abadía, que han de empezar a correr desde el día en que se cumplieren los diez de la última concesión, para que, lo que procediere dellos, se aplique y se emplee en essa obra, fiando de vuestro zelo y atenciones, que concurriréis, por vuestra parte, al mismo fin, con todos los medios que pudieréis para que se restituya a su antiguo ser con la mayor brevedad en que fuere posible; en que me daré por muy servido. Que a mi Embaxador en Roma escribo, dándole noticia desta prorrogación, y que passe los officios necessarios con su Santidad, para que dé su asenso, y para la suspensión de la provisión desta Abadía; y por lo que toca al nombramiento de Ecónomo para cobrar los frutos de la Abadía, es mi voluntad que subsista el que hize el año 1675, con despacho de 18 de Septiembre, para que lo fuese el Prior Mayor que entonces era y por tiempo fuese del Claustro desse mi Real Monasterio. Y, en virtud de la presente, declaro que sea válido el referido despacho, y que con él, sin otro nuevo, pueda administrar y percibir las rentas del tiempo de la vacante que le concedo. Datis en Madrid a XXX de Marzo de M.DC.XCVIII.

Yo el Rey

Vidit Marchio de Tamarit. Vidit D. Sigismundus Monter, Reg. Vidit Marchio de Castelnovo. Vidit D. Balthasar Villalpando. D. Joseph de Villanueva, Protonot.

In diversorum Aragonum IX, fol. CCL.

CIII

Carles II ordena al seu Ambaixador de Roma, Comte d'Altímir, de treballar per assolir l'assentiment del Papa a la nova suspensió d'Abadiat.

El Rey. Illustre Conde de Altamira, Primo, Gentilhombre de mi Cámara y mi Embaxador en Roma. Haviendo fenecido la prorrogación de la aplicación que concedí de los frutos de la Abadía de San Juan de la Peña, de la Orden Claustral de San Benito, del Reyno de Aragón, para la reedificación de lo consumido por el incendio que padeció, por ser de mi Real Patronato y antiguo Panteón de los gloriosos Reyes de Aragón, mis predecesores, y suplicándome sea servido de prorrogarle los dichos frutos por otros diez años, en atención a su falta de medios, y a que sin este socorro no se puede concluir

ni perfeccionar la dicha fábrica, lo he tenido por bien; y así, os ordeno y mando participeis, en mi Real nombre, a su Beatitud esta nueva prorrogación, que he venido en conceder al referido Monasterio por otros diez años; y le suplicareis, en la conformidad que se huviere hecho en las ocasiones antecedentes, que dé su asenso para la suspensión de la provisión de la Abadía, para evitar qualquiera escrúpulo, y aplicareis todas las diligencias que condugeren a este fin, y fueren necesarias, y me dareis cuenta de lo que resultare. Datis en Madrid a 30 de Marzo, M. DC. XCVIII.

Yo el Rey.

D. Joseph de Villanueva, Protonot.

CIV

El Nunci d'Espanya tramet al Bisbe de Jaca una lletra de la Congregació del Concili demanant informes sobre l'estat de comptes del monestir per poder donar l'assentiment a la suspensió d'Abadiat. Lletra reial demanant la suspensió.

Nos, D. Joseph Archinto, por la gracia de Dios y de la Santa Sede Apostólica, Arzobispo de Thesalónica, y de nuestro Santísimo Padre y Señor, Inocencio, por la divina Providencia, Papa XII, Nuncio y Collector General Apostólico en estos Reynos de España, con facultad de Delegado *a latere*, etc. Al Señor Obispo de Jacca, salud en Nuestro Señor Jesu Cristo: Hacemos saber que la Sagrada Congregación del Concilio de Trento nos ha remitido la carta y memorial del thenor siguiente :

Perillustris et Reverendissimo Domino uti Fratri, Nuncio Apostolico Hispaniarum. Perillustris et Reverendissime Domine uti Frater. Cum Sanctissimus Dominus noster sacrae huic Congregationi Concilii remisserit adjuntas praeces, nomine istius Majestatis Catholicae prorrectas (sic), Illustrissimi Patres, antequam desuper aliquid statuunt, Amplitudinem tuam audiendam esse censuerunt. Ipsa, igitur, audito Episcopo Iaccense, Sacram Congregationem super expositis, et signanter super praesenti statu fabricae Ecclesiae et Monasterii Sancti Ioannis de la Peña, ad quam summam ascendant fructus Abbatiae, usquedum applicati, seu durante decennio applicandi in usum dictae fabricae, quatenus summa requiratur ad illius perfectionem; an adsint, ultra praedictos, alii redditus, qui in eadem fabricam quotannis erogantur, et quot isti sint; et denique ad quam summam ascendant annui redditus dictae Abbatiae et an oeonomi supradi-

ctae fabricae unquam de eorum administratione rationem reddiderint, et a quo tempore non fuerit reddita ratio: distincte reddat instructam, animique sui sententiam exprimens, praeces ipsas remitat; dum ei omnia fausta praecamur a Domino. Romae, 9 Augusti 1698. Amplitudini tuae uti Fratri, studiosus J. Cardin, Sacripantes Praefectus. F. Nuptius, Sacrae Congregationis Concilii Secretarius.

Beatísimo Padre. Por parte de su Magestad Cathólica fué representado a la santa memoria de Inocencio undécimo, de como se hallaba, en el Reyno de Aragón y Diócesis de Jacca, fundado por los Reyes sus predecesores, un Monasterio de Monges Claustrales de la Orden de San Benito, con título y imbobación de San Juan da la Peña, que oi es Abadía y de su Real Patronato; y que en el año pasado de 1675 sucedió un incendio que casi arruinó todo el Monasterio y su Iglesia. Por lo qual la misma Magestad, para mantener un Santuario tan antiguo y venerado en aquellas partes, y estar sepultados en él muchos Reyes y Príncipes de la Real Casa, aplicó, para su reedificación, los frutos y rentas de la misma Abadía, que poco antes havia vacado; y con dichos frutos se dió principio a la restauración y fábrica de él, concurriendo los mismos Monges con lo que tenían asignado para su mantenimiento. Y porque, haviendo considerado su Magestad que no podia suspender la provisión de dicha Abadía y aplicar los frutos a su reedificación sin el consentimiento y beneplácito de la Santa Sede Apostólica, recurrió al mismo Pontífice para el consentimiento, que se sirviese aprobar la aplicación hecha en los tiempos pasados y prorrogarla por otros diez años venideros; y su Santidad venignamente concurrió con su beneplácito, como parece del breve, su fecha del 25 de Maio de 1683; y porque, en el dicho espacio de los diez años de su prorrogación que están para cumplirse, no se a podido acabar la dicha fábrica, nuevamente se suplica a Vuestra Beatitud, en su Real nombre, se digne prorrogar dicha gracia por otros diez años, que empezarán a correr desde el dia que se acabe la antecedente, para efecto de que se pueda mantener dicho Santuario tan antiguo de los Reyes de Aragón y sus predecesores, y su sepulcro que en ella ay.

Y así presentada dicha carta y Memorial de suso inserto, mandamos dar y dimos las presentes, por las quales y la autoridad Apostólica a nos concedida, de que en esta parte usamos, encargamos al dicho Sr. Obispo de Jacca, que siéndole presentadas las presentes vea la dicha carta y Memorial, y de su contenido nos informe distintamente y nos le remita, para que, en su vista, le remitamos a la Sagrada Congregación, como se nos ordena. Dadas

en Madrid. a siete dias del mes de Nobiembre de mil y seis cientos y noventa y ocho años.

Por mandado de su Illustrisima Thomás Camerino.

Ioseph Archintus, Hispaniae Nuntius Apostolicus.

Locus sigili †

CV

El Bisbe de Jaca respon al Nunci, mostrant-se favorable a la suspensió.

Al Illustrísimo y Reverendísimo Señor D. Ioseph Archinto, por la gracia de Dios y de la Sta. Sede Apostólica Arzobispo de Tesalónica, y de nuestro Santísimo Padre y Señor Inocencio, por la divina Providencia Papa duodécimo, Nuncio y Colector General Apostólico en estos Reynos de España, con facultad de Legado *a latere* etc., D. Miguel de Frias, por la gracia de Dios y de la Sta. Sede Apostólica, Obispo de Jacca, del Consejo de su Magestad etc.

Certifica y haze fee a Vuestra Illustrísima que, habiendo recibido el retroescrito despacho con la devida reverencia y beneración, y como hijo de la Iglesia obedientísimo, responde a Vuestra Illustrísima, que el Real Monasterio de San Juan de la Peña dista de esta Ciudad dos leguas; está situado dentro de esta Diócesi, en las faldas de los Montes Pirineos (tierra frigidísima); todo lo que el Rey, nuestro Señor, representó a la Santidad de Inocencio undécimo, de gloriosa memoria, era verdad; y, ante mi, se formó processo y constó jurídicamente. Todos los años vaja el Ecónomo de la Abadía a Zaragoza, al oficio del Racional del Rey, a dar quenta de la Abadía recibido y gastado, (que fuera mejor darla al Obispo, o a otra Dignidad de mi Iglesia, y se aorrarian, para la fábrica, cada año, cinquenta Reales de a ocho y no faltaria al recogimiento un Monge). Lo que renta, a lo sumo, dicha Abadía, será mil Reales de a ocho cada año; se gasta mucho más en la fábrica de Iglesia y Monasterio, por que los Monges dan lo que para su bistuario les asignan, que será cada un año duscientos Reales de a ocho; la Iglesia necesita, para concluirse, más de seis mil Reales de a ocho, que ia están subidas las paredes asta bolberse los arcos de la Nabe Mayor (que de las colaterales ia están bueltos), y, hecha y concluida la Iglesia, faltan, para la avitación de los Monges, más de otros ocho o nueve mil Reales de a ocho; que, como el sitio de dentro [es] una queba, se mudó a parte donde puedan tomar el sol, para mayor recogimiento

se a fabricado de nuevo en otra parte distante medio quarto de legua. Este es el Real Monasterio y Abadia de quien haze mención el Papa Inocencio tercero, en el libro tercero de los Decretales, capite 19 de Censibus.

Mi parecer es, ser muy del servicio de Dios se conceda la prórroga por otros diez años. Lo primero, por ser esta tierra pobríssima; de donde no ay esperanzas de ayudas de costa de los fieles. Lo segundo, porque cesaria el concluir la Iglesia, y la translación de tantos cuerpos de Reyes y príncipes. Lo tercero, porque no haze falta Abad, pues en diez y seis años que soi Obispo de Jacca, los officios divinos van con toda devoción, gravedad y puntualidad a dicho de todos los Obispos y Prelados que passan por ai, que no ai Cathedral ni Conbento en Aragón que le exceda. Lo quarto, porque se gobierna por un Prior de Claustro, que el Monasterio elige de tres en tres años, o, si combiene, lo reeligen por otros tres, del gremio del Monasterio. Lo quinto, que después que no ai Abad, está llena la Comunidad de sugetos escogidos, que podian en Cathedrales ser Lectorales, Magistrales, Penitenciarios y Doctorales. Y yo me balgo de Sinodales pasa concursos de curatos y otros exámenes. Lo sexto, porque en tiempo de Abades llebaban Predicadores de afuera, y oy, diferentes Monges de la Casa predicán las festibidades, quaresmas, y tal vez salen a esso a Jacca y otras partes. Todo lo sobredicho lo e visto, oido y savido de personas de ciencia y conciencia de mi obispado y otras partes. En fee de lo qual, doy a Vuestra Illustríssima el presente testimonio. Datis en la ciudad de Jacca a diezinuebe dias del mes de Nobiembre de mil seiscientos noventa y ocho, firmada de mi mano, sellada con mi sello y refrendada de mi infraescrito Secretario. Miguel, Obispo de Jacca.

Por mandamiento del Obispo, mi Señor,
el Licenciado Ioseph Royo, Secretario.

Locus sigili †

CVI

Carles II recomana al monestir que sigui fidel al govern del Card. Portocarrero, i al successor del tron.

El Rey. Venerable y Amado nuestro. Con mi Real orden de treinta de Octubre próximo pasado, fuí servido de resolver que el Cardenal Arzobispo de Toledo, D. Luis Manuel Portocarrero governase en mi Real nombre, en el interim que duraba el aprieto de mi enfermedad, y llegaba el caso de que

Dios fuesse servido concederme la salud que más convenga, u de que faltase y se abriese mi testamento. Y porque lo que en este dispongo es lo que mi obligación paternal y bien de mis Vassallos ha juzgado puede conducir a que se establezca y perpetúe el que cordialísimamente les deseo, asi en lo que mira a la sucesión de mis Dominios, como en lo que toca a la providencia interina del gobierno de ellos: espero, que siendo esta disposición tan conveniente a mi Real servicio y al bien público de ese Reyno, por lo mucho que importa que no se atrasen ni padezcan la menor confusión todas las providencias en que interesare su conservación y defensa, y más en la positura presente, en la qual es preciso prevenir todo lo que pueda contribuir a la mayor unión asi de ese Reyno como de todos los demás de mi Monarchia. Y, teniendo tan experimentado el innato amor y fidelidad de ese y sus naturales en consecuencia de que han acreditado siempre a mis gloriosos Predecesores, fio que por vuestra obligación le adelantareis, concurriendo a la más pronta execución de lo que dexare dispuesto; de modo que en el interin que llegare el caso de su cumplimiento, continúe la planta de Gobierno que oy corre, asi en lo que mira a la jurisdicción contenciosa, como en la voluntaria, salvando qualquier reparo que pueda offerirse; pues el que principalmente precisa a la mayor atención, es el que no sobrevenga la más leve nobedad, y que se mantenga en toda la planta regular que al presente se halla establecida; pues, a más de interesarse en ello mi amor a tan buenos y fieles Vasallos, es lo que más conviene a vuestra más segura defensa y conservación de los fueros y privilegios, usos y costumbres de ese Reyno. Datis en Madrid a I de Noviembre de M. DCC.

Vidit D. Balthasar Villalpando. Vidit D. Simón Soro, Reg. Vidit López Reg. Vidit D. Michael de Jacca.

Certifico que por resolución del Rey, nuestro Señor, estaba executada esta Orden, y no la pudo firmar por la gravedad del accidente de que murió en este día de la fecha. D. Ioseph de Villanueva, Protonot.

CVII

La Reina i Governadors comuniquen al monestir la mort del Rei i demanen suffragis per la seva ànima.

La Reyna y Governadores. Venerable y Amado nuestro. Lunes primero de este mes fué Dios servido llevarse para sí al Rey, nuestro Señor, D. Carlos Segundo (que aya gloria), habiendo recibido los Sacramentos de la Iglesia

con su acostumbrada piedad, y sido su fin tan cathólico y exemplar como su vida, y nuestro dolor igualmente correspondiente a tan crecida pérdida como la que han hecho todos estos Reynos, dexándonos por Governadores de esta Monarchia durante la ausencia del que ha nombrado por sucesor en ella, como lo entendereis del Marqués de Camarassa Lugarteniente y Capitán General de ese Reyno. De que nos ha parecido daros noticia para que lo sepais, como es justo, y rogar y encargaros deis orden y probeais que en los Conventos de vuestra jurisdicción, se ruegue a Dios por su alma y por la dirección de las cosas a su santo servicio, y se hagan las honras y digan missas y otros sufragios y oraciones que en semejantes casos se han acostumbrado: que será de nuestra gratitud. Datis en Madrid IX de Noviembre, M. DCC.

Yo la Reina

El Cardenal Portocarrero. D. Manuel Arças. El Inquisidor General, D. Rodrigo Manuel Manrique de Lara. El Conde de Benavente. ¹

Vidit D. Joseph de Haro. Vidit López, Reg. Vidit D. Michael de Jacca.
D. Joseph de Villanueva, Protanot.

CVIII

El Virrei d'Aragó tramet al Prior la lletra precedent i còpia de les clàusules del testament de Carles II.

La fatalidad nunca dignamenta ponderada ni sentida, de haber perdido al Rey, nuestro Señor (questá en Gloria), no dexa aliento para nada; y ya que no a proporción de su importancia sino de nuestro amor y obligación, devo explicar mi gran dolor a Vuestra Señoria y pasar a sus manos la adjunta Carta y Copia de las cláusulas del testamento de su Magestad, encargando a Vuestra Señoria (como lo hago) disponga se executen las Exequias correspondientes, pues, en medio de sus graves accidentes, ha mostrado bien el amor paternal que ha tenido a sus Vasallos, dando para el mejor Govierno y conservación de sus Reynos las providencias más importantes y más útiles, como lo manifiesta su última Real disposición. Dios guarde a Vuestra

1) Segons la còpia del vol. II, El Marqués.

Señoría muchos años. Zaragoza, Nobiembre 10¹ de 1700. B. l. m. de Vuestra Señoría

El Marqués de Camarasa Virrey de Aragon. Por las ocupaciones del Consejo Supremo no se ha podido despachar la carta citada; en llegando se remitirá a Vuestra Señoría.

Aquí segueix la Còpia de les clàusules del testament de Carles II.

CIX

La Reina Gobernadora ordena manifestacions de joia per la successió de Felip V al tron.

La Reyna. Venerable y Amado nuestro. Haviendo sucedido en estos Reynos y los de la Corona de Aragón, el Sr. D. Phelipe, quarto de Aragón y quinto de Castilla, como lo habeis entendido por las cláusulas del testamento de el Sr. Rey D. Carlos Segundo (que esté en gloria), lo tendreis assi entendido y passareis a hazer las demostraciones que en semejantes cassos se han acostumbrado, como se espera de Vos. Datis en Madrid a XXIII de Noviembre de M. DCC.

Yo la Reina

El Cardenal Portocarrero. Fernando de Aragón. El Obispo Inquisidor General.

Vidit Marchio Tamarit. Vidit D. Balthasar de Villalpando. Vidit D. Joannes de la Torre, Reg. Vidit López, Reg. D. Ioseph de Villanueva, Protonot.

CX

El Virrei d'Aragó comunica al monestir l'acceptació de Felip V.

Habiendo sucedido en estos Reynos el Sr. D. Phelipe, quarto de Aragón y quinto de Castilla, como lo participé a Vuestra Señoría con las cláusulas de el testamento de su Magestad (que está en gloria), me previenen la Reyna, nuestra Señora, y Gobernadores de la Monarquía la aceptación de la Corona; noticia que no he querido dilatar a Vuestra Señora para que la celebre con el gusto correspondiente a su amor y celo. Dios guarde a Vuestra Señoría muchos años. Zaragoza, y Nobiembre 30, de 1700. B. l. m. de Vuestra Señoría,

El Marqués de Camarassa, Virrey de Aragón.

Sres. Prior, canónigos² y Cabildo de S. Juan de la Peña.

1) En el vol. II, Noviembre 8, 1700.

2) En el vol. I, *Canónigos*, ha estat esborrat.

PROFESSIONS MONÀSTIQUES EMESSES AL MONESTIR DE SANT PAU DEL CAMP

(1672-1833)

PER

DOM JORDI M. RIERA

EL monestir de St. Pau del Camp, de Barcelona, d'antiquíssima data de fundació i d'accidentada història, ens interessa en el present estudi exclusivament pel notable lot de cartes professionals monàstiques que d'ell ens ha pervingut, de quan era Col·legi-Noviciat comú de la Congregació benedictina de Catalunya.

La inauguració d'aquest Col·legi-Noviciat data de l'any 1672.¹ Era, però, de temps molt més llunyà que l'esmentada Congregació havia projectat la instal·lació d'aquest Noviciat en el seu antic priorat de St. Pau del Camp, i la hauria ja realitzat una centúria abans, de no haver topat amb la rude oposició que li féu la Congregació rival de Valladolid qui volia possessionar-se del priorat barceloní, pretextant necessitar-lo per Col·legi del monestir de Montserrat que, com és cosa sabuda, pertanyia llavors a la Congregació castellana. En realitat, però, els motius eren més íntims. Les lletres que els consellers de Barcelona adreçaren a Gregori XIII pregant-li insistentment no volgués permetre l'anexió del susdit

1) «... comensant de 15 del mes de Mars del any 1672 que tingué principi esta Casa del Noviciat comú en lo present Monestir de St. Pau del Camp de Barcelona.» MS. B. C. 23. fol. 1. Arxiu de Montserrat.

Priorat al monestir de Montserrat, deixen prou albirar el fons polític d'aquestes rivalitats.¹

La lluita durà, turbulenta i apassionada, una sèrie d'anys, fins que, desateses les queixes i protestes dels monjos i dels consellers catalans, el favor de Roma es decantà per la Congregació Vallisoleтана, fortament auxiliada pel poder il·limitat de Felip II, i el monestir de St. Pau del Camp quedà en possessió del de Montserrat. El col·legi, però, que aquest volgué instal·lar a St. Pau, a la llarga no reeixí, i 90 anys després, fos per la situació local del Col·legi barceloní que els de Montserrat declararen nociva a l'espiritualitat de llurs joventuts, fos, com és també molt probable, per la pressió tenaç que continuaria exercint la Congregació Catalana, Montserrat es deseià definitivament de l'antic Priorat barceloní, no sense haver obtingut abans de Felip II en commutació, l'abadia de St. Benet de Bages, de Patronat reial.

Retornat St. Pau del Camp als seus antics senyors, aquests no trigaren en realitzar llur antic projecte, i en l'any 1672 el dit Priorat era declarat Col·legi-Noviciat comú de la Congregació Claus-tral Tarraconense. A ell anaren enviant els monestirs de la Congregació els seus joves postulants, els quals, en havent terminat l'any de Noviciat, cursaven els estudis de la carrera monàstica, després d'haver emès cadascú sa Professió solemne. És precisament la part que afecta a aquesta, ço que constitueix, com ja dèiem en començar, l'objecte únic d'aquest treball.

La Professió és, com tothom sap, un dels actes més importants en la vida de tot monjo. Fins prescindint de la importància

1) Arxiu Vaticà — Principi, Vol. 32, p. 114, doc. 223, i p. 130. D'aquestes lletres n'existeix una còpia a l'Arxiu de Montserrat.

transcendental i única que té en la vida particular i íntima de cada individu, per quant ella importa la formal i completa oblació de tot l'ésser al Creador i l'absoluta renúncia del segle, marcant els trets característics d'un segón baptisme, la Professió monàstica, en les seves conseqüències externes presenta, a més a més, un interès particular per la història, per quant assenyala el nou estat o professió de vida de la persona, i la incorpora a una família monàstica determinada, afiliant-lo a un dels monestirs de la mateixa. És per això que aquesta data memorable cal que mai no manqui en la biografia de tot monjo, al costat de la del naixement i de la del traspàs.

El lloc on l'acte de la Professió solemne és fidelment consignat és la Cédula o Carta de Professió que el professand escriu i signa de sa pròpia mà i que després de llegida públicament per ell mateix, és posada damunt l'altar. En ella, segons els trets essencials de la Professió marcats en la Regla benedictina,¹ el monjo promet l'estabilitat, la conversió dels seus costums i la obediència, davant les relíquies del propi monestir i en presència del propi abat que accepta sa professió. És amb aquests elements essencials de la Regla que s'és establert una fórmula que podríem dir-ne *recepta*, que en sa expressió més simple està compresa en aquests mots que transcrivim d'una curiosa cédula en pergami del seg. XIV procedent de St. Llorenç del Munt:

Ego frater Berengarius promitto stabilitatem meam et conversionem morum meorum et obedientiam secundum regulam san-

1) « Suscipiendus. . . promittat de stabilitate sua et conversione morum suorum et oboedientia coram Deo et Sanctis eius. . . De qua promissione sua faciat petitionem ad nomen Sanctorum quorum reliquiae ibi sunt, et abbatis praesentis. Quam petitionem manu sua scribat, . . et manu sua eam super altare ponat. » Reg. St. Benedicti, c. LVIII.

cti Benedicti coram Deo et omnibus sanctis ejus quorum reliquiae hic habentur in hoc loco qui Sanctus Laurentius vocatur constructo honore beati Laurentii martiris in presentia Domini Jacobi abbatis. Quod est actum idus febroarii anno Domini milesimo Trecentesimo Quinquagesimo.

Com és fàcil de veure, tota Carta de Professió ens proporciona una sèrie de dades, moltes vegades aprofitables, sobre el professand, les relíquies, els monestirs, els abats o superiors, els càrrecs o dignitats, etc., i és d'aquí d'on els ve tot llur interès històric. Per aquesta raó, l'aplegament de les cartes professionals de tots els monjos catalans, per exemple, seria un bell contribut per la història del nostre Monaquisme i vindria a constituir un llarg capítol del futur *Monasticon Catalonicum* que cal preparar des d'ara, i que avui ens complaem d'iniciar en aquest I vol. de *Catalonia Monastica*, transcrivint les Cartes de Professions provinents de St. Pau del Camp, des del 1672 fins al 1833.

La nostra tasca ha estat fàcil, mercès al MS. B. C. 12. de l'Arxiu de Montserrat. Es tracta d'un petit in foli en paper, de 375 fols. numerats a llapis, relligat en pergamí, contenint a la coberta aquesta llegenda: *Manual de Cartas de Profecia desde 1672 a 1792*. No té portada, sinó que comença tot seguit el text de les Professions, escrit uniformement a la primera pàgina d'un full de quatre. En ell hi són contingudes 189 cartes professionals, totes elles autògrafes, escrites pel mateix professand, les mateixes que en acabar d'ésser llegides, foren posades solemniament damunt l'altar.

L'aplegament d'aquestes cartes de professions en un volum tal com l'acabem de descriure, és bastant posterior a la data de

la última professió en ell registrada. Els plecs força marcats que es noten en cada carta, ens permeten deduir que en un principi havien estat arxivades en forma solta. Diverses mans posteriors les doblaren en tres plecs i indicaren al dors el nom del professand, —generalment amb el dia i any de sa professió— moltes vegades el monestir d'on és fill i en casos més rars, la dignitat o càrrec que més tard exercí.

Les 69 cartes restants que van des de 1792 a 1833 i que hem pogut afegir a les de l'esmentat manuscrit, provenen també del nostre arxiu. Semblen ésser una continuació d'aquestes, escrites, però, en un sol full, sense cap nota en el revers i sense relligar.

Tenim, doncs, 258 cartes professionals que comprenen els 161 anys primers del Col·legi-Noviciat de St. Pau del Camp. En confrontar-les hom nota tot seguit la manca d'uniformitat en el text de la fórmula, constatant-hi una sèrie de variants remarcables que caldrà anotar. Sense que modifiquin en res els elements fonamentals i característics de la professió monàstica, aquestes variants introduïdes en les cartes de professió de totes les èpoques i de tots els països, responen més aviat a peculiars interpretacions accidentals d'un monestir o d'una congregació. Així, sense sortir de casa nostra, trobem la fórmula professional dels ermitans de Montserrat notablement variada, redactada en aquests mots:

Ego frater talis de tali loco promitto stabilitatem meam et conversionem morum meorum in montaneis istius monasterii beatae Mariae de Monteserrato ordinis sancti Benedicti et oboedientiam et paupertatem et castitatem coram Deo et sanctis ejus secundum regulam ejusdem sancti; in praesentia Rnd. P. Fr. N. de tali loco prioris ejusdem monasterii locum tenentis Rnd. Prioris St. Benedicti Vallis oleti. Clausuram vero perpetuam quam nos promittimus ultra regulam promittere non tenentur.¹

1) *Analecta Montserratencia*. Vol. III. L'Arxiu antic de Montserrat, per D. A. Albareda. *Constitutiones Heremitarum Montiserrati*. p. 130.

També la congregació de Valladolid introduïa una petita diferència en la seva fórmula de professió, promentent la *stabilitatem perpetuae inclusionis... sub oboedientia Rmi. Generalis totius Congregationis*;¹ fórmula primerament acceptada i més tard refusada per la Congregació de Montserrat a l'Àustria.²

En el cas nostre el text ordinari de la professió a St. Pau del Camp, és el següent:

In nomine Domini nostri Jesu Christi. Amen. Anno a nativitate ejusdem milesimo... die... mensis... Ego frater N. N. de tali loco promitto stabilitatem meam et conversionem morum meorum et oboedientiam secundum Regulam Sti. Patris nostri Benedicti coram Deo et omnibus sanctis quorum reliquiae hic habentur in hoc Monasterio... de tali loco, in praesentia Illis. et Rndmi. D. D. N. N. Abbatis (vel Prioris) Monasterii... et sub Congregatione Tarraconensi. Ad cujus rei fidem hanc petitionem manu propria scripsi, die quo supra.

En totes les cartes professionals del present recull, cap variant no hi hem trobat que afectés als elements essencials de la professió; gairebé totes elles versen sobre la part variable de la fórmula, com és ara el referent a les relíquies, als abats que accepten la professió, a les dispenses pontificies, etc., o bé sobre altres petits detalls de la part fixa o purament de formulari, com és ara els títols que es donen als professands, als abats, als monestirs, etc. Per tal, doncs, de procurar una més ràpida i clara consulta, hem recollit i anotat en la present introducció totes les variants remarcables, preferint donar en el cos del treball la transcripció de les cartes professionals segons una norma fixa i uniforme que

1) *Ceremonial Monástico de la Congregación de Valladolid. Parte 2ª, Sec. III. La Profesión de los Monjes.*

2) *Analecta Montserratensia. Vol. V. La Congregació de Montserrat, per D. A. Albareda. III. B. Les professions.*

contindrà només la part variable de cadascuna, algunes d'elles amb la nota que portin al revers, en molts casos interessant.

Podríem classificar en dos grups aquestes variants, segons miren a la part variable o a la part fixa del text de la carta. En el primer hi van compreses les variants que afecten:

- A) A l'ús de les relíquies davant les quals s'emet la professió.
- B) Als abats que l'accepten.
- C) A les dispenses pontificies relatives a l'emissió dels vots abans del temps prescrit.

En el segon, les que afecten al formulari en què van consignats:

- A) El títol del professand.
- B) La natalitat.
- C) El títol dels abats o priors.
- D) Els monestirs.
- E) La Congregació.

1. RELÍQUIES. — Com ja hem indicat, una de les prescripcions de la Regla benedictina relatives a la professió, és que aquesta es faci davant les relíquies del propi monestir, ço que ha sigut constantment practicat per tota la tradició monàstica, en tots els països. Aquesta pràctica, però, que en general cap dificultat no ofereix, en tractar-se d'adoptar-la en un Noviciat comú on hi ha monjos de diversos monestirs, no és tan fàcil de complir, com sigui que si es vol servir al peu de la lletra la prescripció de la Regla, caldrà que la Casa-Noviciat posseeixi de reserva relíquies de tots els monestirs dels quals tingui novicis, o si més no, que en cada cas de professió el respectiu monestir li trameti ses relíquies. Com és fàcil de comprendre, una i altra cosa té els seus

inconvenients. Res d'estrany, doncs, que en els primers anys de la fundació de St. Pau del Camp hi hagués algunes vacil·lacions sobre la pràctica a adoptar. Aquestes, però, duren només durant els primers 19 anys del Col·legi. Les variants, doncs, que afecten a l'ús de les relíquies estan totes compreses en les 30 cèdules d'aquests primers anys.

En les tres primeres cartes de l'any primer, trobem que la professió fou emesa davant les relíquies del mateix monestir de St. Pau, sense tenir en compte la filiació del professand. És a l'any segon del Col·legi que es comença a professar davant les relíquies del propi monestir del profés (céd. 4), essent aquesta, durant els susdits 19 anys primers, la pràctica més freqüent, exceptuant 8 cartes (14, 15, 17, 18, 20, 21, 22, 24) en les quals es professa davant les del Col·legi. Cal també fer notar una altra variant, introduïda en la última professió de l'any 1685, que comprèn les cèds. 23, 26, 28, 29, 30. En elles s'emet la professió davant les relíquies de St. Pau del Camp juntament amb les del propi monestir.

En començar, però, l'any 1691, com ja hem dit, la qüestió de les relíquies és definitivament solucionada, presentant-se des de la primera professió del dit any fins a la última del present recull, sense ni una excepció, la pràctica de professar davant les relíquies del mateix Col·legi-Noviciat de St. Pau del Camp.

ABATS. - Ço mateix que provocava incertituds referent a l'ús de les relíquies, havia, sens dubte, de provocar-les referent a l'abat en presència del qual devia el novici emetre els seus vots. Com ja hem vist en el text esmentat de la Regla, St. Benet prescriu que la professió es faci en presència de l'abat del propi monestir. Ca-

lia, doncs, demanar cada vegada l'abat a la professió del seu monjo, o bé bastava la presència del mateix abat o prior de Sant Pau, o d'un altre monestir? En els dos primers anys del Col·legi sembla que això no preocupà gens i en les 8 professions que s'hi registren es professà en presència de l'abat de St. Cugat —potser per ésser aquest el monestir més proper de St. Pau— sense tampoc distingir la filiació dels monjos professands. És, però, a l'any 1674 en què sembla comença d'inquietar el dubte de si és vàlida o no la professió que no ha acceptat directament l'abat o superior propi del profés, i en les cèdules que van des del susdit any fins al 1691, exceptuant les 9, 10, 16, 19, 25, 28, 29, el monjo professa en presència de l'abat del propi monestir.

Des de l'any 1691 fins al 1700, segueixen una sèrie de cartes (31-48) de les quals, per manca de nota en el revers que ens indiqui la filiació del professand, no podem determinar res concret referent a l'abat que rep la professió.

En arribar a l'any 1700 s'adopta ja definitivament un nou recurs que, a partir de la cèd. 49, perdura fins a la última del recull. Consisteix aquest en professar o bé en presència del propi abat,— en cas de vacar la seu abacial, del prior o vicari general del propi monestir— o bé en presència de l'abat de St. Pau del Camp o d'un altre monestir de la Congregació, expressament comissionat *ad hoc* per l'abat o prior del professand; en aquest últim cas cal que aquesta especial delegació vagi consignada en la carta de professió. *in* La fórmula ordinària usada en aquests casos és: *Ego... promitto... praesentia N. N., abbatis monasterii N. N.; ex commissione N. N., abbatis monasterii N. N.*, o sigui del monestir d'on és monjo el que professa.

Esmentem a continuació alguns casos isolats que presenten algunes singularitats en aquest punt.

Cèd. 63. Josep Puigdoura, Infermer i Vicari general de St. Esteve de Banyoles, com a Prior que és també del Noviciat de St. Pau del Camp, és comissionat pel seu superior ordinari de Banyoles per acceptar la professió de Geroni Guitart, monjo del dit Monestir.

Cèd. 97. Cas semblant a l'anterior.

Cèd. 113. Cas únic en què l'abat que accepta la professió és comissionat pels abats de St. Pere de Besalú i de Sta. Maria d'Amer, presidents de la Congregació.

Anotem de passada un fet que no deixa de cridar l'atenció, i és el que no abundin més les professions en presència de l'abat de St. Pau, donada l'avinentesa de fer-ho, havent-hi, sembla, una marcada preferència per part dels abats comissionants, a servir-se d'altres abats, de faisó que, a partir de l'any 1746 (cèd. 113), de les 74 professions que segueixen, són només 5 o 6 on trobem comissionat l'abat o prior de St. Pau del Camp.

Les variants que afecten a la fórmula més amunt esmentada per expressar la delegació dels abats, són les següents:

Ex commissione sibi facta a N. N. abb., etc. (passim)

Virtute commissionis dicto Domino Abbati factae a... (passim)

Ex speciali commissione N. N. (passim)

Me ad hanc solemnem professionem admittentis nomine et ex commissione N. N. (cèd. 57)

Hanc meam professionem acceptantis ex speciali commissione N. N. (cèd. 58).

DISPENSES El temps prescrit pel Noviciat és de dotze mesos complerts. Quan per diversos motius, el monjo novici devia avançar la professió, calia abans demanar a la Santa Seu, una dispensa especial que ordinàriament era fàcil d'obtenir. D'aquesta dispensa concedida, devia el monjo fer-ne menció en la seva carta de professió.

En el nostre recull, són 8 les cèdules que porten la dispensa pontificia. Com sigui que, en aquest punt, totes variïn en la re-

dacció del text, per no haver-hi una fórmula comuna, donem a continuació llur part variable.

Cèd. 49. Josephus Puigdoura, Presbyter Barcinonensis, super sex mensibus Probationis Anni a Sancta Sede Apostolica dispensatus, ut constat ex indulto a Sacra Episcoporum et Regularium Congregatione, die quinta mensis Februarii proximi elapsi emanato, mihiq[ue] concessio. Promitto...

Cèd. 72. En aquesta cédula l'esment de dispensa pontificia no es fa en el seu començ, com en els altres casos, sinó al final d'ella, en haver estat esmentat el nom de l'abat en presència del qual es féu la professió, d'aquesta manera:

... hanc meam professionem, anno probationis non elapso, admittentis, ex speciali commissione apostolica, expresse contenta et delegata in Bullis provisionis Sacristiae Monasterii Stae. Mariae de Rosis in mei favorem, Romae apud Stam. Mariam majorem quinto decimo Kalenda Septembris labentis anni expeditis; et sub... etc.

Cèd. 86, Stephanus Escariu... super sex mensibus probationis anni a Smo. Dno. Nostro Clemente Papa XII dispensatus, ut constat ex indulto die XXI Mensis Aprilis proxime elapsi emanato, mihiq[ue] concessio. Promitto...

Cèd. 93. Mathias de Pons et Pérez de Aguirre... Super sex mensibus probationis anni a Smo. Dno. Nostro Clemente Papa XII dispensatus, ut constat ex indulto die septima anni Millesimi Septingentesimi Trigesimi Secundi emanato mihiq[ue] concessio. Promitto...

Cèd. 113. Josephus de Ostos... super quinque mensibus Anni Noviciatus dispensatus a Smo. D^o. N^o. Benedicto Papa XIV ut constat ex indulto Apostolico dato Romae apud Sanctam [Mariam] Maiorem sub annulo Piscatoris die XXX Augusti M D C C X L V. Promitto...

Cèd. 115. Josephus Vilarrasa et Migjavila... super sex mensibus probationis anni a Sanctissimo Dno. Nostro Benedicto decimo quarto dispensatus, ut constat ex indulto die 30 Martii 1746 emanato mihiq[ue] concessio. Promitto...

Cèd. 129. Franciscus Codina et Solà... super duobus mensibus probationis anni a Smo. Dno. Nostro Benedicto Papa XIV dispensatus, ut constat ex indulto die XIII Mensis Maii proxime elapsi emanato mihiq[ue] concessio. Promitto...

Cèd. 145. Concordius Lliurella et Coll, Sacerdos... Super sex mensibus anni Noviciatus dispensatus ex indulto Apostolico dato Romae apud Sanctam

Mariam Maiorem sub annulo Piscatoris die vigesima septima augusti anni Millesimi Septingentesimi Sexagesimi quarti declarans expresse in hoc actu professionis, ut mihi inunctum est ab eodem indulto, me eo uti velle, promitto...

Encara un nové cas de dispensa pontificia tindríem en la céd. 20, en la qual, però, cap esment no s'hi fa d'ella, essent aquest cop la nota del revers la que ho consigna. Diu així l'esmentada nota:

«Carta de profesia de fr. Nicolau Ros monjo del Noviciat novament creat per la religió per a mestre dels religiosos de la Congregació feta als 16 de Juliol de 1684 amb dispensa que obtengué de Roma ab vuit mesos de Noviciat com consta de dit buleto lo qual és en lo dit Arxiu. 1684.»

2. Seguint la classificació més amunt esmentada, podem reduir les variants a la part fixa o formulari de la carta professional a les següents:

TÍTOL DEL PROFESSAND. — Ordinàriament el nom del professand va precedit del títol *Frater*, o *Dominus Frater*, expressat amb aquestes abreviacions, *D^r. Fr.*; *Fr.*; *Fr. D^r.*. És en casos isolats on aquestes expressions hi són omeses, començant-se llavors simplement per: *Ego N. N.*

NATALITAT. — La manera ordinària de significar el lloc i diòcesi del naixement consisteix en emprar la fórmula adjectivada del llatí terminada en *ensis*, com *Barchinonensis*; *Figuerienseis*, *diaecesis Gerundensis*; o bé el genitiu llatí, com *Gerundae*; *Campi Rotundi*. També trobem en infinitat de casos les formes següents *Filius villae vel civitatis X.*, *diaecesis X.*; *a pago de X.*, *vulgo dicto X.*, *Diaecesis X. oriundus*; *Filius X. Ex oppido X. oriundus*; *Natus X.*; *e loco X.*

TÍTOL DELS ABATS I PRIORS. — El títol corrent que es dóna als abats és el de *Admodum illustris* o *Illustrissimus* o encara *Perillustris*

ac reverendissimus Dominus Domnus Fr. N. N., trobant-se indistintament adés amb totes les paraules explícites, adés en la forma abreujada: *Admodum Illis. et Revmus. D. D. Fr.* En algunes, per bé que contades vegades, s'hi noten lleus alteracions, com és ara: *Perillustris et admodum Reverendus D. D. Fr.*; o encara: *Perillustris admodum D. D. Fr.*

Quan un abat és a més President o Visitador General de la Congregació no rep per això cap altre títol especial, aquesta dignitat essent senzillament consignada amb aquests mots: *Praesidens* o *Visitator Generalis totius Congregationis*. Un cas d'excepció únic ens el dona la carta 85 en què es dóna a l'abat el títol de *Praesidis dignissimi*.

Els Priors, Vicaris Generals, Cambrers, Sagristans majors, i altres dignitats que, en cas de vacar la seu abacial d'un monestir, reben la professió de llurs monjos, són anomenats ordinàriament *Illustris D. D. Fr.*; alguna vegada senzillament *Frater*.

El grau de Doctor que trobem en alguns dels nostres personatges, acompanya sempre els altres títols, en la forma abreujada *Dr.* o bé amb aquestes paraules: *Sacrae Theologiae Dr.* En la transcripció de les cartes professionals hem deixat consignat aquest títol cada vegada que es presentava, com ho hem fet també tractant-se de les dignitats.

Esmentem a continuació un petit detall que trobem amb freqüència, especialment en les cèdules on s'hi fa esment de l'abat que rep i de l'abat que comissiona, consistint en assenyalar aquest últim com a Superior del súbdit professand. Ordinàriament es troba indicat en aquesta forma.... *virtute comissionis facta a D. N. N. Abbate Monasterii N. meoque praesule ordinario*; tractant-se d'un prior: *meoque Superiore ordinario*. També és freqüent la forma: *ex comissione N. N., Abbatis Monasterii N. et mei*.

Finalment, hem deixat per l'últim lloc, per tractar-se d'un cas particular, l'esment de les variants amb què és consignat el títol de Reial Conseller i Cancellier de l'abat de St. Cugat, en Francesc Bernat de Pons i Furell. Són les següents:

Regii Conciliarii ac Cancellarii Catholicae et Regiae Magestatis. (cèds. 1, 3).

Regii Conciliarii et Cancellarii in Principatu Cathalauniae. (cèd. 2).

De Concilio Catholicae Magestatis et Cancellarii ejus. (cèds. 5, 6, 7, 8).

ELS MONESTIRS.—El títol corrent que en les nostres cartes es dona als monestirs és el de *Monasterium*: algunes vegades *Coenobium*. En les primeres cèdules no van precedits de cap títol especial; més endavant, però, es troben molt sovint, indistintament sembla, després dels mots *imperiale, regale* o *regium*.

Ordinàriament el nom del monestir el trobem en ésser mencionades les pròpies relíquies i també al costat dels propis abats que reben la professió i que comissionen. En alguns casos, a més, el trobem esmentat pel professand, fent-lo constar com a monestir de sa filiació, en el començ de la carta, abans de indicar el lloc de sa natalitat (cèds. 23, 26) o bé tot seguit d'haver-ho fet (cèds. 57, 59, 61, 62). Aquest petit detall l'hem deixat consignat en el text de les cartes.

Una altra singularitat que afecta als monestirs, la trobem en les cèdules 22, 23, 25, 26, 27, 28, 29, consistint en la fórmula: *nul-lius, sed intra limites diaecesis X.*, afegida al nom de tots els monestirs que en elles s'hi esmenten.

CONGREGACIÓ. — En tota carta de professió cal que es faci constar la Congregació a la qual el novell profés s'adscriu mitjançant la emissió dels seus vots. En el cas nostre aquesta és la Congregació Claustral Tarraconense i Cesaraugustana. Tampoc en aixó

no tenim en les nostres cèdules una fórmula fixa, podent constatar-hi, indistintament adoptades, les següents variants:

sub Congregatione Tarraconensi.

sub Congregatione Claustralium, o Claustrali.

sub Congregatione Claustrali Tarraconensi et Caessaraugustana.

Aquesta última forma la trobem per primera vegada en la céd. 86 i després en moltes d'altres ocasions.

A voltes aquestes expressions no es troben en la última clàusula de la cédula, com és el més ordinari, sinó dintre el cos de la mateixa, adjuntes al nom del monestir que s'hi esmenta, o en les més de les vegades, al costat del nom de l' Abat, President o Visitador de la mateixa Congregació, sempre que aquest s'hi trobi citat. En aquests casos, són suprimides al final de la cédula o resten limitades a aquests mots: *et sub praedicta o eadem Congregatione.*

D'aquestes normes generals apuntades resten desplaçades les cèds. 50, 52, i 101, on cap esment no s'hi fa de Congregació.

Hem deixat per l'últim lloc l'esment de les següents variants que, per afectar a detalls particulars, no han pogut ésser encabits dintre la classificació general més amunt adoptada.

En la céd. 221, a més de la creu que solia posar el professand al final de la mateixa, hi trobem la seva pròpia firma.

La céd. 141 ens ofereix un cas únic de renovació o repetició d'una professió ja emesa, però que per haver-s'hi constatat una error substancial per part dels Superiors, fou declarada invàlida o al menys dubtosa. Donem aquí íntegra la part variant.

Anno a nativitate ejusdem millesimo septingentesimo sexagesimo quarto, Die vigesima tertia Augusti: Ego Frater Franciscus de Esteve et Sabater, a civitate et diaecesi Barcinonensi, quoniam juxta Congregationis nostrae statuta

et, quod maximum est, juxta sacras et canonicas constitutiones, religiosa Professio per me sub die trigesima Novembris acta et emissa (quaeque manu mea scripta habetur et jurejurando firmata in antecedente pagina) nulla et irrita sit aut minus dubia censeatur ob substantialem dumtaxat errorem pro parte superioris et Capituli Balneolarum eam tunc acceptantis commissum: Igitur rebus omnibus pro meritis et gravitate causae mature perpensis ad praedictum errorem pro merito et in quantum res ipsa petat, sanandum, Admodum Illustris Dominus Abbas et Capitulum Balneolarum (convocatis prius omnibus Monachis convocandis) capitulariter legitime congregati et sanum ac legitimum Capitulum representantes, Die sexta currentis mensis et anni, me de novo ad professionem admiserunt, meamque Professionem de novo laudarunt, atque approbarunt. Ideo Ego praedictus Franciscus de Esteve et Sabater de nullitate meae anteaetae Professionis, aut de ejus dubio plene conscius, nullo metu nullaque vi aut coactione motus, sed omnimode libera et spontanea voluntate, renovo aut de novo promitto stabilitatem meam etc.

Finalment, només ens cal fer constar que hem adoptat sempre l'ortografia moderna, llevat en la transcripció dels cognoms i en les citacions directes dels documents, on hem servat les grafies originals. Hem procurat, també, identificar els nom geogràfics, donant-los segons llur denominació actual.

1672

1

- Nov. 13 *Didac d'Olzina*, de Barcelona, en presència de Francesc Bernat de Pons, Abat de St. Cugat.
D. Alzina, sagristà de St. Pau del Camp.

2

- Des. 19 *Miquel Guanter*, de Prats de Molló, diòc. de Perpinyà, en presència de Francesc Bernat de Pons, Abat de St. Cugat.
Abat de Sta. Maria de Serrateix.

1673

3

- Set. 10 *Joan de Marimon i Tord*, de Barcelona, en presència de Francesc Bernat de Pons, Abat de St. Cugat.
Monjo de St. Cugat.

4

- Oct. 15 *Pere Pau Carbonell*, de Selva de St. Pere de Roda, diòc. de Girona, davant les relíquies de Sta. Maria de Roses, de la mateixa diòc., en presència de Francesc Bernat de Pons i Furell, Abat de St. Cugat.
Monjo Infermer de Sta. Maria de Roses.

5

- « 15 *Baltasar Viladomat*, de Berga, diòc. de Solsona, davant les relíquies de St. Llorenç de Bagà de la mateixa diòc., en presència de Francesc Bernat de Pons i Furell, Abat de St. Cugat.
Monjo de St. Llorenç de Bagà.

6

- « 29 *Josep Despalau*, de Barcelona, davant les relíquies de St. Salvador de Breda, diòc. de Girona, en presència de Francesc Bernat de Pons i Furell, Abat de St. Cugat.
Monjo de St. Salvador de Breda.

7

- Nov. 1 *Salvador Milsocos*, de Figueres, diòc. de Girona, davant les relíquies de St. Pere de Roda, de la mateixa diòc., en

presència de Francesc Bernat de Pons i Furell, Abat de St. Cugat.

Monjo de St. Pere de Roda.

8

- Nov. 1 *Antoni Florença*, de Madrid, diòc. de Toledo, davant les relíquies de St. Pere de Roda, diòc. de Girona, en presència de Francesc Bernat de Pons i Furell, Abat de St. Cugat.
Monjo de St. Pere de Roda.

1674¹

9

- Maig 20 *Josep Pi*, de Barcelona, davant les relíquies de St. Miquel de Cruïlles, diòc. de Girona, en presència de Jaume de Magarola, Abat de St. Pere de Galligans.
Monjo de St. Miquel de Cruïlles.

10

- « 20 *Benet Brandia*, de Camprodon, davant les relíquies de St. Pere de Camprodon, diòc. de Girona, en presència de Jaume de Magarola, Abat de St. Pere de Galligans.
Monjo de Camprodon.

11

- « 20 *Joan Soler*, de Barcelona, davant les relíquies de St. Pere de Galligans, diòc. de Girona, en presència de Jaume de Magarola, Abat del mateix Monestir.
Monjo de St. Pere de Galligans.

12

- Oct. 28 *Miquel de Gilabert*, de Montfalcó, diòc. d'Urgell, davant les relíquies de St. Pere de Besalú, diòc. de Girona, en presència de Josep Castelló, Abat del mateix monestir.

1676

13

- Febr. 12 *Josep Teixidor*, de Moyà, diòc. de Solsona, davant les relíquies de Sta. Maria de Roses, diòc. de Girona, en presència de Joan Antoni Clement, Dr., Abat del mateix Monestir.

1) En el revers una mà posterior corregí 1670.

1681¹

14

Abr. 27 *Bonaventura Pader*, de Figueres, diòc. de Girona, en presència de Benet de Roca Bertí, Abat de St. Pere de Camprodon.
Monjo de St. Pere de Camprodon.

15

Maig 8² *Antoni de Tord i Granollachs*, de Vich, en presència de Francesc de Pons, Abat de St. Cugat.
Monjo de St. Cugat.

16

Agost. 28³ *Francesc Castelló*, de Barcelona, davant les relíquies de St. Pere de Besalú, diòc. de Girona, en presència de Francesc Bernat de Pons, Abat de St. Cugat.
Monjo de Besalú.

1682

17

Set. 6 *Manuel de Vega i Rovira*, de Balaguer, diòc. d'Urgell, en presència de Francesc Bernat de Pons i Furell, Abat de St. Cugat.⁴
Monjo de St. Cugat.

1683

18

Nov. 21 *Josep Polau*, de Barcelona, en presència de Jaume de Magarola, Abat de St. Pere de Galligans.
Dr. en dret. Monjo de St. Pere de Galligans.

1684

19

Febr. 10 *Celdoni Boix*, de Cardona, diòc. de Solsona, davant les relíquies de St. Llorenç de Bagà, de la mateixa diòc., en presència de Francesc Bernat de Pons i Furell, Abat de St. Cugat.
Monjo de St. Llorenç de Bagà.

1) En el MS. aquest n.º i el 15 van invertits. En el revers s'ha traduït equivocadament la data de la cèdula: *quinto Calendas Mai*, per 5 de Maig.

2) En la carta original s'hi llegeix: *octavo idus nonas Mai*, probablement en lloc de: *octavo idus Mai*. En el revers va corregit.

3) En el revers, 29.

4) En aquesta carta de professió el monjo indica emetre els seus vots: *secundum Regulam et Constitutiones S. P. B.*, fórmula única que no es troba en cap més carta.

20

- Juny 19 *Antoni Novell i de Nadal*, de Barcelona, en presència de Francesc Bernat de Pons i de Furell, Abat de St. Cugat.
Antoni Mariano Novell i Nadal, monjo de St. Cugat.

21

- Jul. 16 *Nicolau Ros*, de Terradelles, diòc. de Girona, en presència de Francesc Bernat de Pons i Furell, Abat de St. Cugat.

1685

22

- Maig 21 *Josep Bach*, de Perpinyà, diòc. d'Elna, en presència de Josep Codina, Prior, *sede abb. vacante*, de St. Pere de Camprodon.
Monjo de St. Pere de Camprodon.

23

- Oct. 18 *Plàcid de Montoliu*, Monjo de St. Cugat. de Bartadeu, diòc. d'Urgell, davant les relíquies d'aquest Monestir i de St. Cugat, en presència de Francesc Bernat de Pons, Abat de St. Cugat i meu.

1686

24

- Set. 29 *Joan Baptista Descallar i Tord*, de la Pobla, diòc. de Solsona, en presència de Jaume de Magarola, Abat de St. Pere de Galligans.
J. B. Casllar, monjo de St. Pere de Galligans.

1687

25

- Abr. 24 *Carles de Gualtero i de Queralt*, de Tremp, diòc. d'Urgell, davant les relíquies de St. Pere de Galligans, en presència de Baltasar de Montaner i Çacosta, Abat de St. Pere de Camprodon.
Monjo de St. Pere de Galligans.

26

- Oct. 12 *Josep Tord i Granollachs*, monjo de St. Cugat, de Vich, davant les relíquies d'aquest monestir i de St. Cugat, en presència de Francesc Bernat de Pons, Abat de St. Cugat i meu.

27

- Nov. 19 *Ignasi Falguera*, de Barcelona, davant les relíquies de St. Esteve

de Banyoles, en presència d'Antoni de Planella i Cruïlles, Abat del mateix Monestir ¹.

1688

28

Des. 5 *Josep Descallar i Tord*, de la Pobla de Lillet, diòc. de Solsona, davant les relíquies d'aquest Monestir i del de St. Salvador de Breda, en presència de Francesc Bernat de Pons, Abat de St. Cugat.

J. de Casllar i Tord, monjo de St. Salvador de Breda.

1689

29

Abr. 3 *Francesc Valls*, de Sisquella, diòc. de Vich, davant les relíquies d'aquest Monestir i del de St. Pere de Camprodon, en presència de Francesc Bernat de Pons, Abat de St. Cugat.

Monjo i cambrer de Camprodon.

30

Juny 29 *Manuel Cavaller*, de Barcelona, davant les relíquies d'aquest Monestir i del de St. Pere de Besalú, en presència d'Antoni de Planella i Cruïlles, Abat del mateix monestir.

Monjo de Besalú.

1691

31

Agost. 29 *Baptista de Sant Juan i Planella*, de Barcelona, en presència d'Antoni de Planella, Abat de St. Pere de Besalú.

32

Des. 16 *Ramon Meca i de Berardó*, de Vergós, diòc. de Solsona, en presència de Francesc Bernat de Pons, Abat de St. Cugat.

1692

33

Mars 25 *Olaguer de Marlès*, de Barcelona, en presència de Francesc de Mungai, Prior Major i Vicari General de St. Cugat.

34

Maig. 26 *Joan de Fluvià i Aguilar*, de Fasà, diòc. de Barcelona, en pre-

1) En l'inici d'aquesta carta el monjo indica trobar-se malalt: *quia infirmitate detentus, promitto* etc. remarcant al final no haver pogut escriure de sa pròpia ma la seva petició, amb aquestes paraules: *Ad cuius rei fidem hanc petitionem propter infirmitatem manu aliena scripsi, die quo supra*. Per aquesta mateixa raó, sens dubte, no va subsignada amb la creu que, com a signatura autogràfica, el novell profés posa al capdavant de la seva carta de professió.

sència d'Antoni de Planella i de Cruïlles, Abat de St. Pere de Besalú.

35

Juny 1 *Ramir de Verder i Grau*, de Barcelona, en presència d'Antoni de Planella i de Cruïlles, Abat de St. Pere de Besalú.

1693

36

Set. 27 *Joan de Vivet i Palol*, de Girona, en presència de Dimas de Malla i Gualbes, Abat de St. Esteve de Banyoles.

1694

37

Febr. 4 *Narcís Anglosell i de Cortada*, de Barcelona, en presència de Baltasar de Montaner i Çacosta, Abat de St. Pere de Camprodon i President dels Monjos Claustrals.

38

Mars 15 *Fèlix de Vilaplana*, de Barcelona, en presència de Francesc de Mongai, Prior major de St. Cugat.

39

Juny 2 *Francesc de Melianta i de Sullà*, de Lleida, en presència de Dimas de Malla i Gualbes, Abat de St. Esteve de Banyoles.

1695

40

Febr. 13 *Francesc de Rius i Falguera*, de Barcelona, en presència de Geroni de Mora i Navarro, Abat de St. Pere de Galligans i Pres. de la Congregació.

1696

41

Febr. 5 *Ramon de Josa*, de Solsona, en presència de Baltasar de Montaner i Sacosta, Abat de St. Cugat.

42

« 5 *Francesc de Rovira*, de Solsona, en presència de Baltasar de Montaner i Sacosta, Abat de St. Cugat.

43

Agost 28 *Josep Gallart i de Pastor*, de Barcelona, en presència de Geroni de Mora i Navarro, Abat de St. Pere de Galligans.

- 1697 44
 Febr. 2 *Josep Sant Joan i de Planella*, de Barcelona, en presència d'An-
 toni Planella i de Cruïlles, Abat de St. Pere de Besalú.
- 1698 45
 Maig 25 *Francesc Alba i Marquès*, de Barcelona, en presència de Geroni
 Nadal i de Novell, Abat de St. Salvador de Breda.
- 46
 Agost 15 *Francesc Pastor i Descallar*, de Barcelona, en presència de Joan
 Soler, Abat de St. Pau del Camp.
- 1699 47
 Juny 18 *Josep Sala i Mitja*, de Barcelona, en presència de Rafel de
 Moner, Abat de Sta. Maria de Ripoll.
- 48
 Oct. 29 *Josep Gayolà*, de Figueres, diòc. de Girona, en presència de
 Geroni Nadal i de Ripoll,¹ Abat de St. Salvador de Breda.
- 1700 49
 Mars 28 *Josep Puigdoura. Prev.* de Barcelona, en presència de Joan
 Soler, S. T. Dr., Abat de St. Pau del Camp i de St. Pere
 de la Portella; per comissió de Dimas de Malla i Gualbes,
 Abat de St. Esteve de Banyoles, i prelat meu ordinari.
- 50
 Jul. 2 *Ramon Padró*, d'Igualada, en presència de Joan Soler, S. T.
 Dr., Abat de St. Pau del Camp i de St. Pere de la Portella;
 per comissió de Dimas de Malla i de Gualbes, Abat de
 St. Esteve de Banyoles i prelat meu ordinari.
- 51
 Des. 12 *Josep de Lupià i de Roger*, de Barcelona, en presència de Bal-
 tasar de Montaner i de Çacosta, Abat de St. Cugat.
- 1701 52
 Jul. 11 *Joan Roig i de Malla*, de Barcelona, en presència de Joan Soler,
 S. T. Dr., Abat de St. Pau del Camp i de St. Pere de la

1) En la cèd. 45, el segon cognom és *Novell*.

Portella; per comissió de Dimas de Malla i de Gualbes, Abat de St. Esteve de Banyoles i prelat meu ordinari.

1702

53

- Des. 17 *Marià Gallart i Pastor*, de Barcelona, en presència de Joan Soler, Dr., Abat de St. Pau del Camp; per comissió de Ignasi Soler, Prior i Vicari General, *sede abb. vacante*, de St. Esteve de Banyoles.
Monjo de Banyoles.

1703

54

- Jul. 2 *Antoni de Queralt i de Reart*, de Barcelona, en presència d'Antoni de Planella, Abat de St. Pere de Besalú.
A. Reart i de Queralt, monjo de Besalú.

55

- Des. 22 *Rafel Soler i Sabater*, de Barcelona, en presència de Joan Soler, Dr., Abat de St. Pau del Camp i de St. Pere de la Portella.

56

- « 22 *Antoni Villaró i Serra*,¹ en presència de Joan Soler, Dr., Abat de St. Pau del Camp i de St. Pere de la Portella.

1704

57

- Abr. 6 *Antoni Febrés i d' Artal*, de Barcelona, monjo de St. Salvador de Breda, en presència de Joan Soler, Dr., Abat de St. Pau del Camp i de St. Pere de la Portella; per comissió de Geroni de Nadal, Abat de St. Salvador de Breda.
Monjo de St. Salvador de Breda.

58

- Set. 20 *Benet Conchs i Maset*, d'Amer, diòc. de Girona, en presència de Joan Soler, Dr., Abat de St. Pau del Camp i de St. Pere de la Portella; per comissió de Jaume Felip, Cambrer, Prior i Vicari General, *sede abb. vacante*, de St. Maria de Roses.

1706

59

- Febr. 7 *Joan Guardiola*, de Bagà, diòc. de Solsona, monjo de Sant

1) No s'indica el lloc de procedència.

Llorenç de Bagà, en presència d'Antoni de Planella i Cruïlles, Abat de St. Pere de Besalú, Degà i Pres. de la Congr.

60

Jul. 22 *Francesc Serra i de Portell*, de Barcelona, en presència d'Antoni de Planella i Cruïlles, Pres. i Abat de St. Pere de Besalú; per comissió de Josep Gros, Prior i Vicari General, *sede abb. vacante*, de Sta. Maria d'Amer, i superior meu ordinari.

61

Set. 26 *Francesc de Pastor*, de Vich, monjo de St. Pere de Roda, en presència de Joan Soler, Dr., Abat de St. Pau del Camp i de St. Pere de la Portella; per comissió del Prior i Vicari General, *sede abb. vacante*, de St. Pere de Roda.

1708

62

Mars 4 *Miquel de Ramon i Magarola*, de Barcelona, monjo de St. Cugat, en presència de Josep Despalau, Preposit del mateix monestir, electe Abat de St. Pere de Roda; per comissió de Gaspar de Seníspleda i de Tord, Prior, Sagristà Major i Vicari General de St. Cugat.

1711

63

Mars 21 *Geroni Guitart i de Ferrer*, de la Bisbal, diòc. de Girona, en presència de Josep Puigdoura, Dr., Infermer i Vicari General de St. Esteve de Banyoles, i Prior comú del Noviciat de la Congregació, construït en aquest monestir de St. Pau del Camp; per comissió del superior del mateix monestir de Banyoles i ordinari meu.

1716

64

Abr. 23 *Antoni Despujol i de Pons*, d'Olot, diòc. de Girona, en presència de Joan Soler, Dr., Abat de St. Pau del Camp i de St. Pere de la Portella i Pres. de la Congr.; per comissió d'Antoni de Solanell, abat de St. Cugat.
Monjo de St. Cugat.

65

« 23 *Antoni de Miquel*, de Barcelona, en presència de Joan Soler,

Dr., Abat de St. Pau del Camp i de St. Pere de la Portella i Pres. de la Congr.; per comissió d' Antoni de Solanell, Abat de St. Cugat.

Monjo de St. Cugat.

1718

66

- Nov. 13 *Guillem Ramon Borràs*, de Barcelona, en presència de Josep Puigdoura, Dr., Abat electe de St. Pau del Camp i de St. Pere de la Portella; per comissió de Manuel de Mir i Cadena, Abat de St. Pere de Galligans, de Girona.
Monjo de St. Pere de Galligans.

1718¹

67

- Des. 8 *Ramon Cellers i Rossell*, de Barcelona, en presència de Josep Despalau, Abat de St. Pere de Roda.

1721

68

- Gen. 15 *Josep de Farnés i de Magarola*, de Sta. Coloma de Farnés, diòc. de Girona, en presència de Gaspar de Senispleda, Prior, Vicari General i Degà de St. Cugat.

69

- Maig 18 *Manuel Prats i Gener*, de Barcelona, en presència de Francesc de Pastor i de Descallar, Abat de St. Pere de Besalú i Pres.

70

- Jul. 2 *Esteve Clarassó i Lleotart*, de Granollers, en presència de Josep Puigdoura, Dr., Abat de St. Pau del Camp i de St. Pere de la Portella i Pres. de la Congr.; per comissió de Manuel de Mir i Cadena, Abat de St. Pere de Galligans, de Girona.
Monjo de Galligans.

71

- « 20 *Francesc de Mascaró i Gallart*, de Barcelona, en presència de Francesc de Pastor, Abat de St. Pere de Besalú i Pres. de

1) En la céd. original l'any indicat és 1712, pel que sembla, equivocat, car en el revers havent estat escrit aquest mateix any, una mà posterior l'ha esborrat, posant-hi 1718, i en ésser relligades posteriorment les cèdules, aquesta ha estat inclosa segons l'ordre que per aquest any li pertocava.

la Congr.; per comissió de Joan Baptista de Descallar i Tord,
Abat de St. Esteve de Banyoles.

Monjo de Banyoles.

72

Nov. 13 *Joan Campmany i Mir*, de Girona, en presència de Josep Puigdoura, Dr.; Abat de St. Pau del Camp i de St. Pere de la Portella i Pres. de la Congr.

Sagristà de Roses.

1722

73

Jul. 11 *Adjutori Obiols i Forn*s, de St. Cugat del Vallès, diòc. de Barcelona, en presència de Josep Puigdoura, Dr., Abat de St. Pau del Camp i de St. Pere de la Portella i Pres. de Congr.

1723

74

Febr. 7 *Josep de Copons i de Cordelles*, de Malmercat, diòc. d'Urgell, en presència de Francesc de Pastor, Abat de St. Pere de Besalú i Pres. de la Congr.; per comissió de Joan Baptista de Descallar i Tord, Abat de St. Esteve de Banyoles.

Monjo de Banyoles.

1724

75

Abr. 18 *Pere de Viñas i Escarrer*, de Barcelona, en presència de Josep Puigdoura, Dr., Abat de St. Pau del Camp i de St. Pere de la Portella, Pres. de la Congr.; per comissió de Manuel de Mir i Cadena, Abat de St. Pere de Galligans.

Monjo de St. Pere de Galligans.

1725

76

Des. 26 *Josep de Chaors i Rou*, d'Urgell, en presència de Josep Puigdoura, Dr., Abat de St. Pau del Camp i de St. Pere de la Portella i lloctinent de Pres. de la Congr.; per comissió de Francesc Pastor i Descallar, Abat de St. Pere de Besalú.

J. de Cahors, monjo de St. Pere de Besalú.

1726

77

Gen. 15 *Nicolau Milsocós i Carbonell*, de Llançà, diòc. de Girona, en presència de Josep Puigdoura, Dr., Abat de St. Pau del Camp i de St. Pere de la Portella i lloctinent de Pres. de la

Congr.; per comissió de Josep de Gayolà, Abat de St. Pere de Roda, Pres. de la Congr.

	1727		78	
Juny	8	<i>Rafel Vidal</i> , de Barcelona, en presència de Josep Puigdoura i Pi, Dr., Abat de St. Pau del Camp i de St. Pere de la Portella i Pres. de la Congr.; en virtut del decret del Sgr. Capítol General celebrat a Barcelona a St. Pau del Camp, en la sessió del 20 de Maig del mateix any.		
	1728		79	
Nov.	7	<i>Antoni Grimau i de Grimau</i> , de Barcelona, en presència de Josep de Lupià, Abat de St. Cugat. Monjo de St. Cugat.		
	1729		80	
Mars	13	<i>Antoni de Bru i Descallar</i> , de Berga, diòc. de Solsona, en presència de Francesc de Pastor i Descallar, Abat de St. Pere de Besalú i Pres. de la Congr.; per comissió de Joan Bapt. Descallar i de Tord, Abat de St. Esteve de Banyoles. Monjo de St. Esteve de Banyoles.		
			81	
Oct.	16	<i>Antoni de Ravizza i de Montaner</i> , de Barcelona, en presència de Josep de Lupià, Abat de St. Cugat. Monjo de St. Cugat.		
	1730		82	
Abr.	27	<i>Josep Planas i Circuns</i> , de Barcelona, en presència de Francesc de Pastor i Descallar, Abat de St. Pere de Besalú i Pres. de la Congr.; per comissió de Joan Bapt. Descallar i Tord, Abat de St. Esteve de Banyoles. Monjo de St. Esteve de Banyoles.		
			83	
Maig	2	<i>Jaume Puigdoura i Planell</i> , de Barcelona, en presència de Manuel Mir i Cadena, Abat de St. Pere de Galligans.		
			84	
Oct.	29	<i>Cosme Freixa</i> , de Sta. Cecília de Molló, diòc. de Girona, en		

presència de [Josep]¹ de Llupià i de Roger, Abat de St. Cugat i Pres. de la Congr.; per comissió de Galdric de Senjust i de Pagès, Abat de St. Pere de Camprodon.

Monjo de St. Pere de Camprodon.

85

Nov. 26 *Joan Tord i de Morer*, de Vich, en presència de Josep de Llupià, Abat de St. Cugat.

1731

86

Gen. 10² *Francesc de Febrés i de Salamó*, de Barcelona, en presència de Francesc de Serra i de Portell, Abat de St. Salvador de Breda.
Monjo de St. Salvador de Breda.

87

Juny 10 *Esteve Escariu*, de Bagà, diòc. de Solsona, en presència de Josep de Lupià i de Roger, Abat de St. Cugat i Pres. de la Congr.

88

Agost 19 *Bonaventura de Gayolà i de Villosa*, de Figueres, diòc. de Girona, en presència d'Antoni de Portell i de Font, Abat de St. Pau del Camp i de St. Pere de la Portella; per comissió de Josep de Gayolà, Abat de St. Pere de Roda.
Monjo de St. Pere de Roda.

89

« 19 *Ignasi de Braçó i de Serra*, de Barcelona, en presència d'Antoni de Portell i de Font, Abat de St. Pau del Camp i de St. Pere de la Portella per comissió de Manuel de Mir, Abat de St. Pere de Galligans.
I. de Brassó, monjo de Galligans.

90

Set. 24 *Francesc Portell*, de la parròquia de St. Pere de Montgrony, diòc. de Vich, en presència d'Antoni de Portell i Font, Abat de St. Pau del Camp i de St. Pere de la Portella.
Monjo de la Portella.

1) Manca en l'original.

2) Manca en l'original el mes i el dia, però es troben en el revers.

- 1732 91
- Mars 9 *Felip de Vilaplana i de Gros*, de la Bisbal, diòc. de Girona, en presència de Fèlix de Vilaplana, Abat de Ripoll i Pres. de la Congr.
Sagristà de Ripoll.
- 92
- Maig 4 *Jaume Planella i Teixidor*, de Vich, en presència de Francesc de Pastor i Descallar, Abat de St. Pere de Besalú; per comissió de Josep de Lupià, Abat de St. Cugat.
Monjo de St. Cugat.
- 93
- Oct. 16 *Matias de Pons i Perez de Aguirre*, de Barcelona, en presència de Josep de Lupià i de Roger, Abat de St. Cugat i Pres. de la Congr., per comissió de Joan Bapt. Descallar i de Tord Abat de St. Esteve de Banyoles.
Monjo de Banyoles.
- 1733 94
- Abr. 23 *Antoni Barrera i Teixidor*, de Moyà, diòc. de Vich, en presència de Francesc Pastor i Descallar, Abat de St. Pere de Besalú.
Monjo de Besalú.
- 95
- Maig 1 *Francesc Guanter i Pi*, de Ribalta, diòc. de Perpinyà, en presència de Josep de Lupià i de Roger, Abat de St. Cugat i Pres. de la Congr.; per comissió de Jaume Mestres, Prior, *sede abb. vacante*, de Sta. Maria d' Amer.
Monjo d' Amer.
- 96
- « 1 *Miquel de Trelles i Alba*, de Barcelona, en presència de Josep de Lupià i de Roger, Abat de St. Cugat i Pres. de la Congr.; per comissió de Jaume Mestres, Prior, *sede abb. vacante*, de Sta. Maria d' Amer.
Monjo d' Amer.
- 1735 97
- Juny 24 *Ignasi de Francolí i de Sabater*, de la parròquia de Sta. Coloma de Marata, diòc. de Barcelona, en presència d' Agustí de

Montoliu i Ribas, Prior de St. Cugat i del Noviciat comú de la Congr.; per comissió de Josep de Lupià i de Roger, Abat del mateix monestir.

98

- Des. 19 *Benet Collell*, de Sta. Maria de Riudaura, diòc. de Girona, en presència de Joan Bapt. de Berart i de Cortiada, Abat de Sta. Maria de Serrateix i Pres. de la Congr.
Monjo de St. Llorenç del Mont.

99

- « 20 *Ignasi de Villalva i Fiviller*, de Cervera, diòc. de Solsona, en presència de Josep de Lupià i de Roger, Abat de St. Cugat, Visitador General de la Congr. i Bisbe electe de Lleó.
Monjo de St. Cugat.

1736

100

- Mars 20 *Geroni de Bensi i Mascaró*, de Barcelona, en presència de Francesc de Rius i Falguera, Abat de St. Pau del Camp; per comissió de Francesc de Serra i de Portell, Abat de St. Salvador de Breda i Superior meu ordinari.
Monjo de St. Salvador de Breda.

101

- Abr. 19 *Josep Sans i Ros*, de St. Pere de Figueres, diòc. de Girona, en presència d'Antoni d'Ameller i Montaner, Abat de St. Pere de Besalú i Superior meu.
Monjo de St. Pere de Besalú.

1737

102

- Agost 28 *Lluís Vall-laura*, de Casserras, diòc. de Solsona, en presència d'Antoni d'Ameller i de Montaner, Abat de St. Pere de Besalú, i Pres. de la Congr.
Monjo de St. Llorenç de Bagà.

103

- Des. 15 *Manuel de Braçó i de Serra*, de Granollers, diòc. de Barcelona, en presència de Francesc de Rius i de Falguera, Abat de St. Pau del Camp i de St. Pere de la Portella; per comissió de Josep de Gayolà, Abat de St. Pere de Roda i Visitador General de la Congr.
Monjo ds St. Pere de Roda.

- 1739 104
- Gen. 26 *Josep Baró*, de Balaguer, diòc. d' Urgell, en presència de Francesc de Copons i de Copons, Abat de St. Pere de Camprodon i Pres. de la Congr..
Monjo de Camprodon.
- 105
- Agost 24 *Antoni Baby i Llobet*, S. T. Dr., de Castell de Pira, diòc. de Girona, en presència d' Antoni Ameller i Montaner, Abat de St. Pere de Besalú i Pres. de la Gongr.
Cambrer Coadjutor de Besalú.
- 1740 106
- Agost 7 *Pau Salvador i Morgades*, de Barcelona, en presència de Francesc de Serra i de Portell, Abat de St. Cugat i Pres. de la Congr.; per comissió de Josep de Gayolà, Abat de St. Pere de Roda i President de la mateixa Congr.
Monjo de St. Pere de Roda.
- 1741 107
- Mars 7 *Manuel Pasqual i de Regàs*, de Girona, en presència d' Antoni d' Ameller i Montaner Abat de St. Pere de Besalú; per comissió de Jaume Mestra, Sagristà major, Prior i Vicari General, *sede abb. vacante*, de Sta. Maria d' Amer.
Monjo d' Amer.
- 1742 108
- Oct. 28 *Oleguer Martínez i de Pons*, de Cervera, diòc. de Solsona, en presència de Fèlix Bassa i Marquès, Cambrer de St. Pere de la Portella i prior del Noviciat comú de la Congr.; per comissió de Francesc de Cortada i de Brú, abat de St. Pere de Roda.
- 109
- Nov. 18 *Ramon Mauricio Sala i de Movilla* de Baldemòria, arquebisbat de Toledo, en presència de Fèlix Bassa i Marquès, Cambrer de St. Pere de la Portella i Prior del Noviciat comú de la Congr.; per comissió de Josep de Gayolà, Abat de St. Salvador de Breda i Pres. de la Congr.
R. Sala monjo de St. Salvador de Breda.

1744

110

- Set. 29 *Narcís Pasqual i de Regàs*, de Girona, en presència d'Antoni d'Amatller, Abat de St. Pere de Besalú, i Pres. de la Congr.; per comissió de Joan Bapt. Descallar i Tord, Abat de St. Esteve de Banyoles.
Monjo de Banyoles.

1745

111

- Abr. 20 *Lleó de Vilossa i de Gayolà*, de la Bisbal, diòc. de Girona, en presència d'Antoni d'Amatller, Abat de St. Pere de Besalú i Pres. de la Congr.; per comissió de Josep de Gayolà, Abat de St. Salvador de Breda.
Monjo de St. Salvador de Breda.

112

- Des. 16 *Francesc Paç i de Solà*, de Tarrasa, diòc. de Barcelona, en presència de Francesc Cortada i de Bru, Abat de St. Pere de Roda, i Visitador General de la Congr.

1746

113

- Gen. 14 *Josep de Ostos*, d'Ecija, diòc. de Sevilla, en presència de Pere de Llinàs i d'Escarrer, Sagristà i Vicari General de St. Pau del Camp i Prior del Noviciat comú; per comissió d'Antoni d'Ameller i de Montaner, Abat de St. Pere de Besalú, i de Gaspar de Queralt i de Reart, Abat de Sta. Maria d'Amer i de Roses i Pres. de la Congr.

1746

114

- Agost 11 *Gaspar Salla i de Tarau*, de Mataró, diòc. de Barcelona, en presència de Francesc de Cortada i de Bru, Abat de St. Pere de Roda i Pres. de la Congr.; per comissió de Pere de Trelles, Abat de St. Pere de Camprodon.

115

- Nov. 30 *Josep Vilarrasa i Mitgjavila*, de Bellver, diòc. d'Urgell, en presència d'Antoni d'Ameller i de Montaner, Abat de St. Pere de Besalú; per comissió d'Oleguer de Marlés i de Massana, Abat de St. Pere de la Portella i de St. Pau del Camp.
Monjo de la Portella.

- 1747 116
- Maig 12 *Josep de Montero i de Alós*, de Barcelona, en presència de Francesc de Cortada i de Bru, Abat de St. Pere de Roda, i Pres. de la Congr.; per comissió de Francesc de Rovira, Vicari General de St. Cugat.
Monjo de St. Cugat.
- 117
- Oct. 22 *Pelegri Verthamon i Carreras*, de Barcelona, en presència de Francesc Cortada i de Bru, Abat de St. Pere de Roda i Pres. de la Congr.; per comissió de Bonaventura de Gayolà i de Villosa, Abat de St. Cugat.
- 1748 118
- Mars 21 *Francesc d'Escofet i de Roger*, de Barcelona, en presència de Francesc Cortada i de Bru, Abat de St. Pere de Roda i Pres. de la Congr.; per comissió d'Antoni de Barrera i de Teixidor, Dr., Prior, *sede abb. vacante* de St. Pere de Besalú.
Monjo de St. Pere de Besalú.
- 119
- Maig 7 *Francesc Padró i Argullol*, d'Igualada, diòc. de Vich, en presència de Francesc de Montaner, Prepòsit de Palau, de St. Cugat i elegit Abat de St. Salvador de Breda; per comissió de Ramon de Padró i Serrals, Abat de St. Esteve de Banyoles.
Monjo de Banyoles.
- 120
- Jul. 25 *Francesc Paguera i de Sala*, d'Anglesola, diòc. de Solsona, en presència de Francesc Cortada i de Bru, Abat de St. Pere de Roda i Pres. de la Congr.; per comissió d'Antoni Barrera i de Teixidor, Dr. Prior, *sede abb. vacante* de St. Pere de Besalú.
- 1750 121
- Gen. 23 *Gayetà de Xammar i de Copons*, de Barcelona, en presència de Bonaventura de Gayolà i de Villosa, Abat de St. Cugat.
- 122
- Oct. 18 *Antoni Prim i Baby*, de Bordils, diòc. de Girona, en presència

de Bonaventura de Gayolà i de Vilossa, Abat de St. Cugat per comissió de Ramon de Padró i Serrals, Abat de St. Esteve de Banyoles i Pres. de la Congr.

Monjo de Banyoles.

123

Nov. 6 *Antoni de Dou i de Bassols*, de Barcelona, en presència de Bonaventura de Gayolà i de Vilossa, Abat de St. Cugat.

124

Des. 13 *Francesc Llobet i Mas*, de Barcelona, en presència de Bernat de Urtusaustegui, Abat de St. Pere de Besalú i Pres. de la Congr.; per comissió de Francesc de Miranda i Testa, Abat de Sta. Maria de Gerri.

1751

125

Febr. 10 *Manuel Verthamon i de Carreras*, de Barcelona, en presència de Bernat de Urtusaustegui, Abat de St. Pere de Besalú i Pres. de la Congr.; per comissió de Bonaventura de Gayolà i de Vilossa, Abat de St. Cugat.

1754

126

Febr. 10 *Josep Histosella i Arbat, Anciencis*, diòc. de Girona, en presència de Bonaventura de Gayolà i de Vilossa, Abat de St. Cugat i Pres. de la Congr.; per comissió de Gaspar de Queralt i de Reart Abat de Sta. Maria d'Amer i de Roses.

J. Jistodella.

127

Juny 9 *Josep Valls i Sarrat*, d'Urgell, en presència de Francesc de Montaner i de Ramon, Abat de St. Salvador de Breda i Pres. de la Congr.

Monjo de St. Salvador de Breda.

128

Oct. 16 *Didac de Pedroló i de Castellví*, de Cervera, diòc. de Solsona, en presència de Bonaventura de Gayolà i de Vilossa, Abat de St. Cugat i Pres. de la Congr.

1757

129

Set. 2 *Francesc Codina i Solà*, de St. Privat de Bas, diòc. de Girona,

en presència de Francesc de Cortada i de Bru, Abat de St. Pere de Besalú; per comissió de Manuel Holiart, Prior *sede abb. vacante*, de St. Pere de Roda.

130

- Oct. 12 *Ignasi Guanter i de Bassols*, de la vila i abadiat de Ripoll, en presència de Francesc de Guanter i de Pi, Abat de St. Pere de Roda i Vice-Pres. de la Congr.; per comissió de Francesc de Cortada i de Bru, Abat de St. Pere de Besalú i Pres. de la Congr.
Monjo de Besalú.

131

- « 12 *Josep Guanter i de Bassols*, de la vila i abadiat de Ripoll, en presència de Francesc de Guanter i de Pi, Abat de St. Pere de Roda i Vice-Pres. de la Congr.; per comissió de Bonaventura de Gayolà i de Vilossa, Abat de St. Cugat i Visitador General de la Congr.
Monjo de St. Cugat.

132

- Nov. 6 *Antoni de Carles i de Quintana*, de Torroella de Montgrí, diòc. de Girona, en presència de Josep d'Areny i de Cartellà, Abat de Sta. Maria de la O; per comissió d'Antoni Grimau i de Grimau, abat de St. Pere de Galligans.
Monjo de Galligans.

1758

133

- Maig 2 *Miquel Malet i Majoral*, de Camprodon, diòc. de Girona, en presència de Francesc de Cortada i de Bru, Abat de St. Pere de Besalú i Pres. de la Congr.; per comissió de Gaspar de Queralt i de Reart, Abat de Sta. Maria d'Amer, i de Roses.
Monjo d'Amer.

134

- Febr. 20 *Francesc de Casanova i de Parrella*, de Moyà, diòc. de Vich, en presència de Bonaventura de Gayolà i de Vilossa, Abat de St. Cugat i Visitador General de la Congr.

135

- « 20 *Fortunat de Casanova i de Parrella*, de Moyà, diòc. de Vich,

en presència de Bonaventura de Gayolà i de Vilossa, Abat de St. Cugat i Visitador General de la Congr.

1759

136

- Gen. 8 *Joaquim de Salla i de Tarau*; de Mataró, diòc. de Barcelona, en presència d' Antoni Grimau i de Grimau, Abat de St. Pere de Galligans.

1760

137

- Set. 15 *Joan Padró i Argullol*, d' Igualada, diòc. de Vich, en presència d' Antoni Grimau i de Grimau, Abat de St. Pere de Galligans i Pres. de la Congr. per comissió de Francesc Padró Argullol, Vicari general, *sede abb. vacante*, de St. Esteve de Banyoles.

138

- Oct. 1 *Joaquim de Parrella i de Rialp*, de Torelló, diòc. de Vich, en presència d' Antoni Grimau i de Grimau, Abat de St. Pere de Galligans i Pres. de la Congr.
J. Parella.

139

- Nov. 2 *Francesc de Oriola i de Mir*, de la vila i abadiat de Ripoll, en presència d' Antoni Grimau i de Grimau, Abat de St. Pere de Galligans i Pres. de la Congr.; per comissió de Bonaventura de Gayolà i de Vilossa, Abat de St. Cugat.

140

- « 30 *Francesc de Esteve i Sabater*, de Barcelona, en presència de Antoni Ravizza i de Montaner, Abat de St. Salvador de Breda i Pres. de la Congr.; per comissió de Francesc de Padró i Argullol, Vicari General, *sede abb. vacante*, de St. Esteve de Banyoles.

1762

141

- Febr. 25 *Pere de Moner i Plana*, de Castellnou, terme de St. Salvador de Toló, diòc. d' Urgell, en presència de Pere de Trelles, Abat de St. Pere de Camprodon i Visitador General de la Congr.; per comissió de Josep d' Areny i de Cartellà, Abat de Sta. Maria de Gerri.
P. Monner.

- 1764 142
 Juny 15 *Josep de Cruïlles i de Tord*, de Puigcerdà, diòc. d' Urgell, en presència de Pere de Trellas, Abat de St. Pere de Camprodon i Pres. de la Congr. per comissió d' Anselm de Rubió, Abat de St. Pere de Besalú.
 Monjo de Besalú.
- 143
- Agost 23 *Francesc de Esteve i Sabater*, de Barcelona, en presència de Josep d' Areny i de Cartellà, Abat de Gerri, i Vice-pres de la Congr.; per comissió d' Ignasi de Francolí i de Çabater, Abat de St. Esteve de Banyoles.
- 1765 144
 Mars 10 *Jaume d' Espona i Pujols*, de St. Boi del Lluissanès, diòc. de Vich, en presència de Pere de Trellas, Abat de St. Pere de Camprodon i Pres. de la Congr.; per comissió de Josep d' Areny i de Cartellà, Abat de Sta. Maria de Gerri.
- 145
- Abr. 25 *Concordi Lliurella i Coll*, Prev. de St. Martí de Capelladas, diòc. de Girona, en presència d' Antoni Grimau i de Grimau Abat de St. Pere de Galligans.
 Sagristà de Cruïlles.
- 1767 146
 Gen. 15 *Domènec Benet i Soler Dr.*, de la parròquia de St. Hilari, diòc. de Vich, en presència d' Antoni de Revissa, Abat de St. Salvador de Breda.
 Monjo de Breda.
- 1768 147
 Febr. 10 *Felip Escofet i Roger*, de Barcelona, en presència de Josep d' Areny i de Cartellà, Abat de Sta. Maria de Gerri i Pres. de la Congr.; per comissió d' Ignasi de Francolí i de Sabater, Abat de St. Esteve de Banyoles.
- 148
- « 28 *Benet de Olmera i de Desprat*, de Les-Planes, diòc. de Girona, en presència de Francesc de Guanter i de Pi, Abat de St. Pere de Roda i Pres. de la Congr.

149

- Set. 11 *Ramon Macell i Milsocós*, de Castelló d' Ampúries, diòc. de Girona, en presència d' Antoni Grimau i de Grimau, Abat de St. Pere de Galligans; per comissió de Francesc Guanter i de Pi, Abat de St. Pere de Roda.
R. Macells i Milsocós.

150

- Des. 22 *Ramon Gayolà i de Serra*, de Figueres, diòc. de Girona, en presència de Bonaventura Gayolà i de Vilossa, Abat de St. Cugat; per comissió de Francesc Guanter i de Pi, Abat de St. Pere de Roda.
Monjo de St. Pere de Roda.

1769

151

- Oct. 1 *Antoni Canal i de Giblé*, de Puigcerdà, diòc. d' Urgell, en presència d' Antoni Grimau i de Grimau, Abat de St. Pere de Galligans i Pres. de la Congr.

1770

152

- Juny 3 *Antoni Pau Fages i Sans*, de Figueres diòc. de Girona, en presència de Pere de Trelles i de Güell, Abat de St. Pere de Camprodon.

1771

153

- Maig 16 *Bonaventura Buixarons i Pons*, de Girona, en presència de Pere de Llinàs i d' Escarrer, Prior de St. Pau del Camp; per comissió de Gaspar de Queralt i de Reart, Abat de Sta. Maria d' Amer i de Roses.
Monjo de Ntra. Sra. del Coll del Monestir de Sta. Maria d' Amer.

154

- Oct. 13 *Gaietà de Manegat i de Pastors*, de Puigcerdà, diòc. d' Urgell, en presència de Francesc Xavier de Guanter i de Pi, Abat de St. Pere de Roda; per comissió d' Antoni de Grimau i de Grimau, Abat de St. Pere de Galligans.

155

- « 13 *Joaquim Llauder i Matas*, de Mataró, diòc. de Barcelona, en presència de Francesc de Guanter i de Pi, Abat de St. Pere de Roda; per comissió d' Antoni de Grimau i de Grimau, Abat de St. Pere de Galligans.

- 1772 156
- Jul. 16 *Tomàs de Tord i de Ossorno*, de Puigcerdà, diòc. d'Urgell, en presència de Francesc Xavier de Guanter i de Pi, Abat de St. Pere de Roda; per comissió de Bonaventura de Gayolà i de Vilossa, Abat de St. Cugat.
Monjo de St. Cugat.
- 157
- Agost 6 *Joan d'Alba, Planes i de Martínez*, de Barcelona, en presència de Martí Martínez de Aspurz, Abat de Sta. Maria de Serrateix; per comissió de Cristòfol de Tord, Prior i Vicari General de Sta. Maria d'Amer.
Monjo de Sta. Maria d'Amer i Roses.
- 158
- Nov. 1 *Faust de Prat i Moret*, de St. Feliu de Pallarols, diòc. de Girona, en presència de Martí Martínez de Spur, Abat de Sta. Maria de Serrateix; per comissió de Bonaventura de Gayolà i de Vilossa, Abat de St. Cugat.
Monjo de St. Cugat.
- 1773 159
- Mars 31 *Francesc Puig i Beranguer*, de la Parròquia de Sta. Eulàlia de Berga, diòc. de Solsona, en presència de Francesc Guanter i de Pi, Abat de St. Pere de Roda i Pres. de la Congr. Prior de la Vadella.
- 1774 160
- Febr. 24 *Baltasar de Baldrich i de Vallgornera*, de Raurell, diòc. de Tarragona, en presència de Francesc Xavier de Guanter i de Pi, Abat de St. Pere de Roda; per comissió de Bonaventura de Gayolà i de Vilossa, Abat de St. Cugat.
- 161
- Abr. 10 *Ignasi de Vilallonga i de Manresa*, de St. Joan de les Abadesses, diòc. de Vich, en presència d'Antoni de Raviza i de Montaner, Abat de St. Salvador de Breda.
- 1775 162
- Nov. 1 *Josep Viladecans i Ferrer*, de St. Boi del Llussanès, diòc. de Vich, en presència d'Antoni de Raviza i de Montaner,

Abat de St. Salvador de Breda; per comissió de Francesc Xavier Guanter i de Pi, Abat de St. Pere de Roda.

Monjo de St. Pere de Roda.

1776

163

Maig 27 *Felip Alemany i de Benzi*, de Barcelona, en presència d' Antoni de Raviza i de Montaner, Abat de St. Salvador de Breda; per comissió d' Eustaqui d' Assara, Abat de Sta. Maria d' Amer.

Monjo de Sta. Maria d' Amer.

164

Nov. 30 *Marià de Siscar i de Rocabruna*, d' Agramunt, diòc. d' Urgell, en presència de Josep d' Areny i de Cartellà, Abat de Sta. Maria de Gerri; per comissió de Bonaventura de Gayolà, Abat de St. Cugat.

Monjo de St. Cugat.

1779¹

165

Abr. 6 *Ignasi de Desprat i de Busquets*, de St. Esteve de Bas, diòc. de Girona, en presència d' Antoni de Grimau i de Grimau, Abat de St. Pere de Galligans; per comissió de Francesc de Guanter, Abat de St. Pere de Roda.

Monjo de St. Pere de Roda.

166

Abr. 19 *Joan de Martín i de Martínez*, de Sta. Maria de Balsareny, diòc. de Vich, en presència d' Antoni de Grimau i de Grimau, Abat de St. Pere de Galligans; per comissió de Bonaventura de Gayolà, Abat de St. Cugat.

Monjo de St. Cugat.

167

Abr. 19 *Benet de Moxó i de Francoll*, de Cervera, diòc. de Solsona, en presència d' Antoni de Grimau i de Grimau, Abat de St. Pere de Galligans; per comissió d' Ignasi de Francolí i de Çabater, Abat de St. Esteve de Banyoles.

Monjo de Banyoles.

1) Aquesta carta de professió i les dues següents, es troben en el manuscrit tres números més avall entre el 170 i el 169.

	1780 ¹	168
Febr.	24	<i>Melcior de Rocabruna i Taverner</i> , de Barcelona, en presència d' Antoni Grimau i de Grimau, Abat de St. Pere de Galligans, per comissió de Bonaventura de Gayolà, Abat de St. Cugat. Monjo de St. Cugat.
		169
Juny	5	<i>Ignasi Pla i Guàrdia</i> , de Barcelona, en presència d' Antoni de Grimau i de Grimau, Abat de St. Pere de Galligans; per comissió de Joaquim de Parrella, Prior i Vicari General de St. Pere de Camprodon. Monjo de Camprodon.
		170
Nov.	13	<i>Josep Saguí i Terradellas</i> , de Barcelona, en presència d' Antoni de Grimau i de Grimau, Abat de St. Pere de Galligans. Monjo de Galligans.
		171
Oct.	19	<i>Tomàs Berart i Eva</i> , de Castelló de Farfanya, arxiprestat d' Ager en presència de Bonaventura de Gayolà i de Vilossa, Abat de St. Cugat i Pres. de la Congr. Monjo de St. Cugat. ³
		172
Oct.	19	<i>Antoni Balparda i Pascali</i> , de Barcelona, en presència de Bonaventura de Gayolà i de Vilossa, Abat de St. Cugat i Pres. de la Congr. Monjo de St. Cugat.

1) En el revers 1778. Aquest número 168 i els 170 i 172 porten en el revers l'any de la professió canviat, essent relligats en el vol. MS. segons l'ordre dels anys en el revers corregits. Nosaltres, però, no podent judicar de la valor d'aquestes correccions, hem preferit d'ordenar dites cèdules segons els anys indicats pel mateix monjo profès.

2) En el revers 1778.

3) Per una equivocació d'aquesta carta de professió del catalogador, aquesta cèdula i la següent tenen les notes del revers transposades, la del 171 contenint la corresponent a la del 172 i viceversa.

4) En el revers 1778.

1783

173

- Abr. 20 *Joan Massot i Estrada*, de Darnius, diòc. de Girona, en presència d'Eustaqui d'Assara i de Perera, Abat de Sta. Maria d'Amer, i Pres. de la Congr.
Monjo de St. Pere de Roda,

1787

174

- Febr. 10 *Lluís Ortega i Mena*, de Figueres, diòc. de Girona, en presència d'Antoni Grimau i de Grimau, Abat de St. Pere de Galligans.

1788

175

- Abr. 6 *Francesc Codina*, de St. Privat, diòc. de Girona, en presència de Francesc d'Escofet i de Roger, Abat de St. Pau del Camp.

176

- Oct. 29 *Josep Ramon de Fontcuberta*, de Vich, en presència de Francesc d'Escofet Abat de St. Pau del Camp.

1789

177

- Febr. 11 *Salvador de Ciurana i Ros*, de la Bisbal, diòc. de Girona, en presència de Manuel de Regàs, Prior del Col·legi i Noviciat de la Congr.; per comissió de Josep Gregori de Montero, Abat de St. Esteve de Banyoles i Prelat meu ordinari.

178

- Set. 2 *Jaume de Llanza i de Valls*, de Mataró, diòc. de Barcelona, en presència de Manuel de Regàs, Prior del Col·legi i Noviciat de la Congr.; per comissió de Josep Gregori de Montero i d'Alós, Abat de St. Cugat, i Prelat meu ordinari.

179

- Nov. 17 *Bartomeu Corominola i Masegur*, de St. Privat de Bas, diòc. de Girona, en presència de Francesc d'Escofet i de Roger, Abat de St. Pau del Camp; per comissió de Pelegrí de Bertramon Abat de Sta. Maria de Serrateix, Prelat meu ordinari.

1791

180

- Jul. 26 *Joan Viola i de Domènech*, de St. Feliu de Pallarols, diòc. de Girona, en presència de Gaspar de Salla i de Tarau, Abat de St. Salvador de Breda i Pres. de la Congr.; per comissió de Lleó de Vilossa i de Gayolà, Abat de St. Pere de Besalú.

181

- Oct. 9 *Joan Vilar i Vila*, de St. Feliu de Torelló, diòc. de Vich, en presència de Joaquim de Parrella i de Rialp, Abat de St. Pere de Camprodon, i Pres. de la Congr.

182

- Nov. 3 *Josep Ferrer i Pons*, de St. Pere de Figueres, diòc. de Girona, en presència de Joaquim de Parrella i de Rialp, Abat de St. Pere de Camprodon i Pres. de la Congr.; per comissió de Francesc de Guanter i de Pi Abat de St. Pere de Roda.

183

- « 27 *Josep de Tord i de Padró*, de Sta. Maria de Vilafranca del Penadès, diòc. de Barcelona, en presència de Joaquim de Parrella i de Rialp, Abat de St. Pere de Camprodon i Pres. de la Congr.; per comissió d'Ignasi de Gras i de Taberner, Abat de St. Esteve de Banyoles.

1792

184

- Gen. 12 *Domènec Corominas i Llorensi*, de Manresa, diòc. de Vich, en presència de Joaquim de Parrella i de Rialp, Abat de St. Pere de Camprodon i Pres. de la Congr.; per comissió de Miquel de Niguesa, Abat de Sta. Maria de Serrateix. ¹

185

- « 22 *Josep de Castells i de Torà*, de Barcelona, en presència de Josep Gregori de Montero i d'Alòs, Abat de St. Cugat.

186

- « 22 *Lluís de Fluvià i de Berart*, de Barcelona, en presència de Josep Gregori de Montero i d'Alòs, Abat de St. Cugat.

187

- « 26 *Ignasi Ribot i Font*, de Girona, en presència de Joaquim de Parrella i de Rialp, Abat de St. Pere de Camprodon i Pres. de la Congr.; per comissió de Pelegrí de Berthamon, Abat de Sta. Maria d'Amer.

1) En el manuscrit l'ordre de les cèdules 184-187 està invertit en aquesta forma: 187, 185, 186, 184.

188

- Febr. 10 *Joaquim Puig i Ros*, de St. Esteve de Vilademí, diòc. de Girona, en presència de Joaquim de Parrella i de Rialp, Abat de Camprodon i Pres. de la Congr.; per comissió de Francesc de Guanter i de Pi, Abat de St. Pere de Roda.

189

- « 10 *Josep Puig i Ros*, de St. Esteve de Vilademí, diòc. de Girona, en presència de Joaquim de Parrella i de Rialp, Abat de St. Pere de Camprodon i Pres. de la Congr.

1794

190

- Oct. 2 *Francesc Xavier de Bordons i Bergafeta*, de Solsona, en presència de Lleó Benet de Vilosa, Abat de St. Pere de Besalú.

191

- Nov. 1 *Francesc Bojons i de Casteràs*, de Vich, en presència de Josep Gregori Montero i d'Alòs, Abat de St. Cugat.

192

- Des. 22 *Melcior Duran i de Cerdà*, de Barcelona, en presència de Josep Gregori Montero i d'Alòs, Abat de St. Cugat.

1797

193

- Oct. 22 *Baltasar Tura i de Falgàs*, de St. Aniol de Finestres, diòc. de Girona, en presència d'Ignasi de Vilallonga i de Manresa, Prior del Noviciat de la Congr.; per comissió de Pelegrí de Barthamon, Abat d'Amer i Prelat meu ordinari.

194

- Nov. 29 *Domènec Coromina i Mata*, de Sta. Pau, diòc. de Girona, en presència de Francesc de Còdol i de Minguella, Abat de Ripoll; per comissió de Joaquim de la Plana i de Natota, Abat de St. Esteve de Banyoles.

195

- « 29 *Salvador Burch i Sayols*, de Colltort, diòc. de Girona, en presència de Francesc de Còdol i de Minguella, Abat de Ripoll; per comissió de Joaquim de la Plana i de Natota, Abat de Banyoles.

- 1798 196
- Juny 8 *Ignasi Desvilar i de Trias*, de Sasgorgas, diòc. de Vich, en presència de Josep Gregori Montero i d'Alòs, Abat de St. Cugat.
- 197
- Jul 3 *Josep de Bordons i Lacavalleria*, de Solsona, en presència de Francesc de Còdol i Minguella, Abat de Ripoll; per comissió de Ramon de Gayolà, Prior de St. Pere de Besalú.
- 198
- Oct. 16 *Pere Màrtir d'Olsinellas i Miquel*, d'Igualada, diòc. de Vich, en presència de Francesc de Còdol i Minguella, Abat de Ripoll i Pres. de la Congr.
- 199
- « 16 *Antoni Manuel de Llisac i d'Olçina*, de Manresa, diòc. de Vich, en presència de Francesc de Còdol i de Minguella, Abat de Ripoll i Pres. de la Congr.
- 200
- « 18 *Antoni de Fluvià i de Berart*, de Barcelona, en presència de Francesc de Còdol i de Minguella, Abat de Ripoll i Pres. de la Congr.; per comissió de Josep Gregori de Montero, Abat de St. Cugat.
- 201
- Nov. 13 *Gaspar de Rovira i de Regàs*, d'Hostalrich, diòc. de Girona, en presència de Francesc de Còdol i de Minguella, Abat de Ripoll i Pres. de la Congr.; per comissió de Gaspar de Salla i de Tarau, Abat de St. Salvador de Breda.
- 202
- Des. 19 *Ramon de Marlès i de Saleta*, de Barcelona, en presència de Francesc de Còdol i de Minguella, Abat de Ripoll i Pres. de la Congr.; per comissió de Josep Gregori de Montero i d'Alòs, Abat de St. Cugat.
- 1799 203
- Nov. 24 *Eudald Pasqual i de Pons*, de Ripoll, *Nullius diocesis*, en presència de Francesc de Còdol i de Minguella, Abat de

Ripoll i Pres. de la Congr.; per comissió de Melcior de Rocabrúna i de Taberner, Abat de St. Pere de Besalú.

1800 204

Gen. 30 *Roc d' Olsinellas i Miquel*, d' Igualada, diòc. de Vich, en presència de Francesc de Còdol i de Minguella, Abat de Ripoll i Pres. de la Congr.

1801 205

Març 4 *Ramon de Mena i de Ferran*, de Barcelona, en presència d' Ignasi de Vilallonga i de Manresa, Prior del Col·legi i Noviciat de la Congr.; per comissió de Josep Gregori de Montero i d' Alòs, Abat de St. Cugat i Pres. de la Congr.

206

Oct. 18 *Pau de Martiu i d' Asprer*, de Berga, diòc. de Solsona, en presència de Josep Gregori de Montero i d' Alòs, Abat de St. Cugat i Pres. de la Congr.

207

Nov. 8 *Llucià de Bojons i Casteràs*, de Vich, en presència de Josep Gregori Montero i d' Alòs, Abat de St. Cugat i Pres. de la Congr.; per comissió de Francesc de Còdol i de Minguella, Abat de Ripoll.

208

« 15 *Pau de Dublaisel i de Mascaró*, de Barcelona, en presència de Josep Gregori de Montero i d' Alòs, Abat de St. Cugat i Pres. de la Congr.

1803 209

Març 10 *Segimon Coma i Mallolas*, de Orís, diòc. de Vich, en presència de Benet d' Olmera, Abat de Sta. Maria de Gerri i Pres. de la Congr.; per comissió de Gaspar de Salla i de Tarau, Abat de St. Salvador de Breda.

1804 210

Agost 12 *Josep Mallol, Pou i Espona*, de St. Hipòlit de Voltregà, diòc. de Vich, en presència de Baltasar de Baldrich i de Vallgornera, Abat ordinari meu i de St. Pere de Camprodon i Pres. de la Congr.

211

- Oct. 14 *Lluís de Ros i Bordas*, de Olivas, diòc. de Girona, en presència de Baltasar de Baldrich, Abat de Camprodon i Pres. de la Congr.; per comissió de Francesc de Còdol, Abat de Ripoll i Pres. de la Congr.

212

- « 14 *Miquel Sabater i Argullol*, de Castelló d'Ampúries, diòc. de Girona, en presència de Baltasar de Baldrich, Abat de Camprodon i Pres. de la Congr.; per comissió de Joaquim de Clavera, Abat de St. Pere de Roda.

213

- « 21 *Ignasi de Zafont i Ferrer*, de Besalú, diòc. de Girona, en presència de Baltasar de Baldrich, Abat de Camprodon i Pres. de la Congr.; per comissió de Josep Gregori de Montero, Abat de St. Cugat.

214

- « 28 *Domènec Guell i d'Alemanys*, de Vilafranca, diòc. de Barcelona, en presència de Baltasar de Baldrich, Abat de Camprodon i Pres. de la Congr.; per comissió de Joaquim de Laplana, Abat de Sta. Maria d'Amer.

215

- Des. 23 *Josep Felip d'Alemanys i de Pallejà*, de Barcelona, en presència de Baltasar de Baldrich, Abat de Camprodon i Pres. de la Congr.; per comissió de Gaspar de Salla i de Tarau, Abat de St. Salvador de Breda.

216

- « 23 *Benet Vilàs i Puig, Dr.*, de St. Llorenç dels dos Monts, diòc. de Vich, en presència de Baltasar de Baldrich, Abat de Camprodon i Pres. de la Congr.; per comissió de Gaspar de Requesens, Prior de St. Esteve de Banyoles.

217

- « 23 *Antoni Font i Ros*, de St. Esteve de Guialbes, diòc. de Girona, en presència de Baltasar de Baldrich i de Vallgornera, Abat de Camprodon i Pres. de la Congr.; per comissió de Gaspar de Requesens, Prior de St. Esteve de Banyoles.

1805

218

Juny 30 *Felip Manuel de Baldrich i de Veciana*, de Valls, diòc. de Tarragona, en presència de Jaume de Guanté i de Basols, Abat de Banyoles; per comissió de Josep Gregori de Montero i d'Alòs, Abat de St. Cugat que rebé de Francesc de Còdol i de Minguela, Abat de Ripoll i Pres. de la Congr.

1806

219

Nov. 16 *Josep Desvilar*, de St. Bartomeu Sasgorgas, diòc. de Vich, en presència de Benet d'Olmera i de Desprat, Abat de Sta. Maria de Gerri i Pres. de la Congr.; per comissió de Josep Gregori de Montero, i d'Alòs Abat de St. Cugat.

1807

220

Nov. 8 *Joan de Çafont i de Ferrer*, de St. Vicents de Besalú, diòc. de Girona, en presència de Benet d'Olmera i Desprat, Abat de Sta. Maria de Gerri i Pres. de la Congr.; per comissió de Josep Gregori de Montero i d'Alòs, Abat de St. Cugat.

1808

221

Maig 22 *Pau Conill i López*, de Roda, diòc. de Vich, en presència de Benet d'Olmera i de Desprat, Abat de Sta. Maria de Gerri i Pres. de la Congr.; per comissió de Francesc Xavier d'Esteve i de Sabater, Abat de St. Pere de Galligans de Girona.

1814

222

Oct. 8 *Joaquim de Noguer i de Rocafiguera*, de Sta. Maria de Sagaró, diòc. de Girona, en presència de Benet d'Olmera i de Desprat, Abat de Sta. Maria de Gerri, elegit pel Monestir de St. Esteve de Banyoles, i Pres. de la Congr; per comissió de Melcior de Rocabrúna i de Taberner, Abat de St. Pere de Besalú i també Pres. de la Congr.

1817

223

Set. 18 *Josep de Gironella i de Puig*, de Berga, diòc. de Solsona, en presència de Rafel de Parrella, Abat de St. Pau i Pres. de la Congr.; per comissió d'Andreu de Casaus, Abat de St. Cugat.

224

Oct. 9 *Manuel de Nicolau i de Folch*, de Reus, diòc. de Tarragona, en presència d'Antoni de Rocafiguera, Prior del Col·legi de la

Congr.; per comissió de Francesc de Portella, Abat de Ripoll.

225

Oct. 10 *Francesc de Vinyals i de Guinart*, de Flassà, diòc. de Girona, en presència de Jaume de Llanza i de Valls, Abat de Sta. Maria d' Amer.

226

« 26 *Josep Vall-llobera i Llach*, de Cassà, diòc. de Girona, en presència de Rafel de Parrella, Abat de St. Pau i Pres. de la Congr.; per comissió de Benet d' Olmera, Abat de St. Esteve de Banyoles.

1818

227

Nov. 22 *Narcís de Perramon i de Llauder*, de Girona, en presència de Rafel de Parrella, Abat de St. Pau i Pres. de la Congr.; per comissió d' Andreu de Cassaus, Abat de St. Cugat.

1824

228

Set. 5 *Ignasi Garcia de Lamata i d' Alemany*, de Barcelona, en presència de Jaume de Llanza i Valls, Abat de Sta. Maria d' Amer i Pres. de la Congr.; per comissió de Francesc Xavier de Portella i de Montagut, Abat de Ripoll.

1825

229

Juny 23 *Llucià de Gironella i de Puig*, de Berga, diòc. de Solsona, en presència de Rafel de Parrella, Abat de St. Pau del Camp i Pres. de la Congr.; per comissió d' Andreu de Cassaus, Abat de St. Cugat.

230

Oct. 16 *Francesc Camsaulinas i Biern*, de St. Llorenç de la Muga, diòc. de Girona, en presència de Faust de Prat, Abat meu i de St. Pere de Galligans i Pres. de la Congr.

231

Nov. 20 *Felicià Noguer i de Pagès*, de St. Julià de Llers, diòc. de Girona, en presència de Faust de Prat, Abat de St. Pere de Galligans i Pres. de la Congr.; per comissió de Benet d' Olmera, Abat meu i de St. Esteve de Banyoles.

1826

232

Agost 22 *Bru Ribot i de Morató*, de Moyà, diòc. de Vich, en presència

de Salvador de Ciurana i de Ros, Prior del Col·legi de St. Pau del Camp i Mestre de Novicis; per comissió de Rafel de Parrella, Abat de St. Pere de la Portella i de St. Pau del Camp i Pres. de la Congr., que rebé de Josep Ferrer, Abat de St. Pere de Roda, i Prelat meu ordinari.

233

Agost 22 *Josep Rovira*, de Lladó, diòc. de Girona, en presència de Salvador de Ciurana i de Ros, Prior del Col·legi de St. Pau del Camp i Mestre de Novicis; per comissió de Faust de Prat, Abat de St. Pere de Galligans, Pres. de la Congr. i Prelat meu ordinari.

234

Set. 24 *Carles Sala i Bach*, de St. Feliu de Pallarols, diòc. de Girona, en presència de Rafel de Parrella i de Vivet, Abat de St. Pere de la Portella i de St. Pau del Camp, i Pres. de la Congr.; per comissió de Jaume de Llanza i de Valls, Abat de Sta. Maria d' Amer i Prelat meu ordinari.

235

« 24 *Josep Plandiura i Jutge*, d' Argelaguer, diòc. de Girona, en presència de Rafel de Parrella i de Vivet, Abat de St. Pere de la Portella i de St. Pau del Camp, i Pres. de la Congr.; per comissió de Melcior de Rocabruna, Abat de St. Pere de Besalú i Prelat meu ordinari.

236

Nov. 1 *Llàtzer Molar i Viñas*, de St. Julià de Llers, diòc. de Girona, en presència de Rafel de Parrella i de Vivet, Abat de St. Pere de la Portella i de St. Pau del Camp, i Pres. de la Congr.; per comissió de Jaume de Llanza i de Valls, Abat de Sta. Maria d' Amer i Prelat meu ordinari.

1827

237

Maig 6 *Josep de Dalmau i Dalmau*, de Sta. Eulàlia de Riuprimer, diòc. de Vich, en presència de Rafel de Parrella i de Vivet, Abat de St. Pere de la Portella i de St. Pau del Camp i Pres. de la Congr.; per comissió de Francesc de Portella, Abat de Ripoll i Prelat meu ordinari.

238

- Oct. 15 *Didac Masmijtjà i Hereter*, de Torelló, diòc. de Vich, en presència de Rafel de Parrella, Abat de St. Pere de la Portella i de St. Pau del Camp i Pres. de la Congr.; per comissió de Miquel de Parrella, Abat de St. Pere de Camprodon i Prelat meu ordinari.

1829

239

- Oct. 11 *Pau Caritg i Alivis*, de Llorona, en presència de Jaume de Llança i de Valls, Abat de Sta. Maria d'Amer; per comissió de Josep Ferrer i de Pons, Abat de St. Pere de Roda.

240

- « 25 *Joaquim Ferrer i Pasqual*, d'Olot, en presència de Rafel de Parrella i de Vivet, Abat de St. Pau del Camp; per comissió de Benet d'Olmera i de Desprat, Abat de St. Esteve de Banyoles.

241

- « 25 *Narcís Sauch i Guinart*, de Vilablareix, diòc. de Girona, en presència de Rafel de Parrella i de Vivet, Abat de St. Pau del Camp; per comissió de Benet d'Olmera i de Desprat, Abat de St. Esteve de Banyoles.

1830

242

- Gen. 17 *Geroni Camps i Vilartimó*, de Prats de Lluçanès, diòc. de Vich, en presència de Rafel de Parrella i de Vivet, Abat de St. Pere de la Portella i de St. Pau del Camp, i Vice-pres. de la Congr.; per comissió d'Antoni de Gudel, Abat de Sta. Maria de Gerri, i Prelat meu ordinari.

243

- Febr. 28 *Modest de Cuevas i de Rovira*, d'Urgell, en presència de Rafel de Parrella i de Vivet, Abat de St. Pere de la Portella i Pres. de la Congr.; per comissió de Joan de Martí i Martínez, Vicari General de St. Cugat.

244

- Juny 6 *Francesc Bassas i Campàs*, de Sta. Maria de Corcó, en presència de Rafel de Parrella i de Vivet, Abat Vice-Pres. de St. Pau del Camp; per comissió de Jaume de Llança i de Valls, Abat de Sta. Maria d'Amer.

245

- Oct. 10 *Jaume de Vilar i de Bòria*, de St. Boi del Lluissanès, en presència de Rafel de Parrella i de Vivet, Abat de St. Pau del Camp i de St. Pere de la Portella i Vice-Pres. de la Congr.; per comissió de Joan de Martínez i de Martínez, Vicari General, *sede abb. vacante*, de St. Cugat.

246

- « 10 *Joaquim Trobat i de Bahy*, de St. Sadurní de Garrigolas, en presència de Rafel de Parrella i de Vivet, Abat de St. Pere de la Portella i de St. Pau del Camp i Vice-Pres. de la Congr.; per comissió de Francesc Xavier de Portella i de Montagut, Abat de Ripoll.

247

- « 13 *Pere Gamissans i Ruciñol*, de Monistrol de Calders, diòc. de Vich, en presència de Rafel de Parrella i de Vivet, Abat de St. Pere de la Portella i de St. Pau del Camp i Vice-Pres. de la Congr.; per comissió de Jaume de Llanza i de Valls, Abat de Sta. Maria d' Amer i Prelat meu ordinari.

1831

248

- Febr. 6 *Pelegri Gallifa i Ros*, de Mataró, en presència de Rafel de Parrella i de Vivet, Abat de St. Pau del Camp i Vice-Pres. de la Congr.; per comissió de Melcior de Rocabrúna i de Taverner, Abat de St. Pere de Besalú.

1832

249

- Oct. 7 *Francesc d' Adell i de Bordas*, de València, en presència de Rafel de Parrella Abat Pres., per comissió de Linus Picado, Abat de St. Cugat.

250

- « 7 *Antoni Vilàs i Bach*, de St. Llorenç de Dosmunts, sufragània de la parroquial Església de St. Andreu de Pruit, diòc. de Vich, en presència de Rafel de Parrella i de Vivet, Abat de St. Pau del Camp i Pres. de la Congr.; per comissió de Domènec Coromina, Vicari General, *sede abb. vacante*, de St. Esteve de Banyoles.

251

- « 7 *Geroni de Franch i de Font*, de Cardona, en presència de Rafel

de Parrella, Abat Pres.; per comissió de Josep de Borrell, Abat de Ripoll.

252

- Oct. 7 *Ramon de Serralta i Guiu*, de St. Joan de les Abadesses, en presència de Rafel de Parrella Abat Pres.; per comissió de Josep de Borrell, Abat de Ripoll.

253

- « 7 *Lluís de Tord i de Crel*, de St. Martí de Provencals, en presència de Rafel de Parrella, Abat Pres.; per comissió de Josep de Borrell, Abat de Ripoll.

254

- « 7 *Teodor de Mas i Estañol*, de Barcelona, en presència de Rafel de Parrella i de Vivet, Abat de St. Pau del Camp i Pres. de la Congr.; per comissió de Faust de Prat i de Moret, Abat de St. Pere de Galligans.

255

- « 7 *Jaume Cabot i Ferrer*, de Mataró, en presència de Rafel de Parrella i de Vivet, Abat Pres. de la Congr.; per comissió d'Isidor Santa Creu i d'Areny, Abat de St. Salvador de Breda.

256

- « 7 *Gaietà de Dalmau i Dalmau*, de Sta. Eulàlia de Riuprimer, en presència de Rafel de Parrella, Abat Pres.; per comissió de Josep de Borrell, Abat de Ripoll.

257

- Nov. 1 *Tadeu de Carvalló i de Francolí*, de Barcelona, en presència de Rafel de Parrella i de Vivet, Abat de St. Pau del Camp i Pres. de la Congr.; per comissió de Josep de Borrell, Abat de Ripoll.

1833

258

- Març 17 *Jaume Barceló i Boada*, de Llagostera, diòc. de Girona, en presència de Rafel de Parrella i de Vivet, Abat de St. Pau del Camp i Pres. de la Congr.; per comissió de Jaume de Llanza i de Valls, Abat de Sta. Maria d'Amer.

MISCEL·LÀNIA DOCUMENTAL

ÍNDIX DE DIVERSOS DOCUMENTS OFICIALS DE LA CONGREGACIÓ CLAUSTRAL

TRANSCRIPCIÓ DE

DOM ROBERT GRAU

Transcrivim aquest important document de nostre Arxiu de Montserrat tota vegada que és d'un remarcable interès per refer la cronologia de les visites canòniques practicades en la Congregació Claustral des dels anys 1441 a 1553. Consten en un manuscrit de 220×160 mm., en quatre quaderns, lletra de finals del segle XVIII o principis del XIX, d'una mateixa mà. Està escrit en llatí, llevat les recensions dels monestirs de monges que són fetes en vulgar català. La transcripció s'és feta sobre l'original, fent constar que en algunes recensions havem remarcat certa anomalia en les dates, que havem preferit, però, deixar-les tal com ens les donava el manuscrit. Únicament en algun cas, més evident, ho hem anotat mitjançant un sic. Per unificar ens hem permès de posar sempre p. en lloc de fol. que porta indistintament el manuscrit. Els textos catalans els hem transcrit amb l'ortografia moderna.

INDICE GENERAL PER LO ARXIU DE LA RELIGIÓ

IN LIBRO SIGNATO LITTERA A INVENIUNTUR SEQUENTIA:

Visitatio Monasterii Stae. Caeciliae Montisserrati, incoepa die 19 februarii, anno 1441, et clausa die 20 februarii eiusdem anni, p. 1.

Visitatio Monasterii Sti. Benedicti de Bagüis, incoepa die 21 februarii, anno 1441, et clausa die 23 eiusdem anni, p. 3.

Visitatio Monasterii Stae. Mariae de Serratexio, incoepa die ultima mensis februarii, anno 1441, p. 9.

Visitatio Monasterii Sti. Petri de la Portella, incoepa die 2 martii, anno 1441, et clausa die 2 martii eiusdem anni, p. 10.

Visitatio Monasterii Sti. Laurentii prope Baganum, incoepa die 3 martii, anno 1441, et clausa die 4 martii eiusdem anni, p. 12.

Visitatio Monasterii Stae. Mariae Rivipulensis, incoepa die 4 martii, anno 1441, et clausa die 4 mensis martii eiusdem anni, p. 14.

Visitatio Monasterii Sti. Petri de Bisulduno, incoepa die 8 martii, anno 1441, et clausa eadem die et anno, p. 17.

Visitatio Monasterii Sti. Laurentii de Monte, incoepa die 9 mensis martii, anno 1441 et clausa eadem die et anno, p. 21.

Visitatio Monasterii Sti. Stephani Balneolarum, incoepa die 11 martii, anno 1441, et clausa die 13 mensis martii eiusdem anni, p. 23.

Visitatio Monasterii Sti. Quirici de Coleria, incoepa die 14 mensis martii, anno 1441 et clausa eadem die et anno, p. 25.

Visitatio Monasterii Sti. Petri de Rodis, incoepa die 15 mensis martii, anno 1441 et clausa die 18 eiusdem anni, p. 27.

Commissio facta Domino Abbati Beatae Mariae Montisserrati a Dominis Visitoribus ordinariis nostrae Sacrae Congregationis circa querelam oblatam a fratre Antonio de Vilalba, Cellerario Sti. Petri de Rodis, contra Abbatem eiusdem Monasterii, p. 32.

Visitatio Monasterii Stae. Mariae de Rosis, incoepa die 18 martii, anno 1441 et clausa eodem die et anno, p. 33.

Visitatio Monasterii Sti. Petri de Gallicantu, incoepa die 22 martii, anno 1441 et clausa die 23 martii eiusdem anni, p. 37.

Visitatio Monasterii monialium Sti. Danielis Gerundensis: incoepa die 24 mensis martii, anno 1441 et clausa die 26 mensis martii eiusdem anni. p. 39.

Visitatio Monasterii Beatae Mariae de Amerio, incoepa die 27 mensis martii, anno 1441 et clausa die 28 mensis martii eiusdem anni. p. 43.

Visitatio Monasterii Sti. Felicis Guixolensis, incoepa die 30 mensis martii, anno 1441 et clausa eodem die et anno, p. 48.

Visitatio Monasterii Sti. Salvatoris de Breda, incoepa die 1 mensis aprilis, anno 1441 et clausa die 3 aprilis eiusdem anni, p. 49.

Visitatio Monasterii Sti. Cucuphatis Vallensis, incoepa die 16 mensis aprilis anno 1441. Deficit pars huius visitationis, pp. 55 et 58.

Pars visitationis Monasterii Sti. Petri Puellarum, factae anno 1441, clausa die 1 mensis madii, pp. 59 et 60.

Visitatio Monasterii Sti. Pauli de Campo, incoepa die 2 madii, anno 1441 et clausa eodem die et anno, p. 61.

Visitatio Monasterii Sti. Saturnini de Tabernolis, facta per fratrem Franciscum Abbatem de la Portella, ex comissione Dominorum Visitorum, incoepa die 19 mensis aprilis, anno 1441 et clausa die 20 mensis aprilis eiusdem anni, p. 64.

Visitatio Monasterii Sti. Pauli de Campo, incoepa die 17 mensis februarii, anno 1444 et clausa die 20 mensis februarii eiusdem anni, p. 69.

Visita del Monestir de St. Pere de les Puel·les, començada als 21 del mes de febrer de l'any 1444 i finida als 3 del mes de març del mateix any. p. 71.

Visitatio Monasterii Sti. Cucuphatis Vallensis, incoepa die 4 mensis martii, anno 1444 et clausa die 7 mensis martii eiusdem anni, p. 73. ¹

Visitatio Monasterii Beatae Mariae de Monteserrato, incoepa die VII mensis martii, anno 1444 et clausa die 10 mensis martii eiusdem anni, p. 76.

Visitatio Monasterii Stae. Caeciliae de Monteserrato, incoepa die 10 mensis martii, anno 1444 et clausa eodem die et anno, p. 77.

Visitatio Monasterii Sti. Benedicti de Bagiis, incoepa die 10 mensis martii, anno 1444 et clausa die 12 mensis martii eiusdem anni, p. 78.

Visitatio Monasterii Beatae Mariae de Serratexo, incoepa die 12 mensis martii, anno 1441 et clausa die 14 mensis martii eiusdem anni, p. 80.

Celebratio Sacri Capituli Provincialis in Monasterio Sti. Petri de Gallicantu, incoepa die 3 mensis madii, anno 1444 et non invenitur finis, p. 82.

Visitatio Sti. Salvatoris de Breda, incoepa die 16 mensis februarii anno 1444 et clausa die 16 mensis februarii eiusdem anni, p. 67. ²

IN LIBRO SIGNATO LITTERA B INVENIUNTUR SEQUENTIA B:

Visitatio Monasterii Sti. Cucuphatis Vallensis, incoepa die 1 mensis februarii, anno 1447 et clausa die 4 mensis februarii eiusdem anni, p. 1.

Visitatio Monasterii Beatae Mariae de Monteserrato, incoepa die 4 mensis februarii, anno 1447 et clausa die 6 mensis februarii eiusdem anni, p. 9.

Visitatio Monasterii Stae. Ceciliae de Monteserrato, incoepa die 6 mensis februarii, anno 1447 et clausa die 7 mensis februarii eiusdem anni. p. 11.

Visitatio Monasterii Sti. Benedicti de Bagiis, incoepa die 7 mensis februarii, anno 1447 et clausa die 10 mensis februarii eiusdem anni, p. 16.

Supplicatio oblata a Rdo. Fratre Michaële, Abbate Monasterii Sti. Benedicti de Bagiis Sacro Capitulo Provinciali nostrae Sacrae Congregationis, p. 23.

1) Una mà posterior ha afegit 75.

2) Aquesta recensió en l'original devia ésser posada després de la plana 64, tota vegada que ja el MS. que transcrivim porta una indicació de trasllat. Així correspondrà després de *Visitatio Monasterii Sti. Saturnini de Tabernolis facta per...*

Commissio facta Rdo. Domino Abbati Sti. Cucuphatis Vallensis et Priori dicti Monasterii circa supplicationem Rdi. Domini Abbatis Sti. Benedicti de Bagiis, p. 25.

Altera supplicatio oblata a Rdo. Domino Abbate Sti. Benedicti de Bagiis, p. 72.

Commissio facta Rdo. Domino Abbati Sti. Cucuphatis Vallensis et Priori dicti Monasterii circa praefatam supplicationem, p. 27.

Visitatio Monasterii Stae. Mariae de Serratexo, incoepa die 10 februarii, anno 1447 et clausa die 13 mensis februarii, eiusdem anni, p. 30.

Commissio facta Fratri Gaspari Reffets Camerario Monasterii Stae. Ceciliae de Monteserrato a Dominis Visitoribus ordinariis nostrae Sacrae Congregationis, ad visitandum monasterium Sti. Saturnini de Tabernolis, p. 36.

Visitatio Monasterii Sti. Petri de la Portella, incoepa die 13 februarii, anno 1447 et clausa die 14 mensis februarii eiusdem anni, p. 37.

Visitatio Monasterii Sti. Laurentii prope Baganum, incoepa die 16 februarii, anno 1447 et clausa die 28 mensis februarii eiusdem anni, p. 41.

Visitatio Monasterii Stae. Mariae de Rivipullo, incoepa die 18 mensis februarii, anno 1447 et clausa die 21 mensis februarii eiusdem anni, p. 47.

Visitatio Monasterii Sti. Petri de Bisulduno, incoepa die 23 mensis februarii, anno 1447 et clausa die 26 mensis februarii eiusdem anni, p. 50.

Visitatio Monasterii Sti. Laurentii de Monte prope Bisuldunum, incoepa die 25 mensis februarii anni 1447 et clausa die 26 mensis februarii eiusdem anni, p. 55.

Visitatio Monasterii Sti. Stephani Balneolarum, incoepa die 27 mensis februarii, anno 1447 et clausa die 2 mensis martii eiusdem anni, p. 57.

Visitatio Monasterii Btae. Mariae de Rosis, incoepa die 3 mensis martii anno 1447 et clausa die 6 mensis martii eiusdem anni, p. 66.

Visitatio Monasterii Sti. Petri de Rodis, incoepa die 6 mensis martii, anno 1447 et clausa die 10 mensis martii eiusdem anni, p. 72.

Visitatio Monasterii Sti. Quirici de Colera, incoepa die 10 mensis martii, anno 1447 et clausa die 13 mensis martii eiusdem anni, p. 80.

Visitatio Monasterii Monialium Sti. Danielis Gerundae, incoepa die 15 mensis martii, anno 1447 et clausa die 16 mensis martii eiusdem anni p. 86.

Visitatio Monasterii Btae. Mariae de Amerio, incoepa die 18 mensis martii anno 1447 et clausa die 21 mensis martii eiusdem anni, p. 90.

Visitatio Monasterii Sti. Petri de Gallicantu, incoepa die 21 mensis martii, anno 1447 et clausa die 24 mensis martii eiusdem anni, p. 98.

Visitatio Monasterii Sti. Felicis Guixolensis, incoepa die 24 mensis martii, anno 1447 et clausa die 28 mensis martii eiusdem anni, p. 100.

Visitatio Monasterii Sti. Salvatoris de Breda, incoepa die 28 mensis martii, anno 1447 et clausa die 3 mensis aprilis eiusdem anni, p. 104.

Visitatio Monasterii Sti. Petri Puellarum Monialium Barcinonae, incoepa die 20 mensis aprilis, anno 1447 et clausa die 27 mensis aprilis eiusdem anni, p. 111.

Visitatio Monasterii Sti. Pauli Barcinonae, incoepa die 17 mensis aprilis, anno 1447 et clausa eodem anno, p. 119.

Celebratio Sacri Capituli Provincialis in Monasterio Sti. Pauli de Campo, incoepa die 3 mensis Madii anno 1447 et non invenitur finis, p. 126.

Pars cuiusdam visitationis clausa die 28 mensis februarii anno 1450. p. 133.

Visitatio Monasterii Sti. Laurentii prope Baganum, incoepa die 28 mensis februarii, anno 1450 et clausa die 1 mensis martii eiusdem anni, p. 136.

Visitatio Monasterii Beatae Mariae de Serratexo, incoepa die 2 mensis martii, anno 1450 et clausa die 4 mensis martii eiusdem anni, p. 142.

Visitatio Monasterii Sti. Benedicti de Bagiis, incoepa die 5 mensis martii, anno 1450 et clausa die 7 mensis martii eiusdem anni, p. 149.

Visitatio Monasterii Stae. Ceciliae de Monteserrato, incoepa die 8 mensis martii, anno 1450 et clausa die 9 mensis martii eiusdem anni. p. 153.

Visitatio Monasterii Beatae Mariae Montisserrati, incoepa die 9 mensis martii, anno 1450 et clausa die 11 mensis martii eiusdem anni, p. 157.

Pars Visitationis Monasterii Sti. Cucuphatis Vallensis, incoepa die 12 mensis martii, anno 1450, p. 159.

Huius anni nihil aliud reperitur.

IN LIBRO SIGNATO LITTERA C INVENIUNTUR SEQUENTIA :

Visitatio Monasterii Sti. Pauli de Campo, incoepa die 14 mensis februarii, anno 1459 et clausa die 16 mensis februarii eiusdem anni, p. 3.

Visitatio Monasterii Monialium Sti. Petri Barcinonae, incoepa die 17 mensis februarii, anno 1459 et clausa die 21 mensis februarii eiusdem anni, p. 8.

Visitatio Monasterii Sti. Cucuphatis Vallensis, incoepa die 25 mensis februarii, anno 1459 et clausa die 27 mensis februarii eiusdem anni, p. 16.

Visitatio Monasterii Stae. Mariae Montisserrati, incoepa die 4 mensis martii anno 1459 et clausa die 7 mensis martii eiusdem anni, p. 20.

Visitatio Monasterii Stae. Ceciliae Montisserrati, incoepa die 7 mensis martii anno 1469 et clausa die 8 mensis martii eiusdem anni, p. 23.

Visitatio Monasterii Sti. Benedicti de Bagiis, incoepa die 8 mensis martii, anno 1459, et clausa die 11 mensis martii eiusdem anni, p. 27.

Visitatio Monasterii Stae. Mariae de Serratexio, incoepa die 11 mensis martii, anno 1459 et clausa die 14 mensis martii eiusdem anni, p. 33.

Visitatio Monasterii Sti. Petri de la Portella, incoepa die 14 mensis martii, anno 1459 et clausa die 16 mensis martii eiusdem anni, p. 38.

Visitatio Monasterii Btae. Mariae de Rosis, incoepa 19 mensis aprilis, anno Domini 1459, et clausa die 21 mensis aprilis eiusdem anni, p. 44.

Visitatio Monasterii Sti. Petri de Rodis, incoepa die 21 mensis aprilis, anno 1459 et clausa die 23 mensis aprilis eiusdem anni, p. 47.

Visitatio Monasterii Sti. Quirici de Coleria, incoepa die 23 mensis aprilis, anno 1459 et clausa 24 mensis aprilis eiusdem anni, p. 51.

Visitatio Monasterii Sti. Petri de Bisulduno, incoepa die 24 mensis aprilis, anno 1459 et clausa die 26 mensis aprilis eiusdem anni, p. 55.

Visitatio Monasterii Sti. Laurentii supra Bisuldunum, quae defectu Monachorum ibi residentium, non potuit exequi, p. 63.

Visitatio Monasterii Sti. Stephani Balneolarum, incoepa die 26 mensis aprilis, anno 1459 et clausa die 27 mensis aprilis eiusdem anni, p. 71.

Relatio rerum omnium gestarum in Monasterio Beatae Mariae Ameriensis occasione visitationis peragenda, anno 1459 a Dominis Visitoribus, p. 74.

Visitatio Monasterii Sti. Felicis Guixolensis, incoepa die 30 mensis aprilis, anno 1459 et non invenitur quo die fuit clausa, p. 87.

Celebratio Sacri Capituli Provincialis a die 3 madii, anno 1459, et non invenitur quo die fuit finita, p. 103.

Decretum Sacri Capituli Provincialis ne Abbates, Monachi et Moniales induant vestes lugubres in morte parentum, vel consanguineorum, p. 111.

IN LIBRO SIGNATO LITTERA D INVENIUNTUR SEQUENTIA :

Visita de St. Daniel prop de Girona, començada als 14 del mes de febrer de l'any 1476, finida als 26 del mes de febrer del mateix any, p. 1.

Visitatio Monasterii Sti. Felicis Guixolensis, incoepa die 17 mensis februarii, anno 1476 et clausa die 19 mensis februarii eiusdem anni, p. 7.

Visitatio Monasterii Sti. Salvatoris de Breda, incoepta die 19 mensis februarii, anno 1476 et clausa die 21 mensis februarii eiusdem anni, p. 15.

Relatio rerum omnium gestarum in Monasterio Sti. Petri de Bisulduno, occasione visitationis exequendae, p. 23.

Visitatio Monasterii Sti. Laurentii supra Bisuldunum, quae non potuit exequi, p. 35.

Visitatio Monasterii Btae. Mariae de Rosis, incoepta die 13 mensis martii, anno 1476 et clausa die 16 mensis martii eiusdem anni, p. 37.

Visitatio Monasterii Sti. Petri de Rodis, incoepta die 16 mensis martii, anno 1476 et clausa die 18 mensis martii eiusdem anni, p. 43.

Visitatio Monasterii Sti. Quirici de Coleria, incoepta die 18 mensis martii, anno 1476 et clausa die 19 mensis martii eiusdem anni, p. 49.

Commissio facta Rdo. Abbati Beatae Mariae de Rosis super negotium inter partes Rdi. Abbatis Sti. Quirici de Coleria et Dieterium Sti. Petri de Rodis, p. 52.

Visitatio Monasterii Sti. Petri de Gallicantu, Gerundae, incoepta die 27 mensis martii, anno 1476 et clausa die 28 mensis martii eiusdem anni, p. 56.

Visitatio Monasterii Sti. Stephani Balneolarum, incoepta die 28 mensis martii, anno 1476 et clausa die 29 mensis martii eiusdem anni, p. 62.

Visitatio Monasterii Beatae Mariae Rivipulli, incoepta die 1 mensis aprilis, anno 1476 et clausa die Dominica mensis aprilis eiusdem anni, p. 70.

Commissio facta Fratri Jacobo Albert Precentori Monasterii Stae. Mariae Rivipulli, per Dominos Visitatores, ad visitandum Monasterium Sti. Petri de la Portella, Sti. Laurentii de Bagano, et Sti. Saturnini de Tabernolis, p. 78.

Visitatio Monasterii St. Benedicti de Bagiis, incoepta die 7 mensis aprilis, anno 1476, et clausa die 9 mensis aprilis eiusdem anni, p. 84.

Commissio facta Fratri Felici Soler, Infirmario Sti. Benedicti de Bagiis, per Dominos Visitatores ad visitandum Monasterium Beatae Mariae de Serratexio, p. 90.

Monasterium Beatae Mariae de Montesserrato non potuit visitari anno 1477, quia habebat Bullam summi Pontificis talem gratiam ipsi concedentis, p. 93.

Sequitur Bulla summi Pontificis Sixti, Concessa Monasterio Beatae Mariae de Montesserrato, p. 96.

Visitatio Monasterii Stae. Caeciliae de Montesserrato, incoepta die 11 mensis aprilis, anno 1476 et clausa die 12 mensis aprilis eiusdem anni, p. 100.

Visitatio Monasterii Sti. Cucuphatis Valensis, incoepta die 13 mensis aprilis, anno 1476 et clausa die 16 mensis aprilis eiusdem anni, p. 104.

Visita del Monestir de St. Pere de les Monges de Barcelona, començada el dia 16 del mes d'abril de l'any 1476 i finida als 19 del mes d'abril del mateix any, p. 116.

Visitatio Monasterii Sti. Pauli de campo in civitate Barcinonae, incoepa die 19 mensis aprilis, anno 1476 et clausa die 22 mensis aprilis eiusdem anni, p. 124.

Celebratio Sacri Capituli Provincialis in civitate de Calatagubio a die 3 mensis Madii, et non invenitur finis, p. 130.

IN LIBRO SIGNATO LITTERA E INVENIUNTUR SEQUENTIA:

Visitatio Monasterii Sti. Laurentii de Monte prope Bisuldunum, incoepa die 18 mensis januarii, anno 1497 et clausa eadem die, p. 3.

Visitatio Monasterii Sti. Petri de Bisulduno, incoepa die 19 mensis januarii, anno 1497 et clausa eadem die, p. 6.

Visitatio Monasterii Beatae Mariae Rivipulli, incoepa die 21 mensis januarii, anno 1497 et clausa die 25 eiusdem mensis et anni, p. 14.

Visitatio Monasterii Sti. Laurentii prope Baganum, incoepa die 26 mensis januarii, anno 1497 et clausa die 27 eiusdem mensis et anni, p. 24.

Visitatio Monasterii Sti. Petri de Portella, incoepa die 28 mensis januarii, anno 1497 et clausa die 30 eiusdem mensis et anni, p. 28.

Visitatio Monasterii Beatae Mariae de Serratexio, incoepa die 30 mensis januarii anno 1497 et clausa die 1 mensis februarii eiusdem anni. p. 33.

Visitatio Monasterii Sti. Benedicti de Bagiiis, incoepa die 1 mensis februarii, anno 1497 et clausa die 5 eiusdem mensis et anni, p. 40.

Visitatio Monasterii Stae. Caeciliae Montisserrati, incoepa die 6 mensis februarii, anno 1497, et clausa die 7 eiusdem mensis et anni, p. 49.

Visitatio Monasterii Sti. Pauli de Campo, incoepa die 8 mensis februarii, anno 1497 et clausa die 12 eiusdem mensis et anni, p. 54.

Visitatio Monasterii Sti. Petri Puellarum, que non potuit exequi propter ibi relata, p. 65.

Visitatio Monasterii Sti. Cucuphatis Vallensis, incoepa die 12 mensis februarii, anno 1497 et clausa die 15 eiusdem mensis et anni, p. 70.

Visitatio Monasterii Sti. Salvatoris de Breda, incoepa die 16 mensis februarii, anno 1497 et clausa die 20 eiusdem mensis et anni, p. 81.

Visitatio Monasterii Sti. Felicis Guixolensis, incoepa die 21 mensis februarii, anno 1497 et clausa die 23 eiusdem mensis et anni, p. 88.

Visitatio Monasterii Sti. Petri de Gallicantu, Civitatis Gerundae, incoepa die 23 mensis februarii, anno 1497 et clausa die 25 eiusdem mensis et anni, p. 94.

Visitació del Monestir de St. Daniel de Girona, començada als 25 del mes de febrer de l'any 1497 i finida als 27 del mateix mes i any, p. 102.

Visitatio Monasterii Beatae Mariae de Amerio, incoepa die 27 mensis februarii, anno 1497 et clausa die 1 mensis martii eiusdem anni, p. 109.

Visitatio Monasterii Sti. Stephani Balneolarum, incoepa die 1 mensis martii, anno 1497 et clausa die 4 eiusdem mensis et anni, p. 118

Visitatio Monasterii Stae. Mariae de Rosis, incoepa die 4 mensis martii, anno 1497 et clausa die 6 eiusdem mensis et anni, p. 129.

Visitatio Monasterii Sti. Petri de Rodis, incoepa die 7 mensis martii, anno 1497 et clausa die 11 eiusdem mensis et anni, p. 137.

Visitatio Monasterii Sti. Quirici de Coleria, incoepa die 12 mensis martii, anno 1497 et clausa die 14 eiusdem mensis et anni, p. 152.

Commissio facta per Dominum Abbatem Visitatorem Domino Abbati Sti. Petri de la Portella ad visitandum Monasteriorum Sti. Saturnini de Tabernolis, p. 157.

Visitatio Monasterio Sti. Saturnini de Tabernolis, incoepa die 22 mensis aprilis, anno 1497, p. 160.

Celebratio Sacri Capituli Provincialis in Monasterio Sti. Pauli de Campo a die 3 mensis maji, anno 1497, p. 162.

INDICE GENERAL PER LO ARXIU DE LA RELIGIÓ

IN LIBRO SIGNATO LITTERA F INVENIUNTUR SEQUENTIA:

Visitatio Sti. Stephani Balneolarum, incoepa die 26 mensis novembris, anno 1502 (1503)? et clausa die 13 mensis decembris eiusdem anni. p. 1.

Visitatio Sti. Petri Rodensis, incoepa die 14 mensis januarii, anno 1503 et clausa 16 mensis februarii (sic) eiusdem anni, p. 15.

Visitatio Sti. Quirici de Coleria, incoepa die 17 mensis januarii, anno, 1503 et clausa die 18 eiusdem anni, p. 21.

Visitatio Beatae Mariae de Amerio, incoepa die 30 mensis januarii, anno 1503 et clausa die 1 februarii eiusdem anni, p. 27.

Visita del Monestir de St. Daniel de Girona, començada als 3 del mes de febrer de l'any 1503 i finida als 6 del mes de febrer del mateix any, p. 35.

Visitatio Sti. Felicis Guixolensis, incoepa die 6 mensis februarii, anno 1503 et clausa die 8 mensis februarii eiusdem anni, p. 45.

Visitatio Sti. Salvatoris de Breda, incoepa die 16 mensis februarii, anno 1503 et clausa die 17 mensis februarii eiusdem anni, p. 51.

Visitatio Sti. Pauli Barcinonensis, incoepa die 18 mensis februarii, anno 1503 et clausa die 21 mensis februarii eiusdem anni, p. 57.

Visita del Monestir de St. Pere de les Puel·les, començada el dia 21 del mes de febrer de l'any 1503 i finida als 24 de febrer del mateix any, p. 67.

Visitatio Monasterii Sti. Cucuphatis Vallensis, incoepa die 24 mensis februarii, anno 1503 et clausa die 28 mensis februarii eiusdem anni, p. 79.

Visitatio Monasterii Stae. Caeciliae prope Montem-Serratum, incoepa die 1 mensis martii, anno 1503 et clausa die 2 mensis martii eiusdem anni, p. 99.

Visitatio Monasterii Sti. Benedicti de Bagiis, incoepa die 2 mensis martii, anno 1503 et clausa die 4 mensis martii eiusdem anni, p. 103.

Visitatio Monasterii Beatae Mariae de Serrateix incoepa die 4 mensis martii, anno 1503 et clausa die 5 mensis martii eiusdem anni, p. 113.

Commissio facta Domino Abbati de Serrateix a Dominis Visitoribus ordinariis Nostrae Sacrae Congregationis ad visitandum Monasterium de la Portella, de Bogano, et de Tabernolis, p. 117.

Visitatio Monasterii Beatae Mariae de Rivipulli, incoepa die 23 mensis martii, anno 1503 et clausa die 27 mensis martii eiusdem anni, p. 119.

Visitatio Monasterii Sti. Petri de Bisulduno, incoepa die 28 mensis martii, anno 1503 et clausa die 30 mensis martii eiusdem anni, p. 131.

Visitatio Sti. Laurentii de Monte, incoepa die 31 mensis martii, anno 1503 et clausa eadem die eiusdem anni, p. 139.

Visitatio Monasterii Beatae Mariae de Rosis facta per Rdum. Abbatem Sti. Quirici de Coleria per commissionem sibi factam per Rdum. Abbatem Sti. Salvatoris de Breda, incoepa die 12 aprilis anno 1503, p. 149.

Celebratio Sacri Capituli Provincialis in Monasterio Sti. Pauli de Campo, incoepa die 3 mensis maii, anno 1503 et finita die 13 eiusdem mensis eiusdem anni, p. 147.

IN LIBRO SIGNATO LITTERA G INVENIUNTUR SEQUENTIA:

Visitatio Monasterii Sti. Stephani Balneolarum, incoepta die 18 mensis martii, anno 1509 et clausa die 19 eiusdem mensis et anni, p. 1.

Visitatio Monasterii Sti. Quirici de Coleria, incoepta die 21 mensis martii, anno 1509 et clausa eodem die et anno, p. 5.

Visitatio Monasterii Beatae Mariae de Rosis, incoepta die 21 mensis martii, anno 1509 et clausa die 23 eiusdem mensis et anni, p. 8.

Visitatio Monasterii Sti. Petri Rodensis, incoepta die 23 mensis martii, anno 1509 et clausa die 26 eiusdem mensis et anni, p. 10.

Visitatio Monasterii St. Petri de Gallicantu, incoepta die 27 mensis martii, anno 1509 et clausa die 28 eiusdem mensis et anni, p. 15.

Visitatio Monasterii Beatae Mariae de Amerio, incoepta die 28 mensis martii, anno 1509 et clausa die 31 eiusdem mensis et anni, p. 19.

Visitatio Monasterii Sti. Salvatoris de Breda, incoepta die 30 mensis martii, anno 1509 et clausa die 1 mensis aprilis eiusdem anni, p. 22.

Visitatio Monasterii Sti. Felicis Guixolensis, incoepta die 2 mensis aprilis, anno 1509 et clausa die 4 eiusdem mensis et anni, p. 24.

Visitatio Monasterii Sti. Petri Bisulduni, incoepta die 9 mensis aprilis, anno 1509 et clausa die 10 eiusdem mensis et anni, p. 27.

Visitatio Monasterii Sti. Laurentii de Monte, incoepta die 11 mensis aprilis, anno 1509 et clausa eodem die et anno, p. 30.

Visitatio Monasterii Stae. Mariae de Rivipullo, incoepta die 13 mensis aprilis, anno 1509 et clausa die 15 eiusdem mensis et anni, p. 32.

Visitatio Monasterii Sti. Danielis de Girona, començada als 19 del mes d'abril de l'any 1509 i finida als 20 de dit mes i any, p. 36.

Visitatio Sti. Cucuphatis Vallensis, incoepta die 22 aprilis, anno 1509 et clausa die 24 eiusdem mensis et anni, p. 41.

Visitació del Monestir de St. Pere de les Puel·les, de Barcelona, començada als 24 d'abril de l'any 1509 i no s'encontra la cloenda de dita visita, p. 49.

Visitatio Monasterii Sti. Pauli civitatis Barcinonae, incoepta die 26 mensis aprilis, anno 1509 et non invenitur finis eiusdem, p. 69.

Visitatio Sti. Laurentii prope Baganum, incoepta die decima septima mensis aprilis, anno 1509 et clausa eodem die et anno, p. 75.

Visitatio Monasterii Beatae Mariae de Serrateix, incoepta die 23 mensis aprilis, anno 1509 et clausa die 24 eiusdem mensis et anni, p. 83.

Visitatio Monasterii Sti. Benedicti de Bagiis, incoepa die 27 mensis aprilis, anno 1509 et clausa ¹ eodem die et anno, p. 91.

Celebratio Sacri Capituli Provincialis, anno 1509, a die 3 madii, (et eius exordium invenitur in fine pag. 121 istius Libri), p. 99.

IN LIBRO SIGNATO LITTERA H INVENIUNTUR SEQUENTIA:

Visitatio Monasterii Sti. Petri Rodensis, incoepa die 18 mensis februarii, anno 1512 et clausa die 20 mensis madii [Al marge, de la mateixa mà]: Debet dicere eiusdem mensis, et anni, p. 1.

Visitatio Monasterii Beatae Mariae de Rosis, incoepa die 20 mensis februarii, anno 1512 et clausa die 22 eiusdem mensis et anni, p. 5.

Visitatio in Monasterio Sti. Stephani Balneolarum, incoepa die 29 mensis februarii, anno 1512 et clausa die 2 mensis martii, eiusdem anni, p. 7.

Visitatio in Monasterio Beatae Mariae de Amerio, incoepa die 2 mensis martii, anno 1512, et clausa die 4 eiusdem mensis et anni, p. 9.

Visitatio in Monasterio Sti. Petri Gallicantus, incoepa die 4 mensis martii, et clausa die 6 eiusdem mensis et anni, p. 11.

Visitatio Sti. Felicis Guixolensis, incoepa die 6 mensis martii, anno 1512 et clausa die 8 eiusdem mensis et anni, p. 13.

Visita del Monestir de St. Daniel de Girona, començada als 13 de mars de l'any 1512 i finida als 15 de dit mes i any, p. 15.

Visitatio Monasterii Sti. Petri de Bisulduno, incoepa die 16 mensis martii, anno 1512 et clausa eodem die et anno, p. 20

Visitatio in Monasterio Sti. Laurentii de Monte, prope Bisuldunum, incoepa die 17 mensis martii, anno 1512 et clausa eodem die et anno, p. 24.

Visitatio Monasterii Sti. Quirici de Coleria, incoepa die 23 mensis martii, ² et clausa eodem die et anno, p. 26.

Visitatio Monasterii Stae. Mariae Rivipulli, incoepa die 14 mensis aprilis, anno 1512 et clausa die 15 eiusdem mensis et anni, p. 28.

Visitatio Monasterii Sti. Laurentii, prope Baganum, incoepa die 15 mensis aprilis, anno 1512 et clausa die 16 eiusdem mensis et anni, p. 31.

1) El MS. posa *die* que omitim per ésser una repetició.

2) En el MS. manca l'any.

Visitatio Sti. Petri de la Portella, incoepa die 16 mensis aprilis, anno 1512 et clausa eodem die et anno, p. 33.

Visitatio Monasterii Stae. Mariae de Serrateix, incoepa die 16 mensis aprilis, anno 1512, p. 35.

Visitatio in Monasterio Sti. Benedicti de Bages, incoepa die 17 mensis aprilis, anno 1512 et clausa die 20 eiusdem mensis et anni, p. 38.

Visitatio Manasterii Stae. Caeciliae Montisserrati, incoepa die 20 mensis aprilis, anno 1512 et clausa die 21 eiusdem mensis et anni, p. 42.

Visitatio in Monasterio Sti. Cucuphatis Vallensis, incoepa die 21 mensis aprilis, anno 1512 et clausa die 23 eiusdem mensis et anni, p. 44.

Visitatio Monasterii Sti. Pauli de Campo, Civitatis Barcinonae, incoepa die 23 mensis aprilis, anno 1512, p. 49.

Visitació del Monestir de St. Pere de les Puel·les, de Barcelona, començada als 24 del mes d'abril de l'any 1512 i finida als 27 de dit mes i any. p. 52.

Visitatio Monasterii Sti. Salvatoris de Breda, incoepa die 28 mensis aprilis, anno 1512 et clausa die 29 eiusdem mensis et anni, p. 57.

Visitatio Sti. Saturnini de Tabernolis, incoepa die 7 mensis aprilis, anno 1512 et clausa eodem die et anno, p. 58.

Capitulum Provinciale anni millessimi quingentessimi duodecimi, in Monasterio Sti. Petri Gallicantus Gerundae, incoepa (sic) die 3 mensis madii. p. 62.

Subdelegació de conservadors de l'estudi, p. 69.

Visita del Monestir de St. Antoni, alias de Sta. Clara, de Barcelona, començada als 20 de setembre de l'any 1513, i finida als 23 del mateix mes i any, p. 79.

IN LIBRO SIGNATO LITTERA I INVENIUNTUR SEQUENTIA :

Visitatio Monasterii Sti. Stephani Balneolarum, incoepa die 16 mensis januarii, anno 1515 et clausa die 18 eiusdem mensis et anni, p. 4.

Visitatio Monasterii Sti. Petri de Biscelduno, incoepa die 18 mensis januarii, anno 1515 et clausa die 20 eiusdem mensis et anni, p. 8.

Visitatio Monasterii Btae. Mariae de Rivipullo, incoepa die 20 mensis januarii, anno 1515 et clausa die 25 eiusdem mensis et anni, p. 12.

Visitatio Monasterii Sti. Laurentii prope Baganum, incoepa die 25 mensis januarii, anno 1515 et clausa die 27 eiusdem mensis et anni, p. 17.

Visitatio Monasterii Sti. Petri de la Portella, incoepa die 27 mensis januarii, anno 1515 et clausa die 28 eiusdem mensis et anni, p. 19.

Visitatio Monasterii Beatae Mariae de Serrateixo, incoepa die 29 mensis januarii, anno 1515 et clausa die 1 mensis februarii, eiusdem anni, p. 21.

Visitatio Monasterii B. Benedicti de Bagiis, incoepa die 1 mensis februarii, anno 1515 et clausa die 5 eiusdem mensis et anni, p. 24.

Visitatio Monasterii Stae. Caeciliae Montisserrati, anno 1515, p. 28.

Visitatio Monasterii Sti. Cucuphatis Vallensis, incoepa die 6 mensis februarii, anno 1515 et clausa die 10 eiusdem mensis et anni, p. 31.

Visitatio Sti. Pauli de Campo, Civitatis Barcinonae, incoepa die 11 mensis februarii, anno 1515 et clausa die 14 eiusdem mensis et anni, p. 37.

Visita del Monestir de St. Pere de les Puel·les, començada als 14 del mes de febrer de l'any 1515 i finida als 18 de dit mes i any, p. 42.

Visitatio Monasterii Sti. Salvatoris de Breda, incoepa die 20 mensis februarii, anno 1515 et clausa die 21 eiusdem mensis et anni, p. 46.

Visitatio Monasterii Beatae Mariae de Amerio, incoepa die 23 mensis februarii, anno 1515 et clausa die 25 eiusdem mensis et anni, p. 48.

Visitatio Monasterii Beatae Mariae de Rosis, incoepa die 27 mensis februarii, anno 1515 et clausa die 1 mensis martii eiusdem anni, p. 53.

Visitatio Monasterii Sti. Petri Rodensis, incoepa die 1 mensis martii, anno 1515 et clausa die 4 eiusdem mensis et anni, p. 57.

Visitatio Monasterii Sti. Quirici de Coleria, incoepa die 5 mensis martii, anno 1515 et clausa eodem die et anno, p. 62.

Visitatio Monasterii St. Petri de Gallicantu, Gerundae, incoepa die 6, anno 1515 et clausa die 8 eiusdem mensis et anni, p. 64.

Visita del Monestir de St. Daniel de Girona, comensada als 8 del mes de mars de l'any 1515 i finida als 10 del mateix mes i any, p. 68.

Visitatio Monasterii Sti. Laurentii de Monte, incoepa die 11 mensis aprilis, anno 1515, p. 73.

Capitulum Provinciale celebratum in Monasterio Sti. Felicis Guixolensis, anno 1515, p. 86.

Memoriale ad instruendum animum recipientis Visitationem fiendam de Monasteriis Ordinis Sti. Benedicti, p. 135.

Acta communia facta per Dominum Praesidentem praesentis Triennii et Visitatores a principio Visitationis, usque ad capitulum provinciale, et post celebrationem eiusdem, p. 137.

IN LIBRO SIGNATO LITTERA K INVENIUNTUR SEQUENTIA:

Visitatio Monasterii Beatae Mariae de Rosis incoepa die 12 mensis martii, anno 1518 et clausa die 15 eiusdem mensis et anni, p. 4.

Visitatio Monasterii Sti. Petri de Rodis incoepa die 15 mensis martii, anno 1518 et clausa die 17 eiusdem mensis et anni, p. 9.

Visitatio Monasterii Sti. Quirici de Coleria, incoepa die 18 mensis martii, anno 1518 et clausa eodem die et anno, p. 13.

Visitatio Monasterii Sti. Petri de Gallicantu, Gerundae, incoepa die 19 mensis martii, anno 1518 et clausa die 20 eiusdem mensis et anni, p. 16.

Visitació del Monestir de St. Daniel de Girona, començada als 20 dies del mes de mars de l'any 1518 i finida als 22 del mateix mes i any, p. 19.

Visitatio Monasterii Sti. Salvatoris de Breda, incoepa die 25 mensis martii, anno 1518 et clausa eodem die et anno, p. 23.

Visitatio Monasterii Beatae Mariae de Amerio, incoepa die 26 mensis martii, anno 1518 et clausa die 28 eiusdem mensis et anni, p. 25.

Visitatio Monasterii Sti. Stephani Balneolarum, incoepa die 7 mensis aprilis, anno 1518 et clausa die 9 eiusdem mensis et anni, p. 28.

Visitatio Monasterii Sti. Petri de Bisulduno, incoepa die 9 mensis aprilis anno 1518 et clausa die 10 eiusdem mensis et anni, p. 31.

Visitatio Monasterii Stae. Mariae de Rivipullo, incoepa die 10 mensis aprilis, anno 1518 et clausa die 13 eiusdem mensis et anni, p. 35.

Visitatio Monasterii Sti. Laurentii, prope Baganum, incoepa die 14 mensis aprilis, anno 1518 et clausa eodem anno, p. 40.

Visitatio Monasterii Sti. Petri de la Portella, incoepa die 14 mensis aprilis anno 1518, et clausa eodem die et anno, p. 43.

Visitatio Monasterii Beatae Mariae de Serratexo, incoepa¹ anno 1518 et clausa die 17 mensis aprilis eiusdem anni, p. 45.

Visitatio Monasterii Sti. Benedicti de Bagiis, incoepa die 18 mensis aprilis, anno 1518 et clausa die 19 eiusdem mensis et anni, p. 49.

Visitatio Monasterii Stae. Caeciliae Montisserrati, incoepa die 19 mensis aprilis, anno 1518 et clausa die² eiusdem mensis et anni, p. 53.

Visitatio Monasterii Sti. Cucuphatis Vallensis, incoepa die 22 mensis aprilis, anno 1518 et clausa die 24 eiusdem mensis et anni, p. 55.

1) En el MS. manca el dia i el mes.

2) Manca en el MS.

Visitatio Monasterii Sti. Pauli de Campo, Civitatis Barcinonae, incoepa die 24 mensis aprilis, anno 1518 et clausa die 27 eiusdem mensis et anni, p. 61.

Visitatio Monasterii Stae. Clarae, Urbis Barcinonae, incoepa die 27 mensis aprilis, anno 1518 et clausa die 29 eiusdem mensis et anni, p. 66.

Visita del Monestir de St. Pere de les Puel·les, començada als 29 dies del mes d'abril de l'any 1518 i finida el 2 del mes de maig del mateix any, p. 70.

Visitatio Monasterii Sti. Laurentii de Monte, prope Bisuldunum, incoepa die 6 mensis aprilis, anno 1518, p. 73.

Capitulum Provinciale celebratum in Monasterio Sti. Pauli de Campo in Suburbio Urbis Barcinonae anno 1518, p. 91.

Litterae ad Praepositum de Vilademat, p. 103.

Commissio ad visitandum Monasterium Sti. Saturnini de Tabernolis. p. 103.

Commissio ad visitanda Monasteria Caesar-augustanae Provinciae. p. 104.

Mandatum factum Praeposito de Vilademat, p. 106.

Mandatum factum Praeposito Poenitentiario Monasterii Sti. Cucuphatis, p. 106.

Constituuntur Procuratores aliqui ad interessendum Sacro Generali Capitulo, p. 106 et 107.

Mandatum factum Revdo. Commendatario Monasterii Sti. Petri de Galliantu, p. 108.

IN LIBRO SIGNATO LITTERA L INVENIUNTUR SEQUENTIA:

Visita del Monestir de St. Daniel començada als 6 dies del mes de febrer de l'any 1521 i finida als 9 dies del mateix mes i any, p. 3.

Visitatio Sti. Stephani Balneolarum, incoepa die 9 mensis februarii, anno 1521 et clausa die 11 eiusdem mensis et anni, p. 8.

Visitatio Monasterii Sti. Petri de Bisulduno, incoepa die 11 mensis februarii, anno 1521 et clausa die 13 eiusdem mensis et anni, p. 12.

Visitatio Monasterii Sti. Laurentii de Monte, prope Bisuldunum, incoepa die 13 mensis februarii, anno 1521 et clausa eodem die et anno, p. 17.

Visitatio Stae. Mariae de Rivipullo, incoepa die 14 mensis februarii, anno 1521 et clausa die 15 eiusdem mensis et anni, p. 18.

Visitatio Monasterii Sti. Laurentii prope Baganum, incoepta die 16 mensis februarii, anno 1521 et clausa eodem die et anno, p. 22.

Visitatio Monasterii Sti. Petri de la Portella, incoepta die 18 mensis februarii, anno 1521 et clausa eodem die et anno, p. 24.

Visitatio Stae. Mariae de Serratexo, incoepta die 19 mensis februarii, anno 1521 et clausa die 20 eiusdem mensis et anni, p. 26.

Visitatio Sti. Benedicti de Bagiis incoepta die 20 mensis februarii, anno 1521 et clausa die 23 eiusdem mensis et anni, p. 30.

Visitatio Monasterii Sti. Caeciliae Montisserrati, incoepta die 23 mensis februarii, anno 1521 et clausa eodem die et anno, p. 35.

Visitatio Sti. Cucuphatis Vallensis, incoepta die 25 mensis februarii, anno 1521 et clausa die 28 eiusdem mensis et anni, p. 38.

Visitatio Sti. Pauli de Campo, Civitatis Barcinonae, incoepta die 1 mensis martii, anno 1521 et clausa die 3 eiusdem mensis et anni, p. 46.

Visita del Monestir de St. Pere de les Puel·les de la ciutat de Barcelona, començada el 4 del mes de mars de l'any 1521 i finida el 6 del mateix mes i any, p. 51.

Visita del Monestir de St. Antoni, alias de Sta. Clara prop del Portal de St. Daniel de Barcelona, començada el 6 del mes de març de l'any 1521 i finida als 9 del mateix mes i any, p. 57.

Visitatio Sti. Salvatoris de Breda, incoepta die 11 mensis martii, anno 1521 et clausa eodem die et anno, p. 62.

Visitatio Monasterii Beatae Mariae de Amerio incoepta die 12 mensis martii, anno 1521 et clausa die 13 eiusdem mensis et anni, p. 65.

Visitatio Sti. Petri Rodensis, incoepta die 19 mensis martii, anno 1521 et clausa die 21 eiusdem mensis et anni, p. 69.

Visitatio Sti. Quirici de Coleria facta per relationem Rdi. Domini Abbatis eo quia ibi tunc vigeat pestis, incoepta die 21 mensis martii, anno 1521 et clausa eodem die et anno, p. 77.

Visitatio Monasterii Beatae Mariae de Rosis, incoepta die 21 mensis martii, anno 1521 et clausa die 23 eiusdem mensis et anni, p. 79.

Visitatio Sti. Petri Gallicantus, Civitatis Gerundae, incoepta die 23 mensis aprilis, anno 1521 et clausa die 24 eiusdem mensis et anni, p. 82.

Capitulum Provinciale celebratum in Ecclesia Prioratus Beatae Virginis Mariae de Gradibus, anno 1521, p. 83.

Litterae monitoriae expeditae per Dominos Visitatores. p. 97.

Approbatio, confirmatio et perpetuatio Monachus Fratr̄is Joannis Utrolis in Monasterio Sti. Benedicti de Bagiis, p. 99.

Licentia examinata pro Frat̄re Marco Matheo ad Diaconatus et Praesbiteratus Ordines promoveri cupiente, p. 99.

Mandatum factum Fratri Jacobo Juliani, Monasterii Sti. Cucuphatis Vallensis super vestiario Monachis dicti Monasterii solvendo ac etiam super debito certae quantitatis manu sua propria recognitae, p. 105.

Declaratio, sententia, mandatum super restitutione Monachus et monachalis portionis Fratr̄is Chrissophori Spinosa in Monasterio Sti. Cucuphatis Vallensis, p. 106.

Mandatum factum Fratri Jacobo Juliani Camerario Monasterii Sti. Cucuphatis Vallensis, p. 108.

Licentia examinata pro Frat̄re Michaele Domenech, Monacho et succentore (sic) Monasterii Sti. Pauli de Campo ad sacrum Subdiaconatus Ordinem suscipiendum, p. 108.

Licentia data duobus Monachis Sti. Petri Rodensis eundi ad studium, p. 109.

Constituuntur Procuratores aliqui, pp. 109 et 110.

IN LIBRO SIGNATO LITTERA M INVENIUNTUR SEQUENTIA:

De divisione salariorum Visitationis, p. 2.

Forma receptionis Visitorum, p. 3.

Forma absolutionis quae fieri debet in Capitulo, publicata et lecta visitatione, p. 3.

Parlamentum Generale super electione Visitorum, p. 5.

Nominatio Convisitoris, p. 6.

Visitatio Monasterii Beatae Mariae de Rosis, incoep̄ta die 4 mensis februarii, anno 1527 et clausa die 7 eiusdem mensis et anni, p. 7.

Visitatio Monasterii Sti. Petri Rodensis, incoep̄ta die 7 mensis februarii, anno 1527 et clausa die 10 eiusdem mensis et anni, p. 15.

Visitatio Monasterii Sti. Quirici de Coleria, incoep̄ta die 11 mensis februarii, anno 1527 et clausa die 12 eiusdem mensis et anni, p. 25.

Visitatio Monasterii Sti. Petri de Bisulduno, incoep̄ta die 12 mensis februarii, anno 1527 et clausa die 14 eiusdem mensis et anni, p. 27.

Visitatio Monasterii Beatae Mariae Rivipulli, incoepa die 23 mensis februarii, anno 1527 et clausa die 26 eiusdem mensis et anni, p. 35.

Visitatio Monasterii Sti. Laurentii, prope Baganum, incoepa die 27 mensis februarii, anno 1527 et clausa eodem die et anno, p. 40.

Visitatio Monasterii Sti. Petri de la Portella, incoepa et clausa die 28 mensis februarii, anno 1527, p. 42.

Visitatio Monasterii Beatae Mariae de Serratexo, incoepa die 1 mensis martii, anno 1527 et clausa die 2 eiusdem mensis et anni, p. 43.

Visitatio Monasterii Sti. Benedicti de Bages, incoepa die 2 mensis martii, anno 1527 et clausa die 4 eiusdem mensis et anni, p. 46.

Visitatio Monasterii Stae. Caeciliae Montisserrati, incoepa die 4 mensis martii, anno 1527 et clausa die 14 eiusdem mensis et anni, p. 51.

Visitatio Monasterii Sti. Cucuphatis Vallensis, incoepa die 6 mensis martii, anno 1527 et clausa die 9 eiusdem mensis et anni, p. 53.

Visitatio Monasterii Sti. Pauli de Campo, Civitatis Barcinonae, incoepa die 10 mensis martii, anno 1527 et clausa die 12 eiusdem mensis et anni, p. 61.

Visita del Monestir St. Pere de les Puel·les, de la ciutat de Barcelona, començada als 12 del mes de mars de l'any 1527 i finida als 15 de dit mes i any, p. 57.

Visita del Monestir de St. Antoni, alias de Sta. Clara, prop del Portal de St. Daniel de la ciutat de Barcelona, començada als 16 de mars de l'any 1527 i finida als 18 del mateix mes i any, p. 72.

Visitatio Monasterii Sti. Salvatoris de Breda, incoepa die 20 mensis martii, anno 1527 et clausa die 22 eiusdem mensis et anni, p. 79 (sic).

Visitatio Monasterii Sti. Petri Gallicantus, incoepa die 23 mensis martii, anno 1527 et clausa die 25 eiusdem mensis et anni, p. 81.

Visitatio Monasterii Beatae Mariae de Amerio, incoepa die 26 mensis martii, anno 1527 et clausa die 28 eiusdem mensis et anni, p. 86.

Visitatio Monasterii Sti. Laurentii de Monte, prope Bisuldunum, incoepa die 30 mensis martii, anno 1527 et clausa die et anno supra dictis, p. 91.

Visitatio Monasterii Sti. Stephani, Villae Sti. Stephani Balneolarum, incoepa die 26 mensis aprilis, anno 1527 et clausa die¹ eiusdem mensis et anni, p. 103.

1) Manca en el MS.

Visita del Monestir de St. Daniel fora dels murs de la ciutat de Girona, començada als 30 del mes d'abril de l'any 1527 i finida el 2 del mes de maig del mateix any, p. 108.

Celebratio Sacri Capituli Provincialis, in Monasterio Sti. Petri Gallicantus, Gerundae, facta anno 1527, (s. p.).

Aliqua instrumenta, mandata, Commissiones et Procuraciones, p. 145.

IN LIBRO SIGNATO LITTERA N INVENIUNTUR SEQUENTIA:

Visitatio Monasterii Sti. Pauli de Campo, incoepa die 9 mensis januarii, anno 1531 et clausa die 11 eiusdem mensis et anni, p. 1.

Visitatio Monasterii Sti. Antonii, qui vulgo dicitur Sta. Clara, Civitatis Barcinonae, incoepa die 12 mensis januarii anno 1531 et clausa die 14 eiusdem mensis et anni, p. 4.

Visitatio Monasterii Sti. Petri Puellarum, Civitatis Barcinonae, incoepa die 16 mensis januarii, anno 1531 et clausa die 18 eiusdem mensis et anni. p. 9.

Visitatio Monasterii Sti. Cucuphatis Vallensis, incoepa die 19 mensis januarii, anno 1531, p. 14.

Visitatio Monasterii Sti. Benedicti de Bagiis, incoepa die 23 mensis januarii, anno 1531 et clausa (no acaba), p. 23.

Visitatio Monasterii Stae. Mariae de Serratexo, incoepa die 26 mensis januarii, anno 1531 et clausa die 27 eiusdem mensis et anni. p. 28.

Visitatio Monasterii Stae. Caeciliae Montisserrati, incoepa die 29 mensis januarii, anno 1531, p. 32.

Visitatio Monasterii Sti. Salvatoris de Breda, incoepa die 3 mensis martii, anno 1531 et clausa die 5 eiusdem mensis et anni, p. 34.

Visitatio Monasterii Sti. Petri Gallicantus, Gerundae, incoepa die 6 mensis martii, anno 1531 et clausa die 8 eiusdem mensis et anni. p. 41.

Visita del Monestir de St. Daniel de Girona, començada als 8 de mars de l'any 1531, ¹ als 10 del mateix mes i any, p. 48.

Visitatio Monasterii Btae. Mariae de Rosis, incoepa die 12 mensis martii, anno 1531 et clausa die 14 eiusdem mensis et anni, p. 53.

Visitatio Monasterii Sti. Petri Rodensis, incoepa die 15 mensis martii, anno 1531 et clausa die 18 eiusdem mensis et anni, p. 58.

1) Manca en el MS.: *i finida*.

Visitatio Monasterii Sti. Quirici de Coleria, incoepa die 18 mensis martii, anno 1531 et clausa die 19 eiusdem mensis et anni, p. 65.

Visitatio Monasterii Sti. Stephani villae Balneolarum, incoepa die 20 mensis martii, anno 1531 et clausa die 22 eiusdem mensis et anni, p. 67.

Visitatio Monasterii Sti. Petri de Bisulduno, incoepa die 22 mensis martii, anno 1531 et clausa die 24 eiusdem mensis et anni, p. 71.

Relatio collapsus Monasterii Sti. Laurentii de Monte, prope Bisuldunum, facta die 23 mensis martii, anno 1531, p. 76.

Visitatio Monasterii Beatae Mariae Rivipulli, incoepa die 28 mensis martii, anno 1531 et clausa die 31 eiusdem mensis et anni, p. 77.

Visitatio Monasterii Beatae Mariae de Amerio, incoepa die 1 mensis aprilis, anno 1531 et clausa die 2 eiusdem mensis et anni, p. 86.

Visitatio Monasterii Sti. Petri de la Portella, incoepa die 24 mensis aprilis, anno 1531, p. 90.

Visitatio Sti. Saturnini de Tabernolis, incoepa die 26 mensis aprilis anno 1531 et clausa eodem die et anno, p. 93.

Celebratio Sacri Capituli Provincialis in Monasterio Sti. Pauli de Campo, anno 1531, p. 97.

Regestum litterarum et aliorum actorum communium Visitationis anni 1531 p. 112 et segs.

IN LIBRO SIGNATO LITTERA O INVENIUNTUR SEQUENTIA:

Visitatio Monasterii Stae. Caeciliae Montiserrati, incoepa die 15 mensis januarii, anno 1534 et clausa die eodem et anno, p. 2.

Visitatio Monasterii Sti. Benedicti de Bagiis, incoepa die 16 mensis januarii anno 1534 et clausa die 19 eiusdem mensis et anni, p. 5.

Visitatio Monasterii Beatae Mariae de Serratexo, incoepa die 19 mensis januarii, anno 1534 et clausa die 21 eiusdem mensis et anni, p. 13

Visitatio Monasterii Sti. Laurentii, prope Baganum, incoepa die 22 mensis januarii, anno 1534 et clausa die 23 eiusdem mensis et anni, p. 19.

Relatio Collapsi Monasterii Sti. Laurentii de la Portella, die 23 mensis januarii, facto anno 1534, p. 22.

Visitació del Monestir de St. Daniel, fora dels murs de Girona, començada als 28 dies del mes de febrer de l'any 1534 i finida als 2 dies del mes de mars del mateix any, p. 23.

Visitatio Monasterii Beatae Mariae de Amerio, incoepa die 3 mensis martii, ano 1534 et clausa die 5 eiusdem mensis et anni, p. 27.

Visitatio Monasterii St. Petri Gallicantus, incoepa die 6 mensis martii, anno 1534 et clausa die 9 eiusdem mensis et anni, p. 33.

Visitatio Monasterii Sti. Petri de Bisulduno, incoepa die 10 mensis martii, anno 1534 et clausa die 12 eiusdem mensis et anni, p. 39.

Visitatio Monasterii Sti. Laurentii de Monte, prope Bisuldumum, nostri sacri ordinis olim collapsi, nunc vero divinitus erecti, incoepa die 11 mensis martii, anno 1534 et clausa eodem die et anno, p. 45.

Visitatio Monasterii Sti. Petri Rodensis, incoepa die 14 mensis martii, anno 1534 et clausa die 18 eiusdem mensis et anni, p. 48.

Relatio Monasterii Beatae Mariae de Rosis, facta die 17 mensis martii, anno 1534, p. 55.

Visitatio Monasterii Sti. Quirici de Coleria, incoepa die 19 mensis martii, anno 1534 et clausa eodem die et anno, p. 60.

Visitatio Monasterii Sti. Pauli de Campo, incoepa die 30 mensis martii, anno 1534 et clausa die 1 mensis aprilis eiusdem anni, p. 64.

Visitatio Monasterii Beatae Mariae Rivipulli, incoepa die 7 mensis aprilis, anno 1534 et clausa die 10 eiusdem mensis et anni, p. 77.

Visitatio Monasterii Sti. Cucuphatis Vallensis, incoepa die 22 mensis aprilis, anno 1534 et clausa die 25 eiusdem mensis et anni, p. 84.

Visita del Monestir de St. Pere de les Puel·les, començada als 25 dies del mes d'abril de l'any 1534 i finida als 28 del mateix mes i any, p. 93.

Visita del Monestir de St. Antoni, vulgarment dit de Sta. Clara, començada als 29 dies del mes d'abril de l'any 1534 i finida el dia 1 del mes de maig de de dit any, p. 104.

Visitatio Monasterii Sti. Salvatoris de Breda, incoepa die 21 mensis aprilis, anno 1534 et clausa eodem die et anno, p. 112.

Visitatio Sti. Saturnini de Tabernolis, incoepa et clausa die 5 mensis februarii anno 1534, p. 112.

Celebratio Sacri Capituli Provincialis in Monasterio Sti. Pauli de Campo, anno 1534, p. 113.

Declaratio impedimenti Domini Abbatis Visitoris, facta die 1 mensis decembris, anno 1533, p. 124.

Acta communia Visitationis, facta anno 1534, p. 125.

Acta communia sacri Capituli Provincialis facta anno 1534. p. 127.

IN LIBRO SIGNATO LITTERA P INVENIUNTUR SEQUENTIA:

De divisione salariorum inter Visitatores, p. 8.

Forma receptionis Visitorum a Monasteriis observanda, p. 9

Forma absolutionis quae debetur fieri in Capitulo publicata et lecta Visitatione, p. 10.

Parlamentum Generale, Celebratum in Monasterio Sti. Petri Gallicantus die 11 mensis januarii, anno 1537, p. 12.

Visitatio Monasterii Beatae Mariae de Rosis, incoepta die 21 mensis februarii, anno 1537 et clausa die 23 eiusdem mensis et anni, p. 13.

Visitatio Monasterii Sti. Petri Rodensis, incoepta die 23 mensis februarii, anno 1537 et clausa die eiusdem mensis et anni, p. 20.

Visitatio Monasterii Sti. Quirici de Coleria, incoepta die 27 mensis februarii, anno 1537 et clausa die 28 eiusdem mensis et anni, p. 34.

Visitatio Monasterii Sti. Petri Bisulduni, incoepta die ultima mensis februarii, anno 1537 et clausa die 3 mensis martii eiusdem anni, p. 38.

Visitatio Monasterii Beati Laurentii de Monte, prope Bisuldunum, incoepta die 1 mensis martii, anno 1537 et clausa die eodem et anno, p. 43.

Visitatio Monasterii Beatae Mariae Rivipulli, incoepta die 3 mensis martii, anno 1537 et clausa die 8 eiusdem mensis et anni, p. 45.

Visitatio Monasterii Sti. Laurentii, prope villam de Bagano, incoepta die 5 mensis martii, anno 1537 et clausa die 6 eiusdem mensis et anni, p. 50.

Visitatio Monasterii Beatae Mariae de Amerio, incoepta die 9 mensis martii, anno 1537 et clausa die 10 eiusdem mensis et anni, p. 52.

Visitatio Sti. Petri Gallicantus, civitatis Gerundae, incoepta die 10 mensis martii, anno 1537 et clausa die 12 eiusdem mensis et anni, p. 56.

Visitació del Monestir de St. Daniel, fora dels murs de Girona, començada als 13 dies del mes de mars de l'any 1537 i finida als 14 dies de dit mes i any, p. 59.

Relatio Monasterii Sti. Petri de la Portella, pacta anno 1537, p. 63.

Visitatio Monasterii Sti. Stephani, Villae Balneolarum, incoepta die 6 mensis aprilis, anno 1537 et clausa die 7 eiusdem mensis et anni, p. 64.

Visitatio Monasterii Sti. Salvatoris de Breda, incoepta die 9 mensis aprilis anno 1537, et clausa die 10 eiusdem mensis et anni, p. 67.

Visitatio Monasterii Sti. Cucuphatis Vallensis, incoepta die 11 mensis aprilis, anno 1537 et clausa die 13 eiusdem mensis et anni, p. 70.

Visitatio Monasterii Sti. Benedicti de Bagiis, incoepa die 14 mensis aprilis, anno 1537 et clausa die 17 eiusdem mensis et anni, p. 77.

Visitatio Monasterii Stae. Mariae de Serrateixo, incoepa die 15 mensis aprilis, anno 1537 et clausa die 17 eiusdem mensis et anni, p. 83.

Visitatio Monasterii Stae. Coeciliae Montisserrati, incoepa die 17 mensis aprilis, anno 1537 et clausa eodem die et anno, p. 86.

Visitatio Monasterii Sti. Pauli de Campo, incoepa die 18 mensis aprilis, anno 1537 et clausa die 21 eiusdem mensis et anni, p. 88.

Visitació del Monestir de St. Pere de les Puel·les, començada als 21 dies del mes d'abril de l'any 1537 i finida als 23 dies del mateix mes i any, p. 94.

Visitació del Monestir de St. Antoni, alias de Sta. Clara de la Ciutat de Barcelona, començada als 24 dies del mes d'abril de l'any 1537 i finida als 26 dies del mateix mes i any, p. 103.

Celebratio Sacri Provincialis Capituli in Monasterio Sti. Petri Gallicantus, Gerundae, anno 1537, p. 149.

Instrumentum creationis Prioris Monasterii Sti. Petri Rodensis, factum die 25 mensis februarii, anno 1537, p. 260.

Instrumentum creationis Prioris pro sede vacante Monasterii Sti. Quirici de Coleria, factum die 27 mensis martii, anno 1537, p. 260.

Collatio Officii *Pieteriae* Monasterii Sti. Quirici de Coleria, facta die 27 mensis martii, anno 1537, p. 261.

Commissio ad visitandum Monasterium Sti. Saturnini de Tabernolis, facta die 7 mensis martii, anno 1537, p. 262.

Aliquae procuraciones ad interessendum et comparendum in Sacro Generali Capitulo, anni 1537, p. 262 et 263.

Commissio facta super Monasterio Sti. Benedicti de Bagiis a Dominis Praesidentibus, die 5 mensis maii, anno 1537, p. 264.

Commissio facta super Monasterio Sti. Petri Rodensis, die 5 mensis maii, anno 1537, p. 264.

Commissio pro Monasterio Sti. Joannis de Pinna, facta die 5 mensis maii, anno 1537, p. 266.

Commissio Provinciae Caesaraugustae pro Quarta Lateranensis et pro Talio, et Condemnatione illorum qui non venerunt, facta die 5 mensis maii, anno 1537, p. 267.

Commissio pro exigenda Quarta Lateranensis Concilii et Poenis in quibus condemnati fuerunt Commendatarii, qui Procuratorem non miserunt, et pro

exigendo Talio a Monasterio Dioecesium Barcinonensis, Vici et Urgelli, facta die 5 mensis madii, anno 1537, p. 268.

Commissio pro exigenda Quarta Lateranensis Concilii et Poenis, in quibus condempnati fuerunt Commendatarii qui Procuratorem non miserunt, et pro exigendo Talio a Monasterio Dioecesis Gerundensis, facta die 5 mensis madii, anno 1537, p. 269.

IN LIBRO SIGNATO LITTERA Q INVENIUNTUR SEQUENTIA:

Visitatio Monasterii Sti. Benedicti de Bagiis, incoepa die 25 mensis januarii, anno 1553 et clausa die 26 eiusdem mensis et anni, p. 1.

Visitatio Monasterii Beatae Mariae de Serrateixo, incoepa die 26 mensis januarii, anno 1553 et clausa die 28 eiusdem mensis et anni, p. 8.

Visitatio Monasterii Sti. Petri de la Portella, incoepa die 29 mensis januarii, anno 1553, p. 13.

Visitatio Monasterii Sti. Laurentii de Bagano, incoepa die 30 mensis januarii, anno 1553 et clausa die 3 mensis februarii eiusdem anni, p. 15.

Visitatio Monasterii Beatae Mariae Rivipulli, incoepa die 31 mensis januarii, anno 1553 et clausa die 4 mensis februarii eiusdem anni, p. 18.

Visitatio Monasterii Sti. Petri de Bisulduno, incoepa die 5 mensis februarii, anno 1553 et clausa die 9 eiusdem mensis et anni, p. 25.

Visitatio Monasterii Sti. Laurentii de Monte, prope Bisuldunum, incoepa die 7 mensis februarii, anno 1553 et clausa die 9 eiusdem mensis et anni, p. 29.

Visitatio Monasterii Stae. Mariae de Rosis, incoepa die 9 mensis februarii, anno 1553 et clausa die 14 eiusdem mensis et anni, p. 31

Visitatio Monasterii Sti. Quirici de Coleria, incoepa die 12 mensis februarii anno 1553, p. 34.

Visitatio Monasterii Sti. Petri Rodensis, incoepa die 15 mensis februarii, anno 1553 et clausa die 18 eiusdem mensis et anni, p. 37.

Visitatio Monasterii Sti. Stephani, Villae Balneolarum, incoepa die 20 mensis februarii, anno 1553, et clausa die 24 eiusdem mensis et anni, p. 43.

Visitatio Monasterii Sti. Petri Gallicantus, incoepa die 24 mensis februarii, anno 1553 et clausa die 27 eiusdem mensis et anni, p. 49.

Visitatio Monasterii Sti. Danielis, extra muros Gerundae, incoepa die 27

mensis februarii, anno 1553 et clausa die 2 mensis martii eiusdem anni, p. 53.

Visitatio Monasterii Beatae Mariae de Amerio, incoepa die 2 mensis martii, anno 1553 et clausa die 4 eiusdem mensis et anni, p. 57.

Visitatio Monasterii Sti. Salvatoris de Breda, incoepa die 5 mensis martii, anno 1553 et clausa die 7 eiusdem mensis et anni, p. 60.

Visitatio Monasterii Sti. Cucuphatis Vallensis, incoepa die 16 mensis martii, anno 1553 et clausa die 19 eiusdem mensis et anni, p. 64.

Visita del Monestir de St. Pere de les Puel·les, començada als 20 del mes de mars de l'any 1553 i finida als 23 del mateix mes i any, p. 67.

Celebratio Provincialis Capituli, celebrati in Monasterio Sti. Petri Oscensis Regni Aragonum, 3 madii, anno 1553, p. 90.

Delegatio Officii Praesidentis facta die 13 mensis madii, anni 1553, p. 101.

Parlamentum celebratum in domo Dni. Praesidentis, die 22 januarii, anno 1556, p. 101.

Instrumentum Creationis nuntii, factum die 11 mensis madii, anno 1555, p. 112.

Congregatio Parlamenti in Monasterio Sti. Cucuphatis Vallensis, die 26 mensis madii, anno 1555, p. 112.

Delegatio Officii Praesidentis facta die 26 mensis madii, anno 1555, p. 117.

Sequestrum appositum per Dominos Visitatores, super fructibus Abbatiae Sti. Laurentii, prope Baganum, anno 1553, p. 164.

Commissio facta fratri Bernardo Caxàs pro visitatione Monasterii Sti. Danielis extra muros Gerundae, facta die 27 februarii, anno 1553, p. 166.

Supplicatio oblata per Reverendum Dominum Abbatem et Conventum Monasterii Sti. Cucuphatis Vallensis circa recitationem Officiorum, Dominis Visitoribus die 18 mensis martii, anno 1553, quae postea fuit decretata per sacrum Generale Capitulum, p. 168.

DECRETUM PRO ADMINISTRATIONE SPOLII
ABBATIS GERRENSIS
(1689)

TRANSCRIPCIÓ DE

DOM PLÀCID M.ª FELIU

Francesc Bernat de Pons Abat de St. Cugat i President de la Congregació Claustral, decreta l'administració de l'espòli de Miquel Guanter Abat de Sta. Maria de Gerri.

Nos Frater Dominus Franciscus Bernardus de Pons¹ Decretorum Doctor, Dei et Sanctae Sedis Apostolicae gratia Abbas Imperialis Monasterii Sancti Cucuphatis, Praesidens Claustralium Sancti Patris Nostri Benedicti Congregationis Terraconensis et Caesaraugustanensis; hujusmodi litteris visuris, lecturis, ac inspecturis salutem in Domino. Viam universae carnis ingresso Perillustri Domino Fratrem Michaële Guanter² Abbate Monasterii Beatae Mariae Gerrensis, insequendo Constitutionem antiquam de Spoliis, et Ordinationem factam in Sacro Generali Capitulo celebrato Barcinone Anno millesimo sexcentesimo septuagesimo quarto sessione habita die undecima Maii, coram Nobis comparuit Reverendus Frater Josephus Llegat Infirmarius dicti Monasterii Gerrensis pro parte, et in nomine Prioris et Capituli ejusdem Monasterii Gerrensis, et in manibus nostris posuit duo Desapropria; unum scilicet factum à praedicto Domino Abbate Guanter in secunda feria Pentecostensis Anno Millesimo sexcentesimo octuagesimo octavo, et alterum ab eodem Domino Abbate factum in articulo mortis suae. Obtulit etiam Nobis Inventarium sumptum post obitum dicti Domini Abbatis: et visis exactè dictis Desapropriis, viso etiam dicto Inventario inventum fuit constare totum Spolium his, quae sequuntur. Primò in pecunia effectiva sunt: Dos centes sexanta tres doubles sensilles. Item quaranta y dos doblas de quatre. Item vuytanta y sis doblas de dos. Item tretse reals de vuit Francesos. Item vint y un real de quatre. Item un real

1) Succel a Gaspar de Sala l'any 1670. (Cf. Villanueva, *Viage Literario*, vol. XIX, p. 38).

2) Fou Abat de Serrateix des de l'any 1672 al 1686, que passà a ésser-ne del Monestir de Gerri, (Cf. Villanueva, op. cit., vol. VIII, p. 143), on morí l'any 1688 o 1689 segons es desprèn del present document.

de dos, y dos Vintyuns; quae quidem quantitates faciunt summam trium millium, et tercentarum librarum monetae Barchinonensis parum plus, vel minus. Item inventum fuit in dicto Spolio: dos centes vuytanta quatre cortes de blat, poch mes ò menos. Item tres cents noranta y tres caps de Bestiar. Item cent sexanta carregas de vi. Item setanta vuit quartes de oli. Item cent y deu carregas de Sal. Qui quidem fructus secundum communem valorem aestimati sunt in mille tercentis septuaginta tribus libris ejusdem monetae Barchinonensis parum plus, vel minus. Deinde Bona mobilia dicti Spolii juxta valorem communem aestimata sunt in ducentis quinquaginta libris monetae Barchinonensis parum plus vel minus: quae omnes praedictae Quantitates simul sumptae sunt quatuor mille nongentae viginti tres librae dictae monetae Barchinonensis. Igitur virtute dictae Constitutionis antiquae, et insequendo Ordinationem Sacri Generalis Capituli celebrati dicto Anno millesimo sexcentesimo septuagesimo quarto disponimus, et ordinamus, quod dictus Frater Josephus Llegat unà cum Fratre Thoma Castellar Camerario dicti Monasterii Gerrensis uti administratores dicti Spolii, ut quàm citius possint adimpleant quod in Desapropriis propositum, et supplicatum fuit à dicto Domino Abbate Guanter; videlicet, quod solvantur Domnae Matianae Guanter viduae relictæ a Domino Emanuele Guanter Patre dicti Domini Abbatis octoginta librae monetae Barchinonensis, quas dictus Dominus Abbas Guanter fatetur in altero ex suis Desapropriis se debere dictae Domnae Matianae Guanter Viduae; et quod largiantur etiam eidem Domnae Matianae Guanter quinquaginta duplia auri titulo piaie eleemosynae. Ordinamus etiam quod solvantur Tallia Religionis, Subsidium Quartae, ac quantitates omnes et debita, quae dictus Dominus Abbas Guanter confitetur se debere; nec non alia, de quibus verè et legaliter constiterit. Ordinamus etiam quod largiantur Isidoro Coll del Ram famulo viginti duplia auri, et vestimenta sua; et eodem modo Francisco Trullet etiam de familia dicti Domini Abbatis Guanter decem duplia auri cum suis vestimentis; et Sorori Birgittae de la Creu Moniali Conventus Minimarum Civitatis Barchinonis largiatur quod melius visum fuerit Capitulo Gerrensi secundum dispositionem dicti Domini Abbatis Guanter; aut solvendo scilicet sexaginta duplia auri simul, vel per modum Censualis usque ad mortem dictae Sororis Birgittae de la Creu; dummodo dictum censuale post mortem dictae Sororis Birgittae redeat ad Monasterium Gerrense. Ordinamus etiam quod solvantur de dicto Spolio Capellae Virginis Mariae del Coral decem duplia auri: et tandem quod executioni mandentur ea opera pia, quae in suis Desapropriis dictus Dominus Abbas humiliter supplicavit. Item quia Reverendus Frater Jacobus Ginestar¹

1) Abat Successor de Jeroni Abric des del 1690 al 1704. Villanueva, op. cit. vol. VIII, p. 143.

Sacrista Monasterii Beatae Mariae de Serrateix, et Prior Sede Abbatiali vacante, Nobis fecit relationem de quadam Visura, quam mandavit facere Perillustris Dominus Frater Hieronimus Abric¹ quondam Abbas dicti Monasterii de Serrateix, in primo suo ingressu, de quibusdam operibus necessariis faciendis in Palatio Abbatiali de Serrateix, ad quae quidem opera solvenda praetendebat dictus Dominus Abbas Abric teneri dictum Dominum Abbatem Guanter Antecessorem suum, eò quia per quatuordecim annos fuit Abbas dicti Monasterii de Serrateix, et uti talis de jure tenebatur conservare Palatium Abbatiale, quod non fecit, ut in dicta Visura plenè constat: ideo Nos inhaerentes aequitati et justitiae ordinamus quod de Bonis dicti Spolii Abbatis Guanter solvantur dicto Priori de Serrateix centum librae monetae Barcinonensis pro reparanda dicta Domo Abbatiali de Serrateix. Item quia fuerunt etiam inventa in dicto Spolio, praeter supradicta, haec quae sequuntur: Un Pectoral de Or, un Anell de Or, quatre candeleros de Plata, una Bacina gran ab son Jarro de plata, dos servilletas, dos canadellas de plata, una Palmatoria y un Calser; visum Nobis fuit ordinare, ut ordinamus, quod haec omnia (dempto Calice) consumantur, et expendantur pro facienda Custodia Sanctissimi Sacramenti Eucharistiae, qua indiget dictum monasterium Gerrense. Item quia remanent aliqua debita solvenda ordinamus et mandamus dictis Fratri Josepho Llegat et Fratri Thomae Castellar dicti Spolii Administratoribus, ut quàm citiùs possint, subhastent fructus et Bona mobilia quae subhastanda sunt, ut Creditoribus caveatur. Ordinamus tandem, et strictè praecipimus, quod subhastatis Bonis, de pecunia, quae ex illis fuerit deducta, de exactis, de expensis, ac de solutis legitimam Nobis reddant rationem, ut possimus ea, quae juxta Constitutionem de Spoliis sunt facienda. In quorum fidem praesentes expediri jussimus manu nostra firmatas, sigilloque nostro munitas, et à Secretario infrascripto referendas. Datum Barcinone die octava mensis Octobris Anno millesimo sexcentesimo octuagesimo nono.

Locus † sigilli.

De mandato dicti Illustrissimi et Reverendissimi Domini Praesidentis expedivit Frater Josephus Pi Philosophiae et Decretorum Doctor Secretarius Religionis.

1) Abat durant el curt lapse de 1686 al 1687. (Cf. Villanueva, op. cit. vol. VIII, p. 143.)

L'EMPERADOR LOTARI
CONFIRMA LES DONACIONS FETES AL MONESTIR DE
STA. MARIA DE RIPOLL
(982)

TRANSCRIPCIÓ DE

DOM A. M. A.

En la « Marca Hispanica », apèndix CXXXI, cols. 929-931, trobem transcrita una confirmació de l'Emperador Lotari sobre les possessions atorgades al monestir de Ripoll. Aquest document fou copiat, segons una nota explicativa, « ex chartulario monasterii Rivipullensis ». És una escriptura de gran importància pel monestir esmentat, i sobretot pel de Montserrat, puix és en aquest document on una de les primeres vegades es parla concretament de la « Ecclesiae Sanctae Mariae Montis Serrati ». No és arribat encara el moment d'escatir l'autenticitat d'aquesta confirmació; tenim encara poques dades per emetre un judici definitiu; per aquesta raó considerem d'un alt interès tot el que pugui aportar alguna clarícia.

En el MS. Vat. Lat. 7530 de la Biblioteca Vaticana, en el v.º del penúltim foli i r.º de l'últim actual, hi ha, escrit d'una mà del s. XI, aquest mateix document. És el que avui transcrivim. Hem anotat al marge les variants notables que ofereix amb el publicat a la « Marca »; no assenyalem les variants exclusivament ortogràfiques, puix que en l'obra esmentada no es conservaren les grafies originals. Nosaltres, en aquest document, les respectem.

In nomine sancte et individue Trinitatis. Lotarius, ¹ divina opitulante clementia, francorum rex. ² Noverint ³ omnium sancte Dei ecclesie fidelium ac nostrorum sollertia, quod Seniofredus, venerabilis abbas sancte Marie Rivipullensis monasterii, una cum caterva ipsius cenobii, situm in comitatu Ausona, audiens nostre serenitatis aulam, ⁴ humiliter deprecatus est quatinus ob nostrarum animarum seu antecessorum nostrorum remedium, res et predia, que

1) Lotharius. — 2) Rex Francorum. — 3) noverint enim. — 4) adiens aulam nostrae serenitatis.

monasterii ipsius possidebant, loci ⁵ nostri praecepti munimine corroborarentur. ⁶ Cui assensum prebentes, more predecessorum nostrorum regum, omnes proprietates sive possessiones ipsius loci, fines vel limites cum adiacentiis precipuorum prediorum, que beata et gloriosa Virgo Maria Mater Domini nostri Jesu Christi, ex collationibus fidelium in cenobio Rivipollensis retinere videtur; nostro regali confirmamus precepto. Concedimus, itaque, predicto monasterio quod in circuitu eius habetur alaudem ⁷ ex latere uno pergentem qui discurrit per Stamariz ⁸ et infundit in Tezer; ab alio latere per aque ductum quod ⁹ discurrit ultra villa ¹⁰ Molas et infundit in Tezer, deinde ascendit per torrentem ultra in Gordanes et ascendit per Fornellos usque in serram sumper silvam de Ordina et pervenit in pogium super Vilarzelum; ¹¹ ab ipso Vilarzelo ¹² pervenit usque in pogium Calvellum. Deinde pervenit in ipsa serra super Gausago minore, et infundit in rivum sancti Laurentii usque in flumen Freber. Deinde ascendit per rivolum qui discurrit a villa Balbos usque in ipsum collum de Balbos et pervenit usque ad villam Stamarit ¹³ et infundit in Tezer et affrontat in villa Arcamala; ¹⁴ ille ¹⁵ vero in pugium Salomonis usque in villa ¹⁶ Molas. In eadem autem vallem alios alaudes que ¹⁷ ipsius cenobii in plurimis locis, id est vallis de Tenrarios, ¹⁸ villa Animantias, Stivula maiore, ipsa Agrevolosa ¹⁹ et alios per plurima loca. Simili modo constituimus, stationes ²⁰ quoque aquarum de tezer us[que]? ad ripa ²¹ mala usque ad ipsa Spata, et de Freber de ipsa Corba usque in Tezer. Mercati vero prefati loci teloneum et omnem iustitiam ibi peragenda ab integro concedimus. Parroechia ²² autem de ipsa valle ecclesiam sancti Petri cum ceteris ecclesiis sibi subditis, sicut Godmarus episcopus ibidem concessit vel successores eius, id est Alcherius ²³ et Georgius episcopi, cum decimis et primitiis absque tributo delegamus. Alaudem ²⁴ quod dicitur Matamala cum ²⁵ honore Sancte Marie et ecclesiam de Pugio Mazanoso ²⁶ cum decimis et primitiis concedimus. Et habet affrontationes latere uno in pogio Trasvadoni, pergit per ipsum rivulum usque in rivulum qui pergit per ipsas locas ²⁷ et iniungit in torrentes qui discurrunt de serra Vineolas usque ad ipsum cintum ²⁸ contra ipsa tremolosa et pergit per ipsa serra usque

5) ipsius loci possidebant. — 6) corroboraremus. — 7) alodem. — 8) Tamarice. — 9) qui. — 10) villam. — 11) Villarcellum. — 12) Villarcello. — 13) Tamarice. — 14) ad villa Archamala. — 15) inde. — 16) villam. — 17) alodesque. — 18) Teurarios. En el nostre manuscrit danunt la e un signe d'abreviació que generalment correspon a la *u* o *m*, a voltes també a alguna altra, no mai però a la *u*. — 19) Animancias, Struola maiore, ipsa Agrenolosa. — 20) Piscationes. — 21) Tezer a ripa. — 22) parrochiam. — 23) eius Idalcherius. — 24) alodem. — 25) cum ecclesia in. — 26) Macanoso. — 27) Transvadoni pergit per ipsum rivulum qui pergit per ipsa loca. — 28) cinctum.

ad Portellam de Vila longa et descendit in torrente qui descendit de Lobaría et iniungit in pogio Transvadoni et in eadem valle Matamala alodem qui fuit Radolfi episcopi et parrochia de Vineolas cum decimis et primitiis quod Georgius episcopus concessit ad domum sancti Salvatoris absque tributo sicut in ipsa dote resonat Et alodem qui Pino dicitur cum terris, vineis, silvis, ecclesia et decimis et primitiis. Alodem qui dicitur ecclesias Clavadas²⁹ cum ecclesia sancti Cucuphati et decimis et primiciis cum finibus et terminis suis absque tributo. Alodem vero quod dicitur Salselas³⁰ cum ecclesia sancti Petri cum decimis et primiciis, finibus terminibus suis absque tributo. In pago Bergitano locum Brositano, alodem sicut in illorum iudicio resonat et parrochia sancte Marie cum ecclesiis sibi subditis id est, Palatium Rodgarium et ipsa Pera cum decimis et primitiis absque tributo. Ecclesia sancti Vincentii que est in Albiolos³¹ cum ipso alode et decimis et primitiis Et in loco qui dicitur Suburbano, alodem cum ecclesiis et villa que dicitur Gargalatas.³² Et in loco qui dicitur Pontus alodem cum ecclesiis quas dedit Guifredus comes Sancte Marie. In civitate Minorisa alodem, id est, chasas, terras et vineas. In Monte Serrato, alodem cum ecclesiis sancti Petri et sancti Martini, et in cacumine Montis Serrati ecclesias³³ sancte Marie et sancti Asciscli cum terris, vineis, molendinis, silvis atque garricis, et alodem qui dicitur Evolosa³⁴ cum terris, vineis, molendinis. Et in civitate Barchinona chasas cum curtibus, ortis, puteis, terris et vineis. In eodem comitatu quod³⁵ dicitur Vales, chasas cum curtes, ortos, terras et vineas. In comitatu Ausona, alodem Palatium et alodem quod dicunt Galamerios, et alodem Felgorolas, et alodem qui dicitur Oligo et Danielis Villarem, alodem Saniliare³⁶ et alodem Eldelzello, Rocha Felicis, alodem Planedas. Et in eodem comitatu Ausona alios alodes in multis locis, id est, ipsa Devesa. Et in Uristidano³⁷ kasas, terras, vineasque plurimas; In comitatu Cerdaniense, valle Lilitense, villa Araionedo, ecclesia cum decimis et primiciis. Alodem qui dicitur Liledo et Genebredo pogium et Meranegas³⁸ et Merola. In loco qui dicitur Garexer ipsos alodes cum ecclesia, decimis et primitiis de ipso portu usque Regulello,³⁹ cum terris, cum vineis, pratis, pascuis et silvis. Ecclesia que est in Scharit⁴⁰ cum decimis et primitiis. In Ceritania, alodem qui dicitur Luz⁴¹ cum ecclesia, decimis et primitiis. Et alodem qui dicitur Agine cum ecclesia, decimis et primitiis. Alodem Mosoliol et alodem Borr.⁴² Et in eadem Ceritania, in plurimis locis, kasas cum curtis,⁴³ cum vineis et

29) Clavatas. — 30) Salsellas. — 31) Albiols. — 32) Gurgalas. — 33) ecclesiam. — 34) Evolosa. — 35) In comitatu qui. — 36) Siniliane. — 37) Vistizano. — 38) pogium Meranegas. — 39) Regulelo. — 40) Scarit. — 41) Luc. — 42) Luc cum ecclesiis decimis et primiciis, et alodem de Molcol et alodem Bor. — 43) casa, casalibus cum vineis.

terris. Et in comitatu Urgellitanense alodem qui dicitur Exeduci et in multis locis, in eodem comitatu, terras et vineas. In valle Confluenti, alodem qui dicitur Evol, et in eadem valle, in multis locis, vineas. In locum qui dicitur Bula, terras et vineas. Et in valle Petrariense alodem qui dicitur Planaezas cum ecclesia, decimis et primitiis. In Ventolano, kasas et terras, vineas. In Campmazonos ⁴⁴ terras et vineas; et in Ribas, ⁴⁵ kasas, terras et vineas. Et in Mazana, kasas, terras et vineas; et in eadem valle, in aliis locis, kasas, terras et vineas. In comitatu Bisuldunensi alodem qui dicitur Pogium Malum et alodem qui dicitur transculos. ⁴⁶ Et Insula Rotunda et Begudano ⁴⁷ et alodem qui dicitur Iovo et Argelagarios. Et in valle Alta et in Iuviniano cum kasis, vineis et terris. In locum qui dicitur Iudicas, kasas, terras, vineas et vernedas ⁴⁸ cum kasis, terris. In comitatu Gerundense, alodem qui dicitur Pera cum casis, terris et vineis et ecclesia sancti Isidori que ibidem est cum decimis et primitiis. In Valle Mala, kasas, terras, vineas. In valle que vocatur Basso, ⁴⁹ locum quem dicitur Ingelatus, kasas, terras, vineas, silvas. Et alodium quod dicitur Pineda, alodem qui fuit Olibani presbiteri. In comitatu Ceritania ⁵⁰ ipsum alodem quod fuit Guadalli vice comitis, cum ecclesiis superpositis que ibidem sunt superposite. In locum quem vocant in Valle Invente, ⁵¹ ecclesia sancti Martini et sancti Saturnini cum finibus et terminis suis, decimis et primitiis. In pago Bergitano, alodem quod dicitur Benevivere et Merles, Nabares et Serra. In Kardona, alodem, kasas, terras et vineas. In comitatu Barkinonensi alodem quod fuit Egofredi quod vocant Kama cum ecclesia sancti Petri cum finibus et terminis suis. In comitatu Confluente ecclesia sancti Clementis cum alodibus suis vel finibus ac terminis. In valle Asperi, villa quam dicunt Hermos cum finibus et terminis suis ac silvis. In Roveroso kasas, cum terris et vineis et ermis.

Hec et omnia ⁵² que universaliter a fidelibus collata vel offerenda prephato ⁵³ cenobio sancte Marie constiterint, tam in basilicis sacris quam in campis cultis et heremis, necnon in ⁵⁴ kastris atque universalibus stagnis et piscationibus, pratis, silvis, vineis et villis ⁵⁵ cunctis, sicut superius diximus confirmamus regali auctoritate, ut habet deinceps iam dictum monasterium potestatem tenendi, possidendi sine omni contradictione. Et ut firmiter maneat per temporum curricula inconculsumque servetur; hoc ei preceptum fieri iusimus ac manu propria subter firmantes, annulo nostri Palatii insigniri precepimus.

44) Campo Manconos. — 45) Ripas. — 46) Transvolox. — 47) Beguzano. — 48) et Veinedas. — 49) Bosso. — 50) Cerritaniae. — 51) Vallevedere. — 52) Haec omnia. — 53) prefata. — 54) necnon et in. — 55) villis.

Aquí acaba el text. La resta del full fou retallada; probablement seguia encara la signatura i la data, poc més o menys, com la trobem en la «Marca»:

Signum domni Lotharii, gloriosissimi Regis. Arnulfus Notarius ad vicem domni Adalberonis Remorum Archiepiscopi relegit. Actum apud Parintaniacum, villam sitam in comitatu Arvernensi, subtus castrum Uzo anno dominicae Incarnationis DCCCCLXXXII, regnante domno Lothario anno XXVIII feliciter.

DOCUMENTS REFERENTS A MONESTIRS CATALANS

TRANSCRIPCIÓ DE

DOM GREGORI M.ª FIGUERES

Establiment en alou d'un hort, fet a En Pere Prixana per l'Abat de St. Cugat.

Sit omnibus notum, quod Nos, Frater Petrus, Dei gratia Sancti Cucuphatis Abbas, et conventus eiusdem loci, damus et stabilimus tibi, Petro Prixane de Sancta Oliya, uxorique tue Alicssendi et vestris vestreque proieni ei ac posteritati in perpetuum, indivisibiliter uni post alium, quendam ortum quem habemus in orta Sancte Olive, qui ortus est sub dominio altaris Beate Marie, in ecclesia Sancti Cucuphatis constructi; et affrontat: ab Oriente in margine iuxta viam qua itur apud Sanctam Mariam. A Meridie in via publica qua itur apud Sanctam Mariam et Terrachiam. Ab Occidente in orto Petri de Sancto Martino quem tenet pro dicto altari. A Cercio in orto Arnaldi Vitalis et Bernardi Guaite. Sicut istis concluditur terminis et affrontationibus, sic damus et stabilimus vobis et vestris dictum ortum, omni tempore, ad habendum, tenendum, laborandum et meliorandum, cum introitibus, exitibus, terminis et affrontationibus suis, et cum omnibus in se habentibus et habere debentibus, cum arboribus diversi generis que ibi sunt vel erunt, et cum omnibus melioramentis que ibi unquam fieri possint. In hunc modum, videlicet, et formam quod vos et vestri semper tribuatis annuatim, in festo Natalis Domini, inde pro censu, altari Beate Marie in ecclesia nostri Monasterii constructo, eiusque rectoribus, novem solidos, et pro duabus partibus fructuum decime, duos solidos barchinonenses quorum valet marchum argenti octoginta octo solidi et ita vos et vestri teneatis et habeatis omni tempore, ad servicium et fidelitatem dicti altaris eiusque rectorum, predictum ortum; nullum dominum ibi proclametis nec faciatis, nisi nos et rectores dicti altaris, et ex quo prius in nobis et successoribus nostris et rectoribus altaris prelibati, post triginta dies fueritis fatigati liceat vobis et vestris, hanc presentem donationem sive stabilimentum, cum omni vestro melioramento, vestro consimili vendere, impignorare sive alienare, salvo tamen [in omnibus] pleno ju[re, dominio] et fidelitate dicti altaris, rectorumque eiusdem; hanc, vero, stabiliationem facimus vobis, in hunc modum, quod si venerit Guilelmus Prixana, infra spacium duorum annorum,

salva laboratione vestri, dictus Guilelmus Prixana recuperet dictum ortum. Et nos Petrus Prixana et uxor mea Alicssendis, convenimus et promittimus vobis, Domino Petro, Dei gratia Sancti Cucuphatis Abbati, et rectoribus dicti altaris, omnia atendere et complere, ut superius dictum est, super omnibus bonis nostris, presentibus et futuris. Actum est hoc sexto kalendas Madii, anno Domini Millesimo Ducentesimo Quinquagesimo Secundo. Sig † num Petri Prixana. Sig † num Alicssendis, uxoris eius, qui hoc laudamus et firmamus.

† Ego Frater Petrus, Dei gratia Sancti Cucuphatis Abbas, subscribo. Ego Frater Petrus Urgelli, monachus Sancti Cucuphatis subscribo. Ego Frater Arnaldus de Campo Llinedarum, monachus subscribo. Ego Frater Petrus de Palacio, monachus Sancti Cucuphatis subscribo. Ego Frater Arnaldus de Ameniis, monachus Sancti Cucuphatis subscribo. Ego Frater Geraldus de Sancto Laurencio, monachus Sancti Cucuphatis subscribo. Ego Frater Bn. Umberti, monachus Sancti Cucuphatis subscribo. Ego Frater Petrus de Serriano, Sancti Cucuphatis monachus subscribo. Ego Frater Guilelmus de Calidis, monachus Sancti Cucuphatis subscribo. Ego Frater Poncius Gonter, monachus Sancti Cucuphatis subscribo. Ego Frater Guilelmus de Lecera, monachus Sancti Cucuphatis subscribo. Ego Frater Arnaldus de Saltellis, monachus Sancti Cucuphatis subscribo. Ego Frater Arnaldus de Funelario, monachus Sancti Cucuphatis subscribo. Ego Frater Guilelmus Gonterii, capellanus altaris Beate Marie subscribo. Ego Frater Berengarius de Bisulduno, monachus subscribo.

Sig † num Berengarii Balistarii de Sancta Oliva, manus passe (*sic*) et manu dictus Petrus Prixana et uxoris eius Elicsendis firmaverit hanc cartam, presentibus testibus, valent, Augustinus Decimerius, et F. Mercatoris, homines de Sancta Oliva.

Sig † num Bernardi de Turello, clerici Sancti Petri Octaviani et notarii Sancti Cucuphatis vallensis, qui hoc scribi fecit et clausit, die et anno quo supra.

Venda d'un cens, feta al sagristà de St. Gugat per En Pere Llopard.

Notum sit cunctis, quod ego Petrus Leopardi et uxor mea Raimunda, per nos et nostros, gratis et libera voluntate, vendimus vobis Domino Fratri Umberti Sacriste Cenobii Sancti Cucuphatis vallensis et sacristie eiusdem loci, in perpetuum, decem denarios censuales, quos donat nobis Petrus Carbonel, pro quadam pecia terre, quam tenet per nos et per vos: per nos ad dictum censum, et per vos ad tasham (*sic*) et decimam, in parochia de Cervilione, inter riariam de Aqua pulcra et regum molendini de libra, et inter honorem vestrum

et honorem Berengarii Durandi. Predictum, itaque, censum et totum jus quod in dicta pecia terre habemus et habere debemus, vobis et dicte sacristie vendimus in perpetuum, et in presenti tradimus cum hoc instrumento publico, vobis et sacristie praedictae perpetuo valituro, ut melius dici et intelligi possit, ad vestrum comodum, sine aliquo nostro nostrorumque retentu; tenemur etiam vobis et successoribus vestris, omni tempore, de evicione et legali guarentia, et obligamus, inde, vobis et successoribus vestris, nos et omnia bona nostra habita et habenda, in quibus magis accipere volueritis: quod accepimus a vobis, pro precio hujus vendicionis, quindecim solidos barchinonensis monete dobleche (?) valent marca argenti octoginta octo solidi, de quibus quod bene a vobis paccati sumus, omni excepcioni pecunie non recepte et excepcioni duplici decepcionis et auxilio sponsalicii mei, Raimunde et iuri ypotecarum mearum et omni alii cuilibet juri et rationi legum et consuetudinum, que contra hoc inducere possimus, prenunciamus penitus et consulte. Actum est hoc decimo quinto kalendas Decembris, anno Domini Millesimo Ducentesimo Quinquagesimo Septimo.

Sig † num Petri Leopardi; Sig † num Raimunde, eius uxoris qui hoc concedimus et firmamus.

Hujus rey testes sunt R. de Revela et Berengarius Durandi.

Sig † num Gerladi, presbiteri de Cervilione, qui hoc scripsit.

Establiment en alou d'un hort, fet a En Bernat Ysarn per l'Abat de St. Cugat.

Sit omnibus notum, quod Nos, Frater Petrus, Dei gratia Sancti Cucuphatis Abbas et conventus Nobis comissus, damus et perpetuo stabilimus tibi, Bernardo Ysarni et tuis, omnique proieniei tue, indivisibiliter uni post alium, unum ortum in orta castri nostri de Sancta Oliva, cum omnibus in se habentibus, et cum omnibus arboribus diversorum generum, que ibi sunt et erunt, prout terminatur: ab oriente, in orto Bertrandi Iuliani, et a meridie, in orto Ferrarii Leopardi, et ab occidente, in orto Petri Fabitge, et ex uno latere, in novo orto. Predictum, itaque, ortum, simul cum arboribus, damus et stabilimus tibi et tuis, omni tempore, cum introitibus, exitibus, terminis et affrontationibus et melioramentis, que ibi unquam fieri possint, et cum omnibus in se habentibus, ad habendum, tenendum, possidendum et expletandum, laborandum et meliorandum. In hunc, videlicet, modum quo tu et tui ipsum ortum teneatis, ad servicium et fidelitatem, nostri nostrorumque successorum, et detis, inde, annuatim, in quolibet festo Natalis Domini, pro censu

quinque solidos et octo denarios monete ternalis Barchinone, altari Beate Marie, in nostro Monasterio constructo. Nullumque alium dominum, ibi faciat nec clametis, nisi nos et successores nostros; et liceat tibi et tuis, dictum ortum, cum omni vestro melioramento, vendere, impignorare sive alienare tuo consimili, salva, tamen, prius, fatiga triginta dierum, et in omnibus aliis, pleno jure, dominio et fidelitate dicti altaris et rectorum ejus. Et ego predictus Bernardus Ysarni, promitto vobis, Domino Petro, Dei gratia Sancti Cucuphatis Abbati, et conventui vestro, tenere dictum ortum, ad servitium et fidelitatem vestram, et solvere predictum censum, annuatim in dicto termino, iamdicto altari et rectoribus ipsius, pro quibus faciendis, obligo vobis totum jus, quod in ipso orto habeo. Actum est hoc decimo secundo kalendas Januarii, anno Domini Millesimo Ducesimo Septuagesimo Primo. Sig † num Bernardi Ysarni, qui hoc firmo. Testes huius rei sunt: P. Ysarni, P. Arberti et C. Arberti.

† Ego Frater Petrus, Dei gratia Sancti Cucuphatis Abbas subscribo. Ego Frater Guilelmus de Lacera, Prior mayor Sancti Cucuphatis et Doctor decretorum subscribo. Ego Frater Arnaldus de Ameniis, monachus Sancti Cucuphatis subscribo. Ego Frater Petrus de Serriano, Sancti Cucuphatis monachus subscribo. Ego Frater Bn. Umberti Sancti Cucuphatis Sacrista subscribo. Ego Frater Berengarius de Bisulduno, monachus Sancti Cucuphatis subscribo. Ego Frater Geraldus de Castlarano, Prepositus penitentis subscribo. Ego Frater Petrus Urgelli, monachus Sancti Cucuphatis subscribo. Ego Frater Arnaldus de Saltellis, monachus Sancti Cucuphatis subscribo. Ego Frater Petrus de Bonastre, monachus Sancti Cucuphatis subscribo. Ego Frater Gaucerandus de Castro veteri, monachus Sancti Cucuphatis subscribo. Ego Frater Geraldus de Sancto Laurencio, Sancti Cucuphatis subscribo. Ego Frater Arnaldus de Turricella, Prepositus mayor Sancti Cucuphatis subscribo.

Sig † num Bernardi de Turello, clerici Sancti Petri Octaviani et notarii Sancti Cucuphatis vallensis, qui hoc scripsit, cum literis rasis et emendatis in linea secunda, ubi scribitur: cum omnibus in se habentibus; et in quarta, ubi dicitur: simul cum; die et anno quo supra.

Establiment en alou d'una quarterada de terra, fet a En Joan Rector per l' Abat de St. Cugat.

Sit omnibus notum, quod Nos Frater Petrus, Dei gratia Abbas Sancti Cucuphatis assensu et voluntate conventus nostri, damus et perpetuo stabilimus tibi, Johanni Rectori de Villafrancha, et tuis et cui volueris, omni tempore,

unam quarteriatam terre in illa periliata nostra, que vocatur *gat savinós*, quam habemus infra terminum Castri Sancti Martini, satis prope podium Sancti Valentini, prout terminatur inter honorem Petri Gener, et honorem Berengarii Saval, et honorem Montisserrati de Selano, et honorem Petri Devesie. Sicut terminatur et assignatur prefata quarteriata terre, cum terminis et affrontaciouibus suis, ita tibi et tuis, et cui volueris, omni tempore, ipsam damus et stabilimus, cum introytibus et exitibus omnibusque suis pertinenciis, et etiam cum omnibus melioramentis, que ibi, aliquo modo, facere poteris, ad panem et vinum et alia, ad habendum, tenendum, possidendum, expletandum, laborandum meliorandum et ad omnia alia que tu et tui ibi facere volueritis, in hunc, videlicet, modum et formam quo tu et tui dictam quarteriatam terre ad servicium semper et fidelitatem nostri Cenobii teneatis, et tribuatis, inde, annuatim in kalendis mensis Augusti nostro preposito penitensis, pro censu, unam quarteriam ordeï boni receptibilis, aportatam in domibus quas habemus in Villafrancha, sine omni missione nostra, ad rectam mensuram dictarum domorum: nullumque ibi, nec inde, alium dominum unquam tu nec tui clametis nec faciatis, nisi nos et successores nostros; et ex quo prius tu et tui, post triginta dies, in nobis et successoribus nostris, fueritis fatigati, liceat tibi et tuis, presens domum et stabilimentum cum omni tuo melioramento, tuo consimili vendere, impignorare sive alienare, salvo tamen in omnibus pleno jure, dominio et fidelitate nostri Cenobii. Pro hac donacione et stabilicione, accepimus a te, numerando, quatuordecim solidos monete barchinonensis de terno, in quibus renunciamus excepcioni non numerate pecunie. Et ego dictus Johannes Rextori promito vobis, Domino Petro et conventui vestro, tenere semper dictam quarteriatam terre, ad servicium et fidelitatem vestri Cenobii, et solvere annuatim in dicto termino, dictam quarteriam ordeï pro censu, ut superius est comprehensum; pro quibus attendendis, obligo vobis omnia bona nostra que pro vobis teneo. Actum est hoc decimo quinto kalendas Septembris, anno Domini Millesimo Ducentesimo Septuagesimo Quarto.

Sig†num Fratris Gaucerandi de Castro veteri, prepositi penitensis, qui hoc firmo. Testes huius rey sunt: Berengarius de Melione, A. de Melione et A. Cardona.

†Ego Frater Petrus, Dei gratia Sancti Cucuphatis Abbas subscribo. Ego Frater Guilelmus de Lacera, prior mayor Sancti Cucuphatis et doctor decretorum subscribo. Ego Frater Guilelmus de Picalqueriis, monachus Sancti Cucuphatis subscribo. Ego Frater Guilelmus Umberti, monachus Sancti Cucuphatis subscribo. Ego Frater Arnaldus de Fagas, monachus Sancti Cucuphatis subscribo. Ego Frater Dalmacius de Castro veteri, monachus Sancti Cucuphatis subscribo.

Ego Frater Gaucerandus de Castro veteri, prepositus penitensis subscribo. Ego Frater Poncius Burgeti, monachus Sancti Cucuphatis subscribo. Ego Frater Poncius de Saltellis, monachus Sancti Cucuphatis subscribo.

Sig † num Mathei Ferrandelli, notarii qui hoc confirmat.

Sig † num Alexandri Nicholay qui hoc scripsit mandato Romei de Monte olivo, clerici Ville franche, et Mathei Ferrandelli, notarii ejus.

Carta d'obediència prestada al novell Abat de St. Gugat, Joan Armengol,¹ pels monjos de dit monestir.

Noverint universi, quod die Jovis circa horam tercię vicesima quinta die Junii anno a nativitate Domini Millesimo Trecentesimo Nonagesimo Quarto, in presencia mei, Petri de Senahugia, notarii publici Sancti Cucuphatis vallensis, et in presencia eciam honorabilium et providorum virorum, Petri de Podiolo, licenciati in decretis, Johannis Serra, Berengarii Morey et Guilelmi de Busquetis, civium barchinonensium, et plurium aliorum pro testibus ad hec specialiter vocatorum et rogatorum, Reverendus in Christo Pater et Dominus Dominus Johannes, Dei gracia noviter provisus de Abbacia Monasterii Sancti Cucuphatis vallensis, personaliter existens in claustro dicti Monasterii et in loco in quo consuetum est celebrari capitulum per Abbatem et conventum dicti Monasterii, sedendo in quodam scanno quod est in dicto claustro, et in quo scanno, in celebracione dicti capituli consuevit sedere et sedet Abbas prefati Monasterii, verbo requisivit venerabiles et religiosos Fratrem Guilelmum de Seva, operarium, Fratrem Petrum de Podio mutone, Fratrem Petrum de Prato, Fratrem Jacobum Hugueti, helemosinarium, Fratrem Berengarium de Rippis, infirmarium, Fratrem Jaspertum de Tragurano, prepositum de palacio, Fratrem Bernardum de Vallesicha, priorem Sancte Marie de Fonte rubeo, Fratrem Petrum de Monte tornesio, camerarium, Fratrem Guilelmum Caçani, Fratrem Franciscum Ça Guardia, sacristam minorem, Fratrem Johannem Tria, Fratrem Jacobum Pontey, Fratrem Johannem Petri Giberti, Fratrem Franciscum Tortosa, prepositum majorem, Fratrem Andream de Solerio et Fratrem Petrum Ferrarii, omnes monachos dicti Monasterii qui inibi hac de causa congregati erant, quatenus incontinenti prestarent sibi obedienciam manualement, et alias pareant et obediant tanquam eorum Abbati, Domino et Pastori, et prout ipsi consue-

1) En l'any 1398 fou elegit per la Seu episcopal de Barcelona, que va governar fins a l'any de la seva mort, 1408. (Cf. Villanueva, *Viaje Literario*, vol. XVIII, pp. 23-27).

verunt prestare, parere et obedire predecessoribus dicti Domini Abbatis in dicta Abbacia. Quiquidem venerabiles et religiosi, Frater Guilelmus de Seva, Frater Petrus de Podio mutone, Frater Petrus de Prato, Frater Jacobus Hugueti, Frater Berengarius de Rippis, Frater Jaspertus de Tragurano, Frater Bernardus de Vallesicha, Frater Petrus de Monte tornesio, Frater Guilelmus Caçani, Frater Franciscus Ça Guardia, Frater Johannes Tria, Frater Jacobus Pontey, Frater Johannes Petri Giberti, Frater Franciscus Tortosa, Frater Andreas de Solerio, et Frater Petrus Ferrarii responderunt quod erant parati predictam obedienciam manualement prestare dicto Domino Abbati, et ei tanquam eorum Domino et Pastori parere et obedire. Attamen requisiverunt quod antequam prestarent dictam obedienciam manualement, quod ipse Dominus Abbas promitteret et juraret eis et eorum Monasterio servare omnes ordinationes, libertates et privilegia dicti Monasterii, quas et que quilibet Abbas dicti Monasterii, in principio sui regiminis, promittere et jurare tenetur. Et extemplo predictus Dominus Abbas, in presencia mei dicti notarii, et testium predictorum, convenit et promisit dictis venerabilibus monachis et Monasterio, ac eciam sponte juravit per Dominum Deum et eius Sancta quatuor Evangelia, manibus suis corporaliter tacta, se tenere et observare omnes ordinationes, libertates, consuetudines et privilegia, quas et que servare teneatur et obligatus existat, et prout sui predecessores in dicta Abbacia, tenere et observare consueverunt et promiserunt. Quibus omnibus sic factis et gestis, incontinenti dicti venerabiles monachi pecierunt et requisiverunt, de predictis omnibus et singulis, ipsi et cuilibet eorum, fieri et tradi unum et plura publica instrumenta per me, notarium supradictum. Acta fuerunt hec die, hora, mense, anno et loco quibus supra, presente me, dicto notario, et presentibus eciam testibus supradictis ad hoc specialiter nominatis et vocatis.

Sig[†]num mei, Petri de Senahugia, notarii publici Sancti Cucuphatis valensis, qui hec scripsi et clausi, cum litteris rasis et emendatis in lineis: quinta, ubi dicitur: sedendo in quodam scanno quod; et in undecima: manualement et alias pareant; et cum superpositis in lineis, undecima: sibi; et in decimasexta: prestarent; et in decima nona: consuetudines.

Butlla de Gregori IX, donant a l'Abat de St. Benet de Bages facultat per revocar les alienacions fetes amb jurament pels seus predecessors.

GREGORIUS Episcopus, Servus servorum Dei dilecto filio, Abbati Monasterii Sancti Benedicti de Bagis, ordinis Sancti Benedicti, vicensis diocesis, salutem et apostolicam benedictionem. Solet annuere Sedes Apostolica piis votis, et honestis petencium precibus, favorem benivolum impertiri. Eapropter,

dilecte in Domino fili, tuis justis postulacionibus grato concurrentes assensu, ut ea que de bonis dicti Monasterii, per quosdam predecessores tuos, de assensu conventus eiusdem cenobii, alienata sunt illicite vel distracta, ad ius et proprietatem ipsius, non obstante iuramento quod iidem predecessores et conventus predicti, de non revocandis ipsis, prestitisse dicuntur, legitime, coram competenti iudice, tibi liceat revocare, auctoritate, tibi, presentium, indulgemus. Nulli, ergo, omnino hominum, liceat hanc paginam nostre concessionis infringere, vel ei, ausu temerario, contraire. Si quis, autem hoc attemptare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli, Apostolorum eius, se noverit incursum. Datum Anagnie sexto kalendas Martii, Pontificatus nostri anno sexto.

Donació de tres oliveres, feta per En Guillem de Montclús al Prior de Sant Marçal de Montseny.

Ad honorem Dei Omnipotentis, Patris et Filii et Spiritus Sancti, et gloriose Virginis Marie, Eiusdem Genitricis. Sit omnibus notum, quod ego Guilelmus de Montecluso dono et offero, et in presenti trado Domino Deo et Cenobio Sancti Marcialis, et in manu et potestate Guilelmi Raimundi, Prioris eiusdem loci, tres olivarias quas habeo in ipso campo qui dicitur *gavarera*, et sunt predicte olivarie in comitatu barchinonensi, in parrochia Sancti Stephani de Palacio, in loco vocitatu apud guavareram. Quas olivarias, ut superius continetur, et ut melius et plenarie ego dictas olivarias habebam, sic per me et omnes meos successores, tam presentes quam futuros, dono, offero, trado, dimitto prefato Cenobio et suis rectoribus, ibidem Deo servientibus, ut habeant, teneant, possideant dictas olivarias, tanquam rem suam propriam. Et sic de nostro jure et potestate dominio nostrorumque omnino abstraho, et in vestro jure et potestate atque dominacione vestrorumque successorum penitus remito, ad habendum et tenendum et ad quicquid ex ipsis facere volueritis, sine ullo nostro nostrorumque retentu, ut perpetuum vos et vestri successores sitis memores ex animabus nostris nostrarumque proienierum, ad interpellendum Beatum Marcialem et omnes Sanctos in vestris cotidianis orationibus. Actum est hoc nono kalendas Septembris anno Domini Millesimo Ducentesimo Quadragesimo.

Sig†num Guilelmi de Montecluso qui hoc laudo et firmo atque concedo.

Sig†num Arnaldi de Sancto Licerio. Sig†num Bernardi de Sancto Licerio.

Sig†num Arnaldi de Palatio, hujus rey testium. Sig†num Guilelmi Ferrarii, Bajuli qui hoc laudo et firmo et concedo.

Sig†num Mascharoni Diachoni qui hoc scripsit die et anno quo supra.

CRÓNICA DEL MONASTICON

ADQUISICIONS

A) DOCUMENTS MANUSCRITS SOBRE PERGAMÍ, REFERENTS AL MONESTIR DE
ST. CUGAT DEL VALLÈS

Perg. 1, de 360×264 mm. Document n.º 6.¹ Confessió feta als 6 de les nones de febrer de l'any 1342, per algú del mas «Malesses d'Agudells» al Pavorde major de St. Cugat, sobre possessions en alou de la Pavordia del Monestir.

Perg. 2, de 423×635 mm. Doc. n.º 9. Confessió de Na Joaneta, vídua d'En Pere de Coll, feta als 13 de desembre de 1402,² al Pavorde major de St. Cugat, sobre possessions en alou de la Pavordia del Monestir.

Doc. n.º 10. Confessió d'En Pere de Fai, feta als 13 de desembre al Pavorde major de St. Cugat, sobre possessions en alou de la Pavordia del monestir.

Perg. 3, de 427×546 mm. Doc. n.º 14. Confessió d'en Francesc Mariscot, feta als 21 d'abril al Pavorde major de St. Cugat, sobre possessions en alou de la Pavordia del monestir.

Doc. n.º 15. Confessió d'En Jaume Ça Vall, feta als 22 d'abril, al Pavorde major de St. Cugat, sobre possessions en alou de la Pavordia del monestir.

Perg. 4, de 400×680 mm. Doc. n.º 18. Confessió de Na Valençona i del seu marit, En Guillem Barri, feta als 22 de maig al Pavorde major de Sant Cugat, sobre possessions en alou de la Pavordia del Monestir.

Doc. n.º 19. Confessió de N' Antoni Figueres, feta als 22 de maig, al Pavorde major de St. Cugat, sobre un *hospicium* en alou de la Pavordia del Monestir.

Perg. 5, de 415×520 mm. Doc. n.º 23. Confessió d'En Pere Vilar, feta als 19 de maig al Pavorde major de St. Cugat, sobre possessions en alou de la Pavordia del monestir.

Perg. 6, de 422×527 mm. Doc. n.º 24. Confessió d'En Francesc Cardona,

1) Aquesta és la numeració que encapçala cada document.

2) Per no repetir, omitim, en els documents següents l'any que en tots és el 1402.

feta als 20 de maig, al Pavorde major de St. Cugat, sobre possessions en alou de la Pavordia del monestir.

Perg. 7, de 416×602 mm. Doc. n.º 25. Confessió de N' Andreu Boscà, feta als 19 de maig, al Pavorde major de St. Cugat, sobre possessions en alou de la Pavordia del monestir.

Doc. n.º 26. Confessió d'En Jaume Codina, feta als 19 de maig, al Pavorde major de St. Cugat, sobre possessions en alou de la Pavordia del monestir.

Perg. 8, de 410×698 mm. Doc. n.º 27. Confessió d'En Pere Moragues, feta als 19 de maig, al Pavorde major de St. Cugat, sobre possessions en alou de la Pavordia del monestir.

Doc. n.º 28. Confessió d'En Lluís Boscà, feta als 19 de maig, al Pavorde major de St. Cugat, sobre possessions en alou de la Pavordia del monestir.

Perg. 9, de 418×635 mm. Doc. n.º 30. Confessió d'En Pere Vila, feta als 30 de maig, al Pavorde major de St. Cugat, sobre possessions en alou de la Pavordia del monestir.

Perg. 10, de 416×607 mm. Doc. n.º 31. Confessió de Na Jacimeta de Pou i del seu marit, En Guillem Carbonell, feta als 13 de maig, al Pavorde major de St. Cugat, sobre possessions en alou de la Pavordia del monestir.

Perg. 11, de 401×667 mm. Doc. n.º 34. Confessió de N'Eulàlia i del seu marit, En Pere Dalmau, feta als 8 de març, al Pavorde major de St. Cugat, sobre el mas de Sala en alou de la Pavordia del monestir.

Doc. n.º 35 Confessió de Na Francesca, vídua d'En Pere Riambald, feta als 9 de març, al Pavorde major de St. Cugat, sobre possessions en alou de la Pavordia del monestir.

Perg. 12, de 410×680 mm. Doc. n.º 44. Confessió d'En Jaume Ça Plana, feta als 30 de maig, al Pavorde major de St. Cugat, sobre possessions en alou de la Pavordia del monestir.

Perg. 13, de 394×706 mm. Doc. n.º 47. Confessió d'En Francesc Ça Plana, feta als 29 de maig, al Pavorde major de St. Cugat, sobre possessions en alou de la Pavordia del monestir.

Perg. 14, de 405×727 mm. Doc. n.º 48. Confessió d'En Joan Vallès, feta als 20 de maig, al Pavorde major de St. Cugat, sobre possessions en alou de la Pavordia del monestir.

Doc. n.º 49. Confessió de Na Margarida i del seu marit, En Bartomeu Ferrer, feta als 20 de maig, al Pavorde major de St. Cugat, sobre possessions en alou de la Pavordia del monestir.

Perg. 15, de 404×634 mm. Doc. n.º 52. Confessió d'En Ramon Ferrer, feta als 31 de maig, al Pavorde major de St. Cugat, sobre possessions en alou de de la Pavordia del monestir.

Doc. n.º 53. Confessió d'En Jaume Miró, feta als 31 de maig, al Pavorde major de St. Cugat, sobre un troç de terra en alou de la Pavordia del monestir.

Perg. 16, de 398×551 mm. Doc. n.º 56. Confessió d'En Gerald Barceló, feta als 3 de juliol, al Pavorde major de St. Cugat, sobre possessions en alou de la Pavordia del monestir.

Doc. n.º 57. Confessió d'En Bernat de Roquers, feta als 4 de juliol, al Pavorde major de St. Cugat, sobre possessions en alou de la Pavordia del monestir.

Perg. 17, de 395×658 mm. Doc. n.º 58. Confessió d'En Francesc Casanova, feta als 31 de maig, al Pavorde major de St. Cugat, sobre un *hospicium* en alou de la Pavordia del monestir.

Doc. n.º 59. Confessió d'En Pere Roca, feta als 31 de maig, al Pavorde major de St. Cugat, sobre possessions en alou de la Pavordia del monestir.

Perg. 18, de 415×698 mm. Doc. n.º 64. Confessió d'En Pere Jordà, feta als 22 d'abril, al Pavorde major de St. Cugat, sobre el dret de tallar llenya del bosc del mas Jordà.

Doc. n.º 65. Confessió de Na Jacmeta i del seu marit, En Guillem Pascual, feta als 24 d'abril, al Pavorde major de St. Cugat, sobre possessions en alou de la Pavordia del monestir.

Perg. 19, de 414×602 mm. Doc. n.º 66. Confessió d'En Bernat Veià, feta als 11 de juliol, al Pavorde major de St. Cugat, sobre possessions en alou de la Pavordia del monestir.

Perg. 20, de 401×586 mm. Doc. n.º 69. Confessió d'En Galceran d'Ermengol, feta als 7 d'agost, al Pavorde major de St. Cugat, sobre possessions en alou de la Pavordia del monestir.

Doc. n.º 70. Confessió de N' Angelina, feta, amb assentiment del seu marit, En Galceran d'Ermengol, als 7 d'agost, al Pavorde major de St. Cugat, sobre el mas «Bou» en alou de la Pavordia del monestir.

Perg. 21, de 393×482 mm. Doc. n.º 71. Confessió d'En Francesc de Bellot, feta als 29 de maig, al Pavorde major de St. Cugat, sobre possessions en alou de la Pavordia del monestir.

Perg. 22, de 503×546 mm. Doc. n.º 72. Confessió d'En Guillem de Comabella, feta als 30 de maig, al Pavorde major de St. Cugat, sobre possessions en alou de la Pavordia del monestir.

Perg. 23, de 410×616 mm. Doc. n.º 73. Confessió d'En Francesc Martorell, feta als 8 de juliol, al Pavorde major de St. Cugat, sobre possessions en alou de la Pavordia del monestir.

Perg. 24, de 380×487 mm. Doc. n.º 76. Confessió de Na Margarida, muller d'En Joan Fuster, feta a l'1 de juny, al Pavorde major de St. Cugat, sobre possessions en alou de la Pavordia del monestir.

Doc. n.º 77. Confessió d'En Bartomeu Ça Plana, feta a l'1 de juny, al Pavorde major de St. Cugat, sobre un troç de terra en alou de la Pavordia del monestir.

Perg. 25, de 405×519 mm. Doc. n.º 78. Confessió d'En Llorenç Barri, feta als 7 de juliol, al Pavorde major de St. Cugat, sobre un troç de terra en alou de la Pavordia del monestir.

Doc. n.º 79. Confessió d'En Pere de Mas, feta als 7 de juliol, al Pavorde major de St. Cugat, sobre el mas «de Poals», en alou de la Pavordia del monestir.

Perg. 26, de 400×568 mm. Doc. n.º 87. Confessió d'En Berenguer Valls, feta als 30 de maig, al Pavorde major de St. Cugat, sobre possessions en alou de la Pavordia del monestir.

Perg. 27, de 384×637 mm. Doc. n.º 96. Confessió d'En Guillem Pascual, feta als 24 d'abril, al Pavorde major de St. Cugat, sobre l'antigament apel·lat «Mas Jordana» en alou de la Pavordia del monestir.

Doc. n.º 97. Confessió de Na Sanxa, vídua d'En Berenguer Massaguer, i del seu fill, Bartomeu, feta als 24 d'abril al Pavorde major de St. Cugat, sobre un troç de terra en alou de la Pavordia del monestir.

Doc. n.º 98. Confessió de Na Sanxa, vídua d'En Berenguer Massaguer, feta als 24 d'abril, al Pavorde major de St. Cugat, sobre un altre troç de terra en alou de la Pavordia del monestir.

Perg. 28, de 392×469 mm. Doc. n.º 106. Confessió de Na Francesca de Sales, muller d'En Ramon Riambald, feta als 27 de febrer, al Pavorde major de St. Cugat, sobre els masos «de Sales» i «Buffart» en alou de la Pavordia del monestir.

**B) PROCESSOS I DOCUMENTS ESTAMPATS REFERENTS A LA CONGREGACIÓ
CLAUSTRAL I A MONESTIRS CATALANS**

CONGREGACIÓ CLAUSTRAL

Sixtus PP. V. [Breu anul·lant les provisions d'Abadies vacants de l'Orde Benedictina de Catalunya, fetes per Felip II Rei d'Aragó, i proveint-les amb propis Presidents de l'Orde i Congregació de St. Benet amb plena i omnímoda jurisdicció.]—Datum Romae apud Sanctum Petrum sub annulo piscatoris die 25 aprilis. M. D. LXXXX, Pontificatus nostri anno Quinto.

Nos Don Savvo Mellini por la Gracia de Dios, etc. Nuncio y Colector General en estos Reynos de España, etc.

[Edicte adreçat als Reverends Abats, Priors, Decans, Arcedians, Chantres i altres dignitats de les Metropolitanas, Catedrals, etc. manant sots pena d'excomunió major *latae sententiae* i altres penes pecuniàries, que els qui retinguin amagades Escripures, Capbreus referents a les rentes de les Abadies i Priorats units al Col·legi de Monjos Benedictins Claustrals, de la Congregació Tarraconense i Cesaugustana, fundat en la Ciutat de Lleida, siguin restituïts. A prec del Doctor Fr. Geroni Abrich Pavorde, Cambrer del Monestir de St. Pere de Galligans de Girona i Prior del susdit Col·legi de Lleida. —Madrid 1678.]

Sacra Rituum Congregatio, etc. [Decret del dia 22 de Setembre 1687, concedint als Benedictins privilegi de resar *semel in mense feria similiter non impedita, Festo Duplici vel Semidup.*, l'Ofici de Sta. Escolàstica Verge, Germana de St. Benet amb ritu Semidoble, i permís per poder imprimir el present Decret] —Barcin. Ex Typis Raphaelis Figueró, Anno 1688.

Sacra Congregatione Episcoporum, & Regularium. Emo. & Rmo. D. Card. Rezonico Ponente Barchinonen., seù Tarraconen. Iurisdictionis Ordinis S. Benedicti.

Pro Perillustribus, & Rmis. DD. Abbatibus Praesidentibus, Generalibus Congregationis Claustralis Benedictinae Tarraconensis.

Contra RR. DD. Abbatissas Monasteriorum St. Antonii, & S. Clarae, & S. Petri Puellarum Civitatis Barchinonae. Restrictus facti, & iuris. —Typis de Comitibus 1740.

Sacra Congregatione Episcoporum, & Regularium. Emo. & Rmo. D. Card. Rezonico Ponente Barchinonen., seù Tarraconen. Iurisdictionis Ordinis S. Benedicti.

Pro Perillustribus, & Rmis. DD. Abbatibus Praesidentibus, Generalibus Congregationis Claustralis Benedictinae Tarraconensis. Summarium. — Typis de Comitibus 1740.

Sacra Congregatione Episcoporum, & Regularium. Emo. & Rmo. D. Card. Rezzonico Ponente Barchinonen., seù Tarraconen. Iurisdictionis Ordinis S. Benedicti.

Pro Perillustribus, & Rmis. Abbatibus Praesidentibus, Generalibus Congregationis Claustralis Benedictinae Tarraconensis.

Contra RR. DD. Abbatissas Monasteriorum S. Antonii, & S. Clarae, & S. Petri Puellarum Civitatis Barchinonae. Memoriale responsionis ad contrarium memoriale pro dilatione. — Typis de Comitibus 1740.

Sac. Cong. Episcop., & Regul. Emo. & Rmo. D. Card. Rezzonico Ponente Barchinonen., seù Tarraconen. Iurisdictionis Ordinis S. Benedicti.

Pro Perillustribus, & Rmis. DD. Abbatibus Praesidentibus, Generalibus Congregationis Claustralis Benedictinae Tarraconensis.

Contra RR. DD. Abbatissas Monasteriorum SS. Antonii, S. Clarae, & S. Petri Puellarum Civitatis Barchinonae. Restrictus responsionis facti, & iuris. — Typis de Comitibus 1741.

Sacra Congregatione Episcoporum, & Regularium. Emo. & Rmo. D. Card. Rezzonico Ponente Barchinonen. Iurisdictionis.

Pro Rmis. Abbatissis Ven. Monasteriorum S. Petri Puellarum, & SS. Antonii, & Clarae Ordinis S. Benedicti Civitatis Barchinonae.

Contra Rmos. DD. Abbates Praesidentes Generales Congregationis Claustralis Benedictinae Tarraconensis. Restrictus facti, & iuris. — Typis de Comitibus 1741.

Sacra Congregatione Episcoporum, & Regularium. Emo. & Rmo. D. Card. Rezzonico Ponente Barchinonen. Iurisdictionis.

Pro Rmis. Abbatissis Ven. Monasteriorum S. Petri Puellarum, & SS. Antonii, & Clarae Ordinis S. Benedicti Civitatis Barchinonae. Summarium. — Typis de Comitibus 1741.

Sacra Congregatione Episcoporum & Regularium. Emo. & Rmo. D. Card. Rezzonico Ponente Barchinonen. Iurisdictionis.

Pro Rmis. Abbatissis Ven. Monasteriorum S. Petri Puellarum, & SS. Antonii, & Clarae Ordinis S. Benedicti Civitatis Barchinonae.

Contra Rmos. DD. Abbates Praesidentes Generales Congregationis Claustralis Benedictinae Tarraconensis. Responsio facti. — Typis de Comitibus 1741.

Sacra Congregatione Episcoporum, & Regularium. Emo. & Rmo. D. Card. Rezzonico Ponente Barchinonen. Jurisdictionis.

Pro Rmis. Abbatissis Ven. Monasteriorum S. Petri Puellarum, & SS. Antonii, & Clarae Ordinis S. Benedicti Civitatis Barchinonae.

Contra Rmos. DD. Abbates Praesidentes Generales Congregationis Claus-tralis Benedictinae Tarraconensis. Replicatio facti, & iuris. — Typis de Comitibus 1741.

Benedictus Papa XIV. Ad futuram rei memoriam. [Breu aprovant i confirmant i refermant, a petició de Felip Antoni Monaldini Procurador General de la Congregació Claustral Tarraconense i Cesaraugustana de l'Orde de Sant Benet, tots els Privilegis, Indults, Gràcies, Favors, Exempcions i Jurisdiccions concedides i comunicades fins avui a aquesta mateixa Congregació, a les seves Abadies i Monestirs.] — Datum Romae, apud S. Mariam Majorem, etc. 1741.

Sacra Congregatione Episcoporum, & Regularium. Emo. & Rmo. Dno. Card. Firrao Ponente Nullius Provinciae Tarraconen. Ordinis S. Benedicti.

Pro Ven. Congregatione Claustrali Tarraconensi Ordinis S. Benedicti, e-jusque Rmis. DD. Abb. Praesidentibus, & litis &.

Contra Rmum. D. Abb., & Capitulum Monasterii S. Petri de Rhodas. Restrictus facti, & iuris. — Typis de Comitibus 1743.

Sacra Congregatione Episcoporum, & Regularium. Emo. & Rmo. D. Card. Firrao Praefecto, & Ponente Ordinis S. Benedicti Provinciae Tarraconen.

Pro Ven. Congregatione Claustrali Provinciae Tarraconen. ejusque Sacro Defitorio, & RR. DD. Abbatibus Praesidentibus. Contra Rmum. D. Abb. Monasterii de Rodas. Memoriale reassumatur cum replicatione, & novo summario. — Typis de Comitibus 1743.

[*Súplica* de la Congregació de l'Orde de S. Benet dels Claustrals de la Província de Tarragona, a S. M. demanant que la reprovisió dels Monestirs de St. Cugat del Vallès i de St. Pere de Camprodon esdevinguts vacants amb la mort de llurs Abats Dom Francesc d'Eril i Fr. Pere Finot respectivament, sigui amb súbdits de la mateixa.] (s.l.n.t.)

[*Súplica* de la Congregació Benedictina Claustral Tarraconense a S. M. referent a rentes i interessos de les Menses.] (s.l.n.t.)

[*Memorial* a S. M. de les raons de la Congregació Claustral de la Província Tarraconense, suplicant que siguin observades les qualitats de les fundacions, els

drets Pontificis en l'elecció de les onze Abadies vacants actualment, proveint-les amb Religiosos fills de la mateixa Orde.] (s.l.n.t.)

[*Memorial* a S. M. de les raons de la Congregació Claustral de la Província Tarraconense, suplicant que el nomenament d'Abats per les nou Abadies vacants recaigui en súbdits i Monjos de la mateixa Família Claustral Benedictina de Catalunya.] (s.l.n.t.)

MONESTIR COL·LEGI DE ST. BENET DE LLEIDA

Dominus illuminatio mea &c. Pro Nob. Ioanne de Santmenat, et Universitate Villae ac Priore Ecclesiae de Tarrassa.

Contra Rectorem Collegii S. Benedicti Illerdae in causa dubii, in facto.— 1612. (s.l.)

Sit nomen Domini benedictum. Pro rectore Collegii Sancti Benedicti Ilerden. Contra Montserratum Costa de Terrassa, & alios. — (s.l.n.t.)

Jesus, Maria, Joseph. Por D. Plácido de Montoliu, y Ribas, Rector del Real Colegio de Monges Estudiantes Benitos Claustrales de la Ciudad de Lérida.

Respuesta a la única duda acordada en la real audiencia, y sala, del noble señor Don Pedro Gerónimo de Quintana, del Consejo de su Magestad, &c. En el pleito que sigue dicho Real Colegio.

Contra Juan Gensana, labrador de San Christoval de Fogàs.

Escrivano de dicha causa Joseph Antonio Just, Notario. Con licencia. — Barcelona: En la Imprenta de Juan Piferrer, a la plaza del Angel 1749.

Sentencia proferida a los 21 henero 1760. Por el muy ilustre Sr. D. Joseph de Contamina del Consejo de S. M. en el Supremo de Guerra, y Intendente General de la Justicia, Policia, Guerra, y Hazienda de este Exercito, y Principado de Cataluña, y de su Marina, y Juez Subdelegado de todas Rentas Reales, Generales, y demás Ramos à ellas unidos, &c.

En el pleito, que se ha seguido en el Tribunal, y Juzgado de esta Intendencia, entre partes del Fiscal de ella de la una, y Antonio Font Labrador de la villa de Sabadell, y Mariana Amát Viuda de Jaime Amát Labrador de la Parroquia de San Vizente de Junqueras, y por evicción Fr. Pedro de Llinàs, y de Escarrer Prior de San Pablo del Campo de esta Ciudad, como à Prior, y Rector del Colegio de Monges Estudiantes de Benitos Claustrales de la Congregación Tarraconense de la Ciudad de Lérida, de acuerdo, y parecer del noble señor D. Ramón de Ferràn del Consejo de S. M. su Oydor de la Real

Audiencia de este Principado, y Assessor General por S. M. de esta Intendencia. Escrivano Vizente Simon. — Barcelona: En la Imprenta de Joseph Altès, Impressor, y Librero en la Librería.

MONESTIR DE ST. CUGAT DEL VALLÈS

[*Acta de donació* del Castell de Servalló i possessions adjuntes, feta per Wifred Comte al Monestir de St. Cugat.] — 894. (s.l.)

Jesus Maria. Iuris responsum. Pro Abbate Preposito maiore & Monasterii Sancti Cucuffatis. Contra Universitatem et singulares dictae villae super resolutione dubiorum quae fuerunt tradita à Senatu Regio. — Cum licentia Barcinonae. Ex Typographia Laurentii Deu, iuxta Domum Regiam, Anno 1624.

R. P. D. Scotto Barchinonen. Hebdommatariae. Lunae 5. Iulii 1694.

[Al·legació de Joan Pau Pasqués nomenat Rector de St. Esteve de Palau Tordera per l' Abat de St. Cugat, contra el nomenament fet pel Bisbe de Barcelona a favor de Josep Coll.]

Reverendissimo P. D. Molines Decano Vicen. Parochialis. Ven. 12 Iunii 1711.

[Memorial judicial sobre la presentació al Benefici de l'Església Parroquial de Sta. Maria d'Igualada de la Diòcesi de Vich, feta a favor del Dr. Pau Palaudarias i del Dr. Bonaventura Figuerola, pel Vicari Capitular *Sede Episcopali Pastore destituta*, i pel Vicari General de l' Abat del Monestir de St. Cugat respectivament.] — Romae, 1711. Typis Reverendae Camerae Apostolicae. Superiorum permissu.

Discurso apologético. Por el Imperial Monasterio de San Cugat, en la expulsión de N. y expoliación del santo Hábito de Converso.

Contra la sentencia arbitraria del muy ilustre señor Don Fr. Felix de Vilaplana, Abad del Real Monasterio de Ripoll, y Canciller de Contenciones en el presente Principado de Cataluña.

Sácalo a luz Dn. Fr. Francisco Rius y de Falguera, Dispensero Mayor, y Síndico de dicho Monasterio. Con licencia. — Barcelona. En la Imprenta de Maria Martí Viuda, administrada por Domingo Tallér. Año 1725.

Sanctissimi D. N. D. Benedicti divina providentia Papae XIV. Jubileum universale. [Publicació del susdit Breu de Benet XIV per l' Abat de St. Cugat, concedint Jubileu als feligresos de l' Abadiat. 1741.] (s.l.)

Nos D. Fr. Francisco de Serra, y Portell, per la gracia de Deu, y de la

Santa Sede Apostólica, Abat del Imperial Monastir de Sant Cugat del Vallès de ningun Bisbat, tant en lo cap com en los membres immediatament subjecte à dita Santa Sede, President de la Sagrada Congregació Benedictina Clausural Tarraconense, &.

A tots los Faels Christians dels dos sexes de qualsevol Estat, grau, ò condició que sien, constituïts en lo nostre Abadiat y sos districtes, salut en lo Senyor. — Barcelona 1741.

Jesus, Maria, Joseph. Respuesta por el Venerable Fr. Don Francisco de Serra, y Portell, Abat del Imperial Monasterio de San Cucufate del Vallès, a la duda dada por la Real Sala del Noble señor Don Ignacio de Rius en el pleito de possessorio, que en la Real Audiencia sigue, junto con el Señor Fiscal de Su Magestad (que Dios guarde), contra el Reverendo en Christo Padre Obispo de Barcelona, Regidores de la Villa de St. Cucufate del Vallès y Obreros de la Iglesia de San Pedro de Octaviano de dicha Villa. Actuario Joseph Lloses. — Barcelona: En la Imprenta de los Herederos de Maria Martí, administrada por Mauro Martí. 1745.

Jesus, Maria, Joseph. Addición al alegato de los Regidores de la Villa de San Cucufate del Vallès, y de los Obreros de su Iglesia Parroquial: y Respuesta al de el Venerable Abad del Imperial Monasterio de dicha Villa, en respuesta a las dudas dadas por la Real Audiencia, y Sala del noble Sr. D. Ignacio de Rius, en el pleito, que sigue contra el Señor Obispo de Barcelona, y los expressados Regidores, y Obreros. En Autos de Joseph Lloses, Escrivano de Camara. — Barcelona: Por Francisco Surià, Impressor, en la calle de la Paja. 1745.

R. P. D. Elephantutio Barchinonen. Decimarum. Pro Rev. D. Iosepho Salvani, & Padros Rectore Ecclesiae Parochialis S. Stephani de Ripollet.

Contra Rev. P. Franciscum de Rovira Monachum Monasterii S. Cucuphatis Vallensis Ordinis S. Benedicti Congregationis Tarraconen. Restrictus facti, & iuris. — Typis Bernabò 1753.

R. P. D. Elephantutio Barchinonen. Decimarum. Pro Perill., & Rev. D. Fr. Francisco de Rovira Monacho, & Beneficiato S. Mariae in Ven. Monasterio S. Cucuphatis Vallen.

Contra Rev. D. Josephum Salvani, & Padros Rectorem Ecclesiae Parochialis S. Stephani de Ripollet. Restrictus facti, & iuris. — Typis Bernabò 1753.

Jesus, Maria, Joseph. Por el Venerable Abad del Imperial Monasterio de San Cucufate del Vallès, y en fuerza de licencia otorgada en 18 Agosto 1760,

respuesta a la duda que dió la Real Sala, entonces del Señor Don Ignacio de Rius Real Oidor, en el pleito en ella pendiente entre dicho Venerable Abad, y el Reverendo en Christo Padre D. Francisco de Vintimilla, Obispo de esta Ciudad de Barcelona, y los Regidores, y Obreros de la misma Villa de San Cucufate del Vallès, y Capilla de San Pedro de Octaviano de ella, en autos entonces de Joseph Lloses, y oy de Antonio Serras Notario; visto modernamente por su Señoría el Señor Regente, y Señores de Ferran, de Aparici, de Martinez, de Huerta: Relator el Doctor Rafael Bruguera. — Barcelona: En la Imprenta de Maria Ángela Martí Viuda. 1760.

MONESTIR DE ST. ESTEVE DE BANYOLES

Relatio facta. Per D. Josephum Pouplana, et Martí Not. Regium et publicum Villae Turricellae de Montegrino, tamquam peritum in tertio loco ex officio et de concensu partium nominatum.

In processu compulsoriali, et remissoriali verten. inter particulares Villae Balneolarum Diocæ. Gerundæ ex una, et Illustrem et R. D. Abbatem, et Capitulum Monachorum Monasterii Sancti Stephani dicte Villae Balneolarum partibus ex altera.

Sub examine Illustris et R. D. D. Isidorii de Horteu, et de Bertran. V. J. D. Archidiaconi Majoris, & Canonici Ecclesiae sedis Gerundæ judicis Commissarii, et Delegati Apostolici.

Penes Narcisum Pelahi Not. Apostolicum Publicumque Collegiatum Gerundæ. Superiorum permissu. — Gerundæ: Ex Typ. Josephi Bró, Impressoris Regii, in Platea Vini. 1752.

Jesus, Maria, Joseph. Por los Regidores i Particulares de la Villa de Bañólas, respuesta a las dudas, dadas por la Real Audiencia, y Sala, en que preside el noble Señor Don Antonio de Serra, y Portéll, Real Oidor, en el pleito que aquellos siguen contra el Venerable Abad, y Real Monasterio de la misma Villa.

Visto por los Señores de Serra, de Moréno, de Amellér, de Veyán, con asistencia del Señor Fiscál.

Relator el Doctor Rafael Bruguera. En autos de Manuel Teixidór, y de Llauradór, Burgés Honrado de Perpiñán, y Notario Publico Real Colegiado de Numero de Barcelona. — Barcelona: En la Imprenta de Francisco Suriá, Impresor, en la calle de la Paja. 1755.

Jesus, Maria, Joseph. Alegación jurídica. Por el Venerable Abad, y Real Monasterio de San Estevan de Bañolas, de la Congregación Benedictina Claus-

tral Tarraconense, y Cesaraugustana. En respuesta a las dudas, que por la Real Audiencia, y Sala del noble Señor Don Antonio de Serra, y Portèll, se han acordado en el pleito, y causa, que siguen el Señor Fiscal, y el Síndico de la Universidad de la Villa de Bañolas, contra dicho Venerable Abad, y Real Monasterio.

Visto por los Señores de Serra, de Moreno, de Ameller, de Veyan. Relator el Doctor Rafael Bruguera. Actuario Ignacio Texidor Ciudadano Honrado de Perpiñan, y Notario publico Real Colegiado. — Barcelona: Por Pablo Nadal Impressor. Año 1756.

Jesus, Maria, Joseph. Respuesta al impresso, y addición de los Regidores de la Universidad de la Villa de Bañolas sobre las dudas resultantes del pleito, que siguen el Señor Fiscal, y Regidores de dicha Universidad, y addición a la alegación dada a luz en 7 Diciembre 1755.

Por el Venerable Abad, y Real Monasterio de San Estevan de Bañolas de la Congregación Benedictina Claustral Tarraconense, y Cesaraugustana. En el pleito vertiente en la Real Sala, en que preside el noble Sr. D. Antonio de Serra, y Portèll, Real Oidor.

Visto por los Señores de Serra, de Moreno, de Ameller, de Veyan, con asistencia del Señor Fiscal.

Relator el Doctor Rafael Bruguera. En autos de Manuel Texidor, y Llaudador, Burgés Honrado de Perpiñan, y Notario Real Colegiado de Número de Barcelona. — Barcelona: Por Pablo Nadal Impressor. Año 1756.

MONESTIR DE N. D. DE LABAIX

El muy Reverendo P. Fr. Benito Costa y Casales, Abad que ha sido dos veces del Real Monasterio de N. Señora de Labaix de la Orden del Cister. Defendido con político, y jurídico discurso, en el Tribunal del muy Ilustre Sr. Subdelegado Juez del Breve Apostólico en el presente Principado de Cataluña, que oy dignamente ocupa el muy Ilustre Señor D. Ioseph Ignacio de Amigant y de Olzina, Doctor en ambos derechos Canónico de la Santa Iglesia de Barcelona, Juez Subdelegado del Tribunal de la Santa Cruzada, Procurador General del S. C. P. y Reverenda Provincia Tarraconense, y Juez Sinodal del Obispado de Barcelona, &c. — Barcelona. 1699.

MONESTIR DE ST. PERE DE LES PUEL·LES

Memorial o Sumario en hecho de la visura, o vista de ojos, hecha en la causa vertiente en la Real Audiencia a relación del Nob. Don Fabricio Pons, y de Castellvi, Cavallero del Habito de San-tiago.

Entre la Venerable Abadessa, i Convento de S. Pedro de las Puellas de la Ciudad de Barcelona, de una, y el Prior, y Convento de Montalegre, y otros de otra parte.

En favor de la dicha Venerable Abadessa, y Monasterio.

Impresso en idioma catalan à 11 de Febrero 1669, y traducido en el castellano, con nuevas reflexiones, tàm in facto, quàm in jure, por estar pendiente en la Real Sala del noble Señor Don Manuel de Toledo. Actuario Cervera. — Barcelona: Por Jayme Surià, à la calle de la Paja.

Jesus, Maria, Joseph. Relació del fet en justificació de la asistencia de un Official Real, demanada por la Venerable Abadessa del Monastir de Sant Pere de las Puellas de Barcelona, de la Orde de Sant Benet, exempt de la jurisdicció Ordinaria, y immediatament subjecte à la sancta Iglesia Romana.

En Barcelona, en casa de Francisco Comellas Mercader, per Iacinto, Andreu Estamper, Any 1669.

Relació del fet de la Senyora Abadessa del Monastir de Sant Pere de las Puellas de la present Ciutat, acerca del informe preten fer dita Senyora Abadessa, per rahó de la condonació de las Missas insta la Comunitat de Preveres de la Iglesia de Sant Pere en la Sagrada Congregació de Cardenals. — Barcin. Apud Iosephum Forcada, iuxta Domum Regiam. 1669.

Jesus, Maria, Joseph. Resposta, y satisfacció al paper donat per la Venerable Abadessa del Monestir de Sant Pere de la present Ciutat: sobre lo fet de la asistencia de un Official Real, per ella demanada en lo Real Consell. — 1669. (s. l.)

[*Públic instrument* del trasllat del Breu de Clement IX a l' Abat del Monestir de St. Pau de Barcelona, Visitador de St. Pere de les Puellas, manant refermi la submissió i obediència dels súbdits, a favor de la Senyora Abadessa del susdit Monestir; fet a Roma per Vicens Cicellio Notari del Sagrat Palau Apostòlic i de la Sagrada Rota, l' any 1671, II. del Pontificat de Clement X.]

[*Acta* de Josep Feuhius Notari públic de les causes de la Cúria i Cambra Apostòlica, en què relata com el Cursor del Papa, Melanus, en escrit ell va citar davant l' Auditor del Papa a Cristòfol Torrent Procurador de l' Abadessa i monjes de St. Pere de la Ciutat de Barcelona, per dir la causa per la qual no havia d' ésser revocat el Breu obtingut del Papa Clement IX el dia 29 de Febrer de 1668.]

Jesus, Maria, Joseph, con el apostol St. Pedro. Demostración pública, con fundamentos sólidos, en justificación, de los procedimientos hechos, por la Illust. y M. Reverenda Abadessa del R. Monasterio de S. Pedro de las Pue-

llas de Barcelona, y sus Oficiales; y de la nullidad notoria padecen los echos, por el Illustríssimo, y Reverendíssimo Señor Arçobispo Obispo de Barcelona, y Censuras que se siguieron, contra dicha Abadessa, y Oficiales. — 1679.(s.l.)

Jesus, Maria, Joseph. Pública evidencia, y evident demostració de la superioritat, y jurisdicció ordinaria, en lo temporal, que sobre los Illustres Obrers, y cosas tocants à la Obra de la Parroquial Iglesia de Sant Pere de la present Ciutat goza la Illustre, y molt Reverent Abadessa del Real Monastir de Sant Pere de las Puellas. — 1700. (s.l.)

Breves observaciones sobre dos nuevos impressos, con que la Curia Ecclesiástica de esta Ciudad pretende justificar sus procedimientos practicados contra la Ilustre Señora Doña Theresa Sans, y de Monrodon Abadessa del Real Monasterio de San Pedro de las Puellas de la misma Ciudad. Con licencia. — Barcelona: En la Imprenta de Joseph Altès, Impressor, y Librero, en la Libreria. 1755.

Épitome de los motivos jurídicos, que assistieron a la Cúria Ecclesiástica de Barcelona, para resistirse à firmar la Contención que le propuso la Real Audiencia, à instancia de la Illustre Abadessa de St. Pedro de las Puellas de la misma Ciudad. — 1756. (s.l.)

[Seguit d'una « Provisio suae Majestatis requisitoria in forma contentionis ad instantiam Francisci Plana, & Circuns, Procuratoris Venerabilis Domnae Teresiae de Sans, & de Monrodon, Abbatissae Monasterii Sancti Petri Puellarum Barcinonae ». 1755.]

Jesus, Maria, Joseph. Por la muy Ilustre Da. Teresa de Sans, y de Monrodon, Abadessa del Real Monasterio de S. Pedro de las Puellas de la Ciudad de Barcelona. Nuevo examen con manifestación precisa de la nulidad, è injusticia notoria de las Censuras, que por el muy Ilustre Diocesano fueron publicadas en el dia 1 de Noviembre del año 1755. En desagravio de la Canónica evidencia, que se hizo de lo mismo; y respuesta a la demostración legal, que quiso confundirla. Con licencia. — Tarragona: En la Imprenta de Joseph Barbèr, Impressor, vive à la Casa de Nazareth. Año. 1756.

Jesus, Maria, Joseph. Por Joseph de Falguera, y de Asprer Cavallero respuesta a la duda que por el Alcalde Mayor de lo Civil de la presente Ciudad se diò en 31 Enero de 1755 en el Pleito que sigue contra el Ilustre Ayuntamiento, Cavalleros Regidores Obreros, y V. Abadessa del Real Monasterio de San Pedro de las Puellas de la mesma Ciudad.

En autos del Escrivano Mayor del Tribunal Real Ordinario. Con licencia. — Barcelona: En la Imprenta de Joseph Altès, Impressor, y Librero, en la calle de la Libreria. 1756.

Rmo. P. D. Bussio Decano Barchinonen. Jurisdictionis super Attentatis. Pro RR. DD. Petro Joanne Ribas Hebdomadario majore, aliisque Beneficiatis Portionariis Ven. Ecclesiae S. Petri Puellarum Civitatis Barchinonae, contra Illmam. D. Theresiam Sans, & de Monrodon Abbatissam Ven. Monasterii S. Petri Puellarum d. Civitatis. Restrictus facti, & iuris. — Typis Bernabò 1757.

R. P. D. Herreros Barchinonen. Jurisdictionis super Attentatis. Pro Illma. D. Theresia Sans, & Monrodon Abbatissa Regii Monasterii, & Ecclesiae Parochialis S. Petri Puellarum Civitatis Barchinonae. Contra Rev. D. Promotorem Fiscalem Curiae Episcopalis Barchinonen., ac RR. DD. Hebdomadarios, & Presbyteros ejusdem Ecclesiae Parochialis S. Petri Puellarum. Restrictus facti, & iuris. Romae, — Typis Bernabò 1763.

R. P. D. Herreros Barchinon. Jurisdictionis quoad 1 Dubium, hoc est Super Interpretatione Concordiarum.

Pro Illma. D. Theresia Sans, & de Monrodon Abbatissa Regii Monasterii, & Ecclesiae Parochialis S. Petri Puellarum Civitatis Barchinonae. Contra Rev. D. Promotorem Fiscalem Curiae Episcopalis Barchinonen., ac RR. DD. Hebdomadarios, & Beneficiatos ejusdem Ecclesiae Parochialis S. Petri Puellarum. Replicatio. — Romae: Typis Bernabò 1765.

[*Súplica* de Da. Maria de Copons, Abadessa, i Religioses del Reial Monestir de Sant Pere de les Puel·les a S. M. al·legant i defensant el dret de immemorial exempció de la jurisdicció ordinària dels Bisbes de Barcelona]. — 1678? (s.l.)

MONESTIR DE STA. MARIA DE RIPOLL

D. O. Honor & Gloria. Pro Admodum Reverendo Priore, et Vicario Generali, Abbatia vacante, Monasterii Monachorum Claustralium Rivipulli. Iuris responsum. — 1661. (s. l.)

Sanctissimi Domini Nostri Papae Benedicti XIV. Bulla super Confirmatione perpetua concordiae initae inter Episcopum Vicensem, & Abb. Rivipulli cum consensu utriusque Vicensis, & Rivipullensis Capituli Cathedralis, et Monasterialis respectivè: Necnon concessionis eidem Abbati, & Monasterio amplissimi Privilegii Territorii separati, facultatis congregandi Synodum, & eligendi Examinatores Synodales, ac requirendi quemcumque Catholicum Antistitem pro Sacramento Confirmationis in Territorio conferendo. Cum Indulto perpetuo conferendi primam Tonsuram, & quatuor minores Ordines subditis Saecularibus ipsius Territorii, eisque literas dimissoriales ad omnes Sac. Ordines suscipiendos concedendi, ac exequendi omnes Literas Apostolicas tam gratiam,

quam justitiam complectentes, eidem Abbati a S. Sede dirigendas: ac deputandi Officalem, cui ab eadem S. Sede eadem Literae pro simili executione sint dirigende; eundem officalem per Monasterium Sede Abbatiali vacante deputandi; cum caeteris aliis Indultis, praerogativis, gratiis, praeeminentiiis, jurisdictionibus, ac facultatibus, & juribus in ipsa Bulla fusiùs contentis, & comprahensis. — Romae, 1749. Ex Typographia Rev. Camerae Apostolicae.

Sanctissimi Domini Nostri Papae PII VI. Bulla super Confirmatione perpetua Concordiae initae inter Episcopum Coelsonensem, & Abbatem Rivipulli cum consensu utriusque Coelsonensis, & Rivipullensis Capituli Cathedralis, & Monasterialis respectivè: Necnon concessionis eidem Abbati, & Monasterio amplissimi Privilegii Territorii separati cum qualitate veri nullius, facultatis requirendi quemcumque Catholicum Antistitem pro Sacramento Confirmationis in Territorio conferendo. Cum Indulto perpetuo conferendi primam Tonsuram, & quatuor minores Ordines subditis saecularibus ipsius Territorii, eisque Litteras dimissoriales ad omnes Sac. Ordines suscipiendos concedendi; cum caeteris aliis indultis, praerogativis, gratiis, praeeminentiiis, jurisdictionibus, ac facultatibus, & juribus in ipsa Bulla fusiùs contentis, et comprahensis. Cum licentia. — Barcinone ex Typis Regiis Eulaliae Piferrer Viduae, in Platea Angeli. 1777.

Oculi mei semper ad Dominum, & Ipse evellet de laqueo pedes meos. Pro Nobili Fratre Ludovico de Ponts Monacho Eleemosynario Monasterii Rivipulli, & Abbate electo Arularum. (s. t. n. l.)

MONESTIR DE ST. PAU DEL CAMP

Sententia prolata die 10 mensis Novembris anni 1731. Per Admodum Illustrem ac Reverendum Dominum Nobilem Fratrem Antonium de Portell Abbatem Regalium Monasteriorum Sancti Pauli de Campo, ac Sancti Petri de la Portella Congregationis Benedictinorum claustralium Provinciae Tarraconae Tertium causarum contentionum Principatus Cathaloniae.

In facto contentionis jurisdictionis ortae inter Curiam Secularem Regiae Audientiae presentis Principatus, et Nobilem Antonium de Magarola et Sentmanat ex una, et Curiam Ecclesiasticam Civitatis Barcinonae, ac Priorissam, & Conventum Monialium Carmelitarum Excalceatarum dictae Civitatis ex altera partibus.

Scriva contentionis Thoma Casanovas et Solans Notario Regio Collegiato Barchinonae. — Barcinonae: In Officina Estephaniae Guasch Viduae administrata per Ignatium Guasch Typographum.

ÍNDEX ALFABÈTIC

- Abarca**, Francesc d'. Abat, 119.
Abric, Jeroni. Abat, 105, 324, 325.
Achery, Luc d', 61, 133.
Aciscle. St., 76.
Acon, 39.
ACTA SANCTORUM, 28.
ACTES DELS APÒTOLS, 71.
Acumver, *Monestir d'*, 107, 119, 128, 186, 187.
Adalberon. Arquebisbe, 330.
ADDITIONS ET CORRECTIONS A LA CHOROGRAPHE DE PROVENZE, 26.
Adell i de Bordas, Francesc d', 293.
Ager, 120, 282.
Agine, 328.
Agoiz, Anna Beneta d', 110.
Agramunt, 281.
Agrevolosa, 327.
Aguirre. Cardenal, 224.
Aguirre, Francesc d', 125.
Aguirre, Maria Rosa d', 118.
Agusta, 150.
Agustí, St. 34. 56, 70, 75, 147.
Aianric. Rei, 37.
AIE, PAVORDIA d', 110.
Alabès, Gràcia, 130.
Alba i Marquès, Francesc, 263.
Alba Planes i de Martínez, Joan d', 280.
Albanès, 23-62, passim.
Albania, 45.
Albareda, Dom Anselm M^a, 23, 245, 246, 326.
Albert, Jaume, 303.
Albiolos, 328.
Alcaraz, 202, 209.
Alchery. Bisbe, 327.
Alcuinus, 12.
Alemany, Teresa, 103.
Alemany i de Benzi, Felip, 281.
Alemany i de Pallejá, Josep Felip, 288.
Alemanya, 214.
Alençon, E. d', 131.
Alexandre III. Papa, 38.
Alexandre IV. Papa, 132.
Alvarez, Josepa, 117.
Alfons. Rei, 37.
Alfons V. Rei d'Aragó, 45.
Alluc, Bernat, 114.
Almaria, 37.
Almenara, Josep, 128.
Almunien, 37.
Almuzara, Blai, 128.
Altimira. Comte d', 233.
Alvernia, *Comtat d'*, 330.
Amat i Junyent, Francesc d', 122.
Ambròs. St. 56.
Ameller i de Montaner, Antoni d'. Abat. 130, 271, 272, 273.
Anelli, P. Abat, 71.
Amenis, Arnau, d', 332, 334.
Amer, 264.
Anagnie, 338.
ANALECTA MONTSERRATENSIA, 16, 17, 245, 246.
Anatoli, St., 56.
Andreu. Abat, 63.
Anglada, Jacint, 118.
Anglada, Pere Joan. Pvre., 116.
Anglaterra, 44.
Anglesell, Narcís d', 123.
Anglesola, 274.
Anglozell i de Cortada, Narcís, 262.
Anies, Jaume d', 117.
Animantias, 327.
ANNALES BARCINONENSES, 29, 31.
ANNALES ORDINIS SANCTI BENEDICTI, 14, 132.
ANNALES SANCTI VICTORIS MASSILIENSES, 29, 31, 49.
Antoni, St., 45.
Antoni de Padua, St., 147.
APÉNDICES DE LA MARCA HISPÁNICA, 61.
Aguas, 42.
Aquilve, Sebastià, 119.
Aragall, Maria. Abadessa, 118.
Aragall, Anna, 103.
Aragó, 15, 40, 45, 104, 152, 158, 161-202, passim, 207, 210, 216, 219, 223, 228, 231, 233, 235, 237, 239, 321.
Aragó, Ferran d', 240.
Aragó, Martí d', 200.
Aragó, Pere d', 208.
Araguos, Miquel, 104.
Araionedo, 328.
Aranjuez, 175, 176, 198, 199.
Arazano, *Monestir d'*, 121.
Arasas, Magdalena d', 108.
Arberti, C., 334.

- Arberti, P., 334.
 Arbiol, Clara, 128.
 Arbuçs, Pere, 116.
 Arcadi, Emperador, 34.
Arcamala, 327.
 Arças, Manuel, 239.
 Archinto, Josep. Arqu., 234, 236.
 Areny, Catarina d', 120.
 Areny i de Cartellà, Josep d'. Abat, 276, 277, 278, 281.
 Arezo, Bonaventura d', 128.
Argelaguer, 291.
 Ària, Antònia Bernarda d', 123.
Arlès, 39, 115.
Arlès, Monestir d', 108.
 Armengol, Joan. Abat, 336.
 Arnau, 45, 95.
 Arnold, Abat, 134.
 Arnulf, Abat, 62.
 Arnulb, Notari, 330.
 Arosegui, Engracia Gertrudis d', 109.
 Arosegui, Josepa Bernarda, 107.
 Arosegui, Teresa d', 112.
 Arrenegui, Escolàstica d', 113.
 Artieda, Jerònima Gertrudis d', 102.
 Artolà, Cristòfol, 116.
 Arnex, Domènec, 116.
 ARXIU DE LA CORONA D'ARAGÓ, 131.
 ARXIU DE MONTSERRAT, 146, 241, 242, 244, 297, 134.
 ARXIU VATICÀ, 242.
 Aspilqueta, Anna Felícia, 105.
 Aspilqueta, Tomasa, 107.
 Assara, Eustaqui d'. Abat, 281, 283.
 Augé, Dom Ramir, 146.
Auriol, Castell d', 45.
 Avellini. Comte, 45.
 Avero, Isidre, 102.
Aversa, 44.
Avinyó, 41, 43, 44.
 Axxesguia, Maria Josepa d', 107.
 Ayres, Jeroni d', 104.
 Azin, Josep Bernat, 123.
- B**ach, Ramon dez, 134.
 Bach, Josep, 109, 260.
Bagà, 264, 269, 319.
 Baguer, Joan, 189, 197.
 Bagur, Josep, 128.
 Bahy i Llobet, Antoni, 272.
 Balaguer. Pvre., 175.
Balaguer, 259, 272.
Balbós, 327.
Baldemòria, 272.
 Baldrich i de Vallgornera, Baltasar de. Abat, 280, 287, 288.
- Baldrich i de Veciana, Felip Manuel, 289.
 Ballaró, Francesc de, 121.
 Ballaró, Miquel de, 105.
 Ballester, Berenguer, 332.
 Balparda i Pascali, Antoni, 282.
 Balví, Benet, 119.
 Bandres, Joan, 187, 188.
Banyoles, 315, 319, 321.
Banyoles, Capítol de, 256.
 Baptista, 189.
Barbastre, 150, 167, 171, 173, 177, 179, 190, 198.
 Barceló i Boada, Jaume, 294.
Barcelona, 35, 53, 54, 60, 61, 97, 103, 124, 131, 134, 141, 145, 166, 230, 231, 241, 257, 258-272 passim, 274, 275, 277, 278, 280, 281, 282, 284-288 passim, 290, 294, 301, 304, 307-334 passim.
Barcelona, Comtat de, 31, 329, 338.
Barcelona, Diòcesi de, 137, 261, 267, 271, 273, 277, 279, 283, 284, 288, 321.
Bari, 50.
 Baró, Josep, 272.
 Baronte, Joana, 127.
 Barral, Ramon. Vescomte, 39.
 Barrera i Teixidor, Antoni, 270, 274.
Bartadeu, 260.
 Bartolomé, Anna Maria, 107.
 Bartolomé, Maria, 107.
 Bartolomé, Oròsia, 108.
 Bartolomé, Teresa, 103.
 Bartomeu, St., 42.
 Barutell, Armengol de, 105.
 Barutell, Francesc de, 117.
 Barutell, Joan de, 105.
 Bas, Angela, 112.
 Bassa i Marquès, Fèlix, 127, 272.
 Bassas i Campàs, Francesc, 292.
 Bassedas, Pere Benet, 107.
 Bauci, Huc de, 39.
 Bausso, Ameli de, 45.
 Bayetola, 200, 201, 202.
Baylia general del Reyno de Valencia, 185.
 Bayo i Crusate, Lluisa de, 109.
 Bayo, Josep de, 113.
Bearne, 154.
 BEATI FRANCISCI ACTUS ET VITA, 131.
 Beatriu. Comtessa, 42.
 Beda, St., 24, 25, 55, 56.
 BEDE DE TEMPORIBUS, 55.
 Beer, 25, 47, 49, 55, 57, 131, 141.
Belber, Castell de, 228.
 Bellapart, Isidre, 102.
 Bellver, 273.
 Beloc, Catarina, 104.
 Beltran, Bernat, 105.

- Beltran, Pascal, 128.
 Berlière, Dom U., 131, 135.
 Bessè, Dom, 136.
 Betes, Oròsia, 109.
Beziers, 40.
 Benavente. Comte de, 239.
 Benavides i Vazan, Antoni de, 202, 209.
     216, 222.
 Benet, St., 35, 141.
 Benet, XII. Papa, 44.
 Benet XIII. Papa, 135, 147.
 Benet XIV. Papa, 251.
 Benet. Abat, 38, 63.
 Benet. Bisbe, 41, 43.
 Benet i Soler, Domènec, 278.
 Benícia, Maria Teresa, 109.
 Benita, Catarina, 111.
 Benito, Oròsia, 119.
 Bensi i Mascaró, Jeroni de, 129, 271.
 Berart i de Cortada, Joan Bapt., Abat,
     271.
 Berart i Eva, Tomàs, 282.
 Berenguer, 243.
 Berenguer. Bisbe, 58.
 Berenguer. Comte, 35, 41, 54.
 Berenguer, Ramon. Comte, 36, 38, 41, 42.
Berga, 257, 268, 287, 289, 290.
 Bergues, Basília, 116.
 Berjan, Josep, 112.
 Bernat. Abat, 36, 38, 63, 65.
 Bernat, 166, 167, 169, 170, 178.
 Bernat. Comte, 58, 59.
 Bernat, Francesc. Abat, 323.
 Berne, Francesca, 107.
 Beret, Pere, 109.
 Bernues, Polònia, 109.
 Berrueta, Agustina de. Abadessa, 113.
 Bertramon, Pelegrí de. Abat, 283, 284,
     285.
Besalú, 58, 288, 308, 312, 315, 317, 318,
     319, 321.
Besalú, Berenguer de, 332, 334.
Besalú, Comtat de, 329.
 Bescós, Benet de, 103.
 BÍBLIA DE FARFA, 23, 77, 95, 96.
 BIBLIOTECA NACIONAL DE PARIS, 26, 39.
 BIBLIOTHECA PATRUM LATINORUM HISPANIENSIS, 131.
 BIBLIOTECA VATICANA, 23, 326.
 Biscasillas, Francesc, 112.
 Bisso, Maties, 105.
 Blanc, Josep, 132.
 Blanch. Abat, 132.
 Blanch, Joan. Pvre. 128.
 Bianco, Jeroni, 109.
 Blanes i Deart, Teresa, 117.
 Blasi, St., 40.
 Bo, 36.
 Boatella, Francesc de, 118.
 Boatella, Jaume, 118.
 Boix, Saldoni, 104, 105, 259.
 Bojons i de Casteràs, Francesc, 285.
 Bojons i de Casteràs, Llúcia de, 287.
 Bolea, Bernat de, 169.
 Bonastre, Pere de, 334.
 Bonet (...) 110.
Bonn, 47.
 Boquedano, Joan, 126.
 Borbó, 46.
 Borda, Maria Benita de, 117.
 Bordas, Bernat. Pvre., 123.
Bordils, 274.
 Bordons i Bergafeta, Francesc Xavier,
     285.
 Bordons i Lacavalleria, Josep de, 286.
 Borgia, 221.
 Borgoño, Sebastià, 105.
Borr, 328.
 Borrell. Comte, 35, 54.
 Borrell, Josep de. Abat, 294.
 Boscà, Fèlix, 112.
 Bossa, Agustí, 119.
 Bouche, H. 26.
 Bover, Josep, 105.
 Boxadas, Josep de, 204, 205, 206.
 Bozzo, Dom Reinald M.^a, 97.
 Braçó Francesc de, 127.
 Braçó i de Serra, Ignasi de, 269.
 Braçó i de Serra, Manuel de, 126, 271.
 Branolia, Benet, 258.
 Braulio, Benet, 114.
 Breca, Ignasi. Pvre., 126.
 Bresos, Lliberata Antònia, 126.
 Bret, Honorat, 104.
 Brito, 43.
Brositano, 328.
 Bru, Josep, 112, 118.
 Bru, Lluís, 102.
 Bru, Marià de, 105.
 Bru i Canta, Joan, 104.
 Bru i Descallar, Antoni de, 268.
 Bru i de Tord, Francesc, 116.
 Brun, Llorenç, 99, 119.
 Brusca, Joan. Comissari Apostòlic, 150,
     175.
Buen Retiro, 205, 209, 215, 223, 230.
 Buil, Jeroni, 111.
 Buixarons i Pons, Bonaventura, 279.
Bula, 329.
 BULLARIUM TAURINENSE, 133, 135, 137.
 BULLARIUM, PRIVILEGIORUM AC DIPLOMATUM
     ROMANORUM PONTIFICUM AMPLISSIMA
     COLLECTIO, 135.
 Burch i Sayols, Salvador, 258.
 Burgeti, Ponç, 336.
 Busquets, Guillem de, 336.

- Butlla: SUMMI MAGISTRI DIGNATIO, 135,
 136.
- Cabaner, Francesc**, 112.
Cabaner, Josep, 109.
Cabañes, Antoni, 125.
Cabot i Ferrer, Jaume, 294.
Cabrero i Samper, Josep Plàcid, 123.
Caçany, Guillem, 335, 337.
Cadiracs, Josep, 126.
Çafont i de Ferrer, Joan de, 289.
Ça Guardia, Francesc, 336, 337.
Cahors i Rou, Josep de, 129, 267.
Calabria, 155.
Calatayud, Antoni de, 208, 210, 214, 215,
 219.
Calatayud, 304.
Çalba, Miquel de, 204, 205, 208, 209,
 210, 211.
Caldes, Guillem de, 332.
Calvellum, 327.
Calvo Anna Maria, 116.
Camaccius, 156, 159, 160, 162, 164, 166.
Camacho, Gaspar, 165.
Camarassa, Marquès de, 239, 240.
Cambaco, Astorgi de. Abat, 39.
Cambolads, G. de, 60.
CAMBRA APOSTÒLICA, 195.
Camerino, Tomàs, 236.
Camon, Francesc, 122.
Campabadal, Emmanuel, 130.
Campany, Francesc. Pvre., 124.
Camp de Llinàs, Arnau de, 332.
Campí, 178, 186.
Campmany, Joan, 126.
Campmany i Mir, Joan, 267.
Campo, Josepa, 121.
Campo, Monestir de, 108.
Campo, Teresa, 108.
Campo, Tomàs, 118.
Camprodon, 224, 258, 276.
Camprodon i Biern, Francesc, 290.
Camprodon i de Caramany, Maria Anna
 de, 129.
Camprodon, Maria, 114.
Camprodon i St. Dionís, Teresa, 109.
Camps i Vilartimó, 292.
Canal i de Giblé, Antoni, 279.
Canales, Marquès de, 211, 212, 214, 221,
 223, 225.
Canarias, 212.
Cancer, Joan de, 113.
CÁNONES DE LA IGLESIA DE ESPAÑA, 133.
Capdevila, Eudald, 107.
Capio, Marquès del, 152.
Caramany i de Caramany, Gertrudis,
 121.
Caramany, Isabel, 102.
- Carbonell, Ignasi**, 105.
Carbonell, Pere Pau, 118, 257.
Carbonell, Pere, 332.
Cardin, J., 235.
Cardona, 259, 293, 329, 335.
Caresmar, P., 14.
Cariati, 224.
Caritg i Alivis, Pau, 292.
Carlemagne, 12.
Carles. Comte, 43.
Carles. Emperador, 35, 53.
Carles. Rei, 35, 42.
Carles I, 147, 148, 150, 154.
Carles, II, 147, 148, 150, 151, 152, 204,
 240, passim.
Carles III, 147.
Carles V, 150.
Carles i de Quintana, Antoni de, 276.
Carpio, Marquès del, 219.
Carreras, Pau. Pvre., 127.
Cartagena, 206
Cartellà, Guillem de. Abat, 134.
Carvalló i de Francolí, Tadeu de, 294.
Casamitjana, Gaspà de, 108.
Casanova i de Parrella, Fortunat de,
 276.
Casanova i de Parrella, Francesc de,
 276.
Casas, Vicens, 112.
Casaus, Andreu de, Abat, 289, 290.
Casellas, Miquel, 113.
Cassà, 290.
Cassa, Josep la, 106.
Cassas, Benet, 108.
Casserras, 271.
Cassià, 34.
Casso, Rossend de. Abat, 128.
Castau, Pere, 107.
Castellar, Tomàs, 115.
Castelví, Gregori de, 209.
Caltelví, Jordi de, 208.
Castella, 35, 40, 42, 43, 54, 187, 194, 240.
Castellà, Francesc de, 125.
Castellà i Desbacs, Teresa de, 127.
Castellà, Magdalena de, 104.
Castellarnau, Joan Batista, 102.
Castellar, Tomàs, 324, 325.
Castell de Pira, 272.
Castellnou, 277.
Castellnou, Marquès de, 204, 205, 209,
 212, 214, 233.
Castellnou, Pere de, 39.
Castelló d'Ampúries, 279, 288.
Castelló de Farfanya, 282.
Castelló, Francesc, 259.
Castelló, Josep. Abat, 258.
Castellot, 202.
Castells, Gertrudis de, 105.

- Castells i de Torà, Josep de, 103, 284.
 Castells, Maria Agata de, 105.
 Castellvell, Dalmaci, 335.
 Castellvell, Gauceraud de, 334, 335, 336.
 Castillo, Damià, 160, 161, 162, 164.
 Castlarano, Gerald de, 333.
 Castro, 193.
Catalunya, 11-17 passim, 31, 60-69 passim, 101, 135, 136, 224, 227-230 passim.
 Catiuela, Maria, 123.
 Cavaller, Manuel, 120, 261.
 Caxàs, Bernat, 321.
 Celers, Francesc, 102.
 Celiús, Silveri, St. Papa, 34.
 Cella, Narcís, 105.
 Cella i de Canet, Macià, 102.
Cellas, Monestir de, 103.
 Cellers i Rossell, Ramon, 266.
 Cellers, Ramon de, 128.
Cerdanya, 100, 116.
Cerdanya, Comtat de, 328.
 CEREMONIAL MONÀSTIC DE LA CONGREGACIÓ DE VALLADOLID, 246.
 Cererols, Marià, 110.
Ceritània, 328.
 Cervà, Josep, 115.
Cervelló, 332, 333.
Cervera, 271, 272, 275, 281.
 Cervera i de Ferrer, Joan Baptista, 115.
 Cervià, Josep, 115.
Cervià, Monestir de, 115.
 Córvoia, Pere de, 45.
 Çergenadas, Narcís, 110.
CesarAugustana, Província, 132.
 Chia, Emmanuel, 122.
 Chia, Plàcid Eugeni de, 107.
 Chizaque, Joana Agustina. Abadessa, 125.
 CHRONICON BARCINONENSE, 61.
 CHRONICON MASSILIENSE, 27.
 CHRONICON SANCTI VICTORIS MASSILIENSIS, 28.
 Cid de Norvi, Miquel, 113.
Cillas, Monestir de, 118, 126.
 Ciurana i Ros, Salvador de, 283, 291.
 Claramunt, Narcís, 128.
 Clarassó i Lleotart, Esteve, 266.
Clavadas, 328.
 Clavera, Joaquim de. Abat, 288.
 Clavoto, Persival de, 46.
 Clement, 166.
 Clement VIII. Papa, 151, 187, 194.
 Clement XI. Papa, 148.
 Clement XII, 251.
 Clement i Català, Pere Benet, 102.
 Clement, Jeroni, 102.
 Clement, Joan, 120.
 Clement, Joan Antoni. Abat, 110, 258.
 Clement, Josep 108.
 Clement, M., 186, 187.
 Climent, 221, 223, 225, 227, 228.
 Climent, Josep, 126.
 Clotas, Tomàs, 123.
 Cocquelines, C., 135.
 CODICES VATICANI LATINI, 71.
 Codina, Josep, 260.
 Codina, Pere Pau, 110.
 Codina i Solà, Francesc, 251, 275, 283.
 Còdol, Jacinta, 111.
 Còdol i de Minguella, Francesc de. Abat, 258, 286, 287, 288, 289.
 Còdul, Joan, 102.
 COLLECTIO MAXIMA CONCILIORUM, 132.
Collegi de Lleida, de la Congregació Claustral, 151, 194.
 Colom, Gennadi. Abat, 112.
 Colomer, Bernat, 105.
 Colrasus. Emperador, 37.
 Coll, Maria Josepa, 127.
 Coli del Ram, Isidre, 324.
 Colle, 156.
Collegi-Noviciat de la Congregació Claustral, 241, 242, 272, 283, 285, 287, 290.
 Collell, Benet, 271.
 Colltort, 285.
 Coma i Mallolas, Segimon, 287.
 Comas del Brugar, Didac, 129.
 Comes de Robres, 202.
 Comes Torró, 228, 229, 230, 231.
 Compte, Andreu, 115.
 Conchs i Maset, Benet, 125, 264.
 CONCILI IV DEL LATERÀ, 132, 136, 137, 140.
 CONCILI DE LLEIDA DE 1229, 133, 134, 142, 143, 144.
 CONCILI DE TRENT, 191, 194, 196.
Conflent, Vall de, 329.
Conflent, Comtat de, 329.
 CONGREGACIÓ ANGLESA, 136.
 CONGREGACIÓ CLAUSTRAL, 97, 101, 107, 131, 134, 135, 136, 149, 183, 193, 194, 196, 197, 223, 241-300 passim, 306, 323.
 CONGREGACIÓ DEL CONCILI DE TRENT, 221, 224, 234, 235.
 CONGREGACIÓ DE MONTSERRAT A L'AUSTRIA, 246.
 CONGREGACIÓ DE VALLADOLID, 241, 242, 246.
 Conill i López, Pau, 289.
 CONSELL D'ARAGÓ, 152, 165, 204, 222.
Constantinopla, 39, 46.
 CONSTITUTIONES HEREMITARUM MONTESSERRATI, 245.
 Copons, Gertrudis de, 106.
 Copons, Joan, 125.
 Copons, Josep de, 120.
 Copons, Manuel de, 119.
 Copons, Margarida de, 103.
 Copons, Maria, 105.

- Copons i Cordellas, Maria Antònia de, 116.
 Copons i de Cordelles, Josep de, 129, 267.
 Copons i de Cordelles, Maria Teresa de, 121.
 Copons i Vilar, Gertrudis, 103.
Corba, 327.
 Corbera, Anna Maria, 103.
 Cordellas, Francesc de. Abat, 125.
 Coromina i Mata, Domènec, 285, 293.
 Corominas i Llorensi, Domènec, 284.
 Coromines, Francesc, 102.
 Corominola i Massegur, Bartomeu, 283.
Corona d'Aragó, 196, 197.
 Corona de Guzmán, Plàcid. Abat, 117.
 CORÓNICA GENERAL DE LA ORDEN DE S. BENITO, 132, 136.
 CORPUS JURIS CANONICI, 132.
 Corradini, Emm. Pere Marcell. Cardenal, 126.
 Cortada i de Bru, Francesc. Abat, 272, 273, 274, 276.
 Cortada, Maria Anna, 123.
Corunya, 158, 159, 160, 162.
 Coscolluella, Pere, 117.
 Cosida, Pere, 196, 197.
 Costa, Mariana, 113.
 Covarrubia, 189.
 Coxans, Custòdia de, 109.
 Cràstina, Pere, 107.
 Creu, Brígida de la, 324.
 Cristina. Reina, 29.
 CRÒNICA DE RIPOLL, 52, 53, 55, 57, 63.
 CRÒNICA DE SANT VÍCTOR DE MARSELLA, 32, 47, 52, 53, 54, 57.
 Cruïlles i de Tord, Josep de, 278.
 Cruz, Antònia La, 121.
 CUADERNOS DE TRABAJO, 33, 47.
 Cuella, Marc Benet, 130.
Cuesia, 109.
 Cuevas i de Rovira, Modest de, 292.
- D**adeu, Ignasi, 124.
 Daguinus. Abat, 62.
 Dalmau, 56, 57.
 Dalmau i Dalmau, Gaietà de, 294.
Damasc, 39.
 Damianites, Monjes, 132.
Damieta, 40.
 Darnius, 283.
 DECRET. GREGORI IX, 137, 138, 140.
 Delfí, Carles, 44.
 Delisle, Leopold, 27.
 Delmer, Agustí, 331.
 Desbach, Teresa, 127.
 Desbach i de Guimerà, Maria Gertrudis, 107.
- Descallar i de Tord, Joan Baptista, 128.
 Descatllar, Bernat, 112.
 Desideri. Abat, 50.
 Despalau, Josep. Abat, 114, 257, 265, 266.
 Desprat i de Busquets, Ignasi de, 281.
 Despujol, Angela, 120.
 Despujol, Hipòlita, 98, 102.
 Despujol, Maria, 114.
 Despujol i de Pons, Antoni, 265.
 Desvalls, Teresa, 109.
 Desvilar i de Trias, Ignasi, 286.
 Desvilar, Josep, 289.
Devesa, 328.
 Devesie, Pere, 334.
 Diago, Llorenç, 118.
 DIÀLEGS DE ST. GREGORI, 30.
 Dídac, Talayero, S., 166.
 DIE HANDSCHRIFTEN DES KLOSTERS SANTA MARIA DE RIPOLL, 47, 131.
 DIE CATALANISCHE - BIBELILLUSTRATION, 47.
 Diert, Maria, 111.
 Dionís, 56.
 Dionís, Exiguus, 26.
 Domec, Josepa, 109.
 Domec, Oròsia, 110.
 Domenech, Antoni, 110.
 Domenech, Miquel, 314.
 Domingo, Pau, 118.
 Domper, Baltasar, 115.
 Donamaria, Josepa de, 102.
 Donamaria, Lluïsa de, 103.
 Dou i de Bassols, Antoni de, 275.
 Douphin Le, 46.
 Dublaïsel i de Mascaró, Pau de, 287.
 Dulçat, Jacint, 127.
 Duran. Abat, 36
 Duran, Berenguer, 333.
 Duran i de Cerdà, Melcior, 285.
 Dusay, Gertrudis, 122.
 Dusay, Jerònima, 110.
- E**chenrique, Catarina d', 117.
 Echenrique, Maria Josepa d', 128.
 Echeverr, Oròsia, 122.
Ecija, 273.
 Egofred, 329.
 Eguiarreta, Bernarda d'. Abadessa, 120.
 Elias, 60.
 Elio, Maria Josepa d', 111.
 EL MONASTERIO DE RIPOLL, 134.
Elna, 59.
Elna, Dioc d', 260.
 Embid, Joan, 102.
 Embid, Joan Jeroni. Abat, 204.
 Enegon. Abat, 62.
Ensenyança, Monestir de l', 123-127 passim.

- Envit, Joana, 111.
 260, 267, 270, 273.
 EPISTOLA DE PHILIPPENSES, 72.
 EPISTOLA AD ROMANOS, 70.
 EPISTOLA AD CORINTHIOS, 70.
 EPISTOLA ALS HEBREUS, 71, 72.
 Era, Anna Maria de la, 111.
 Erazo, Graciosa d', 107.
 Errazo i Aguirre, Catarina d', 112.
 Esain, Agustina d' 121.
Escalona, Monestir d', 127.
 Escarin, Esteve, 251, 269.
 Escofet i de Roger, Francesc d', 274, 283.
 Escofet i Roger, Felip, 278.
Escorial, 167.
 ESCUELA ESPAÑOLA DE ARQUEOLOGÍA EN ROMA, 33, 47.
Espanya, 35, 37, 40, 46, 51, 52, 53, 150, 159, 163, 173, 175, 234, 236.
 ESPAÑA SAGRADA, 27, 133, 142.
 Espanyola, Maria, 110.
 Espanyol, Angela, 102.
 Espanyol, Domènec, 102.
 Espanyol, Gertrudis, 124.
 Espanyol, Leandre, 105.
 Espcrogí, Maria d', 112.
 Espona i Pujols, Jaume d', 278.
 Esquerrà, Martí, 108.
 Esquerrer, Agnès, 125.
 Esquerrer, Agnès. Abadessa, 115.
 Esquerrer, Serafina, 130.
 Estampa, Joan, 118.
 ESTATUTS D'AGDE, 138, 139, 140.
Estella, Monestir d', 121, 185, 187, 188.
 Esteve. Abat, 45.
 Esteve i Sabater, Francesc d', 255, 256, 277, 278, 289.
 Estrada, Josep, 120.
Europa, 11.
 Eusa, Jerònima d', 113.
Evolosa, 328.
 Exaltació de la Sta. Creu, 134.
 EXCERPTA EX CHRONICO S. VICTORIS MASSILIENSIS AD CYCLOS PASCUALES AB ANNO 539 AD 1563, 26, 28.
 Exea, 204, 205, 206.
- F**
 Fabitge, Pere, 333.
 Fagas, Arnau de, 335.
 Fages i Sans, Antoni Pau, 279.
Fago, 224.
 Falcó, Manuel, 104.
 Falcó, Maria, 111.
 Falguera, Ignasi, 106, 260.
 Farnés i de Magarola, Josep de, 266.
 Farnés i de Marimon, Narcisa de, 124.
- Fasà*, 261.
 Faves, Antoni, 128.
 Febrés i d'Artal, Antoni, 120, 264.
 Febrés i de Salomó, Francesc de, 129, 269.
Felgorolas, 328.
 Felip II, 148, 150, 166-189 passim, 242.
 Felip III, 150, 189-198 passim.
 Felip IV, 150, 151, 199, 200, 201, 202.
 Felip V, 147, 148, 151, 240.
 Felip, Jaume, 115, 264.
 Felip. Príncep, 155, 157, 158, 159, 160, 161.
 Felip. Rei de França, 39.
 Feliu, Dom Plàcid M.^a, 323.
 Fener, Joan. Abat, 150, 167, 169, 170, 183.
 Fer, Anselm, 43.
 Fernandez de Córdoba, Gonzalo, 231.
 Fernandez, Joan, 106.
 Fernandez Vizarra, Manucla, 126.
 Ferrau VI, 148.
 Ferran, Matias, 104.
 Ferrandelli, Mateu, 336.
 Ferrer, Francesc de, 112.
 Ferrer, Guillem, 338.
 Ferrer i Pasqual, Joaquim, 292.
 Ferrer i Pons, Josep. Abat, 284, 291, 292.
 Ferrer, Llopart, 333.
 Ferrera, Angela, 102.
 Ferrer, Pere, 336, 337.
Figueres, 257, 259, 263, 269, 279, 281.
 Figueres, Dom Gregori M.^a, 331.
 Fita, Isidre, 98, 102.
 Fiviller, Ferran de, 118.
 Fiviller, Josep, 103.
 Flaminchi, Pere. Abat, 45.
Flassà, 290.
 Florença, Antoni, 115, 258.
 Flórez, P. E., 14, 27, 61.
 Fluvià i Aguilar, Joan de. Abat, 122, 261.
 Fluvià i de Berart, Antoni de, 286.
 Fluvià i de Berart, Lluís de, 284.
 Fluvià, Josep de, 114.
 Poix, Mariàngela, 110.
 Font, Eudald, 111.
 Font i Ros, Antoni, 288.
 Fontcuberta, Josep Ramon de, 283.
Forcalquier. Comtat de, 45.
Formellos, 327.
Fraga, 37.
 FRAGMENTA ANNALUM MASSILIENSIS MONASTERII STI. VICTORIS, 28.
 FRAGMENTA ANNALUM MASSILIENSIS MONASTERII STI. VICTORIS CUM NOTIS MARGINALIBUS CYCLOPUM DIONYSII EXIGUI, MS. LAT. 12702 DE LA NAC. DE PARIS, 26.

- Frago, Pere del. Bisbe, 150, 176.
França, 28, 34, 44, 46, 152, 215, 216; 224, 227, 230.
 Francesc Climent, Martí, 221.
 Franch i de Font, Jeroni de, 293.
 Francolí i de Cabater, Ignasi de. Abat, 270, 278, 281.
Freber, 327.
 Frèdol. Abat, 37.
 Frederic. Emperador, 42, 43.
 Freixa, Cosme, 268.
 Frias, Miquel de. Bisbe, 237.
 Frigola, 186, 189.
 Fulco. Bisbe, 38.
 Fulgenci, 56.
Fuenterrabia, 216, 225.
 Funclario, Arnau de, 332.
- Galameranos**, 328.
 Galíndez de Terreros, Catarina, 120.
 Gallard, Nadal. Abat, 117.
 Gallard i Pastor, Marià, 264.
 Gallart, Lluís, 111.
 Gallart i de Pastor, Josep. Abat, 125, 262.
 Gallego, Joan Francesc, 123.
 GALLIA CHRISTIANA, 14.
 Gallifa i Ros, Pelegrí, 293.
 Gamissans i Ruciñol, Pere, 293.
 Ganberto, Clara Plàcida de, 118.
 Garau, Benet, 110.
 Garcés, Joan, 198.
 Garcés, Josep, 117.
 Garcés, Pere, 198.
 Garcés, Viturià, 190, 198.
 García, Jeroni, 115, 230.
 García, Z., 131.
 García de Lamata i d'Alemaný, Ignasi, 290.
Garewer 328.
Gargalatas, 328.
 Garí, B., 36.
 Gascón, Anna Maria, 113.
 Gasol, Francesc, 194, 196, 197.
 Gastelu, Maria de, 107.
 Gaucelm. Abat, 37, 38.
 Gaudfred. Abat, 59, 63.
 Gaudfred. Abat, 38, 39.
Gausago, 327.
 Gauzfred. Abat, 63.
 Gauzfred, Huc. Vescomte, 38.
 Gayolà, Josep de. Abat, 129, 263, 268, 269, 271, 272, 273.
 Gayolà i de Serra, Ramon, 279, 286.
 Gayolà i de Villosa, Bonaventura de, 269, 274-282 passim.
 Gelabert, Nolasc, 103.
Genebreda, 328.
- Gener, Pere, 335.
 Gibert, Joan Pere, 336.
 Gifred, Comte, 62.
 Giginta, 156, 159, 160, 162, 164, 166,
 Gil, Anna, 112.
 Gil i Adam, Bernat, 123.
 Gilabert, Miquel de, 115, 258.
 Ginau i Angel, Maria de, 109.
 Ginestar, Jaume. Abat, 111, 324.
Girona, 35, 53, 58, 134, 262, 266, 267, 272, 273, 279, 284, 290, 305, 309, 310, 311, 313, 316, 319, 320, 321.
Girona, Diòcesi de, 137, 141, 145, 257-294 passim, 321.
Girona, Comtat de, 329.
 Gironella i de Puig, Josep de, 289.
 Gironella i de Puig, Lluçia de, 290.
 Godmar. Bisbe, 327.
 Godó Francesc, 104.
 Gonter, Guillem, 332.
 Gonter, Pong, 332.
 Gonzales, Anna, 126.
Gordanes, 327.
Granollers, 266; 271.
 Gras i de Taberner, Ignasi de. Abat, 284.
 Grau, 102.
 Grau, Dom Robert, 297.
Graus, 124.
Graus de St. Victorià, Monestir de, 102.
 Gregori. Papa. St., 30, 34, 35.
 Gregori IX. Papa, 133, 137, 337.
 Gregori XI. Papa, 136.
 Gregori XIII. Papa, 173, 241.
 Gregori XIV. Papa, 70.
 Grehells, Mariàngela de, 104.
 Grimau, Josep de, 119.
 Grimau i de Grimau, Antoni. Abat, 268, 276, 277, 278, 279, 281, 282, 283.
 Gros, Esteve, 122.
 Gros, Josep, 114, 265.
 Guadal, Vescomte, 329.
 Guaite, Bernat, 331.
 Gualtero i de Queralt, Carles, 119, 125, 260.
 Gualtero, Maria Teresa, 123.
 Guanté i de Basols, Jaume de. Abat, 289.
 Guanter, Maciana, 324.
 Guanter, Miquel. Abat, 106, 257, 323, 324, 325.
 Guanter i de Bassols, Ignasi, 276.
 Guanter i de Bassols, Josep, 276.
 Guanter i Duran, Francesc de, 118.
 Guanter i de Pi, Francesc de. Abat, 121, 270, 276, 278, 279, 280, 281, 284, 285.
 Guardiola, Joan, 129, 264.
 Gudel, Antoni de. Abat, 292.
 Guell i d'Alemaný, Domènec, 288.
 Guidiscle. Abat, 62.

- Guifre de Narbona. Arquebisbe, 58, 63.
 Guifred. Abat, 35.
 Guifred. Comte, 328.
 Guillem. Abat, 63.
 Guillem. Bisbe, 58.
 Guitart i de Ferrer, Jeroni, 122, 250, 265.
- H**ariza, Marquès d', 221, 225, 227, 229, 230.
 Haro, Josep d', 239.
 Heliàs. Abat, 38.
 Heredia, Fernandez d', 204, 205, 206, 207, 210, 211.
 Hijar, Duc de, 152, 216.
 HISTOIRE GENERALE DU LANGUEDOC, 14.
 HISTOIRE LITTÉRAIRE DE LA FRANCE, 14.
 Histosella i Arbat, Josep, 275.
 Holiart, Manuel, 276.
Hongria, 44.
Honor de Senegue, 189, 197.
 Honori. Emperador, 34.
 Honori III. Papa 136, 137, 139, 140, 142.
 Hortigas, 202.
Hostàrich, 286.
 Huc. Rei, 35.
Huesia, Monestir d', 128.
 Hugueti, Jaume, 336.
 Hurtado de Mendoza, Diego, 155, 156.
- I**gualada, 263, 274, 277, 286, 287.
 Ildefons. Comte, 37.
 Ildefons. Rei d'Aragó, 38, 39, 40.
 Illa, Bartomeu, 110.
Iles Balears, 15.
Indicas, 329.
Indies, Les, 194, 216, 222.
 Innocenci III. Papa, 39, 40, 136, 137, 138, 139, 142, 144, 237.
 Innocenci IV. Papa, 42, 59.
 Innocenci VI. Papa, 45.
 Innocenci XI. Papa, 235, 236.
 Innocenci XII. Papa, 234, 236.
 Innocenci XIII. Papa, 147.
 Iñiguez, Martí, 177.
Irache, 136.
 Irigen, Joana Maria, 111.
 Irigoien, Engràcia d', 178.
 Irigoien, Josepa Plàcida, 122.
 Irigoien, Maria d', 113.
 Irigoien, Teresa d', 120.
 Isidor, St., 24, 25, 56.
 Isi, Josepa d', 111.
Itàlia, 34, 77, 200.
- Iturer, Ignàsia d', 118.
 Iturer, Joaquina d', 113.
 Ixar, Duc de, 219.
 Izquierdo (?) de Berbegal, Francesc, 207.
- J**aca, 150, 171-237 passim.
Jaca, Diòcesi de, 167, 185.
 Jaca, Miquel de, 238, 239.
Jaca, Monestir de, 107.
 Jaime, Gaspar Benito de, 104.
 Jaruta, Antònia, 129.
 Jaume. Rei d'Aragó, 41.
 Jerça, 156, 186.
 Jeroni, St., 34, 56.
Jerusalem, 36, 37, 39, 41, 173, 175, 187; 194.
 Joan Bapt. St., 40.
 Joan Evan. St., 40.
 Joan d'Austria, 204.
 Joan, Guillem, 181.
 Joan XXIII. Papa, 43, 44.
 Joan. Rei, 154.
 Joan. Rei de França, 44.
 Joana d'Austria, 150, 163, 165.
 Joanna, 45.
 Joaquim. St., 147.
 Joffra, Antoni, 106.
 Jordà, Simon, 108.
 Jordan, Miquel, 203.
 Josa, Joan de, 106.
 Josa, Ramon de, 113, 262.
 Josep. St., 208.
 Josepha, Maria, 103.
 Juan i Zarassa, Josep de, 122.
 Juli III. Papa, 158.
 Julià, Bertran, 333.
 Julià Jaume, 314.
 Juvenazo, Duc de, 229.
- L**abbe, 23-62 passim.
 Labes, Pere, 156, 157.
La Bisbal, 265, 270, 283.
 Lacera, Guillem de, 332, 334, 335.
 LA CHRONIQUE DE SAINT-VICTOR DE MARSEILLE, 26.
 LA CONGREGATION BÉNÉDICTINE... DES CLAUSTRALS, 136.
 Laconi, Marquès de, 227.
 Lamarca, Bernat, 106.
Lambesco, Castell de, 41.
 Lana, Benet de, 106.
 Landa, Josepa de, 114.
 Lanussa i de Rocabertí, Maria de, 109.
 Lanuza, Antònia de, 129.

- Lanuza, Francesca de, 122.
 Lanuza i Oms, Teresa de. Abadessa, 123.
 Laplana, Joaquim de. Abat, 288.
La Pobla de Lillet, 260, 261.
 Lardus, Tomàs, 126.
 La Ripa, Domènec, 219.
Làrraga, Monestir de, 172, 173, 188, 198, 199, 202.
 Lasheras, Josep, 124.
 Lassus, Josep, 116.
Laterà, Patriarcat del, 38, 40.
Latiesas, 202.
 Latras, Benet, 104.
 Lavari, Pere, 115.
 Laviz, Joaquina de, 117.
 Llyn, Ignasi, 108.
 Ledc, Marquès de, 147.
Leipzig, 47.
 Lenton, Onofre de, 124.
 LES MARTYROLOGES DU MOYEN-AGE, 71.
Les Planes, 278.
 Leve, Antoni de, 46.
 Lezann, Sebastià, 113.
 LIBER DE PENIS INFERNALIBUS, 131.
 LIBER GESTORUM BARLAAM ET IOSAPHAT, 131.
 LIBRE DE OBITS, 97.
Liledo, 328.
Lilitense, 328.
Lió, 42.
 Livian, Jerònima, 116.
 Llac, Guillem de. Abat, 45.
Lladó, 291.
Llagostera, 294.
 Llambí, Agustí de. Abat, 119.
Llança, 107, 124, 127, 267.
 Llanza i de Valls, Jaume de, 283, 290, 291, 292, 293, 294.
 Llätzer, St., 45.
 Llauder i Matas, Joaquim, 279.
 Llazera i de Nadal, Bonaventura, 120.
 Llebat, Jaume, 112.
 Llegat, Josep, 111, 323, 324, 325.
Lleida, 175, 194, 262.
Lleó, 187, 194.
 Leonard. St., 40.
 Llinàs i d'Escarrer, Pere de. Abat, 279.
 Llisac i d'Olzina, Antoni Manuel, 286.
 Lliurella i Coll, Concordi. Pvre., 251, 278.
 Llobet i Mas, Francesc, 275.
 Llopard, Pere, 332, 333.
 Llorenç. St., 40.
 Llorens, Silvestre, 130.
Llorona, 292.
 Llúcia. Sta., 42.
 Lluís. Rei, 45, 53.
 Lluís. Rei de França, 35, 37, 41, 42.
 Llupià i de Roger, Josep. Abat, 263, 269, 270, 271.
 Llupià, Maria Magdalena de, 115.
Lobaría, 328.
Lombardia, 137.
 Lope, Domènec, 130.
 Lope, Joan, 127.
 Lope, Maria Anna de, 104.
 Lope, Vicorià de, 127.
 Lopez, 238, 239, 240.
 Lopez, Francesc, 116.
 Lopez, Maria, 122.
 Lopez, Maria Teresa, 125.
 Lopez, Martí Benet, 118.
 Lopez, Pascal, 116.
 Loris, 166, 167, 168, 169.
 Lotari. Emperador, 76, 79, 326, 330.
Luesia, Monestir de, 118, 159, 161, 162, 163, 164, 168.
 Luna, 166.
 Luna, Ventura de, 115.
 Lupià i de Roger, Francesc de, 121.
Luxemburg, 46.
Luz, 328.
 Mabilion, Dom Joan, 132.
 Maceli i Milsocós, Ramon, 279.
 Macrobi, 56.
Madrid, 114, 156-258 passim.
 Magarola, 200, 201.
 Magarola, Francesc de, 109.
 Magarola, Jaume de, Abat, 106, 258, 259, 260.
 Magarola, Josep, Abat, 103.
 Malet i Mayoral, Miquel, 276.
 Mallà, Dimars. Abat, 110.
 Malla i Gualbes, Dimas. Abat, 262, 263, 264.
 Malla, Tomàs de, 122.
 Mallol, Pou i Espona, Josep, 287.
Mallorca, 37, 38, 41.
Malmercat, 267.
Malonda, Monestir de, 186.
 Mancho, Benedicta, 123.
 Manegat i de Pastors, Gaietà de, 279.
Manresa, 284, 286, 328.
 Manrique de Lara, Joan, 158, 159, 160, 161.
 Manrique de Lara, Rodrigo Manuel, 239.
 Mansi, 132.
 MANUAL DE CARTAS DE PROFECIA DESDE 1672 A 1792, 244.
 Mañalics, Benet de, 106.
 Maoméi. Rei, 40.
 Mara de Lizana, Miquel, 103.

- Marc, Francesc, 106.
 Marc, Lluís de, 109.
 Marc, Narcís, 106.
 MARCA HISPÁNICA, 14, 76, 326.
 Marcel. St., 45.
Marcha, 137.
Marchelhe, 46.
 March, Jaume, 108.
 March, Josep, 112.
 Marco, Josep, 121.
 Mariana d'Austria, Maria, 151, 202, 203.
 Marimon, Fèlix de, 225, 227.
 Marimon, Getrudis de, 124.
 Marimon i Tord, Joan de, 257.
 Marimon, Joan de, 124.
 Marlès i de Saleta, Ramon de, 286.
 Marlès, Olaguer de, 261.
Marroc, 40.
Marsella, 28-61 passim.
 Martène, Dom, 58, 61.
Martes, Castell de, 176, 178.
 Martí, Miquel, 199.
 Martí i Martínez, Joan de, 281, 292, 293.
 Martínez, Joan, 107.
 Martínez Bueno, Manuel, 220.
 Martínez, Clara Beneta, 113.
 Martínez de Aspurz, Martí. Abat, 280.
 Martínez de Morentin, Joan, 106.
 Martínez i de Pons, Olaguer, 272.
 Marton, Pascal, 221.
 Martriu i d'Asprer, Pau de, 287.
 Marzilla, 186.
 Mascaró, 338.
 Mascaró i Gallart, Francesc de, 266.
 Mascaró, Teresa Agustina, 126.
 Masdeu, Gràcia, 124.
 Masmitjà i Hereter, Didac, 292.
 Massarnau, Valentí, 103.
 Massof i Estrada, Joan, 283.
 Mata, Joana, 126.
Matamala, 327, 328
Mataró, 273, 277, 279, 283, 293, 294.
 Mates, Diego, 108.
 Matfred. Príncep, 43.
 Matheu, Llorenç, 204, 205, 206, 211.
 Maurici. St., 40.
Mazana, 329.
 Meca i de Berardó, Ramon, 110, 261.
 Meca, Martí, 110.
 Medinasidònia, Duc de, 227.
 MÉLANGES D'ARCHÉOLOGIE ET D'HISTOIRE,
 26, 27, 47, 52.
 Melianse i de Sullà, Francesc de, 125.
 Melianta i de Sullà, Francesc de, 262.
 Melione, A., 335.
 Melione, Berenguer de, 335.
 Meller, Antoni, 118.
 Mena i de Ferran, Ramon de, 287.
 Mendicta, Josep de, 232.
 Mendini, Jerònima Llorença de, 120.
Meranejas, 328.
 Mercer, Paula, 123.
 Merola, 328.
 Mestra, Jaume, 119, 270, 272.
Meyà, Monestir de, 125.
 Migne, J.-P., 56.
 Milsocós i Carbonell, Nicolau, 267.
 Milsocós i Morell, Josep, 110.
 Milsocós, Jaume, 104.
 Milsocós, Salvador, 110, 257.
 MINTAFURAS ESPAÑOLAS EN MSS. DE LA
 BIBL. VATICANA, 33, 47.
 Miquel, Antoni de, 265.
 Miquel, Eugènia, 103.
 Miquel, Eugènia, 108.
 Miquel, Maria, 107.
 Miquel, Martí, 181.
 Miquel. St., 41, 42.
 Mir. Abat, 58.
 Miralbell, Bonaventura, 113.
 Miranda i Testa, Francesc de, 275.
 Miranda, Orosia, 114.
 Mir i Cadena, Josep de, 122.
 Mir i Cadena, Manuel de. Abat, 122,
 266, 267, 268, 269.
 Miró, Violant, 102.
 Molar i Viñas, Llàtzer, 291.
 Molas, 327.
 Molera, Josep, 103.
 Moles, Agustí, 117.
 Molina, Josep de, 208.
 Moliner, Domènec, 126.
 MONASTICON CATALONICUM, 14-19 passim,
 244.
 Moncayo, Jeroni de, 159, 161, 162.
 Monclús, Albert, 114.
 Moner i Ploma, Pere de, 106, 277.
 Moner, Rafel de. Abat, 111, 263.
 Monfar, Gertrudis, 123.
 Monfar i Sorts. Ramon de, 108.
 Mongai, Francesc de, 108, 261, 262.
Monistrol de Calders, 293.
 Monpalau, Francesc, 102.
 Monrodon, Catarina, 106.
 Montaner, Francesc de. Abat, 274, 275.
 Montaner i Çacosta, Baltasar de. Abat,
 114, 260, 262, 263.
 Montaner, Jacint, 118.
Montaragón, Monestir de, 171, 185.
 Montclús, Guillem de, 338.
Montecassino, Monestir de, 50, 71, 77,
 137.
 Montero i d'Alòs, Josep Gregori de.
 Abat, 274, 283, 284, 285, 286, 287, 288,
 289.
 Monter, Segimon, 230, 231, 233.

- Montcs, Miquel, 106.
 Montfalcó, 40.
Montfort, 40.
 Montoliu i Castells, Maria Teresa de, 104.
 Montoliu i Ribas, Agustí de, 125, 271.
 Montoliu i de Ribas, Teresa de. Abades-
 sa, 127.
 Montoliu, Plàcid de, 260.
 Montoliu, Romeu de, 336.
 Montornés, Pere de, 336, 337.
 Montosa, Hernando de, 159, 161, 162,
 163.
 Montserrat, Ermitans de, 245.
 Montserrat, Lluís, 106.
 MONUMENTA GERMANIAE HISTORICA, 27, 29,
 30, 31, 32, 47, 56.
Monzón, 158.
 Mora i Navarro, Jeroni de. Abat, 112,
 262.
 Morals de St. Gregori, 30.
 Morató i de Cortada, Antoni de, 116.
 Moret, Salvador de, 124.
 Morey, Berenguer, 336.
 Morunys, Salvador, 115.
Mosoliol, 328.
 Moxó i de Francolí, Benet de, 281.
Moyà, 258, 270, 276, 290.
 Muñoz, Carles, 150, 174, 175, 176, 180,
 181, 189.
Múrcia, 207.
 Murgadès, Ignasi, 125.
 Murillo, Sancho de, 164.
- Nabal**, *Monestir de*, 104.
 Nadal, Acalino de, 105.
 Nadal i de Novell, Jeroni. Abat, 114,
 263, 264.
 Nadal i Despujol, Hipòlita. Abadessa,
 124.
 Nadal, Rafael de, 110.
Nàpols, 45, 108, 220.
Narbona, *Província de*, 133.
 Nau, Miquel de la, 106.
Naval, *Monestir de*, 115, 117.
Navarra, 15, 40, 44, 187, 188, 194, 216.
Navarra, Melcior de, 204 205.
 Navarro, Josep. Abat, 114.
 Navarro i Escapa, Romuald, 116.
 Negrell, Anastàsia, 106.
 Neuss, 47, 49.
Niça, 41.
 Nicolau V, Antipapa, 43.
 Nicolau i de Folch, Manuel de, 289.
 Nicolay, Alexandre, 336.
 Niguesa, Miquel de. Abat, 284.
- Ninot i Negrell, Josep de, 124.
 Nogaret, P. de, 37.
 Noguer i de Pagès, Felicià, 290.
 Noguer, i de Rocafiguera, Joaquim de,
 289.
 Noguero, Joan, 103.
 Nogués i d'Anglesill, Onofre. Abat, 118.
Nostra Dona del Coll, *Capella*, 129.
Nostra Dona de Meià, *Monestir de*, 108.
Nostra Dona de les Neus, *Monestir de*,
 111.
 Nostra Dona del Patrocini, 211.
 Nostra Dona del Pilar, 164.
Nostra Dona de Riquer, *Monestir de*,
 118.
 NOVAE BIBLIOTHECAE MANUSCRIPTORUM LI-
 BRORUM, 26.
 Novell, Felip de, 119.
 Novell, Marià de, 113.
 Novell, Teresa, 124.
 Novell i de Nadal, Antoni, 260.
 Nuptius, F., 235.
 Nuza, Jeroni de la. Abat, 155.
- O**biols i Forns, Adjutori, 267.
 Odó Alamà, Abat, 36.
 Olaverri, Joan, 103.
 Oleguer. Arquebisbe, 37.
 Oliva. Abat, 49, 51, 56, 57; 58.
 Oliván. Abat, 155, 156.
 Oliván, Martí. Abat, 170.
 Oliván, Perez d', 150, 157, 165.
 Olivar, Joan Antoni, 117.
Olivas, 288.
 Olmera, Isabel, 102.
 Olmera i de Desprat, Benet d', 278, 287,
 289, 290, 292.
Olot, 265, 292.
 Olsinellas i Miquel, Pere Màrtir d', 286.
 Olsinellas i Miquel, Roc d', 287.
 Olwer, Lluís Nicolau d', 78.
 Olzina, Didac, d', 119, 257.
 Ollés, Miquel, 116.
 ORDE D'ALCANTARA, 202, 209, 231.
 ORDE DE FRARES PREDICADORS, 147.
 ORDE DE SANT BENET, 135, 136, 136, 168,
 188, 194, 196, 197, 201, 219, 235, 323,
 327.
Ordina, 327.
 Oriola i de Mir, Francesc d', 277.
Oris, 287.
 Orleans, Duc d', 46.
 Orleans, Maria Lluisa d', 210.
 Oroz, Plàcid. Abat, 110.
 Oroz, Victorià d', 117.
 Ortega i Mena, Lluís, 283.
 Ortiz, Marc, 118.

- Oscà*, 36, 165, 198, 220.
Oscà, Bisbat d', 185.
 Oscaroz, Angela Beneta d', 107.
 Ostos, Josep d', 251, 253.
 Odó, Abat, 33.
 Ozariz, Felicià d'. Abadessa, 114.
 Ozcauz, 227, 228.
- Pabst**, 27, 29, 30, 43.
 Padellas, Antoni de, 112.
 Padellas, Rafel de, 114.
 Padellas, Tercsa, 117.
 Pader, Bonaventura, 259.
 Paderon, Bonaventura, 128.
 Padró i Argullol, Francesc, 274, 277.
 Padró i Argullol, Joan, 277.
 Padró, Ramón, 263.
 Padró i Serrals, Ramon de. Abat, 274, 275.
Pàdua, 118.
 Paguera i de Sala, Francesc, 274.
Palacios, Los, Monestir de 105, 122.
Palatium Rodgarium, 328.
 Palau, Arnau de. Abat, 132.
 Palau, Arnau de. Abat, 292.
 Palau, Pere de, 332.
 Palestina, Anna, Maria, 225.
 Palmerola, Jeroni, 117.
Pamplona, 199, 210.
Pamplona, Diòcesi de, 187, 188.
Pardo, El, 169, 173, 174, 175, 180.
Parantaniacum, 330.
París, 26, 27, 28, 210.
 Parrella, Joaquim de, 277, 282, 284, 285.
 Parrella, Miquel de. Abat, 292.
 Parrella, Rafel de. Abat, 289-294 passim.
 Pasqual, P., 14.
 Pasqual i de Pons, Eudald, 286.
 Pasqual i de Regàs, Manuel, 272.
 Pasqual i de Regàs, Narcís, 273.
 Pastor i Descallar, Francesc, Abat, 122, 263, 265, 267, 268, 270.
 Pastor, Joan Bpt., 212-217, passim 220.
 Pau, St., 70, 71, 72, 74, 75.
 Pau, IV. Papa, 163.
 Pau V. Papa, 193.
 Paz i de Solà, Francesc, 273.
 Pedroló i de Castellví Dídac de, 275.
Pedrosas, Las, 180.
 Peiresc, 26, 27, 38, 47.
 Pellicer, Josep, 134.
 Pequera, Josepa Beneta, 124.
Pera, 328.
 Peralta, Anna Maria de, 112.
 Peralta, Joana Antònia de, 109.
 Peralta, Magdalena de, 113.
 Pere, Sant, 43.
 Pere. Abat, 36, 37, 38.
 Pere. Rei d'Aragó, 39, 40.
 Pere Gibert, Joan de, 336.
 Perellada, Felip, 111.
 Pérez, 155, 156, 158, 159, 162.
 Pérez, Joana, 110.
 Pérez, Pau, 119.
 Pérez de Artieda, Joan, 166, 167.
 Pérez de Nueros, Joan, 172.
 Pérez de Rua, Antoni, 152, 221, 225, 226.
 Perna, Joan, 109.
Perpinyà, 46, 260.
Perpinyà, Diòcesi de, 257, 270.
 Perramon i de Llauder, Narcís, 290.
 Pertz, 23—62 passim.
 Pi, Josep, 108, 112, 258, 325.
 Picado, Linus, Abat, 293.
 Picalquers, Guillem de, 335.
 Pignatelli, Catarina, 111.
 Pignatelli, Elisabet, 110.
 Pignatelli, Gertrudis, 110.
 Pi Joan, 23, 33, 34, 47, 48, 49, 50, 78, 95.
Pino, 328.
 Pinyana, Fèlix. Abat, 112.
 Pioca, Oròsia, 108.
 Pipí, 35, 53.
Pirineus, 12, 236.
 Pius V, Sant. Papa, 185, 186.
 Pla i Guàrdia, Ignasi, 282.
 Pla, Pere, 129.
 Plana i de Natota, Joaquim de, 285.
 Planas i Circuns, Josep, 268.
 Plandiura i Jutge, Josep, 291.
 Planella, Guiomar, 111.
 Planella i Cruïlles, Antoni de. Abat, 114, 261-265.
 Planella i Teixidor, Jaume, 270.
 Plini, 56.
 Pócimo, Josep, 124.
 Poderós, Pere de. Abat, 115.
 Pol, Teresa, 102.
 Polo, Lluís, 187, 188.
 Ponç. Abat, 132.
 Pons, Joan, 123.
 Pons i de Cacosta, Susanna, 114.
 Pons i Furell, Francesc Bernat de. Abat, 108, 254, 257-261.
 Pons i Pérez de Aguirre, Matics de, 127, 251, 270.
 Pont, Isidre, 109.
 Pont, Joan, 120.
 Pontey, Jaume, 336, 337.
Pontus, 328.
 Portell, Francesc, 269.
 Portell i de Font, Antoni de. Abat, 121,

- Portella i de Montagut, Francesc Xavier de Abat, 290, 291, 293.
 Portocarrero, Lluís Manuel. Cardenal, 237, 239, 240.
Portugal, 150, 163, 187, 194.
 Porxas, Josep, 107.
 Potau, Josep, 108, 259.
 Pothast, 137, 138, 140.
 Poyo, Josepa, 114.
 Prat, Pere de, 336.
 Prat i de Moret, Faust de. Abat, 280, 290, 291, 294.
 Prats, Emmanuel, 129.
 Prats, Gaietà, 113.
Prats de Llusanès, 292.
Prats de Molló, 257.
 Prats i de Batlle, Maria Anna, 129.
 Prats i Gener, Manuel, 266.
 Prim i Bahy, Antoni, 274.
 Prixana, Pere, 331, 332.
 Prixana, Guillem, 331, 332.
 Proteri, 56.
Provença, 26, 28, 38, 41, 42, 43, 45, 60, 61.
Puebla de Alcozer, 211.
 Puig, Esteve, 114.
 Puig, Jaume, 124.
Puigcerdà, 278, 279, 280.
 Puigdesalit, Carles, 113.
 Puig de Salit, Pons, 107.
 Puigdoura, Josep. Abat, 119, 250, 265, 266, 267, 268.
 Puigdoura, Josep. Pvre., 251, 263.
 Puigdoura i Planell, Jaume, 268.
 Puig i Beranguer, Francesc, 280.
 Puig i Ros, Joaquim, 285.
 Puig i Ros, Josep, 285.
 Puigmoltó, Pere de, 336.
 Puig Perdinàs, Berenguer de, 145.
 Puig Perdinàs, Bernat de, 134.
 Puiol i Clement, Joan, 109.
 Puiçtra, Jaume, 115.
 Pujades, Jeroni de, 109.
 Pujol, Bernat, 217.
 Pujol, Domènec, 120.
 Pujol, Pere de, 336.

Quentin, Dom H., 71, 77.
 Queralt i de Reart, Gaspar de. Abat, 273, 275, 276, 279.
 Quintana, Antoni, 119.
 Quirós, 152.
 Quirós, Bernat de, 218.

Rodolf. Abat, 36.
 Rodolf. Bisbe, 328.
 Ramiro i Tejado, 133.
 Ramon. Abat, 63, 134.
 Ramon, Comte de Barcelona, 35, 36, 37, 53, 63.
 Ramon. Comte de Sant Gil, 39.
 Ramon, Pere, 60.
 Ramon Berenguer. Comte, 63.
 Ramon Borràs, Guillem, 266.
 Ramon de Berga, 59.
 Ramon, Guillem, 337.
 Ramon i Magarola, Miquel de, 265.
 Rapan, Anna Oròsia, 108.
 Rasct, Jeroni, 108.
 Raurell, 280.
 Raurell, Joan 113.
 Rausi, Joan, 119.
 Ravizza, 126.
 Ravizza i de Montaner, Antoni. Abat, 268, 277, 278, 280, 281.
 Razet, Narcisa, 113.
 Reart, Josep, 108.
 Rebillà, Josep, 107.
 RECUEIL DES HISTORIENS DES GAULES ET DE LA FRANCE, 14, 27, 28, 48.
 Reffets, Gaspar, 300.
 Regàs, Manuel de, 283.
 REGISTRO DE LAS CARTAS REALES PERTENECIENTES AL MONASTERIO DE SAN JUAN DE LA PEÑA, 146.
 REGLA DE SANT BENET, 12, 14, 137-140, 143, 144, 243, 247, 248, 259.
 REG. PONT. ROM, 137.
Regurello, 328.
Reims, 330.
 Requesens, Gaspar de, 288.
Reus, 289.
 Revela, R. de, 333.
 REVUE BÉNÉDICTINE, 131, 135, 136.
 Rextor, Joan, 334 335.
 Rey, Benet del, 121.
 Rey, Felip del, 105.
Ribagorça, 228.
 Ribalta, 270.
Ribas, 329.
 Ribas, P., 14.
 Ribas, P. Benet, 57.
 Ribera, Simón, 117.
 Ribes, Berenguer de, 336, 337.
 Ribot i de Morató, Bru, 290.
 Ribot i Font, Ignasi, 284.
 Ricard. Abat, 36, 37, 65.
 Ricard. Comte, 41.
 Ricard, Rei d'Anglaterra, 39.
 Riera, Dom Jordi M.^a, 241.
 Rifalda, Teresa, 112.
 Riga, Domènec la, 108.
Ripoll, 276, 277.

- Ripoll, Nullius Didcesi de*, 286.
Rius i Falguera, Francesc de. Abat. 262, 271.
Robles, Fra Joan, 155.
Roca, Jeroni, 123.
Rocabertí, Benet de. Abat, 106, 259.
Rocabruna, Bonaventura de, 118.
Rocabruna i Taberner, Melcior de. Abat, 282, 287, 289, 291, 293.
Rocafiguera, Antoni de, 289.
Rocafort, 45.
Roca Martina, 41.
Rochalaura, Amalví de. Abat, 44.
Roda, 289.
Roda, Jeroni, 115.
Roher, Roc, 129.
Roig i de Malla, Joan, 263.
Roma, 12, 27, 29, 39, 43, 131, 135, 150, 151, 152, 155, 156, 161, 163, 165, 168, 169, 170, 172, 174, 179, 180, 181, 182, 184, 188-191, 194, 197, 209, 218, 221, 224, 225, 226, 233, 235, 242, 252.
Rometa, 46.
Romeu, Jordi, 107.
Romeu, Pere, 127.
Romenyà, Francesc, 113.
Roncal, 224.
Roncelí, 39, 40.
Ros, Nicolau, 120, 252, 260.
Ros i Badas, Lluís de, 288.
Ros de Góngora, Amador, 164.
Roses, 227.
Roses, Port de, 228.
Roselló, 15, 117.
Rota, Francesc, 104.
ROTA, TRIBUNAL DE LA, 195.
Rovira, Jacint, 117.
Rovira, Josep, 291.
Rovira, Francesc de, 262, 274.
Rovira i de Regàs, Gaspar de, 286.
Rovira i Saló, Francesc, 113.
Royo, Josep, 237.
Rubió, Anselm de. Abat, 278.
Ruesta, Monestir de, 115, 189, 198.
Rull, Josep, 212-219.
Rumeu i Madolell, Maria, 117.
- S**
Sabadí, Josep, 113.
Sabater, Bernat de, 121.
Sabater i Argullol, Miquel, 288.
Sabater i d'Oriol, Benet de, 126.
SAGRADA CONGREGACIÓ DE BISBES I REGULARS, 251.
Sagní i Terradellas, Josep, 282.
Saint-Maur, Benedictins de, 14, 27, 61.
Sala, Gaspar de. Abat, 323.
Sala, Josep, 112.
Sala i Bach, Carles, 291.
Sala i de Movilla, Ramon Maurici, 272.
Sala i Mitja, Josep, 263.
Saladí, 39.
Saldoni, Joan, 121.
Salers, Benet, 106.
Saleta, Francesc, 126.
Salinas, Maria Teresa, 116.
Saló, Jaume, 103.
Saló, Joan, 107.
Salomó, Bisbe, 63.
Salomó, Pere. Abat, 37.
Salomó, Puig de, 327.
Salsellas, 328.
Saltells, Arnau de, 332, 334.
Saltells, Ponç de, 336.
Salvado, Joan Pau, 117.
Salvador, Fèlix de, 117.
Salvador, Josep de, 125.
Salvador i Morgades, Pau, 272.
Salvatierra, Monestir de, 108, 116, 156, 160, 161, 162, 164.
Salla i de Tarau, Gaspar de. Abat, 273, 283, 286, 287, 288.
Salla i de Tarau, Joaquim de, 277.
Sallès, Joan, 124.
San Lorenzo el Real, 172, 178, 182, 183, 185-188, passim.
Sant Pau, Josep, 127.
Sanahuja, Pere de, 336, 337.
Sanç Capdevila. Pvre., 132.
Sanch i Guinart, Narcís, 291.
Sanchez, Maria, 114.
Sancho. Rei, 35, 40, 54.
Sancllemente, Josep Ignasi, 124.
Saviliare, 328.
Sanjoan i Planellas, Teresa de, 125.
Sans, 189.
Sans i de Miquel, Maria Magdalena, 120.
Sans i de Miquel, Teresa, 127.
Sans i Ros, Josep, 271.
Sant Aciscle, Església de, 328.
Sant Andreu de Pruit, Església de, 293.
Sant Aniol de Finestras, 285.
Sant Antoni, Monestir de, 309, 313, 315, 316, 318, 320.
Sant Bartomeu Sasgorgas, 289.
Sant Benet de Bages, Monestir de, 134, 141, 145, 242, 297-321 passim.
Sant Benet de Valladolid, Monestir de, 245.
Sant Boi de Llussanès, 278, 280, 293.
Sant Cugat del Vallès, 267.
Sant Cugat del Vallès, Monestir de, 105-130 passim, 132, 137, 141, 249, 254; 257-272 passim, 298-323 passim, 331-337 passim.

- Sant Daniel de Girona, Monestir de*, 102-130 passim, 298-321 passim.
- Sant Esteve de Banyoles, Monestir de*, 102-130 passim, 134, 145, 250, 261-290 passim, 292, 298-321 passim.
- Sant Esteve de Bas*, 281.
- Sant Esteve de Guàlbes*, 238.
- Sant Esteve de Palau*, 338.
- Sant Esteve de Vilademi*, 285.
- Sant Feliu de Guixols, Monestir de*, 298-310 passim.
- Sant Feliu de Pallarols*, 280, 283, 291.
- Sant Feliu de Torelló*, 284.
- Sant Hilari*, 278.
- Sant Hipòlit de Voltregà*, 287.
- Sant Jaume de Calahons, Monestir de*, 122.
- Sant Joan de les Abadesses*, 280.
- Sant Joan de les Abadesses, Monestir de*, 32, 36, 37, 294.
- Sant Joan de la Penya, Monestir de*, 15, 99-130 passim 146-240 passim, 320.
- Sant Joan i Planella, Baptista de*, 261.
- Sant Joan i de Planella, Josep*, 263.
- Sant Julià de Llers*, 290, 291.
- Sant Juste, Monestir de*, 107, 117, 127.
- Sant Llei*, Arnau de, 338.
- Sant Llei*, Bernat de, 338.
- Sant Llorenç*, Girald de, 332, 334.
- Sant Llorenç, riu de*, 327.
- Sant Llorenç de Bagà, Monestir de*, 105, 194, 196, 197, 257, 259, 264, 271, 297, 300-321 passim.
- Sant Llorenç de Dosmunts*, 288, 293.
- Sant Llorenç de la Muga*, 290.
- Sant Llorenç del Mont, Monestir de*, 243, 271, 298-321 passim.
- Sant Llorenç de la Portella, Monestir de*, 317.
- Sant Marçal de Montseny, Monestir de*, 338.
- Sant Martí*, Pere de, 331.
- Sant Martí del Canigó, Monestir de*, 59, 100, 105.
- Sant Martí de Capellades*, 278.
- Sant Miquel de Cruïlles, Monestir de*, 108, 258.
- Sant Miquel de Cuixà, Monestir de*, 104, 106, 122.
- Sant Martí de Provensals*, 294.
- Sant Pau del Camp, Monestir de*, 97, 103, 104, 107, 134, 141, 145, 241-320 passim.
- Sant Pere de Besalú, Monestir de*, 102-130 passim 141, 250, 258-321 passim.
- Sant Pere de Camprodon, Monestir de*, 103-130 passim, 258-262 passim, 269, 272, 273, 277, 292.
- Sant Pere de Galligans, Monestir de*, 103-130 passim, 258-269 passim, 276-321 passim.
- Sant Pere de Figueres*, 271.
- Sant Pere de Montgrony*, 269.
- Sant Pere de Octavià, Parròquia de*, 332, 334.
- Sant Pere de la Portella, Monestir de*, 104-130 passim, 263-273 passim, 291-321 passim.
- Sant Pere de les Puel·les, Monestir de*, 102-130 passim, 298-321 passim.
- Sant Pere d'Ossa, Monestir de*, 321.
- Sant Pere de Roda, Monestir de*, 102-130 passim, 132, 134, 137, 141, 145, 257, 258, 265-321 passim.
- Sant Ponç, Monestir de*, 194, 196, 197.
- Sant Privat de Bas*, 275, 283.
- Sant Quich*, 113.
- Sant Quirse de Colera, Monestir de*, 298-321 passim.
- Sant Sadurní de Garrigolas*, 293.
- Sant Sadurní de Tabèrnoles, Monestir de*, 298, 299, 300, 303, 305, 309, 312, 317, 318, 320.
- Sant Salvador de Breda, Monestir de*, 102-130 passim, 134, 141, 257, 261, 263, 264, 269-321 passim.
- Sant Salvador de Leire, Monestir de*, 132, 137, 141.
- Sant Salvador de Toló*, 277.
- Sant Salvador de la Vadella, Monestir de*, 104, 116, 280.
- Sant Tiberi d'Agde, Monestir de*, 137.
- Sant Vicens, Església de*, 328.
- Sant Victor de Marsella, Monestir de*, 23-69 passim.
- Sant Victorià, Monestir de*, 15, 103, 107, 108, 171, 174, 182, 186.
- Santa Cecília de Molló*, 268.
- Santa Cecília de Montserrat, Monestir de*, 297-320 passim.
- Santa Clara, Monestir de*, 102-130 passim, 309-320 passim.
- Santa Coloma de Farnés*, 266.
- Santa Coloma de Marató*, 270.
- Santa Creu de Jaca, Monestir de*, 15, 103-130 passim, 146, 165.
- Santa Creu i d'Areny, Isidre. Abat*, 294.
- Santa Eulàlia de Berga*, 280.
- Santa Eulàlia de Riuprimer*, 291, 294.
- Santa Magdalena de Lumbier, Monestir de*, 15, 102-130 passim.
- Santa Maria d'Amer, Monestir de*, 102-130 passim, 132, 137, 141, 250, 265, 270-321 passim.
- Santa Maria de Balsareny*, 281.
- Santa Maria de Bell-lloc, Monestir de*,

- 132, 137, 141.
Santa Maria de Cervià, Monestir de, 123.
Santa Maria de Corcó, 292.
Santa Maria de Gerri, Monestir de, 103, 105, 106, 108, 275, 277, 278, 281, 287, 289, 292, 323, 324, 325.
Santa Maria de Graus, Monestir de, 107, 108, 113, 119, 313.
Santa Maria de Montserrat, Monestir de, 13, 16, 17, 19, 76, 97, 134, 138, 145, 241, 242, 245, 298, 299, 301, 303, 326, 328.
Santa Maria de la O., Monestir de, 104, 105, 107, 155, 276.
Santa Maria de Ridaura, 271.
Santa Maria de Ripoll, Monestir de, 23-79 passim, 95, 102-131 passim, 134, 141, 263, 286-321 passim, 326, 327.
Santa Maria de Roses, Monestir de, 102, 251, 257, 258, 264, 267, 273, 275, 276, 279, 280, 298-321 passim.
Santa Maria de Sagaró, 289.
Santa Maria de Serrateix, Monestir de, 104, 105, 257, 280, 283, 284, 297-325 passim.
Santa Maria del Coral, Capella de, 324.
Santa Maria Major de Roma, 251.
Santa Oliva, 331, 332, 333.
Santa Pau, 285.
 SANTA SEU APOSTÓLICA, 250, 251.
 Santacreu, Pau, 115.
 Santjoan i de Planella, Joan Baptista, 130.
 Sanyes, Francesc, 120.
 Sanyes, Joan de, 121.
 Sanz, Josepa, 130.
Saragossa, 37, 164, 167, 169, 193, 201, 202, 207, 208, 219, 229, 236, 240.
 Sarassa, Bernarda de, 129.
 Sarassa, Pere, 116.
 Sarassa, Tomàs Plàcid. Abat, 118.
 Sarrià, Marquès de, 163.
Sasgorgas, 286.
 Sàstago, Comte de, 183.
 Sastra, Maria Ramona de, 129.
 Sastre, Maria Francesca, 127.
 Sastre i Prats, Josep, 104.
 Saval, Berenguer, 335.
Savoia, 46.
 Sayala, Jordi, 221.
 Sayol i Quarteroni, Eulàlia, 115.
Scharit, 328.
 SCRIPTORIUM DE SANT VÍCTOR DE MARSELLA, 50.
 SCRIPTORIUM DE RIPOLL, 23, 49, 50, 51, 56, 57, 66, 68, 75, 77, 78, 79.
 Selano, Montserrat de, 335.
Selva, 257.
 Sema. Rei, 35, 53.
 Seniofred. Abat, 62, 76, 326.
 Senispleda i de Tord, Gaspar de, 118, 265, 266.
 Senjust, Ignasi de, 106.
 Senjust i de Pagès, Galdric de, 122, 268.
Sentis, 166, 167, 168, 178.
 Sera, Clariana de, 159, 160, 162, 164.
 Sera, Claveria de, 160.
 Serra, Joan, 336.
 Serra i de Portell, Francesc de. Abat, 128, 265, 269, 271, 272.
Serrablo, 220.
 Serralta i Guiu, Ramon de, 294.
 Serrapí, Joan, 107.
 Scriano, Pere de, 332, 334.
 Sessa, Duc de, 187, 188.
 Seva, Guillem de, 336.
 Severiac, Deodat de, 38.
Sevilla, 42.
Sevilla, Diòcesi de, 273.
Sicilia, 42, 45.
Sicilias dos, 159, 173, 175, 187, 194.
Silos, Monestir de, 99.
 Silverius Coelius, Papa, 30.
Sillas, Monestir de, 119.
 Simó. Comte, 40.
 Simó. Rei, 43.
 Simon, Salvi, 130.
 Siscar i de Rocabruna, Marià de, 281.
Sisquella, 261.
 Sixte IV. Papa, 303.
 Sixte V. Papa, 164.
 Solanell, Antoni de. Abat, 118, 265, 266.
 Solanell i de Foix, Climent de, 110.
 Solano, Pau, 109.
 Solayo, Jordi, 224.
 Soler, Andreu de, 336, 337.
 Soler, Antònia, 125.
 Soler, Feliu, 303.
 Soler, Francesc, 106.
 Soler, Ignasi, 111, 264.
 Soler, Joan. Abat, 116, 258, 263.
 Soler, Josep de, 120.
 Soler i Sabater, Rafel, 126, 264.
Solsona, 262, 285, 286.
Solsona, Diòcesi de, 257-261, 264, 268, 269, 271, 272, 274, 275, 280, 281, 287, 289, 290.
 Solsona, Francesc. Pvre., 129.
 Sopena, 167, 169, 178, 186.
Sora, 167, 169.
 Soro, Simó, 238.
 Sorrosal, Pere Antoni, 128.
 Soteras, Pasqual, 123.
Spata, 327.
 SPICILEGIUM, 61.

- SPICILEGIUM SIVE COLLECTIO VETERUM ALI-
 QUOT SCRIPTORUM, 133.
 Spinosa, Cristòfor, 314.
 Spyteguía, Maria Beneta, 108.
Stamarit, 327.
 Stephanus, 46.
Stivula, 327.
Subiaco, Monestir de, 137, 138, 142.
 Sunyer, Comte, 62.
 Sunyer, Gaspar de, 121.
- T**aberner i de Ardena, Laura, 119.
Talayero, 170, 178.
Tamarit, 184.
 Tamarit, Marquès de, 225, 227, 228, 229,
 231, 233, 240.
 Taquí, Manuel, 104.
 Taro, Josep de, 123.
Tarraconense, Provincia, 132, 137.
Tarragona, 131, 132, 137, 141, 196, 197.
Tarragona, Diòcesi de, 280, 289.
Tarrassa, 273, 331.
 Tassa, Joan de, 150.
 Taurisano, Duc de, 151, 189, 190, 193,
 194, 196.
Tauste Luna Erla, 180.
 Taverner i Ardena, Felin de. Abat, 120.
 Teixidor, Josep, 258.
Tenrarios, 327.
 Teobald, Rei de Navarra, 41.
 Teodosi, el Gran, 34.
 Teodosi, el Jove, 34.
 Terradellas, Ignàsia de, 124.
 Terradellas, Gabriel, 111.
Terradelles, 260.
Tesalònica, 234, 236.
 Teucus Magnus, 46.
Tezer, 327.
 Timoteu, Sant, 72, 74.
Tiro, 39, 216, 222.
 Tobella, Dom Antoni M.^a, 131.
Toledo, 203, 209.
Toledo, Diòcesi de, 258, 272.
Tolosa, 40, 42.
 Tolsa, Abdon, 115.
 Tomàs, Sant, 147.
 Tor, Joan, 130.
 Tord, Cristòfor de, 280.
 Tord i de Crel, Lluís de, 294.
 Tord i Granollachs, Antoni de, 259.
 Tord i Granollachs, Josep, 260.
 Tord i de Morer, Joan, 269.
 Tord i de Ossorno, Tomàs de, 280.
 Tord i de Padró, Josep de, 284.
Torelló, 277, 292.
 Torner, Perc, 106.
 Torramocha, Josep de, 123.
- Torras, Francesc, 114.
 Torre, Joan de la, 240.
 Torre, Josep de la, 230.
Torre de Essera, Monestir de, 122.
 Torrejón, Joana, 118.
 Torrejón, Teresa, 125.
 Torres, Josep de, 203.
 Torró, Comte de, 220.
Torroella de Montgri, 276.
 Tort, Antoni de, 120.
 Tort, Bernat de, 132.
 Tort, Josep, 122.
Tortosa, 37.
 Tortosa, Francesc, 336, 337.
Totana, 207.
Toulon, 38.
Tours, 50.
 Tovar, Jordi de, 199.
 Tragurà, Jaspert de, 336, 337.
Transvadoni, 328.
 Trellas, Pere de. Abat, 273, 277, 278, 279.
 Trelles i Alba, Miquel de, 270.
Tremp, 260.
Treviso, 137.
 Tria, Joan, 336, 337.
Trinità della Cava, Monestir de, 77.
 Trobat, Josep de. Abat, 110.
 Trobat i de Bahy, Joaquim, 293.
 Trullet, Francesc, 324.
 Tumanal, Benet Ignasi, 106.
 Tura i de Falgàs, Baltasar, 285.
 Turello, Bernat de, 332, 334.
 Turricella, Arnau de, 334.
- U**billà i Medina, Antoni d', 217, 223.
 Ullastres, Jaume, 111.
 Umbert, Bn. d', 332, 334.
 Umbert, Guillem d', 335.
 Urbà II. Papa, 36.
Urgell, 267, 275, 292.
Urgell. Comtat d', 329.
Urgell. Diòcesi d', 258, 259, 260, 267, 272,
 273, 277-281 passim, 321.
 Urgell, Pere d', 332, 334.
 Urgellès, 156, 159, 160, 162, 164.
 Urís, Josepa d', 111.
Uristidano, 328.
 Urries, H., 154.
 Urtusaustegui, Bernat d'. Abat, 275.
 Utrolis, Joan, 314.
 Uviarra, Teresa d', 121.
Uzo, Castell d', 331.
- V**al de Onsellà, 189.
 Valdés, Melcior, Ramon. Abat, 128.

- València*, 15, 41, 185, 293.
 Valentia, Josep, 120.
 Valentinià. El Jove, 34.
 Valero, 214-222 passim.
Vales, 328.
Valladolida, 136, 154, 155, 163, 164, 166, 189, 190, 191, 192.
 Vallespir, Agustí, 104.
 Vall-laura, Lluís, 271.
 Vall-llobera i Llach, Josep, 290.
Valls, 289.
 Valls, Francesc, 261.
 Valls, Leonard, 111.
 Valls, Segimon de. Abat, 128.
 Valls i Freixa, Francesc de, 112.
 Valls i Sarrat, Josep, 275.
 Vallseca, Bernat de, 335, 336.
 Vandone, Francesc, 124.
 Vaquer, Josep, 119.
Vaticà, 77, 78.
 Vega, Joan, 117.
 Vega, Josepa de, 126.
 Vega, Teresa de, 112.
 Vega i Rovira, Manuel de, 112, 259.
Vertolano, 329.
 Verder i Grau, Ramir de, 262.
 Vergés, Miquel, 115.
Vergós, 261.
 Verthamon i de Carreras, Manuel, 275.
 Verthamon i Carreras, Pelegrí, 274
 Viader, Emmanuel, 128.
 VIAGE LITERARIO, 53, 54, 63, 64, 132, 323, 335.
 Vicente, Pere, 120.
Vich. Diòcesi de, 141, 261, 269-289 passim.
Vico, 200, 201.
 Victori, 56.
 Vidal, Antoni, 108.
 Vidal, Rafel, 268.
 Vidal i Nin, Jeroni de, 116.
 Vidós, Anna Maria, 105.
 Vidós, Polònia, 115.
Viena, 131, 215.
 Vila, Joan, 123.
 Vila, P., 14.
Vilablareix, 292.
 Vilacampa, Maria, 103.
 Viladecans i Ferrer, Josep, 280.
Vilademat, 312.
 Vilademat, Baltasar, 116, 257.
Vilafranca del Penadès, 284, 288, 335, 336.
 Vilalba, Antoni de, 298.
 Vilallonga, Maria Josepa de, 114.
 Vilallonga i de Manresa, Ignasi de, 280, 285, 287.
 Vilamala, Josep de, 117.
 Vilaplana i de Gros, Felip de, 121, 270.
 Vilaplana, Fèlix de. Abat, 121, 262, 270.
 Vilar, Eulàlia de. Abadessa, 113.
 Vilar i de Bòria, Jaume de, 293.
 Vilar i Vila, Joan, 284.
 Vilarrosa i Migjavana, Josep, 251, 273.
Vilarzellum 327.
 Vilàs i Bach, Antoni, 293.
 Vilas i Puig, Benet, 288.
 Vilaseca, Bernat, 195.
 Vilaseca, Maria, 117.
 Vilossa, Rafel de, 208, 209, 210, 211.
 Vilossa i de Gayolà, Lloç de. Abat, 273, 283, 285.
 Villacampa, Pere de, 202-223 passim.
 Villada, G., 141.
 Vallalba, Marquès de, 204-227 passim.
 Villalpaudo, Baltasar, 233, 238, 240.
 Villalva i Fiviller, Ignasi de, 271.
 Villanueva, Agustí, 187, 189, 191, 192.
 Villanueva, Francesc, 202.
 Villanueva, Jaume, 14, 53, 57, 59, 61, 62, 63, 65, 132, 134, 323, 324, 325, 336.
 Villanueva, Jeroni, 202-223 passim.
 Villanueva, Josep de, 221, 225, 227-240 passim.
 Villanueva, Pere de, 200, 201, 202.
 Villaró, Antoni, 121.
 Villaró i Serra, Antoni, 264.
 Vilaseca, Bernat, 194.
Vineolas, 328.
 Vinyals i de Guinart, Francesc de, 290.
 Viñas i Escarrer, Pere de, 267.
 Viola i de Domènech, Joan, 283.
 Viosa, Josep, 108.
 Virdrier, Ramir, 119.
 Visalonga, Vicens, 122.
 VITA BEATI BRANDANI, 131.
 VITA ET MIRACULA SANCTI FRANCISCI, AUCTORE THOMA DE CELANO, 131.
 Vital, Arnau, 331.
 Vitrolis, Josep de, 46.
 Vivet i Palol, Joan de, 262.
 Vives Salvador, 109.
 Vives i Vives, Joan de, 127.
 Vives i Ximenez, Narcís, 130.
 Wifred. Abat, 35.
 Wifred. Comte, 62.
 Xammar (...), 104.
 Xammar, Francesc de, 109.
 Xammar i de Copons, Gaietà de, 274.

Ximenez, Paula, 111.
Ximenez, Susanna, 112.
Xironza, Pascal, 123.
Xulvé, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214.

Yepes, P., 14, 132, 136.
Ysarn. Abat, 36.
Ysarn, Bernat, 332, 333.
Ysarn, P., 333.

Yvoi. Ducat de, 46.

Zabalza, Jeroni de, 120.
Zabalza, Maria Teresa de, 118.
Zafont i Ferrer, Ignasi de, 288.
Zillas, *Monestir de*, 123.
Zúñiga, Joan de, 150, 168, 170, 172, 173,
Zúñiga i de Ribera, Ferran de. Abat,
126.
Zúpide Aponte, Antoni de, 210.

TAULA DE MATÈRIES

INTRODUCCIÓ, pp. 11-19.

ESTUDIS

DOM ANSELM M.ª ALBAREDA — *Els Manuscrits de la Biblioteca Vaticana Reg. Lat. 123, Vat. Lat. 5730 i el Scriptorium de Santa Maria de Ripoll.*

PROEMI p. 23.

I. EL REGINENSIS LATINUS 123. — Descripció, p. 24. — Les notes històriques, pp. 25-33. — Text de les notes històriques, pp. 34-46. — Les miniatures, pp. 47-48. — El Reg. Lat. 123 s'escrigué i miniat a Ripoll?, pp. 48-69.

II. EL MANUSCRIT VATICANUS LATINUS 5730. — Descripció, pp. 70-71. — Les miniatures, 71-75. — El Vat. Lat. 5730 fou escrit i miniat a Ripoll?, pp. 75-79.

DOM REINALD M.ª BOZZO — *Obituari de la Congregació Benedictina Claustral des de l'any 1672-1749.*

PROEMI, pp. 97-101.

TRANSCRIPCIÓ, pp. 102-130.

DOM ANTONI M.ª TOBELLA — *Dues Actes Capitulars dels anys 1227 i 1229.*

PROEMI, pp. 131-136.

TRANSCRIPCIÓ, pp. 137-145.

DOM RAMIR AUGÉ — *Lletres reials referents al Monestir de St. Joan de la Penya.*

PROEMI, pp. 146-153.

TRANSCRIPCIÓ, pp. 154-240.

I. De Carles I al Virrei d'Aragó sobre jurisdicció criminal usurpada al monestir, p. 154. — II. El Príncep Felip mana als monjos rebre a Fra Joan Ròbles com a Vicari General i Prior, p. 155. — III. El Príncep Felip ordena al Prior i Monjos atorgar poders a Diego Hurtado de Mendoza, Ambaixador a Roma, per la solució del conflicte d'Abats, etc., pp. 155-156. — IV. El Príncep Felip fixa a l'Abat Pérez de Oliván la pensió d'En Pere Labès i manera de passar-la-li, pp. 157-158. — V. El Príncep suplica al Papa Juli III que siguin respectats els estatuts del monestir relatius a la col·lació de beneficis i altres càrrecs, pp. 158-159. — VI. El Príncep Felip mana a Jeroni de Moncayo que desisteixi de ses pretensions al benefici de la sagristia del monestir, p. 159. — VII. El Príncep Felip mana a Hernando de Montosa que desisteixi de ses pretensions al Priorat de Luesia, pp. 159-160. — VIII. El Príncep Felip mana a Damià Castillo que desisteixi de ses pretensions al Priorat de Salvatierra, p. 160. — IX. El Príncep Felip ordena a Joan Manrique de Lara, Ambaixador a Roma, que procuri del Papa l'anul·lació de la col·lació de beneficis per ell feta, etc., pp. 161-162. — X. La Princesa Governadora, Joana d'Àustria, sol·licita de Pau IV la nova ratificació dels estatuts del monestir relatius a la provisió de beneficis, p. 163. — XI. La Princesa Governadora, Joana d'Àustria, mana a l'Ambaixador a Roma, que treballi per tal que siguin observats els estatuts del monestir per la col·lació de beneficis, pp. 163-164. — XII. La Princesa Governadora mana a l'Abat Pérez de Oliván que despengui, en la fàbrica del monestir, la suma que li fou imposada a la seva elecció, pp. 165-166. — XIII. El Rei Felip II demana al Governador d'Aragó informes sobre la manera d'aplicar els fruits de l'Abadia vacant, p. 166. — XIV. El Rei Felip II recomana als monjos que afavoreixin i ajudin a Joan Pérez de Artieda, subdelegat del Nunci, en el referent a sa missió, pp. 166-167. — XV. El Rei Felip II fa saber als monjos que tindrà presents llurs informes sobre l'erecció dels Bisbats de Jaca i Barbastro, p. 167. — XVI. El Rei Felip II mana a D. Joan de Zúñiga, Ambaixador a Roma, que gestioni la revocació de la col·lació del Priorat de Luesia feta pel Papa a favor d'un dels seus familiars, etc., pp. 168-169. — XVII. El Vicecanceller d'Aragó anuncia a Joan Fener el seu nomenament d'Abat del monestir, p. 169. — XVIII. El Rei Felip II ordena a Joan de Zúñiga, Ambaixador a Roma, que, en son nom, faci al Papa la presentació de Fra Fener, per Abat del monestir, p. 170. — XIX. El Rei Felip II mana a D. Joan de Zúñiga, Ambaixador a Roma, que gestioni a favor de l'Abat Fener, la rebaixa de la taxa de les butlles de nòmina abacial, pp. 170-171. — XX. El Rei Felip II demana informes al Virrei d'Aragó sobre la necessitat de reparar el monestir i quantitat per això requerida, pp. 171-172. — XXI. El Rei Felip II mana a

D. Joan de Zúñiga, Ambaixador a Roma, que gestioni la concessió de butlles assignant 200 ducats de renda sobre els fruits del Priorat de Lárraga, per les reparacions del monestir, pp. 172-173. — XXII. El Rei Felip II suplica al Papa Gregori XIII vulgui condescendir a ço que demana en la de l'Ambaixador (la següent), p. 173. — XXIII. Felip II encarrega al seu Ambaixador a Roma, Joan de Zúñiga, que li obtingui la facultat d'invertir els fruits caiguts del monestir en la reparació del mateix, p. 174. — XXIV. Felip II recomana el seu Ambaixador al Papa per l'assumpte de la lletra precedent, p. 174-175. — XXV. Felip II tramet als comissaris Apostòlics, Carles Muñoz i Joan de Brusca, dues lletres per a l'Abat i per al Bisbe de Jaca, p. 175. — XXVI. Felip II ordena al Bisbe de Jaca, Pere del Frago, retirar la apel·lació contra la sentència del Comissari Apostòlic, p. 176. — XXVII. Felip II demana al Virrei d'Aragó informes sobre la quantitat necessària per la reparació del monestir, pp. 177-178. — XXVIII. Felip II encarrega al Virrei d'Aragó posar pau entre l'Abat i el Bisbe de Jaca, pp. 178-179. — XXIX. Felip II encarrega a Joan de Zúñiga, Ambaixador a Roma, que sol·liciti el permís de prendre dels fruits del monestir per pagar les butlles de l'Abat, p. 179. — XXX. Felip II demana al Comissari Apostòlic, Carles Muñoz, informes secrets sobre la dotació del Bisbat de Jaca, p. 180. — XXXI. Felip II notifica al Virrei d'Aragó la tramesa de la provisió per poder invertir 1500 ducats en la reparació del monestir, p. 181. — XXXII. Felip II demana al Comissari, Carles Muñoz, que procuri els consentiments que manquen a les declaracions d'erecció de Bisbats i Abadies, pp. 181-182. — XXXIII. Felip II mana al seu Ambaixador insistir en la reducció de la taxa de les butlles de l'Abat, p. 182. — XXXIV. Felip II regracia als Presidents de la Congregació Claustral tot el que han fet per la reforma de la mateixa, p. 183. — XXXV. Felip II mana a l'Abat Fener complir les ordres del seu Lloc-tinent d'Aragó, p. 183. — XXXVI. Felip II al seu Ambaixador de Roma, Joan de Zúñiga; acusant-li rebut del Breu per l'aplicació d'algunes rendes dels Bisbats i Abadies d'Aragó, etc., p. 184. — XXXVII. Felip II ordena al Virrei d'Aragó que siguin lliurats altres mil ducats per l'acabament de les reparacions del monestir, pp. 184-185. — XXXVIII. Felip II mana a l'Ambaixador de Roma, Joan Zúñiga, que procuri del Papa la confirmació de totes les supressions i aplicacions fetes per Pius V, pp. 185-186. — XXXIX. Felip II mana al Virrei d'Aragó que s'enllesteixi el plet del monestir amb el lloc d'Acamuer, p. 186. — XL. Felip II al Virrei d'Aragó: li encarrega que faci de manera que el plet es resolgui favorablement pel monestir, pp. 186-187. — XLI. Felip II demana al Papa Climent VIII la revocació de la provisió del Priorat d'Estella per ell feta, p. 187. — XLII. Felip II ordena al Duc de Sessa, Ambaixador a

Roma, que treballi per la revocació de la provisió del Priorat d'Estella feta pel Papa etc., pp. 188-189. — XLIII. Felip II demana al Virrei d'Aragó informes sobre la conveniència de la venda del Honor de Senegue i altres llocs que el monestir fa a Joan Baguer, p. 189. — XLIV. Felip III ordena al seu Ambaixador de Roma, Duc de Taurisano, que faci diligències per tal que el Priorat de Ruesta sigui restituït al monestir, pp. 189-190. — XLV. De Felip III al mateix Ambaixador per tal que les col·lacions dels beneficis del monestir siguin fetes mitjançant lletres testimonials de l'Abat, pp. 190-191. — XLVI. Felip III demana al Virrei d'Aragó informes sobre la conveniència d'una almoïna que el monestir sol·licita per l'acabament d'un edifici, p. 192. — XLVII. El Virrei d'Aragó tramet a Felip III els informes demanats en la precedent, pp. 192-193. — XLVIII. Felip III suplica al Papa Pau V que no permeti es donguin *in commendam* els beneficis i Abadies de la Congregació Claustral, pp. 193-194. — XLIX. Felip III ordena al Duc de Taurisano, Ambaixador a Roma, que urgeixi al Papa el compliment dels estatuts referents als beneficis del Col·legi de Lleida, etc., pp. 194-196. — L. El Secretari del Consell suprem d'Aragó manifesta, en nom del mateix, al Duc de Taurisano les queixes de la Congregació contra Pere Cosida, p. 196. — LI. Del mateix Pere Cosida, Agent del Rei a Roma, exposant-li les queixes de la Congregació contra d'ell, p. 197. — LII. Felip III remet al Virrei d'Aragó l'afer de la venda de l'Honor de Senegue que el monestir fa a Joan Baguer, pp. 197-198. — LIII. Felip III encarrega al Virrei d'Aragó que procuri la renúncia de Pere Garcés al Priorat de Ruesta, etc., p. 198. — LIV. Felip IV demana al Bisbe de Pamplona els *autos* de col·lació del Priorat de Lárrega a favor de Miquel Martín, p. 199. — LV. Felip IV demana rogatives pels successos de la monarquia, pp. 199-200. — LVI. Felip IV encarrega noves rogatives amb motiu de la guerra d'Itàlia, pp. 200-201. — LVII. Felip IV al Mestre Racional d'Aragó: mana-li lliurar al nou Abat la meitat dels fruits i rendes de la vacant, pp. 201-202. — LVIII. Felip IV demana informes al Virrei d'Aragó sobre l'agregació al monestir del Benefici de Latiesas i Priorat de la Raga, p. 202. — LIX. La Reina Governadora Mariana d'Àustria assabenta al Comissari General de la Croada, Antoni de Benavides, de la condonació feta al monestir de la paga del *subsídio y escusado*, suspensió d'Abadiat, pp. 202-203. — LX. La Reina Governadora Mariana d'Àustria participa al monestir la condonació de la paga del *subsídio y escusado* i suspensió d'Abadiat, pp. 203-204. — LXI. Carles II fa saber al monestir la seva presa de possessió del Govern i sol·licita oracions pel seu feliç regnat, pp. 204-205. — LXII. Carles II demana altra vegada oracions per tal que Déu encamini el seu regnat, p. 205. — LXIII. Carles II ordena al Prior de corregir, dintre

la seva jurisdicció, els pecats i abusos per aplacar Déu, p. 206. — LXIV. Carles II ordena processons i rogatives per tal d'aturar la peste declarada a Cartagena, pp. 206-207. — LXV. El President a Corts d'Aragó suplica al Rei que vulgui concedir una pensió de mil ducats, durant 15 anys per la reedificació del monestir, pp. 207-208. — LXVI. Carles II comunica al Prior el seu intent de fer proclamar St. Josep Patró dels seus dominis, p. 208. — LXVII. Carles II relleva al monestir per quatre anys més de la paga del *subsídio y excusado* i provisió de l'Abadiat, pp. 208-209. — LXVIII. Carles II comunica al Comissari de la Croada, Antoni de Benavides, el mateix de la lletra precedent, pp. 209-210. — LXIX. Carles II ordena rogatives amb motiu dels seus desposoris amb Maria Lluïsa d'Orleans, p. 210. — LXX. Carles II encarrega al Prior de publicar dintre la seva jurisdicció la festa de Nra. Sra. del Patrocini, p. 211. — LXXI. Carles II ordena rogatives contra la peste, p. 211. — LXXII. Carles II insisteix sobre el mateix, p. 212. — LXXIII. Carles II mana que es dediqui un dia en sufragis pels difunts, pp. 212-213. — LXXIV. El Protonotari remet al Prior una lletra del Rei, p. 213. — LXXV. Carles II atorga llicència de traslladar-se al nou monestir, pp. 213-214. — LXXVI. Carles II ordena rogatives amb motiu de la guerra dels turcs contra Alemanya, p. 214. — LXXVII. Carles II ordena accions de gràcies per la victòria de l'Emperador contra els turcs, p. 215. — LXXVIII. Carles II demana oracions per la guerra contra França, p. 215. — LXXIX. Carles II sol·licita del monestir socors per la guerra contra França, p. 216. — LXXX. Carles II comunica al Comissari General de la Croada, Antoni de Benavides, la gràcia novament acordada al monestir de condonació de la paga del *subsídio y excusado* durant quatre anys, pp. 216-217. — LXXXI. Carles II ordena es facin novament accions de gràcies per les victòries de l'Emperador contra els turcs, p. 217. — LXXXII. Carles II prorroga al monestir per deu anys la condonació de la paga del *subsídio y excusado* i la suspensió d'Abadiat, p. 218. — LXXXIII. Carles II comunica al seu agent a Roma, Bernat de Quiròs, la pròrroga de la lletra precedent per tal que procuri l'assentiment del Papa a la mateixa, pp. 218-219. — LXXXIV. Del Virrei d'Aragó al Prior del monestir: acusa-li rebut de la seva lletra, p. 219. — LXXXV. Carles II mana al Prior subministrar al seu enviat totes les dates que sol·liciti referents a l'estat de reconstrucció del monestir, p. 220. — LXXXVI. Carles II ordena rogatives amb motiu del terratrèmol de Nàpols, pp. 220-221. — LXXXVII. L'Agent del Rei a Roma, Pérez de Rúa, exposa al canonge Pascal Marton les dificultats d'obtenir l'assentiment del Papa a l'aplicació dels fruits del monestir feta pel Rei, p. 221. — LXXXVIII. Carles II fa a saber a Antoni de Benavides la nova condonació per a deu anys de la paga del *subsídio y excusado* concedida al mo-

nestir, pp. 222-223. — LXXXIX. Carles II dóna al monestir la nova de la mort de sa esposa, i encarrega que es facin sufragis per la seva ànima, p. 223. — XC. El Cardenal Aguirre anuncia al Prior la pròrroga obtinguda de suspensió d'Abadiat per aplicar-ne els fruits a la restauració del monestir, p. 224. — XCI. Carles II demana al monestir socors per la guerra contra França, pp. 224-225. — XCII. Carles II ordena rogatives amb motiu de ses noces amb Ana Maria Palestina, p. 225. — XCIII. L'Agent del Rei a Roma, Pérez de Rúa, agraeix al monestir l'aniversari instituït per la seva ànima, pp. 225-226. — XCIV. Carles II demana rogatives recomanant a Déu l'assumpte de la successió al tron, pp. 226-227. — XCV. Carles II sol·licita del monestir una almoïna per els hospitals del seu exèrcit de Catalunya, p. 227. — XCVI. Carles II demana ajut per socórrer Catalunya contra els francesos, pp. 227-228. — XCVII. El Virrei d'Aragó sol·licita del monestir ajut per la recaptació de diner i reclutament de gent per oposar-se als francesos a Catalunya, pp. 228-229. — XCVIII. Carles II ordena que es resi i celebri missa de la Immaculada, com li ha concedit el Papa, p. 229. — XCIX. Carles II anuncia el traspàs de sa Mare, encarregant ensems sufragis per la seva ànima, p. 230. — C. Carles II sol·licita altra volta socors per la guerra contra França, pp. 230-231. — CI. Carles II anuncia al Comissari de la Croada la condonació que fa al monestir de la paga del *subsídio y excusado*, pp. 231-232. — CII. Carles II comunica al monestir la pròrroga per deu anys de la suspensió d'Abadiat, per tal d'aplicar els fruits a la restauració de la Casa, pp. 232-233. — CIII. Carles II ordena al seu Embaixador de Roma, Comte d'Altimira, de treballar per assolir l'assentiment del Papa a la nova suspensió d'Abadiat, pp. 233-234. — CIV. El Nunci d'Espanya tramet al Bisbe de Jaca una lletra de la Congregació del Concili demanant informes sobre l'estat de comptes del monestir per poder donar l'assentiment a la suspensió d'Abadiat. Lletra reial demanant la suspensió, pp. 234-236. — CV. El Bisbe de Jaca respon al Nunci, mostrant-se favorable a la suspensió, pp. 236-237. — CVI. Carles II recomana al monestir que sigui fidel al govern del Card. Portocarrero, i al successor del tron, pp. 237-238. — CVII. La Reina i Governadors comuniquen al monestir la mort del Rei i demanen sufragis per la seva ànima, pp. 238-239. — CVIII. El Virrei d'Aragó tramet al Prior la lletra precedent i còpia de les clàusules del testament de Carles II, pp. 239-240. — CIX. La Reina Governadora ordena manifestacions de joia per la successió de Felip V al tron, p. 240. — CX. El Virrei d'Aragó comunica al monestir l'acceptació de Felip V, p. 240.

DOM JORDI M.ª RIERA — *Professions monàstiques emeses al monestir de St. Pau del Camp. (1672-1833).*

PROEMI, pp. 241-256.

CATÀLEG-EXTRACTE, pp. 257-294.

MISCEL·LÀNIA DOCUMENTAL

Índex de diversos documents oficials de la Congregació Claustral.

TRANSCRIPCIÓ DE DOM ROBERT GRAU, pp. 297-322.

Decretum pro administratione spolií Abbatis Gerrensis. (1689).

TRANSCRIPCIÓ DE DOM PLÀCID M.ª FELIU, pp. 323-325.

Francesc Bernat de Pons Abat de St. Cugat i President de la Congregació Claustral, decreta l'administració de l'espoli de Miquel Guanter Abat de Santa Maria de Gerri.

L'Emperador Lotari confirma les donacions fetes al Monestir de Sta. Maria de Ripoll. (982).

TRANSCRIPCIÓ DE DOM A. M.ª A., pp. 326-330.

Documents referents a Monestirs catalans.

TRANSCRIPCIÓ DE DOM GREGORI M.ª FIGUERES, pp. 331-338.

Establiment en alou d'un hort, fet a En Pere Prixana per l'Abat de St. Cugat, pp. 331-332. — Venda d'un cens, feta al Sagristà de St. Cugat per En Pere Llopard, pp. 332-333. — Establiment en alou d'un hort, fet a En Bernat Ysarn per l'Abat de St. Cugat, pp. 333-334. — Establiment en alou d'una quarterada de terra, fet a En Joan Rextor per l'Abat de St. Cugat, pp. 334-336. — Carta d'obediència prestada al novell Abat de St. Cugat, Joan Armengol, pels monjos de dit monestir, pp. 336-337. — Butlla de Gregori IX, donant a l'Abat de St. Benet de Bages facultat per revocar les alienacions fetes amb jurament pels seus predecessors, pp. 337-338. — Donació de tres oliveres, feta per En Guillem de Montclús al Prior de St. Marçal de Montseny, p. 338.

CRÒNICA DEL MONASTICON

ADQUISICIONS — A). *Documents manuscrits sobre pergami, referents al Monestir de St. Cugat del Vallès*, pp. 341-344. — B). *Processos i documents estampats, referents a la Congregació Claustral i a Monestirs catalans*, pp. 345-356.

TAULA DE LÀMINES

Fig. 1. MS. Vaticanus Latinus 5730, foli 1. v., p. 81. — Fig. 2. MS. Vaticanus Latinus 5730, foli 67 r., p. 82. — Fig. 3. MS. Vaticanus Latinus 5730, foli 127 r., p. 83. — Fig. 4. MS. Vaticanus Latinus 5730, foli 147 v., p. 84. — Fig. 5. MS. Vaticanus Latinus 5730, foli 163 r., p. 85. — Fig. 6. MS. Vaticanus Latinus 5730, foli 175 v., p. 86. — Fig. 7. MS. Vaticanus Latinus 5730, foli 185 v., p. 87. — Fig. 8. MS. Vaticanus Latinus 5730, foli 192 r., p. 88. — Fig. 9. MS. Vaticanus Latinus 5730, foli 195 v., p. 89. — Fig. 10. MS. Vaticanus Latinus 5730, foli 197 v., p. 90. — Fig. 11. MS. Vaticanus Latinus 5730, foli 209 v., p. 91. — Fig. 12. MS. Vaticanus Latinus 5730, foli 216 r., p. 92. — Fig. 13. MS. Vaticanus Latinus 5730, foli 217 v., p. 93. — Fig. 14. MS. Vaticanus Latinus 5730, foli 218 r., p. 94. — Fig. 15. MS. Reginensis Latinus 123, foli 164, p. 94. — Fig. 16. Mosaic del monjo Arnau de Ripoll, p. 95. — Fig. 17. MS. 52 de Ripoll, foli 88, p. 95. — Fig. 18. Bíblia de Ripoll, dita de Farfa, foli 127 v., p. 95. — Fig. 19. Bíblia de Ripoll, dita de Farfa, foli 139 r., p. 96.

APROVACIÓ DE L'ORDE

NIHIL OBSTAT

CENSOR
LAURENTIUS NICOMEDES, O. S. B.

D. EMILIANUS DE LAURENTIIS, O. S. B.
CONS. A SECR.

IMPRIMATUR

D. BENEDICTUS GARIADOR, O. S. B.
ABB. GEN.

Sublaci die 28 Novembris 1926.

APROVACIÓ ECLESIASTICA

NIHIL OBSTAT

EL CENSOR
DR. MIGUEL HOSPITAL GASOL,
CANÓNIGO DOCTORAL

Por mandato de su Excia. Ilma.
DR. FRANCISCO M. ORTEGA DE LA LORENA,
CANCILLER-SECRETARIO

IMPRIMATUR

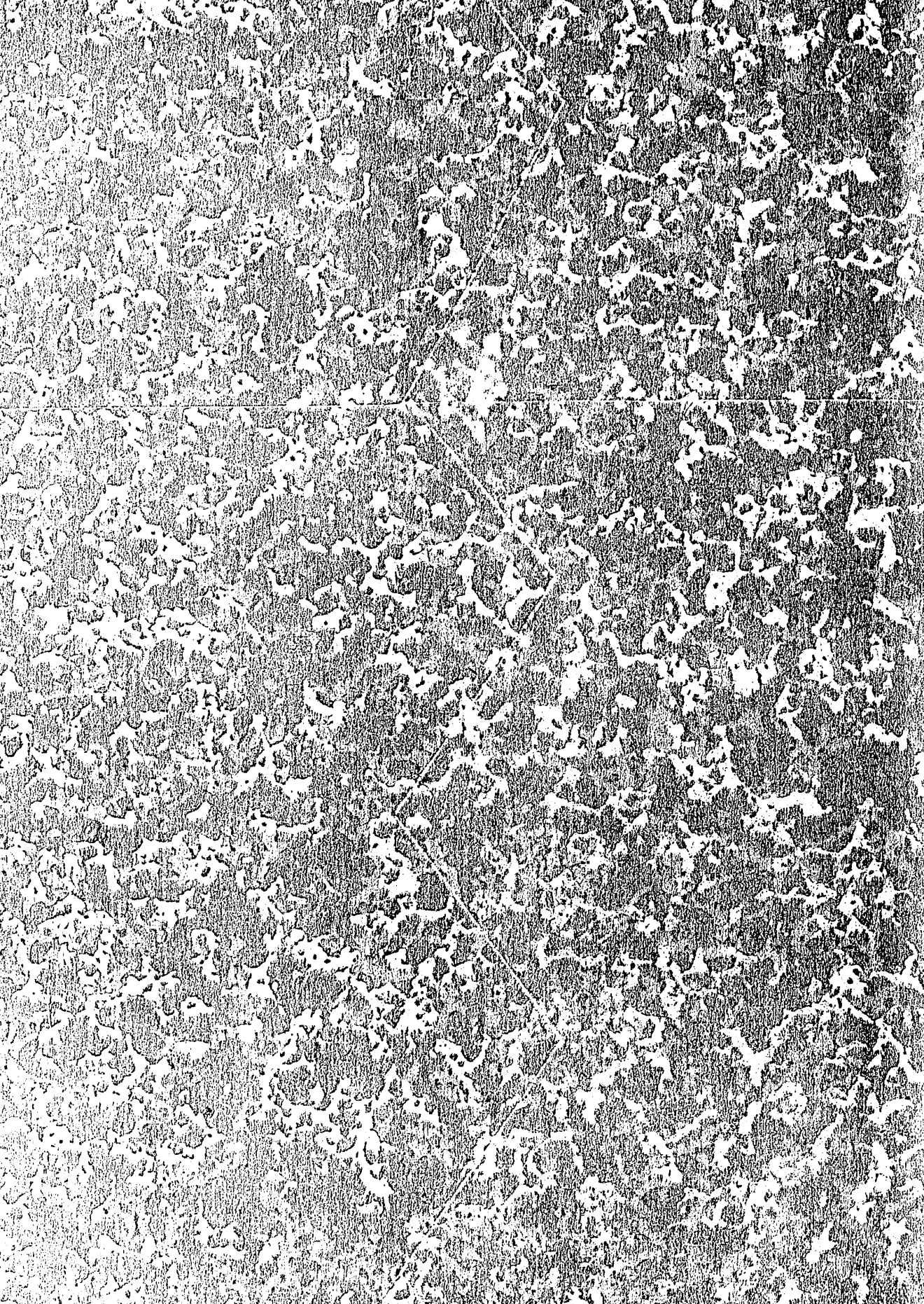
† JOSÉ, OBISPO DE BARCELONA.

Barcelona, 1 de Diciembre de 1926.

AQUEST PRIMER VOLUM DE «CATALONIA MONASTICA»
S'ÉS ACABAT D'ESTAMPAR A LA IMPREMTA
DEL MONESTIR DE MONTSERRAT, AVUI DIA
24 DE DESEMBRE, VIGÍLIA DE NADAL, DE
L'ANY DEL SENYOR. MCMXXVI

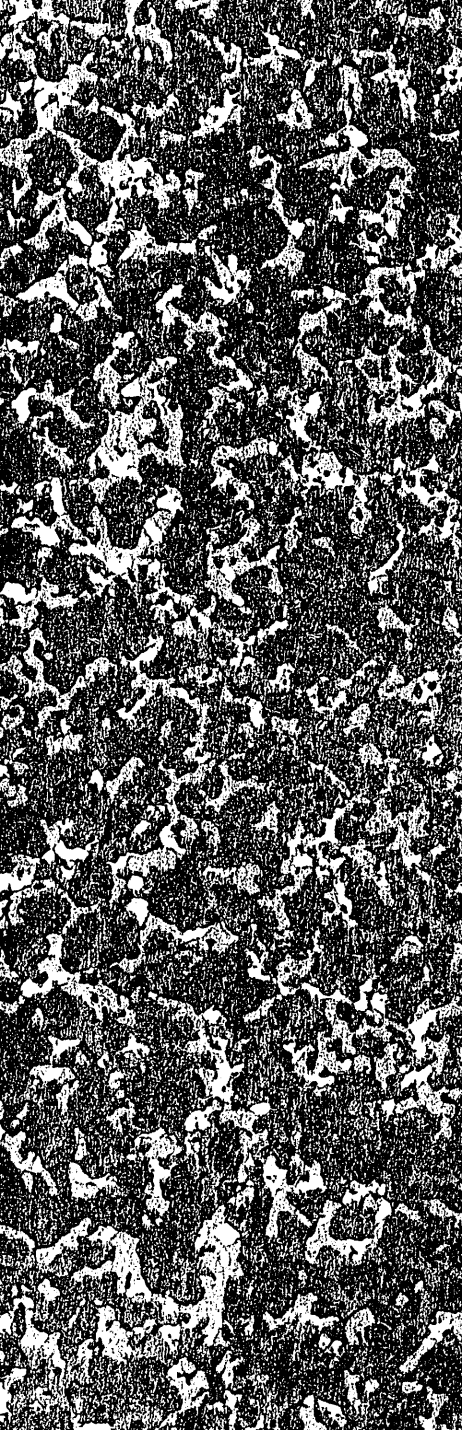
UNIVERSITY OF CHICAGO
45 240 575

BX 2655 C4A3 v.1	920904 <i>Catalonia monastica</i>
---------------------------	--------------------------------------

Volum

ume 2

The University of Chicago
Libraries

CATALONIA

MONASTIC

RECUILL DE DOCUMENTS I ESTUDIS
REFERENTS A MONESTIRS CATALANS

VOLUM II

MONESTIR DE MONTSERRAT
M·CM·XXIX

CATALONIA MONASTICA

CATALONIA

MONASTICA

RECUll DE DOCUMENTS I ESTUDIS
REFERENTS A MONESTIRS CATALANS

VOLUM II

MONESTIR DE MONTSERRAT
M·CM·XXIX

BX 2655
C4A3
V.2

Hist.

970905

ESTUDIS

TEXTOS CATALANS DE LA REGLA DE SANT BENET

PER

DOM ANSELM M. ALBAREDA

UN erudit monjo montserratí escrivia, l'any 1422, que la Regla de Sant Benet havia estat ja traduïda diverses vegades *en lingua cathalana*. Seria difícil d'assenyalar la data de la primera versió d'aquest codi monàstic; és evident, però, que tot just el llatí deixà d'ésser llengua entenedora per la gent de la nostra terra, calgué pensar en una versió catalana, posat el nombre relativament nombrós de monjos i monges que professaven aquesta Regla. Fins i tot hom pot aventurar que el nombre de versions es multiplicà ràpidament. En transcriure el text llatí—les paraules en la llengua mateixa que les havia dictades Sant Benet—els copistes monàstics tingueren una cura extraordinària a no decantar-se per res del ms. que copiaven; en les versions aquesta veneració no existia, i fins podem suposar que no foren freqüents els casos de còpies directes de versions, sinó que cada monestir s'arranjava la seva o les seves. Creiem que versions catalanes d'aquesta Regla abundaren molt especialment en els segles XIII, XIV i XV, i si el nombre de les existents és molt migrat, no cal oblidar que aquests manuscrits tenien sempre caràcter particular; volem dir que no eren llibres de chor ni de biblioteca, i que sovint foren escrits en còdexs de petit format més perdedors encara.

Avui podem oferir als nostres lectors descripcions i referències d'una dotzena de versions catalanes, procedents dels monestirs de Ripoll, Montserrat, Sant Pere de les Puel·les, Santa Clara de Barcelona, etc. d'interès per la bibliografia benedictina i com a textos catalans.

I

DESCRIPCIÓ DELS MANUSCRITS

1

f. 1 [vermell]: Comence [el pròlech de la regla de nostre] pare [sent Benet] [negre]: Escolta o fill los manaments del maestre e enclina la orexla (*sic*) del teu cor...

f. III... que merescam esser participants del regne seu. / [vermell]: Esplegat es lo prolec (*sic*) comencen los capitols.

f. v. [vermell]: Esplegats son los capitols, comence lo test (*sic*) de la regla. dels lynchges o de la vida dels monges. [negre]: Manifesta cosa es quels lynchges (*sic*) dels monges son quatre.

f. lii ... e a les altees de les virtuts deu ajudant vendras. Esplegada es [la Regla] a Deu gracies.

Un vol. de 53 folis, numeració romana i aràbiga + 1 en blanc a la fi; paper; 200 × 140 mm. una sola mà, segle XIV; en negre, títols, caplletres; senyals de divisió en vermell; ben conservat, llevat dels primers i últims fulls restaurats de marges; text sencer llevat el primer títol. Relligat en pergami; al lloc: Regla / de S. / Benito.

Procedent de Ripoll. Avui a l'Arxiu de la Corona d'Aragó, ms. 164.

2

f. 21 [vers la meitat]: Fill escolta los manaments del teu maestre.

f. 23: ... que del seu regne puxam esser ... persones.

f. 23 [a la fi]: Quantes maneres son de mongos parle aquesta sentència e diu nostre maestre sent Benet que sabuda cosa es que iiiij maneres son de mongos.

f. 25 [acaba actualment]: ... E diu en altre loch fir ton fill ab la verga e deliuraras la sua anima de mort.

Un vol. de 26 folis nums. (primer i darrer en blanc), paper; 207 × 142 mm.; 3 mans del s. XIV; una sola tinta, llevat el primer mot en vermell; sense títols; relligat en pergami; estat de conservació defectuós. Al lloc: *Logica*.

Provinent de Ripoll. Actualment a la Corona d'Aragó. ms. 144.

Aquest curt ms. conté fragments de filosofia escrits en llatí; dos folis amb la versió de fragments d'homilies, i els nostres folis amb fragments de la

Regla de St. Benet. No és que el còdex sigui mutilat; el copista deixava inacabada una còpia i començava un altre tema. La qual cosa és veu clarament en el verso del f. 20, a la meitat del qual anuncia: «Lactancius en la sua exposició del Evangeli de Pasqua posa les següents contemplacions de la preciosa resurrecció del salvador»; la resta de la plana és en blanc, i en el f. seg. comença ja la regla de St. Benet. Aquesta no porta cap títol; hom ha deixat al començ de cada apartat un caixal per miniar les respectives capitals que no s'han escrit. El copista procedeix de la manera següent: de primer transcriu un fragment llatí de la Regla, emprant les divisions establertes en el Pròleg i en els capítols d'una extensió considerable, immediatament transcriu la versió catalana d'aquest fragment precedint-lo d'uns mots que a primer antuvi donen la sensació d'un comentari: ¹ «... parla aquesta sentència e diu nostre mestre sent Benet» etc. després d'aquestes paraules, però, segueix el text sense gloses ni comentaris. En aquesta forma són transcrits el Pròleg, el primer capítol i el segon fins a la divisió: «Meminisse debet semper abbas quod est...» que no acaba. La interrupció fou feta pel copista puix el verso d'aquest full, 25, ha restat en blanc.

3

- f. 1. [Taula] Dels linatges o vida dels monges.
 f. 2. [acaba la Taula]: Del bon zel que deuen los monjos hauer.
 f. 3. O fill escolta los manaments del teu mestre e inclina la orella del teu cor...
 f. 5 [acaba el pròleg]: ... en lo regne del qual merescam esser participans e hereters.
 f. 5 [comença la Regla]: Manifesta cosa es quatre ser los linatges dels monges...
 f. 36 v. [actualment acaba el ms.]: ... si algú ho presumira afer a venjança.

Un vol. paper 36 folis num. a llapis, + 2 al començ i 2 a la fi en blanc, el penúltim esqueixat, de 212 × 140 mm.; una sola mà, últims del s. XIV o principis del XV, capitals alternades en blau i vermell, algunes deixades en blanc; estat de conservació deficient; relligadura molt malmesa, text incomplet. Comença i no acaba el cap. LXVII.

Res no indica la proveniença d'aquest ms. que avui es troba a la Biblioteca de Catalunya, ms. 298.

¹ El P. Garcia Villada, S. J., *Bib. Pat. Hisp. II Band. Wien. 1915, p. 72*, diu concretament: *Katalanische Glossen über die Regel des hl. Benedictus*. Una lectura atenta demostra que no es tracta de cap glossa, sinó del text precedit de: «Diu nostre Mestre sant Benet...» El nostre cas no és pas únic. En la vella versió anglesa continguda en el ms. Lansdowne 378 del British Mus., els capítols de la Regla són precedits de frases com aquestes: *Sain Benet spekys here... In al maner, sais sain Benet... etc.*

4

f. 1. Ací comença la regla de sant Benet Abat.

Un vol. pergami de 270 × 210 mm.; escrit l'any 1422 per un monjo de Montserrat; sense foliar; 5 folis a la fi d'addenda; miniatures. ¹

5

f. xxvj (1) ... De fratribus qui longe ab oratorio laborant... Dels monges qui treballen luny de l'oratori e son en camí. / Los monges qui son tan luny del monastir...

f. xxxij v.º ... de las quals fem desus mencio e a perfecció de virtuts e de doctrina.

Un vol. pergami actualment de 30 folis 360 × 210 mm. dues mans s. XV; inicials i títols en vermell; molt mancat de folis; relligadura en pell negra; manelles de llautó.

Del monestir de St. Pere de les Puellas de Barcelona.

Aquest ms. conté fragments de les Constitucions de la Congregació Claus-tral i d'una versió de la Regla de Sant Benet. Les numeracions, d'època, són diverses. Evidentment havien format part de dos diversos mss. encara que del mateix temps. Les Constitucions arriben, actualment, fins al f. lvij i la nostra Regla fins al xxxij, manquen els 21 folis primers. Sortosament el text s'ha servat íntegre en dues còpies fetes el s. XVIII, transcrites amb tota fidelitat, segons hom dedueix de la comparació amb els fragments existents del nostre ms. Aquestes dues còpies es troben avui, la una a la Biblioteca de Catalunya, ms. 110, i l'altra al monestir mateix de St. Pere. Veure la descripció a continuació.

6

f. (1) en blanc.

f. (2) [vermell]: Lo present Llibre fou escrit, / y copiat essent Abadessa del / present Real Monastir de St. / Pere de les Puellas de Bar^{na}. / La Ill^{tre}. S^{ra}. D^{na}. Maria / Francisca Sans, y de Sala, a 1 / de Desembre del any 1787.

f. (3). [vermell]: LA SANTA RE~~g~~LA DE NOSTRE / GRAN PARE ST. / BENET.

f. (4) 1 [vermell]: Comensa lo prohemi de la / Regla de Sant Benet en romans. [negre]: Fill escolta los manaments del Mestre...

f. 5. ...per tal que merescam haver part en lo seu regne. Amen.

f. 5 v.º [vermell]: Comença la Regla de St. Benet en romans è primerament de quatre manera (sic) de Monges. [negre]: Certa cosa es que son monges en quatre diferencias.

¹) Agraïm aquesta referència a l'eruditíssim amic Massó i Torrents. Més endavant parlem encara d'aquest interessant ms.

f. 77. ...e a perfeccio de virtuts e de doctrina. / [vermell]: Fin. de la Santa Regla.

Un vol. de 77 folis, foliats d'època, + 3 al començ sense foliar; paper de 277 × 240 mm. escrit d'una sola mà a l'any 1786; dues tintes: títols i inicials de capítols en vermell; bons marges; ben conservat, l'últim foli tallat en el seu terç inferior sense afectar el text: relligadura d'època, pell negra, manelles de llautó.

Procedent del Monestir de monges benedictines de St. Pere de les Puel·les; actualment a la Biblioteca de Catalunya ms. 110.

Aquest ms., com acabem de dir, és una còpia del precedent. Cal advertir que hom es passà 10 capítols, del IX al XVIII, els que regulen la recitació de l'ofici diví. Aquesta llacuna és volguda; el copista en dóna la raó en una nota escrita en tinta vermella al començ del foli 25: «Se adverteix que desde lo capítol IX a XVIII inclusive no son aquí continuats per no llegirse en nostre monestir». Aquesta anomalia és fàcilment explicable si hom té present que en aquesta època a St. Pere, com en altres monestirs de Monges es recitava l'ofici diví no segons el ritu monàstic, sinó romà. En el ms. primitiu, però, no existia aquesta llacuna.

7

f. 1: [vermell]: Comença lo prohemi de la Regla de St. Benet en romans. Fill escolta los manaments del mestre... etc. *tot el text exacte al ms. precedent.*

Un vol. de 71 folis num. d'època; una sola mà s. XVIII; títols i inicials en vermell; relligadura d'època en pell negra, manelles desaparegudes; íntegre; ben conservat.

Bib. del monestir de St. Pere de les Puel·les. Barcelona.

8

Versió catalana de la Regla procedent del monestir de St. Pere de Rodas.

9

Versió catalana de la Regla procedent del monestir de St. Daniel de Girona.

10

Versió catalana de la Regla del monestir de St. Pere de les Puel·les. Diferent de les descrites en els N°s. 5-7 com pot deduir-se d' un passatge del cap. XLII.

Sabem l'existència d'aquestes Regles pel pròleg del traductor del ms. 5, pròleg

que transcrivim més endavant. No ens ha estat possible trobar els esmentats mss. ni a la Provincial de Girona ni al monestir de St. Daniel. No fóra difícil que la data d'alguns d'ells fos anterior al s. XIV.

11

(f. j). [inicial historiada]: O fill scolta los manaments del mestre y enclina les orelles del teu cor...

Plana amb orla miniada; al marge inferior l'escut d'una abadessa sostingut per dos àngels; dins la O inicial Sant Benet beneint l'abadessa agenollada, la qual duu corona de baronessa.

f. iiij v.º: ... per tal que d'ell en lo seu regna merescam esser companyones Amen.

[vermell]; De generibus monialium. Del linatge de les monjas. Capítol primer. [negre]: Cosa es manifesta esser quatre linatges de monges.

f. LXV v.º pervendras a les maiors alteses de la doctrina e de les virtuts que desus havem remembrades. / Deo gratias.

Un vol. de LXV folis num. + 1 a la fi en blanc sense num.; pergamí de 255 × 195 mm.; una sola mà, lletra gòtica, any 1519; rúbriques en vermell, caplletres alternes blau i vermell; excel·lent estat de conservació.

Avui a la Biblioteca de Montserrat, ms. 67.

Una nota escrita a la fi del f. LXV v.º de la mateixa mà que la resta del ms., ens assabenta del nom del calígraf i de l'any en què l'escriví: «A vj de Juliol Mil . D . XIX es stade escrita la present retgla del glorios pare sanct Benet [al marge, de mà diversa: *en barchinona*] per mossen Johan reig prevere. Insule balearum.»

12

f. (1) Capítols continguts en la regla del gloriós pare nostre sant benet.

f. i. Prolech en la Regla del glorios pare nostre sanct Benet. Lectio primera. Scolta o fill los manaments del maestre.

f. ix v.º: ... en lo seu regne merescam esser companyons. Amen: Dels linatges dels monges. Capítol . i . Cosa es manifesta ésser quatre linatges de monjos...

f. cxlvi v.º... ffent aquestes coses sera vida eterna. Deo gratias. Amen.

Un vol. pergami de 146 folis num. + 8 de preliminars sense num.; 177 × 130 mm.; escrit d'una sola mà, any 1531; a tota p.; letra gòtica; títols en vermell; relligadura s. XIX molt ben conservat.

Biblioteca del monestir benedictí de Sta. Clara de Barcelona.

Cf. *Albareda*, Bibliografia dels monjos de Montserrat (S. XVI). pp. 205-207.

13

f. 1: Incipit Prologus regulæ sancti Benedicti Abbatis.

f. 1 v.º: Comença lo prolech de la regla de Sant Benet abbat. Primera divisió. / Escolta o fill los preceptes del mestre y inclina la oida del teu cor...

f. 6: ... pera que del regne de aquell merexcam esser participants. / Acabas lo prolech.

f. 6 v.º: Dels generos de mongos. Cap. 1. / De mongos haver y quatre generos es manifesta cosa...

f. 87: ... Als que faran estes coses la vida eterna els sera donada.

f. (88): Acabada la Regla del Beatíssim pare nostre y Patriarcha glorios san Benet Abat / Tu autem Domine miserere nostri. Deo gratias / Taula de la present regla de N. P. S. Benet.

(f. 90): Fi de la taula.

Un vol. paper 90 fulls numerats, els 87 primers en escriure el ms., els tres últims a llapis; cinc fulls de guarda al principi i un a la fi, letra d'una sola mà d'últims del s. XVII; relligadura d'època.

Biblioteca de Montserrat, ms. 42.

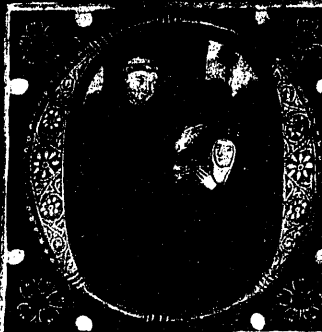
II

LES VERSIONS CATALANES

« Als primers (traductors en llengua catalana de la Regla benedictina) ha tant plagut aderir al estil del latí e tant seguir mot a mot lo dit latí ab lur romanç que molt es romas pijor de entendre als vulgars que lo latí. » Aquest greu càrrec feia als seus predecessors el traductor montserratí de l'any 1422. El dia que reapareixi aquesta versió, avui malauradament introbable, podrem comprovar si aquest censor reeixí, segons els seus propòsits, a « aderir mes a la intencio que a les diccions de la letra seguint l'estil vulgar del dit lenguatge cathalà. » Cal reconèixer, però, que els vells traductors havien abusat de la versió *ad pedem litterae*, car de vegades fins conserven un hipèrbaton contrari al geni de la nostra llengua. Aquest sistema simplificava notablement llur treball, però deixava el lector en la ignorància de mants passatges, aquells, naturalment, que resulten més difícils en l'original.

En el text, que donem íntegre, del ms. Rip. 164, el lector trobarà un bell exemple d'aquestes versions excessivament literals. En les versions del s. XV i seg. hom es decantà ja d'aquest sistema i, darrerament, més aviat els passatges difícils són lleugerament glossats per tal de fer-los entenedors.

Totes les versions catalanes de la Regla benedictina que hem pogut estudiar són independents; corroboren el que dèiem, que cada monestir es féu directament la seva versió. Uns curts fragments de cada un dels diversos mss. permetran al lector de comprovar el que acabem de dir:

Fill scolta los manament
 del mestre: y enclina les o-
 relles del teu cor: e pren vo-
 lenterosament la amonesta-
 tio del teu piados pare:
 y ab efficacia complex a
 quella: perco que per treball de obediencia:
 torns a aquell dl qual per la culpa de mole-
 dientia te eres partit. **A** tu donchs se dres
 se lo meu sermo quis uilla fies: qui renunci-
 ant a les propies voluntats o desigs: volent
 seruir al vertader rey nostre senyor Jesu xrist:
 prens les forts y molt clares armes de la obe-
 dientia. **S**umerament que qualsunlla:
 bona cosa que tu comences a fer: ab molt co-
 tinuada oratio li demans per ell esser acaba-
 da: perco que ell qui ha volungut misericordi-
 osament comptar nos en lo nombre dels
 fills: no sia en algun temps contristat del
 nostres mals actes. Car axi deu parer en

II

LES VERSIONS CATALANES

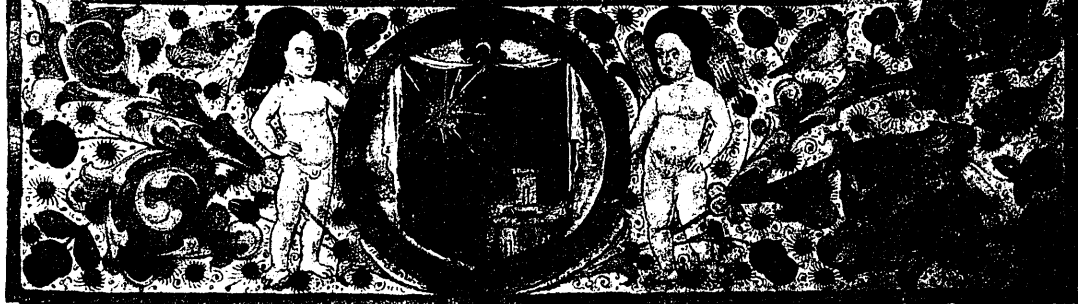
«Als primers (traductors en llengua catalana de la Regla benedictina) ha tant plagut aderir al estil del llatí e tant seguir mot a mot lo dit llatí ab lur romanç que molt es romas pijor de entendre als vulgars que lo llatí.» Aquest greu càrrec feia als seus predecessors el traductor montserratí de l'any 1422. El dia que reapareixi aquesta versió, avui malauradament introbable, podem comprovar si aquest censor reeixí, segons els seus propòsits, a «aderir mes a la intencio que a les diccions de la letra seguint l'estil vulgar del dit lenguatge cathalà.» Cal reconèixer, però, que els vells traductors havien abusat de la versió *ad pedem litterae*, car de vegades fins conserven un hipèrbaton contrari al geni de la nostra llengua. Aquest sistema simplificava notablement llur treball, però deixava el lector en la ignorància de mants passatges, aquells, naturalment, que resulten més difícils en l'original.

En el text, que donem íntegre, del ms. Rip. 164, el lector trobarà un bell exemple d'aquestes versions excessivament literals. En les versions del s. XV i seg. hom es decantà ja d'aquest sistema i, darrerament, més aviat els passatges difícils són lleugerament glossats per tal de fer-los entenedors.

Totes les versions catalanes de la Regla benedictina que hem pogut estudiar són independents; corroboren el que dèiem, que cada monestir es féu directament la seva versió. Uns curts fragments de cada un dels diversos mss. permetran al lector de comprovar el que acabem de dir:

Fill scolta los manament
 del mestre: y enclina les o
 relles del teu cor: e pren vo
 lenterosament la amonesta
 tio del teu piados pare:
 y ab efficacia complex a
 quella: perco que per treball de obediencia:
 torns a aquell dl qual per la culpa de mole
 dientia te eres partit. **A** tu donchs se dres
 se lo meu sermo quis uilla sies: qui renunci
 ant a les propies voluntats o desigs: volent
 seruir al vertader rey nostre senyor Jesu xrist:
 prens les forts y molt clares armes de la obe
 dientia. **S**incerament que quallsuilla
 bona cosa que tu comences a fer: ab molt co
 tinuada oratio li demans per ell esser acaba
 da: perco que ell qui ha volungut misericordi
 osament comptar nos en lo nombre dels
 fills: no sia en algun temps contristat dels
 nostres mals actes. Car axi deu parer en

1

Ms. Rip. 164

f. 1 [comença el pròleg]: Escolta o fill los manaments del maestre e enclina la orexla (*sic*) del teu cor e la amonicio de piados pare volenterosament reb per tal que a ell per trebayl d'obediencia returns del qual per negligencia de desobediencia r'eres departit.

f. xv, v. [del cap. vii]: Lo onze grau d'humilitat es si com parle lo monge suaument e senes (*sic*) ris humilment e ab grauitat e poques paraules e raonables parle, e no sie clamos em vou axi com es escrit. Lo saui ab paraules poques demostre.

f. xxxiii [del cap. xxxii]: ... e no ligen les istories ho'l libre dels reys car als emferms enteniments no serie profitable aquella hora hoir aquesta scriptura.

2

Ms. Rip. 144

f. 21 [comença el pròleg]: Fill scolta los manaments del teu maestre e baxa la orella del teu cor als amonèstaments del piados pare reeb volunterosament e compleix los riqments (!) per ço que a ell tornis per mal tret d'obediencia del qual [eres] partit per paresa de desobediencia.

[els altres fragments manquen actualment al ms.]

3

Bibl. de Catalunya, ms. 298

f. 1 [comença el pròleg]: O fill escolta los manaments del teu Maestre e inclina la orella del teu cor el amonestament del piados pare volenterosament pren e ab gran efficacia compleix per tal que ab treball de verdadera obediencia sies tornat aquell del qual per inobediencia volenterosa eres *tornat*¹ lunyat e partit. A tu doncs (*sic*) la mia paraula el meu sermo sie dreçat e a cascu que renunciant als propis volers a nostre senyor Jhesuchrist cavallerejador ab molt fort e preclara arma de verdadera obediencia prens.

f. 12 [del cap. vii]: Lo xj grau de humilitat. Si com parla lo monge, parle molt suau e humilment e sens ris ab tota temprança e gravitat, e poques peraules e rahonables parle, e no sie molt cridador ni alt en sa veu, així com scrit es: lo savi hom en poques paraules es conegut.

1) Aquest mot fou esborrat de la mateixa mà del copista.

f. 25 [del cap. xxxxi]: ... No sia legit pentaticum o dels Reys car als flachs de enteniment no sira profitos en aquella hora semblant scriptura *legir*¹ hojr. En altres hores poden esser legits.

4

[no tenim el text]

5, 6, 7.

Bib. de St. Pere de les Puel·les (del ms. 110 de la Bib. de Catalunya).

f. 1 [comença el Pròleg]: Fill escolta los manaments del Mestre, inclina lo teu cor è pren ab gran voluntat las amonestacions del piados Pare è complex aquellas ab degut efecte, per tal que ab treball de obediencia torns a Deu, del qual per crim de inobediencia eres luyat, dons la present ordinació es dresada a tu qui renunciant a las propias voluntats è havent com a cavaller voluntat de seguir Jesu Christ verdader Rey prens armas de obediencia forts e seguras.

f. 23 [del cap. vii]: Lo onsen grau de humilitat es si parla lo monge sens rialles, ab veu baxa humilment, è ab saviesa poques paraules e rahonables, car scrit es, que lo savi ab poques paraules manifesta sa intenció.

f. 43 [del cap. xxxxi]: ... mas no ligen dels sinch libres de Moyses, ne lo libre de Josué, ne lo libre dels Jutges, los quals set libres son compresos per aquella dicció eptaticum, ne lige dels libres dels Reys car per aquells qui no han la ciencia è enteniment de saber trauger la intelligencia spiritual de aquelles scripturas no poria esser profitos hojr-las aquella hora mas en altrás horas sien legidas.

8, 9, 10.

[No posseim el text]

11

Bibl. de Montserrat, ms. 67

(f. j) [comença el pròleg]: O ffill scolta los manaments del mestre y inclina les orelles del teu cor e pren volenterosament la amonestació del teu piados pare y ab efficacia complex aquella per ço que per treball de obediencia torns a aquell del qual per la culpa de inobediencia te cres partit.

1) Aquest mot fou esborrat de la mateixa mà del copista.

f. xviii [del cap vii]: Lo xj grau de humilitat es si com parla la monie ¹ suaument e sens risa, humilment e madura, poques paraules e rasonables parlarà e no serà cridadora en sa veu axi com es scrit: lo savi ab poques paraules se fa a conexer.

f. xxxv v.º [del cap. xlii]: ... mas no ligen lo eptaticum ço es los sinch libres de Moyses o dels Reys car als flachs enteniments no sera profitos oir aquesta scriptura en tal hora mas sien legits en altres hores.

12

Bibl. de Sta. Clara

f. j. [comença el pròleg]: Scolta o fill los manaments del maestre y inclina les orelles del teu cor e pren de bona voluntat la amonestacio del piados pare y ab efficacia compleix aquella per ço que per trellall de obediencia tornes a aquell del qual per la culpa de inobediencia te eres apartat.

f. xliij v.º, [del cap. vii]: Lo onze grau de humilitat es si com lo monge parle parle mansament e sens rialles, humilment e ab gravetat, poques paraules y raonablement, e no sie cridador en la veu car escrit es lo savi ab poques paraules se done a conexer.

f. xc v.º [del cap. xlii]: ... no los sinch libres de Moysès o dels Reys perque als enteniment flachs no serie profitos aquella hora oyr aquesta escriptura pero en altres hores sien legits.

13

Bibl. de Montserrat, ms. 42

f. i v.º [comença el pròleg]: Escolta o fill, los preceptes del mestre y inclina la oida del teu cor, y la admonestacio del piados pare de bona gana reb y ab eficacia complix pera que ad (sic) aquell per lo treball de la obediencia tornes de qui per la perea de desobediencia te havies apartat.

f. 25 [del cap. vii]: Lo onçe grau de la humilitat es si quant parla lo mingo, blanament y sens riures, humilment ab gravetat poques paraules y al proposit parla. Y no sia cridador en la veu segons escrit es: lo savi ab paraules poques es declara.

f. 55 [del cap. xlii]: ... no empero lo Penthateuco o libres dels Reys per que als flachs enteniments no sera profit ad aquella hora, a les altres hores empero es llixquen.

1) Tota la Regla està aplicada a les monges i hom empra constantment el gènere femeni.

III

ELS TEXTOS TRANSCRITS

Donem la preferència al ms. Rip. 164 per ésser el més antic dels que avui posseïm íntegre. Confrontat amb aquest text, probablement més antic que l'escriptura del ms. no ens revela, donem l'existent avui a Sta. Clara, de data molt més avançada, 1531, com homenatge al P. Padern, monjo de Montserrat, autor d'aquesta versió. D'altra part, aquest text facilitarà notablement al lector la comprensió de la versió ripollesa, sovint difícil per mor de la seva literalitat excessiva.

Transcrivim de l'original, puntuant convenientment, etc.

El nostre desig hauria estat de poder donar el text d'una altra versió, també montserratina, molt interessant a judicar per el pròleg del traductor. Cal que fem constar aquí la nostra gratitud a l'amic Massó i Torrents qui ens ha lliurat generosament les tres quartelles que fa moltíssims anys havia copiat d'una biblioteca particular avui dispersa, les quals transcrivim a continuació. Són el pròleg que el traductor havia avantposat a la seva versió, la qual datada a Montserrat al 1422, diu prou clar que es tracta d'un monjo del cenobi montserratí. Adverteix que ha estat impulsat a vertir la Regla benedictina en català, d'una banda pregat per amics, i d'altra per la poca claredat de les versions catalanes existents. Assenyala alguns errors d'aquestes traduccions i precisa el comentador al qual ell segueix.

Qui sap si la versió del ms. de Sta. Clara, feta pel nostre P. Padern un segle més tard, ens ha servat quelcom d'aquesta

versió del 1422, que segurament havia pogut consultar en la vella Biblioteca Montserratina?

El lector ens agrairà, segurament, la transcripció del pròleg esmentat.

Pregat e instat que la sagrada regla de sant Benet escrita en lati ab elegant e ornat estil rescrivis en nostre vulgar cathala per utilitat de aquells qui ignorants gramatica son orbats de la virtuosa doctrina e santa disciplina escrites, compresas e magistralment demostradas en la dita regla. No perque no fos per altres primers e pus entenents de mi feta la translació de la dita regla en lengua catalana; mas perque als primers ha tant plagut aderir al estil del lati e tant seguir mot a mot lo dit lati ab lur romanç que molt es romas pijor de entendre als vulgars que lo lati. E vençut per la voluntat de aquells quim pregunen e no gens per presumpcio mia ans solament esperant de la ajuda de deu, sens lo qual tot quant es fet es no res e per lo qual son fetes totas las cosas bonas he deliberat fer la dita translació aderint mes a la intenció que a las diccions de la letra seguint lestil vulgar del dit lenguatge cathala. E seguint ab aquell tant com pux la letra segons doctrina de Tulli, la qual recita sant Jeronim ad pra machium. ¹ Mas empro omet elegancia e ornament de paraules e alt estil en aço desviant a la voluntat de Tulli per que yo solament atten a fi que ma dita translació sia tan facil a personas laichas de entendre com de legir quant al enteniment literal e sia profitosa que bella. E per no desviar a vera intencio de la dita regla he pres per mestre Zmeragde ² la exposició del qual es pus comuna als monestirs de monges negres que de Bernat Beda ne Pere boher ³ ne daltres glosados de la dita regla e la dita exposició de Zmeragde se lig comunament en los dits monastirs e no dels altres. Per que yo havent per aprovat aquell que los maiors aproven per doctrina de sant benet en lo buyten grau de la humilitat seguesch lo dit Zmeragde no desviant a la letra textual. Mes avant he trobat alguns dels dits aromançadors de la dita regla que en molts passos no han declarat gens lo lati ne treballat en posar la veritat del test e

1) *Hieronimus ad Pammachium, pro libris suis*. El passatge al·ludit és el final d'aquesta epístola: Porro eloquentiam quam pro Christo in Cicerone contemnis in parvulis ne requiras. Veure també: Hieronymus ad Pammachium de optimo genere interpretandi.

2) *Smaragdus*, Abat del Monestir de St. Miquel de Castellion, autor del s. IX. Hi ha una edició del seu Com. feta a Colònia el 1575, in fol.

3) Es refereix als comentaris de St. Bernat, St. Beda el Venerable. Per Pere Boher, benedicti del s. XIV, veure: *Petri Boherii in Reg. Sti. Benedicti Com.* Sublaci 1908.

singularment en lo .c. omni tempore ut post comple. ne. lo. ¹ En aquell pas hon sant benet vol que alguns libres no sien legits en la liço quis lig abans de completa los quals axí descriu: Non autem eptaticum aut regum. Interpretants aquesta dicció eptaticum aquell del qual la copia de la sua tranlació es a Sant Pere de rodas aderint al lati per Eptaticum diu Eptaticum. E aquell del qual es copia a sant Daniel de Gerona per eptaticum ha pres penthateucum ² e ha dit los sinch libres de Moyses. E aquell del qual es la copia a sant pere de barcelona per Eptaticum ha dit octatge. Perque la translació del primer es sens art e sens profit no mudant lo vocable lati en vulgar mas lexant lo treball de saber la declaració quil volra entendre no ha fet sino dir lo lati en so de romanç. E la translació del segon es falsa metent un vocable per altre volent creure o per ventura rependre sant benet no entes la diferencia de penthateucum e Eptaticum al qual sant Gregori fa testimoni de gran eloquencia. Mas lo dit interpretador es ver que no ha entesa diferencia entre los dos vocables la qual es aquesta. Penthateucum es interpretat en pentha quod es quinque et teca quo est reposicio e Eptaticum ab epta quod est septem et teca &. Donchs Penthateucum vol dir compilació de sinch libres e prenen ho vulgarment per los sinch libres de Moyses. e Eptaticum vol dir compilació de set libres e enten ho segons en lo dit pas scriu Pere Boher en la sua primera exposició per set libres dels quals son los sinch de Moyses e lo sise de Josue e lo sete de Jutges, e es error de set libres prohibits per mal interpretat reduir los a sinch. E la translació del tercer no es interpretar mes ofuscar com octatge sia pus difícil de entendre que eptaticum. E las translacions segons la textura de la epistola de sant Jeronim dessus allegada deuen haver almenys dues coses, la primera que comprenen tot lo effecte substancial dels livres (?) originals ab veritat, la segona que sien escrites axí estilades segons lo llenguatge per lo qual son fetes que tots los ben sabents aquell llenguatge los puxen clarament entendre. E los dits arromançadors han assats desviats dels dits effecte e estil segons es provat en lo dit pas e en lo .c. monachorum de iiii. gen. mon. ³ en lo .c. abbas qualis de. ese. ab. in doctrina, ⁴ en lo .c. nullatenus ut non de mon. li ut ⁵ e en lo .c. següent en lo .c. noviter de disc. ⁶ e en

1) Reg. St. Benedicti. Cap. XLII. Ut post completorium nemo loquatur. Omni tempore silentium etc.

2) Són molts els mss. de la Regla benedictina que llegeixen: *Penthateucum cum libris Josue et Judicum*, entre ells el famosíssim 914 de la Bib. de Sant Gall, s. IX. Algunes de les diferències que el nostre traductor troba en les velles versions catalanes són atribuïbles als mss. llatins dels quals hom traduïa.

3) Reg. Sti. Bened. Cap. I. De generibus monachorum. Monachorum quattuor esse genera etc.

4) Id. Cap. II Qualis debeat abbas esse. El mot, *In doctrina* deu referir-se al començament d'un paràgraf d'aquest cap. que diu: *In doctrina sua namque abbas...*

5) Id Cap. LIV. Si debeat monachus... Nullatenus liceat monacho.

6) id. Cap. LVIII. De disciplina suscipiendorum fratrum. Noviter veniens.

molts altres passos es clar de veure que seria lonch e ocios de recitar com quasi per tota la ordinacio de lurs translacions sien en semblants colpas. Basten las precedents rahons e la violencia que per prechs e instancia mes feta per escusar a mi de metre les mans en translacio que altres han feta primer de mi. Al legidor prech que de aquesta obra treball cullir lo fruit per virtuosament a viure e que li placia pregar deu per mi. Incipit prologus regule sancti benedicti abbatis.

Monastir de Montserrat lany MCCCCXXII.

TEXTOS DELS MSS. (I), RIPOLL 164
(12), BIBL. STA. CLARA

TEXT DEL MS. (I), RIPOLL 164¹

Dels lymatges ho de la vida dels monges.

Qual deu ésser l'abat.

Dels frares apeladors al conseyll.

Qual són instruments de bones obres.

De la obediència dels deixebles, qual sie.

(f. 3.vo) De taciturnitat.

De humilitat.

Dels officis divinals en les nits.

Quants salms se deuen dir en les hores nocturnals.

En qual manera l'offici nocturnal sie feït en l'estiu.

En qual manera el digmenyes sien feïtes les vigílies.

En qual manera en les festes dels sants sien feïtes les vigílies.

TEXT DEL MS. (12), BIBL. STA. CLARA

¶ *Capítols contenguts en la regla del gloriós pare nostre sant benet.*

¶ Primerament lo pròlech de la regla del gloriós pare nre sant benet.

¶ Dels linatges dels monios. Capítol primer.

¶ Quin deu ésser l'abbat. Capítol segon.

¶ De avistar los frares al consell. Capítol tercer.

¶ Qualls són los instruments de les bones obres. Capítol quart.

¶ De la obediència. Capítol quint.

¶ Del silenci. Capítol sisè.

¶ De la humilitat. Capítol setè.

¶ Dels divinals officis de matines. Capítol vuytè. (1 v.º)

¶ Quants psalms són de dir en les hores nocturnals. Capítol nouè.

¶ En qual manera se dega dir èn l'estiu la laor nocturnal. Capítol dee.

¶ En qual manera los diumenges se facen (*sic*) les vigílies. Capítol onze.

¶ En qual manera se fasse la solemnitat de les matines a les laudes. Capítol dotze.

1) Com sigui que el text del Ms. de Ripoll duu l'Índex després del Pròleg, i el de Sta. Clara el porta abans, per tal de poder confrontar millor els dos textos ens hem permès de transportar l'Índex del primer abans del Pròleg.

En qual manera sien fetes les vigílies els dies privats.

En qual manera sien fetes les matines en les festes dels sants.

En qual temps se deu dir alleluya.

En qual manera se deu dir lo offici de dia.

Quants salms se deuen dir per cada hora e per qual horde.

Ab qual orde aquells metexs salms se deuen dir.

De la disciplina del cantar.

De la reverència de la oració.

Dels degans del monestir e del prebort; quals deuen ésser.

Com deuen dormir los monges.

De la excomunicació de les colpes.

Qual deu ésser la manera d'excomunicació.

(f. 4) De les greus colpes.

D'aquells qui senes manament s'acosten als excomunicats.

Com deu ésser ansiós l'abat dels excomunicats.

D'aquells qui soven són corregits e no s'en esmenen.

¶ En quina manera se fassen les matines o laudes en los dies privats. Capítol tretze.

¶ En les festes dels sancts en quina manera sien fetes les vigílies. Capítol quatorze.

¶ En qual temps se diga alleluya. Capítol quinze.

¶ En que manera se deu fer la obra de Deu per lo dia. Capítol setze. (f. 2)

¶ Quants psalms se han de dir en les matexes hores. Capítol deeset.

¶ Per quin horde se han de dir los psalms en les hores. Capítol dehevuyt.

¶ De la disciplina del cantar. Capítol dehenou.

¶ De la reverència de la oració. Capítol. vint.

¶ Dels degans del monastir. Capítol vint y hu.

¶ En que manera dormen los monios. Capítol vint y dos.

¶ De la excomunicació de les culpes. Capítol vint y tres.

¶ Que modo deu ésser de la excomunicació. Capítol vint y quatre.

¶ De les mes greus culpes. Capítol vint y sinch. (2 v.º)

¶ De aquells que sens manament del abbat se aiunten als excomunicats. Capítol vint i sis.

¶ Com deu ésser l'abat solícit cerca dels excomunicats. Capítol vint y set.

¶ Dels qui moltes vegades són corregits y no se esmenen. Capítol vint y vuyt.

Si els frares ixents del monestir deuen ésser reebuts altra vegada.

Dels emffans de poca edat; com deuen ésser castigats.

Del celerèr del monestir queyn deu ésser.

Dels feramens o de les coses del monestir.

Si los monges deuen aver alcuna cosa pròpia.

Si deuen tots reebre egualment les coses necessàries.

Dels setmaners de la cuina.

Dels frares malauts.

Dels veyls e dels emffants.

Del domeer lector e del silenci a la menssa.

De la mesura dels meyars.

De la mesura del beure.

Quals hores deuen menyar los frares.

Que après la completa negú no parle, mas vengan (f. 4 v.º) la liçó oir.

D'aquells qui a la obra de Déu ho a la menssa venen tart.

D'aquels qui són excomunicats, com satisfacen.

☞ Si deuen ésser altra vegada rebuts los monios que sen van del monastir. Capítol vint y nou.

☞ Dels fadrins que són de menor edat en qual manera sien castigats. Capítol trenta.

☞ Del cellerer del Monastir. Capítol trenta y hu.

☞ De la ferramenta y coses del monastir. Capítol trenta y dos.

☞ Que los monios no deuen hauer propri. Capítol trenta y tres. (f. 3)

☞ Si deuen tots rebre ygalment les coses necessàries. Capítol trenta y quatre.

☞ Dels semaners de la cuyna. Capítol trenta y sinch.

☞ Dels nonios malalts. Capítol trenta y sis.

☞ Dels vells y dels infants. Capítol trenta y set.

☞ Del lector senmaner. Capítol trenta y vuyt.

☞ De la mesura de les viandes. Capítol trenta y nou.

☞ De la mesura del veure. Capítol quoranta.

☞ En qual hora conue als monios meniar. Capítol quoranta y hu.

☞ Que après de completes guarden tots silenci. Capítol quoranda y dos. (f. 3 v.º)

☞ Dels qui vénen tart al offici diuinal y a la taula. Capítol quoranta y tres.

☞ De aquells qui estan excomunicats com satisfassen. Capítol quorata y quatre.

- D'aquells qui erren en l'esglea.
- De la obra de Déu significadora.
- De qual manera sien feites les obres de mans cotidianes.
- De la observació de quaresma.
- Dels frares qui luyen de l'oratori trebaylen ho són en carrera.
- Dels frares qui no són luyen anats.
- Del oratori del Monestir.
- Dels hostes reebedors.
- Que monge no deu letres ho dons reebre.
- Dels vestiments e dels calçaments dels frares.
- De la taula de l'Abat.
- Dels menestrals del monestir.
- De la disciplina dels frares novicis, reebedors el monestir.
- Dels fylls dels nobles ho dels pobres qui són oferts.
- Dels preveres ho clergues qui volen habitar el monestir e (f. 5) dels enffants qui sien sots disciplina de tots.
- ¶ Dels qui erren en la ysglésia. Capítol quoranta y sinch.
- ¶ Dels qui pequen o defallessen en qualsevol altres coses. Capítol quoranta y sis.
- ¶ De com se deu anunciar la obra de Déu. Capítol quoranta y set.
- ¶ Del treball de les mans de cada dia. Capítol quoranta y vuyt.
- ¶ De la guarda de la quorèsima. Capítol quoranta y nou.
- ¶ Dels monjos qui treballen luny del monastir. Capítol sinquonta. (f. 4)
- ¶ Dels monios qui no tramesos luny. (*sic*) Capítol sinquonta y hu.
- ¶ Del oratori del monastir. Capítol sinquonta y dos.
- ¶ De com deuen ésser rebuts los hostes. Capítol sinquanta y tres.
- ¶ Si convé al monjo rebre lletres ni presents. Capítol sinquonta y quatre
- ¶ De les vestidures y calçats dels monjos. Capítol sinquonta y sinch.
- ¶ De la mesa o taula del abbat. Capítol sinquonta y sis.
- ¶ Dels oficials o menestrals del monastir. Capítol sinquonta y set.
- ¶ De la forma com se han de rebre los qui vénen a ésser monios. Capítol sinquonta y vuyt.
- ¶ Dels fylls dels nobles y dels pobres qui són oferts en lo monastir. Capítol sinquonta y nou. (f. 4 v.º)
- ¶ Dels sacerdots qui voldran habitar en lo monastir. Capítol sexanta.
- ¶ Dels monios peregrins com deuen ésser rebuts. Capítol sexanta y hu.

Dels ordens de la congregació, e com se deyen nomenar los frares.

Del preposít del monestir. De la elecció e ordinació de l'Abat.

Del porter de la porta, e de les arts diverses dintre lo monestir exercedores e de la regla soven legidora.

Dels frares en carrera trameses e dels recontans dins ço que de fora aprenen e d'aquells qui fan res senes manament de l'abat.

Si al frare, coses que no pot fer sien manades.

Que la .i. l'altre no gos deffendre el monestir.

Que no gos la .i. l'altre ferir.

Que els frares sien la .i. a l'altre obedients.

De bona gelosia que deuen aver los monges.

Que tota observació de iustícia no és posada en aquesta regla.

Esplegats són los capítols, comence lo test de la regla.

¶ Dels sacerdots del monastir. Capítol sexanta y dos.

¶ De la orde de la Congregació. Capítol sexanta y tres.

¶ Del que es elegit per abbat. Capítol sexanta y quatre.

¶ Del prior maior del monastir. Capítol sexanta y sinch.

¶ Dels porters del monastir. Capítol sexanta y sis.

¶ Dels monios qui són tramesos per camí. Capítol sexanta y set.

¶ Si algunes coses impossibles seran (f. 5) manades al monjo. Capítol sexanta y vuyt.

¶ Que no presuma un monio deffensar al altro. Capítol sexanta y nou.

¶ Que ningun monjo se atreuesque ferir al altro. Capítol setanta.

¶ Que sien obedients los monjos uns als altres. Capítol setanta y hu.

¶ Del bon zel que deuen tenir los monjos. Capítol setanta y dos.

¶ Que tota guarda de justícia no es establida en aquesta regla. Capítol setanta y tres.

f. 1. Comen(çe lo pròlec de la regla de nostre) pare (sent Benet).

Escolta, o fill, los manaments del mestre, e inclina la oreyla del teu cor e la admonició del piadós pare volenterosament reb, per tal que a ell per trebayl d'obediència returns del qual per negligència de desobediència t'eres departit. A tu, doncs, ara la mia paraula és endreçada, qual que qual sies, renunciant a pròpies voluntats al nostre Senyor Jesucrist, tu cavalayerador, les armes molt forts e molt clares d'obediència tu prens. En les primeres coses t'amonest, que qualque cosa de bé feedora tu comences, de ell, ço és, de Déu, ésser acabada demans per oració sovineyada; que el qui ia nos a denyat comtar en lo nombre dels fills no es deya créxer de les nostres males obres. Com així a ell tots temps dels béns seus en nós, és obeïdor, que no solament, axí com a irat pare alcuna vegada los fyls no desheret, ans encara no axí com a temedor senyor, irat per los nostres mals—axí com a malvats servents—liurar a pena aquells qui el seguir no volran a glòria.

Convé nós, doncs, alcuna vegada despertar nos l'Escriptura a la per... dien: Hora és ia nós levar de dur- (f. i. v.º) mir; e oberts los nostres uyls al lum de Déu, ab oreyles diligents oyam qual

(f. j.) Pròlech en la regla del gloriós pare nostre sanct Benet. Lectió primera.

Scolta o fill los manaments del mestre y inclina les orelles del teu cor e pren de bona voluntat la amonestació del piadós pare y ab efficàcia compleix aquella per ço que per treball de obediència tornes a aquell del qual per la culpa (f. j v.º) de inobediència te eres apartat. A tu, donchs, se endresse lo meu sermó qui's vulle sies qui, renunciant a les pròpies voluntats o desigs volent servir al vertader rey nostre Senyor Jesu-Christ, prens les forts y molts clares armes de la obediència. Primerament que qualsevulle cosa bona que tu comences a fer li demanes ab molt continuada oració, (f. ij) per ell ésser acabada, per ço que ell qui ha volgut misericordiosament comptar-nos en lo nombre dels fills, no sia en algun temps contristat dels nostres mals actes. Car així deu parer en nosaltres totstamps dels seus béns ésser obeït que no solament així com a pare molt irat deseret a sos fills, mas encara com a temerós senyor mogut a ira per nostres mals, lance (f. ij v.º) en la pena perpètua als que no l'han volgut seguir a la glòria.

Lectió segona.

Levem nos, donchs, alguna volta prestament excitant nos la sancta Scriptura dient: Ya es hora de levar nos de dormir. E, uberts los nostres ulls a la lum divinal, ojam ab les orelles attentes la divina veu cridant

cosa nos amoneste la veu de Déu, clamans tot dia e dien: si la vou (!) de Déu aurets hui hoïda no vuylats endureir vostres cors. E encara més: Qui a oreyles d'oir, oya que diu l'Esperit Sant a les Esgleyes; e que diu? Venit ne fyls, oïts me, ensenyaré us temor del Senyor; correts, dementre que avets lum de vida, per què tenebres de mort ou us comprenen. Encara més, qüeren lo Senyor lo seu obrer en la multitud del poble, al qual obrer aquestes coses clama e diu: Qual és home qui vol vida e desya veer dies bons? E si tu, açò oen, respons: io só; diu te Deus: Si vols vera e perpetual vida, tol la lenga tua de mal, els labis teus que no parlon engan, departex te de mal e fe bé, engir pau e seguex-la; e com aquestes coses aurets fetes, los meus uyls seran sobre vos e les oreyles mies a les pregueres vostres e ans que 'm apelets diré ací ssó. Qual cosa, frares sobre cars, és a nos pus dolça que aquesta vou del Senyor nòs convidans? car veus que per sa pietat lo Senyor demostra a nòs la carrera de la vida.

Doncs, los lombles nostres cins de fe e d'observança de bones obres, anem los camins de ell, per la via de l'Evangeli, per tal (f. 2) que merescam veer ell en lo seu regne qui nos ha apelats. En lo tabernacle

tot dia lo que'ns amonesta, dient: Si vuy (f. iij) hoyreu la sua veu no vullau endureir los vostres coratges. Y en altre loch diu: Qui te horelles per a hoyr oje lo que diu l'Esperit Sant. E que diu?: Veniu fills escoltau me; yo us ensenyaré lo temor de Déu; correu mentre que teniu lum de vida perquè les tenebres de la mort no us compreguen. E cercant lo Senyor en la multitud del poble lo seu obrer, al (f. iij v.º) qual ell diu aquestes coses, diu encara: Qual és aquell que vol vida e desige veure los dies bons? La qual cosa si tu oint respons yo so aquell; diu a tu Déu: Si tu vols haver vera e perpètua vida guarda la tua lengua de mal e los teus labis no parlen engan; aparta't de mal y fes bé, serca la pau y segueix aquella. E quant haureu fetes aquestes coses (f. iiij) los meus ulls seran sobre vosaltres e les mies orelles a les vostres pregàries e abans que vosaltres me invoqueu yo diré veus me ací. O germans molt amats, quina cosa és pus dolça que aquesta veu del Senyor que'ns convida? Veus que lo Senyor per la sua pietat nos demostre la carrera de vida.

Lectió tercera.

Donchs havents cenyits (f. iiij v.º) los nostres llocs ab la fe y observància de bons actes, lo guiament de l'Evangeli caminem per los camins de aquell, per tal que merescam veure'l en lo seu regne, aquell lo qual

del qual regne si hi volem habitar, Ila no hi ve hom sinó corrent ab bones obres. Mas demanem ab lo profeta lo Senyor dient: Senyor, qui habitarà el tabernacle teu, o qui reposarà en lo munt sant teu? Aprés aquesta demanda, frares, hoyam lo Senyor responnent e demostrant a nòs la via d'aquell tabernacle e dient: Qui va senes sutzura e obra iustícia, qui parla veritat en lo seu cor, qui no féu engan en la lenga sua, qui no a feit mal a son proïsme, qui no a presa onta contra son proïsme, qui el maligne diable, alguns mals a ell conseylan, los seus mals consyls ab sos esgardaments del seu cor menysprean a aduyt a nores els cogitaments pocs, ço és mals del dit diable, té e trenca a Jesucrist; qui temens lo Senyor de bona observança sua no es reten erguylosos, mas aquells béns que an en sí, no s'estimen que de sí mateixos pusquen ésser feits mas de nostre Senyor obrant en ells, magniffiquen ell ab lo profeta, diens: No a nòs, Senyor, no a nòs mas al teu nom da glòria. Axí com sent Paul de la predicació sua alcuna cosa no donave assí metex dient: Per la gràcia de Déu ssó (f. 2 v.º) ço que ssó. Encara el metex sent Paul diu: Qui es glorieya en Déu se glorieg. E el Senyor en l'Evangeli diu: Qui hou les mies paraules e les fa io l'faré semblant al baró savi qui edificà la sua casa sobre pedra, vengueren aigües, bufaren vents e empeseren en aquella casa e no caech, cor fondada

nos ha cridats. En lo tabernacle del qual si volem habitar no y porem pervenir sinó corrent per bons actes. Mas enterroguem lo Senyor dient li ab lo propheta: (f. v) Senyor, qui habitarà en lo teu tabernacle, o qui reposarà en lo teu sanct mont? Aprés de aquesta interrogació, germans, escoltem e ojam lo Senyor responnent e demostrant nos la via de quell tabernacle, dient: Aquell qui entre sens màcula e obre iustícia, aquell qui parla veritat en lo seu cor y no ha fet frau ni engan en la sua lengua, aquell qui no hà fet (f. v v.º) a son proysme ni ha pres opprobri o confusió contra son proysme, aquell qui reduceix y fa tornar a no res les amonestacions del maligne menyspreant y lansant aquell ab totes ses temptacions dels esguarts del seu cor, y aquell qui pren los seus petits cogitaments y'ls colpege y esclafe en la ferma pedra que és Jesu-Christ, y aquells (f. vj) que tement al Senyor no se inflen ni se ensuperbexen de lur bona observància, mas humiliant se y estimant aquells béns no poder ésser fets per ells sinó per lo Creador, magniffiquen aquell qui ha obrat en ells, dient ab lo propheta: No a nosaltres, Senyor, no a nosaltres mas al teu sanct nom dóna glòria. E així com l'apòstol, no attribueix alguna cosa (f. vj v.º) assimateix de la sua predicació, dient: Per la gràcia de Déu só yo lo que só. E encare diu ell mateix: Qui's gloriege, glorieges en lo Senyor. E per ço diu lo Senyor

ere sobre ferma pedra. Aquestes coses complent, lo Senyor espera tot dia que nòs deguéssim respondre per obres a aquests seus sants amonestaments. E per tal done a nòs lo Senyor a espay dels nostres mals los dies d'aquesta vida. Parla dient l'Apòstol: Doncs no sabs que la paciència de Déu te duu a penitència? E el Senyor piadós diu: No vuyll la mort del pecador mas qu es convertesca e viva.

Frases, doncs, com demanàssem lo Senyor de l'habitador del tabernacle, de ell oïm lo manament de l'habitador. E si complim l'offici de l'habitador serem hereus del regne del cels. Doncs los cors nostres e els cors cavaleyadors són appareyladors a la santa obediència dels manaments. E ço que natura no a possible en nòs, preguem lo Senyor que la ajuda de la sua gràcia mana ministrar a nòs. E si fugents les penes d'infern volem venir a la vida perpetual, dementre que ens leu e som (f. 3) en aquest cors e per aquesta vida de lum nos és leu complir, ara devem córrer e fer ço qui en tostemp nos sia profitós. Doncs establidora és de nòs

en lo Evangeli: Aquell qui hou les mies paraules y fa aquelles, yo l'acompararé a l'home savi qui ha edificada la sua casa sobre la pedra, vingueren los rius bufaren los vents e empenyeren y fèriren aquella casa e (f. vij) no caygué car ere fundada sobre la pedra. Complint aquestes coses lo Senyor enç espere tots dies que nosaltres ab fets respogam a aquests sancts amonestaments, e per amor de açò són a nosaltres relaxats los dies a indúcies o espays de aquesta vida per esmenar nostres mals, dient l'Apòstol: Ara no saps tu que la paciència de Déu te porte a penitència? Car lo piadós Senyor diu: (f. vij v.º) no vull la mort del pecador mas que's convertesca e visque.

Lectió quarta.

Com haguéssim, donchs, germans, interrogat lo Senyor, de l'habitador del seu tabernacle, havem oït lo manament de l'habitar si emperò complirem lo ofici de l'habitador serem hereus del regne del cels. Donchs los nostres coratges y los nostres cosos són de prepa- (f. viij) rar a combatre e forçant los a fer cavalleria a la sancta obediència dels manaments. E ço que natura ha en nòs menys possible preguem al Senyor que man a nos ministrar lo adiutori de la sua gràcia. E si fugint nosaltres de les penes infernals volem pervenir a la eterna vida, mentre que tenim vinentesa y som en aquest cos e havem oportunitat de fer y complir totes

Deles frames ho des coses d' monestir

Que la substancia del monestir en frames ho en ue
 noues ho en quals que altres coses prouee que
 labar freres dela vida e de les custumies dels quals
 se seguir e aels casunes coses axi co li sera uuyars
 los assigno guardadores e cuyidores. Deles quals co
 ses tenga labar capbreu p' tal q' com en aqueles co
 ses assignads los freres succeren p' uegads sapie q'
 done e que reeb. Si alai onpo surgeimer ho negli
 gemer tractari les coses d' monestir sien casti
 gar. Sino sen q' meara sie formes a disciplina de
 regla.

Si deye monge auer p'propy

Quest uer mayanmer se deu raylar de t'uel del
 monestir que alai no p'omesque alcuna cosa
 dar ho pendre senes manamer del abar. Sie auer
 gos alcuna cosa p'ra. No alcuna de cor entor. Ne

ere sobre ferma pedra. Aquestes coses complent, lo Senyor espera tot dia que nòs deguéssim respondre per obres a aquests seus sants amonestaments. E per tal done a nòs lo Senyor a espay dels nostres mals los dies d'aquesta vida. Parla dient l'Apòstol: Doncs no sabs que la paciència de Déu te duu a penitència? E el Senyor piadós diu: No vuyll la mort del pecador mas qu es convertesca e viva.

Freres, doncs, com demanàssem lo Senyor de l'habitador del tabernacle, de ell oïm lo manament de l'habitador. E si complim l'offici de l'habitador serem hereus del regne del cels. Doncs los cors nostres e els cors cavalereyadors són appareyladors a la santa obediència dels manaments. E ço que natura no a possible en nòs, preguem lo Senyor que la ajuda de la sua gràcia mana ministrar a nòs. E si fugents les penes d'infern volem venir a la vida perpetual, dementre que ens leu e som (f. 3) en aquest cors e per aquesta vida de lum nos és leu complir, ara devem córrer e fer ço qui en tostemps nos sia profitós. Doncs establidora és de nòs

en lo Evangeli: Aquell qui hou les mies paraules y fa aquelles, yo l'acompararé a l'home savi qui ha edificada la sua casa sobre la pedra, vingueren los rius bufaren los vents e empenyeren y feriren aquella casa e (f. vij) no caygué car ere fundada sobre la pedra. Complint aquestes coses lo Senyor ens espere tots dies que nosaltres ab fets respogam a aquests sancts amonestaments, e per amor de açò són a nosaltres relaxats los dies a indúcies o espays de aquesta vida per esmenar nostres mals, dient l'Apòstol: Ara no saps tu que la paciència de Déu te porte a penitència? Car lo piadós Senyor diu: (f. vij v.º) no vull la mort del pecador mas que's convertesca e visque.

Lectió quarta.

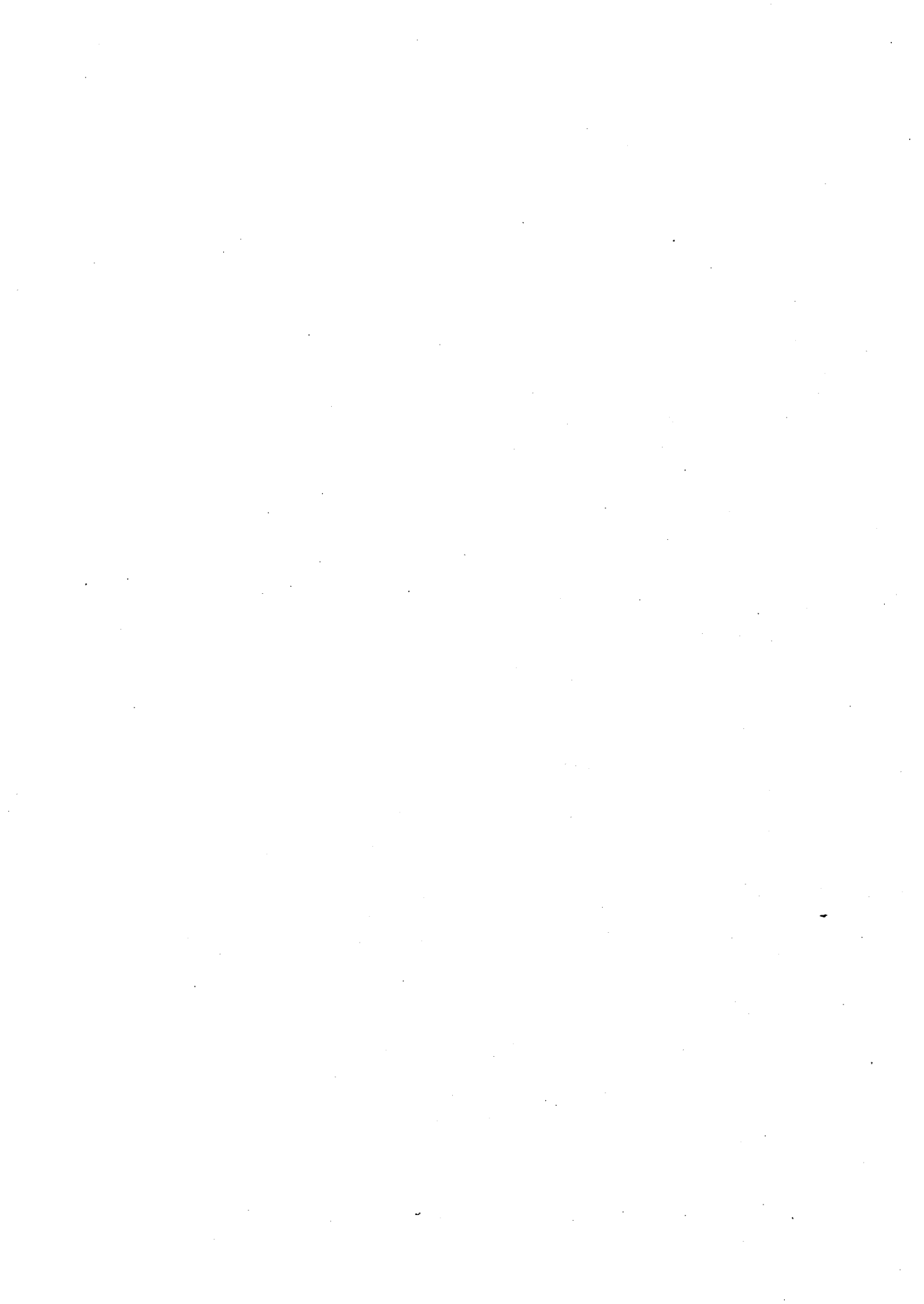
Com haguéssim, donchs, germans, interrogat lo Senyor, de l'habitador del seu tabernacle, havem oït lo manament de l'habitar si emperò complirem lo officí de l'habitador serem hereus del regne del cels. Donchs los nostres coratges y los nostres cosos són de prepa- (f. viij) rar a combatre e forçant los a fer cavalleria a la sancta obediència dels manaments. E ço que natura ha en nòs menys possible preguem al Senyor que man a nos ministrar lo adiutori de la sua gràcia. E si fugint nosaltres de les penes infernals volem pervenir a la eterna vida, mentre que tenim vinentesa y som en aquest cos e havem oportunitat de fer y complir totes

22011
 Dels frares ho dtes coses dt monestir

Dela substancia del monestir em frares ho em ue
 tidures ho en quals que altres coses proueesque
 labar frares / dela vida e dels custumes dels quals
 se segur e aels cascunes coses axi co li sera uiuans
 los assigno guardadores e cuydiores. Deles quals co
 ses tenga labar capbreu / y tal q com en aqueles co
 ses assignads los frares succeren y uegads sapie q
 done e que reeb. Si alcu empo surgeimer ho negli
 gentmer tractara les coses dt monestir / sien casti
 gar. Sino sen esmeata / sie formes a disciplina de
 regla.

Si deye monge auer propy.

Auest una mayormer se deu raylar de rael del
 monestir que alcu no pomesque alguna cosa
 dar ho pendre senes manamer del abat. Sine auer
 gos alguna cosa ppa. No alguna de tot entor. Ne

l'escola del servei del Senyor; en lo qual establiment neguna cosa aspre ne greu no esperam a establir. Mas si alcuna cosa apare a tu pus estreta de la raó d'egualtat dictant tu (ho)? per esmena de pecats o per conversació de caritat, no tantost, per temor, espaventat fuges la via de salut, la qual via no és començadora sinó ab estret començament. Començada, emperò, la via de Déu examplat lo cor no recontans per la dolçor de la amor de la fe de Déu, córre la via dels manaments de Déu en axí que del magisteri seu nuyl temps nòs no departens, en la doctrina de ell, en lo monestir perseverans, per paciència siam participans de les passions de Jesu Crist per tal que merescam ésser participans del regne seu.

Esplegat és lo pròlec, comencen los capítols. ¹

Dels lymatges ho de la vida dels monges.

Manifesta cosa és que els lyantges (!) dels monges són quatre. Lo primer és monestir cavelereyan sots regla (f. 5 v.º) e sots abat. Lo segon lymatge és d'ermitans, d'aquells qui no per fervor novícia de conversació mas per provació longa del monestir an après a combatre contra

(f. viij v.º) aquestes coses, per aquesta lllum de vida ara és de córrer i fer ço que perpetualment és a nòs necessari. Constituir, donchs, devem una escola del servei del Senyor, en la qual institució no speram ordenar menguna cosa aspra o fexuga. Però si alguna cosa pus estretament, dictant açò la rahó de la ygualtat per esmena dels vicis e conservació dels (!) caritat serà procehida e con- (f. ix) tinuada no fuges tantost, espantat de por, ni't luyes de la via de salut, la qual no deu ésser comensada sinó en estret començament, però après en lo procés de la conversació e de la fe ab lo cor amplificat e ab incomparable dolçor de amor se corre per la via dels manaments de Déu. En així que no partint nos del magisteri de aquell, perseverans fins a la mort en lo monestir partici- (f. ix vº) pem per paciència en les passions de nostre Senyor Jesu-Christ per tal que d'ell, en lo seu regne, merescam ésser companyons. Amén.

Dels linatges dels monges. Capítol j.

Cosa és manifesta ésser quatre linatges de monjos. Lo primer és dels cenobi- (f. x) tas, ço és, orde monesterial militant sots regla o abbat. Lo segon linatge és dels anacoretas, ço és, hermitans; no aquells que per fervor de novella conversió mas per longa provació en lo monestir han

1) Cf. pàgina 24, nota.

el diable ja instruïts per solaç de molts, e be instruïts per fraternal prudència, ia segurs, a singular barayla de l'ermitatge senes consolació d'altre, per sola mà e per sols braç contra los vicis de la carn e de les cogitacions, Déu ajudan, basten a combatre. Lo terç lynatge dels monges és de sarabits molt sobre espaventable, qui no aprobats per alcuna regla ne per esperiència de mestre, axí com l'aur de la fornal, mas en natura de plom amolit, servans fe al segle per obres, són coneguts a Déu mentir per la corona; los quals de dos en dos ho de tres en tres, ho d'u en .i., no tancats en les cases de les oveyles de nostre Senyor mas en les sues, per ley és a ells la voluntat dels desigs, com qualque cosa se pensen ho eleyen aquella dien ésser santa, e qualque cosa no vuylen açò cuiden que no sie legut. Lo quart lynatge dels monges s'apele *girovagum* qui en tota la vida llur per diverses províncies de tres en tres dies (f. 6) ho de quatre en quatre per cellas de diverses ostaleyen, tots temps vaborosos e alcun temps no estables, servens als propis delits e als sutzes delits de la gola, e per totes coses són pus malvats que els sarabaïts. De la conversació dels quals tots molt sobre mesquina, val més callar que parlar. Tots aquests lynatges, doncs, jaquits, vingam, ajudant nostre Senyor, a ordonar lo lynatge molt sobre forts dels monges del monestir.

après de combatre contra lo dimoni, y essent ya adoctrinats per lo solaç e companyia de molts e ben instruïts de la fraterna armadura, ya segurs, sense conso- (f. x v.º) lació de altri, aydant los Déu, són bastants de combatre en la solitària batalla del herm ab llur sola mà o bras contra los vicis de la carn y de les cogitacions. Lo tercer linatge de monjos és molt obscur y avorrible e diuse dels sarabaïtes, los quals no provats per regla alcuna ni per experiència magistral, així com l'or de la fornal, mas mollificats en natu- (f. xj) ra de plom guardant y estoiant encara fe al món per les obres són per la corona coneguts mentir a Déu. Los quals de dos en dos o de tres en tres o certament tots sols, cascú per si, sense pastor, enclosos no en los corrals de nostre Senyor mas en los lurs propis, és a ells per ley la voluntat dels desigs, com sie cert que ço que'ls ve de pler diuhen sanct y ço que no'ls (f. xj v.º) plau se pensen que no és lícit. Lo quart linatge de monjos és dels girovagos los quals en tota llur vida per diverses províncies tres o quatre dies habiten per les cetlles de molts e diversos frares, totstemp vagabundos e no may fermes ni estables, servint a ses pròpies voluntats y als ensutziaments e delits de la gola, e per totes coses pijors que los sabaraïtes, de la (f. xij) miserable conversació de tots los quals millor és calar que parlar. Donchs, dexant los estar a part, vingam ajudant nostre Senyor,

a dispondre e ordenar al molt fort linatge de los cenobitas.

Qual dèye ésser l'abat.

L'abat, qui digne és al monestir senyoreyar, tots temps deu remembarar ço que ell és nomenat, e deu complir nom de mayor per obres, cor ell és cregut tenir loch de Jesu-crist en lo monestir, cor ell és apellat per lo nom de ell, dient l'apòstol: Avets pres sperit dels fyls d'amor en lo qual claman *abba*, pare. E per ço l'abat alcuna cosa, ço que Déu no vuyla, contra lo manament de Déu no deu ensenyar, stablir ho manar; mas lo manament de ell ho la doctrina, deu ésser pasta llevada de la iustícia de Déu scampada en les pensses dels dexebles. Rembrant sie tots temps l'abat, que de la doctrina sua e de la obediència dels dexe (f. 6 v.º) bles, d'aquestes dues coses serà feyt scrutini en lo juhí espaventable; e sàpia l'abat que a colpa de pastor se pertany qualche cosa no proffitosa (que) lo pare familias podrà trobar en les ouveyles. Emperò ell serà deliure, l'abat, si tota diligència de pastor donada per ell al folch de les ouveyles no obediencia e tota cura és mostrada a les obres mortals d'aquelles ouveyles. Lo pastor d'aquelles en lo juhí del Senyor, absolt, diga al Senyor ab lo profeta: La tua iustícia no amagué en lo meu cor, la veritat tua e la salut tua diguí, e ells açò menis-

Quin deu ésser l'abat. Capítol ij.

L'abbat qui deu preceir y ésser digne prelat al monestir, totstamps se deu recordar què és dit, e ab los fets complir lo nom de ma- (f. xij v.º) ior; car cert se creu que ell està y té loch de Jesu-Christ en lo monestir, quan per lo nom de aquell és apellat, dient l'apòstol: Rebut haveu esperit de adopció de fills en lo qual cridam: pare, abbat. Per ço no deu menar l'abbat ni ensenyar ni constituir res que sie contra lo manament de nostre Senyor, la qual cosa ja no sia, mas lo seu manament é doctrina (f. xij) sie així com a nodriment de iustícia divinal espargit e infús en los corages dels dexebles. Recort se totstamps que de la sua doctrina y de la obediència dels súbdits y de cascuna d'estes coses, serà fet examen e inquisició molt estreta en lo tremolós iudici de Déu. E sàpia que a la culpa del pastor se pertany y serà imputat qualsevol cosa de menys utilitat que lo pare (f. xij v.º) de les copanyes haurà pogut trobar en les sues ovelles. Tant solament serà excusat si envers lo desobediencia ramat haurà tenguda diligència de bon pastor, y als ronyosos e infeccionats actes de les ovelles haurà posada universal cura; car lavors absolt lur pastor, en lo iudici de nostre Senyor porà dir ab lo propheta: No he amagada la

preans menysprearen mi; e lavors, a la per fi, pena sie a les oveyles no obediens a la sua cura, la mort prevalent.

Doncs com alcú reeb nom d'abat per doble doctrina deu ésser davant posat als seus dexebles, ço és a saber, que tots los béns e les coses santes demostre més per obres que per paraules, e als dexebles volenterosament aprenens, propòs los manaments del Senyor per paraules; als durs, emperò de cor e simples, per les obres sues los manaments de Déu demostre. Totes coses, emperò, que als dexebles demostre ésser contràries, iutge per les sues obres no faedores, per tal que preïcan als altres no sia atrobat mal- (f. 7) vat, perquè alguna vegada no diga Deus a ell pecan: Perquè tu recomtes les iustícies mies e prens lo meu testament per la boca tua? tu, emperò, as aïrada disciplina, e as giradas les mies paraules detràs tu.; e qui en l'uyll de tom (!) frare veyes busca, en lo teu no veyes biga. No sia de l'abat persona ligada el monestir, no am .i. més que altre, sinó cell qui em bones obres ho en obediència atrobarà meylor; no sia preposat aquell qui és de meylor lynatge per servi y al convertent, si doncs no i avia altra raó raonable; e sien axí, dictant iustícia, serà vist a l'abat, de l'orde de cascú faça aquella cosa, en altra manera tengan los

tua (f. xiiij) iustícia en lo meu cor; yo he dita la tua veritat e la tua saludable paraula, però ells contempnents me han menyspreat; e de aquí avant a les desobediens ovells de la sua cura, serà greu pena prevalent a ells la mort eterna.

Com, donchs, algú pren nom de abbat, deu presidir als seus dexebles de doble doctrina, ço és, que demostre totes les coses bones y sanctes més ab fets que ab paraules. Axí que als dexebles de bona capacitat ab paraules bones y als durs de cor y als simples y grossers ab ses bones obres, ensenye los manaments de Déu. E totes les coses que haurà ensenyades als seus dexebles ésser contràries, demostre ell en ses obres no ésser fahedores; perquè preycant als altres no sie ell trobat (f. xv) reprovat y confús, y que a ell, peccant, no diga Déu en algun temps: Perquè recites y parles tu les mies iustícies, e lo meu testament prens per la tua boca? Tu verament has aborrida la disciplina y has lansades les mies paraules de tras de tu.? Tu qui en l'ull de ton frare vemies la busca y no has vista la biga en lo teu. No sie per ell feta excepció (f. xv v.º) de persones en lo monestir ni sie l'ahú més amat que l'altre, sinó aquell que haurà trobat millor en la obediència y en los bons actes. No sie preposat lo franch o generós al convertint se de l'estament de servitut, sinó y ha causa rahonable; la qual cosa, si iustícia dictant serà vist

locs propis, cor sies serf sia franch tots som .i. en Jesucrist e sots .i. senyor equal cavaleria de servitut portam, e cor no és em ves ell reebiment de persones. Solament en aquest em ves Déu som triats si meylors dels altres per bones obres e humils som atrobats. Donchs egal caritat sia de ell, ço és, de l'abat a tots, e una diciplina, segons los mèrits, a tots sia donada. Cor en la doctrina sua l'abat deu aquella forma de l'apòstol tots (f. 7 v.º) temps servir en la qual diu: Repren, prega, maldi, ço és a saber, mesclà temps ab temps, ablandimens ab tristors, durea de maestra demostre amor de piadós pare, ço és a saber, que aquells qui nos volen castigar ne cessar de mal deu pus durament reprendre; los obedients, emperò, los suaus e els paciens deu pregar per tal que myls proffiten. Amonestam que els negligens, emperò, els menispreans maldiga e castic. Ne faça aparès que no veyia los pecats dels pecans, mas aitant tost com començaràn a nexer, de rael, axí com pusque, los por. Sia remembrant del peryl d'Elí sacerdot de Siló. Los honests, emperò, e els entenens, coratges per paraules castic per primera e per segona amonestació. Los malvats, els durs, els erguyosos, els inhobedients per feriment ho castigament de cors los destreya en lo començament del pecat.

a l'abbat que és de fer, bé la porà fer de qualsevol orde que sie, però (f. xvj) en altra manera quiscuns tinguen sos propis lochs; car, vullés que sie esclau, vullés que sie libert, tots som una cosa en Jesu-Christ y sots un Senyor vivim y portam igual cavalleria de servitut, car envers Déu no y ha parcialitat de persones. Solament en aquesta part devant ell serem discernits, si serem trobats millors y pus humils que'ls altres (f. xvj v.º) en bones obres. Donchs ygal caritat y una diciplina sie a tots donada segons los mèrits. L'abbat verament en sa doctrina totstemp deu servir y tenir aquella forma apostòlica en la qual diu: Reprèn, prega, increpa; ço és, mesclant los temps ab los temps y a les terrors, blandiments y dolçors, demostre ab lo rigor de maestre, affecte de piadós pare; (f. xvij) ço és, als inquiet y mal acostumats reprengue pus durament y aspra, mas als obedients y mansuets exorte y pregue per que millor aprofiten; però als negligents y menysprehívols, amonestam que reprengue y menasse y que'ls castigue. E no dissimule los peccats dels qui erren, mas de continent que comencen a néxer tall aquells de rael com millor pugue, recordant (f. xvij v.º) se del perill de Ely sacerdot de Sylo. E aximateis als pus honests e intelligibles castich de paraules per la primera y segona amonestació mas als descurats e durs o superbiosos y desobedients constrega ab batiments

Rememprar deu tots temps l'abat e saber ço qui és dit e escrit, que a qui més és comanat més li serà demanat. E sàpia l'abat qual difícil e alta cosa a reebuda; règer ànimes e servir a custumes de molts. (f. 8). La .i. ab vlandimens, l'altre ab maldirs, l'altre ab amonestaments, e segons la qualitat de cascú ho la entenença axí conform a tots e s'adob, que no solament sofrirà pinyorament del folc a ell comanat, enans s'alegre en lo creximent de bom folc. Davant totes coses se quart l'abat que no menyspreu ne sia negligent la salut de les ànimes assí comanades, no aye més ànsia de les coses transitòries e terrenals e caedores; mas totstemp pens que a rebudes les ànimes a règer de les quals retrà rahó. E per tal que per aventura no contene de la menor cosa, remembre-li que escrit és: Primerament querí lo regne del cel e la iustícia d'aquell, e totes aquestes coses vos seran anedides. E encara: Neguna cosa no deffall a aquells qui temen Déu. E sàpia l'abat que qui reeb les ànimes a règer apareyll se de retre raó. E aytant nombre de freres con sab que a en sa cura, retrà rahó de les ànimes de tots sens tot dubte, enedida la raó de la sua

en lo mateix començament del peccat, sabent es escrit: Lo foll no's corregeix per paraules. E més és escrit: Bat lo teu fill ab verga e deliu- (f. xviiij) raràs l'ànima de aquell de mort.

Recordar se deu totstemp l'abat què és y què es diu; car a qui més és comanat de més serà demanat. E axí mateix sàpie quant deifficil e àrdua cosa ha presa de regir ànimes, car certament los uns ab affalagaments, altres ab increpacions y altres ab amonicions segons la qua- (f. xviiij v.º) litat e entelligència de quiscú se deu conformar y haver ab tots axí que no solament no comport detriment del ramat a ell comanat, mas encara que se alegre en lo augment y aprofitament de les sues ovelles. Ans de totes coses garde se que dissimulant o tenint en poch la salut de les ànimes a ell confiades, no hage més sollicitut de les coses transitòries (f. xix) terrenals y caduques; mas totstemp pense que ha pres carrech de regir ànimes de les quals té a retre rahó y compte. E, perquè perventura no sie principalement anciós de la menor sunstància, recort se del que és escrit: Cercau primerament lo regne de Déu, e totes aquestes altres coses vos seran ajustades. E encare és escrit: No falte res als que temen a Déu. E sapie que (f. xix v.º) qui pren regiment de ànimes se deu apparellar per a dar rahó de aquelles. E de tot lo nombre que haurà tengut sots la sua cura, tingui per cert que

ànima. E en axí temen l'esdevenidor encercament de pastor de les oveyles creegudes; e com se quart de les aylene raons retedores, (f. 8 v.º) és fait anssiós de les sues. E com dels amonestaments seus ministre als altres castigament ho esmeni, ell és fait esmenat de vicis.

Dels frares apeladors al conseyll.

Aytantes vegades com alcunes coses grans són feedores el monestir, apel l'abat tota la congregació e diga el ço qui és feedor. E hoen lo consseyl dels altres tracte en si metex, e ço que pus proffitós iutyará face. Per açò, emperò, avem dit que tots sien apelats a conseyl que moltes vegades Deus revela al menor ço que més val. En axí, emperò, donen lo consseyl los frares ab tota subiecció d'humilitat, que no presumesque malvadamment deffendre ço qui'l és viyarés; mas més sia en arbitre de l'abat; que ço que ell iutyará per meylor tots li obeesquen. Axí, emperò, com als dexeables se cové d'obeir al maestre, axí a ell, ço és, al maestre se pertayn ordonar iustament e sàviament totes coses. Doncs en totes coses seguesquen tots la regla del maestre, que alcú no's departesca de ella follament. Alcú el monestir no seguesca contendre (f. 9) la volentat del cor proprii, ne presomesca alcú, dins lo monestir ho deffora, ab l'a-

en lo dia del judici haurà a dar compte ensems aiustada la sua ànima. E axí l'abat, tement totstems la esdevenidora discussió de les comanades ovelles, quant ell se talaye y guarde de les estra- (f. xx) nyes rahons es també fet sollícit de les sues. E axí com ell ab les sues amonestacions administre als altres esmena, se fa també esmenat de sos propis peccats.

De aiustar los frares al consell.

Capítol iij.

Quant se vulle que algunes coses de importància són de fer en lo monestir, aiuste l'abat tota la congregació i digue'ls la causa perquè'ls cride. E, oït (f. xx v.º) lo consell dels germans, tracte entre si mateix y fasse la cosa que li semblará mes útil y profitosa. Per ço havem dit que sien cridats tots a consell perquè nostre Senyor moltes vegades revela la cosa millor al pus iove. E los monges aximateix donen lo consell ab tota humilitat e subiecció e no presumesquen perfidiosament deffendre lo llur parer, mas (f. xxj) penge y estigue tot en arbitre de l'abat y, en allò que ell haurà iudicat ésser més saludable, tots lo obeesquen. Però axí com als dexeables se convé obeir a llur mestre, axí pertany a ell que discretament e iusta dispongue totes coses. Donchs tots, axí abat com monges en totes coses seguesquen la regla mestressa, y ningú se aparte temeràriament de aquella (f. xxj v.º) Ningú seguesque en lo monestir la

bat seu contendre malvadament; e l'abat, emperò, ab temor de Déu e ab observació de la regla faça totes coses e sàpie sens tot dupte que de tots els seus iuys retrà rahó a Déu molt sobre egual iutye. Si alcunes coses, emperò, menors són deedores en los proffits del monestir, tant solament deman conseyl dels pus savis, axí com es escrit: Totes coses fe ab conseyl e après lo feit no ten penidràs.

Que són instruments de bones obres.

En les primeres coses lo senyor Déu amar de tot lo cor de tota la ànima e de tota virtut. En après lo proïsme axí com si metex. En après no ociure. No fer fornicació. No fer ladrunci. No cobeyar. No dir fals testimoni. Honrà tots homes. E ço que cascú no vol ésser feit assí no faça a altre. Renegar simeteix axí que seguesca Jesucrist. Lo cors castigar. No amar riqueses. Deiunis amar. Pobres recrear. Nuus vestir. Malauts visitar. Mort sebullir. En tribulació ajudar. Dolent consolar. Dels feits del segle (f. 9 v.º) fer simetex estrayn. Alcuna cosa no posposar a la amor de Crist. Ira no acabar. No servir temps d'iracúndia. No tenir engan en lo cor. No donar pau falsa. No iquir caritat. No iurar per tal que per ventura no es perjur.

voluntat del seu propri cor ni presume que dintre ni defora del monestir contedre ab l'abbat, la qual cosa si algú presumirà fer, sie subiugat a la regular disciplina. Emperò l'abbat fasse totes les coses ab temor de Déu y observança de la regla sabent sens dubte que haurà a dar compte al molt iust iutge de tots (f. xxij) los seus iudicis. Mas si algunes coses menors seran de fer en profit del monestir, prengue solament lo consell dels més ancians, axí com és escrit: fes totes coses ab consell y après de fer no te'n penideras.

Quals són los intruments de les bones obres. Capítol iij.

Primerament amar a nostre Senyor Déu de tot lo cor y de tota la (f. xxij v.º) ànima y de tota virtut. E depuys lo prohisme com assimateix. En après no matar. No adulterar. No furtar. No cobejar. No dir fals testimoni. Honrar a tots. E ço que no vol per a ell no fasse a altre. Abnegar assimateix perquè seguesque a Jesu-Christ. Castigar lo cors. No abassar los delits. Amar lo dejuni. Recrear los pobres. Vestir (f. xxij) los nuus. Visitar los malalts. Soterrar los morts. Subvenir en la necessitat. Consolar als trists. Fer-se estrany dels actes del món. No preposar res a l'amor de Jesu-Christ. No acabar la ira ni guardar temps per a venjar-se. No tenir engan en lo cor. No dar pau falsa. No dexar la caritat. No iurar perquè per ventura no periure.

Veritat dir de cor e de boca. No retre mal per mal. No fer iniúria mas feita pacientement sufferir. Los enemichs amar. Mal diens si, no malair mas encara beneir. Sostenir persecució per iustícia. No ésser erguylós. No ple de vi. No glot. No dormidor. No peresós. No murmurador. No maldigós. L'esperança sua comanar a Déu. Si alguna cosa de bé vou en ssi no u recomte a ssi mas a Déu. Lo mal, emperò, sàpia ésser feit de ssi e asimetex lo càrrec. Tembre lo dia del iuy. Imffern espaventar. La vida perdurable en tota concupicència espiritual desiyar. La mort tot dia davant los uyls aver sospitosa.

Los feits de la vida sua gardar tota hora. Saber per cert Déu sí guardar en tot loc. Les malas cogitacions al seu cor vinents trencar tant tost a Crist e manifestar a l'espiritual confessor. Estudiu de gardar la sua boca de mala (f. 10) paraula. No amar molt parlar. Paraulas males e covinens a riure no parlar. Molt ris ho molt ioc no amar. Hoir volenterosament les liçons santes. Estar a oració sovin. Los seus mals feits, ab làgri-mes e ab iemecs tot dia en oració a Déu confessar. D'aquells mals d'aquí avant esmenar. Los desigs de la carn no acabar. La volentat pròpria airar. Als manaments de l'abat en totes coses obeir oc si ell fa el contrari, ço que Deus no vuyla, membrans d'aquell manament del Senyor:

Dir veritat de cor y de (f. xxiiij v.º) boca. No retre mal per mal. No fer iniúria ni escàndel, mas si serà feta prengue-la pacientment. Amar los enemichs. No remaleytr en aquells que maleexen mas abans beneir-los. Comportar persecució per amor de la iustícia. No ésser superbiós. No molt bebedor, ni massa menjador. No peresós. No murmurador. No detractor. Comanar a Déu (f. xxiiiij) tota sa speranza. Quant veurà algun be en simateix atribuesque'l a Déu y no assí, però lo mal sempre lo deu atribuir assimateyx. Tembre lo dia del iudici. Tenir por de les penes infernals. Desyjar ab tota cobeiança spiritual la vida eterna. Tenir cada dia sospitosa la mort davant los seus ulls. Guardar y regonexer tota hora los actes de (f. xxiiiij v.º) la sua vida sabent de cert que Déu en tot loch lo mire. Les males cogitacions que venen al seu cor trenquar les tantost, a la pedra ferma que és Jesu-Christ e manifestar les al pare spiritual. Guardar la sua boca de mala paraula. No amar molt parlar, ni parlar paraules vanes ni movents a rialles, ni riure fadament. Dir volenters (cf. xxv) les sanctes liçons. Enclinar y estar sovint a la oració. Confessar cada dia a Déu los mals passats ab làgremes y gemechs de cor y de aquells d'aquí avant esmenar se. No complir los desigs de la carn. Avorir la pròpria voluntat. Obeyr en totes les coses als manaments de l'abbat encara que, ço que Déu no vulle,

Fets ço que us dien e no vuyats fer ço que fan. No voler ésser dit sant ans que u sie, mas abans ésser per ço que sie vertaderament dit. Los manaments de Déu complir tot dia per obres. Castedat amar. Alcú no ayrrar. Rancor ne enveya no aver. Contenció no amar. Erguyll e iactància fugir. Los savis honrar. Los iovens en amor de Jesucrist amar. Pregiar pels enemics. Ab los discordans ans del sol post en pau retornar. E de la misericòrdia de Déu alcun temps no desesperar. Vet que aquests són los instruments de la art spiritual los quals com seran de nòs spiritualment complits, dia e nit conti- (f. 10 v.º) nuadament, e en lo dia del iuy reassignats, aquell loger serà compensat a nòs de nostre Senyor, lo qual ell promès, lo qual uyll no a vist e oreylla no l'ha oït e en lo cor d'hom no puyà aquelles coses que a apareylades Deus a aquells qui l'amen. Lo loch, emperò, hon aquestes totes coses sien obrades diligenment són les claustres del monestir e estabilitat en la congregació.

De la obediència dels dexebles qual sie.

Lo primer grau de humilitat és obediència senes triga. Aquesta cové a aquells qui alcuna cosa pus cara de Jesucrist no an estimada, per lo sevi sant que an promès e per paor

fes ell altrement que no mane, recòr- (f. xxv v.º) dant se del manament del Senyor que diu: Feu lo que ells diuhen y no fasau lo que fan. No voler ésser dit sanct abans que u sia, mas ésser ho primerament perquè u sie dit pus vertaderament. Los manaments de Déu ab fets cada dia complir. Amar la castedat. No avorrir a ningú. No haver mal zel ni sospita. No exerci- (f. xxvj) tar la enveja. No amar contenció. Fugir de elació de supèrbia. Honrar y tembre los ancians. Amar als iovens en la amor de Jesu-Christ. Orar per los enemichs. Tornar en pau ab los discordants ans sel sol post. E nunca desesperar de la misericòrdia de Déu. Veus que aquests són los instruments de l'art spiritual los quals com per no- (f. xxvj v.º) saltres de dia e de nit seran complits incessantment y guardats, per al dia del iudici haurem de nostre Senyor aquell premi que'ns ha promès lo qual ull no ha vist ni orella oït ni és muntat en cor de home les altes e soberanes coses que Déu ha preparades a aquells que l'amen. Les oficines ahon totes aquestes coses se han de obrar són les (f. xxvij) claustres e la estabilitat en lo monestir.

De la obediència. Capítol v.

Lo primer grau de humilitat es obediència sens triga. Açò pertanya a aquells que estimen no ésser alcuna cosa a ells més cara que Jesu-Christ mas per lo sanct servey que han

d'imffern ho per la glòria de la vida eternal. Aytanttos com alcuna cosa del mayor lur serà manada, no saben soferir triga en faen, dels quals nostre Senyor diu: Ab oyment d'oreula obeiren a mi. E encara diu als doctors: Qui vos ou mi ou. Doncs aquests aytals lexans aitantost les coses que sues són e la volentat pròpia desemparans, aytantost desamparades les mans e ço que faien lexans no acabat, ab peu acostan d'obe- (f. II) diència la veu del manant per obres seguexen, e, axí com en .i. moment, lo davant dit manament del maestre e les obres perfeytes del dexeble en cuitança de temor de Déu, aquestes amdues coses comunament són tost esplegades; als quals amor d'anar a la vida perpetual tira. E per ço prenen estreta carrera e d'açò diu lo senyor: Estreta és la via qui mena a la vida. E no vivens al lur arbitre, ne als desigs ho delits obediens, mas anans per altruy iuy e per altruy manament, en los monestirs converssans, desigen abat ésser assí davant posat. Senes dupte aquests aytals ressemblen la sentència del Senyor en la qual diu: No so vengut fer la mia volentat mas d'aquell qui m'a tramès. Mas aquesta obediència lavors serà acceptable a Déu e dolça als homes si ço que és manat, no duptosament, no tart, no persosament ho ab murmur ho ab respost de no volent sia fet, cor obediència que és donada als mayors a Déu és donada; cor el dix:

promès o per temor de l'infern o per amor de la glòria perdurable encontinent que al- (f. xxvij v.º) guna cosa los és manada per llur maior, axí com si divinalment los fos manat, no saben sofferir tardança en obeir; dels quals diu lo Senyor: En haver me oït me han obeït. Encara diu als doctors: Qui ou a vosaltres ou a mi. E per ço aquests tals dexant tantost les coses que són llurs e desemparant la pròpia voluntat, decontinent (f. xxvij) desocupades les mans y dexant imperfet lo que feyen, ab lo peu vehí a la obediència, seguexen ab fets la veu del manant, axí que quasi en un moment lo manament del mestre y la perfeta obra del dexeble ab velocitat del temor de Déu ygualment y molt prest abdues aquestes coses són complides. Als quals indueix y exite a (f. xxvij v.º) bé obeir l'amor de la vida eterna. E perçò prenen la via estreta de la qual diu lo Senyor: Estreta és la via que porte a la vida. E axí no vivint a llur arbitre ni obeint a llurs voluntats mas caminant en lo monestir sots iudici e manament de altri desigen tenir abbat sobre ells car sens dupte aquests tals seguexen aquella sentència del Senyor que diu: Yo (f. xxix) no só vengut a fer la mia voluntat mas de aquell que m'ha tramès. E aquesta obediència llavors serà agradable a Déu y dolça als homens si la cosa que és manada se fa y's compleix no tremolosament no tardament, no tebeament ni ab murmuració o resposta de no volent, car

Qui vos ou mi ou. E ab bon cor se cové que sia donada dels daxebles, cor alegre donador ame Deus. Cor si ab mal cor obeeix lo dexeble ho si murmura no solament de boca, mas de (f. II v.º) mas de (!) cor, iassia que obeesca lo manament emperò no serà a Déu acceptable qui garde lo cor del murmurant; e per tal obra no conseguex alcuna gràcia abans encorre la pena dels murmurans si ab satisfacció no se'n esmen.

De taciturnitat.

Aagam ço que diu lo proffeta: Jo dix gardaré les mies carreres per tal que no pec en la lenga mia; posé a la boca mia guarda; fiu-me mut e somme humiliat e callé coses bones. Ací demostre lo proffeta si de bones paraules avegades per amor de taciturnitat devem callar, quant més de males paraules, per pena de peccat, devem cessar. Doncs iassia açò que de bones e santes paraules de edificacions als perfeits dexebles per gravitat de taciturnitat tarda llicència serà atorgada de parlar. Car escrit és: Em molt parlar no fugiràs peccat. E en altre loch: La mort e la vida en les mans de la lenga. Cor parlar e ensenyar se cové de mestre; callar e obeir se cové al dexeble. E per ço si alcunes coses són requeridores del prior, ab tota humilitat e subiecció sien requestes. Jocs, emperò, o parau-

la obediència que als maiors és dada a Déu és dada, segons que ell diu: Qui (f. xxix v.º) ou a vosaltres ou a mi. E convé als dexebles que la fassen de bon cor y aplegament, car Déu ama al donador alegre. E si obeeix lo dexeble de mala voluntat o ab murmuració de cor o de boca ahon que complesque lo manament, ia no serà acceptable a Déu qui mire lo cor del murmurant ni per tal fet aconseguex alguna gràcia ans encor- (f. xxx) re en la pena dels murmuradors si no s'esmena per satisfacció.

Del silenci. Capítol vj.

Fassam ço que diu lo propheta: Yo he dit guardaré les mies vies perquè no erre en la mia lengua. He posada guarda en la mia boca y'm só fet mut, he callat de les bones coses y som humiliat. Ací demostre lo propheta que si a vegades de- (f. xxx v.º) vem callar dels bons parlaments per amor del silenci, quant més per la pena del peccat devem cessar de les males paraules. Donchs encara que sien de sants parlaments de edificació, als perfets dexebles, per la gravitat del silenci, a tart los sia dada llicència de parlar, car escrit és: En lo molt parlar no escaparàs de peccat. E més és escrit: La mort (f. xxxj) e la vida estan en mans de la lengua. Car parlar y ensenyar se pertany al mestre, callar y escoltar convé al dexeble. E per ço si algunes coses són de demanar al maior, sien demanades ab tota

les ocioses o qui mouen a riure, en tots (f. 12) locs, perpetual tanca-ment dampnam, e a aytal paraula dexeble obrir la boca no iaquim.

De Humilitat.

Frases, clama a nós l'escriptura de Déu dien: Tothom qui s'exalçarà serà humiliat; doncs com diu açò demostre a nós tot l'ynatge o manera d'exaltació ésser d'erguyl, del qual demostre simetex guardar dient: Senyor no és exalçat lo meu cor, ne los meus uyls no són solevats ne son anats en grans coses, ne en meraveyloses sobre mi; mas què? Si no e sentit humilment mas exalce la mia ànima, axí com l'emffant desmammat sobre la mare sua axí regardonaràs en la mia ànima. Hon, frases, si volem a la altea de subirana humilitat atènyer e a aquell exaltació celestial a la qual per penyspreament de la present vida hom puye volem hivagosament venir, per les obres nostres puyans és e regardadora aquella escala la qual aparec a Yacob en sompni, per la qual a ell foren demostrats àngels puyans e devallans. No és altre aquell puyament e aquell devallament senes dupte de nós és entès (f. 12 v.º) sinó per exalçament devalar e per humilitat puyar. L'escala emperò erecta és

humilitat y subiecció de reverència, perquè no sie vist parlar més que no és menester. Però les escurrilitats y les paraules ocioses y movents a rialles en tots lochs damp- (f. xxxj v.º) nam de eternal clausura y no permetem que lo dexeble a tals paraules obre la boca.

De la Humilitat. Capítol vij.

Germans, la Scriptura divina cride a nosaltres dient: Aquell qui se exalça serà humiliat y aquell qui se humilie serà exalçat. En açò nos manifeste tota exaltació ésser linatge de supèrbia la qual cosa mostre lo propheta que ell (f. xxxij) esquivave, dient: Senyor lo meu cor no és exalçat ni los meus ulls se són ensuperbits ni só anat en grans coses ni maravellooses sobre mi. ans què? Si no sentie humilment mas exalcí la mia ànima tal retribució li sie dada com al que es desalletat de la sua mare. E perçò, germans, si volem aconseguir la altitut de la humilitat y venir prest en aquella exaltació celestial (f. xxxij v.º) a la qual se puia per la humilitat de la present vida, puiaents nostres bons actes devem alçar aquella escala que paregué a Iacob en sompni per la qual li foren mostrats àngells que puiaen y devallaven, car certament aquell devallar y puiaer dels àngells no demostre a nosaltres altra cosa sinó per exalçament de supèrbia devallar, y per humilitat puiaer. Aquella (f. xxxiiij) escala dressada és la nostra

la nostra vida en la segle, la qual per cor humiliat se erg per nostre Senyor al cel; cor los lats d'aquesta escala deim ésser lo cors nostre e la ànima; en los lats de la qual escala pose l'apelament de Déu diversses graus d'humilitat e de disciplina puyans.

Lo primer grau de humilitat.

Lo primer grau de humilitat és si la temor de Déu davant los uylls posan lo monge de tot en tot fuga oblidament, e tots temps sia remembrant de totes coses que Deus a manades, en qual manera los menysprenas Déu caigueren en inffern per peccats; e la vida perdurable la qual és apareylada als temens Déu en lo seu cor tots temps pens; e gardan-se tota hora de peccats e de vicis, ço és a saber, de cogitacions, de lengua, d'uylls, de mans, de peus ho de violentat pròpria, e els desigs de la carn se cuit de taylor. Pens se l'ome dels cels ésser vist de Déu tots temps e tota ora e les obres sues ab gardament de divinitat ésser vistes e dels àngels tota hora ésser renunciades. De- (f. 13) mostra a nòs açò lo proffeta com en les cogitacions nostres demostre Déu ésser present en axí dient: Deus és escrutant los cors e els reynons. E encara: Lo Senyor a conegudes les cogitacions dels homes que són vanes. E encara diu: As enteses de luyñ les mies cogitacions. E: cor la cogitació de l'home confressarà a tu. E per tal que sia anssiós em ves les sues cogitacions

vida la qual ab cor humiliat és alçada a nostre Senyor al cel. E los costats d'esta escala diem que són lo nostre cos y la nostra ànima, en los quals costats la vocació divina ha ficats diversos escalons o graus de humilitat y disciplina per a puïar.

Lo primer grau de aquesta escala de humilitat és que lo monge (f. xxxiiij v.º) tenint totstamps lo temor de Déu davant los seus ulls, fuge y esquive totalmente la oblidança y sie sempre recordant de totes les coses que Déu ha manades y en qual manera los menyspreants a Déu cauhen y van al foch infernal per llurs peccats; y tostamps gir i pense en son cor la vida eternal que és aparellada als que temen a Déu. E guardant-se tota hora de peccats (f. xxxiiij) y de vicis, ço és, de les cogitacions, dels ulls, de les mans, dels peus y de la pròpia voluntat se cuyte a tallar los desigs de la carn. Estime lo monge y pense que del cel Déu lo mire tots temps, y en tota hora y en tot loch los seus actes són vists del conspecte de la divinitat y tota hora per los àngells són a Déu denunciats. Demostre'ns açò lo propheta com en les nos- (f. xxxiiij v.º) tres cogitacions monstre ésser Déu sempre present, dient axí: Déu és escrutant los coratges y los ronyons. E encara diu: Lo Senyor ha conegudes les cogitacions dels homens. E més diu: Tu, Senyor, has enteses les mies cogita-

males diga tots temps lo proffitable frare en lo seu cor: Llavors seré senes suzura davant ell si 'm guart de la iniquitat mia.

Divisió.

Axí, emperò, som vedats de fer la voluntat pròpria com diu l'Esriptura a nós: E de les voluntats tues te guarda. E encara pregam lo Senyor en la oració que sia feita la voluntat de ell en nós. Som, doncs, ensenyats no fer la voluntat com gardam ço que diu la santa escriptura: Són careres qui són vistes dels homes dretes, la fi de les quals en a la pregonesa d'imfern met. E com encara gardan a lo qui és dit dels negligens: Corromputs són, e feits són airables en les voluntats sues. En los desigs, emperò, de la carn axí cregam tots temps ésser present a nós lo Senyor, com diu lo proffeta al Senyor: Davant tu és tot lo meu desig. Guardar-nos devem doncs de mal (f. 13 v.º) desig, cor la mort entorn l'entrament de la delectació és. Hon Esriptura mana, dient: No vayes après les concupiscències tues. Doncs, si 'ls uylls del Senyor guarden los bons e els mals el Senyor del cel tots temps guarda sobre 'ls fyls dels homes que veja si hi a alcú entenen ho sequitent Déu, e si dels àngels a nós deputats tot dia al Senyor Creador nostre les obres nostres són denunciades; guardar-nos devem, fra-

cions. E: La cogitació de l'home se confessarà a tu. E perquè lo útil monge sie sempre sollícit envers les perverses cogitacions digue tostemps (f. xxxv) en lo seu cor: Yo seré lavors sens macula si m'abstindré de la mia iniquitat.

Axí mateix son prohibits de fer la pròpria voluntat com diu la Esriptura: De les tues voluntats te apparta. E encara pregam a Déu en la oració que la sua voluntat sie complida en nosaltres. Justament, donchs, som ensenyats a no fer la nostra voluntat perquè no caygam en lo que diu la Escrip- (f. xxxv v.º) tura: Són vies que paren dretes als homens la fi de les quals lance al pregon de l'infern. Y axí mateix perquè 'ns guardem del que és dit dels negligents: Són corromputs y feths abominables en llurs voluntats. E també en los desigs de la carn axí cregam Déu ésser tostemps present com lo propheta diu al Senyor: Davant tu, Senyor, és tot mon desig. Perçò (f. xxxvj) talayar nos devem de tot desig mal, car la mort està posada prop de l'introit de la delectació. E per ço mana la Esriptura dient: No vages detràs les tues cobejances. Donchs, si los ulls del Senyor miren los bons y los mals e lo Senyor tostemps del cel reguarde sobre los fills dels homens perquè vege si y ha algú entenent o cerquant a Déu, e si les o- (f. xxxvj v.º) bres nostres a nostre Senyor per los àngells que'ns

res, tota hora, axí com diu lo profeta en lo salm: Per tal que Deus alguna hora no esguart nòs declinans a mal e fets no profitables; e perdonans nos en aquest temps, cor és piadós e espera nòs a convertir em bé, que no diga a nòs en lo temps esdevenidor: Açò fees e callé.

Lo segon grau de humilitat.

Lo segon grau de humilitat és si alcú no amant la pròpria voluntat no's delit en complir sos desigs, mas la vou del Senyor per obres recembla dient: No só vengut fer la mia voluntat mas d'aquell qui m'ha tramès. Encara diu l'Escriptura: Volentat a pena e necessitat fa corona.

Lo terç grau de humilitat.

(f. 14) Lo terç grau de humilitat és que alcú per amor de Déu ab tota obediència se sotmeta al mayor, semblant lo Senyor del qual diu l'apòstol. Feit és obedient al Pare entro a la mort.

Lo quart grau de humilitat.

Lo quart grau de humilitat és si en la obediència a dures coses ho contràries, ho encara a quals que és vuylats enjúries feitas, pren ab callan consciència e sostinent no s'ennug ne se'n departesca, dient açò l'Escriptura: Qui persseverarà tro a la fi aquell serà salvat. E encara: Sie

ha deputats cade dia e nit són denunciades; molt és de tenir asment tota hora, germans, axí com diu lo propheta en lo psalm, que Déu no'ns vege qualque vegada com nos declinam al mal y som fets inútils. E encara que'ns perdone en aquest temps perquè és piadós y espere (f. xxxvij) que'ns convertam en millor que après irat en lo esdevenidor no'ns digue: *Hec fecisti et tacui*, tu has fetes aquestes coses e yo he callat.

Lo segon grau de humilitat és si algú no amant sa pròpria voluntat, no se delite en complir los desigs mas ab los fets sequesque aquella veu del Senyor qui diu: Io no so vengut a fer la mia volun- (f. xxxvij v.º) tat mas de aquell qui m'ha tramès. Encara més diu la Scriptura: La voluntat ha pena e la necessitat pareix corona.

Lo tercer grau de humilitat és si algú per amor de nostre Senyor ab tota obediència se sotmet al maior, imitant al Senyor del qual diu l'apòstol: És fet obedient fins a la mort.

Lo quart grau de humilitat (f. xxxvij) és si en la mateixa obediència en les coses dures e contràries y encara en les iniúries qualsevol que sien dites o fetes, ab callada consciència abrase la paciència e sofferint no's canse ni's parteix d'ella dient la Scriptura: Qui haurà perseverat fins a la

confortat lo teu cor e sostí lo Senyor. E demostren Scriptura lo feel deure sostenir per lo Senyor totes coses, ho nelex contràries, diu en persona dels soffrens: Per tu som Seyner mortificats tot dia e som estimats axí com a oveyles de mort. E segurs per la sperança del guardó de Déu sequesquem alegrens e diens: Mas en totes coses avem sobrat per aquell qui'ns ha amat. E encara l'Escriptura diu en altre loc: Deus, tu nos as provats, ab foc nos as examinats, axí com és examinat argent, as nos aduhits en lag, posests tribulacions en (f. 14 v.º) lo dos nostre. E per tal que demostre nòs deure ésser sots prior, seguexse dient. Has posats homes sobre los nostres caps. E els manaments del Senyor servans per paciència nòs en les coses contràries e en les injúries: Qui'ls fer en la una gauta parenli l'altra, qui'ls tol la gonella iaquisquen-li lo mantell, empeses per una myla van per dues, ab l'apòstol sent Paul sostenen falsses frares e beneexen aquells qui'ls maleexen.

Lo quint grau d'humilitat.

Lo quint grau d'humilitat és si totes cogitacions males al seu cor vinents ho 'ls mals de ell amagadament feits per humil confessió a l'abat no u celarà, seu; amonestanos l'Escriptura d'aquesta cosa dient: Revela a Déu la via tua e espera en ell. Encara diu: Confessat-vos al Senyor cor bo és, e cor les miseri-

fi serà salvat. Encara diu: Sie confortat lo teu cor y soffir al Senyor. E, mostrant (f. xxxviiij v.º) que lo feel deure sostenir totes coses per amor de nostre Senyor, diu en persona dels suffrents: Per amor de tu, Senyor, som mortificats tot dia e som estimats y reputats axí com les ovelles preparades a morir. E segurs de la sperança de la divinal retribució, seguexen alegrant-se dient: Mas en totes coses vencem per amor de aquell qui'ns ha amats. Encara (f. xxxix) en altre loch diu la Scriptura: Tu, Senyor, nos has provats y nos has examenats per foch axí com se exhamine y purifique l'argent. E per mostrar que deuen ésser deius prior, subseguexen dient: Has imposat superior sobre los nostres caps. E més, complints lo manament del Senyor per paciència en les coses contràries y en les iniúries, essent ferits en la (f. xxxix v.º) una galta paren l'altra y aquí'ls tol la túnica lexent també lo manto elogats per anar mil passos van dos mil e ab l'apòstol sanct Pau comporten pacientment los falsos germans y beneexen a aquells que los maleexen.

Lo quint grau de humilitat és si totes les males cogitacions que vénen al seu cor y los (f. xl) mals comesos amagadament, no amagarà a son abbat o al pare confessor per humil confessió. Amonesta'ns de açò la sancta Scriptura dient: Revela y descobre la tua via al Senyor y espera en ell. Encara diu: Confessau-vos al

còrdies dell són el segle. E encara lo proffeta: Lo peccat meu fiu conegut a tu e les mies injustícies no cobrí; dix: Pronunciaré al Senyor les injustícies mies contra mi e tu as jaquit lo peccat del meu cor.

Lo sisè grau d'humilitat.

(f. 15) Lo sisè grau d'humilitat és si de tota viltat o deireretat (?) se té per pagat lo monge, e a totes coses qui li són manades se iutge no digne e axí com a mal obrer, dient ab lo proffeta: A no res són tornat e no sabí, axí com a bèstia só feit em ves tu e jo tots temps só ab tu.

Lo setè grau d'humilitat.

Lo setè grau d'humilitat és si de tots se diu lo monge pus iusà e pus vil, no solament ab la sua lengua mas encara ab affecció dintre lo cor ho crega, humiliant-se e dient ab lo proffeta: Jo, emperò, so verme e no hom, honta dels homes e foragitament del poble; exalçat só e humiliat e confús. E encara diu: Bona cosa és a mi Senyer cor tu m'as humiliat per tal que aprenga los manaments teus.

Lo huytè grau d'humilitat.

Lo huytè grau d'humilitat és si res no fa lo monge sinó ço que lo comuna regla del monestir ho'ls exemples dels mayors amostren.

Senyor car ell és bo, car la seva misericòrdia és en lo setgle del setgle. E més diu lo mateix propheta: Yo he (f. xl v.º) descubert y manifestat a tu lo meu peccat y no he amagades les iniustícies mies. Yo he dit al Senyor confessaré contra mi les iniustícies mies y tu has remesa la impietat del meu cor.

Lo sisè grau de humilitat és si lo monge se contente de tota baxesa y abatiment y per a totes les coses que li són manades se iudique ésser mal (f. xli) obrer e indigne, dient ab lo propheta: Yo só tornat a nores y no he sabut. Yo só fet axí com la bèstia envers tu y yo tostemps ab tu.

Lo setè grau de humilitat és si no solament ab la lengua pronuncie mas encara en son cor ab effecte creu que ell és lo pus baix e vil, humiliant se y dient ab lo propheta: Yo só verme y no home, escarn (f. xli v.º) dels homens e foragitament del poble; yo'm só exalçat y só humiliat y confús. E més diu: Bona cosa és a mi que'm has humiliat perquè yo aprengue los teus manaments.

Lo vuytè grau de humilitat és si lo monge no fa ninguna cosa sinó lo que la comuna regla del monestir o los eximplis dels maiors a- (f. xli) monesten.

Lo novè grau d'humilitat.

(f. 15 v.º) Lo novè grau d'humilitat és si absté la lenga lo monge de parlar e aven taciturnitat entrò que en sia demanat no parle; l'Es-critura açò a nos mostran: Cor em molt parlar no fug hom peccat; e, cor hom parlar no és endreçat sobre terra.

Lo .x. grau d'humilitat.

Lo .x. grau d'humilitat és sinó és lo monge e apareylat a riure, cor escrit és: Lo foll en riayles exalce la vou sua.

Lo onzè grau d'humilitat.

Lo onzè grau d'humilitat és si com parle lo monge suaument e senes ris, humilment e ab gravitat e poques paraules e raonables parle; e no sie clamós em vou, axí com és escrit: Lo savi ab paraules poques demostre.

Lo dotzè grau d'humilitat.

Lo dotzè grau d'humilitat és si lo monge no solament de cor mas encara de cors demostre tots temps a aquells qui'l veen, humilitat; ço és a saber, en la obra, en l'oratorii, el monestir, en l'ort, en la carrera, en (f. 16) lo camp, e en tot loc hon sigue, vaye ho estigue tots temps sie ab cap inclinat e els uylls ficats en terra, e es pens tota hora dels seus pecats ésser colpable, e pense ia ésser presentat al iuy tremolós de Déu, dient tots temps ço que aquell publicà de l'Evangeli ficats los uylls en

Lo novè grau de humilitat és si lo monge aparte y constreny la sua lengua de parlar y havent continuat callament no parle sinó interrogat. Demostre açò la Scriptura dient: En molt parlar no fugiràs de peccat y que la persona parlara no serà dirigida sobre la terra.

Lo dehè grau de humi- (f. xliij v.º) litat és que lo monge no sie fácil y prompte a riure car és escrit: Lo foll en lo riure alça la sua veu.

Lo onzè grau de humilitat és si com lo monge parle, parle mansament e sens rialles, humilment e ab gravetat, poques paraules y raonablement; e no sie cridador en la veu, car escrit és: Lo savi ab poques paraules se done a co- (f. xliij) néxer.

Lo dotzè grau de humilitat és si lo monge no solament en son cor mas encara en lo cors mostre humilitat de si mateix tostemp a tots aquells que'l mire; ço és, en la obra de Déu, en l'oratori, en lo monestir, en l'ort, en lo camí, en lo camp o en qualsevulle loch seent, anant o estant de peus, tostemp estigue en lo cap inclinat e (f. xliij v.º) los ulls abaxats envers terra estimant se molt culpable tota hora de sos peccats y pensant ia ésser presentat a l'espantable iudici. Dient

terra delie: Senyor, no só digne io peccador, levar los uylls meus al cel. E encara ab lo proffeta: Encorvat só e humiliat entrò ací. Doncs, puyats lo monge tots aquests graus d'humilitat tantost a aquella caritat de Déu vendrà perffeita la qual defora fite temor, per la qual totes les coses que dabans no observava senes temor, sens tot trebayl, axí com naturalment per costuma començarà a servir, no ia per temor d'imffern mas per amor de Jesucrist e per bona costuma e per delectació de virtuts. Les quals coses lo Senyor en l'obrer seu monde de peccats per l'Esperit Sant denyarà mostrar.

Dels officis diurnals en les nits.

El temps d'ivern, ço és a saber, de les calenes (!) de noembre tro a Pascha, segons pensament de raó, la huytena ora de la nit se levon los monges per tal que posen (f. 16 v.º) .i. poc més de miya nit e, ja digest, levon se.: ço, emperò, qui romà als frares après matines de la nit, aquells qui freturen de liçons ho de salteri, entenen a estudi. De pascha, emperò, entrò a les devant dites calendes de noembre, axí la hora llevadora de les vigílies sia temprada, que guar-

tostemps en son cor ço que aquell publicà evangèlich ab los ulls baixos en terra dix: Senyor, no só digne yo peccador de alçar los meus ulls al cel. E també ab lo propheta diga: Yo'm só encorvat y molt humi- (f. xliiij) liat. E axí, muntant tots aquests graus de humilitat, lo monge en continent pervindrà a aquella perfeta caritat de Déu que lance fora la temor. Per la qual caritat totes les coses que abans no sens paor guardava les començarà de guardar sens algun treball axí com naturalment per la bona consuetat, no ia per temor de la pena infernal (f. xliiij v.º) mas per amor de Jesu-Christ y per lo mateix bon costum e per lo delit de les virtuts; les quals coses lo Senyor ab lo sanct Sperit tindrà per bé, per sa clemència, demostrar en los seus obrers mundes y nets de vicis y peccats.

Dels officis divinals de nits. Cap. viij.

En lo temps de l'yvern, ço és, de les kalendes de nohembre fins (f. xlv) a pascha, segons consideració de la rahó, se deuen levar a la vuytena hora de la nit perque reposen hun poch après de miya nit, e feta la digestió se leven. E ço que reste après de les vigílies sien per als qui han mester estudiar alguna cosa del psaltiri o de les liçons, o sie despès en meditació. E de pasqua fins a les dites kalendes de nohembre axí sie (f. xlv v.º) temprada la hora de les

dat poc entreval, en lo qual los frares a necessitat de natura isquen, aitantost los laudes qui són deidors començan, la luu se segeusquen.

Quants salms deyen ésser dïts en les hores nocturnals.

El temps de l'hivern en les primers coses se diga lo vers: *Deus in adiutorium meum intende, Domine ad adjuvandum me festina*; en la segona cosa deu hom dir tres vegades: *Domine labia mea aperies et os meum annuntiabit laudem tuam*; al qual vers se seguesca, après, lo terç salm e glòria. Après aquest lo salm norante quart: *Venite exultemus Domino* ab antífona ho cantan. Après se segueixen l'hymne; après .vi. salms ab antiffenes, los quals dits e dit lo vers, benedicció do l'abat, e sients tots en lurs bancs sien legides hordonadament dels frares en lo libre 'l latris tres liçons apres les quals (f. 17) sien cantats tres responsses; après, emperò, la terça liçó a qual qui canta diga glòria, la qual com la començarà a dir lo cantor, aytantost tots se leven de lurs seyles per honor o per reverència de santa Trinitat. Emperò aquells libres se ligen en les matines qui son d'auctoritat de Déu axí del Testament veyll com del nou e les exposicions d'aquells que són fetes dels pares catòlics doctors nominatius (?) Après aquestes tres liçons ab los seus responses segues-

vigílies que, fet molt petit entrevall en lo qual los monges hisquen a les necessitats de natura, de continent les laudes matinals, que començant l'alba se deuen dir, se seguesquen.

Quants psalms són de dir en les hores nocturnals. Capítol ix.

En lo dit temps de l'yvern, primerament sie dit lo vers: *Deus in ad-* (f. xlvj) *iutorium meum intende Domine ad adjuvandum me festina*, en lo segon loch sie dit tres vegades: *Domine labia mea aperies et os meum annuntiabit laudem tuam*, al qual se deu aiustar lo terç psalm y glòria. Après aquest, sie dit lo norante quatre psalm ab antífona o cantat e après seguesque lo hymne de sanct Ambròs y après sis psalms ab an- (f. xlvj v.º) típhones. Los quals dits y dit lo vers, l'abbat beneesque e sehent tots, sien legides dels frares, hu après de l'altre, tres liçons en lo libre sobre lo feristol, entre les quals sien cantats tres responso; los dos sense glòria e après de la tercera liçó aquell qui canta lo respons, digui Glòria, la qual començant, tan prest leven se tots de llurs (f. xlvij) sitis per honor y reverència de la sancta Trinitat. E en les vigílies sien legits los libres de la divinal auctoritat axí del vell com del novell Testament, e axí mateix les exposicions de aquells que han fetes los molt famosos y catòlics pares. E après de aquestes tres liçons y tres responses seguesquen se altres

quen se altres .vi. salms cantados ab alleluya. Pres d'aquests la capítola se seguesca de cor deidora, e vers, e supplicacio letania, ço és, lo Kirielyson, e axí sien finides les vigílies nocturnes.

En qual manera en temps d'estiu sien feitas les matines.

De pascha en tro a les calenes de noembre tota la quantitat dels salms sia tenguda axí com damunt és dit, exceptat que per l'abreujament de les nits les liçons el libre no's ligen; mas per aquelles tres lliçons una del vyl testament de cor sia dita. La qual liçó seguesca breu responsset. E totes les altres coses, axí com és dit, se completesquen, ço és a saber que menor quantitat de .xii. (f. 17 v.º) salms als nocturns no sien dits, exceptats los terç salm e el noranta iiij.

En qual manera els digmenyes sien feitas les matines.

Lo digmenye pus matí se deu hom levar a les matines. En les quals matines sia tenguda mesura, ço és a saber, que cantats .vi. salms, el versset, axí com damunt avem ordonat, tots seens ordonadament e per orde en les seyles, sien legides en lo libre, axí com damunt havem dit, iiij liçons ab los seus respons. En la qual cosa, solament en lo quart res-

sis psalms cantadors ab alleluya. E (f. xlvii v.º) après de aquests seguesque's la liçó de l'apòstol la qual se deu recitar de cor e lo vers e la supplicació de la letania, ço és, *Kyrieleyson* e axí sien finides les nocturnals vigílies.

En qual manera se dega dir en l'estiu la laor nocturna. Capítol x.

De pasqua fins a les kalendes de nohembre tota la quantitat de la psalmodia sobre- (f. xlviiij) dita se tingue y dexe-se les tres liçons per causa de la brevetat de les nits, mas en loch de les tres liçons sie dita de cor una liçó del vell Testament a la qual seguesque hun respons breu. E totes les altres coses se completesquen axí com és dit, ço és, que mai no sien dits menys de dotze psalms en quantitat a les vigílies nocturnals, exceptats (f. xlciiij v.º) lo terç psalm e lo noranta quatre.

En qual manera los diumenges se fassen les vigílies. Capítol xj.

En lo dia del diumenge leven se pus matí a les vigílies, en les quals se tinga esta mesura, ço és, que cantats los sis psalms, axí com desobre havem dispost, e lo vers, assentats tots ordenadament en llurs sitis, sien legides, en lo libre sobre lo feristol com (f. xlix) dessus és dit, quatre liçons ab lurs responsos, ahon solament en lo quatre respons sie dit

pons sia dita glòria d'aquell qui'l canta, la qual glòria com la comença, tantost se leven tots ab reverència. Aprés les quals liçons se seguesquen per orde altres .vi. salms ab antífens, axí com los davant el verset. Aprés les quals sien llegides altre vegada altres .iiij. liçons ab los seus responses ab l'orde sobre dit. Aprés les quals, altra vegada sien dits tres càntics dels profetes, los quals stablirà l'abat. Los quals càntics ab alleluya sien cantats. E dit aitambé lo verset e bendient l'abat ligense altres .iiij. liçons del novell Testament ab l'ordonament sobre (f. 18) dit. Aprés, emperò, lo quart respons començ l'abat l'imne: *Te Deum laudamus*, lo qual dit liya l'abat la liçó de l'Evangeli, ab honor e ab tremor stans tots empeus, la qual llesta responen tots: *Amen*. E sobseguesca l'abat ymne: *Te decet laus*, e dada benedicció comencen los laudes. Lo qual orde de matines tots temps, axí d'estiu com d'ivern egualment, en lo digmenye sia tengut. Si, doncs, per aventura, ço que Déu no vuyla, nos levavem pus tart, e alcuna cosa dels responsses e de les liçons fos abreyadora, la qual cosa emperò és esguardadora que no esdevenga, e si s'esdevindrà aquell qui per negligència del qual serà esdevengut, degnamment d'açò satisface en l'oratori.

per aquell que'l cante, Glòria; y aquella començant leven se tots ab reverència. Aprés de les quals liçons seguesquen se, per orde, altres sis psalms ab antíphones, axí com los primers, y ab lo vers, aprés dels quals sien legides altres quatre liçons ab llurs responsos (f. xlix v.º) en aquell orde que dalt és dit. Aprés dels quals sien dits tres càntics dels profetes que l'abat haurà ordenats los quals sien cantats ab alleluya e aprés, dit lo vers y havent beneyt l'abat, sien dites altres quatre liçons en l'orde sobredit. E aprés del quart respons comens l'abat lo hymne: *Te Deum laudamus*, lo qual dit li- (f. 1) ge l'abat la liçó de l'Evangeli estants tots en peus ab honor y tremor, la qual legida respouguen tots: *Amen*, e encontinent comense l'abat lo hymne: *Te decet laus*, e dada la benedicció comencen les Laudes. Lo qual orde de les vigílies, axí d'estiu com d'ivern, sie tengut en lo dia del diumenge si ia per ventura, la qual cosa no sie, nos leven al- (f. 1 v.º) guna vegada pus tart y hagen abreviar qualque cosa de les liçons o dels responsos; la qual cosa se guart molt que no s'esdevingue, però si s'esdevindrà dignament satisfasse a Déu en l'Oratori aquell per negligència del qual serà esdevengut.

En qual manera la sollempnitat de les laudes sie feita.

En los laudes lo digmenye en les primeres coses sie dit lo sexantè .vi. salm senes antiffena. Aprés lo qual sie dit lo cinquantè ab alleluya, aprés lo qual sia dit lo centé .xvij. e el sexanta segon. Aprés les benediccions, les laudes, la capitola de l'Apocalipsy una de cor, e el responsset e l'ymne de sent Ambròs, la antiffena del Be- (f. 18 v.º) nedictus, *Kirieleyson*, e és complit.

En qual manera els dies privats sie feita sollempnitat dels laudes.

En los dies emperò privats, la sollempnitat de les laudes, axí sia feita, ço és a saber: lo sexante .xj. salm sia dit sens antiffena, .i. poc a espau, axí com en lo digmenye per tal que tots venguen al cinquantè salm qui ab antiffena sia dit. Aprés lo qual altres dos sien dits segons costuma, ço és a saber: la segona feria el .v. e el trente cinc, la terça fèria el (quarante) segon e el cinquante .vj.; la quarta feria el (sexante) terç e el sexante .iiij., la quinta fèria lo Huytante .vij. e el huytante noue; la sexta fèria lo setante quart e el cinquantè .j.; e el dissapte lo cente quarante e el càntic Deuteronomi lo qual departescas en dues glòries; emperò als altres dies .j. càntic cascu dia dels proffetes sia dit, axí com cante

En qual manera los diumenges se fasse la solemnitat de les laudes C. xij.

A les laudes lo dia del diumen- (f. lj.) ge primerament se diga lo psalm sexanta sis sens antíphona, planament, aprés del qual se diga lo psalm sinquanten ab alleluya e aprés lo cent y deheset e lo sexanta dos psalm, e aprés les benediccions y laudes, una liçó de l'Apocalipsi de cor, lo respons breu, lo hymne ambrosià, lo vers, lo càntich de l'Evangelí, la letania e axí se acabe.

En què (f. lj v.º) manera se fassen les matines e laudes en los dies privats. Capítol xiiij.

En los dies feriatos en aquesta manera se fasse la solemnitat de les laudes; ço és, que lo psalm sexanta sis sie dit sens antíphona subtrahent lo e tardant lo hun poch, axí com lo diumenge, per tal que tots occorreguen al sinquantè lo qual se diga ab an- (f. lij) típhona; aprés del qual sien dits dos psalms segons lo costum, ço és, la segona fèria lo psalm sinquè e lo trenta cinc; la tercera fèria lo psalm quorante dos y lo sinquanta sis; la quarta fèria lo sexanta tres e lo sexanta quatre; la quinta fèria lo vuytante set e lo vuytante nou; la sexta fèria lo setante cinc y lo norante hu e lo dissap- (f. lij v.º) te lo cent e quorante dos e lo càntich deuteronomii lo qual sie departit en dues glòries, car en los altres dies sie dit

l'esgleya romana. Aprés aquests se-
guesquen-se los laudes. Aprés la ca-
pítola de l'apòstol .j. de cor sia dita,
lo responset, l'hymne, el versset,
l'antiffena de l'Evangeli, *Kirieleyson*,
e és complit. Emperò les laudes ne
les vespres (f. 19) no's diguen alcu-
na vegada senes que la oració del
Pater noster, en la derreria, no sia
dita, tots hoens, del Prior, per spines
d'escàndels qui solen néxer per tal
que ço oent, per la prometença d'a-
quella oració en la qual dien: Jaqueix
a nos los nostres deutes axí com
nosaltres los iaquim als nostres deu-
tors, se porguen d'aquest vici. En
les altres hores, emperò, feedores, axí
sien dites que en la darrera part d'a-
quella oració, sia respost de tots:
Sed libera nos a malo.

En qual manera sien feites les matines
en les festes dels sants.

En les festes, emperò, dels sants
ho en les altres sollempnitats, axí
sia feit com avem dit lo digmenye,
exceptat que els salms e les antiffe-
nes e les liçons a aquell dia per-
tanyents sien dits, e sie tenguda la
manera damunt escrita.

En qual temps sie dit alleluya.

De la santa pascha entrò a la cin-
quagèsima senes negú miyà sia dit al-
leluya, així els salms com en los res-
ponsos. De la cinquagèsima emperò en-

a cascun dia son càntich dels prophe-
tes, axí com la sglésia romana canta.
Aprés del càntich seguesquen les lau-
des, ço és: *Laudate dominum de caelis*,
en aprés una liçó de l'apòstol de cor,
lo responset, lo ambrosià, lo vers, lo
càntich de l'Evan- (f. lv *sic*) geli,
la letania y és complit. Emperò lo
offici de laudes y de vespres no passen
sens que a la darrera no's diga la
oració dominical, la qual diga lo pri-
or, escoltant tots, per causa de les
espines dels escàndels que solen né-
xer, per tal que convençuts per la
prometença de la oració mateixa en
la qual diem perdonans axí com per-
donam, se pur- (f. lv v.º) guen del
vici de aqueixa manera. Emperò en
les altres hores solament la darrera
part de dita oració se diga alta y tots
responguen: *Sed libera nos a malo.*

En les festes dels sançts en quina ma-
nera sien fetes les vigílies Capítol xiiij.

En les festes dels sants, axí com
havem dit que's fasse en lo diumenge
axí sie fet, exceptat que los psalms
(f. lvj) e les antíphones e les liçons
a aquella festa pertanyents sien dites,
e sie tenguda la forma sobredita.

En qual temps se diga alleluya.
Capítol xv.

De la santa pasqua fins a sincogè-
sima sens intermissió se diga alleluya,
axí en los psalms com en los responsos.
Mas de sincogèsima fins al cap de la

tró el (f. 19 v.º) cap de la caresma, en totes les nits ab los .vj. salms derrers als nocturns tant solament sia dit alleluya; tot digmenye emperò, entrò fora la quaresma, los càntics del nocturn, la prima, la tèrcia, la .vj., la nona, sia dita ab alleluya, les vesperes, emperò, ab antiffenes. Los respons, emperò, no sien dits alcun temps ab alleluya sinó de pascha entrò a Cinquagèsima.

En qual manera les obres divinals sien feites de dia.

Axí com diu lo proffeta .vij. vegades el dia dix a tu laor. Lo qual nombre septanari sant, així serà de nòs complit si en los laudes, en la prima, en la tercià, en la .vj., en la nona e el temps de la completa retram a Déu los officis de la nostra servitut. Cor d'aquestes hores dix: vij vegades el dia dix a tu laor. Cor de les vigílies nocturnes aquell metex proffeta diu: En la miya nit em levava a comffessar a tu. Doncs en aquests temps retam laor al Creador nostre sobre los iuhís de la sua justícia, ço és a saber, en los laudes, prima, tertia, .vj., nona, vespres, completa e de nuit nos levem a loar ell.

(f. 20) Quants salms se deuen cantar per aquelles metexes hores.

La avem tractat de l'orde dels salms dels nocturns e de les laudes; ara vengam de les hores següents. En la prima ora sien dits tres salms, cascú

coresma totes les nits als sis psalms derrers dels (f. lvj v.º) nocturns solament sie dit alleluya, emperò en tots los diumenges, fora de la coresma, los càntichs, les ladses, prima-tèrcia, sexta y nona sien dits ab alleluya les vespres emperò ab antífona, mas los responsos may sien dits ab alleluya sinó de pascua fins a sinco-gèsima.

En què manera se deu fer la obra de Déu per lo dia. Capítol xvj.

(f. lvij) Axí com diu lo propheta: Set vegades en lo dia he dita laor a tu. Lo qual sanct nombre septenari serà de nosaltres complit si pagam y satisfem los officis de laudes, de prima, tèrcia, sexta, nona, vespres y completa en lo temps de la nostra servitut; perquè de aquestes hores divinals ha dit: *Septies in die laudem dixi tibi*, car de les vigíles (f. lvij v.º) nocturnals diu lo mateix propheta: Yo'm levave a la miya nit a confessar me a tu. En aquests temps, donchs, paguem laors al nostre Creador sobre los iudicis de la sua iustícia ço és enles laudes, prima, tèrcia, sexta, nona, vespres y completa e levem nos en la nit a confessar nòs a ell.

Quants psalms se han de dir en les matexes hores. Capítol xvij.

(f. lxij) Puy's havem posat l'orde de la psalmodia dels nocturns y de les laudes, ara vejiam de les hores que's seguexen après. En la hora de

per si e no sots una glòria. Sie dit l'ymne d'aquella ora, après lo versset: *Deus in adiutorium meum intende*, ans que els salms sien començats. Aprés, complits .iiij. salms, sia dita una capitola, vers, *Kirieleyson*, e oració, e acabat sie. Tèrcia empero, .vj., viiiij. a lo metex, per aquell metex orde sia celebrada l'oració, ço és verses, ymnes d'aquelles metexes hores, terns salms, capitola, versset *Kirieleyson*, oració e acabat sie. Si la congregació serà mayor sien dits los salms ab antífenes, e si la congregació serà poca, senes antífenes sien cantats. Les vespres, cantats .iiij. salms ab antíphones sien termenades, après los quals salms sie dita la capitola, après lo respons, l'ymne, verset, l'antífena de l'Evangeli, letania, lo *Pater noster*, oració e sie (f. 20 v.º) acabat. La completa, emperò, ab tres salms dits, sia termenada, los quals senes antífena són diedors; après los quals l'ymne d'aquella metexa hora, una capitola, versset, *Kirieleyson*, benedicció e oració, e sia fait.

Per qual orde aquells metexs salms se deuen dir.

En les primeres coses tots temps sie dit lo vers: *Deus in adiutorium meum intende, Domine ad adiuuandum me festina*, e glòria. Aprés, l'ymne de cascuna hora. Aprés, en la prima al dicmenye, sien dits .iiij. capítols del salm centè xviiij. En les altres, emperò, hores ço és a saber, tercià

prima se diguen tres psalms de hu en hu e no sots una glòria, lo hymne de la mateixa hora après del vers: *Deus in adiutorium*, abans que los psalms se comencen, e après de acabats los tres psalms (f. lviiij v.º) sie recitada una liçó y lo vers *kyrieleyson* y és acabat. Tèrcia, sexta y nona se diuen en aquest mateix orde, ço és los versos, los hymnes de les mateixes hores y terns psalms, liçons, versos, *kyrieleyson* y axí se acabe. Si la congregació serà maior sien cantats los psalms ab antíphones e si la congregació serà menor sien dits planament. Les vespres (f. lvij sic) sien termenades en quatre psalms ab antíphones, après dels quals sie dita una liçó e après un respons breu, lo hymne, lo vers, lo càntich de l'Evangeli, letania y lo *Pater noster*, e axí sie fet. E la completa se diga ab tres psalms, planament sens antífona, y après lo hymne de la mateixa hora, una liçó e lo vers *kyrieleyson* e la benedicció, e axí se acabe.

En (f. lvij v.º) quin orde se han de dir los psalms en les hores. Capítol, xviiij.

En los principis de les hores diürnes sempre sie dit lo vers: *Deus in adiutorium* e après lo hymne de cascuna hora; en après, en la prima del diumenge, se deuen dir quatre capítols del psalm cent y deheuit e a la tèrcia, sexta y nono tres capítols del dit psalm cent (f. lviiij) e

.vi.; viij. tres capítols del davant dit salm centè .xviij. sien dits. A la prima, emperò, de la segona fèria sien dits .iiij. salms, ço és a saber, lo primer, el segon e el .vj.. E en axí per cascuns dies a la prima entrò a la dominica, sien dits per orde terns salms entrò al .xviij. salm. Axí, emperò, que el .jx. salm e el .xviij. sien departits en dues glòries, e axí sia feït que als nocturns dels dicmenyes tots temps començ hom al .xx. salm. A la tèrcia, emperò, a la .vj. e .xviij. de la (f. 21) segona fèria .viiij. capítols qui romanen dels centè .xviij. salm, sien dits terns capítols per cascuna d'aquells metexes hores. Després doncs lo salm centè xvij en dos dies, ço és, en lo dicmenge e en la segona fèria; en la terça fèria, a la tèrcia .vj., nona sien cantats terns salms del centè .xviij. entrò al centè .xxvij. salms, los quals salms entrò a la domínica tots temps per aquelles metexes hores sien axí metex retornats. Servada, emperò, ordinació d'una forma dels ymnes, de les capítoles e dels verssets tots dies, axí, ço és a saber, que tots temps en lo dicmenye començ hom al centè .xviij. salm. Les vesperes, emperò, ab .iiij. salms sien cantades, los quals salms sien començats al centè novè entrò al centè .xlviij., exceptats aquells qui són departits d'aquells en diverses hores, ço és a saber, del centè .xviij. entrò al centè .xxvij. e del centè .xxxiiij. e .cxlii. los altres tots en les vespres se deuen dir. E per ço com

dehevuit. E a la prima de la segona fèria sien dits tres psalms, ço és, lo primer, lo segon e lo sisè e axí per cada dia sien dits tres psalms a prima, seguint per orde fins al dehenou psalm, e açó fins al diumenge; axí, emperò, que lo psalm novè y lo deheset sien departits en dues glòries y açò se fa perquè als nocturns del diumenge totstemp se començ al vin- (f. lviiij. v.º) ten psalm. Emperò a tèrcia, sexta y nona de la segona fèria los nou capítols que són restats del psalm cent y dehevuyt sien dits de tres en tres en les matexes hores. E acabat que serà lo psalm cent y dehevuyt en lo diumenge y en lo dilluns, sien cantats après en la fèria tèrcia, a la tèrcia, sexta y nona tres psalms a cascuna hora, ço és, del psalm cent (f. lix) y dehevuyt fins al cent y vint y set que són nou psalms, los quals fins al diumenge per aquelles matexes hores sien cada dia repetits guardant cada dia una matexa disposició dels hymnes, liçons y versos de manera que tostemp lo diumenge se començ del psalm cent y dehevuyt. A vespres cada dia sien cantats quatre psalms los quals sien co- (f. lix. v.º) mensats del cent y nou fins al cent quoranta y set, exceptats los que són apartats y remoguts de aquells en diverses hores, ço és, del cent y deheset fins al cent y vint y set y lo cent trenta y tres y lo cent quoranta y dos, tots los altres se deuen dir a les vespres e perquè y falten tres psalms se deuen

ne són menys .iij. salms, deuense departir aquells qui pus grans són atrobats en lo nombre desobre escrit, ço és a saber, lo centè .xxxviiij. e el centè xliij. e el centè .xliiiij.; lo centè .xvj. emperò cor és poc ab (f. 21 v.º) lo centè .xv. sie ajustat. Tractat doncs de l'orde dels salms de les vespres, de les altres coses ço és a saber: les liçons, els responses; los hymnes, els verses e les antiffenes de l'Evangelí, axí com de sobre ho avem ordenat sien acomplides. A la completa, emperò, uns metex salms sien tots dies retornats, ço és a saber, lo norante .iiij. e el centè .xxxiiij. Ordonat l'orde dels salms de dia, los altres salms tots qui sobren egualment, sien departits en los nocturns de .vij. nits, mig partent, ço és a saber, aquells salms qui són pus loncs entre'ls altres. E per cascuna nit sien establits xij salms. Nòs amonestans açò mayorment que si per aventura desplaerà a alcú aquest ordonament dels salms, hordó ho ell sí myls en altra manera ho jutjarà, sol, emperò, que en tota manera sie tengut a açò, que en cascuna setmana lo salteri éntegrament, per nombre de .CL. salms sie cantat, e el dia del dicmenge tots temps a les matines sien retornats, cor massa negligent serví de la sua devoció demostren los monges qui meyns del salteri ab los càntics acostumats canten per temps d'una setmana, com lyam los sants Pares nostres en .i. dia açò aver (f. 22) complert. Deus

mig partir aquells que del nombre sobrescrit són trobats (f. lx) maiors, y són lo cent trenta y vuyt y lo cent quoranta y tres y lo cent quoranta y quatre, mas lo cent y setze perquè és petit sie aiustat al cent y quinze. Tractat, donchs, y declarat l'orde dels psalms de les vespres, les altres coses, ço és, les liçons, responsos, hymnes, versos y càntich completesquen-se axí com damunt havem ordenat. Emperò a com- (f. lx v.º) pleta uns mateixos sien tots dies repetits, ço és, lo quart y lo noranta y lo cent trenta y tres. Dispost l'orde de la psalmòdia diürna, tots los altres psalms que són sobrats, sien partits ygualment en les vigílies partint aquells psalms que són entre ells pus larchs, perquè sien dotze a cade nit. Açò emperò amonestam que, si per ventura, aquest (f. lxj) repartiment dels psalms desplaerà a algú que u ordene del modo que millor li semblarà; puys guart açò que cada senmana se cante éntegrament lo psaltiri en nombre de cent sinquanta psalms y lo diumenge a les vigílies que torn a comensar del principi. Car aquells monges mostren ésser molt flachs y negligents en lo servey de llur de- (f. lxj v.º) voció que entre tota la semmana canten menys del psalteri ab los càntichs acostumats, com lijam nostres sancts pares haver complit valetment en hum dia lo que ia nosaltres, tebes, pagàssem bé en una semmana.

vuyle que nos en la setmana entegra ho retam a Déu.

De la disciplina de cantar.

En tot loc creem ésser la presència de Déu e els uylls del Senyor guardar los mals e els bons. Emperò mayorment, senes dupte, açò creem com a la obra de Déu estam. E per ço tots temps sian membrants d'açò que diu lo proffeta: Servits al Senyor en temor. E encara més: Cantats sàviament. E: En l'esguardament dels àngels cantaré a tu. Doncs pensem en qual manera se covè en l'esguardament de Déu e dels àngels de ell ésser, e axí estiam al cantar que la pensa nostra sa acort ab la vou nostra.

De reverència d'Oració.

Si com volem als homes poderoses dir alcunes coses no u gosam sinó ab humilitat e ab reverència, quant més a Déu Senyor de totes coses ab tota humilitat e ab devoció e ab devota puritat devem sopeyar: e no em molta parleria mas em puritat de cor e compuncció de làgremes sapiam nos ésser hoïts. E per ço, breu deu ésser e pura la oració, si doncs, per aventura, per desig de la inspi- (f. 22 v.º) ració de la gràcia divinal no ere alongada.

De la disciplina del cantar. Capítol xix.

En tot loch crehem que és la divina presència y que los ulls del Sen- (f. lxij) yor miren als bons y als mals maïorment cregam açò, sens dupte, com estam a la obra de Déu. E per ço recordem nos tostemps del que diu lo propheta: Serviu al Senyor en temor. E més diu: Cantau sàviament. E: Yo cantaré a tu en lo conspecte dels àngells. Considerem per ço en qual manera devem estar en la presència de la divinitat y (f. lxij v.º) dels seus àngells e axí estigam al cantar que nostra pensa concort ab la veu.

De la reverència de la oració. Capítol xx.

Si volem parlar o negociar algunes coses ab los homens potents no u gosam fer sinó ab humilitat y reverència, quant més devem supplicar ab tota humilitat, devoció e puritat al Senyor de totes les coses? E no ab mol par- (f. lxij) lar, mas en pureza de cor y compuncció de làgrimes sapiam que serem oïts. E per ço la oració deu ésser breu si ia, per ventura, per effecte de la inspiració de la gràcia divina no se alargue. Emperò en lo convent en tota manera sie abreviada la oració y fahent lo prior senyal tots se leven yqualment.

Dels degans del monestir.

Si serà gran la congregació sien elets d'aquells metxes de bon testimoni e de sana conversació e sien establits degans, los quals ayen ànsia sobre les deganies en totes coses segons los manaments de Déu e els comandaments de l'Abat seu. Los quals degans, tals sien elets en los quals l'abat, segur, partesca los seus càrrecs. E no sien elets per orde mas segons mèrit de vida e doctrina de saviesa. E si alcú d'aquells inflat per alguna supèrbia serà atrobat reprehensible, corregit per una vegada, per dues e per .iij., si esmenar no 's volrà sia foragitat de la degania e altre en loc d'ell qui digne sie succeesca a ell. E açò metex establím del Pebordre.

En qual manera dormen los monges.

Sengles per sengles lits dormen los monges, e draps de lit reeben per manera de conversació e segons l'ordonament de l'abat seu. Si pot ésser feit, tots dormen en .i. loc si, emperò, la multitud no u sofer, (f. 23) de .x. en .x. ho de .xx. en xx., ab monges discrets qui sobre d'ells sien curosos, dormen. Candela contínuament crem tro al matí en aquella metexa casa. Vestits dormen los monges e cints ab cinyells ho ab cordes, e no ayen coltells als cos-

Dels degans del monestir. Capítol xxj.

(lxij v.º) Si la congregació serà maior sien de ells mateix elegits monjos de bon testimoni e de santa conversació e sien constituïts degans los quals ab tota sollicitud y ància en totes coses, segons los manaments de Déu y segons los preceptes de son abbat, regesquen llurs deganies. Los quals degans sien elegits tals que l'abat pugue par- (f. lxiiij) tir ab ells los seus càrrecs al segur. E no sien elegits per orde mas segons mèrits de vida e doctrina de saviesa. E si algú d'ells per ventura inflat de supèrbia, serà trobat reprehensible si essent corregit una vegada y altra no 's volrà esmenar, sie deposit de l'offici y altre que sie digne sie posat en loch de aquell. E aquelles mateixes coses constituïm (f. lxiiij v.º) del prior.

En què manera dormen los monjos,
Capítol xxij.

Cascú dorme en son lit; e los formiments prenguen segons la manera de la conversació y segons la disposició de llur abbat. Si fer se pot, dormen tots en un loch, mas si la multitud no u consent posen se de deu en deu o de vint en vint ab los ancians qui sien sobre ells curosos. Can- (f. lxxv) dela o làntia crem contínuament en aquell dormidor. Dormen vestits y cenyits ab cinyells o ab cordes e no tinguen ganivets al costat com dormen, per ço que per ventura

tats dementre que dormen per tal que per aventura, durmens, no's nafren per somnis. E per tal que apareylats sien los monges tots temps, e feït lo senyal, sens triga, cuitonse ensemps venir a la obra de Déu; emperò ab tota gravitat e atamprança. Los ffreres ioves no ayen lits per triat mas mesclats ab los monyes veylls. Levans, emperò, los monges a la obra de Déu, entre si metexs ensems, tempradament, se exciten per les excusacions dels somniosos.

De la excomunicació.

Si alcú frare serà atrobat contumax ho inobedient ho erguylós ho murmuran ho estan contrari en alcuna cosa a la santa regla e als manamens dels mayors, menyspreador; aquests, segons lo manament de nostre Senyor sie amonestat per una vegada e per dues dels mayors seus. Si no s'esmenarà (f. 23 v.º) narà sie reprès públicament davant tots. Si, emperò, ne axí s'esmenarà, si entén qual pena sie, sie sotmès a excomunicació; mas si és malvat sie sotmès a venyança corporal.

Qual deu ésser la manera de la excomunicació.

Segons la manera de la colpa se deu extendre la mesura de la excomunicació, o de disciplina; la qual manera de les colpes penye el iuhí

dormint nos nafren. E perquè los monjos sien tostemps prests; fet lo senyal, levant se sens tardança, cuyten se ensemps a prevenir a la obra de Déu, emperò ab tota gravedad y tem- (f. lxxv v.º) prança. Los monjos ioves no tinguen los lits prop uns dels altres mas entremesclats ab los vells. E, levant se a la obra de Déu, desparten los uns als altres per les excuses dels somnolents.

De la excomunicació de les culpes. Capítol xxiiij.

Si algun monge serà trobat contumax o desobedient o superbiós o murmurador o en algu- (f. lxxvj) na cosa contrari a la sancta regla o menyspreador dels ancians, aquell tal, segons lo manament del Senyor, sie amonestat una vegada y dues secretament per los seus ancians e si no s'esmenarà sie reprès públicament davant tots, mas si axí no's corregirà, si ell entén quanta pena és, sie subiugat a la excomunicació, mas si estarà perseverant en lo mal (f. lxxvj v.º) sie sotmès a pena corporal.

Què modo deu ésser de la excomunicació. Capítol xxiiij.

Segons la manera de la culpa deu ésser estesa la mesura de la excomunicació o de la disciplina y la conexença de la qualitat de les culpes

de l'abat. Si alcú, emperò, frare, és atrobat en colpes pus lauyeres sie privat de la participació de la taula. Aquesta, emperò, serà la raó d'aquell qui és privat de la companyia de la taula: que en l'oratori, salm ho antífone no començ, ne diga leçó entrò la satisfacció. Sols, emperò, reba lo menyar après lo menyar dels frares; per gràcia d'exempli, que si els frares menugen a .vj. ora, aquell frare en la .ix., si els frares la nona, ell a les vespres, entrò sus que pèr covinent satisfacció conseguésca perdó.

(f. 25, en numerar, del 23 es passa al 25; el manuscrit, però, és complert).

De les colpes pus greus.

Aquell frare, emperò; qui és tengut per noïment de pus greu colpa, sie sospès de l'esgleya e de la taula ensems. Alcú frare en alcuna companyia ho parlaria no sie a ell ajustat; sol sie a la obra a si comanada, estant en plor de penitència, sabent aquella terrible sentència de l'apòstol dient: Lliurat l'ome d'aytal manera en mort de carn, per tal que l'esperit sia sal el dia del Senyor. Lo reebiment del menyar, sol lo prene, d'aquell mesura e en aquella hora que l'abat a ell pertànyer veurà, ne d'alcú passant no sie saludat, ne el menyar que a ell és dat no sie beneyt.

penge en lo arbitre y iuhí de l'abat. Si algun monge serà trobat en culpes leugeres, sie privat del con- (f. lxxvij) sorci de la taula y lo que axí és separat de la mesa deu guardar que en lo oratori no entone psalm ni antífona ni lige liçó fins a la satisfacció; e la refecció de la vianda prengue la tot sol après de la reffecció dels monges, axí que si los monges mengen a hora de sexta aquell a hora de nona, e si los monges a hora de nona aquell a hora de vespres fins (f. lxxvij v.º) a tant que per digna satisfacció aconseguésca vènia.

De les més greus culpes. Capítol xxv.

Lo monge qui es ligat de culpa més greu sie iunctament sospès de la taula y de l'oratori. E nengú dels altres monges en parlar ni en cosa alguna se acost a ell. Sie tot sol en la fahena que li és manada perseverant en plor de penitència re- (f. lxxviiij) cordant de aquella terrible sentència de l'apòstol, dient: Liurau la tal persona a sathanàs en matament de la carn perquè l'esperit sie salve en lo dia del Senyor. Tot sol prengue la reffecció del menjar en aquella mesura y hora que l'abat li assignarà. No sie beneït ni saludat per ningu que li passe davant ni sie beneïda la vianda que li és dona- (f. lxxviiij v.º) da.

D'aquells qui senes manament de l'abat s'aiusten als excomunicats.

Si alcú frare, presumirà, senes manament de l'abat, s'aiustar a l'excomunicat o parlar ab ell o dir manament, semblant venyança d'escomunicació encórrega.

(f. 25 v.º) En qual manera deye l'abat ésser curós dels excomunicats.

Ab tota ànssia ayc cura l'abat emvès los frares peccans, cor lo metge no és obs als sans mas als malavens. E per ço deu usar en tota manera açí com savi metge. Deu trametre quax amagats consoladors provehens, ço és a saber, discrets e savis frares qui quax secretament consolen lo frare frèvol, e que'l aduguen a satisfacció d'humilitat e el consolen per tal que per gran tristícia no caigue; mas, axí com diu l'apòstol metex, sia confirmada en ell caritat e sie pregat per ell de tots. Ab gran obra deu aver ànssia l'abat e es deu curar ab tota saviesa e indústria que no perde alcuna de les ovelles a ell creegudes. Sàpie aver reebuda cura de les ànimes dels emferms e no sobre les sanes malvadamment. Treme lo menaçament del proffeta per lo qual diu Deus: ço que gras vehiets per vos prenietes, e ço que era feble gitàveu. E resemble lo piadós exempli del bon pastor

De aquells qui sens manament de l'abbat s'aiunten als excomunicats. Cap. xxvj.

Si algun monge presumirà, sens manament de l'abbat, acostar-se en qualsevol manera al monge excomunicat o parlarà ab ell o trametre li missatgeria, encórregue en semblant pena de excomunicació.

Com deu ésser l'abbat solícit cerca dels excomunicats. Capítol xxvij.

Ab tota solitud (f. lxxix) tingue ància l'abbat dels frares errants car lo metge no és mester als sans mas als malalts. E per ço deu usar en tota manera axí com lo savi metge, és a saber, trametre quasi amagats consoladors ço és religiosos ancians y savis qui quasi secretament aconsolen lo monge fluctuant y'l provoquen a satisfacció de humilitat y que'l consolen (f. lxxix v.º) per tal que per pus habundant tristor no's perde mas, axí com diu l'apòstol, sie confirmada en ell la caritat e fassen oració tots per ell. En gran manera deu ésser solícit l'abbat y curar ab tota discreció e indústria que no perde alguna de les ovelles a ell comanades. Conegue tostemp que ha presa cura de ànimes malaltes y no tirania ni (f. lxxx) crueltat sobre les sanes y tema la menasse del propheta que diu: Vosaltres prenieu la cosa que vehieu grassa y lansàveu lo que ere dèbil y flach. Seguesque lo exempli del pia-

qui, lexades les .xc.ix. oveyles en los munts, anar querir una oveyla qui avie errat, a la emffirmetat de la qual en (f. 26) tant fo compacient que las deya posar en los sants muscles seus e enaxí reportar al folch.

dós y bon pastor qui dexant les noranta nou ovelles en los monts corregué a cercar aquella una que anave perduda de la qual hagué tan gran compassió que la (f. lxx v.º) prengué en los seus sagrats muscles e axí la tornà al ramat.

D'aquells qui moltes vegades castigats no s'esmenaran.

Dels qui moltes voltes són corregits y no se esmenen. Capítol xxviiij.

Si algú serà soven castigat per qualque colpa, si encara excomunicat no s'esmenarà, pus dura correcció li sie donada, ço és a saber, que venyança de batiment en ell procedesca. E si axí no's corregirà ho per aventura, ço que Deus no vulla, levat en supèrbia volrà deffendre les obres sues, lavors l'abat faça ço que fa savi metge. Si a donat nodrimens, si engüens d'amonestacions, si metgaments de les Scriptures divinals, si, a la darrerria, venyança de excomunicació ho plagues de vergues, encara si veurà la seva indústria no valer, aiust aitambé ço que més és: la sua e de tots els frares per ell oració, que el Senyor qui totes coses pot, obre salut envés lo frare emffern. E si en aquella manera encara no serà sanat, lavors l'abat us de ferre de taylament, axí com l'apòstol diu: Tolet lo mal de vos. (f. 26 v.º) E encara: Lo infel si's departeix departesques, per tal que una oveyla malalta no corrompe tot lo folch.

Si algun monge sovint corregit per qualsevol culpa, si encara excomunicat no s'esmenarà, pus aspra correcció li sie aiustada, ço és, que pena d'assots procehesque en ell. E si axí encara no se corregirà o per ventura, (f. lxxj) ço que nunca sie, inflat de supèrbia deffendrà les sues obres, llavors l'abat fasse ací com savi metge. Si ell li haurà posats emplastres y engüents de saludables amonestacions, si medicines de les divinals scriptures, si a la darrerria lo cremament de la excomunicació o plagues de vergues, y veurà que la sua indústria no li aprofiti, aiust-hi lo que (f. lxxj v.º) és maior, ço és, la sua oració y de tots los monges, que lo Senyor qui és tot poderós vulle obrar salut en lo germà malalt. E si en aquesta manera no sanarà, llavors use l'abat de ferro de absició, axí com diu l'apòstol: Lançau lo mal de vosaltres. Y més diu: Si lo infel parteix, partesques perquè una ovella corrupta no corrompa a totes les altres.

Si els frares ixens del monestir deyen ésser altra vegada reebuts.

Frare qui per propi vici ix ho és gitat del monestir, si volrà retornar promete primerament tot esmenament de vici per lo qual es exit del monestir; e axí sie reebut en lo darrer grau per tal que per açò sie provada la sua humilitat. E si altra vegada n'eixirà entrò a la terça vegada axí sie reebut, emperò sàpie d'aquí avant ésser a si denegat tot entrament de retornament.

Dels emffants de menor edat en qual manera sien castigats.

Tota edat ho enteniment deu aver pròpies mesures; e per ço quantes vegades los emffants ho iovencells per edat ho aquells qui pot poden entendre quanta sie la pena d'excomunicació, aquests aytals com pequen ho per (f. 27) dejunis ho per batiments sien costrets.

Del celarer del monestir.

Lo celarer del monestir sie elet de la congregació savi e madur, de costumes bones, atemprat. No molt menyable, no erguylós, no torbulent, no torturer, no tart, no disperser, mas tement Déu, qui a tota la congregació sie axí com a pare. Cura aye de tots. Alcuna cosa no face

Si deuen (f. lxxij) ésser altra vegada rebuts los monios que se'n van del monestir. Capítol xxix.

Lo monge que per son propi vici se'n va o es lansat del monestir si voldrà tornar prometa primerament tota esmena del vici per lo qual era fora, e axí sie reebut en lo darrer grau perquè sie comprovada la sua humilitat. E si altra vegada se'n exirà sie reebut fins a tres vegades; mas (f. lxxij v.º) d'aquí avant sàpie que li serà negada tota entrada de tornar.

Dels fadrins de menor edat; com sien castigats. Capítol xxx.

Tota edat e tot enteniment té ses pròpies mesures e per amor d'açò los infants o ioves de menor edat o que menys poden entendre quanta pena sie la excomunicació, aquests tals quan delinqueixen o erren sien casti- (f. lxxij) gats o de molts deiunis o de agres assots perquè's salven.

Del cellerer del monastir qual deu ésser. Capítol xxxj.

Lo cellerer del monestir sie elegit de la congregació savi, madur, de bons costums, temprat, no gran menjador, no superbiós, no turbador, no invidiós, no peresós ni dissipador, mas tement a Déu; lo qual sie axí com a pare a (f. lxxij v.º) tota la congregació. Tingue ància de tots.

senes manament de l'abat. Aquelles coses que li són manades quart. Los frares no contrist. Si alcú frare, per aventura, alcunes coses no raonablement demanarà, no menysprean ell lo entrist, mas raonablement ab humilitat a mal demanant denec. L'ànima sua quart, membran totstemp ço de l'apòstol: Cor qui bé administrarà bon grau assí metex guanyarà. Dels malauts, dels emffants, dels hostes e dels pobres ab tota ànssia aye cura; sabent senes tot dupte que per aquestes coses el dia del iuhí ell retrà raó. Tots los vexells del (f. 27 v.º) monestir e tota la substància quart axí com a vexells sacrats d'altar. No men alcuna cosa negligentment, ne estudiu a avarícia, ne sie despersec ho malmetedor de la substància del monestir, mas totes coses face mesuradament e segons manament de l'abat. Davan totes coses aya humilitat e a qui no a substància que li do, sie-li donada bona paraula de resposta, axí com és escrit: Paraula bona sobre do molt bo. Totes coses que l'abat li comanarà aya sots cura sua; no presumezca aquelles coses que ell li vedarà. Als frares la ració stablida senes alcuna escusació ho triga do, per tal que no sien escandalizats; remembrant de la paraula de Déu què meresca aquell qui escandalitzarà .i. d'aquells poquelets. Si la congregació serà mayor, solaç sien a ell donats per los quals ajudat ell puxe ab equal coratge complir l'offici assí comanat. Ores covinens es donen

No fasse res sense manament de l'abat. Quart les coses que li són manades. No contriste als monges. Si, emperò, algú li demane alguna cosa desraonablement no l'entristesque menyspreant lo mas ab humilitat y en bones rahons denech la cosa mal demanada. Quart la sua ànima (f. lxxiiij) recordant se tostemp del que diu l'apòstol: Qui bé administre bon mèrit guanye. Tingue cura ab tota sollicitud dels malalts, dels infants, dels hostes y dels pobres; sabent sens dupte que per tots ells ha de dar compte al dia del iudici. Axí quart los vexells e ahines y tota la substància del monestir com si fossen vesells sagrats de l'altar. No tracte res negli- (f. lxxiiij v.º) gentment ni estudie en avarícia ni sie dissipador de la substància del monestir, mas fasse totes les coses madurament y ab discreció y segons lo manament de son abbat. Abans de totes coses tingue humilitat, e com no y haurà substància per a dar tingue presta bona paraula, car escrit és: La bona paraula és sobre tot bon do. Hage sots la sua (f. lxxv) cura totes les coses que l'abbat li haurà manades y no presume fer aquelles que l'abbat li haurà prohibides. Done als monges, sens anuig y sens triga, la porció a ells constituyda perquè no s'escandalizen, recordantse de la paraula divina, que mereix aquell qui escandalitzarà a hu d'aquest mínims: espedient li és que una mola sie ligada al coll de aquell y que (f. lxxv v.º) sie lansat en lo

aquelles coses que són donadores e demanades que són demanadores per tal que negú no sie trobat ho entristat en la casa de Déu.

Dels ferramens ho de les coses del monestir.

De la substància del monestir en ferraments (f. 28) ho en vestidures ho en altres qualques coses proveesque l'abat freres de la vida e de las costumes dels quals sie segur e a ells cascunes coses, axí com li serà viyarès, los assigno guardadores e cuylidores. De les quals coses tenga l'abat capbreu per tal com en aquelles coses assignades los freres se succeesquen per vegades, sàpie que done e que reeb. Si alcú, emperò, sutzeament o negligentment tractarà les coses del monestir sien (!) castigat. Si no s'esmenarà sie sotmès a disciplina de regla.

Si deye monjo aver propri.

Aquest vici mayorment se deu taylor de rael del monestir que alcú no presumesque alcuna cosa dar o pendre senes manament de l'abat, ne aver gos alcuna cosa pròpria; no alcuna de tot en tot, ne (f. 28 v.º) libre, ne taula, ne graffi, ne res, de

pregon de la mar. Si la congregació serà maior sien li dats companyons per los quals ajudat pugue de millor cor complir l'offici que li és comenat. A hores competents sien dades les coses que se han de donar i demanades les que han de demanar perquè ningú sie conturbat ni contristat en la casa de Déu.

De la ferramenta y coses del monestir. Capítol. xxxij.

(lxxvj) Per aguardar la substància del monestir, axí en ferraments, vestidures com en altres qualsevol coses, provehesque tals monges de la vida y costums dels quals estigue al segur, y assigne'ls aquelles coses segons li semblarà ésser mes profitós. De les quals coses l'abat tingue albarà o memorial, perquè quant los monges se succehexen a guardar y recollir (f. lxxvj v.º) aquelles, sàpie què done y què reb. Emperò si algú tractarà brutament o negligentment les coses del monestir sie corregit e si no s'esmenarà sie sotmès a la disciplina regular.

Que los monjos no deuen haver propri. Capítol xxxiij.

Aquest vici de propietat principalment de rael de déu ésser tallat y arrenecat del monestir, axí que ningú presume dar (f. lxxvij) o rebre sens manament de l'abat ni haver res propri, de tot en tot, cosa alguna: ni libre ni taules ni graffi ni res to-

tot en tot, als quals, certes, los corses seus o les volentats no deuen aver en pròpia volentat. Totes coses, emperò, necessàries deuen esperar del pare del monestir. Cascuna cosa no sie a ells leguda aver que l'abat no la aye donada ho iaquida aver; e totes coses sien a tots comunes, axí com és escrit. E alcú no diga alcuna cosa ésser sua ho u gos dir. Cor si alcú aquest sobre malvat vici serà atrobat delitar, amonestat per una vegada e per altra si no se'n esmenarà, sie sotmès a correcció.

Si tots los frares deyen pendre les coses necessàries egualment.

Axí com és escrit: Ere departit a cascuns axí com a cascu ere ops. En que no deym que reebiment de persones, ço que Deus no vuyla sie, mas per pensament d'enfirmetats, en què aquell qui menys fretura face gràcies a Déu e no se'n entrist; qui, emperò, més fretura sie humil per la emffermetat e no se n'erguyl per la misericòrdia, e axí tots los mem- (f. 29) bres seran em pau. Davant totes coses sie guardat que mal de murmuració per qualque raó ho em paraula ho en significació no aparegue, e si alcú hi serà atrobat sie sotmès a destreta disciplina.

talment als quals certament ni llurs cossos ni les voluntats no és lícit que tinguen en pròpia voluntat; mas deuen esperar de la mà del pare del monestir totes les coses necessàries y no és lícit a degú tenir res que l'abat no lo y hage donat o permès (f. lxxvij v.º). E totes les coses sien comunes a tots, axí com és escrit, y ningú presume dir ésser sua cosa alguna. E si serà trobat algú delitarse en aquest nequíssim vici de la propietat, sie amonestat una vegada y altra e si no s'esmenarà sie sotmès a la correcció.

Si deuen tots rebre ygualment les coses necessàries. Capítol xxxiiij.

Segons és escrit, repartien a (f. lxxviiij) cascuns axí com cada hu lo havie mester. En la qual cosa no diem sie feta excepció de persones, ia Déu no u vulle, mas que sie hagduda consideració de infirmitats en tal manera que aquell que menys ha menester fasse gràcies a Déu e no's contriste, y aquell que més ha mester humiliése per raó de la sua infirmitat y no se ensuperbesque de la misericòrdia que (f. lxxviiij v.º) li és feta, e axí seran tots los membres en pau. Abans totes coses amonestam que no aparegue lo mal de la murmuració en ningú per qualsevol causa que sie ni per paraula ni per senyal; en lo qual si algú serà trobat sie sotmès a molt estreta disciplina.

Dels setmaners de la cuyna.

Los freres se servesquen la .i. l'altre que negú no sie escusat de l'offici de la cuyna si no per malautia o si ere occupat alcú per raó de gran proffit, cor d'aquen se guanya mayor guardó; als febles, emperò, sien solaçs procurats per tal que no facen açò ab tristícia, mas ayan solaç tots segons la manera de la congregació ho la posició del loch. Si gran serà la congregació lo celarer sie escusat de la cuyna, ho si alguns, com avem dit, per gran proffits eren affaenats; los altres en caritat servesquen la .i. l'altre. Aquell qui serà exit de la setmana face lo dissapte mundicies (f. 29 v.º). Los tovaylons ab los quals los freres se torquen les mans e els peus, lavon. Los vexells del seu serví mondes e sans los rete al celarer, lo qual celarer a aquell qui entra la setmana los assigne per tal que sàpie que dóna o que reeb. Los setmaners, emperò, ans de una ora de menyar reeben oltra la establida porció sengles beures e pa, per tal que en la ora del menyar sens murmuració e sens greu trebayll servesquen als seus freres. En los dies, emperò, sollempnials sostenguen se entrò après misses. Entrants e ixents los domeers, en l'esglea, tantost les matines fenides lo digmenye, geton-se als peus de tots demanans ésser pregat per si. Los ixents, emperó, de la setmana diguen aquest vers: *Benedictus*

Dels semmaners de la cosina (*sic*).
Capítol xxxv.

Servesquen se los monges los uns (f. lxxix) als altres axí que ningú sie escusat d' l'offici de la cuyna, sino per malaltia o per cosa de gran utilitat, car d'allí se guanya maior grau de mèrit. Emperò als flachs sien dats ajudadors perquè no fassen lo servey ab tristesa y tots hagen adiutori segons lo modo de la congregació y la situació del loch. Si la congregació serà maior lo cellerer sie es- (f. lxxix v.º) cusat de la cuyna y aquells que, axí com havem dit, són accupats en maiors utilitats; los altres servesquen uns als altres ab caritat. Aquell que deu exir de la semmana lo dissapte dexe u tot net y rente los draps ab los quals los monges se exuguen les mans y los peus. Emperò axí lo que ix de la semmana com aquell que y entre llaven a tots los peus e tornen (f. lxxx) al cellerer los vesells de llur servey nets y éntegres. Lo qual cellerer altra vegada los assigne a aquell que entre al servey perquè sàpie què done y què reb. E los semmaners huna hora abans de la reffeció sobre la porció estatuïda prenguen sengles beures y pa, perquè en la hora de la reffeció servesquen als germans sens murmuració y senç gran (f. lxxx v.º) treball; emperò en los dies solempnes sostinguen fins après de les misses. E los semaners entrants y exints prostren se als peus de tots, lo diumenge, de continent

es Domine Deus qui adiuuisti me et consolatus es me, lo qual dit per .iij. vegades prenga benedicció lo ixen e seguesques l'entran e diga: *Deus in adiutorium meum intende, Domine ad adiuuandum me festina*, e açò metex tres vegades sie retornat de tots, e, presa la benedicció, entra la sermana.

Dels frares malalts.

La cura dels malauts és feedora davant totes coses, que axí vertaderament com a Déu sie a ells servit, cor el dix: Emfferm fui e vistas me. E: ço que fes a .i. dels meus poquelets a mi o fees. Mas los malauts pensson se a ells ésser sevit per honor de Déu e no entriston los seus frares a ells servents ab la sua sobrefluïtat, los quals emperò deuen ésser soffers pacientment, cor d'aytals guanya hom mayor guardó. Doncs sobre gran cura sie a l'abat que 'ls malauts no sofiren alcuna negligència. Als quals frares malauts sie casa sobre si deputada e servidor diputat, tement Déu e diligent e curós. Ús de banys sie atorgat als malauts aytantes vegades com l'ayen ops, als sans, emperò, mayorment als iovens, tart los sie atorgat. (f. 30 v.º) E menyar aytantbé de carns als emfferms e als febles per reparació de tot en tot, los sie atorgat; mas com seran mey-

acabades laudes en l'oratori, demanant que sie feta oració per ells. E lo que ix de la semana digue aquest vers: *Benedictus es Domine Deus qui adiuuisti me et consolatus es me*. Lo qual vers dit tres (f. lxxxj) vegades e presa la benedicció subseguesque lo que entre y digue: *Deus in adiutorium meum intende, Domine ad adiuuandum me festina*, e açò sie repetit de tots tres vegades e presa la benedicció entre a la semmana.

Dels monjos malalts. Capítol xxxvj.

Ans totes coses y sobre totes coses és de tenir cura y ància dels malalts perquè verament axí (f. lxxxj v.º) com a Jesu-Christ axí sie a ells servits, car ell ha dit: Yo fui malalt y haveu me visitat. E ço que haveu fet a hu de aquests meus mínims haveu fet a mi. Mas los malalts consideren que són servits per honra de Jesu-Christ, y per llur superfluïtat no contristen als germans que'ls servexen, los quals emperò malalts, deuen ésser compor- (f. lxxxij) tats pacientment car dels tals se guanye maior mèrit. Donchs molt gran ància tingue l'abat que no comporten alguna negligència. Als quals malalts sie deputada cetlla y servidor tement Déu, diligent y sollicit. Lo us dels banys tantes vegades com sie mester sie offert als malalts, però als sans, maiorment als iovens, molt tart los (f. lxxxij v.º) sie atorgat. Lo meniar de la carn sie també atorgat als malalts y als del

lorats tots s'abstinguen de carns enaxí com solen. Sobre gran cura aye l'abat que dels celarers ho dels servidors los malalts no sien malpensats cor a ell se garde qualque cosa sos dexebls pequen.

Deels veyls o dels emffants.

Iassie açò que la natura humana tir a misericòrdia en aquestes edats, ço és a saber, de veylls e demffans, emperò la actoritat de la regla proveesque a ells. Sie pensada tots temps en ells debilitat, e la districció de la regla per nuyla res en los menyars en ells no sie tenguda, mas sie en ells piadosa consideració e preven-guen les hores canonicals.

Del domer lector.

La taula dels frares menyans no i deu defallir liçó. Ne qui's pendrà lo libre per cas d'aventura, gos allí liger, mas aquell qui deu liger tota la setmana, el digmenye entro. Lo qual entran, après mi- (F. 31) ssa e la comunió deman de tots ésser pregat per si, per tal que Deus lo quart de l'esperit de supèrbia; e sie dit aquest vers en lo oratori per tres vegades de tots, ell emperò començant: *Domine labia mea aperies et os meum annuntiabit laudem tuam.* E axí, presa

tot débils per lur reparació; mas com seran millorats abstinguen se tots de la carn axí com solien. Tingue l'abat grandíssima cura que los malalts no sien mal pensats de llurs servidors ni del cellerer car a ell se esguarde qualsevol cosa que per sos dexebls és malfeta.

(f. lxxxiiij) Dels vells y dels infants. Capítol xxxviij.

Iatsie que natura humana se tira a misericòrdia ella mateixa en aquestes edats dels vells y dels infants, també deu tenir esguart a ells la auctoritat de la regla. Per ço sie tostemps considerada llur imbecillitat y flaqueza y en ninguna manera los sie tenguda la estretura de la regla (f. lxxxiiij v.º) en los aliments, mas sie haguda en ells piadosa consideració y preven-guen les hores canòniques.

Del lector semmaner. Capítol xxxviij.

No deu faltar liçó a la taula dels monges quant mengén. Ni gos legir aquell qui a la ventura pren lo libre, mas aquell que deu legir per tota la semmana entran hi lo diumenge. Lo qual entran, après (f. lxxxiiij) les misses y de la comunió, deman sie feta de tots per ell oració que lo Senyor apart d'ell l'esperit d'elació. E sie dit de tots très vegades en l'oratori aquest vers comensant ell: *Domine, labia mea aperies et os meum annuntiabit laudem tuam,* e axí, rebuda

benedicció, entro a legir. E sie feit a la menssa sobrasilenci que musitació ? d'alcú ho veu aquí no sie hoïda, sinó solament d'aquell qui lig. Aquelles coses, emperò, qui són necessàries a aquells qui menuguen e beuen, axí la .i. l'altre ho ministren los frares que negú no fretura de demanar alcuna cosa. Emperò si alcuna cosa hi serà ops ab so d'alcú signe sie demanat, més que ab vou. Alcu no gos aquí alcuna cosa de la liçó o alcuna altra cosa demanar per tal que no sie donada ocasió, si doncs lo prior, per ventura, no volrà dir alcuna cosa per edificació, breument. Lo frare, emperó, domer reebe .i. poc de menyar ans que començ a legir per la santa communió e per tal que no li sie greu sostenir lo dejuni, après, emperò, ab los domers de la cuyna, els se- (f. 31 v.º) menuc. Los ffreres no ligen per orde mas aquells qui ediffiquen los hoens.

De la mesura dels menyars.

Nòs creem abastar al menyar de tots dies, axí a mig dia com a ora de nona en tots los meses, dos cuynats cuits, per les enfermetats de diverses per tal que aquell qui per aventura no porà de la .i. menyar, menuc de l'altre. Doncs dos cuinats cuits basten a tots los frares; e si aquí aurà poms o neximens de legums, sie anedit lo terç. Una libra

la benedicció, entre a legir; e sie tengut allí summo silenci que no sie uyda musitació ni veu de algú, sinó (f. lxxxiiij v.º) tant solament de aquell qui lig. Per ço en les coses allí necessàries als mejants y bevents, axís servesquen los uns als altres que no fretur a degú demanar deguna cosa, mas si res serà mester sie demanada ab algun senyal més que ab veu. No presuma allí algú menjant refferir ni demanar cosa de aquella liçó ni d'altra perquè no sie (f. lxxxv) dada ocasió, si donchs per ventura lo prior no voldrà dir alguna cosa breument per edificar. Lo monge legidor, ab los semmaners, minge hun poch abans que començ a legir, per amor de la sancta comunió y perquè per ventura no li sie masse greu sostenir lo deiuni, y après prengue sa reffeció ab los semmaners de la cuyna y servidors. (f. lxxxv v.º) Los monges no ligen ni canten per orde mas aquells qui edifiquen los oints.

De la mesura de les viandes. Capítol xxxix.

Crehem que baste prou a la reffeció quotidiana, axí de sexta com de nona en tots los mesos, dues viandes cuytes, per les infirmitats de diversos, perquè aquell qui no porà menjar de la una puegue menjar de (f. lxxxvj) l'altra. Donchs dues viandes cuytes abasten als monges e si y haurà fruytes o legums, sie y aiustada la terça viande. Una liure de pa per reffeció

de pa per porció baste el dia; sie que sie .i. menyar, ho dinar e sopar. Mas si deuen sopar, la terça part d'aquella metexa libra sie estoyada del celerer, rededora a aquells qui soparan. Mas si el treball serà mayor, en arbitre e en poder sie de l'abat si és covinen alcuna cosa anedir., remogut, davant totes coses massa menyar, cor no és res axí contrari a crestià com massa menyar, axí com lo Senyor nostre ho diu: Guardar que els cors vostres no sien agreuyats em massa menyar ho en ebrietat. Als emffans (f. 32) emperò de menor edat, no sie servada aquella metexa quantitat mas menor que als mayors, servada en totes coses atemperança. Menyar de carns de quatre peus, de tots sie abstengut de tot en tot, exeptats los malauts e els febles.

De la mesura del beure.

Cascú a propri dó de Déu la .i. axí e l'altre axí. E per ço ab alcú dupte la mesura del menyar e del beure de nòs establida és. Emperò esgardans la imbecillitat dels emfferms, creem abastar per dia a sengles una emina de vi. Aquells, emperò, a qui Deus done tolerància d'abstinència sàpien que n'auran propri guardó. Mas si la necessitat del loc ho trebayll o calor d'istiu més enant en demanarà, sie en arbitre del prior; consideran en totes coses que sobrefluïtat o ebrietat no y sobrevenga.

abaste cade dia, si's vol sie dia de una reffecció si's vol de dinar y de sopar. E si és dia de cenar lo cellerer reserve la terça part de la liure, retent la als qui deuen cenar. Mas si lo treball per ventura serà (f. lxxxvj v.º) maior, en potestat de l'abbat sie si voldrà affegir alguna cosa, remoguda sobre totes coses la cràpula, e nunca lo monge sie pres de indigestió car nenguna cosa és tant contrària a tot christià com la gran fartesa, segons diu lo Senyor: Veiau que los vostres coratges no sien gravats en glotonia y embrieguesa. Emperò als fadrins de menor edat no'ls sie servada aquella quan- (f. lxxxvij) titat mas menor que als maiors guardada en totes coses la temperança. Del menjar de les carns de quatre peus tots se abstenguen de tot en tot, exceptats los molt flachs y los malalts.

De la mesura del vi. Capítol xl.

Cascú té propi do de Déu lo hu de una manera l'altre de altra, e per ço la mesura del manteniment dels altres tatxam no sens algu- (f. lxxxvij v.º) na scrupolositat. Emperò, considerant la flaqueza dels malalts, crehem bastar a cascú una emina de vi per a cada dia. Mas aquells als quals nostres Senyor done comport de abstinència sàpien que n'hauran pròpia mercè. Emperò si la necessitat del loch o lo treball o la cremor de l'estiu ne demanarà més, estigue en arbitre del prior considerant en totes coses que

Jassie que liyam que vi no és de monges, mas cor açò els nostres temps als monges no pot ésser amonestat, almenys açò consenten que no beven entrò a sobrefluïtat, mas tempradament, cor vi fa (f. 32 v.º) renegar nelex los savis. La emperò hon necessitat del loc ho demane, que l'avant escrita mesura no si pot trobar mas menys o de tot en tot no gens, beneesquen lo Senyor aquells qui aquí habiten e no murmuron, açò davant totes coses amonestans que senes murmuracions sien los frares.

**En quals hores deyen menyar
los frares.**

De la santa Pascha entrò a cinquagèsima a mig dia menuguen los frares e a la cena sopen. De cinquagèsima, emperò, en tot l'estiu, sinò an treball dels camps los monges, o sobre gran calor no u vede, la .iiij. fèria e la .vi. dejunen entrò a la hora nona. En los altres, emperò, dies al mig dia menuguen. La qual hora de mig dia de menyar, si an obres en los camps o gran calor de l'estiu serà, se deu continuar, e en la providència de l'abat sie. E en tal manera sempre e ordó que les ànimes sien salves e açò que fan los frares senes alcuna murmuració ho facen. (f. 33) Del idus, emperò, de setembre entrò al començament de la quaresma a la hora nona tots

no y (f. lxxxviiij) sobrevingue sado-llament o embriaguesa. Iatsie que legim que lo vi no satisfà per als monges, mas perquè en nostre temps açò no pot ésser a ells forsat, almenys consentam que no beguen fins a fartar se mas tempradament; car lo vi fa apostatar encara als savis. Emperò allà hon la necessitat del loch requer que ni la sobredita mesura si pogue trobar mas encara molt (f. lxxxviiij v.º) menys o del tot no gens, benehesquen a Déu los que allí estan y no murmuren; açò ans de totes coses amonestam que sien los monjos sens murmuració.

**En quals hores convé als monjos
mentar. Capítol xlj.**

De la santa pàscua fins a penthecostès mengen los monges a hora de sexta y en vesprada cenen. De penthecostès (f. lxxxix) per tot l'estiu si no tenen treballs en lo camp o la grandesa de l'estiu no'ls perturbe, lo dimecres y lo divendres deiunen fins a nona, tots los altres dies dinen a la sexta. La qual hora de meniar a la sexta si tindran treballs en los camps o lo calor de l'estiu serà desmasiat, sie en providència de l'abat si's deu continuar y axí sempre y dispongue totes coses (f. lxxxix v.º) que les ànimes se salven y lo que fan los monjos fassen sens murmuració. Dels ydus de setembre fins al principi de la coresma dinen sempre a la nona, emperò en la quaresma fins a pasqua

temps menuguen. En la quaresma, emperò, entrò la Pascha a les vespres menuguen. Aquelles vespres, emperò, axí facen que de llum no freituren los menyants mas ab la luu encara del dia totes coses sien acabades. E tots temps, sie de sopar sie de menyar, axí sie temprada la hora que de dia sien feytes totes coses.

Que alcú no parlo après completa.

En tots temps se deuen estudiar los monges aver silenci; mas mayorment en les hores de nits; e per ço tots temps, sie de dejuni o de dinar, si temps serà de dinar aytantost com levan de sopar siguen tots en .i. loc, e liya alcú les collacions o les vides dels pares per tal que edific, certes, los oens. E no ligen les istòries ho'l libre dels reys cor als emfferms entenimens no seria profitable aquella hora hoir aquesta Scriptura, en altres, emperò, hores sien legits. Mas si (f. 33 v.º) serà dia de deiunii, dites vespres, après poc spay tantost venguen a la liçó de la collació, axí com avem dit, e lestes les .iiij. o.v. fuyles o ay tant com la hora requer, tots en .i. vinens per aquesta triga de la liçó, si alcú per aventura en offici assignat a si serà ocupat, venga; doncs tots en un .i. loc posats completesquenho. Ixens de la completa no sie a alcú licència d'aquí avant alcuna cosa parlar a alcú; cor si és atrobat alcú passar aquesta regla de taciturnitat a greu venyança sie sotmès;

dinen a les vespres, però axí se digan les vespres que no hagen mester lum de candela per al dinar, mas totes les coses se acaben ab lum del dia y axí mateix (f. xc) en tots temps axí de dinar com de cenar, axí sie temperada la hora de la reffecció que totes les coses se fassen ab la lum del dia.

Que après de completes guarden tots silenci. Capítol xliij.

En tots temps deuen los monges tenir estudi de silenci però mas principalment en les hores de la nit. Per ço en tot temps, axí de deiuni com de cenar, si serà (f. xc v.º) de dinar y de sopar de continent en levant se de la cena, senten se tots en un loch y lige hu les collacions dels pares o altra cosa que edifique los oints; no los sinch libres de Moysès o dels Reys perquè als enteniments flachs no serie profitós aquella hora oyr aquesta escriptura, però en altres hores sien legits. Mas si serà dia (f. xcj) de dejuni dites vespres, fet un poc de entrevall, tantost aiusten-se a la liçó de les collacions, com és dit, y sien legides quatre o sinch fulles o tant quant la hora permetrà perquè concorreguen tots allí en aquesta tardança de la liçó, y vingue aquell que per ventura estarà ocupat en l'offici que li és assignat. Puys aiustats tots ensems diguen (f. xcj v.º) les completes, y eixits de completes a ningú sie dada licència de parlar cosa alguna. E si algú serà trobat prevericar aques-

exceptat si necessitat d'ostes sobrevindrà, ho per ventura l'abat a alcú alguna cosa manarà; la qual cosa, emperò, sie feyta molt sobre honestament e ab madurea e ab trempament.

D'aquells qui a la obra de Déu ho a la taula vénen tart.

A la hora del divinal offici, aytantost com lo seynal serà hoit, yaquides totes coses qui seran en les mans ab subirana cuitança corram, ab maduretad, emperò, per tal que deshonestat no atrop nudriment. Doncs alguna cosa a la obra de Déu no sie preposada. Car (f. 34) si alcú a les matines après lo glòria del salm norante quart, lo qual per açò de tot en tot a espau e trigosament volem que sie dit, no vendrà; no estic el cor en l'orde seu mas derrer de tots estie, ho en aquell loc desat que l'abat establirà a aytals negligens per tal que sie vist d'ell i de tots entrò que complida la obra de Déu se apinada ab pública satisfacció. Per açò, emperò, derrers o a .i. depart avem jutyat que deyen estar per tal que per la vergonya sua, vist de tots, s'esmenen. Cor si fores de l'oratori romanés serà per aventura tal qui's jaga ho 's dorme ho sigue ab si metex defores ho entene a vanes paraules e sie donada ocasió al maligne; mas entro a dins per tal que no u perde tot e de l'altre s'esmen.

ta regla del silenci, sie sotmès a la més greu diciplina, salvo si sobrevindrà necessitat de hostes o si per ventura l'abat a algú manarà alguna cosa, lo qual, emperò, ab gran gravesa y moderació y honestíssimament (f. xcij) se fasse.

Dels que vénen tart a l'offici divinal y a la taula. Capítol xliij.

A la hora de l'ofici divinal tantost essent oyt lo signe, dexades totes coses que sien en les mans, cuytadament correguen a ell, ab gravetat, emperò, perquè la dissolució no y tropie entrada. Axí que neguna cosa sia anteposada a la obra de Déu. E si algú no accorre a les vi- (f. xcij v.º) gílies dels nocturns après de la glòria del psalm noranta quatre, lo qual per aquesta raó volem sia dit detenint-se en ell morosament, no estiga en son orde en lo cor mes estiga derrer de tots o en lo loch que als tals negligents lo abbat constituirà apartadament, per a que sien vists d'ell o de tots fins que, complida la obra de Déu, per pública satisfacció faça penitèn- (f. xciiij) cia. Per ço iudicam que deuen estar en lo derrer lloch o apartats perquè essent vists de tots almanco per la vergonya se esmenen, per que si fora de l'oratori restassen, tal seria que per ventura se gitaria a dormir o seuria fora y se occuparia en parles y axí seria dar ocasió al diable; mes entre dintre perquè no u perda tot y del que falte se esmene.

En les hores, emperò, de dia qui a la obra de Déu après lo vers e la glòria del primer salm que es diu après lo vers, no vindrà, per aquella regla que damunt avem dita, en lo derrer loc estie, ne's gos acompanyar al cant? car dels cantants entró a satisfacció, si doncs l'abat no donava licència pel seu lexiament, axí, emperò, que el culpable satisface d'açò. A la taula, emperò, qui a- (f. 34 v.º) bans del vers no vendrà, per tal que tots ensems diguen lo vers e pregunuen e en .i. tots s'acosten a la taula, qui per negligència sua ho per vici o per tarditat no vendrà, entrò a la segona vegada sie corregit. Si d'aquí avant no s'esmenarà no sie lexiat seir ab la participació de la taula comuna, mas departit de la companynia de tots menuc sol, toita a ell la porció sua d'aquí avan entrò la satisfacció e esmena. Semblantment soffirà aquell qui a aquell vers no serà present qui après lo maynar se diu. E alcú no gos ans de la hora establida ho après pendre alcuna cosa de menyar o de beure. Mas a aquell a qui serà offert alcuna cosa del prior e u rebuyarà pendre, la hora en que ell volrà pendre ço que avie recusat ho altra cosa, no reebe res entrò a esmena cuvinent.

D'aquells qui són excomunicats;
com satisfacen.

Qui per greu colpa, de l'esgleya e de la taula serà excomunicat, en la hora en què la obra de Déu en

En les (f. xciiij v.º) hores del dia lo qui occorrerà a la obra de Déu après del vers y glòria del primer psalm que's diu après del vers, estiga en lo darrer loch, per la lley que damunt diguérem, y no presuma acompanyar se al cor dels que canten fins que haia feta satisfacció, salvo si l'abat li donàs licència y lo y permetés ab tal que'l culpant satisfaca de la sua (f. xciiij) negligència. Lo qui no occorrerà a la mesa abans del vers per a que tots junctament diguen lo vers y oren y tots ensems se acosten a la mesa, lo qui per la sua negligència o vici o perea no occurrerà, fins a la segona volta sia per allò corregit y si de aquí avant no u esmenarà, so sie rebut a la participació de la mesa comuna, (f. xciiij v.º) mes, segregat de la companynia de tots, menie tot sol levant-li la sua porció del vi fins que se esmene. La matexa pena haia lo qui no serà present al vers que's diu après dinar. Nengú presuma abans la hora statuïda o après pendra alguna cosa de manjar o beure. Si a algú és offerida qualche cosa del prior y recusarà pendre u, quant ho disijarà no (f. xcv) reba allò que recusà ni altra cosa alguna fins que faça condigna satisfacció.

De aquells qui estan excomunicats,
com satisfacen. Capítol xliij.

Los qui per greus culpes són excomunicats de la mesa o de l'oratori, la hora que l'offici divinal se celebra

l'esgleya serà celebrada, prostrat en ell se git (f. 35) als peus de tots ixens de l'esgleya davant les portes de l'oratori; e açò tan longament faça entrò que l'abat jutyarà ésser satisfeyt. Lo qual vedat dementre que manat de l'abat vendrà, se git als peus de l'abat e après a les peades de tots los freres per tal que preguen per ell. E lavors si u mane l'abat sie rebut el cor ho en l'orde que l'abat proveirà, axí, emperò, que salm, o liçó alcuna o altra cosa no presumesque en l'esgleya començar si doncs l'abat no u menava altra vegada. E en totes les hores dementre que es complex la obra de Déu, git-se en terra en lo loc en què està e axí satisfage tro que l'abat man que ces d'aquesta satisfacció. Mas aquells qui són excomunicats per leus colpes tant solament en l'esgleya e a la taula satisfacen e entrò al manament de l'abat facen açò entrò que beneesca e diga abaste.

D'aquells que erren en l'oratori.

Si alcú dementre que pronuncie salm o respons o antífena o liçó erre, si dons per satisfacció (f. 35 v.º) davant tots no 's humilie, a mayor vengança sie sotmès, qui certes no volc per humilitat corregir ço que errà per negligència. Los emffants per aytal colpa sien batuts.

en lo oratori, iaga prostrat davant les portes de l'oratori sense dir res, mes solament estiga (f. xcv v.º) lo cap en terra, gitat als peus de tots los qui hixen de l'oratori y açò tant de temps fins que lo abbat iudicará que ha satisfet. Lo qual com vindrà manant lo y lo abbat, lances als seus peus y après als peus de tots los monjos perquè preguen per ell. Lavors, si ho manará lo abbat, sie rebut en lo cor y en la orde que l'abbat determinarà; ab tot (f. xcvi) que no presume imposar en lo cor psalm ni antífona o lecció ni altra cosa alguna sense que l'abbat altra volta lo y mane. Y a totes les hores, quant se acaba la obra de Déu, lances en terra en lo loch hon està y axí satisfaga fins que altra volta lo y mane l'abbat que cesse ia d'esta satisfacció. Mes los qui per les culpes petites són excomunicats (xcvi v.º) nicats tan solament de la mesa, en l'oratori satisfacen fins que ho mane lo abbat, y tant de temps faça açò fins que'l abbat done la benedicció y diga que abasta.

Dels qui erren en la yglésia. Capítol xlv.

Si algú quant pronuncia psalm respons o antífona o lecció errará y per satisfacció davant tots no's humiliará, a (f. xcviij) maior pena sia sotmès pux que no volgué per humilament corregir lo que per negligència peccà. Mes los infants per la tal culpa sien castigats.

D'aquell qui pequen (!) en alcunes coses.

Si alcú dementre que és en alcú labor, en la cuina, en lo celer, en ministeri, el pastrim, en l'ort, en art alcuna, dementre que labore ho en qualque altre loc alcuna cosa errarà, o trencarà alcuna cosa o destrouyrà o alcuna cosa errarà en qualque loc, e no vendrà aytantost davant l'abat ho davant la congregació, ell metex manifestament satisfarà e revelarà son pecat; pus que serà descobert per altre a mayor esmena sie sotsmès. Emperò si la raó del pecat és amagada, tan solament a l'abat ho als discrets spirituals o revel qui sapien curar les altruyes nafres e no descobrir o poblicar.

De la obra de Déu significadora.

(f. 36) Cura sie a l'abat denunciar la obra de Déu de dia e de nit; o ell la denunciu o a tal frare curós coman aquesta cura que totes coses se complesquen en hores covinents. Los salms, emperò, e les antiffenes après l'abat per son orde començ a qui serà comanat. Cantar o liger no gos alcú sinó aquell qui pot aquell offici complir per tal que edific aquells qui hoen. La qual cosa sia feyta ab humilitat e ab suavea e ab tremor e a qui l'abat o comanarà.

Dels qui pequen o deffalleixen en qual sevol altres coses. Capítol xlvj.

Si algú essent en qualsevol treball en la cuyna, en lo ciller, o en algun offici, o en l'ort, o en lo foru, o obrant en qualque art en qualse- (f. xcviij v.º) vulla loch qualque cosa, peccare o trencant, o perdent, o excedent hon se vulla que sie y venint tantost davant lo abbat o la congregació ell mateix no satisfarà o manifestarà son delit, quant per altre serà sabut, sia sotsmès a maior esmena. Però si la cosa serà secreta, de peccat de l'ànima, solament la declararà al abbat o als ancians qui (f. xcviij) sàpian curar lurs naffres y no descobrir o publicar las dels altres.

De com se deu anunciar la obra de Déu. Capítol xlvij.

Tinga càrrech lo abbat de anunciar la obra de Déu nit y dia, o comanar lo a tal monjo sollicit que totes les coses sien complides a hores competents. Los psalms o les antiphones après de l'abat imposen les per lur (f. xcviij v.º) orde aquells a qui serà encomanat. Nengú, emperò, presume cantar o legir sinó qui porà complir bé lo offici perquè los oyents sien edificats; lo qual sie fet ab molta gravedat, humilitat y tremor y de aquell a qui lo y manarà l'abat.

De la obra de mans cotidiana.

Ociositat és enemiga de la ànima; e per ço certs temps deuen los frares ésser ocupats en labor de mans e certes hores aytambé en la liçó divinal. E per ço los uns e els altres temps creem per aytal disposició dever ésser ordenats, ço és a saber, que de Pascha entrò a les calenes de huitubri, matí exents de la prima entrò la ora quarta, laboren ço qui necessari serà; de la ora emperò, .iiij. entrò a la ora .vi. entenen a liçó. Aprés emperò la .vi. levans de la taula posen se els lits (f. 36 v.º) ab tot silenci, ho qui per aventura volrà liger a si metex, axí liya que als altres no faça nosa. E sie feita la ora nona pus tost, miyançan la .viii. hora; e aytambé obren ço qui és feedor entrò les vespres. Si, emperò, la necessitat del loc ho pobrea ho requerrà que per los fruits recuyledors sien affaenats, no se n'entriston, cor labores son vers monges si viuen de labor de les sues mans axí com los pares nostros e els apòstols. Totes coses, emperò, sien feytes mesuradament per los freyols de coratges. De les calendes, emperò, de huitubre entrò al començament de la caresma, entrò la hora .ij. entenen a liçó. En la hora .ij. sia feita la .iiij. e entrò en la nona tots laboron en la obra sua qui'ls serà comanada. Feit, emperò, lo primer senyal de la hora nona se departesquen

Del treball de les mans de cada dia.
Capítol xlviii.

La ociositat és enemiga de la ànima. Per ço en certs temps (f. xcix) se deuen ocupar los monjos en lo treball de les mans y en altres certs temps en la lecció divina. Y axí per aquesta disposició creem ésser los dos temps ordenats, ço és, que de la pàsqua fins al principi de octubre, del mati en exint de prima fins a la hora quasi quarta treballen en lo que serà mester, y de la hora quarta fins la hora quasi sexta vaquen en lecció. Aprés la (f. xcix v.º) la (sic) sexta levant se de taula, reposen en sos lits ab tot silenci, o lo qui per ventura voldrà legir axí lige per assí mateix que no inquiet a altre. Y digues la nona un poch abans de la octava hora. Aprés los que tindran a fer obrarant ho fins a vespres. Mes si la necessitat o pobredat del loch demanarà que per si matexos sien ocupats en (f. c) cullir los blats no's contristen que llavors són vertaders monjos si viuen del treball de les sues mans, axí com nostros pares y'ls apòstols. Però totes les coses se facen mesuradament per causa dels de flach cor. Mes del principi de octubre fins al principi de la quaresma fins la hora segona complida vaquen a lecció, y a la sego- (f. c v.º) na hora sia dita la tèrcia y fins a hora nona tots obren lo que li's serà encomanat; y fet lo primer signe de la hora nona, cascun se lexe

cascuns de la obra sua e sien apere-llats com lo segon seynal sonarà. Aprés menyar entenon a les liçons sues o salms. En los dies, emperò, de la caresma entrò a la tèrcia plena entenon a les sues liçons, e entrò a la ora .x. plena, obren ço que'ls serà co- (f. 37) manat. En los quals dies de caresma prenguen tots sengles libres de la biblia (!) los quals per orde, éntregament, ligen. Los quals libres el cap de la Caresma són donadors. Davant totes coses sanamant sien diputaus .i. ho .ij. frares discrets qui vayen en gir del monestir en les hores que els frares vaguen a liçó, e vegen ne per aventura sie atrobat frare enuyat de bé a fer, qui entene a ocietat ho a paraules vanes e no és entès a liçó e no solament és no aprofitable a si metex mas encara torbe los altres. Aquest aytal si serà atrobat, ço que Deus no vuyla, sie corregit per una vegada e per dues, si no se n'esmenarà, sie sotmès a correcció regular entalment que els altres temen. No frare a frare sie aiustat hores no covinents. El digmenye tots vayen a liçó, exceptat aquells qui són diputats a diverses officis. Si alcu emperò serà axí negligent e pererós que no vuyle o no pusque estudiar ho liger, sie-li comanada obra que face que no vac. Als frares emferms o art los sie comanada que ne sien ociosos ne per violència del trebayll sien oppremuts (f. 37 v.º) que sien fora gitats. La qual debilitat és perpendador de l'abat.

de la sua obra y estiguen apparellats per a quant lo segon signe tocarà. Aprés de la reffecció vaien-se a lecció o a recitar psalms. En los dias de la quaresma, del mati fins la tèrcia complida, obren lo que li's serà manat (f. cj) En los quals dies de la quaresma preguen sengles llibres de la libreria, los quals ligen éntegrament per orde; los quals han de ser donats al principi de la quaresma. Abans de totes coses sien deputats un o dos ancians que cerquen lo monestir en les hores que los monios vaquen a liçó y mirenen que per ventura no sie trobat algun pereós qui's occu- (f. cj v.º) pe en oci y rondalles y no estiga intent en la liçó y no tant solament sia inútil per assí mateix mes encara dampnifica als altres. Si tal, lo que Déu no vulla, serà trobat, sie castigat una i dues voltes, y si no s'esmenarà, sia sotmès a la disciplina regular en tal modo que tots los altres teman. No s'aiuste un monjo ab altro en les ho- (f. cij) res incompetents. Lo dia del diumeng tots vaquen en liçó levats aquells qui a diversos officis seran diputats. Si algú serà axí negligent y pereós que no voldrà o no porà meditar o legir, siali acomanada qualque obra que faça perquè no estiga vagant. Als monjos malalts o delicats tal obra o art lis sia encomanada que ni estigan o- (f. cij v.º) ciosos ni sien oprimits per la sobergaria del treball perquè haien de defugir; la flaqueza dels quals sie considerada de l'abbat.

De la observació de quaresma.

Iasie açò que tots temps vide de monge deye aver observació de quaresma emperò com de pocs és aquesta vertut, per ço amonestam en aquests dies de quaresma ab tota puritat guardar la vida e totes negligències dels altres temps ensems denegar en aquests dies. La qual cosa és feita dignement si de tots vicis nos abstenim, si dam obra a oració ab plors, a liçó e a compunció de cor e abstinència. Doncs en aquests dies enadescam alcuna cosa a nòs a l'acostumat mesurament de la servitud nostra, oracions peculiars, abstinència de menyar e de beure, que cascú sobre la mesura a si donada alcuna cosa per pròpia volentat ab guoig de sent Sperit offerà a Déu, ço és, sostraga al cors seu del menyar, del beure, del dormir, de parleria, de deshonesta obra e ab espiritual desig esper la santa Pascha. Açò metex emperò que cascú offer a Déu, a l'abat seu ho demos (f. 38) tre e ab la oració d'ell sie fait cor aquella cosa qui senes volentat del pare spiritual és feita a presumpció és reconzada e a vana glòria, no a mercè. Doncs totes coses sien feitas ab volentat de l'abat.

De la guarda de la quaresma.

Capítol xlix.

Encara que la vida del monjo en tots temps deu tenir guarda de quaresma, mes perquè de pocs és aquesta vertut per ço lis amonestam que en aquests dies de la quaresma (f. ciiij) ma ab tota puresa guarden sa vida y que axí mateix en aquests sancts dies purguen les negligències de tots los altres temps. Lo qual lavors serà dignament fet si'ns esmenarem de tots los vicis, y a la oració ab plors y a la liçó y compunció del cor y a la abstinència nos darem. Per ço en aquests dies augmentem en nòs qualche poch del que tenim acostumat, ço és, (f. ciiij v.º) oracions peculiars, abstinència del menyar y beure, y cascun, de més de la mesura que li és posada, offeresque a Déu qualche cosa ab alegria del Sperit Sant, ço és a saber, que'n lev al seu cos del menyar, del beure, de la son, del molt parlar y de la dissolució y ab guoix del desig spiritual esper la sancta pàsqua. Emperò allò que cascun offerirà façau saber a son abbat (f. ciiij) y ab la sua oració y voluntat sia fet, perquè lo que sense la voluntat del pare spiritual se fa a presumpció serà diputat y a vana glòria y no a mèrit. Donchs ab la voluntat de l'abat se deuen fer totes coses.

Dels frares que son llunt de l'esgleya
o en carrera.

Los frares qui de tot en tot son lluny, en labor, e no poden venir ora covinent a l'esgleya e l'abat sab açò que així és, facen aquí metex hon obren la obra de Déu ab tremor de Déu fican els yonolls. Aytambé qui en lo camí són trameses no passen les ores establides, mas axí com pusquen les facen e no menyspreen retre la mesura de la servitut.

Dels frares qui són anat lluny.

Los frares qui per alcú respost van, e aquell dia són esperats retornar al monestir, no gosen defores menyar si de quisvuyla nelex ne són pregats, si doncs no'ls era manat de l'abat. E si en altra manera ho fan sien excomunicats.

(f. 38 vº) De l'oratori del monestir.

L'oratori ço sia que és dit; aquí alcuna altra cosa no sie feyta o posada; e, esplegada la obra de Déu, tots n'isquen ab sobre silenci e sie feyta reverència a Déu, que aquell frare qui vol ab si secretament orar no sie destorbat per aulesa de l'altre, mas si altre vol per aventura ab si

Dels monjos qui treballen luny del
monastir. Capítol i.

Los monjos qui estan molt luny de l'oratori en la obra o són en camí y no poden occórrer en hora compe- (f. ciiij v.º) tent a l'oratori y l'abbat coneix que axí és, façan l'ofici divinal allà hon treballen ab temor de Déu ficants los ginolls. Axí mateix los que són embiats en camí no lis passen les hores constituïdes, mes axí com poran les complan, y no sien negligents en pagar lo servici que deuen de sa servitut.

Dels monjos que no són tramesos luny
del monastir. Capítol ij.

(f. cv) Los monjos qui per qualsevol mensatge són embiats y aquell dia speren tornar al monestir, no presumen menjar fora encara que molt sien pregats de quisvulla, si ia per ventura son abbat no lo y manava. Los qui lo contrari faran sien excomunicats.

De l'oratori del monastir. Capítol lij.

Lo oratori del monastir allò sia que és (f. cv v.º) dit, ço és, que nenguna altra cosa allí's faça. Acabant la obra de Déu ixquen tots ab sumo silenci y façan reverència a Déu, perquè lo monjo que apartadament voldrà orar no sia impedit per la inquietut de algú. E si altre per cas voldrà orar

secretament orar, simplement entro e prec, no ab vou clamosa mas en làgremes e en entenció de cor. Doncs qui semblant obra no fa, no sie yaquit estar en l'oratori. E esplegada la obra de Déu per tal que altre, axí com és dit, no sie destorbat.

Dels ostes reebedors.

Tots los ostes sobrevinens sien reebuts axí com Jesucrist, cor ell dirà: Oste fui e reebes-me. E a tots convingent honor sie dada, mayorment als domèstics de la fe e als peregrins. Doncs tantost com serà denunciat lo oste isquenli a carrera lo prior e els frares ab tot offici de caritat. E primerament oren ensems e axí (f. 39) avistense em pau; cor besar de pau no sie donat ans de la oració per les temptacions del diable. Empeò en la salutació sie demostrada tota humilitat. Tots, vinens o departens hostes, enclinat lo cap o prostrat tot lo cors en terra Deus en ells sie adorat lo qual hi és reebut. Reebuts, emperò, los hostes sien menats a oració, e après sega lo prior amb ells o aquell a qui ell ho manarà. La lig de Déu sie lesta davant l'oste per tal que'n sie edificat. Lo dejuni sie trencat del prior per l'oste, si doncs, per aventura, no ere dia manat de dejuni lo qual no's pot trencar: los frares, emperò, seguesquen les costumes dels dejunis. Aigua a les mans dels ostes dó l'abat; los

també, entre simplement y ora, no en alta veu, mes en llàgrimes y en intenció del cor. Per ço lo qui no fa (f. cvj) semblant obra no li sie permès, acabada la obra de Déu, restar en l'oratori, com és dit, perquè los altres no sien impeditos.

De com deuen ésser rebuts los hostes. Capítol liij.

Tots los hostes que sobrevindran axí com a Jesu-Christ sien rebuts, car ell té a dir: Hoste só estat y rebéreu me. A tots sie feta la honra convenient maiorment als de la (f. cvj v.º) casa de la fe y als peregrins. Per ço, axí com l'oste serà anunciat, ixquen a ell lo prior o los monjos ab tot offici de caritat e primerament oren en hu y axí se acompanyen en pau. Lo qual bes de pau no sie donat sense que primerament façan oració per les illusions del diable; y en la salutació sia demostrada tota humilitat. En tots los hostes, (f. cvij) com vénen o co se'n van, ab lo cap inclinat o prostrat tot lo cos, sie Jesu-Christ adorat lo qual també és rebut. Axí que, rebuts los hostes sien portats a la oració, après segues ab ells lo prior o a qui ell manarà y ligas davant l'oste la ley divina perquè sie edificat. Après de açò sie li feta tota humanitat. Lo prior trenque lo dejuni per causa de l'oste. (f. cvij v.º) si no fos dia principal de ieiuni que no puga ésser trencat. Los altres monjos prosiguen la costum dels de-

peus emperó de tots los hostes axí l'abat com tota la congregació laven; los quals lavats diguen aquest vers: *Suscepimus Deus misericordiam tuam in medio templi tui*. Mayorment cura sia donada anssiosament dels reebiments dels pobres e dels peregrins, cor en ells més és reebut Crist, cor la terror dels rics e la metexa done a si honor. La cuyna de l'abat e dels hostes sie a .i. depart, per tal que sobrevinens los ostes en certes ho- (f. 39 v.º) res, qui no deffallen al monestir alcun temps, non sien los frares empatxats. En la qual cuyna entre a .i. an .ij. frares qui aquell offici bé complésquen als quals axí com freituren sien aministrats solaç per tal que senes murmuració servesquen. E aytambé quan ayen menor affaenament isquen en obra la hon los serà manat; e no tan solament en aquests mas en tots los officis del monestir en axí sie perpensament que com an obs solaç que'ls sien donats. E aytambé com vagen obeesquen a les coses manades. Aytambé .i. frare, la ànima del qual temor de Déu posseix aye assignada la casa dels hostes en la qual sien llits apareylats sufficientment e la casa de Déu sàviament e de savis sie ministrada. En alcuna manera a qui no és manat no 's acompanyen ab los hostes ne i parlo, mas si'ls encontra ne'ls veu, saludats humilment axí com dit és e demanada la benedicció, pas dient que a ell no és legut parlar ab l'oste.

iunis. I l'abat done aygua mans als hostes, mes los peus als hostes, tots, axí l'abat com tota la congregació, los laven, los quals lavats diguen aquest vers: *Suscepimus Deus misericordiam tuam in medio templi tui*. Principalment se (f. cvij) tinga sollicitut al recibiment dels pobres e peregrins, perquè en aquells més és Jesu-Christ rebut car la puiança dels rics ella mateixa procura honor. La cuyna de l'abat y dels hostes estiga apartat perquè els hostes qui vindran a hores incertes, los quals may manquen al monestir, no inquieten los monios. En la qual cuyna entren cada any (f. cvij v.º) dos monios qui complen bé aquest offici als quals, quant l'auran mester, sien lis donada ajuda perquè servesquen sense murmuració y axí mateix com tindran menor ocupació vaien a fer lo que lis serà manat. Y no tant solament en aquests més en tots los officis del monastir sie aquesta consideració que quant hauran mester ajuda (f. cix) lis sia donada y també quant vagaran obeesquen al qui los manarà. També axí mateix la cella dels hostes tinga assignat un monio la ànima del qual tinga lo temor de Déu ahon estigan lits aparellats sufficientment, y la casa de Déu sia dels savis sàviament administrada. Als hostes nengú aquí no és manat se acompanye ni lis parle; (f. cix v.º) mes si'ls encontrarà o veurà saludats humilment com dit és y demanada la benedicció, passe dient que no li convé parlar ab l'oste.

Si monge deu pendre letres o
alcuna cosa.

(f. 40) En alcuna manera no sie legut al monge pendre o dar ne dels seus parents ne d'alcú dels homes ne entre si metexs la .i. de l'altre, letres presentayles o alguns dons senes manament de l'abat. E si nelex del pare o de la mare a ell alcuna cosa serà tramesa no u gos pendre si primerament no serà mostrat a l'abat, e si manarà ésser pres al poder de l'abat sie a qual aquella cosa ell man donar. E no se n'entrist lo frare a qui per aventura serà tramès, per tal que no sie donada ocasió al diable. Qui, emperò, en altra manera o presumirà sie sotmès a disciplina regular.

Dels vestiments, e dels calçaments
dels frares.

Los vestiments segons la qualitat dels locs hon habiten e el temperament de les ars sien donats, cor en les fredes regions més n'an mester e en les caldes menys. Doncs aquesta consideració en l'abat és. Nòs, emperò, en los miyancers creem abastar als monges per sengles, cugula e gonela, cugula en l'hivern pelosa e en estiu senes pel e veyla, e escapulari per les obres. (f. 40 v.º) Los vestiments dels peus, peügues e calces. De la color o de la grossea de les quals totes coses los monges no

Si convé al monio rebre letres ni
 presents. Capítol liij.

En nenguna manera convinga al monio ni de son pare ni de sa mare ni de altre home qui's vulla ni entre si mateixos rebre o dar letres (f. cx) ni presents ni qualsevulla donatiu sense manament de l'abat. Y si per ventura de sos pares qualque cosa lis serà enbiat no presuma de pendre u, sense que primerament sia demostrat a l'abat lo qual si manarà que sia rebut sia en sa potestat de manar-lo dar a qui voldrà. Nos contriste lo monio a qui per ventura serà embiat perquè (f. cx v.º) no sie donada ocasió al diable. Lo qui lo contrari presumirà sie sotmès a la disciplina regular.

De les vestidures y calçats dels
 monjos. Capítol lv.

Les vestidures sien donades als monios segons la calitat dels lochs ahon habiten o segons lo temprament dels ayres; car en les regions fredes més és mester y en les caldes menys. Sie (f. cxj) donchs aquesta consideració a l'abat. Nos, emperò, en los lochs miyans creem bastar als monjos per a cascun, cogulla y túnica; la cogulla en lo yvern vellosa en lo estiu prima o rasa y escapulari per les obres. Los calçats dels peus, calçons y sabates de la color o grossura de les quals coses no's curen los monjos, mes sien quals

contenen, mas aytals com atrobar se poden en la província en què habiten ho ço qui pus vilment pot ésser atrobat. L'abat, emperò, proveesque de la mesura que els vestiments no sien curts a aquells qui d'aquells usen mas amesurats. Prenen los nous vestiments reten los veyls tots temps mantinent estoyades en lo vestuari als pobres. Cor abaste als monges aver dues goneles e dues cugules per les nits e per lavar aquelles metexes coses e açò qui sobre sia sobrefluytat; deu ésser remogut. E peüges e qualche altra cosa veyla reten com prenen lo nou. Les bragues, aquells qui en la carrera són tramesses, del vestiari los prenguen, los quals retornats lavades aquí metex les reten. Les cugules e les goneles sien .i. poc meyllors que aquelles que an acostumades, les quals los entrans en carrera prenguen del vestiari e retornants les reten. Los apareylamens, emperò, dels lits abaste escan faelit, e flaçada e capçal. Los quals, emperò, tots soven deuen ésser escrutats de l'abat, per (f. 41) obra peculiar, que no y sie atrobada. E si a alcú serà atrobat alguna cosa la qual de l'abat no serà presa, a molt sobre greu disciplina sie sotsmès. E per tal que aquest vici del peculi de rael sie tallat, sien donades de l'abat totes coses qui sien necessàries ço és a saber: cugulla, gonella peüges, bragues, coltell, graffi, aguylla, taules, tovallons, per tal que excusació de tota necessitat sie tolt. Del qual emperò

se trobaran en la província (f. cxj v.º) ahon habiten, o lo que per manco preu se porà comprar. Proveesque també l'abat de la mesura de manera que no sien curtes les vestidures a qui les usarà, mes en bona manera. Quant pendran les noves tornen tostamps les velles per a guardar-les en lo vestuari per als pobres. Baste a càscun monjo tenir dues túniques y dues (f. cxij) cogulles, axí per a les nits com per a lavar-les car lo que més serà, supèrfluu és y deu se li levat. Los calçons y qualsevulla cosa vella tornen ho quant rebran lo nou. Los femorals prenguen los del vestuari, axí los qui van de camí y quant vindran tornen-los allí mateix. Les cogulles y les túniques sien qualche poch millors de les que acos- (f. cxij v.º) tumen portar, les quals quant seran en camí prenguen del vestuari y en venint restituyesquen les allí. La roba dels lits baste màrfaga, flaçada y capçal. Los quals lits sien moltes voltes cercats de l'abat perquè no y sie trobat lo vici de la propietat y si a dagú serà trobat res que de l'abat no haurà rebut a gravíssima (f. cxij) disciplina sia sotmès. Y perquè aquest vici de la propietat sie de rael trencat, sien donades de l'abat totes les coses necessàries, ço és, cugulla, túnica, calçons, çabates, correja, gavinetes, agulla, grafio, tovalles y tauletes perquè tota excusació de necessitat sie levada. Del qual abat, emperò, totstamps sie considerada aquella sentència dels (f. cxij v.º)

abat, sie tots temps pensada aquella sentència dels feits dels apòstols, cor era donat a sengles segons que a cascú ere ops. Axí doncs l'abat perpens les emffermetats dels freturans, no la mala voluntat dels anveyans. En tots los iuhís seus se pens bon guardó de Déu.

De la taula de l'abat.

La taula de l'abat sie tots temps ab hostes e ab peregrins, emperò, com hi ha pocs hostes, aquells frares que vol apelar, em poder d'ell sie. Emperò frares discrets .i. ho .ij. tots procur de yaquir ab los frares per disciplina.

(F. 41 v.º) Si a menestrals el monestir ab tota humilitat fecen les arts si l'abat o vol. Mas si alcú d'ells s'en erguylave per la sència de la sua art, per ço com és vist alcuna cosa donar al monestir, aquest aytal sie levat d'aquella art e d'aquí avant per ella no pas, si doncs, a ell humiliat, altra vegada l'abat no u manarà. Si alcuna cosa, emperò, de les obres dels mestrals és venedera, veyen aquells per les mans dels quals són demanadores que alcuna frau no y goson fer. Remembron-se tots temps d'Anania e de Safira, ne per

Actes dels Apòstols que donaven a quiscú segons que a cascú era mester. Y axí lo abbat considere les enfermetats dels qui hauran mester y no la mala voluntat dels enveiosos. Emperò en tots sos iudicis pense la retribució de Déu.

De la taula o mesa de l'abat. Capítol lvj.

La mesa de l'abat sie totstamps ab hostes y peregrins. Mes totes vegades (f. cxiiij) des que no y haurà hostes sie en son poder de portar dels monjos los qui ell voldrà. Emperò procure sempre lexar ab lo convent hu o dos ancians per la disciplina.

Dels oficials o menestrals del monastir. Capítol lvij.

Los oficials, si ni a en lo monastir, ab tota humilitat facen sas arts, si emperò lo y manarà l'abat. Y si algú d'ells (f. cxiiiij v.º) se elevarà per la sciència de la sua art, tenint parer que fa profit en res al monastir, aquest tal sie lançat de l'art y no y pas d'ací avant per aquella, salvo si per ventura humiliant se se lo y manarà l'abat. Y si qualque obra dels oficials se té a vendre, paren esment aquells per mans dels quals té a passar, que no presumen fer alguna frau al monas- (f. cxv) tir. Recorden se sempre de Anania y Saphira, perquè

aventura la mort que aquells en lo cors sofferiren, aquest, ho tots aquells qui alcuna frau de les coses del monestir faran, soffiren en la ànima. Emperò en los preus no'ls tir mal d'avarícia, mas tots temps .i. poc meyns sie donada que dels altres seglars per tal que en totes coses sie Deus honrat.

De la manera dels frares reebedors.

Alcú vinent novellament a conversió, l'entrament no li sie atorgat lleugerament. Mas axí com diu l'apòstol: Provats los esperits si són de Déu. Doncs si vi- (f. 42) nent perseverarà tocan, e les injúries a ell feytes e la dificultat de l'entrament aprés .iiij. o .v. dies serà vist sofrir pacientment e estar en la sua demanda, sieli atorgat l'entrament. E sie a la casa dels hostes pocs dies; aprés emperò sie a la casa dels novicis en la qual permens e menuc e dorme. E frare discret a ell sie diputat tal qui sie covinent a guaynar ànimes qui sobre ell de tot en tot curosament entene e sie ansiós si en veritat quer Déu, si és ansiós a la obra de Déu, a hobeidència e a hontes. Sien predicades a ell totes coses dures e aspres per què hom va a Déu. E si prometrà perseverança d'estabilitat aprés espay de .ij. meses sie lesta a ell aquesta regla per orde e digueli hom: Vet la lig sots la

la mort que aquells reberen en lo cors no la hagen per ventura en la ànima aquests y tots los qui alguna frau hi faran de les coses del monastir. Y en los preus no si pose lo mal de la avarícia mes tostemps si donen qualque poch manco que dels altres seculars si dóna, perquè en totes coses sie Déu glorificat.

(f. cxv v.º) De la forma com se han de rebre los que vénen a ésser monjos. Capítol lvij.

(f. cxv v.º) Lo qui novament vindrà a la conversió no li sie atorgada lleugerament la entrada mes, com diu l'apòstol, provau los spirits si són de Déu. Donchs si lo qui vindrà perseverarà tocan y serà vist comportar pacientment per quatre o cinc iorns les iniúries que li seran fetes y la (f. cxvj) dificultat de la entrada y perseverarà en sa petició, sie-li atorgada la entrada y estigas en la cella dels hostes per pocs dies, y aprés estiga en la cella dels novicis ahont medite, menge y dorme. Tal senior li sie deputat que sie apte per a guanyar ànimes lo qual tinga ància sempre molt curosament sobre ell y sie solícit si cerca de veritat a (f. cxvj v.º) Déu, si és solícit a la obra de Déu, a la obediència y als opprobris. Sienli predicades les coses dures y aspres per les quals van a Déu, y si prometrà perseverància de la sua estabilitat, aprés, passats dos mesos, sieli legida aquesta regla per orde y di-

qual vols cavallareyar, si u pots servir, entra, mas si no pots, franc ten ve. Si estarà encara, lavors sie menat en la davant dita casa dels novicis, e altra vegada sie provat en tota paciència. E après espay de .vj. meses, sieli lesta altra vegada la regla per tal que sàpie a què entre. E si encara està, après .iiij. meses, altre ve- (f. 42 v.º) gada sie lesta aquesta metexa regla. E si auda ab si deliberació prometrà si guardar totes coses e observar totes coses a ell manades, llavors sie rebut en la congregació; sabent ésser establert per la lig de la regla e no li sie legut d'aquell dia avant eixir del monestir ne el colltrer de sots jou de la regla lo qual de sots tant trigosa deliberació li fou legut recusar. Reebedor, emperò, en l'oratori, davant tots, promete de la sua estabilitat e de la conversió de les sues custumes e obediència davant Déu e els sants de ell. De la qual promissió sua faça petició am nom dels sants les relíquies dels quals són aquí e del abat present. La qual petició escriba ab sa mà, ho si certes no sab letres, altre pregat d'ell scrive e el novici face i senyal e ab la mà sua posla sobre l'altar; la qual dementre que la y posarà començ aytantost lo frare novici aquest vers: *Suscipe me, domine, secundum eloquium tuum et vivam et non confundas me ab expectatione mea*; lo qual vers tota la congregació respone per .iiij. vegades (f. 43) ajustans *Gloria Patri*. E d'aquell dia avant sie recomtat en la

gan-li: Vet ací la ley davall la qual vols militar: si la pots guardar entra, mes si no pots (f. cxvij) vesten libre. Y si encara estarà fort, sie tornat a la mateixa cella dels novicis y altra volta sie probat en tota paciència. Y après de sis mesos sieli tornada a legir la regla perquè sàpia a què entra. Y si encara està, après de quatre mesos sieli legida altra volta la mateixa regla y, si haguda ab si mateix deliberació, prometrà guardar totes les co- (f. cxvij v.º) ses y complir tot quan li serà manat, lavors sie rebut en la congregació sabent que és obligat a la ley de la regla y de aquell dia nò li convé eixir del monestir ni traure'l coll davall lo jou de la regla, la qual per tant morosa deliberació pogué recusar de rebre. Lo qui té a ser rebut en lo oratori davant tots prometa sa stabilitat y la conversió de ses (f. cxvij) costumes y obediència davant Déu y de sos sancts, perquè si en algun temps altra cosa farà, sàpia que té a ésser codempnat de Déu al qual engana. De la qual promissió sua faça petició al nom dels sancts de qui són les relíquies que allí estan y de l'abat present. La qual petició escriba de sa mà o, si no sab letra, altre a qui ell pregarà la escriba, (f. cxvij v.º) y aquell novici fassa y signe, y posela ab sa mà en l'altar. Y quan la posarà, lo mateix novici comens aquest vers: *Suscipe me, Domine, secundum verbum tuum et vivam et non confundas me ab expectatione mea*. Y aquell vers tota

congregació. Si a algunes coses, o les dó primerament a pobres ho feita donació sollempnialment dó les al monestir, no estoyan así metex alcuna cosa, qui d'aquell dia avant certes sàpie sí no aver poder del propri cors. Mantinent, doncs, sie despuylat de les coses pròpies de les quals és vestit e sie vestit de les coses del monestir. Aquells vestiments, emperò, que s'aurà despuylat sien posats estoyadors en el monestir per tal que si alcuna vegada diable conseylant, consentie que 's eixís del monestir, ço que Deus no vuyle, lavors despuylat de les coses del monestir fos foragitat. Aquella petició, emperò, de la qual l'abat a levada de sobre l'altar, no la prengue ell mas sie estoyada en el monestir.

Dels fylls dels homens nobles ho dels pobres qui són oferts.

Si alcú per aventura dels nobles offer som fyll a Déu en l'oratori, si l'imffant és de poca edat lo pare e la mare d'ell facen la demanda que ya avem dita, e ab offera aquella demanda e la mà de l'emffant embolquen (f. 43 v.º) en lo drap de l'altar e offiranlo: De les coses, emperò, sues ho en la present petició prome-

la congregació responga tres voltes affegint *Gloria Patri*. Lavors aquell monjo novici lances als peus de tots, que (f. cxix) preguen per ell, y ia de aquell dia sie comitat en la congregació. Si té algunes coses o les done als pobres o per solemne donació les done al monastir, neguna cosa reservant per assí de totes elles com a aquell qui de aquell dia en avant ni encara lo propri cos sàpia que ha de tenir en sa potestat. Y sia tantost en lo oratori despullat de les pròpies vesti- (f. cxix v.º) dures de que està vestit y visten lo de les del monastir. Mes aquelles vestidures de què és despullat sien posades a guardar en lo vestuari perquè si en algun temps enganat per lo diable, lo que Déu no vulla, consentirà a exirse'n del monastir, lavors, despullat de les coses del monastir, lo lancen; però aquella sa petició que l' (f. cxx) abbat prengué damunt l'altar, no la y donen, mes sie reservada en lo monastir.

Dels fylls dels nobles y dels pobres que son offers en lo monastir. Capítol lix.

Si per ventura algun noble ofereix son fill a Déu en lo monestir, si lo minyó és de menor edat lurs pares façan la petició que damunt diguérem y ab oblació embolvan en la (f. cxx v.º) pàlia de l'altar la petició y la mà del minyó y axí lo ofereixcan. Y de sos béns o en la present petició prometan ab sacrament que may

ton sots sacrament que alcun temps per si o per altra persona o en alcuna manera alcuna vegada res no li donen ocasió d'aver res. Ho certes si açò voldran fer e alcuna cosa volran offerir en almoyna del monestir, per gardó seu face de les coses que dar volran al monestir donació, reservat a si, si axí volen, ús de fruit; e axí totes coses se facen que l'emffant no romanga en alguna sospita per la qual enganat pusque perir : la qual cosa avem apresada per esprovament. Aquells, emperò, qui de tot en tot no an alcuna cosa facen simplement la demanda e ab oferta offeriran lo fyll seu davant testimonis.

Dels preveres qui volen habitar el monestir.

Si alcú de l'orde dels preveres pregarà ésser reebut en el monestir, no li sie tost atorgat; mas si de tot en tot està en aquesta suplicació sàpie se servador tota la disciplina de la regla ne li 'n sera lexat al- (f. 44) cuna cosa per tal que sie axí com és escrit: Amic a què és vengut? Sieli, emperò, atorgat après l'abat estar e beneir e misses tenir, si emperò l'abat a ell ho manarà, en altra guisa per ninguna manera presumesca alcuna cosa, sabent que és sotsmès a la disciplina de la regla e més deu demostrar a tots exempli de humilitat. Si per aventura serà en el monestir per raó d'ordinació o d'alcuna altra cosa,

per si ni per altra persona sospitosa ni en altra qualsevol manera en algun temps li daran ocasió de aver res, o si açò no voldran fer mes voldran per sa devoció offerir qualque cosa en almoyna al monastir, (f. cxxi) façan donació de les coses que volen dar al monastir reservant per assí lo usufruyt si voldran. Y axí totes les coses (sic) se tanquen que nenguna sospita reste al fadrí per la qual decebut, lo que Déu no vulla, pogués perir lo qual havem entès per experiència. De la matexa manera fassen los pobres; mes los qui de tot ninguna cosa tenen façan simplement (f. cxxj v.º) la petició y offreixcan a lur fill ab oferta davant testimonis.

Dels sacerdots qui voldran habitar en lo monestir. Capítol ix.

Si algú de la orde dels sacerdots pregarà que'l reben en lo monastir, no li sie tantost otorgat. Emperò si de tot perseverarà en aquesta supplicació sàpia que té a guardar tota disciplina ni li serà relaxat res perquè (f. cxxij) sia com és escrit: Amich a què sou vengut? Siali, emperò, otorgat de estar après l'abat, beneyr y dir misses, si emperò l'abat lo y manarà, mes en altra manera ninguna cosa presume fer sabent ésser sotsmès a la disciplina de la regla; abans done a tots exempli de humilitat. Si per ventura alguna cose se aurà de ordenar a fer en lo monastir (f. cxxij v.º) considere al loch

aquell loc prene que tenie com entrà en el monestir, no aquell que li és atorgat per reverència del prevedratge. Si alcú aytambé dels clergues per aquell metex desig volrà ésser en el monestir sie alogat en loc miyancer; emperò si aquells prometan de la observació de la regla e de pròpia stabilitat.

Dels monges estranys en qual manera sien reebuts.

Si alcun monge estrany de luynes províncies sobrevinent és, si per hoste volrà habitar en el monestir e es tendrà per pagat de la custuma del loc que atrobarà e ab la sua superfluïtat no torbarà lo monestir mas (f. 44 v.º) simplement se té per pagat de ço que atrobe, sie reebut aytant temps com desiye. E si alcuna cosa sanament e ab humilitat reprèn ho demostre, tracto l'abat sàviament si per ventura per açò l'avie tramès nostre Senyor. Si emperò ell volrà fermar la sua stabilitat, aytal volentat no sie rebuyada e mayorment que al temps de la ospitalitat pot ésser coneguda la seva vida. Mas si és atrobat en temps de la ospitalitat viciós o superfluós, no tan solament no deu ésser acompaynat al cors del monestir ans nelex li sie dit honestament que se'n departesque per tal que la sua mesquina los altres no sien aytambé viciats. Mas si no és tal que meresque ésser foragitat no solament si o demana sie reebut e

quant entrà en lo monastir y no al que per reverència del sacerdoci li és atorgat. Y si algú de orde sacra ab lo mateix desig volrà ésser acompanyat al monastir sia collocat en loch mijà si promet, emperò, la guarda de la regla y sa pròpia stabilitat.

Dels monjos peregrins; com deuen ésser reebuts. Capítol lxj.

(f. cxxiiij) Si algú monjo peregrí o de estranyes províncies sobrevindrà y volrà habitar en la monastir per hoste y serà content de la costume que en aquell loch trobarà y per la superfluïtat no perturbarà lo monestir més serà content simplement ab lo que trobarà sia rebut per quant temps desitge. Y si per ventura, ab rahó y en humilitat de caritat, (f. cxxiiij v.º) quelques coses repenirà o demostrarà, tracte l'abbat prudentment que per ventura no l'hage Déu per açò embiat. Y si après volrà fermar la stabilitat no li sie denegada la tal voluntat, maiorment que en lo temps de la hospitalitat pogué ésser coneguda la sua vida. Mes si serà trobat supèrflu o viciós en lo temps que (f. cxxxiiij) estigué per hoste no solament no deu ésser acompanyat al cors del monestir, mes encara li diguen honestament que se'n vaie perquè la sua misèria no's façan los altres viciosos. Emperò si no fos tal que dega ésser lan-

iustat a la congregació ans nelex ne sie amonestat axí com deu ésser, per tal que per exempli d'ell los altres sien enseynats, e cor en tot loc servex hom a .i. seynor e a .i. rey cavallereye. Lo qual si tal lo vou l'abat. sieli legut establir ell .i. poc en subirà loc. E no solament monge mas encara dels sobre scrits graus dels preveres ho dels clergues pot posar l'abat en mayor loc que quan (f. 45) hi entren si veu tal ésser la vida d'ells. Guart-se, emperò, l'abat que alcuna vegada monge de conegut monestir no reebe a habitar senes consentiment de l'abat del qual, ab letres comandatícies, cor scrit és: Ço que no vols ésser feit a tu no u faces a altre.

Dels preveres del monestir.

Si alcú abat demanarà prevere ho diaca ésser ordonat, dels seus eleye qui sie digne usar de prevedratge; e l'ordonat guartse de solevament de supèrbia. Alguna cosa no presumesque sinó ço que l'abat li manarà, sabent sí molt més ésser sotmès a la disciplina de la regla. E per ocasió del prevedratge no oblit la obediència de la regla ne la disciplina, mas més e més profit en Déu. Aquell, emperò, loc tots temps tenga en lo qual és entrat en el monestir, e si per aventura la elecció de la congregació e de l'abat no volen promoure,

çat no solament si u demanarà sie rebut y acompanyat a la congregació, més encara pregunen que estigue perquè per son exemple los (f. cxiiiij v.º) altres sien enseynats, y perquè en tot loch un mateix senyor és servit y a un rey és feta cavalleria. Al qual si l'abbat veurà ser tal porà'l constituir en loch qualque poch més alt; y no solament al monio més també dels sobre dits graus dels sacerdots o de orde sacra, porà posar l'abbat en maior loch que no entrà si veurà ser tal la vida. Mes garde's l'abbat que (f. cxxv) iamés d'altre monastir conegut reba monio per a habitar, sense consentiment de son abbat o letres comendatícies, com és escrit: Lo que no vols que façan a tu, tu no faces a altre.

Dels sacerdots del monastir. Capítol lxxij.

Si algú abbat demanarà que li sie ordonat qualque prevera o diaca, trie dels seus tal que sie digne per a usar del sacerdocí. Mes l'ordonat guard (f. cxxx v.º) des de fantasia o supèrbia ni presume res si no lo que l'abbat li manarà sabent se ésser molt més súbdit a la disciplina regular y per ocasió del sacerdocí no oblide la obediència ni disciplina de la regla, mes molt més aprofite en Déu. Mire tostems en aquell loch hon entrà en lo monastir fora l'offici de l'altar. E si per ventura la elecció de la congregació y la voluntat

ell, emperò, sàpie sí ésser tengut servir la regla del official o del prepòsit establida; e si en altra manera o presumirà, no prevere mas rebelle sie dit; e moltes ve- (f. 45 v.º) gades amonestat si nos castigue, el bisbe nelex hi sia avistat en testimoni, e si axí encara no's castigue, per manifestes colpes sie gitat del monestir, si emperò tal sie la contumàcia d'ell que sí sometre o hobeyr no vuylle a la regla.

Dels hordens de la Congregació.

Los ordens seus en axí conserven en el monestir los monges, axí com mèrit de vida e temps de conversió ho departeix, e axí com l'abat ho establirà. Lo qual abat no torb lo folc a ell comanat, ne axí com ufans de poder iniustament ordó alguna cosa. Mas tots temps pens que de tots los iuhís e de totes les obres retrà a Déu raó. Doncs segons los ordens que ell establirà ho auran los frares, axí venguen a pau, a combregar, a començar salm e estar en el cor e de tot en tot loc. Edat no sie triada en orde ne prejudic, cor Samuel e Daniel emffans iutyaren los preveres. Doncs exceptats aquells que l'abat, axi com avem dit, puyará o baxará per bon conseyll o per altres raons, tots los altres (f. 46) axí sien com són convertits; per gràcia d'exem-

de l'abat per lo mèrit de la vida voldran posar més avant lo qual emperò sàpie que té a guardar la regla que dels degans o dels prepòsits li serà constituïda. Y si en altra manera presumirà fer no sacerdot mes rebelle sie iudicat. Y si moltes voltes amonestat no's corregirà, lo bisbe encara sie dut (f. cxxvj v.º) en testimoni y si així encara no s'esmenarà, essent patents les sues culpes, sie lançat del monastir, si emperò serà tal la sua contumàcia que no vulla ésser sotmès a obeyr a la regla.

De la orde de la congregació. Capítol lxiij.

Lurs ordens axí les conserven en lo monastir com lo temps de la conversió y lo mèrit de la vida lo orde (f. cxxxij) na y l'abat constituyrà, lo qual abbat no conturbe la grey que li és acomanada ni usant com de libre poder disponga iniustament cosa alguna, mes pense tostemps que de tots sos iudicis y obres té a dar compte a Déu. Donchs, segons los ordens que l'abat constituyra o les que los mateixos monjos vindran, axí se acosten a la pau a la comunió a impo- (f. cxxvij v.º) sar psalms, a estar en lo cor y, generalment, en tots los lochs. No sie feta differència en la edat ni sie peiudicat degú en son orde, car Samuel y Daniel minyons iudicaren als vells. Per ço exceptats aquells, qui com havem dit, per més alt consell l'abat per certes

pli: axí com qui la segona hora del dia és vengut en el monestir, menos se conegue que aquell qui venc la primera hora del dia, sie de qualsevuyle edat o dignitat. Als emffants, emperò, de tots per totes coses disciplina conservada. Doncs los yovens honren los primers d'ells e els primers amen los pus derrers dells. En la apelació dels noms a negú no sie legut apelat altre per sol nom, mas los primers nomenon los derres dells frares, los derrers, emperò, apelen los primers dells *nomos* en què és entesa paternal reverència. L'abat, emperò, qui és cregut tenir loc de Crist, Seyner e Abat sie apelat, no per lo seu reebiment mas per honor e per amor de Jesucrist; ell, emperò, perpens e axí metex demostro que sie digne d'aytal honor. En qualque loc, emperò, s'encontren los frares lo derrer, del primer seu deman la benedicció. Passant lo mayor lo menor se lev e li dó loc de seyr. Ne presomesque lo derrer ensems seyr si no li u mane lo primer seu, per tal que sie feit ço que es escrit: previnents la .i. l'altre ab honor. Los (f. 46 v.º) emffants pocs o yovençeyls en l'esgleya e a la taula seguesquen los hordens seus, de fores emperò, e en tot loc ayen custòdia e disciplina entrò que venguen a edat entelligible.

causes preferirà o degradarà, tots los altres axí estiguen com són convertits, ço és (f. cxxviii) a saber, que lo qui vindrà en la segona hora del dia al monastir que sàpia ésser menor que aquell qui vingué a la primera hora de qualsevol edat o dignitat que sia. Mes als fadrins en totes les coses sia de tots guardada disciplina. Los menors honoren a sos maiors y los maiors amen a sos menors, però en lo cla- (f. cxviii v.º) mar dels noms negú deu clamar a l'altre per lur nom propi, mes los maiors digan a sos iuniors frares y los iuniors digan a sos maiors *nomos* per lo qual es entès reverència paternal; mes l'abat perquè és cregut tenir les veus de Jesucrist don y Abbat sia nomenat, no per són exalçament mes per la honra y amor de Jesucrist. Mes ell (f. cxxix) pense y demostres tal que sia digne de la tal honra. Hon se vulla que se encontraran los monios, lo iunior demane la benedicció al maior. Passant lo maior, leves lo menor y donili loch que 's sega, y no presuma seure's ab ell si l'ancià no lo y manarà perquè 's compla lo que és escrit: Previnint se los uns als altres en la honra. Los fadrins y 'ls (f. cxxix v.º) iovens en lo oratori o en les taules ab disciplina guarden ses ordes, mes d'aquí en fora hon se vulla que estiguen, tinguan guarda y disciplina fins que vinguen a edat intelligible.

De la elecció de l'abat.

En l'elecció de l'abat aquesta raó hi sie pensada tots temps, que aquell hi sie establít lo qual tota la congregació acordable segons temor de Déu eleyerà, o la part de la congregació al pus sa conselly ia sia poca. Emperò l'abat que és ordinador, sie clet per mèrit de vida e per doctrina de saviesa; hoc nelex, si ere derrer en l'orde de la congtegració. Mas si tota la congregació elegerà als vicis seus, ço que Deus no vuyla, ab par conselly persona consentent, e els vicis aquells seran clars en alcuna manera en notícia del bisbe al bisbat del qual pertany lo loc aquell, ho als abats o a crestià vehí, veden lo consentiment dels mals obtenir, e a la casa de Déu establesquen digne dispensador, sabens per açò sí reedbedors bon guardó, si aquella cosa fan castament e ab zel de Déu, axí com lo contrari peccat (f. 47) si u meynsprehen. Elet, emperò, l'abat pens tots temps qual càrrega a presa e a qui retrà raó de la sua administració. E sàpie que a ell és mester profitar que seynoreyar. Necessari és, doncs, a ell que sie enseynat en la lig de Déu per tal que sàpie don preic novelles coses e veyles. E necessari és el ésser cast, atemperat, misericordiós, e tots temps sobremunt misericòrdia iuhí per tal que ell consequesque açò metex. Air los vicis, am los frares. En la congregació,

Del que és elegit per abbat.
Capítol lxiij.

En la elecció de l'abbat sempre se considere aquella raó que aquell sia constituít que tota la congregació, se- (f. cxxx) gons lo temor de Déu, o qualque part de la congregació per poca que sie per més rahonable consell, eligirà. Per mèrit de vida y doctrina de sapiència sia elegit lo qui ha d'ésser ordenat encara que sia darrer en la orde de la congregació. Hoc y encara si tota la congregació per comun consell eligirà, lo que Déu no vulla, persona que consenta a lurs (f. cxxx v.º) vicis y los tals vicis vindran en alguna manera a notícia del bisbe a la diòcesi del qual pertany aquell loch o als abats o veïns christians seran manifestats, impidan que no prealesca lo consell dels mals mes constituexcan digne dispensador a la casa de Déu, sabent que per açò rebran digna mercè si castament y ab zel de Déu ho fan, (f. cxxxj) axí com per contrari encurreran en peccat de negligència si u dexaren. L'abbat qui serà ordenat pense tostemps qui'n càrrech ha rebut y a qui té a dar compte de la sua administració. Convé, donchs, que sia ensenyat en la ley divina perquè sàpia de hon amostre lo vell y lo novell. Sie cast y temperat, misericordiós y hùmil, y sempre antepose (f. cxxxj v.º) la misericòrdia al iudici perquè ell mateix la puga aver. Abomine los vicis, ame los frares, en

emperò, face saviament e no massa, perquè si massa vol raure lo roveyll no 's trenc lo vexell; e sie tots temps esgardant en la sua fragilitat e sie tots temps membrant la cana vana no trencadora. En les quals coses no deym que yaquesque los vicis nodrir mas saviament e ab caritat los tayl axí com li serà viyarès comvenir a cascú axí com ya avem dit. E estudiant se ésser més amat que temut. No sie turbulent ne solevat, no sie massa obstinat, no sie yelós massa ne sospitós que nuyls temps no posarà. (f. 47 v.º). En los seus manaments sie proveït e perpensat, sien segons Déu sien segons lo segle. Les obres que comane departesque e tempro pensant la discreció del san Yob (!) dient: Si els meus folcs massa anan fahia trebaylar, morran tots en .i. dia. Doncs prenent aquests e d'altres testimonis de discreció que és mare de virtuts, axí totes coses atempro que ço que sie que els forts vuylen e que els emfferms no fugen. E mayorment que la present regla en totes coses servon.

la correcció hages prudentment y en neguna cosa se acoste als extrems perquè desijant massa raure lo rovell no's trenque lo vidre. Tingue sempre sospita de la flaqueza y recordes que no convé acabar de trencar la canya magulada. En (f. cxxxij) les quals paraules no diem que permette criar los vicis, mes que'ls talle prudentment y ab caritat, segons veurà que's mester a cascú, com havem dit. Estudie més en ésser amat que en fer se tembre. No sie turbulent y ansiós, no sie extrem y obstinat, no sie çelós y massa sospitós perquè lo tal may reposa. En los manaments sie dis- (f. cxxxij v.º) cret y considerat, hara segons Déu hara segons lo món. Les obres que encomanarà ponderales y tempreles considerant la discreció del sanct Iacob qui deya: Si mon ramat treballarà en caminar desmasiadament, tot se morrà desmasiadament (sic) en un dia. Prenent, donchs, aquests y altres testimonis de la discreció, mare (f. cxxxij) de les virtuts, axí tempre totes les coses que'ls forts tingan que desijar y 'ls emferms no refugen, y maiorment que en totes les coses conserve la present regla de modo que quan bé aurà administrat hoja del Senyor allò que'l bon servidor qui donà lo blat als companyons en son temps: En veritat vos dich, diu, que'l constituyrà sobre tots (f. cxxxij v.º) sos béns.

Del peborde del monestir.

Moltes vegades per cert sdevé que per la ordinació del peborde nexen als monestirs greus escàndils; cor son alguns emflats per supèrbia de maligne sperit e cuyden ésser segons abats prenens a si seynoria mala, nodrexen escàndels e discòrdies en la congregació; e mayorment en aquells locs hon d'aquell metex prevere o d'aquells abats qui l'abat hordenen d'aquells aytambé lo peborde és ordonat. La qual co- (f. 48) sa com no sie raonable leugerament és entès cor el començament de la sua ordinació li és donada matèria d'energuylar, com li és aconselyat per les sues cogitacions ell ésser exempt del poder de l'abat seu com d'aquell és ordonat de qui l'abat. D'aquen se leven enveyes, barayles, detraccions, imflaments, discòrdies e discordacions; cor dementre que l'abat e el peborde tenen contràries coses, sots aquesta desacordança a fer avé les ànimes perylar, e aquells qui sots ells són dementre que contraïguen a les parts van en perdició. Lo mal del qual peryl a aquells se's garde en lo cap qui 's feren auctors en aital ordinació. E per ço nòs avem previst ésser profitós, per guarda de caritat e de pau, penyar en arbitre de l'abat la ordinació del monestir seu. E si pot ésser feit per oficials sie ordonat, axí com davan avem ordonat, tota la utilitat del monestir segons que

Del Prior maior del monastir.
Capítol lxxv.

Moltes voltes s'esdevé que per la ordenació del prepòsit naxen greus escàndals en los monastirs, com sien alguns inflats per maligne esperit de supèrbia qui estimant-se ésser secundos abbats, usan de tyrania, crian escàndals y fan dissensions en la congrega- (f. cxxxiiij) ció, maiorment en aquells lochs a hon dels mateyx bisbes o dels mateixos abbats que ordenan lo abbat és lo prepòsit ordonat. Lo qual quant absurda cosa sie fàcilment se coneix pux del principi de la sua ordenació li és donada matèria de se ensoperbir, que li diuen sos pensaments que és exempt de la potestat del (f. cxxxiiij v.º) abbat: Car dels mateixos est tu ordonat dels que és ordonat l'abat. De assí 's leven enveyes, ires, qüestions, detraccions, males volentats, dissensions y discòrdies de modo que mentres l'abat y 'l prepòsit tenen dissensions de necessitat lurs ànimes en la tal discòrdia passen perill, y los qui estan devall d'ells quant adulen a les (f. cxxxv) parts van en perdició. Lo mal del qual perill està sobre los caps de aquells qui de les tals coses en la ordenació se feren auctors. Per ço nòs de hara vehem que convé per la guarda de la pau y caritat, que penge de l'arbitre de l'abat la ordenació de son monastir. Y si pot ésser la utilitat tota del monastir sie ordenada per los degans, segons (f. cxxxv v.º)

l'abat o ordonarà per tal que demen-
tre que a molts és comanat, .i. no
s'en energuyll. Mas si al loc se cové
e la congregació ab hu- (f. 48 v.º)
mimitat, raonablement o demanarà e
l'abat iutyarà ésser covinent qual
que qual l'abat elegerà, ab conseyll
dels frares temens Déu, ordó el
metex peborde. Lo qual, emperò,
peborde aquelles coses face ab reve-
rència que de l'abat seu li seran
manades e res contra la voluntat e
la ordinació de l'abat no face. Cor
aytant com és pus alt que els altres,
aytant més se cové ell observar sàvia-
ment los manaments de la reggla.
Lo qual peborde si serà trobat viciós
o enganat per inflament de supèrbia,
o meynspreador de la santa reggla serà
provat, sie amonestat per paraula en-
trò a .iij. vegades, sinó s'esmanarà
siehi enadida correcció de disciplina re-
gular, e si axí no's castigarà, llavors
sie foragitat de l'orde de la pebordria
e altre qui digne sie en loc dell sie
establit. E si après en la congregació
no serà obedient e suau, del monestir
aytambé sie foragitat. Pense, empe-
rò, l'abat que de tots los juhís seus
retrà a Déu raó, ne per aventura ab
flama de zel d'emveya crem l'ànima.

ia havem posat del modo que l'abbat
ho dispondrà, perquè essent comès
a molts, la hu no se ensoperbesque.
Mes si lo loch ho vol o la congre-
gació honorablement y ab humilitat
demanarà y l'abbat iudicarà que com-
ple, que qualsevulle que ell eligirà,
ab consell dels monjos qui temen a
Déu, aquell sia ordenat prepòsit. Lo
(f. cxxxvj) qual prepòsit faça ab re-
verència aquelles coses que son abbat
li comanarà y en ninguna cosa faça
contra la voluntat y ordinació de
l'abbat perquè quant és preposat als
altres tant més li convé guardar so-
llícitament los manaments de la regla.
Lo qual prepòsit si serà trobat viciós
o per exalçament de supèrbia enganyat,
(f. cxxxvj v.º) o serà trobat ésser
menyspreador de la santa regla, sie
amonestat per paraulas fins a quatre
voltes y si no s'esmanarà sie li im-
posada la disciplina regular, y si en-
cara no 's corregirà sie lavors lançat
de la orda de la prepositura y altre,
qui sie digne, sie subrogat en son
loch. Y si encara après no estarà quiet
y obedient en la con- (f. cxxxij)
gregació sie lançat del monastir. Pense
emperò tostemp l'abbat que de tots
sos iudicis té a dar rahó a Déu y
que per ventura qualque flama de zel
o de enveia no creme la sua ànima.

Dels porters del monestir.

(f. 49) A la porta del monestir sie posat hom madur e savi qui sàpie pendre respost e retre, e la maduresa del qual no 'l lex vagar. Lo qual porter deu aver casa prop la porta tal que els vinents tots temps atrobem de qui prenguen respost. E aitantost com alcú tocarà ho pobre clamarà, respone: Gràcies a Déu, o: Beneesque, e ab tota suavea de temor de Déu rete respost cuytadament ab fervor de caritat. Lo qual porter si a obs solaç prengue .i. frare jove. Lo monestir, emperò, si pot ésser feit, axí deu ésser establít que totes coses necessàries dins lo monestir sien feites ço és a saber: aigua, pastryn, molí, ort e arts diverses per tal que no sie necessitat als monges de vagar de fores cor certes no cové a les ànimes d'ells. Aquesta regla, emperò, volem que sovin sia lesta en la Congregació que alcú frare no escús d'ignorància.

Dels ffreres en carrera tramesos.

Trametadors los frares en camí, a la oració de (f. 49 v.º) de tots los frares e de l'abat se comanen. E tots temps a la oració derrera de la obra de Déu sie feita comemoració de tots los absents. Retornats, emperò, los

Dels porters del monastir. Capítol lxxvj.

A la porta del monastir tal vell savi sie posat qui sàpia rebre y dar resposta, la prudència del qual no 'l lexe anar (f. cxxxvij v.º) vaguejant. Lo qual porter deu tenir cella prop la porta perquè los qui vindran troben tots temps present qui lis don resposta. Tantost com algú tocarà o lo pobre cridarà responga: *Deo gratias* o done la benedició y ab tota mansuetut del temor de Déu torne-li prestament la resposta ab fervor de caritat. Lo qual porter si haurà (f. cxxxviiij) mester ajuda donen-li un frare iunior. Mes lo monastir si porà ésser, axí deu ésser edificat que tinga totes les coses necessàries, ço és, aygua, molí, hort, forn y altres diverses arts sien exercitades dintre lo monastir perquè no tinguen necessitat los monjos de vaguear de fora, car en nenguna manera comple a lurs àni- (f. cxxxviiij v.º) mes. Aquesta regla volem que sia moltes vegades legida en la congregació perquè nengun monio se excuse de ignorància.

Dels monjos qui són tramesos per camí. Capítol lxxviiij.

Los monios qui han de ésser enviats en camí recomanense a la oració de tots los altres monios o de l'abat, y tostemp a la darrera oració de la obra de (f. cxxxix) Déu façan comemoració de tots los absents. Los

frases de carrera, aquell die en què retornen per totes les hores canòniques, com sie esplegada la obra de Déu, prostrats en el sòl de l'oratori de tots demanen oració per los excesses, ne alcuna cosa per aventura aye tentats en la carrera, de vista, de oyda de mala cosa ho d'ociosa paraula. E alcú no presumesque recomtar qualque cosa de fores lo monestir aurà vista ho hoïda, cor gran destrucció és. E si alcú ho fa sie sotmés a venyança de regla. Aytambé e qui presumirà exir les claustrés del monestir o anar en alcun loc o qualque cosa fer, ia sie poca, senes manament de l'abat.

Si són manades del prior a frare coses no possibles.

Si a alcú frare alcunes coses greus ho no possibles li són manades prene lo manament del manant ab suavea e obediència. E si de tot en tot vou que'l pes de la càrrega sobremunte les sues forces, les raons de la impossibilitat a aquell qui és mayor pacient (f. 50) ment e en temps covinent digue, no erguyant, ne contrastant ho contradient. E si après l'excusació lo manament del prior està en la sua sentència, sàpie lo iove a ell covenir e per caritat comfiant de la ajuda de Déu obeesque.

monios qui tornen del camí lo dia que sien tornats, per totes les hores canòniques quant se acaba la obra de Déu, prostrats en lo sòl de l'oratori demanen la oració de tots perquè per ventura en lo camí no hagen feta alguna offensa per vista o per lo oyr alguna cosa mala o de paraula ociosa; (f. cxxxix v.º) y no presuma algú d'ells refferir a l'altre res del que fora lo monastir haurà hoït o vist perquè és gran destruïment, y si algú presumirà ferho sie sotmés a la disciplina de la regla. Axí mateix lo qui presumirà eixir les inclusions del monastir o anar hon se vulla o fer qualque cosa per petita que sia sense manament de l'abbat.

(f. cxl). Si algunes coses impossibles seran manades al monio. Capítol lxxvij.

Si a algun monio són per ventura manades coses greus e impossibles, accepte lo manament del que lo y mana ab tota mansuetut y obediència. Y si del tot veurà que la càrrega excede la mesura de les sues forces, diga a son president les causes de la sua impos- (f. cxl v.º) sibilitat ab paciència y axí com se pertany, no en soberguejant o resistint o contradient. Mes si après de la sua relació, lo manament del prior perseverarà en sa sentència, sàpie lo iunior que axí li convé y, comfiant de la caritat y de la ajuda de Déu, obeeixca.

Que no presumesque la .i. l'altre en el monestir deffendre,

Guardador és que per qualque raó no presumesque deffendre la .i. l'altre en el monestir ho quaix mantenir; no, nelex si per qualque qual propinqüitat de consangüinitat sien aius-tats, ne en alcuna manera açò dels monges sie presumit, cor d'aquen pot néxer molt sobre greu ocasió d'es-càndels. E si alcú açò passarà sie'n costret.

Que no presumesque la .i. l'altre ferir en el monestir.

Que sie vedada en lo monestir tota ocasió de presumció. Ordonam e establím que no sie legut a alcú, alcú dels frares seus escomunicar ho ferir sinó aquell al qual de l'abat serà poder donat. Los peccans, emperò, davant (f. 50 v.º) tots sien represes per tal que ls'altres n'ayen paor. Als emffans, emperò, entrò al quingèn an de edat tots sie auda diligència de disciplina e guarda, e açò ab tota mesura e raó. Cor qui en mayor edat presumirà en alcuna manera, senes manament de l'abat, ho en aquells emffans senes discreció se crexerà, a disciplina de regla sie sotsmès; cor escrit és: Ço que no vols ésser feit a tu no u faces a altre.

Que no presuma un monio deffensar a l'altra. Capítol lxi.

(f. cxlj) Molt se deu esquivar que per nenguna ocasió presuma un monio defendre a altre en lo monastir o quasi excusarlo encara que sien parents en qualsevol grau. En nin-guna manera presumen tal cosa los monios perquè gravíssima ocasió de escàndals poria néxer d'aquí. E si algú açò trapassarà sie greument corregit.

(f. cxlj v.º) Que nengú monio se atre-vesque ferir a altre. Capítol lxx.

Perquè sie levada en lo monastir tota ocasió de presumció, ordenam y constituym que a negú sie lícit excomunicar a nengú de sos frares o castigarlos sinó aquell a qui serà donat poder de l'abat. Los qui pecaran sien represos davant tots perquè los altres haien (f. cxlij) tremor. Mes als infants, fins a edat de quinze anys, tots tinguen sobre ells guarda y diligència de la disciplina mes açò ab tota moderació. Però en la maior edat qui presumirà en alguna mane-ra, sense lo manat de l'abat, o en los mateixos infants desmesuradament sense discreció, sie sotmès a la dis-ciplina re- (f. cxlij v.º) gular car escrit està: Lo que no vols ésser fet a tu no vulles fer a l'altro.

Que 'ls frares sien obedients la
.i. a l'altre.

Obediència no solament a l'abat és donadora mas a si meteix la .i. a l'altre obeesquen los frares, sabens que per aquesta via d'obediència iran a Déu. Levat, doncs, l'abat ho el manament dels mayors qui de ell són establís, al qual no lexam avant posar los privats manaments, d'aquí avant tots los derrers als primers seus ab tota caritat e cura obeesquen. E si alcú d'açò serà meynspreador, sie'n castigat. Si alcú, emperò, frare per qualque raó poca, de l'abat o de quell que primer seu, és casti- (f. 51) gat en alcuna manera, ho si sent los coratges de qualque primer leugerament contra si irats o comoguts, iasia ço que poc, aytant tost, senes triga, tan longament prostrat en terra devant los peus d'ell iaga, satisffaen entrò que aquella comoció sie sanada ab benedicció. E aquell qui ho meynsprearà, o sie sotsmès a venyança corporal o si és contumax sia gitat del monestir.

De bon zel la qual deuen aver
los monges.

Axí com és zel d'amargor mal qui departeix de Déu e duu a imfern, axí és zel bo qui departeix de vicis e mene a Déu e a vida perdurable.

Que sien obedients los monios uns
altres. Capítol lxxj.

Lo bé de la obediència no solament se ha de offerir a l'abbat mes encara se obeixcan entre si los monios sabent que per aquesta carrera de la obediència tenen de anar a Déu. Donchs complit lo manamen de l' (f. cxliij) abbat o dels preposits qui d'ell son constituïts, al qual no permetam que 'ls manaments privats sien anteposats, d'ací avant tots los iuniors ab tota caritat y sollicitut obeixcan a sos maiors. Y si algú serà trobat ésser comptentor sie castigat. Mes si algun monio per qualsevol causa, per petita que sia, de son abbat o de qualsevol prior seu és (f. cxliij v.º) reprès, si en qualque modo encara que leugerament sentirà lo ànimo de son prior ésser irat o commogut contra ell per poch que sia, tantost sense triga, tant de temps iaga en terra davant sos peus fent satisfacció fins que per benedicció sia aquella commoció guarida. Y si algú menysprearà de fer açò sie sotsmès a pena corporal o si (f. cxliij) fos contumàs sie lançat del monastir.

Del bon zel que deuen tenir los
monios. Capítol lxxij.

Axí com ha zel mal de amargura qui aparta de Déu y porta a l'infern, axí ha zel bo qui aparta dels vicis y porta a Déu y a la vida perdura-

Doncs aquest zel ab sobre fervent amor exercesquen los monges, ço és a saber que es prevenguen la .i. l'altre ab honor. Les emfermetats sues sien de cors, sien de custumes molt sobre pacientment soffiren; obediència la .i. l'altre fayen; alcú no seguesque ço que vou profitable a si mateix mas més a altre (f. 51 v.º). Caritat de fraternitat reten ab amor casta; Déu temen; l'abat seu ab santa e humil caritat amen; a Jesu Crist neguna cosa no preposen qui ens adugue ensems a vida perdurable.

De ço que observació de tota iustícia no és establida en aquesta regla.

Aquesta, emperò, regla avem escrita per tal que aquesta observància en els monestirs en alcuna manera, honestat de custumes ho de conversació nòs demostrem aver. D'aquí avant qui's cuite a perfecció de conversació són les doctrines dels sants pares, la observació de les quals mena hom a altea de perfecció. Cor qual pàgina o qual paraula de la divina auctoritat del veyll o del novell Testament no és molt sobre drete regla de la vida homenal? Ho qual libre dels sants catòlics no diu açò que per dret cors vingam al Creador nostre? Aytambé e les collacions dels sant pare nostre Basillii, qual altra cosa són mas de bévivens e obediens (f. 52) monges e instruments de vertuts? mas a nòs,

ble. Donchs aquest bon zel ab ferventíssim amor lo exerciten los monios, ço és, que 's prevengan (f. cxliij v.º) los uns als altres en la honra y que 's conporten molt pacientment lurs enfermetats dels cossos y dels costums; obeixcan-se a perfidia uns als altres. Ningú seguesca lo que iudicará ésser per assí profitós mes abans lo que a l'altro. Offrexcanse ab cast amor la caritat fraternal. Temen a Déu; amen a son abbat ab pura y humil caritat. Nen- (f. cxlv) guna cosa anteposen a Jesuchrist lo qual iunctament nos porte a la vida perdurable. Amén.

Que tota guarda de iustícia no és establida en aquesta regla. Capítol lxxij.

Aquesta regla havem escrita perquè guardantla en los monastirs en qualque manera nos demostrem tenir o honestat de costumes o començament de conversió. Mes (f. cxlv v.º) per a lo qui's cuite de venir a la perfecció de la conversació, són les doctrines dels sancts pares la observància dels quals porta a l'home a la altitud de la perfecció. Qual escriptura o quina paraula de la divina auctoritat, axí del nou com del vell Testament, no és molt drete regla de la vida humana? O quin libre dels sancts pares cathòlics, no (f. cxvj) diu açò que per dret curs vingam al nostre criador? Axí mateix les collacions dels pares y les institucions y vides de aquells y la regla de nostre pare

pererosos e malvivens e negligens, és vergonya de confusió. Qual que qual, doncs, és cuytant a la terra celestial, aquesta poqueleta regla de començament escrita servir e après, a la per fi, a les coses mayors de doctrina que de sobre avem remembrades e a les altees de les virtuts Déu ajudant vendràs.

Esplegada és. A Déu gràcies.

sanct Basili, que altra cosa són sinó exemples e instruments de virtuts als monjos de bona vida y obediència? Mes a nosaltres perezosos y de mala vida y negligents vergonya de confusió és. Per (f. cxlvj v.º) ço tu quisvulla qui 't cuytes per vindra a la pàtria celestial, acaba ab la ajuda de Jesu Christ aquesta petita regla del començament que havem escrit, y après, guardant te Déu, vindràs a les maiors altees de doctrines y virtuts de les quals damunt havem fet menció. Fent aquestes coses serà vida eterna. Deo gratias. Amen.

LA CONGREGACIÓ CLAUSTRAL TARRACONENSE I LES DIVERSES RECAPITULACIONS DE LES SEVES CONSTITUCIONS PROVINCIALS

PER

DOM ANTONI M. TOBELLA

PREPARANT la cronologia dels Capítols prrovincials de la Congregació Claustral Tarraconense i Cesaraugustana, ens ha estat possible de reunir la majoria de les Recapitulacions dels seus Estatuts i Constitucions, i de verificar ensems els vertaders orígens d'ella.

La troballa, sobretot, del text primitiu de la Recapitulació de les Constitucions de la Congregació ordenades en 1361 per l'Abat Pere Busquet de Sant Cugat del Vallès (1351-1385),¹ després de la promulgació de la cèlebre butlla de Benet XII: «*Summi Magistri dignatio*», de 20 de Juny de 1336, reformant les Abadies i Priorats exempts de monjos negres de l'Orde Benedictina, ens confirmà plenament en la nostra tesi, que els inicis de la nostra Congregació Claustral Tarraconense els devíem cercar en la reforma imposada a elles anteriorment per Innocenci III, en el quart Concili del Laterà (1215).

No pretenem pas en la present monografia, historiar detingudament les diverses vicissituds per les quals passà la Congregació en el curs de la seva llarga existència de més de sis cents anys (1215-1835), car seria certament, ara com ara, una pretensió

1) Fou elegit en 1351 successor de l'Abat Arnau Ramon de Biure, assassinat la nit de Nadal del mateix any per Berenguer de Saltells. Vegi's: Arxín Episcopal de Barcelona, lligall de Sant Cugat, M. S. A., foli 102. -- Peray, *Monografia historic-descriptiva de Sant Cugat del Vallès*, Barcelona, 1908, pàg. 46.

vana. La manca de documents que per incúria i deixadesa dels mateixos interessats es perderen, i la destrucció i esgarriament dels arxius monàstics de les Abadies de Catalunya i Aragó, i molt particularment de l'arxiu de la Congregació que es servava, al publicar-se la llei de la desamortització eclesiàstica, en el Monestir de Sant Pau del Camp de Barcelona, ens obliga avui a un treball de reconstrucció força dificultós, i en molts conceptes deficient.¹

Únicament en publicar avui, per primera vegada, el text primitiu de la primera Recapitulació de les Constitucions de la nostra Congregació Tarraconense, les quals foren el fonament de la seva organització jurídica i disciplinar, i per tant de moltíssim interès per a la història de la nostra Orde en aquesta època de transició i de decadència, ens permetrem exposar sumàriament només, les successives progressions, i millor encara, acomodacions d'aquella a l'esperit de les diverses reformes que les circumstàncies i els temps reclamaven, servant tothora zelosament els principis genuïnament monàstics en sa constitució, que tant la distingien de les altres Congregacions contemporànies.

ELS PRINCIPIS DE LA CONGREGACIÓ CLAUSTRAL I LA PRIMERA RECAPITULACIÓ DE LES SEVES CONSTITUCIONS PROVINCIALS.

Com és sabut, a les darreries de segle dotzè, es feren diversos assaigs per tal d'evitar l'absolut isolament en què es trobaven moltes grans Abadies de la nostra Orde des de llur fundació; les quals, zeloses sempre de conservar llurs privilegis i exempcions, i

2) Els fons principals de documentació referents a la Congregació Claustral els tenim en el nostre Arxiu de Montserrat; Arxiu de la Corona d'Aragó: *Congregació Benedictina* procedent de l'Arxiu de la Congregació que es servava a Sant Pau del Camp; Monestirs de Sant Pere de les Puel·les i de Santa Clara de Barcelona i de les Benedictines de Jaca, on hi ha bona part de l'Arxiu de Sant Joan de la Penya.

particularment llur complerta autonomia administrativa, havien refusat sempre d'ésser incorporades a les grans reformes monàstiques de l'època.¹ Per causa, però, d'aquest absolut isolament en què totes es trobaven, duien a voltes una vida migrada que, agreujada per la deixadesa i mala administració de llurs Abats, preocupats per altres afers i negocis, sovint degenerava en greu perjudici de l'observança regular i dels costums monàstics. S'imposava certament una solució, per tal de relacionar-les més entre elles mateixes, i millor vetllar per llurs interessos morals i materials, i servir així llur pròpia personalitat jurídica, a voltes molt compromesa. Aquesta era, de fet, la situació de la majoria de les grans Abadies de Catalunya i Aragó en la segona meitat de l'edat mitjana.

Innocenci III (1198-1216)² des del començ del seu pontificat, es preocupà sobretot, de dur a terme una reforma en totes les Ordes monàstiques, i especialment en les Abadies i Priorats exempts, immediatament subjectes a la Santa Seu. Després de fer-se ben bé càrrec de les dificultats que una tal tasca suposava, resolgué d'acceptar la consuetud del Cister, de reunir periòdicament en Capítol, totes les Abadies i Priorats exempts de les respectives circumscripcions eclesiàstiques aleshores existents.

Aquesta solució molt encertada, i que en la pràctica devia donar esplèndids resultats en algunes contrades, fou sancionada com a llei universal, en el quart Concili del Laterà. En efecte, el cànon 12, *de communibus capitulis Monachorum*³, mana que cada

1) Aquestes eren Cluny i Cister a les quals foren incorporades moltes de les grans Abadies d'Espanya. No tenim, però, notícia que això es fes amb cap de les Abadies de les Províncies de Tarragona i Saragossa.

2) Sobre Innocenci III, vegi's: Luchaire, *Innocence III: le Concile de Latran et la réforme de l'Église*, Paris, 1908; Hurter, F., *Geschichte Paps Innocenz III*. Hamburg, 1842-3; Langen, *Geschichte der römischen Kirche von Gregor VI bis Innocenz III*, Bonn 1893; (pàg. 600-713) Hefele-Leclercq, *Histoire des Conciles* (tom. V, 2 part, pàgs. 1179-1408); Brischar, *Papst Innocenz III und seine Zeit*, Freiburg, 1883; Pirie-Gordon, *Innocent the Great. An essay on his life and times*, London, 1907; Berlière, *Innocent III et la réorganisation des Monastères bénédictins*. *Rev. Bén.*, 1920, pàg. 22-42 145-159.

3) Vegi's: Mansi, *Collectio maxima Conciliorum*, tom. XXII, col. 999; *Corpus Juris Canonici*, C. 7, X, *de Statu Monachorum* (III, 35).

tres anys es reuneixin en Capítol tots els Abats i Priors conventuals de les respectives Províncies eclesiàstiques, els quals fins aleshores no havien acostumat tenir semblants reunions. Es disposa igualment que, al començ d'aquesta novetat, es pregui a un o dos Abats del Císter veïns d'assistir-hi, per tal d'aconsellar-se en la forma i ordre a seguir. També s'hi insinuen sumàriament els drets i atribucions del Capítol, en tot el que afectava a la reforma dels costums i al bon govern i administració de les Abadies federades.

Pertocant a la Província de Tarragona, és cert que fou immediatament posada en pràctica aquesta disposició del Concili del Laterà. Malauradament les Actes dels primers Capítols provincials s'han perdut. La seva celebració, però, ens consta amb tota evidència pel text de les Actes dels Capítols de 1227 i 1229, celebrats respectivament en els Priorats de Santa Maria Magdalena de Tarragona i Sant Pau del Camp de Barcelona.¹ Des d'aquest moment, aquests Capítols es celebraren regularment, constituint les nostres Abadies i Priorats exempts una mena de federació, la qual, si bé és veritat que no s'anomenà en un principi *Congregació*, sinó *Orde* o *Província*, i més sovint encara *Capítol Provincial*, en quant als efectes jurídics, però, plenament hi equivalia.

De bell començament, aquests Capítols de la Província de Tarragona, gaudiren de la més àmplia llibertat per a la reforma de la disciplina segons l'esperit de l'Església i la tradició monàstica. Tot respectant per cada Abadia federada, el principi genuïnament benedictí de llur autonomia familiar, com és ara la perpetuïtat dels Abats i Priors conventuals, amb la derivació que de

1) *Catalonia Monastica*, vol. I, pàgs. 137-145.

llur autoritat té tota delegació per al bon govern i administració dels propis Monestirs, així com també la professió dels monjos per a la pròpia casa, sense admetre mai la precedència de cap Abadia més principal sobre les altres, la nostra Província sabé tothora amotllar-se perfectament a les modificacions imposades pel dret i pels Papes reformadors de l'Orde.

En efecte, els Capítols provincials signifiquen ben tost quelcom més que una periòdica reunió, més o menys obligatòria, dels Abats i Priors de la Província. En ells es regula amb màxima llibertat, a voltes fins a la minuciositat, l'observança regular i la vida comuna dels Monestirs. Als Visitadors, els quals deuran ésser sempre monjos de la mateixa Província, i elegits pels mateixos Capítols se'ls donen àmplies facultats per a l'execució de les ordinacions i estatuts capitulars i la conservació de l'ordre i la disciplina en les cases per ells visitades. Així poden fins traslladar *ad tempus*, amb el consentiment dels respectius Abats i Priors conventuals, els monjos d'un Monestir on l'observança és perfecta, a un altre on ha decaigut, per a instaurar-la de nou. Igualment poden allunyar dels propis Monestirs els monjos indisciplinats i rebels, i dur-los a altres a fer penitència fins al vinent Capítol.¹

Particularment mereix remarcar-se la constitució dels Presidents dels Capítols pròpia i exclusiva de la Província de Tarragona; els quals ja en el celebrat l'any 1229 foren constituïts com a únic tribunal d'apel·lació, durant tot el trienni, ço és de Capítol a Capítol, per a solucionar totes les dificultats que sorgissin en l'aplicació i interpretació de les constitucions i estatuts capitulars i dels Visitadors; amb el dret igualment d'inspecció en tots els afers de la Província, com també de convocar els mateixos Capítols; ço que

1) Vegi's: *Catalonia Monàstica*, lloc citat, pàg. 145.

ens amonstra suficientment que des d'ara la nostra Congregació quedava perfectament constituïda, regint-se pels mateixos principis jeràrquics i disciplinars amb els quals es governà durant la seva llarga existència. ¹

Fins al Capítol de l'any 1229 restà sola, en quant a la celebració dels Capítols, la Província de Tarragona. Sembla, però, que es desitjava una més estreta relació entre les seves Abadies i les de la Província de Saragossa, per trobar-se ambdues dins un mateix reialme, i per altres raons purament administratives.

Així, Gregori IX (1227-1241) resolgué realitzar aquesta unió, nomenant l'Abat Cisterciense d'Escarp ² Visitador apostòlic de totes les Abadies i Priorats, tant d'homes com de dones, de Catalunya, Aragó, Navarra i Rioja; visitant-les l'any 1232 ³, juntament amb el Prior de St. Pau del Camp de Barcelona i Mestre Pere d'Albalat, Sagristà de Lleida. ⁴ Com a conseqüència d'aquesta visita apostòlica, es convocà tots els Abats i Priors exempts de les dues Províncies a Capítol general, que es celebrà en el Priorat de Santa Maria Magdalena de Tarragona l'any 1233. En aquest Capítol de molta importància per a l'història de la nostra Congregació, fou acceptada i confirmada la unió de les dues Províncies de Tarragona i Saragossa, en quant només a la celebració dels Capítols triennals, restant pel demés pràcticament separades;

1) *Lloc citat*, pàg. 140-1.

2) Aquesta Abadia cisterciense fou fundada en 1180 per Pere II i sa muller Maria de Montpeller, i acabada per Jaume I. Vegi's: Flórez, *España Sagrada*, tom. XLVII, pàg. 230 i següents; Manrique, *Annales Cistercienses*, an. 1213, cap. 12; *Marca Hispanica*, cor. 208.

3) L'acta de visita al Monestir de Ripoll es troba en el Ms. 41 de la Corona d'Aragó (fons Ripoll). En el foli 12 es llegeix: *Reverendo in Christo patri R. (Ramon Dezbach † 1234) dei gratia Abbati totique conventui Rivipullensi frater A. prior sancti Pauli de suburbio Barchinone et magister Petrus de Albalato ylerdensis.... visitatores apostolice sedis.* En aquesta acta es convoca l'Abat a assistir al Capítol provincial, que es devia celebrar en el Priorat de Santa Maria Magdalena de Tarragona. (Vegi's sobre aquest Priorat: *Catalonia Monast.*, vol. I, pàg. 132, nota 1).

4) Era Sagristà de Lleida abans de 1228; en 1236 fou elegit Bisbe de la mateixa ciutat; i en 1242 arquebisbe de Tarragona. Fou un dels personatges més influents del Clero català en aquesta època. Torres Amat, *Memorias*, pàg. 9; Flórez, *España Sagrada*, tom. XLVII, pàgs. 22-25; Villanueva, *Viaje lit.*, tom. XVI, pàg. 135 i segs.

car es resolgué que tant els Visitadors com els Presidents que durant el trienni les visitessin i regissin, fossin de les respectives Províncies, elegits, però, pel mateix i únic Capítol.

En aquest mateix any de 1233 es redactaren unes Ordinacions o Estatuts comuns, per al govern de les dues Províncies federades, que hom ha considerat com les primeres Constitucions de la Congregació Claustral. Malauradament aquests Estatuts s'han perdut. Existien en un manuscrit de Ripoll on hi havia transcrites les actes de visita i dels Capítols antics de la Congregació, avui desaparegut; com igualment s'és esgarriada una còpia que dels mateixos se'n féu a les darreries de segle XVIII⁶, per a ésser conservada a l'Arxiu de la Congregació.¹ No obstant, per les referències que en tenim, aquests estatuts en la forma i en el fons, poc es diferenciaven de les actes dels Capítols anteriors. Ço que és ben cert, és que la Província de Saragossa degué acceptar tota l'organització de la Província de Tarragona, puix els estatuts d'aquesta seguiren regint la celebració de tots els Capítols provincials venidors.

Amb aquestes i altres Constitucions fetes en els Capítols successius, sobretot en els celebrats a Sant Pau del Camp en 1299, i en 1320 en el Priorat de Sant Pere de Cervera,² es donà forma definitiva a la Congregació Claustral. Aquesta mai no pretengué

1) Vegi's: Moxó i de Francolí, Fr. Benet de, *Memorias históricas del Real Monasterio de San Cucufate del Vallés* Barcelona, 1790, pàg. 68: Arxiu de la Corona d'Aragó, fons: *Congregación Benedictina*, Ms. No. 4 *Introducción*, en la qual es parla d'aquestes Constitucions primeres, el títol de les quals es transcriu: *Ordinationes ad reformationem Ordinis Monachorum nigrorum in Regnis Aragoniae et Navarrae.*

2) De les actes d'aquests Capítols en fan referència les Constitucions de 1331 i 1662. Del Priorat de Sant Pere, anomenat vulgarment el *Gros*, existeix encara avui l'església que és un bell exemplar de construcció romànica. L'any 1079 Elenar, fill de Miró, i la seva muller Ermesindis la donà al Monestir de Sant Pere de Rodas. El 27 de setembre de 1081 Guillem Ramon de Cervera i la seva muller Arsendis fundaren al seu costat un Monestir que sembla fou donat al de Ripoll. De fet en 1097 l'Abat d'aquest Monestir exercia la jurisdicció eclesiàstica de Cervera per mitjà dels monjos de Sant Pere. (Vegi's: *Marca Hispanica, Appendix 314*). Les darreres notícies que tenim d'aquest Priorat són de 1450, quan el seu Prior Bartomeu Bonet es vengué tots els mobles i objectes de Sant Pere a la Parròquia de Santa Maria. De fet des d'aquesta data no tenim cap notícia del mateix, ni dels seus Priors. Vegi's: Pujades, *Crònica Universal de Catalunya, lib. XV, cap. V*; Joan Franquesa, *Anales de Cervera, Vol I, pàg. 20*, on ens dóna entre altres interessants notícies un catàleg dels seus Priors; Villanueva, *Viaje literario, vol. IX*.

crear entre les Abadies de les dues Províncies federades una unió més estreta, que la proposada pel Concili IV del Laterà. Així hom comprèn que malgrat el greu inconvenient de la Comenda, que a casa nostra s'aferrà potser més que enlloc, sapigué la nostra Congregació servir sempre el prestigi i bon nom de ses Abadies, assegurats per una bona administració i per la regular celebració dels Capítols i Visites triennals.

Malgrat que la reforma del Laterà fou sovint urgida pels successors de Innocenci III, especialment per Honori III, (1216-1217), Gregori IX (1227-1241) i també per Clement V (1305-1314), pràcticament restà estèril i ineficaç en la majoria de les Províncies eclesiàstiques, per manca d'una més íntima relació entre les Abadies interessades, ¹ si exceptuem les dues Províncies d'Anglaterra de Canterbury i York, ² i les dues que formaven el nostre Capítol provincial, totes les quals ens consta que celebraven regularment els Capítols triennals com estava prescrit.

Benet XII (1334-1342), qui ja al segon any del seu Pontificat havia reformat l'Orde del Císter, ³ fent-se càrrec de la situació en què es trobaven la majoria de les altres Províncies, resolgué també de reformar-les renovant els decrets dels seus predecessors i donant-les una constitució mes detallada, amb la qual es governessin. Aquesta era la finalitat principal ⁴ de la butlla « *Summi Magistri*

1) Berlière, Dom U., *Les chapitres généraux de l'Orde de Saint Benoît*: Mélanges d'histoire bénédictine. IV, 1902, pàgs. 52-171; i *Revue Bénédictine*, 1905, pàgs. 377-397. — El mateix: *Honorius III et les Monastères Bénédictins*: *Revue Belge de Phil. et d'Hist.*, 1923, pàgs. 237-265 i 461-484.

2) Pantin, W. A., *The general and Provincial Chapters of the English black Monks, 1215-1541*: *Transactions of the Royal hist. Society*, X, 1927, pàgs. 195-263; *Downside Review*, 1886 pág. 59 i segs., on Dom Edmund Bishop, dona una llista de 24 Capítols de les dues Províncies Angleses des de 1218 a 1300; Reyner, Climent, *Apostolatus Benedictinorum in Anglia*, Douai, 1626, Appendix I, II i III.

3) Butlla «*Fulgens sicut sol*» de 12 de Juliol de 1335. *Bullarium Taurinense*, tom. IV, pàgs. 330-345.

4) En totes o la majoria d'aquestes reformes no es preteria mai l'urgir, quant menys, la recaptació de les taxes impostes a tots els benefets i rendes eclesiàstiques, ço que era lo que més interessava als executors d'elles. Vegi's Pantin, W. A., *lloc citat*, pág. 213; Martène, *Thesaurus Anecdotorum*, III, 715.

dignatio», publicada el 20 de Juny de 1336, i anomenada comunament, per bé que molt impròpiament, *Benedictina*.¹ Amb aquesta butlla, tot respectant sempre els principis de reforma del Concili IV del Laterà, introduïa Benet XII en la legislació monàstica, sobretot en lo que afectava a la bona administració de les Abadies, novetats i modificacions que la experiència aconsellava de rectificar.

Per tal d'evitar, als morosos i negligents, tota excusa, i més encara potser, per a facilitar la recaptació de les taxes impostes a tots els beneficis eclesiàstics, Benet XII dividí totes les Abadies i Priorats de monjos negres exempts, en 36 Províncies, aplegant-les segons les diverses circumscripcions eclesiàstiques aleshores existents, o millor encara, segons les conveniències polítiques dels diversos Estats interessats. Respecte de les dues Províncies de Tarragona i Saragossa, sancionà i confirmà llur tradicional unió², agregant-les el bisbat de Mallorca, per bé que no hi ha notícia de haver-hi hagut cap Abadia o Priorat benedictí en aquelles Illes. Fora d'això, ben poca cosa introduïa de nou Benet XII amb la seva butlla en la particular organització i legislació de la Congregació Claustral.

En el manuscrit de la Recapitulació de les Constitucions de l'Abat Pere Busquet que es conserva en l'Arxiu del Monestir de Monges de Sant Pere de les Puel·les de Barcelona, hi ha a la fi, com apèndix, una lletra del mateix Benet XII, datada a Avinyó el 13 de desembre del mateix any 1336, adreçada als Abats de Santa Maria de Roses i de Ripoll, als quals nomena executors apostòlics de la butlla de reforma en totes les Abadies i Priorats de les Províncies de Tarragona i Saragossa «*cum toto Episcopatu*

1) Vegi's: *Bullarium Taurinense*, lloc citat, pàgs. 347-387.

2) Diu: «*Tarraconensis et Caesaraugustana, cum toto Episcopatu Maioricensi, pro una.*»

Maioricensi». En ella se 'ls mana, entre altres ordinacions de caràcter purament administratiu, que immediatament reuneixin en Capítol tots els Abats i Priors de les dues Províncies, per tal d'assabentar-los del contingut de la butlla i lliurar a cada u una còpia autèntica d'ella, perquè no puguin al·legar ignorància i excusa de la seva execució.

Ultra això ordena que a l'esmentat Capítol Provincial, siguin presentades pels interessats, totes les Constitucions i estatuts fets en els Capítols precedents, dels quals, després de detingut examen, se'n faci una acurada Recapitulació, concordant-la amb l'esmentada butlla, excluint-ne totes les constitucions que manifestament s'oposin a les seves ordinacions, i respectant les que no la contradiguin. I que un cop llesta semblant Recapitulació sigui presentada al prop·vinent Capítol Provincial, i que pel mateix sigui confirmada i aprovada com a llei i regla de govern a l'avenir per les dues Províncies. ¹

Del text mateix de la butlla i d'aquesta lletra circular de Benet XII, clarament es dedueix que aquella devia ésser tinguda per tothom com a únic codi jurídic de tota ulterior organització monàstica, per bé que es respectessin els usos i consuetuds particulars de cada Província. Pertocant a les de Tarragona i Saragossa que constituïen nostre Capítol Provincial, podem assegurar que des d'un principi fou acceptada aquella, tant més quant respectava la seva tradicional constitució. Més encara, des d'aquest moment en els actes oficials de la Congregació Claustral, es farà constar sovint que la butlla «*Summi Magistri*» és una autèntica confirmació dels

1) Aquesta lletra fou també adreçada a les altres Províncies benedictines. La mateixa, amb petites variants, la trobem en Reyner, *Apostolatus Benedicti in Anglia*, Apèndix III, pàgs. 203-205, i en Wilkins, *Councils Magnae Britanniae*, II, pàg. 586, adreçada als Abats de York i Sant Alban de les Províncies d'Anglaterra. Vegi's també: Berlière, *Les chapitres généraux*: Mém. d'hist. bédéd., IV, pàg. 64 i segs.

seus drets i privilegis; ço que ha fet creure a alguns historiadors que els principis de la nostra Congregació els deviem cercar en aquesta reforma de Benet XII.¹

Malgrat totes les nostres recerques, no ens ha estat possible de comprovar la data precisa de la celebració del primer Capítol provincial, després de la publicació de la butlla de reforma. És de suposar, però, que una ordre tan precisa, no deixaria de complir-se puntualment. És no obstant cert, que la revisió de les Constitucions provincials que s'hi ordenava fer, no s'executà amb la pressa i diligència que Benet XII demanava. Ne ignorem les causes d'aquest retard; per bé que una tasca semblant, sobretot en aquella època, suposaria algunes dificultats. Hom creuria també que foren altres els motius que ho destorbaren. De fet, en la circular als Abats de Roses i Ripoll se'ls demana imperiosament que enviïn a la Cúria Pontificia una acurada informació de totes les rendes i beneficis de les Abadies i Priorats de les dues Províncies. Això seria, certament, més difícil d'executar que la mateixa reforma. De fet, ens consta que aquest fou, en bona part, el motiu del fracàs, en molts indrets,² de la reforma de Benet XII.

La Recapitulació de les Constitucions de la Congregació es manà de fer finalment en el Capítol celebrat l'any 1358 a Sant Pau del Camp, comissionant-se a aquest efecte l'Abat Pere Busquet, de Sant Cugat del Vallès, amb autorització de corregir i esmenar en tot el que convingués, les antigues ordinacions dels precedents Capítols provincials, i concordar-les amb el text de la Butlla de

1) Vegi's: Yepes, *Corónica general de la Orden de San Benito*, Tomo III, foli 267; Dom Besse, *La Congrégation bénédictine espagnole dite des Claustrales*; Revue Bénédictine, 1900, pàgs. 273-289.

2) Probablement una altra de les causes d'aquest retard en complir l'ordre pontificia, es degué a l'estat en què es trobaven alguns de nostres Monestirs de Catalunya a conseqüència de la pesta negra que flagel·là nostre país, especialment l'any 1348.

Benet XII, per tal de formar-ne un codi únic i complert, per a evitar en l'esdevenidor tot malentès en llur interpretació.

No obstant de les dificultats que aquesta tasca suposava, sobretot el reunir en un sol cos tots els decrets i ordinacions dels Capítols des del principi de la Congregació, que vagaven esgarriats i dispersos «*per diversa volumina vel membra*», la presentà llesta a l'aprovació del vinent Capítol, celebrat també a Sant Pau del Camp el 3 de Maig de 1361. Eren Presidents els Abats de Sant Esteve de Banyoles i Sant Pere de la Portella, per la Província de Tarragona; i el de Sant Victorià, per la Província de Saragossa. Hi foren presents a més, personalment, els Abats de Sant Cugat del Vallès, Sant Pere de Rodes, Sant Feliu de Guíxols, Sant Salvador de Breda, Santa Maria de Serrateix, Santa Maria de Roses, Sant Pere de Galligans, Santa Cecília de Montserrat i el Prior de Sant Pau del Camp. Els altres Abats i priors absents hi assistiren per mitjà de procuradors. En aquest Capítol fou confirmada l'esmentada Recapitulació de les Constitucions, declarant-se que: «*sic ordinatas, correctas et emendatas, et non alias, pro Constitutionibus provincialibus haberi; et modis omnibus, per omnes Praelatos et suos Monachos subditos, teneri et observari.*»

Com el mateix Abat Pere ens ho diu en la introducció, dividí l'obra en tres parts. En la primera hi féu constar la Recapitulació pròpiament dita de les Constitucions fins a l'any 1358 «*propter quas praesens opus fieri demandetur*». En les altres dues, les fonts autèntiques dels drets i privilegis d'ambdues Províncies, començant per la Butlla «*Summi Magistri dignatio*»; a la qual seguia un resum de les consuetuds i els «*jura nova et antiqua*» de les mateixes «*et etiam aliqua Capitula in decretis posita, pro statu dicti*

*ordinis facientia, sub titulo de statu Monachorum et Monialium.»*¹
D'aquestes tres parts només posseïm íntegra la primera. De les altres dues únicament tenim la segona, amb la lletra circular als Abats de Roses i Ripoll, i el començ de la butlla *Benedictina*. La tercera, que seria certament interessant sota tots conceptes per a la història de la nostra Congregació, s'ha perdut.

Aquesta Recapitulació, ordenada sistemàticament per matèries, consta de 48 capítols ultra d'una interessant introducció, en la qual el seu autor ens explica els motius d'ella i l'ordre seguit en la seva redacció. Són dignes de remarcar-se els capítols en els quals s'exposa amb tota minuciositat tota la organització de la Congregació, completant en molts conceptes les disposicions de la butlla *benedictina*. La constitució dels Presidents del Capítol Provincial, pròpia i exclusiva de la Congregació, mereix especialment remarcar-se. Després de la unió de les dues Províncies de Tarragona i Saragossa es resolgué que els Presidents fossin tres, en lloc dels quatre que es senyalaven en el cànon del Concili del Laterà. Dos devien ésser de la Província de Tarragona, per ésser la de major nombre d'Abadies; i l'altre de la de Saragossa, els quals devien regir la Congregació de Capítol a Capítol, repetint-se en el restant lo estatuït i ordenat en les constitucions del Capítol de l'any 1229.

Els Capítols deuran celebrar-se perpétuament cada tres anys el 3 de maig, festa de l'Exaltació de la Santa Creu, durant dos triennis seguits en un Monestir de la Província de Tarragona que

1) Al començ de la Congregació s'hi afiliaren tots els Monestirs de Monges de vel negre de Catalunya i Aragó. Tenim notícia dels Monestirs de St. Pere de les Puel·les de Barcelona, St. Daniel de Girona, de la Província de Tarragona; i de Santes Crens de las Serós de Jaca, Sta. Maria de Estella, St. Cristófol de Coleira, Sta. Cecília *Vallis Hesitania*, de la de Saragossa. Els Monestirs de Sta. Clara de Barcelona, i de Corella i Lumbier, hi foren incorporades al s. XVI.

els mateixos Presidents senyalaran, prop d'una vila o ciutat, per a comoditat dels capitulars, i el tercer trienni en la de Saragossa. Els visitadors, elegits pel mateix Capítol, seran sempre dos per a cada Província; çó es, un Abat o Prior Conventual i un monjo de les respectives Províncies, als quals es donen amb tota escrupolositat la forma i normes com deuen fer les visites triennals.

De la present Recapitulació de les Constitucions provincials, en posseïm sortosament una còpia de les darreries del segle XIV° que avui encara es conserva a l'Arxiu de Sant Pere de les Puel·les de Barcelona. Una altra còpia hem pogut examinar darrerament, mancada, però, de introducció i dels tres primers capítols, feta versemblantment entre 1550-1552 i que pertanyé al darrer Abat Comendatari de Sant Pere de Besalú Fr. Pere Andreu (1546-1552),¹ i que avui es conserva en el fons procedent de Sant Joan de la Penya, que es guarda en dipòsit en el Monestir de monges benedictines de Jaca. El text, però, d'aquesta còpia fou en molts indrets modificat; fins i tot algunes constitucions hi foren suprimides, amb seguretat per no vigir ja en l'època de la seva transcripció.²

Ultra aquestes dues còpies en llatí, posseïm també una traducció que en 1482 va fer l'advocat del Monestir de Sant Pere de les Puel·les de Barcelona, En Joan Benet Dezcoll, per encàrrec de l'Abadessa del mateix Monestir D.ª Aldonça de Sentmenat. Aquesta traducció correspon textualment a la primera còpia llatina de què suara hem parlat. Se'n conserven en l'esmentat Monestir dues còpies, una en perfecte estat, certament contemporània al traductor, i una altra un xic posterior, mancada dels darrers capítols.

1) Vegi's: Montsalvatge, *Noticias históricas de Besalú*, tom. II, pàg. 68.

2) Una altra còpia ens consta que existia a les darreries de la Congregació en l'Arxiu del Monestir d'Amer. Arxiu Cor. Aragó: *Cong. Bened.*, Ms. 4, *Introducció*.

No cal insistir novament sobre la importància històrica de la present Recapitulació per als qui es dediquen a la història monàstica de Catalunya i Aragó. Creix més el seu interès, al considerar que no són altra cosa que un recull de les Constitucions dels Capítols passats de la Congregació, concordades amb els decrets i ordinations dels Papes reformadors de l'Orde Benedictina, per a donar a les nostres Abadies una regla de vida, que conservés sempre íntegra l'observança regular. ¹

CRISIS DE LA CONGREGACIÓ I NOVES RECAPITULACIONS DE LES SEVES CONSTITUCIONS PROVINCIALS

Les Abadies de les nostres Províncies restaven sòlidament organitzades amb un codi de Constitucions uniforme per a governar-se. La butlla de Benet XII confirmà encara, com hem dit més amunt, les consuetuds i pràctiques tradicionals de la Congregació; roborant aquella unitat entre elles dintre la més complerta autonomia familiar i administrativa que fou tothora el seu fonament, que tant la distingia de les altres Congregacions de l'època, i que avui trobem altra volta instaurada en les reformes modernes de l'Orde Benedictina. ²

Amb la Recapitulació del Capítol Provincial de l'any 1361 seguí pacíficament regint-se la nostra Congregació fins a les darreries del XVe segle. En els Capítols següents es completà certament en molts conceptes la seva organització, segons les circumstàncies ho

1) Una Recapitulació de les seves Constitucions provincials com a conseqüència de la butlla de Benet XII es redactà per a la Congregació Anglesa de monjos negres en el Capítol de l'any 1343, celebrat a Northampton. Vegi's: Reyner *loc citat*, *Apendix III*, pàgs. 153-154; Wilkins, *Concilia Magnae Britanniae*, II, pàg. 717 i següents. Vegi's igualment: Pantin, *loc citat*, pàg. 214. Yepes, IV, foli 383 v.º en cita una altra per al govern de les Abadies de la Província de Castella, feta en el Capítol celebrat a St. Joan de Burgos.

2) Vegi's: Yepes, *loc citat*, III, pàg. 267.

exigien. Aquestes ordinacions, però, restaven sempre extravagants, i no foren incorporades mai al codi oficial de ses Constitucions. Així, comparant el text primitiu de l'Abat Pere Busquet amb la traducció catalana feta en 1482 per Joan Benet Dezcoll, les trobem perfectament concordes en sos més ínfims detalls. Aquesta negligència, creuríem, fou una de les causes de la decadència de l'esperit monàstic i de l'observança regular que, a poc a poc es nota en la vida de la Congregació. Car així restaven pràcticament lletra morta totes les ordinacions i estatuts dels Capítols provincials que devien vetllar per la seva conservació.

Ultra això, altres causes, certament més difícils de remeiar, contribuïren a aquesta relaxació general de la vida regular en nostres Abadies. Examinant les Actes capitulars i les Visites d'aquesta època, hom constata els greus perjudicis de la Comenda a casa nostra. En elles sovint es clama contra la deixadesa i abandó moral i material en què es trobaven moltes Abadies i Priorats regits per Prelats indignes, els quals no es preocupaven més que de percebre els interessos de llurs beneficis i prebendes.

Manta vegada s'intentaren diversos assaigs per tal de remeiar aquesta trista situació de les Abadies benedictines i de restaurar en elles l'observança regular. Degut sobretot a la influència dels principis reformatoris del Concili de Constança (1414-1418) ¹ s'inicià en molts indrets una forta reacció per tal de lliurar els Monestirs del flagell de la Comenda. Aquest fou el motiu principal de les reformes, que en la primera meitat del segle XV° començaren a Alemanya i a Italia. ² Una reacció semblant s'inicià també

1) Hefele-Leclerq. *Histoire des Conciles*, tom, 7, part I.; Pastor, *Hist. de los Papas*, vol. I; Mansi, tom. XXVII.; Finke, *Forssb. und Quellen zur Geschichte des Konstanzer Konzils*, Paderborn, 1889; — *Acta Concilii Constant. I* (1410-14), Münster, 1896.

2) Vegi's la bibliografia que dona Steph. Hilpisch: *Heschichte des Benediktinischen Mönchtums*, Freiburg, Herder, 1929, págs. 411-413.

en terres de Castella, començant en el Priorat de Sant Benet de Valladolid, del qual prengué nom la nova Congregació castellana. ¹

L'esperit d'aquestes reformes i l'èxit particularment de la nova Congregació italiana de Santa Justina de Pàdua, arribaren fins a les nostres Abadies i no mancaren generosos Abats que desitjaren instaurar-les en sos propis Monestirs. Així trobem que l'Abat Fr. Benet de Torruelos (1431-1439) de Sant Feliu de Guíxols, obligà els seus monjos a l'observança de les Constitucions de Santa Justina, sense separar-se, però, de la Congregació Claustral. La particular organització d'aquesta, li permeté aquesta prova, que no reeixí; car mort ell, retornaren les coses com estaven abans. ² Un altre assaig es féu poc després de la mort de l'Abat Torruelos, en nostre Monestir de Montserrat. Alfons V d'Aragó féu nomenar Abat en 1440 a un profés de la Congregació de Santa Justina, Fr. Antoni d'Avinyó, al qual acompanyaren altres sis monjos d'aquella. Aquest intent tingué, però, la mateixa sort que el precedent; car mort l'esmentat Abat, el seu successor Fr. Pere Andreu Ferrer es negà a acceptar la reforma, i els monjos italians que restaven a Montserrat se n'entornaren a Itàlia. ³

Mentrestant la reforma de Sant Benet de Valladolid, sortint dels límits en què els seus fundadors l'iniciaren, anava imposant-se en moltes de les grans Abadies de Castella i de Lleó, mereixent ben tost la protecció especial dels Reis Catòlics, els quals veient en ella un mitjà per a lliurar els seus Estats de la co-

1) Curiel, Dom F., *Congregatio hispano benedictina: Studien und Mitteilungen des benedict. Ordens*, 1904, pàgines 190-207, 514-532, 697-711, i els anys següents; Villanueva, Dom A.: *La Congregación benedictina de Valladolid (1390-1610)*: Revista Montserratina, 1916, pàgs. 351, 399, 549; 1917, pàgs. 210, 302, 352, 406, 438, 486, 545.

2) Flórez, *España Sagrada*, Tom. XLV, pág. 177.

3) Albareda, Dom A., *Els primers Abats de Montserrat: Analecta Montserratensia*, tom. V, 1922, pàgs. 298 i segs.

menda, s'interessaren perquè fos acceptada per totes les Abadies i Priorats exempts dels seus Reialmes. Des d'aquest moment comença per a la Congregació Claustral Tarraconense una època de malestar i d'intrigues, que posaren en greu perill la seva constitució i la seva mateixa existència.

Fins al Capítol provincial celebrat a Sant Pau del Camp el 3 de maig de 1490, ¹ hi trobem encara com afiliats a la Congregació tots els Abats i Priors conventuals de les dues Províncies. ² Poc després començava la disgregació i separació d'una part de les seves principals Abadies. A 19 d'abril de 1492, a instàncies dels Reis Catòlics, publicava Alexandre VI la seva butlla de reforma de Montserrat, passant-lo a la Congregació de Valladolid, la qual en prengué possessió el 28 de juny de l'any següent, després del nomenament a Bisbe de Vich de Fr. Joan de Peralta, darrer Abat Claustral. ³ Després de Montserrat seguiren el mateix camí les Abadies de la Rioja i de Navarra: Sant Millà de la Cogolla ⁴ Valvanera, ⁵ Najera, ⁶ Irache ⁷ i Sant Feliu de Guíxols ⁸ de la Província de Tarragona en 1521.

1) *Actes*, Arxíu de Sant Pere de les Puel·les.

2) Hi assistiren personalment els Abats de Banyoles, Amer i la Portella els quals actuaren de Presidents; aquest darrer en substitució de l'Abat de Valvanera, que n'era absent. A més hi havia els Abats de Bages, Sant Cugat del Vallès, i els procuradors (per ésser tots Comendataris) dels de Ripoll, Breda, Sant Feliu de Guíxols, Sant Pau del Camp, Sant Pere de les Puel·les, Sant Daniel de Girona, (aquests dos de Monges) i Sant Sadurn de Tavèrnoles. Hi eren absents i no enviaren procuradors els Abats de Galligans, Roses, Rodes, Sant Quirze de Colera, Sant Llorenç del Mont prop de Besalú, Sant Llorenç de Bagà, Serrateix, Santa Cecília de Montserrat, Santa Maria de Montserrat. De la Província de Saragossa mancaren tots, ni tampoc hi enviaren els seus procuradors. Aquests eren: Santa Maria de la O, Sant Joan de la Penya, Sant Millà de la Cogolla, Santa Maria de Valvanera, Sant Victorià, Santa Maria de Irache, i els de monges: Santes Creus de Jaca, Santa Maria de Estella, Sant Cristòfol de Colera, Santa Cecília *Vallis Hesitaniae*. *Actes*: Arxíu de Sant Pere de les Puel·les.

3) Vegi's: *Crusellas, Nueva hist. de Montserrat*, Barc., 1896, pàgs. 104 i segs.; *Compendio historial de Montserrat*, Barc., 1851, pàg. 121.; Argaiz, *La Perla de Cataluña*, pàg. 132; Navarro, *Vida de el Venerable Garcia de Cisneros*. Al començ de l'edició de l'*Exercitatori* d'aquest Abat en l'edició de Salamanca de 1712, pàgs. 85 i segs.; Yepes, *loc citat*, IV, pàgs. 229; Albareda, *loc citat*.

4) Yepes, I, pàgs. 273-282.

5) Id. id., I, pàgs. 293; Villanueva, *loc citat*, 1917, pàgs. 407-8.; Casas, *Hist. de Valvanera*, Zaragoza, 1886, pàg. 208.

6) Yepes, VI, pàgs. 119-146.

7) Yepes, *ll. c.*, III, pàgs. 365-388; Villanueva, *ll. c.* 1927, pàg. 407.

8) Yepes, III, folis 325 segs.

Vistos els bons resultats que els donà la reforma a Montserrat, resolgueren els Reis Catòlics estendre-la a totes les Abadies i Priorats de la Província Tarraconense. Aquesta delicada missió fou confiada a Fr. Garsias de Cisneros, Abat reformador de Montserrat, confiats que la seva prudència i bon seny la duria sortosament a terme. Començà la seva tasca en 1504 pel Monestir de Sant Cugat del Vallès, ajudat pel seu Abat Fr. Gaufred de Sorts que desitjava la reforma de la seva Abadia. Mes, tota la comunitat es negà a reconèixer els seus drets de Visitador, essent aleshores en 1505 confirmat per butlla de Juli II ¹ Visitador general i Reformador de tota la Província de Tarragona.

Els monjos, però, d'aquesta no cediren pas a les pretensions del Rei; i, com sembla que tenien bons protectors a la Cúria Romana, apel·laren a tots els mitjans que la seva habilitat i diplomàcia els suggerí, per a defugir el greu compromís en què es trobaven davant la voluntat del Rei Ferran, procurant sobretot guanyar temps i donar llargues a aquest afer. Enviaren a Roma els seus apoderats, fent-ho també l'Abat de Montserrat qui hi envià Fr. Pere de Burgos, que després el succeí en l'Abadiat. Sembla que aquest desconfià de guanyar el plet, car així ho comunicà a Fr. Garsias de Cisneros, qui aleshores consultà tot seguit al Rei el que calia fer en semblant cas.

Cedint únicament a les pressions d'aquest, simularen els Claus-trals que, oblidant tot lo passat, desitjaven tractar seriosament de la reforma, invitant a Fr. Garsias de Cisneros a assistir al Capítol provincial que devia celebrar-se el 3 de maig de 1506 a Sant Pau del Camp. A aquest efecte, el primer President de la Provín-

1) Navarro, *ll. c.*, qui ens dóna aquestes dades, diu equivocadament Alexandre VI. Hi hem trobat encara altres greus inexactituds *històriques* en la relació que ens fa d'aquest procés.

cia Fr. Galcerand de Rocabruna, Abat de Sant Quirce de Colera, firmà una concòrdia que presentà al mateix Rei a 5 d'octubre de 1506. En aquest Capítol, però, es negaren tots els Abats i procuradors de la Província a acceptar cap dels estatuts de reforma que proposava Cisneros, apel·lant novament de tot a Roma. Per fi, convençut que tot seria debades, no's preocupà més d'aquest afer de la Reforma, retirant-se a Montserrat.¹

Amb aquest intent de reforma sembla, però, que's posaren de manifest alguns greus abusos que a poc a poc s'havien introduït en l'observança regular de les Abadies de la Congregació. El mateix text de les Constitucions de l'Abat Pere de Sant Cugat, que eren encara el text oficial de la Congregació, havia estat en molts conceptes esmenat, i els que més devien urgir-ne la seva execució, n'ignoraven fins i tot el seu contingut. Tothom reconeixia la conveniència de fer una nova recapitulació de les Constitucions provincials, però ningú no gosava posar-hi la mà.

Per fi, en el Capítol celebrat el 3 de maig de 1524 a Sant Pau del Camp,² es nomenà una comissió d'Abats i monjos per a redactar-la tot seguit. Aquesta la formaven els dos Presidents de la Província de Tarragona, la més interessada en aquest afer, Fr. Jaume Bros Abat de Ripoll, Fr. Miquel Sampsó Abat de Breda i Comendatari ensems de Banyoles, l'Abat de Sant Llorenç del Mont, Fr. Francesc Miró Prior i Infermer de Banyoles, Fr. Rafael Sampsó Cambrer de Ripoll, Fr. Jaume de Rocacrespa Infermer de Sant Cugat, i Fr. Esteve Mir Prior de Rodes. Aquests devien presentar la Recapitulació de totes les constitucions provincials des de

1) Vegi's Navarro, *ll. c.*, pàgs. 82-91; Argaiç, *ll. c.*, pàg. 132.

2) *Actes*: Arxiu de Sant Pere de les Puel·les. Vegi's: Arxiu Cor. d'Aragó: Fons Congr. *Benedictina*. Ms. 123, *Introducció*.

l'any 1361, al Capítol que en 1527 es celebrà a Sant Pere de Galligans. Per causes, però, que ignorem, l'esmentada Recapitulació no es presentà llesta a l'aprovació.

En els vinents Capítols s'insistí novament en la conveniència de tenir una redacció oficial de les Constitucions conforme als usos actuals de la Congregació i el dret i disciplina de l'Església. Per últim, en el Parlament general de la Província de Tarragona ¹ que es reuní en 1540 a Sant Esteve de Banyoles, ² Fr. Francesc Miró, un dels comissionats de l'any 1524, presentà un recull de tots els decrets i ordinacions dels Capítols provincials des de l'any 1361 fins al 1524 que ell havia preparat per encàrrec de la comissió d'aquest darrer any, de la qual formava part per a redactar el text definitiu de la Recapitulació de les Constitucions.

Aquest recull, sense cap altre ordre que el purament cronològic, fou aprovat tal com estava, sense discussió, puix sembla que alguna circumstància greu apressava. Al mateix Fr. Francesc Miró se li encomanà que hi afegís tots els decrets dels Capítols i Parlaments des de 1524, manant que ambdues Recapitulacions, tal com estaven, formant un sol volum, fossin tingudes com autèntiques per tota la Congregació, i que es depositessin, com a text oficial, en el seu Arxiu que aleshores es servava en el Monestir de monges de Sant Daniel de Girona. Es disposà igualment, que s'hi afegissin tots els decrets dels Capítols venidors. ³

1) Els *Parlaments* eren reunions extraordinàries que els Presidents de cada Província tenien dret de convocar per a tractar d'algun afer urgent. Les seves ordinacions tenien el mateix valor jurídic que les dels Capítols provincials. Per ço en les Recapitulacions es diuen indistintament Capítols, tots els Parlaments celebrats fins al 1500. Des d'aquesta època es reglamentà més concretament la seva convocatòria. En el Capítol de l'any 1618 es determinà que es celebressin cada any, i es nomenà els qui hi devien ésser convocats. Aquests eren els que constituïren des d'ara el Definitori o consell dels Presidents. Aquesta fou una de les reformes introduïdes i acceptades per la Congregació per la butlla de Clement VIII de 1 d'agost de 1592, de la qual es parlarà més endavant.

2) Vegi's: Arx. Corona d'Aragó *lloc citat*, Ms. 123, *Introducció*; Arxiu de Sta. Clara, *llibre de Visites I*, pàg. 65, on es convoca l'Abadessa a enviar el seu procurador a aquest Parlament.

3) El decret dels Presidents diu: «*Quia superioribus annis per R. priorem fratrem Franciscum Miró monachum et priorem Monasterii Bahneolarum, fuit facta quaedam Compilatio certorum Statutorum ordinationum provincialium usque ad sua tempora*

De la present Recapitulació en coneixem només una còpia, que avui es conserva a l'Arxiu de les Benedictines de Jaca, procedent de Sant Joan de la Penya. Fou escrita entre 1550-1552, i segueix a les Constitucions de l'Abat Pere Busquet de l'any 1361, car aquestes tenien encara per a la Congregació, en lo que no eren modificades, tot el valor jurídic i disciplinar d'abans. En el mateix exemplar, hi ha afegides les ordinacions capitulars fins l'any 1569.

Mentrestant, l'estat intern de la Congregació s'agreujava per moments. Ningú no es preocupà de fer fer, com estava prescrit en el decret d'aprovació de l'any 1540, les còpies necessàries per al govern de cada Monestir; tant és així que hom arribà, en molts d'ells, a no trobar ni una còpia per ésser llegida a la *Praetiosa*, a Prima, segons antiga consuetud de la Província.¹ A més, la majoria de les Abadies que esdevenien vacants, restaven sense Abat car Felip II es negava a autoritzar la seva provisió, amb l'esperança d'assolir així la seva reforma definitiva. Les que restaven eren en mans de Comendataris, ço que era certament encara pitjor. Aquest estat de decadència era molt comprometedor, en cas, molt possible, d'una Visita apostòlica a totes les Abadies de la Congregació, com a conseqüència de les contínues acusacions que contra ella es feien a Roma.

Alguns esperits zelosos reconeixien aquesta trista situació, però ningú no gosava imposar-se. En el Capítol de l'any 1556, celebrat a

factarum; sed postea plures aliae factae fuerunt Constitutiones provinciales, quae cum non essent in eodem volumine congregatae, extravagantes appellatur; quas frater Franciscus Miró prior et infirmarius praedictus, indefesso suae religionis zelo, in unum volumen compilavit, quod et maximam religionis utilitatem et eius scribitum procul dubio resultat. Igitur et alias statumus et ordinamus, quod dicta compilatio extravagantium, una cum dicta antiqua compilatione, in unum volumen redigantur. Et quod dictum volumen custodiat et recondatur in tecta communi ad id deputata, quae archivium intulatur, quae est in Monasterio sancti Danielis Gerundae... Mss. de les Constitucions provincials de l'Abat Pere Busquet i de Fr. Francesc Miró, Arxiu de les Benedictines de Jaca, exemplar que pertenesquè a Fr. Pere Andreu, darrer Comendatari de Besalú (1546-1552).

1) Ms. 123, *Introducció*. Arx. Cor. Aragó, *Congr. Benedictin*

Sant Pau del Camp,¹ es clamà contra aquest estat de coses, i es donaren encertades ordinations per tal de millorar-lo, si era possible. S'imposà també a tota la Província de Tarragona un tall extraordinari, de quatre diners per lliura, a totes les dignitats i beneficis d'ella, «*cum multa et ardua nostro sacro ordine occurrant negotia, et multo maiora in dies oriri et subsequi sperentur.*» Es referien els Presidents a la sol·licitud que havia adreçat a Roma Felip II, per a intentar novament la reforma de la Congregació. Aquest tall es destinava a subvenir les despeses que la defensa d'aquest plet els ocasionava.

Per tal de prevenir-se, hom es resolgué a fer redactar una nova Recapitulació de totes les Constitucions antigues i modernes més conforme amb el nou dret. Així és manà fer en el Capítol celebrat també a Sant Pau del Camp en 1566, nomenant-se a aquest fi una comissió, que la integraren: Fr. Joan de Tormo Abat de Sant Pere de Besalú i ensems President, Fr. Pere de Frígola Abat de Bages, i Fr. Antic de Villalba Pavorde de Sant Cugat del Vallès. Aquests, però, n'ignorem els motius, deixaren de complir l'ordre rebuda.²

En el vinent Capítol, celebrat a Sant Pau el 14 de setembre de 1569, després d'urgir-se el restabliment de l'observança regular, i sobretot de la vida comuna, es nomenà una nova comissió per a les Constitucions, integrada pels mateixos Abats; i en substitució de Fr. Antic de Villalba, s'hi ajuntà l'Abat de Breda, Fr. Bernat de Josa: «*mandantes eisdem in virtute similis promissae obedientiae, ut negotium huiusmodi benigne suscipiant, et ante celebrationem futuri Capituli, ad debitum efectum ducant, si simili segnitia praeteritorum non*

1) *Actes*, Arxiu de Montserrat i Sant Pere de les Puel·les.

2) *Actes*: Arxiu de Montserrat; *Llibre de Visites* de Santa Clara, vol. I; Arxiu de Sant Pere.

maluerint notari, et condignis poenis arbitrio futurorum Praesidentium mulctari.» ¹ Sembla, però, que ningú no volia la responsabilitat d'aquesta tasca davant de tota la Congregació, com tampoc davant de les pretensions del Rei; restant així per fer, malgrat aquest manament, la nova Recapitulació.

En el Capítol de 1574 es manà de fer una Visita extraordinària a totes les Abadies de la Província de Tarragona, car les noves que es tenien de Roma respecte de la reforma que Felip II exigia insistentment per mitjà dels seus ambaixadors, eren sumament comprometedores. Es facultà també als Presidents per a reunir Parlament extraordinari, si les circumstàncies ho reclamaven, i hom comissionà igualment a Fr. Joan Fenero, Abat de Sant Joan de la Penya i President de la Província de Saragossa, perquè en companyia de Fr. Antoni Coll, monjo de Galligans, es presentessin al Rei per a interessar-lo en favor de la Congregació. ²

El mateix s'ordenà de fer en el vinent Capítol, començat a Sant Pau del Camp en 1577 per ésser immediatament traslladat a Sant Cugat del Vallès, per a ésser novament suspès, no continuant-se fins el 10 d'abril de 1578 en el Priorat de Sant Pere d'Osca. En ses ordinacions es lamenten els Presidents de l'estat llastimós en què es trobava la Congregació, i en particular les Abadies de la Província de Tarragona; i com era debades fer noves Constitucions per a reformar-les, si no hi havia Abats per a fer-les complir: «*quia omnia fere Monasteria huius Provintiae iam ex longo tempore sunt destituta propriis et legitimis pastoribus*»; essent inútils tots

1) *Actes*: Arxiu de Montserrat; Visites a Sant Pere de les Puèl·les i Santa Clara. Vol. I.

2) Aquest Capítol havia estat convocat per al 3 de maig de 1572 a Santa Maria de la Penya de Graus. No's pogué reunir, però, per mor de les greus circumstàncies en què la Congregació es trobava, fins al 24 d'agost de 1574, per a ésser tot seguit suspès, reunint-se per fi a Sant Pau del Camp el 14 de setembre del mateix any. *Actes*: Arxiu de Montserrat; Arxiu de Sant Pere de les Puèl·les; *Llibre de Visites* de Santa Clara, vol. I. — En les *Constitucions* de 1597 es citen algunes ordinacions d'aquest Capítol sobre la vida comuna en els nostres Monestirs.

els precés que fins al present s'havien fet al Rei, per tal que hi posés remei proveint les Abadies vacants, i lliurar-les així dels segrestadors reials, els quals eren la causa principal de tanta pertorbació i misèria, car, ni les mateixes visites triennals, ni els Capítols provincials, no es podien pacíficament celebrar. ¹

En totes aquestes ordinacions es reconeixia la necessitat de tenir unes noves Constitucions, redactades conforme al dret vigent, per tal de justificar-se davant de les crítiques circumstàncies en què es trobaven. Per fi, en el Capítol celebrat a Sant Pau del Camp en 1581 s'encomanà la seva redacció a Fr. Miquel de Cella, Cambrer de Rodes, i més endavant Abat de Santa Maria d'Arlès. Aquest posà tota la diligència a complir la tasca encomanada, presentant una Recapitulació de les Constitucions capitulars a l'aprovació del Parlament general de la Província de Tarragona, que es reuní el mes d'Abril de 1582 en les Cases de Sant Cugat al Carrer Ample de Barcelona. ² Es nomenà una comissió per a examinar-la i corregir-la, si calia, i concordar-la amb els decrets del Concili de Trento. Aquesta l'integraven: Fr. Antoni de Vilademar i de Sant Miquel, Abat de La Portella i alhora President; Rnd. Gerald Vilana, canonge de la Seu de Barcelona i probablement Assessor de la Congregació; Fr. Cristòfol Vilana, Prepòsit de Sant Cugat del Vallès i germà del precedent; i Fr. Gaspar Dezpérez, Cambrer de Ripoll.

El 14 del mateix any, es reunia novament un Parlament a Sant Pau del Camp, en el qual els esmentats comissionats feren relació de la Recapitulació de Fr. Miquel de Cella, mereixent l'aprovació de tota l'assemblea per ésser: « *summo studio et diligen-*

1) *Actes*, Arxiu de Montserrat.

2) Aquesta residència era la Procura que el Monestir de Sant Cugat tenia a Barcelona, al carrer Ample.

tia facta et omnibus numeris absolutam.» Es manà que es tingués des d'ara com autèntica en tota la Congregació, i que un exemplar, signat i segellat pels dos Presidents, es guardés en l'Arxiu de la Congregació, que ara es custodiava en el Monestir de Santa Clara de Barcelona. ¹

D'aquesta Recapitulació no n'hem vist enlloc cap còpia ni referència d'haver-ne existit cap en l'Arxiu de la Congregació en els darrers temps, quan es preocupà de reunir tota la documentació que tenia interès per a l'història interna d'ella.

Felip II, mentrestant, urgia novament en aquest mateix any de 1582, per mitjà dels seus ambaixadors a Roma, la reforma de la nostra Congregació, amb el propòsit d'impedir que les seves Abadies i dignitats fossin proveïdes per la Santa Seu, en perjudici del reial patronat. Aquest era el motiu de negar-se, feia tant temps, a la provisió de les vacants de la Congregació. Aquesta, però, ben informada de tot, envià a Roma els seus procuradors, per tal de vindicar els seus drets i informar la Santa Seu.

A Roma es desitjava certament la Reforma dels Claustrals; més, considerant els greus inconvenients que això suposaria, no es volia procedir amb la pressa que el Rei exigia. Per fi, Sixte V (1585-1590) nomenà una comissió de Cardenals, de la qual formaven part el Card. Belarmino i Hipòlit Aldobrandini, més endavant Clement VIII, perquè estudiessin aquest afer i informessin ço que calia fer. ² Sembla que predominava en dita comissió la idea de secularitzar totes les Abadies de la Congregació, car es reco-

1) El trasllat de l'Arxiu de la Congregació de St. Daniel de Girona a Santa Clara es decretà en el Capítol de l'any 1569, per tal de tenir més a la mà els instruments que els continus plets de la Congregació reclamaven.

2) Arxiu Corona d'Aragó: *Congr. Benedict.*, Ms. n.º 4: Còpia de la butlla de reforma de la Congregació de Clement VIII, *Introducció* a la mateixa pel Secretari de la Congregació, on es donen interessants referències sobre aquest afer. Fou feta aquesta còpia pels volts de l'any 1782 per a ésser arxivada en l'arxiu de la Congregació.

neixia molt dificultós el reformar-les tan radicalment com Felip II pretenia. Les negociacions d'una i altra banda foren molt llargues i entretingudes, car hi havia entremig masses interessos creats, que calia atendre i respectar.

Clement VIII (1592-1605), però, resolgué finir d'una vegada aquest enutjós afer, i, donant la raó al Rei, nomenà una nova comissió de Cardenals, de la qual igualment formà part el Cardenal Belarmino, perquè el resolgués definitivament.¹ En efecte, el 1 d'agost de 1592 es publicava la butlla de reforma de la Congregació Claustral Tarraconense i Cesaraugustana «*Sacer et religiosus Monachorum status*»,² que es trameté tot seguit al Nunci d'Espanya, el qual, juntament amb l'Arquebisbe de Tarragona³ i el bisbe de la Seu,⁴ n'eren nomenats executors apostòlics. Aquests autoritzats fins per recórrer al braç secular, si era necessari,⁵ devien passar Visita a cada Abadia i Priorat de la Congregació, promulgant en totes la reforma.

L'esmentada butlla consta, ultra l'introducció en què llargament s'exposen els motius de la reforma, de 22 capítols en els quals, sistemàticament, segons l'esperit i normes de govern de les noves Ordes i Congregacions, es dóna als Claustrals una constitució radicalment oposada a la que fins aleshores els havia regit.

Com era de preveure, l'efecte moral que el sol anunci de la

1) Simultàniament aquesta Comissió de Cardenals devia solucionar l'afer dels Canonges Regulars de Sant Agusti. Tots llurs Monestirs de Catalunya, Rosselló i Cerdanya foren secularitzats per la butlla de Clement VIII «*Vineæ electæ*» de 23 de Setembre de 1592. L'original d'aquesta butlla es conserva a l'Arxiu de la Corona d'Aragó. *Documents Pontificis*: Clement VIII, n.º 16, on es conserven altres Breus referents al mateix afer. Una còpia d'aquests es conserva en el nostre Arxiu de Montserrat.

2) Vegi's: Arxiu Cor. Ar., *lloc citat*, on es suposa que el mateix Card. Belarmino redactà el text de la butlla.

3) Vegi's: Villanueva, vol. XX, pàgs. 39-42.

4) *Lloc citat*, vol. XI, pàgs.

5) L'original d'aquesta butlla i dels altres documents pontificis es conserven a l'Arxiu de la Cor. d'Aragó; *Documents Pontificis*, Clement VIII números 1 a 1525. En el fons de la Congregació, al mateix Arxiu, hi ha dues còpies, una d'autèntica que es guardava en l'Arxiu de la Congregació a Sant Pau del Camp. Una altra còpia es conserva en l'Arxiu de les Benedictines de Jaca.

seva publicació oficial causà als interessats, no es pot explicar. Es prepararen amb tots els mitjans que llur habilitat els suggerí, per a defugir la seva execució i arribaren a tant que els mateixos Visitadors apostòlics informaren el Rei i a Roma de les greus dificultats que trobaven pertot arreu per a l'acceptació incondicional de la reforma.

En aquesta mateixa butlla, a instàncies de Felip II, incorporava Clement VIII a la Congregació Claustral, totes les Abadies i Priorats de la Cerdanya i Rosselló, les quals fins aleshores havien format part de les Províncies benedictines de Auch i Narbona.¹ A més, des d'ara foren proveïdes totes les vacants de les Abadies i Priorats de la Província de Tarragona, amb la qual cosa la Congregació restà encara més enfortida per a vindicar els seus drets i privilegis contra la reforma que se li volia imposar.

A aquest fi celebraren diverses Juntes o Parlaments, per tal de convenir en la conducta a seguir. En tots es procurà hàbilment guanyar temps, retardant així la definitiva execució de la butlla. El dia 16 de Juliol de 1596 es reunia novament el Parlament general en les Cases de Sant Cugat a Barcelona² per a preparar la tasca del pròxim Capítol provincial que devia celebrar-se a Sant Pau del Camp el mes d'Octubre de 1597, i resoldre definitivament la situació de la Congregació. Després de molts anys, hi concorregueren per primera vegada la majoria dels Abats i Priors de les dues Províncies. Malgrat que en ell s'urgí l'acceptació

1) Aquests Monestirs eren els de Santa Maria d'Arlès, Sant Martí del Canigó, Sant Miquel de Cuxà, Sant Andreu de Sureda, Sant Pere de Camprodon, Sant Miquel de Fluvià i Santa Maria de Gerri. Alguns d'aquests Monestirs trigaren encara a agregar-se definitivament a la Congregació. Els originals de les butlles particulars d'agregació d'aquestes Abadies i Priorats a la Congregació Claustral es conserven a l'Arxiu de la Cor. d'Aragó, *Documents pontificis, Clement VIII*.

2) Vegi's: *Acta de la Visita* a Sant Pere de les Puel·les. Era Visitador i President Fr. Antoni de Vilademar, Abat de Breda.

de la butlla per part dels comissionats apostòlics, els quals hi havien estat invitats, aquesta fou refusada com a impossible d'ésser observada per la Congregació.

Per tal de justificar-se de la seva conducta, resolgueren nostres Claustrals redactar una nova Recapitulació de totes ses Constitucions provincials — inclús les de l'Abat Pere de Sant Cugat — acomodant-les, en lo possible, als cànons de reforma de Regulars del Concili de Trento. De primer antuvi, es volgué aprofitar la Recapitulació de l'any 1582, però l'exemplar d'ella que es devia conservar en l'Arxiu de la Congregació, havia desaparegut. Un monjo de Sant Pau n'oferí una còpia, que resultà ésser en molts conceptes poc conforme amb l'original. ¹

En conseqüència es nomenà una comissió especial perquè redactés la nova Recapitulació, prescindint de tota altra anterior. Aquesta la formaven: Fr. Antoni de Viladomar i Sant Miquel, Abat de Breda; ² Fr. Miquel d'Aimerich, Abat de Sant Cugat del Vallés; Fr. Francesc de Russinyol, Prior de Sant Pau del Camp; Fr. Onofre de Oluya, Prior de Santa Maria de Gualter ³ i Fra Francesc Despons, Abat de Ripoll i President de la Província de Tarragona. En el decret capitular se'ls facultava per a corregir, esmenar i declarar les antigues Constitucions, i fins fer-ne de noves, per tal d'acomodar la nova Recapitulació, *en lo possible*, a les exigències de Roma, sempre, però, respectant els usos i consuetuds tradicionals de la Congregació. Al desembre del mateix any, es convocava novament un Parlament extraordinari a Sant Pau del Camp, al qual presentaren, llesta, la nova Recapitulació, que

1) Vegi's: Arxiu Cor. Aragó: *Congr. Bened.*, Ms. n.º 4, *lloc citat*.

2) Havia format part de la comissió que examinà en 1582 la *Recapitulació* de Fr. Miquel de Cella.

3) Aquest Priorat fou suprimit per Clement VIII juntament amb el de Sant Llorenç de Morunys de l'Abadia de Sant Sadurní de Tavèrnoles, destinant-se les seves rendes a dotar la nova Seu de Solsona erigida per butlla de Clement VIII en 1593 a petició de Felip II, després de la secularització dels Canonges Regulars de St. Agustí.

meresqué ésser acceptada, i imposada com a autèntica a totes les Abadies i Priorats de la Congregació. ¹

Aquesta Recapitulació consta de 27 Rúbriques, subdividides en títols o capítols. Té moltíssima importància per a la història de la Congregació, car totes les constitucions dels Capítols i Parlaments hi són citades textualment; i es fan constar encara l'any i el lloc del respectiu Capítol. En la introducció els esmentats comissionats no ens diuen pas les vertaderes causes que la motivaren. En canvi ens donen interessants detalls sobre l'ordre seguit en la seva redacció, i un resum històric de les precedents Recapitulacions de les Constitucions provincials. A més fan constar que totes les ordinacions de la present en les quals no s'indica el lloc ni l'any del Capítol, són extretes textualment de la de l'any 1361. La present Recapitulació devia servir de memorial dels drets i privilegis de la Congregació, per a justificar la seva negativa a acceptar la butlla de Clement VIII.

Més endavant, convençuts que era tasca difícil reduir a l'obediència tota la Congregació, es pensà a procedir per parts per a reformar-la. A aquest efecte fou nomenat el 16 d'agost de 1601 Visitador apostòlic dels Monestirs de Monges de Sant Pere de les Puel·les i de Santa Clara de Barcelona, Fr. Andreu de Balaguer, dominicà; el qual, malgrat la recomanació de Felip IV a les Abadesses dels esmentats Monestirs, es trobà en greus dificultats també per a dur a terme la seva comissió. ² Essent elegit en 1603 bisbe d'Albarracín, el substituï en aquest càrreg, a 22 de maig del

1) L'única còpia d'aquestes Constitucions es conserva en l'Arx. Cor. Ar., *loc citat*, Ms. n.º 123. Hi ha afegides totes les ordinacions capitulars fins a 1615.

2) En el *Llibre de Visites I*, de Santa Clara hi ha els originals de les lletres que Felip IV adreçà a l'Abadessa amb motiu d'aquesta Visita apostòlica.

mateix any, Fr. Llorenç Nieto, Abat de Montserrat. Com a conseqüència d'aquesta Visita foren separats definitivament de la Congregació Claustral els Monestirs de Sant Pere i Santa Clara, i sotsmesos a la jurisdicció del bisbe de Barcelona, per Breu de Clement VIII, datat a Roma el 10 de desembre de 1603. Amb tot, aquesta separació fou transitòria, ja que el 26 d'abril de 1606 els Presidents de la Província de Tarragona ordenen a l'Abadessa de Santa Clara, durant la Visita triennial, que trameti, com era manat en les Constitucions, el seu procurador al prop-vinent Capítol provincial que devia celebrar-se el 3 de maig del mateix any. ¹

Aquestes Visites apostòliques, però, no restaren estèrils, i com a conseqüència d'elles i en compliment dels seus decrets, foren redactades per al govern dels Monestirs de Monges de tota la Congregació, unes Constitucions especials, car fins aleshores es regien amb les mateixes amb què es governaven els Monestirs de Monjos. Aquestes foren definitivament confirmades i publicades en el Capítol provincial celebrat el 3 de maig de 1615 a Sant Pau del Camp, i per manament dels Presidents foren estampades aquest mateix any. ²

En el vinent Capítol de 1618, celebrat també a Sant Pau, es tractà encara de la reforma, cercant una fórmula per a solucionar definitivament la anticànònica situació de la Congregació; car, malgrat tot, aquest afer preocupava als Presidents de la mateixa. De conformitat amb les resolucions preses, foren invitats els comissionats de la butlla de Clement VIII, per a assistir al Parlament

1) Vegi's: Arxiu de Santa Clara: *Llibre de Visites*, I, foli 208 i següents.

2) «*Constituciones para los Monasterios de Religiosos de la Congregación Benedictina Claustral Tarraconense i Cesaraugustana, hechas y mandadas observar por el Sagrado Capítulo General, celebrado en la ciudad de Barcelona, en el Real Monasterio de San Pablo del Campo. Año del nacimiento de Jesu-Christo, 1615. Barcelona: En la Imprenta de Lorenzo Deu, en la calle de la Bocaria, Año 1615.*» 1 vol. 8u. de 62 pàgines num.

general que devia celebrar-se el vinent octubre a Sant Pau del Camp. Després de llargues negociacions, finalment els esmentats comissionats apostòlics aprovaren definitivament les esmenes a la butlla, les quals anteriorment havien estat ja presentades per la Congregació, com a condició per a acceptar la reforma. No gens menys, la butlla restà suspesa, per haver sorgit noves dificultats. En un Parlament de l'any 1625, es resolgué d'enviar un Memorial al Rei pregant-li que s'interessés perquè Roma concedís definitivament l'aprovació a les resolucions del Parlament de l'any 1618, la qual cosa fou concedida immediatament per Breu d'Urbà VIII. ¹

Ni aquesta vegada no s'executà la reforma, però no per mala voluntat de part dels Claustrals. Cal reconèixer que en tot aquest afer de la reforma, hi havia molts interessats en què les coses de la Congregació no s'arreglessin aviat. Malgrat l'aparent protecció del Rei Felip IV, aquest feia temps que negava que fós proveïda l'Abadia de Ripoll. Els fets ocorreguts a aquest Monestir en 1626 ² motivaren que s'insistís novament en la reforma radical i absoluta de tota la Congregació. El 30 d'abril de 1627 rebia el Nunci de S. S. a Madrid un Breu pontifici facultant-lo per a dur a terme immediatament aquesta reforma. Aquest subdelegà el 27 de febrer de 1628 a Fr. Francesc Garcia Calderon, monjo de la Congregació de Valladolid, com a Visitador apostòlic de Ripoll i de tota la Congregació. Aquest nomenament féu sospitar que eren altres els interessos que amb això es pretenia justificar, i tots els estaments de Catalunya es revoltaren en favor del Monestir de Ripoll i de la Congregació. El mateix Virrei de Catalunya aconsellà al Rei, que

1) Arxiu Cor. Aragó, *Congregació Benedit.*, Lligall II, n.º 3.

2) Vegi's: *Actes dels Capítols de 1627 i 1630*. Arxiu de Montserrat; L'Acta del primer està mancada d'alguns fulls, per dissort els que devien donar les dades precises dels fets ocorreguts.

no era prudent emprar les mesures de rigor que el Visitador exigia, per a reduir a l'obediència el Monestir de Ripoll.¹

Apaivagada l'excitació que aquests fets produïren en tota la Congregació, aquesta es preocupà novament d'arranjar les seves Constitucions, de conformitat amb les esmenes presentades per a l'acceptació de la butlla de Clement VIII, les quals com hem dit més amunt, havien estat confirmades per la Santa Seu. Es resolgué, doncs, en el Capítol de l'any 1636 fer una nova revisió de les Constitucions provincials, acomodant-les a la butlla de Clement VIII i amb les esmenes a ella introduïdes per la Congregació. Es nomenà a aquest efecte una comissió mixta d'Abats i monjos per a redactar-la: «*ut sedula meditatione, et diligenti examine inspicerent et recognoscerent nostrae Religionis constitutiones et earum, rejectis superfluis, recopilationem facerent et selectionem; et postea quae fuerint selectae, in rectam methodum dispositae et reductae, imprimantur et praelo mandentur.*»²

La tasca, però, d'aquesta comissió no deuria ésser del tot conforme als desigs del Capítol provincial prop-vinent, car, en el celebrat l'any 1645 a Sant Pau del Camp, es nomenà una altra comissió per a redactar de nou la Recapitulació de les Constitucions.³ Aquesta, però, no's pogué presentar a l'aprovació de cap Capítol ni Parlament, fins al celebrat el 15 de novembre de 1661 a Sant Pau del Camp.⁴ Una comissió formada pels Abats de Gerri, i Sant

1) Vegi's el *Memorial* que adreçà al Rei Felip III, Fr. Francesc Eril i Sentmenat, Abat de Sant Cugat del Vallès i President de la Congregació: Tristany, B. de, *Corona Benedictina*, pàgs. 43-74.

2) *Actes*: Arxiu de Montserrat.

3) «*Determinaren dits Srs. Presidents, ab aprobació de tot lo S. C. P., que totes les constitucions de Nra. S. R., reduecan en bona forma y estil los assignats y anomenats per dit efecte per lo S. C. P. per que ab mes comoditat y facilitat les puga aprovar dit S. C. P. y los Abats y Monjos de Nra. S. R. observar.*» *Actes* (en català): Arxiu de Montserrat.

4) Durant 16 anys arreu no fou possible reunir els Abats de la Congregació en Capítol per mor de la guerra que ho destorbà. Diverses vegades aquest fou convocat, però sempre degué suspendre's obligats per les circumstàncies.

Victorià, i Fr. Lluís de Pons, electe Abat de Santa Maria d'Arlés, i Fr. Plàcid Solana, Sagristà M. de Sant Victorià, devien revisar-la i concordar-la sobretot a les modificacions de la butlla de Clement VIII, *iuxta bullae Benedicti XII dispositionem*. El 15 de novembre de l'any vinent de 1662, es reunia el Parlament general per a la seva aprovació definitiva; manant-se que fossin tot seguit estampades *ad universaliorum et firmiter omnium notitiam*.¹

En aquesta Recapitulació de les Constitucions provincials, es respectaren íntegres els principis jeràrquics que fins aleshores li havien donat aquella unitat i estabilitat que tant la caracteritzava, i que ella tan zelosament custodià, quan pertot arreu fins la noció del que devia constituir una família monàstica s'havia perdut. S'ha de confessar que, des de la primera Recapitulació de l'any 1361, s'introduïren en les Constitucions de la nostra Congregació molts abusos que calia reformar, si es volia seriosament restituir-la al seu primitiu fervor. Però hom creuria que el zel que a voltes guiava als reformadors d'ella, confongué sovint lo que era tarat, amb lo que era sa i bo. Aquesta i cap altra creiem que fou la causa del fracàs de totes les reformes que s'intentaren de nostra Congregació.

La present Recapitulació fou la darrera i amb ella es governà la Congregació fins a la llei de secularització de l'any 1835. En diversos Capítols posteriors, es resolgué de fer encara noves revisions de les Constitucions provincials, sobretot de tots els estatuts i ordinacions capitulars que les circumstàncies exigien, i que vagaven aci i allà esgarriats. Aquests propòsits mai, però, no es realitzaren, degut potser a la condició gairebé burocràtica a què

¹) *Constitutiones Congregationis Tarraconensis et Caesaraugustae Claustralis Sanctiss. Patriarchae Benedicti renovatae, & reformatae in Capitulo Generali, Anno 1662. Barcinone; Ex Typographia Antonii Lacavalleria. MDCLXII. 1 vol. 8u. 58 + 10 folis.*

quedà a poc a poc reduïda la Congregació, per causa de l'absoluta dependència que en tots els ordres tenia del reial patronat.

TEXT DE LA RECAPITULACIÓ DE L'ANY 1361

Amb el precedent resum cronològic de les diverses Recapitulacions de les Constitucions de la nostra Congregació Claustral Tarraconense i Cesaraugustana, no hem pretès altra cosa que donar a conèixer als estudiosos de la història monàstica, la importància que ella deu tenir entre totes les Congregacions benedictines; car, com hem vist, fou l'única que durant sis segles arreu adoptà amb continuïtat els principis reformatoris del Concili del Laterà.

L'interès que cada una d'aquestes Recapitulacions té per a la història particular de la Congregació, no cal remarcar-lo de nou. Per això hem cregut oportú de publicar-les íntegres, començant per la de l'Abat Pere Busquet de Sant Cugat de l'any 1361; esperant que en els volums successius de CATALONIA MONASTICA podrem fer el mateix amb les altres.

De la Recapitulació de 1361 actualment només coneixem dues còpies en llatí; l'una és de les darreries del segle XIV^a, que avui es conserva en l'Arxiu del Monestir de Monges de Sant Pere de les Puel·les de Barcelona. És un volum en pergamí, amb bella relligadura d'època, de pell sobre posts de fusta. Consta de 34 folis, escrits en ambdues cares, de 275 × 200 mm.; és escrit en negre, amb caplletres i títols en vermell. Tot és d'una sola mà fins al foli 30 r.º on fineix el text de les Constitucions. El v.^o del mateix foli és blanc. Al foli 31 r.º comença la segona part d'aquesta Recapitulació, tal com la deixà llesta l'Abat Pere. Hi ha íntegra la lletra circular de Benet XII als Abats de Roses i Ripoll, executors de la

seva butlla de reforma, la qual fineix al foli 33 r.º a mitja plana; a continuació segueix el començ només de la butlla *Summi Magistri dignatio*. A les darreres guardes hi ha una curiosa estadística sobre els Sants i Personalitats de l'Orde Benedictina — atribuïda al Papa Joan XXII — de lletra posterior.

Una altra còpia de la mateixa Recapitulació es conserva actualment en l'Arxiu de les Benedictines de Jaca, i fou escrita versemblantment entre 1550-1552. És un volum en paper de 54 folis numerats de (1)-54 + 8 per numerar, de 300 × 210 mm. Aquesta còpia, com hem dit més amunt, conté també les Recapitulacions dels anys 1524 i 1540 de Fr. Francesc Miró, i els decrets capitulars fins l'any 1569. La de l'Abat Pere de Sant Cugat, que al present ens interessa, ocupa els folis (1)-15 r.º El primer, que contenia l'introducció i els tres primers capítols, manca.

Entre ambdues còpies hi ha notables diferències en el text. La primera és més sòbria i justa, per bé que a voltes hi hagi petits descuits i errors, que hom deu atribuir al mateix copista. Els capítols dels capítols són més lacònics i precisos. Alguna vegada el copista s'ha oblidat de transcriure'ls.

La segona, en canvi, té, en general, els capítols més difusos, i en el text hem notat sovint alteracions ben notables, introduïdes probablement per tal d'aclarir-lo. Hem preferit la primera còpia, per semblar-nos més autèntica i conforme amb l'original. Les deficiències, però, les hem esmenades, guiats pel text de la segona.

El volum comença: *Constitutiones conditae in Capitulo provintiali Monachorum nigrorum ordinis sancti Benedicti in provintiiis Terrachonae et Caesaraugustae observandae*. En la transcripció del text hem adoptat l'ortografia moderna, per a facilitar la lectura als que s'hi interessin; també hem uniformat la puntuació i ús de majúscules, i

hem fet les separacions que el text exigia, per a major claredat.

Paral·lelament al text llatí donem la traducció catalana de les Constitucions de En Benet Dezcoll, feta en 1482 per encàrrec de D.ª Aldonça de Sentmenat, Abadessa de Sant Pere de les Puel·les de Barcelona. Interessant per a l'estudi de la literatura catalana del segle quinzè, creiem que serà grat als estudiosos el publicar-la.

En tenim també dues còpies si fa o no fa contemporànies al traductor. La primera, esplèndidament conservada, és escrita en negre i vermell, sobre fulls de pergami, amb dues caplletres minia-des i les restants bellament cal·ligrafiades amb tintes de diversos colors. El volum consta de 2 folis no numerats al començ amb la taula dels capítols, més 35 folis numerats i 1 en blanc. El foli 1 comença: *Constitucions fetes en lo capítol provincial dels monios negres del orde de sanct Benet, en les provincies de Terragona e Cera-gossa observadores, traduïdes de llatí en vulgar*. A continuació segueix la presentació de la traducció que fa En Benet Dezcoll a l'Abadessa de les Puel·les, en la qual ens explica les raons que la motivaren, i l'ordre seguit en la mateixa. Essent aquesta un xic extensa, i no permetent altra cosa l'edició paral·lela dels textos llatí i català, hem preferit, per l'interès històric que té, donar-la a continuació de la present monografia, abans del text de les mateixes Constitucions.

Tot el manuscrit és uniformement escrit d'una mateixa mà. Als marges, i entre-ratlles hi ha de tant en tant algunes esmenes al text, de mà posterior. L'ortografia és força regular, per bé que l'ús de les majúscules i de les lletres, *a*, *e*, *h*, no ho sigui tant, com en la majoria dels manuscrits catalans de l'època.

L'altra còpia, també escrita en negre i vermell, en fulls de per-

gamí de 305 × 205 mm. és de més vulgar presentació i està en força mal estat de conservació. Formava un sol volum amb la Regla de Sant Benet; al relligar-se, però, modernament, s'invertí l'orde d'ambdues obres, malgrat d'ésser els folis numerats. Les Constitucions són 23 folis numerats de 34-57, mancant entremig el 42 amb bona part del capítol VIIIe i tot el IXe. A la fi manquen dos folis més amb els capítols XLVI-XLVIII. Segueix després la Santa Regla des del capítol L a la fi, que són els folis num. 26-32.

En la transcripció del text català hem preferit com en el llatí, la més comuna i fàcil per als lectors. Hem rectificat la puntuació i uniformat l'ortografia, sobretot l'ús de la *a*, *e*, *b* i *t* per *c*, i hem fet les convenients separacions del text, de conformitat amb el llatí. També hem separat els articles i monosíl·labs, desfent les abreviatures i convertint la *u* en *v*. Pertocant a la resta, hem respectat sempre la grafia de l'original.

DIRECCIÓ DE LA PRESENT TRADUCCIÓ

Iatsia vós, molt reverent e més virtuosa senyora Aldonsa de Santmenat, abbadesa del venerable e antiquíssim monastir [de Sant Pere] de les Puel·lés de Barchinona, per vostra religiós e de molts anys continuat exercici monachal, haiau sciència de les constitucions e observàncies regulars; no fiant per ço en vostre virtuós saber, aconseguit per ús e experiència; pensant que per ignorància de alguna de aquellas, poríeu devant Déu haverne repremsió, devant la qual ignorància de les coses qui són en obligació de saber, no és segura la defensa, com diga l'apòstol als corintians: lo ignorant serà ignorat; maiorment que és cosa fàcil procurant ho lo enemich de tota religiós, e favorint ho la promptesa gran que la condició humana té en lo errar; que les coses a la salut spiritual ordenades, per longuesa de temps, sien o disminuïdes o alterades, o del tot per antiquitat abolides.

Vós, molt Reverent senyora, qui de temps ha teniu virtuós desig, en lo vostre venerable monestir les constitucions del capítol provincial del vostre orde ésser religiosament observades, tot abús, si algú era, ressecat; vehent que

per vostre condició femenil, segons la costuma de la terra, no éreu en lo saber latí instruïda, de què dites constitucions en lengua latina ordenades, per vostra reverència ab perfecció no eren enteses; e així restava vostre desig virtuós frustrat de son religiós compliment.

Per tant Reverent e molt entesa e virtuosa senyora, vós [qui] de aquest gloriós pensament sou en gran aventatge a totes les passades abbadesses de aquesta província, de cent e vint anys ensà que són fetes dites constitucions, e sereu ocasió de gran lum a les sdevenidores; haveu ab gran ardor de devoció, instat e pregat a mi Joan Benet Dez Coll, doctor en cascun dret e advocat de vostre monestir, que per servey de dit orde e contemplació vostre, volgués en nostra lengua materna dites constitucions traduir. Los quals prechs havent io per manaments, per la obligació molta en què són a la Reverent senyoria vostra, e mirant a vostres virtuoses consideracions, e vehent me nomenat de nom de tant gloriós sanct, com és lo benaventurat sanct Benet, del orde del qual són dites constitucions, no obstant que per altres ocupacions e mon flac entendre, conegués la dita traducció a mi ésser laboriosa; he deliberrat complaure a vostra Reverència e sotsmetrem a la correcció de cascun legint. No obmetent donar per resposta a les voluntàries reprehensions, que si no pensàs les dites constitucions ésser leys entre les religioses de dit orde, e com de leys les paraules ab belansa de ensay ésser pesades, no fóra anat tant stret a la ordinació latina, traduint quant me es stat possible de mot en mot. Mes plevint me de mon poch entendre, aguera seguit los qui han fet semblant exercici, de sentència en sentència ordenant la present traducció; e forsa fora stada al legir més plasant; no perquè dites constitucions no sien latinament compostes, més causant ho la diversitat de les lengues; com cascuna lengua latina o vulgar tinga sos modos e ornaments. E amat, donchs, senyora molt Reverent, poder ésser reprès de antich stil e fretura de vocables, que si per donar alguna elegància en lo ordenar, mudàs en dites constitucions alguna sentència, pus de glosar aquelles facultat no tenia.

Suplich vos, donchs, molt Reverent e més virtuosa senyora, que benignantment mos treballs vullau acceptar, e en lo mérit de tant gloriós pensament, vos plàcia fer me participant; e donar orde que, així com vostre virtuós desig en lo arromansar és stat complir e servir lo que tant sanctament en dites constitucions és ordenat, sia vostre monastir a degut e continuat efecte conduyt.

CONSTITUTIONES CONDITÆ IN CAPITULO PROVINTIALI
MONACHORUM NIGRORUM ORDINIS SANCTI
BENEDICTI IN PROVINTIIS TERRACHONÆ ET
CÆSARAUGUSTÆ OBSERVANDÆ

INCIPIT PROLOGUS

Reverendis in Xto. patribus et dominis dominis Præsidentibus; ac etiam omnibus dominis, tam prælatis quam aliis, provinciale et comune Capitulum Monachorum nigrorum celebrantibus et tenentibus in provinciis Terrachonæ et Cæsaraugustæ; quæ, quo ad celebrationem ipsius Capituli, pro una provintia reputatur.

Frater Petrus decretorum doctor minimus, et miseratione divina Monasterii sancti Cucuphatis Vallensis Abbas indignus, salutem; et illum qui salutis est actor facie ad faciem contemplari. Quoniam loca sive domus sanctæ religionis monachorum, portæ et viæ dicuntur, quæ ducunt ad vitam; quia ibi consiliorum arctitudo servatur, de quo legitur in Matheo: *Intrate per angustam portam*, quia lata est porta et spatiosa via quæ ducit ad perditionem, et multi sunt qui intrant per eam; quia angusta est porta et arcta via quæ ducit ad vitam, et pauci sunt qui inveniunt eam: Hæc enim portæ dæmonibus sunt terribiles; cælumque petentibus, amabiles; cum per has descendant ad religiosos agmina angelorum, suo ministerio deferentium habundantiam gratiarum; atque sanctæ animæ ascendant ad patriam beatorum. Quando tamen huiusmodi portæ per malos habitatores necligentur, vel alias, sublato semento divine gratiæ, inveniuntur destructæ; lugendum est multa compassione de talium portarum diruptione, pro quo dicitur in Jeremia: *luxit Judea et portæ eius corruerunt*.

Ut ergo hæc portæ, semento divinæ gratiæ, firmentur, ac per sanctas observantias regulares conglutinando roborentur; per diem non claudentur et nox in eisdem non inveniatur, sed splendida lux fulgendo corruscant; et etiam in earundem portarum conservationem et minarum ipsarum evitationem, necnon firmitatis illarum tuitionem, almi et sancti antiqui patres nostri, suis sanctis regularibus institutionibus, domus et loca huius sanctæ religionis plantaverunt; summi Pontifices iuridicis sanctionibus regaverunt, et Præsidentes huius ordinis professores, virtutum operationibus, vigilantibus animo, jugiter incrementum dederunt.

CONSTITUCIONS FETES EN LO CAPÍTOL PROVINCIAL DE MONIOS NEGRES DEL ORDE DE SANCT BENET, EN LES PROVÍNCIES DE TERRAGONA E CERAGOSSA OBSERVADORES, TRADUIDES DE LATÍ EN VULGAR

COMENSA LO PRÒLECH DE LES CONSTITUCIONS

Als Reverents pares en Crist e senyors, los senyors Presidents; hoc encara, a tots los senyors, axí prelats, com altres celebrants e tenints lo provincial e comú Capítol dels monios negres en les províncies de Terragona e Ceragossa; les quals, quant a la celebració del dit Capítol, per una província són reputades.

Frare Pere, en decrets doctor mínimo, e per la miseració divina indigne abbat del monestir de sanct Cugat de Vallès, saluts; e aquell qui és de salut actor, faç a faç ésser contemplat. Com los lochs o la casa de la sancta religió dels monios, sien dites portes e vies quens conduen a paradís, però com allí la stretura dels consells és servada, de la qual és legit en sanct Matheu: Entreu per la streta porta, car ampla és la porta e spaiosa és la via quens amena a perdició, e molts són aquells que entren per aquella. E quant és streta la porta, e angusta la via quens amena a la vida, e pochos són aquells que atroben aquella. Certes, aquestes portes són terribles als dimonis, e amables als que demanen paradís; com per aquestes portes e vies, devallen als religiosos grans companyes d'àngels aportants per lur ministeri abundància de gràcies; e les sanctes ànimes munten a la pàtria dels benaumenturats. Quant, emperò, les dites portes per los mals habitants són negligides; o en altra manera, levat lo sement de la divinal gràcia, són trovades destruïdes, és de plorar per la molta compassió de la disrupció de tals portes; per la qual cosa és dit en lo Geremies: Plora Judea, e les sues portes foren enderrocades.

Per tal donques que aquestes portes sien, per lo sement de la divinal gràcia, fermades; e per les sanctes observàncies regulars, aquelles conglutinant, sien reforçades; e per lo dia no sien tencades e la nit en aquelles no sia atrobada, mes clareiant per la resplendent lum reluchen. E encara en conservació de les dites portes, e en evitació de la lur ruïna; hoc encara en la fermetat de la tuició de aquelles, los excellents e sancts Pares nostres, ab les lurs sanctes regulars institucions, han plantat les cases e lochs de aquesta sancta religió; los sancts Papes les han regades ab lurs leys iurídicas; e los Presidents de aquest orde proffessos, ab operacions de virtuts, ab ànimo svellat contínuament hi han donat augment.

Verum ne per ignorantiam, varietatem et multiplicationem prædictorum, alumpni præfati ordinis, a recta [via] videtur et porta prædictis, quod absit, corruere videantur; sed semitas consiliorum videant, per quas se ituros ad Deum sciant; et ne pedes eorum incaute ofendant pedum positionem: Considerantes Reverendi patres et domini domini Præsidentes proximi præcedentis Capituli provincialis, prædictas juridicas sanctiones ac regulares institutiones et Capitulorum provincialium constitutiones, quibus ipsa domus et loca firmantur et reguntur, esse per diversa volumina vel membra positas et dispersas, quarum aliquam confusionem et obscuritatem in se continebant; et aliquæ, licet essent utiles, a memoria tamen huius ordinis conversorum penitus erant alienæ, et sic minime servabantur; propter quod religio nostra, in naufragio mundi procellarum posita, periclitari putabatur.

Ideo, primo animadvertentes ad bonum statum totius ordinis, disposuerunt constitutiones recolendæ memoriæ domini papæ Benedicti .xij. cum aliis constitutionibus et juribus Romanorum Pontificum, inviolabiliter debere servari. Deinde constitutiones nostri provincialis Capituli, cum præfatis constitutionibus papæ Benedicti et juribus antiquis et novis, pro statu dicti ordinis facientibus, ne per ignorantiam aliqui putent se excusari, per me prædictum Abbatem, licet indignum, voluerunt in uno volumine collocari; ipsasque constitutiones Capitulorum provincialium corrigi et declarari, ac cum constitutionibus domini Benedicti supradictis concordari. Et quibusdam ex eis tamquam superfluis resecatis, ex toto vel ex parte mutatis, et quibusdam noviter promulgatis, sub diversis titulis consignari.

Volentes etiam et declarantes, has constitutiones sic ordinatas, correctas et emendatas, et non alias, pro constitutionibus provincialibus haberi; et modis omnibus, per omnes prælatos et suos monachos subditos, teneri et observari. Ego autem qui per obedientiam puto consequi Regnum Dei, propter ipsius obœdientiæ tantum inceptum hoc onus, libenti animo in me suscipiens, secundum modicitatem ingenioli mei, ad commodum et utilitatem spiritualium et temporalium totius ordinis nostri, cuius servum inutile me esse recognosco, propter mandatum michi iniunctum, iuxta posse hoc opus adimpleri curavi.

Et primo, constitutiones Capitulorum provincialium, propter quas principaliter præsens opus fieri demandetur, ut inde quod quæritur facilius inveniatur, sub diversis titulis inferius subincertis in præsentī volumine, servans diligenter modum et formam mandati michi facti, statim tractare prospexi. Secundo, constitutiones domini papæ Benedicti .xij. super reformationem dicti ordinis editas, apponere ordine debito dignum putavi. Terno, jura nova et antiqua et

Mes per què per ignorància, varietat e multiplicació de les predites coses, los criats del prefat orde de la dreta via e porta predites, no sien vists caure, lo que a Déu no plàcia, ans veien les carreres dels consells per les quals sàpien ells ésser caminadors a Déu; e per què lurs peus incautamente caminants no offenen la posició sua: Considerants los reverents pares e senyors, los senyors de Presidents del prop precedent Capítol provincial, les predites iurídiques leys, regulars institucions, e les constitucions dels Capítols provincials, ab les quals les dites cases e lochs són fermats e regits, ésser posades e disperses per diversos volums e lochs, de les quals algunes confusió e obscuritat en sí contenen; e altres, iatsia fossen útils, eren totalment fora la memòria dels convertits en la dita religió, e per ço en res no servaven; per la qual cosa la religió nostra, posada en lo naufragi de la tempestat de aquest món, se creia periclitat.

Perçò, considerants primerament al bon stament de tot lo dit orde, disposarem les constitucions de Papa Benet xij., de recordable memòria, ab les altres constitucions e drets dels altres Papes, inviolablement deures servir. De a qui avant, dits senyors de Presidents volgueren que per mi demunt dit abbat, iatsia indigne, les constitucions del nostre provincial capítol, ab les demunt dites constitucions de dit senyor Papa Benet, e ab los drets antichs e nous, per lo stat de dit orde faents, fossen en un volum collocades, per tal que algú, per ignorància, nos pensàs scusar; e que per mi, dites constitucions dels dits Capítols provincials, fossen corregides e declarades; e que ab les dites constitucions de dit Papa Benet fossen concordades. E que algunes coses com a supèrflues del tot ressecades, o en part mutades, ensemps ab algunes novament promulgades, sots diversos títols fossen situades.

Volents encara dits senyors de Presidents e declarants que, aquestes constitucions axí corregides, ordenades e emendades, e no altres, fossen per constitucions provincials hagudes, e per tots los prelats e lurs monjos súbdits tengudes e servades. Perçò, io que, per obediència penç conseguir lo regne de Déu, per amor de tant mèrit de dita obediència, prenent ab voluntari ànimo aquest càrrech, per lo manament a mi fet, segons lo meu poder, he dada cura en complir aquesta obra, iuxta la poquesa del meu petit ingeni, a profit e utilitat de les coses spirituals e temporals de tot lo dit orde, del qual servent inútil me regonech ésser.

E primerament, servant diligentment lo modo e la forma del manament a mi fet, he pensat collocar les constitucions dels capítols provincials, sots diversos títols, devall designadors; per amor de les quals principalment aquesta obra és manada fer. E assò per tant, que açò ques deman pus fàcilment sia atrobat. Segonament, les constitucions de Papa Benet .xij. sobre la reformació de dit orde fetes, he pensat ésser cosa digna ab degut orde ésser posades. Terçament,

etiam aliqua Capitula in decretis posita, pro statu præfati ordinis facientia, sub titulo: *de statu Monachorum et Monialium*, utile in finem huius operis, maxime propter iura ignorantes et iurium volumina non habentes, apponi debere consideravi; ut sic præsens opus ternario numero, in honorem sanctæ et individuæ Trinitatis Patris et Filii et Spiritus sancti, perficiatur.

Quod factum dominis Præsidentibus et omnibus prælatis ac omnibus aliis, prædictum Capitulum provinciale celebrantibus in Monasterio sancti Pauli nostri ordinis, situato in suburbio Barchinone, præsentari diligenter procuravi. Anno domini Millessimo CCC Sexagesimo Primo, die inventionis sanctæ Crucis mensis Madii.

CAPUT I

QUOD CONSTITUTIONES NON OBLIGENT AD CULPAM, SED TANTUM AD PŒNAM

Licet præceptis, monitionibus, mandatis et exortationibus instruatur vita contra peccata; et pœnarum remediis restituatur, post peccatum, innocentia; ne tamen unde spiritualis profectus quæritur, salutis dispendium subsequatur; statuendo declaramus, toto provinciali Capitulo approbante, quod sequentes constitutiones ac statuta, tam præsentia, quam futura; et tam facta per Præsidentes vel etiam Visitatores nostri ordinis et Capituli provincialis, quam facienda mandata, præcepta vel monita ac remedia continentia provincialia sive localia; neminem ad culpam, sed tantum ad pœnam in eisdem appositam, et remedia subinserta, obligent huius ordinis professores.

Tamen quia aliqua sunt in quibus culpa est relaxare vindictam; et quia parum esset statuta condere, nisi essent qui ea executioni debitæ demandarent; sint prælati et eorum priores claustrales, ac alii ordinis proclamatores, solliciti ac attenti, qui ipsorum statutorum transgressoribus pœnas, in eisdem contentas, infligere non postponant, prout viderint unicuique ad salutem animæ expedire.

CAPUT II

DE POTESTATE PRÆSENTIUM ET VISITATORUM CAPITULI PROVINCIALIS

Quia solet a nonnullis dubium revocari quam, quantam et qualem potestatem habent Præsidentes nostri Capituli provincialis; ne de cœtero eorum potestas

he considerat los drets nous e antichs, e encara alguns Capítols posats en lo decret, fahents per lo stat de dit orde, ésser cosa útil, maiorment per los ignorants los drets e no havent los libres de dret, ésser posats sots lo títol: *del stat dels monios e monges*. Per què la present obra en nombre ternari, en honor de la sancta e individua Trinitat Pare, Fill e sanct Spirit, sia acabada.

La qual obra acabada, ab diligència procuri fos presentada als senyors de Presidents celebrants lo provincial Capítol en lo monastir de sanct Pau del nostre orde de sanct Benet, situat en lo suburbi dela Ciutat de Barcelona, en lany de nostre senyor. Mccc sexante hu, en lo die de la Invenció de sancta Creu de Maig.

CAPÍTOL I

QUE LES CONSTITUCIONS NO OBLIGUEN A CULPA, MES TANT SOLAMENT A PENA

Iatsia ab preceptes, monicions, manaments e exortacions la vida sia instruïda contra los pecats; e ab los remeys de les penes après del peccat, la innocència sia restituïda; emperò, perquè dellà hon se spera lo spiritual profit, no s subseguesca lo dan de la salut; statuim e declaram, tot lo provincial Capítol aprobant, que les següents constitucions i statuts, axí presents com sdavenidors; e axí los fets per Presidents o Visitadors del nostre orde e Capítol provincial, com encara los fahedors, continents manaments, preceptes o monicions, o remeys, provincials o locals, no obliguen algú dels professors del nostre orde a culpa, mes tan solament a la pena en aquells aposada, e remeys devall inserts.

Més perquè algunes coses són, en les quals relaxar la punició és culpa; e perquè poch afreturaria fer statuts, si no eren qui aquells a deguda execussió aportassen; però los prelats e priors claustrals de aquells, e altres del dit orde proclamadors, sien sollicitos e attents en manera que no postposen, als transgressors dels dits statuts, infligir les penes en aquells contingudes, axí com veuran ésser expedient a la salut de la ànima de cascú.

CAPÍTOL II

DE LA POTESTAT DELS PRESIDENTS E VISITADORS DEL CAPÍTOL PROVINCIAL

Perquè s esdevé per alguns ésser aportat en dupte, quina, quanta e qual potestat han los Presidents del nostre Capítol provincial; però, a fi de que

valeat ab aliquibus ignorari; recognoscimus, decernimus et declaramus ipsos Præsidentes et quemlibet eorum in solidum, non solum habere illam potestatem positam et expressam in constitutionibus generalis consilii domini papæ Honorii .iij., sed etiam de usu antiquo et consuetudine præscripta, et in nostris provintiis Terrachonæ et Cæsaraugustæ approbata; et etiam per statuta in Capitulis provincialibus antiquis et modernis temporibus celebratis edita, fuisse servatum, ordinatum et statutum supradictos Præsidentes potestatem plenam habere et exercere, habuisse et exercuisse omnium infrascriptorum.

Sed nos hodierni Præsidentes, una cum omnibus Abbatibus et aliis prælatibus predicti Capituli provincialis, ad omnem hæsitationis materiam tollendam, et uberiores declarationes de prædictis habendam, ut nostra religio fulgeat in his partibus maiori disciplina regulari: Statuimus et ordinamus, ac per præsentem statutum conferimus et confirmamus, quod Præsidentes nostri capituli provincialis, tam præsentis quam futuri, et quilibet eorum in solidum, habeant potestatem mandandi, præcipiendi, interdicendi, suspendendi per loca monastica; excommunicatos denunciandi, citandi et compellendi, tam prælatos nostri ordinis cuiuscumque status et exemptionis fuerint, quam eorum quoscumque monachos conversos et subditos, ac de eisdem conquerentibus justitiam reddendi. Sed etiam totiens quotiens eis visum fuerit faciendum, ad Monasteria et loca monastica declinandi, causa reformationes et correctiones ibidem faciendi; ibi ubique monachos demeritos ipsorum capiendi et incarcerandi, in compedibus et manicis ferreis, si opus fuerit, ponendi; et eos a prioratibus, officiis et beneficiis et aliis quibuscumque administrationibus, cum oportuerit, privandi; illos fore privatos declarandi, et omnem iurisdictionem quam proprii prelati habent, in eos exercendi; ac omnia alia, etiam si maiora fuerint, supra expressis, faciendi, et eisdem utendi; et omnia supradicta comittendi, delegandi et subdelegandi, prout statui nostri ordinis et cuiuslibet Monasterii eisdem viderint expedire.

Caveant tamen prædicti Præsidentes ne præmissa abutantur comissa et data potestate; ut dum prælati proprii, ad faciendum dispensationes et punitiones suorum monachorum concessæ, fuerint prompti et diligentes, et separatos (*sic*) facere obtulerint; non per se, sed potius, propter melius gubernaculum disciplinæ servandum, per ipsos prælatos, monendo et etiam compellendo, si eis visum fuerit faciendum, præfatas punitiones, correctiones et dispensationes fieri faciant, ut inde ita superiorum jura servantur, quod inferiorum præmissa fieri non videantur.

aquí avant la lur potestat no s pusca per algú ignorar: Regonexem, discernim e declaram, los dits Presidents e cascun de ells tot sol, no sols haver aquella potestat posada e expressa en les constitucions del general consell de nostre sanct pare Papa Honori .iij.; més encare és stat servat, ordinat e statuït de hus antich e consuetut prescripta e aprovada en les nostres províncies de Terragona e Seragossa; e encara per statuts fets en los Capítols provincials en los antichs e novells temps celebrats; los sobredits Presidents potestat plena haver e exercir, haver agut e exercitat, de totes les coses deius scrites.

Mes nosaltres lo jorn present Presidents, ensemps ab tots los abbats e altres prelats del dit Capítol provincial, per tolre tota matèria de dubitació; e per haver pus abundant declaració de les predites coses, per tal que la nostre religió resplescesca en aquestes parts de maior regular disciplina; statuïm e ordenam, e per lo present statut, conferim e confirmam, que los Presidents del nostre Capítol provincial, axí presents com sdevenidors, e cascú de ells tot sol, agen plena e llibera potestat de manar, precipir, dispensar, statuir e ordenar, corregir, inhibir, excomunicar, intredir, suspendre per los lochs monàstichs; los excomunicats denunciar, citar e compellir, axí los prelats del nostre orde de qualsevol stament, exempció seran, com qual sevulla dels lurs monjos, conversos e sùbdits; e de retre iustícia als clamantse de ells. E més ancara, de anar tantes vegades, quantes a ells serà vist faedor, als lochs monacals, per causa de fer allí reformacions e correccions. E de pendre e encarcarar, aquí o en qual sevol loch, los lurs monjos culpables; e aquells posar en grillons e manilles de ferro, si mester serà. E de privar aquells dels priorats, officis, beneficis, officines e altres qual sevol administracions; e declarar aquells ésser ne privats. E de exercir en ells tota iurisdicció, la qual los propis prelats han; i de fer totes altres coses, encare maiors fossen de les coses demunt expressades, e de aquelles usar. E totes les coses sobredites cometre, delegar e subdelegar, axí com al stat del nostre orde e de cascun monastir de aquell, los serà vist ésser expedient.

Guardant se, però, los dits Presidents, que no abusen de la potestat a ells comesa e donada; que dementre que los propis prelats seran promptes e diligents, e s offerran apperellats a fer les dispensacions dels lurs monjos a ells otorgades, que ells, dits Presidents, per sí no fassen les predites punicions, correccions e dispensacions, mas aquelles fer fassen per los dits prelats; amonestant aquells e encara compellint, si a ells serà iust fer, e açò per millor servir lo govern de la disciplina; per tant que da quí avant, axí sien servats los drets dels superiors, que en iniúria dels inferiors les dites coses no sien vistes fer.

CAPUT III

UT PRÆSIDENTES DEFENDANT MONASTERIA NOSTRI ORDINIS

Cum sedis apostolica, ut prælati et alii servi Dei ordinis et religionis nostræ liberius et felicius valeant Altissimo famulari, suis sacris provisionibus visa sit ab offensoribus et quibuscumque iniuriatoribus nostrum ordinem liberare; mandans Præsidentibus ipsius ordinis et religionis, et in virtute santæ obedientiæ districte præcipiens, quatenus per censuram ecclesiasticam, apellatione remota, quoscumque offendentes in personis vel in rebus ecclesiasticis, Monasteria vel loca monastica, ad dignam et debitam satisfactionem cogere non postponant. Et modernis temporibus nonnulli, imo quamplurimi, tam layci quam clerici, nitantur iura Monasteriorum et locorum monasticorum absorbere et usurpare; ac tam in rebus quam personis, monachos eiusdem ordinis multipliciter spoliare, iniuriare, agravare; et per desidiam, negligentiam, sive incuriam, retroactis temporibus, dicti offendentes et iniuriantes non fuerint compulsi ad debitam satisfactionem ut debeant.

Ideoque, cum nostris gregis in omnibus ultores esse debeamus, et præcipui adiutores; et cum ad hoc ex officio nostro simus astricti et obligati, scientes quod si negligenter, quæ male usurpantur, omitimus excessus, viam aliis aperimus; inherentes constitutionibus generalis consilii domini papæ Benedicti .xij., districte præcipimus horum de cetero supradicti Præsidentes nostri Capituli provincialis, maxime cum fuerint requisiti, iuredictionem a jure et a sancta Sede apostolica eisdem concessam, diligenter exerceant; ac etiam omni timore et tremore depositis, contra inimicos, spoliatores, iniuriatores et adversarios Monasteriorum nostri ordinis vel religionis, et occupantes ac invadentes bona monachorum et eorum Monasteriorum et locorum suorum, viriliter studeant agere et animadvertere in eosdem; et per censuram ecclesiasticam injuriantes et offendentes monachos, Monasteria et loca monastica, in personis vel in rebus, ad debitam satisfactionem compellere non omittant.

Et Monachis et personis dicti ordinis ad ipsos vel alterum eorum, pro prædictis recurrentibus, promptos, favorabiles et benignos se exhibeant in prædictis; et justitia de prædictis offendentibus et iniuriantibus gratis eis reddant, causas examinent, sententias sponte proferant, nullam pecuniam inde recepturi, ut sic a Deo melius cœleste premium consequi mereantur.

CAPÍTOL III

QUE LOS PRESIDENTS ENTENGAN EN LA DEFENSIÓ DELS MONASTIRS E MONIOS INIURIATS E DAMPNIFICATS E CONTRA AQUELLS PROCEHESCHAN

Com la seu apostolical perçò que los prelats e altres servents de Déu del orde e religió nostra, pus liberament e pus benaventuradament puguen al altísim Déu servir, sia vista ab ses sacres provisions nostre orde liberar dels offendors e qual sevol iniuriadors; manant als Presidents del dit orde e religió, e en virtut de sancta obediència, que per sentència de excomunicació, remoguda apellació, no postposen forçar qual sevulla ofenents en les persones e béns de les sglésies, monestirs o lochs monachals, a digna e deguda satisfacció. E en los temps presents, no poch, mas molts, axí lechs com clergues, se sforcen absorbir e usurpar los drets dels monastirs e lochs monàstichs; e tant en los béns, quant en les persones, en moltes maneres despullar, iniuriar e agreviar los monios del dit orde; e per peresa e negligència o no cura, los dits ofenents e iniuriants en los temps passats no sien stats compellits, axí com devien, a deguda satisfacció.

E perçò, nosaltres degam ésser veniadors e principals ajudadors de les nostres ovelles contra tot hom; e com en açò per nostre ofici hi siam strets e obligats, sabents nosaltres que, si negligentment ometem les coses que malament se usurpen, obrim als altres la via de peccar; adherintsnos a les constitucions generals del consili de nostre senyor Papa Benet .xij., manam stretament que daquí avant, los sobredits Presidents del nostre Capítol provincial, maiorment quant seran requests, diligentment exercescan la iurisdicció a ells atorgada per lo dret e per la sancta Seu apostolical; hoc encara, que deposades tota temor e tremor e amor, virilment se studien de haverse en castigar los enemichs, spoliadors, iniuriadors e adversaris dels monastirs de nostre orde o religió; e los ocupants e invadents los béns dels monjos e dels lurs monastirs e lochs lurs. E no obmeten de compellir a deguda satisfacció, ab sensures ecclesiàstiques, los iniuriants e ofenents los monjos en persones e béns, monastirs e lochs monàstichs.

E que se exhibescan promptes, favorables e benignes, en les dites coses, als monjos e persones del dit orde, que per les predites coses recorren a ells o a altre de ells; e retan a ells iustícia de grat dels predits ofenents e iniuriants; e examinen les causes e proferescan espontàniament les sentències, no prenants de açò alguna peccúnia, per que axí merescan millor aconseguir de Déu lo celestial premi.

CAPUT IV

DE POTESTATE VISITATORUM

Usus regularis et observantia salutaris per totam nostram provinciam sic se habet, quod Visitatores nostri ordinis et in Capitulo nostro comuni seu provinciali ad Monasteria visitanda per Præsidentes ordinati; per se, non solum praelatos, sed etiam eorum Monachos proclamant, corripiunt et castigant in locis per eos visitatis; imo etiam ibi statuunt, ordinant et in eorum statutis et ordinatis, sententias spirituales et temporales multociens apponant. Et nos ad cuiuslibet hæsitationis scrupulum amputandum, per hoc statutum decernimus et declaramus, quod Visitatores dicti ordinis in exercendo suum visitationis officium, in quolibet Monasterio et loco per eos visitato, non solum habent visitationem, sed etiam correctionem.

Et ideo diligenter studeant corrigere corrigenda, et reforment reformanda; et etiam circa correctiones et reformationes faciendas, statuta et constitutiones ibidem valeant facere et ordinare; pœnas, tam spirituales quam temporales, in eisdem apponere, et ipsa pœnis debitis roborare et firmare, prout eis visum fuerit faciendum. Monachos tamen juxta constitutionem papæ Honorii tertii, per prælatum loci visitati corrigi faciant, eisque iniungi pœnitentiam salutarem; nisi viderint ipsum prælatum in hoc negligentem et remisum, de quo etiam ne diferant eum corripere et punire, si visum eis fuerit expedire, et salus animarum eorum hoc requirere. Et inde omnia quæ fecerint in locis visitatis, in scriptis apponere, ac in provinciali Capitulo subsequenti diligenter non omitant referre.

CAPUT V

DE CAPITULIS CELEBRANDIS

Quia propter diversitates iurium et constitutionum, tam domini papæ Benedicti .xij., quam nostri comunis et provincialis Capituli, diversa forma circa celebrationem ipsius Capituli provincialis posset assumi; et per aliquos posset dubitari, qualis modus et forma, in dicti Capituli celebratione, debeat teneri et servari :

Concordantes, inquantum possumus, antiqua iura, usum et consuetudinem nostri præfati Capituli provincialis, cum constitutione domini papæ Benedicti super hoc edita, statuimus et ordinamus, imo potius declaramus, cum iam

CAPÍTOL IV

DE LA POTESTAT DELS VISITADORS

Lo ús regular e la observància salutable se ha axí per tota nostre província, que los Visitadors de nostre orde, e en lo Capítol nostre comú o provincial, per los Presidents ordenats, a visitar los monastirs per ells mateys; no solament los prelats, més encara los lurs monios proclamen, corregexen e castiguen en los lochs per ells visitats; ans encara en los dits lochs, statuexen, ordenen; e en los lurs statuts e ordinacions, moltes vegades aposen sentències spirituales e temporals. E nosaltres a tolre tot scrúpol de dubitació, per aquest statut dicernim e declaram que, los Visitadors del dit orde, en exercir lo lur offici de visitació, en qual se vol monastir e loch per ells visitat, no sols han visitació, més encara correcció.

E perçò, diligentment studien corregir les coses corregidores, e reformen les reformadores; e encara puguen aquí mateix fer e ordenar, circa les correccions e reformacions faedores, statuts e constitucions; e posar en aquells o aquelles penes, axí spirituales com temporals; e aquells o aquelles roborar e fermar ab penes degudes, axí com a ells serà vist faedor. Los monios, emperò, per lo prelat del loch visitat, facen corregir; e en aquells iniungir penitència salutable, segons la constitució de papa Honori terç; si donchs no veuran lo dit prelat en açò negligent e remis, de la qual cosa no deferescan corregir e punir aquell, si vist serà a ells expedient, e la salut de lurs ànimes açò requerir. E de qui avant, dits Visitadors no obmetem de posar en scrits totes les coses que faran en los lochs visitats, e de referir ho diligentment en lo Capítol subsegüent.

CAPÍTOL V

DELS CAPÍTOLS CELEBRADORS

Perçò com per les diversitats dels drets e constitucions, axí de nostre sant pare papa Benet, com del nostre comú e provincial Capítol, diversa forma, circa la celebració del dit Capítol provincial, poria ésser presa; e per alguns poria ésser dubtat, qual modo e forma en la dita celebració de Capítol se dega tenir e servir:

Concordants en quant podem los drets antichs, hus e consuetud del dit provincial Capítol, ab la constitució de nostre sant pare papa Benet, sobre açò feta; statuim e ordenam, ans per millor dir declaram, com ia aiam trobat axí

usitatum invenerimus et servatum, die qua celebratur festum inventionis sanctæ Crucis mensis Madii, de triennio in triennium, Capitulum comune et provinciale perpetuo teneatur. Ita quod ab anno quo celebrabitur ipsum Capitulum, per unum annum computandum a fine ipsius anni quo fuerit dictum Capitulum celebratum, a tenendo ipsum Capitulum abstinence; et subsequenti anno tertio, in prædicto festo dominicæ Crucis, iterum dictum Capitulum teneatur, et celebretur in aliquo Monasterio ordinis nostri; quod Monasterium vicinam villam vel Civitatem habeat, in qua possint comode prælatorum et monachorum ad ipsum Capitulum venientium animalia et familia recolligi et hospitari. Ad quod Capitulum omnes Abbates, priores et alii prælati inferiores, Abbates non habentes, provinciarum Terrachonæ et Cæsaraugustæ, quæ quo ad celebrationem huiusmodi Capituli pro una provincia reputantur, convenient personaliter, iusto impedimento cessante. Et circa illud ad reformationem ordinis seu religionis, et observantiam regularem diligenter intendant. Et etiam studeant omnia quæ in præsentī constitutione explicantur adimplere.

Et qui ad ipsum Capitulum personaliter venire nequiverit, ad allegandam justi impedimenti causam monachum unum de melioribus sui Monasterii, si comode poterint, alioquin alium monachum idoneum, procuratorem cum ratihabitione ac sufficienti mandato, causam excusationis sufficientem et claram et etiam potestatem in animas eorum iurandi veram esse causam huiusmodi expressatam, ad prædictum Capitulum transmittere teneantur. Qua causa, utrum sufficiens vel insufficientis fuerit, arbitrio omnium Præsidentium vel maioris partis eorum, sublato appellationis obstaculo, decernatur.

Abbatissæ quoque et priorissæ, proprias abbatissas non habentes, monialium ordinis nostri sancti Benedicti, procuratorem monachum alicuius Monasterii prædicti ordinis, cum ratihabitione et sufficienti mandato ad præfatum Capitulum transmittere non omittant. Non venientes autem ad prædictum Capitulum, legitimo impedimento cessante, vel excussatorem et procuratorem monachum suum vel alium idoneum, cum sufficienti mandato et ratihabitione, ad illud, ut præmittitur, non mittentes, pœnam in prædicta constitutione domini papæ Benedicti appositam incurrant; quam solvere teneantur præhabita suppradic-torum Præsidentium vel maioris partis eorum declaratione et taxatione. Et hoc idem quod dicitur de persona sufficienti et idonea mittenda ad prædictum Capitulum per Abbatem vel priorem, legitimo impedimento detentum, non potentem ad prædictum Capitulum personaliter interesse, pro faciendis et implendis omnibus quæ facere possent Abbates et priores, si venissent ad idem Capitulum, ad conventus ipsorum Monasteriorum, si tempore quo imminebat ipsum provinciale Capitulum celebrandum, contigerit ipsa Monasteria vaccare ac a pastore carere, iuxta præfatum constitutionem ducimus extendendum.

ésser usitat e servat; que en lo dia en lo qual se celebra la festa de la Invenció de sancta Creu del mes de maig, de tres en tres anys, perpetualment lo Capítol comú e provincial se tenga. Axí que, de l'any que serà celebrat lo dit Capítol, per un any comptador de la fi de l'any, en lo qual serà celebrat lo dit Capítol, sia abstengut de celebrar lo dit Capítol. E axí, en lo terç any subsegüent, en la dita festa de la sancta Creu, altra volta lo dit Capítol se tinga e es celebra en algun monastir de nostre orde; lo qual monastir age vila o ciutat veyna, en la qual la família e animals dels prelats e monios al dit Capítol vinents, puguen còmodament recullir e albergar. Al qual Capítol, tots los abbats, priors e altres prelats no havents superiors abbats, de les províncies de Terragona e Ceragossa, les quals províncies, quant a la celebració del dit Capítol, per una província són reputades, personalment convengan, cessant just impediment; e diligentment entengan circa lo dit capítol e reformació del orde e religió e observància regular.

E encare studien complir totes aquelles coses, les quals en la present constitució se expliquen. E aquells que al dit Capítol venir personalment no poran, sien tenguts trametre al dit Capítol, per allegar la causa del just impediment, un monio dels millors de son monastir, si còmodament poran; e si còmodament no poran, altra monio idoneu procurador, ab rathihabició e suficient poder; la causa de excusació suficient e clara, e encare ab potestat de iurar, en les ànimes lurs, la causa exprimida del impediment ésser vera. La qual causa, ia si serà suficient o insuficient, sia discernit per lo àrbitra de tots los Presidents o maior part de aquells, levat obstacle de apellació.

E les abbadesses e prioresses, no havents pròpies abbadesses, de les monges del orde nostre de sant Benet, no obmeten trametre al dit Capítol procurador monio de algun monastir del dit orde, ab rathihabició e suficient poder. E los no venints al dit Capítol, cessant tot impediment, o no trematent en aquell excusador e procurador monio seu o altra ydoneu, ab sufficient manament e rathihabició, axí com és dit; incórregan la pena posada en la predita constitució del sant pare papa Benet, la qual pagar sien tenguts, precedent declaració e tatxació dels sobradits Presidents o de la maior part de aquells. E açò mateix que s diu, de trametre al dit Capítol persona sufficient e ydonea per lo abbat o prior detengut per legítim impediment, no podent entrevenir personalment en lo predit Capítol, per fer e complir totes aquelles coses les quals dits abbats e priors, si venguessen al dit Capítol fer pogueren; diem extendres, segons la prefata constitució, als convents dels dits monastirs, si se sdevendrà, en lo temps que serà lo dit Capítol celebrador, los dits monastirs vagar e de pastor afreturar.

Sane forma et modus celebrandi et tenendi hoc comune et provinciale Capitulum, dinoscitur esse talis: Quia prima die in qua est festum inventionis dominicæ Crucis per sanctam matrem ecclesiam institutum, statim, sole orto, per unum prælatum in dicto Monasterio assignato pro tenendo ibidem Capitulo, celebrabitur sollempniter missa sanctæ Crucis; et post missam immediate intrabunt Capitulum omnes ad id venientes, Præsidentibus in dicto Capitulo præeuntibus; et sedentibus post ipsos omnes Abbates et alii prælati, et post eos omnes monachi absentium procuratores, secundum suum ordinem consedebunt. Et per aliquem monachum kalendario pronuntiato, per unum de Præsidentibus solvatur *Prætiosa*, ut est fieri assuetum; post cuius *Prætiôsæ* solutionem, omnibus sedentibus, qui kalendarium nunciavit vel pertulit, principium evangelii ipsius diei, cum homelia Augustini, quod evangelium est in dominica octavarum pentecostes et incipit: *Erat homo ex farhiseis*, prout est in martirologio ordinatum, legat. Cumque dixerit in fine: *Tu autem domine miserere nostri*, et respondent omnes: *Amen*, recitentur per prædictum legentem nomina prælatorum et monachorum seu conversorum, a proximo transacto Capitulo usque ad Capitulum præsens mortuorum, prout in cedulis in scriptis per prælatos in dicto Capitulo præsentibus, vel eorum procuratores, idem legenti oblatis videbitur contineri. Quibus nominibus omnibus recitatis, absolvat Præsidentis prædictus, et dicat voce modula: *et suam absolve, domine, animas eorum ab omni vinculo delictorum suorum*. Cumque omnes respondeant: *Amen*, dicat ipse Præsidentis humiliter: *Benedicite*. Et omnes respondeant: *Dominus*.

Et ex tunc, statim dictus Præsidentis nomine sui et aliorum compræsidentium, proferat et dicat: *Reverendi et domini*: Juxta constitutionem nostri Capituli provincialis animæ omnium defunctorum in præsentis Capitulo nominatorum, præcibus nostris debent Domino comendari. Et ideo præcipimus quod omnis, tam domini prælati quam alii monachi præsentibus et absentibus; scilicet, præbiteri, per animabus supradictorum nominatorum defunctorum, hinc ad duos menses proxime futuros, dicat eorum quilibet, tres missas. Diaconi et inferiores, centum quinquaginta salmos. Et conversi trecenties *pater noster*. Et quod nos domini hic præsentibus, cum fueritis reversi ad propria Monasteria, hoc tamen ordinandis in præsentis Capitulo verbotenus omnibus de vestris Conventibus denunciatis.

Et post hæc surgat statim qui proponere debet verbum Dei, et petita per ipsum ac recepta a supradicto Præsidente benedictione; vel si ipse Præsidentis proponat verbum Dei cuius potius interest, ipsam benedictionem a consono suo Præsidente recipiens in nomine domini; locum suum rediens, sedendo, cunctis aliis sub silencio positus, caute et sapienter juxta audientium capacitatem,

La forma, emperò, e modo de celebrar e tenir aquest comú e provincial Capítol, és conaguda ésser tal: Car lo primer dia en lo qual és ynstituïda per la sancta mare sglésia, la festa de la Invenció de sancta Creu de nostre senyor, tantost exit lo sol, per un prelat serà celebrada missa sollempnament de sancta Creu, en lo dit monastir assignat per tenir aquí lo Capítol. E après de la missa, immediatament entraran en lo capítol tots los venints al dit capítol; anants primers los Presidents en dit Capítol, e seents après de ells, tots los abbats e altres prelats; e après de ells tots los monios procuradors dels absents, segons son orde seuran. E primer, denunciat lo klendari (*sic*) per algun monio, per hu dels Presidents sia dita la *preciosa*, axí com és fer acustumat. Après de ésser dita la dita *preciosa*, tots sehents, aquell monio qui haurà nunciat o legit lo klendari, lige axí com és en lo martirologi ordenat, lo principi del evangeli del die, ab la homelia de sant Agustí; lo qual evangeli és en la dominica de les octaves de cincogèsima, e comensa: *Erat homo ex fariseis*; e com aurà dit en la fi: *Tu autem domine misere nostri*, e auran tots respost: *amen*, sien recitats per lo dit ligit, la nòmina dels prelats e monios e conversos morts del prop passat Capítol, fins al dit present Capítol, axí com serà vist ésser contengut en les cèdules en scrits donades al dit legint per los prelats en dit Capítol presents, o per lurs procuradors; los quals noms tots recitats, lo dit President absòlguels, e diga ab veu melodiosa e suau; *Absolve domine animas eorum ab omni vinculo delictorum suorum*. E com dit age, tots responguen: *Amen*. Après diga lo dit President humilment: *benedicite*, e tots responguen: *dominus*.

E après, tantost lo dit President, en nom seu e dels altres Presidents, proferesca e diga: Reverents e senyors: iuxta la constitució de nostre Capítol provincial, les ànimes de tots los deffunts en lo present Capítol nomenats, deven ab nostres pregàries ésser comenades a nostre senyor; e perçò manam que tots los senyors de prelats, quan altres monios presents e absents, ço és assaber: los preveres digan cascú de ells, per les ànimes dels sobre dits nomenats deffunts, de si a dos messos prop venidors, tres misses; e los diaches e altres inferiors, .cl. psalms; e los conversos, tres centes voltes lo *pater noster*; e que vosaltres senyors, tantost com sereu tornats als propis monastirs, açò e les coses ordenades en lo present Capítol, ho denuncieu de paraula a tots los de vostres covents.

E après de aquestes coses, tantost leves aquell qui deu preposar la paraula de Déu; e demanade per ell e rebuda del sobre dit President la benedicció, e si ell, dit President, propòs la paraula de Déu, a qui més se pertany de propositar, rebent la dita benedicció del seu companyó President, en nom de Déu tornat a son loch, seent tots los altres posats en silenci, cautament e sàvia,

verbum Dei proponere non diferat. Finito autem sermone et verbi Dei propositione, Præsidents Capituli provincialis qui, de usu et consuetudine nostræ provinciæ, tres in numero esse solent; quorum potestas de uno provinciali Capitulo ad aliud provinciale Capitulum, etiam si ex aliqua necessaria et utili causa per ipsos ultra triennium dictum Capitulum prorogetur, habeant perdurare; et si omnes tres ibidem Præsidentes fuerint, vel ad Capitulum venirent, adimpleant quæ in Capitulo sunt agenda.

Sed si contingat quod unus vel duo aut omnes tres prædictorum Præsidentium in dicto Capitulo, imminente etiam necessitate vel quoquomodo personaliter defuerint; ipsi deficientes licet in Præsidentes in præcedenti Capitulo, electi pro subsequenti et præsentis Capitulo fuerint, propter suorum absentiam, pro revocatis et remotis a præsidentiaræ officio habeantur. Et antequam ad aliquid in celebratione ipsius Capituli procedatur, alii Abbates in eodem Capitulo præsentis, in locum ipsorum electorum absentium in officium præsidentiaræ subrogentur et substituantur. Tali modo et forma, quod si unus dictorum in Præsidentes electorum, in prædicto Capitulo personaliter defuerit, duo compræsidentium cum consilio illorum de Capitulo cum quibus eisdem videbitur consulendum, tertium consonum Præsidentem de præsentibus Abbatibus in ipso Capitulo, sibi assumantur et eligant. Et idem etiam fiat per unum de Præsidentibus, in casu quo duo Præsidentes electi deficiant, et ipse tertius Præsidents personaliter eidem existat. Quod si omnes tres Præsidentes deficiant et personaliter non existant in præfato Capitulo, tunc ante omnia, scilicet, antequam in aliquo procedatur in celebratione ipsius Capituli, etiam ante lectionem kalendarii ibidem faciendam, cum in isto casu dictum Capitulum capite careat; tres Abbates antiquiores in officio abbatia, trahant se ad partem cum duobus monachis officialibus et procuratoribus prælatorum absentium, et deliberatione præhabita, de se vel de aliis, eligant tres abbates qui præsent in imminente Capitulo comuni et provinciali.

Quibus peractis et Præsidente vel Præsidentibus electis et creatis, et in ipso Capitulo nunciatis, procedatur ut supra. Et deinde recognoscantur absentes prælati et quilibet eorum procurator qui præsens sit, coram dominis Præsidentibus litteras suorum dominorum, seu instrumenta procuracione continentia præsentetur; quibus litteris et procuracionibus per Præsidentes recognitis, et juxta eorum arbitrium approbatis vel reprobatis, prout superius continetur. Qui approbati fuerint ad celebrationem ipsius Capituli admittantur; reprobatum vero, etsi pro eo quod ea quæ fient in ipso Capitulo scire valeant, ibidem gratiose interesse permittantur; pro non receptis tamen, quoad alia quæ ibi fiant, habeantur; condemnationem vel condemnationis remissionem suorum dominorum, prout visum fuerit dictis Præsidentibus, recepturi; et ordinata in Capitulo supradicto suscepturi.

iuxta la capacitat dels oynts, no differà proposar la paraula de Déu. E finit lo sermó e la proposició de la paraula de Déu, los Presidents del Capítol provincial; que de ús e consuetud solen ésser tres en nombre, la qual potestat age de durar de un provincial capítol a laltre provincial Capítol, encara que, per alguna necessària e útil causa, lo dit Capítol sia per ells ultra lo dit trienni prorogat. E si tots tres seran aquí presents, o al capítol vendran, complescan les coses que en lo dit Capítol són faedores.

Mes si se sdevendrà, que hu o dos o tots tres dels dits Presidents defalran, que no seran personalment en lo dit Capítol, iatsia per necessitat manifesta o per qual se vol altra manera; los dits defallints, iatsia que fossen stats elets e creats en Presidents en los precedents Capítols per lo subsegüent e present Capítol, sien aguts, per la lur absència, per revocats e remoguts del offici de la presidència. E abans que en alguna cosa sia proceyt en la celebració del dit Capítol, los abbats en lo dit Capítol presents, en loch dels dits Presidents elets absents, sien subrogats e substituïts. En tal manera e forma que, si hu dels elets en Presidents en lo predit capítol, personalment defalrà, dos dels com-presidents ab consell de aquells del dit Capítol ab los quals a ells serà vist aconsellar se, elegescan e prengan assí, dels abbats presents en dit Capítol, un tercer companyò President. E açò mateix sia fet per la hu dels Presidents, en cas que dos Presidents elets defallescan, e el tercer President personalment aquí stiga. E si tots los tres Presidents defalran, e personalment no staran en lo predit Capítol, lavors abans de totes coses, ço es ans que en res sia proceyt en la celebració del dit Capítol, abans encara de la liçó del klendari aquí faedora, com en aquest cas lo dit Capítol affretur de cap, tres abbats pus antichs en lo offici de la abbadia, tiren se apart ab dos monios officials e procuradors de prelats absents; precedent deliberació, elegescan de sí mateys o de altres, tres abbats qui presidescan en lo present Capítol comú e provincial.

Les quals coses fetes, e lo President o Presidents elets e creats, e en lo dit Capítol denunciats, sia procehit com demunt és dit. E dequí avant, sien regoneguts los prelats absents; e qual sevol procurador de ells qui present serà, devant los senyors de Presidents, present les letres dels lurs principals o lo instruyment de lur procura; les quals letres e procures regonegudes per los Presidents, sien aprovades o inprovades, iuxta lur arbitre, axí com dalt es contengut. Aquells qui seran aprovats, sien admesos a la celebració del dit Capítol. Aquells, emperò, qui seran reprovats, iatsia sien permesos de entrevenir graciosament en dit Capítol, perçò que sapien ço que farà en dit Capítol, sien, emperò, aguts per no rebuts, quant a les altres coses que aquí s feran; los quals procuradors reben o prenguen la condempnació o remissió de condempnació de lurs principals, e les coses ordenades en dit Capítol.

Quo facto unus de Visitoribus qui monasteria visitaverit, veraciter et sine fictione aliqua exponat statum et conditiones Monasteriorum visitorum, et provisiones et correctiones quas inde fecerint in eisdem. Et principaliter dicant statum illorum quæ reparatione indigent, ut super hoc possint Præsidentes de competenti et opportuno remedio providere. Ex tunc si aliquis est, qui aliquid velit ibi proponere, quod justum et honestum videatur, pacifice audiatur. Et super petitis et propositis, prout justum fuerit, per Præsidentes eidem provideatur. Quibus factis surgere poterunt de Capitulo, nisi aliud immineat faciendum.

Et quia regularis observantia est in hac provincia nostra, quod per tres dies duret supradicti Capituli celebratio, secunda die conveniant omnes ad Monasterium in quo dictum Capitulum tenetur; et ibidem missa beatæ Mariæ virginis matris domini nostri Jesu Christi per unum de prælatis ad hoc iam ordinatum decantetur. Tertia autem die, celebretur per alium prælatus missa pro fidelibus defunctis. Et medio tempore, Præsidentes ordinaverint ordinanda et corrigenda, et providere procuraverint per quem in sequenti Capitulo sermo fieri; et per quos Abbates vel prælatos missæ celebrari debeant. Et elegerint etiam locum sive Monasterium pro celebrando alia vice proxima præfatum Capitulum; et qui Præsidentes esse debeant in eodem, ac qui erunt clavarii thecæ comunis. Et providerint etiam qui erunt Visitores qui debeant visitare. De quibus solitum est et ordinatum in provincia quod unus prælatus Abbas, vel prior Abbatem superiorem non habens, et unus non prælatus nostri ordinis visitent Monasteria.

Quæ omnia sint ordinata et provisa et in scriptis redacta, ipsa præfata die tertia ante prandium, in prædicto Capitulo, per prædictos Præsidentes publicentur. De quibus ordinatis et statutis, maxime de his quæ concernunt statum ordinis generalem, omnes prælati et procuratores absentium et monasteriorum, transumptum, antequam recedant ab ipso monasterio, habere teneantur.

CAPUT VI

QUOD PROCURATORES AD CAPITULUM VENIANT EQUESTER

Decreto suo declararunt antiqui patres in Capitulo provinciali Præsidentes, quod Abbates et alii prælati, qui iusto impedimento detenti, ad Capitulum provinciale accedere non possunt, procuratorem idoneum monachum de melio-

La qual cosa feta, hu dels Visitadors, los quals auran visitat los monastirs, verament e sens ficció alguna, exposan lo stat e condicions dels monastirs visitats e provisions e correccions, les quals per dita visitació hauran fetes en aquells. E principalment, digan lo stat de aquells monastirs los quals affreturen de reparació, però que sobre açò puguen los Presidents provehir de competent e oportú remey. De aquí avant, si algú es qui vulla aquí proposar alguna cosa, la qual sia vista iusta e honesta, pacíficament sia hoyt. E sobre les coses demanades e proposades, axí com vist serà per los Presidents, hi sia provehit. Les quals coses fetes, poran se levar los de dit Capítol, si donchs altra cosa no apparrà ésser faedora.

E per quant regular observància és en aquesta província que, per tres dies dur la celebració del sobredit Capítol; lo segon die, convegan tots en lo monastir en lo qual dit Capítol se té; e aquí sia cantada missa de la benaventurada Verge Maria mare de nostre senyor Déu Jhesuchrist per hu dels prelats ia en açò ordenat. Lo tercer die, sia celebrada per altre prelat missa per los faels deffunts. E en lo mig temps, los Presidents hauran ordenat les coses ordenadores e corregidores; e hauran procurat provehir per qui se deurà fer lo sermó en lo seguent Capítol, e per quins abbats o prelats les misses celebrar se deguen; e hauran encara elegit lo loch o monastir per celebrar l'altra volta pus propvenidora lo dit Capítol; e qui deuran ésser Presidents en aquell, e qui seran clavers de la caxa comuna; e hauran provehit encara qui seran visitadors qui deguen visitar; dels quals visitadors, és acostumat e ordenat en la província, que un prelat abbat o prior, abbat Superior no havent, e hu non prelat del nostre orde, visiten los monastirs.

Les quals coses totes ordenades e provehides e en scrits reduïdes, lo dit terç dia, ans del dinar, per los dits Presidents sien publicades en lo dit comú Capítol; de les quals coses ordenades e statuïdes, maiorment de aquelles que concernexen lo general stat del orde, tots los prelats e procuradors dels absents e dels monastirs, sien tenguts de haver trellat abans que sen partescan.

CAPÍTOL VI

QUE PROCURADOR DELS PRELATS QUI VINGA A PEU NO SIA ADMÈS PER YDONEU PROCURADOR EN LO CAPÍTOL

Ab lur decret los antichs pares han declarat en lo dit Capítol Presidents, que los abbats e altres prelats qui per iust impediment detenguts, no poran anar al dit capítol provincial, sien tenguts trametre procurador al dit Capítol

ribus Monasterii mittere ad prædictum Capitulum teneantur. Quare procuratores monachos ad dictum Capitulum pedites venientes, nullatenus admitti in dicto Capitulo noluerunt; sed quod tanquam non idonei procuratores repellantur. Et domini prælati tales mittentes, cum nichil et inutile equiparentur, pœna apposita contra non idoneum procuratorem aut nullum mittentem feriantur.

CAPUT VII

DE PRÆLATIS ET MONACHIS DEFUNCTIS

Hunc morem tenet sancta ecclesia, ut in missarum solemnitatibus et aliis præcibus Domino, spiritus quiescentium commendetur, dicente beato Augustino: *non sunt prætermittendæ supplicationes pro spiritibus mortuorum*; quas spiritaliter faciendas pro omnibus prælatis et conmonachis nostris ab hoc sæculo discessis, cum religiosa nostri comunis Capituli societate laudamus; nam dignum censuimus ut quos necessitudine in socios et fratres in vita habuimus, cum per mortem a nobis corporaliter separatos invenimus, spiritaliter cum eisdem nos communicare sentiamus; hoc etiam cum diligentius faciat quisque pro necessariis suis, quo pro illo fiat similiter a suis oportet; ergo ut, quam possumus, pro morte proximorum nostrorum curam geramus, cum illi inde recesserint qui gerebant.

Quare statuimus quod, quilibet prælatus qui ad nostrum Capitulum provinciale seu comune venire tenetur, per se vel procuratorem suum, aportet in scriptis nomina prælatorum et suorum monachorum qui citra præcedens Capitulum provinciale decesserint in suo Monasterio; et in ipso Capitulo legenti kalendarium, scripturam, nomina mortuorum continentem, det et porrigat; ut inde legere et pronuntiare possit ipsa prædicta nomina monachorum; et præces pro eisdem possint per Præsidentes ordinari. Ordinantes quod pro omnibus illis mortuis nostri ordinis qui in Capitulo generali fuerint nominati, quilibet prælatus et quilibet monachus sacerdos nostræ provinciæ, dicat, infra duos menses statim post Capitulum generali subsequentis, tres missas de defunctis; diachoni vero et inferiores, Centum Quinquaginta psalmos legere et dicere teneantur. Et conversi trecentecies *pater noster*. Et hoc statim cum reversi fuerint prælati vel eorum procuratores ad sua propria Monasteria, una cum ordinatis in prædicto provinciali Capitulo, suis conventibus, captata opportunitate, teneantur denunciare ac publicare.

hu dels mellors monios del monastir. Per tant, han volgut que en alguna manera no sien admesos en lo dit Capítol, monios procuradors que a peu al dit Capítol vengessan; ans aquells tals sien repellits, com a procuradors no ydoneus; e los prelats, tals procuradors trametents, sien punits de la pena aposada contra aquells qui no trameten procurador, o nol trameten ydoneu; com lo que no és, e la cosa inútil sien comperats.

CAPÍTOL VII

DE PRELATS E DE MONIOS MORTS

Aquesta costuma té la sancta sglésia que, en les sollemnitats de les misses e altres pregàries, lo divinal spirit sia comanat; dient lo benaventurat sanct Agustí: no són de lexar les supplicacions per los spirits dels morts; les quals loam ésser spiritualment faedores, ab la religiosa companya de nostre comú Capítol, per tots los prelats e monios nostres de aquesta vida passats. Car digna cosa nos semble que aquells qui, per coniuncció havem en la vida aguts per companyons e frares, après que, per la mort, de nosaltres trobarem ésser corporalment separats, sentiam nosaltres ab ells comunicar. Ço certament fa cascú pus diligentment per los seus coniuncts, com per los seus per ell allò matex és fet. Necessari donchs és, que fassam procurar aquella cura que pugam per los propinques nostres; atès que aquells qui açò feyan, per la mort se sien de nosaltres partits.

Per tant statuïm que, qual sevol prelat qui és tengut venir al nostre provincial e comú Capítol, per si o per procurador seu, aport, en scrits, los noms dels prelats e monios seus, los quals seran morts en lo seu monastir, dessà lo precedent Capítol; e don e liura al qui legirà lo klendari, la scriptura en què serà la nòmina dels monios morts; per tant que de aquí pusca legir e pronunciar los dits noms dels monios morts, e per los Presidents pusquen ésser ordenades pregàries per ells. Ordenant que, per tots los dits morts del nostre orde, los quals en lo dit Capítol general seran nomenats, cascun prelat e cascun monio sacerdot de nostre província, diga, entre dos mesos tantost après del Capítol general seguits, tres misses de defuncts. E los diaches e inferiors .Cl. psalms legir e dir sien tenguts. E los conversos, tres centes vegades lo *pater nostre*. E açò sien tenguts denunciar e publicar a lurs convents, dada oportunitat, tantost com seran tornats los dits prelats, o lurs procuradors, a lurs propis monastirs; ensemps ab los ordinats en lo predict Capítol provincial.

CAPUT VIII

DE MODO ET FORMA VISITATIONIS

Cupientes quod visitationis officium cum omni sinceritate procedat; et sciamus quod, secundum canonicas sanctiones, visitationis officium exercentes, labores visitandorum et expensas vitare teneantur: Ideo volentes et desiderantes super hoc providere, statuimus: quod de cœtero, nisi aliter Præsidentibus visum fuerit providendum, quatuor viri providi et discreti et honesti, zelum ad ordinem et regularem disciplinam habentes, duo prælati, et duo non prælati, sed omnes monachi nostri ordinis et provintiæ, a Præsidentibus in comuni et provinciali nostro Capitulo in Visitatores generales Monasteriorum nostri ordinis ipsius provintiæ eligantur; quorum duo, scilicet unus prælatus et alius non prælatus, visitent Monasteria provintiæ Cæsaraugustæ ac constituta in Navarra, Aragonia et Ripagurcia. Et isti duo Visitatores de illis partibus assumantur. Alii duo assumantur de Cathalonia provintiæ Terrachonæ, qui visitent omnia monasteria de Cathalonia provintiæ Terrachonæ; et cuilibet Monasterio istorum in Visitatores datorum, alii secundum præsentem modum in Visitatores illorum quatuor Monasteriorum, de quibus ipsi quatuor principales Visitatores fuerint assumpti, speciales assignentur, ne eorum Monasteria remaneant invisitata; quia ita invenitur antiquitus fuisse observatum.

Qui Visitatores visitare incipiant, legitimo impedimento cessante, infra annum post provinciale Capitulum celebratum. Et ex tunc ipsam visitationem continue prosequantur, vel saltem, si ex causa steterint quod visitare infra annum, ut dicitur, non inceperint, taliter faciant quod visitationem perfecerint inceptam continue, usque ad ipsum sequens Capitulum provinciale. Et omnia et singula quæ in præsentī constitutione sunt expressa, diligenter studeant adimplere. Qui vero in Visitatores ordinarii visitare et omnia exequi ommiserint negligenter, pœnas in constitutione domini papæ Benedicti .xij. super hoc edita impositas, incurrere volumus ipso facto.

Et paupertatem Monasteriorum considerantes, ordinandum decernimus quod Visitatores ex quo pro visitatione exequenda ad aliquem locum convenerint, prælatus non sit nisi cum uno socio, qui sit scriptor, et cum uno scuttifero et cum tribus trotteriis; alius vero non prælatus, cum uno scuttifero et duobus trotteriis. Et habeant unum saunum sive azemblam; inter ambos ita numerum sex animalium vel septem ad plus non excedant. Et in Monasteriis visitandis accipiant victualia necessaria, quandiu ibidem visitationis officium exequantur; et expensas necessarias quas fecerint veniendo et amplius. Nec pro

CAPÍTOL VIII DEL MODO E FORMA DE LA VISITACIÓ

Desijosos que lo ofici de la visitació proceesca ab tota sinceritat, e sapiam que, segons les canòniques sancions, los exercints lo ofici de visitació sien tenguts de squivar los treballs e despeses dels qui han a ésser visitats: Perçò volents e desijants sobre açò provehir; statuhim que, de aquí avant, si doncs als Presidents no serà vist altrament ésser provehidor, sien elegits per Visitadors generals dels monastirs de nostre orde de la dita província, quatre homens pròvidos e discrets e honests, havents zel al orde e a la regular disciplina; los dos que sien prelats, e los altres dos no prelats, monios, emperò, de nostre orde e província; dels quals los dos, ço és un prelat e altro no prelat, visiten tots los monastirs de la província de Ceragossa e los constituïts en Navarra, Aragó e Ripagorça. E aquests dos Visitadors sien elegits de aquells de aquelles parts. Los altres dos, sien elegits de Cathalunya, los quals visiten tots los monastirs de Cathalunya, província de Terragona. E sien assignats altres specials Visitadors, segons la present forma, a cascun monastir dels demunt dits quatra monastirs, dels quals seran elegits los dits quatra principals Visitadors; per tant que lurs monastirs no romanguen no visitats, car axí se troba antigament ésser servat.

Los quals Visitadors, cessant legítim impediment, comensen a visitar dins lany après del provincial Capítol celebrat. E de aquí avant, la dita visitació contínuament proceguescan; o al menys, si per causa sterna que dins lany no començaran, axi com és dit, fasses de tal manera que la visitació començada complescan al dit següent provincial Capítol; e totes e sengles coses que són expresses en la present constitució, diligentment se studien en complir. Aquells, emperò, qui seran ordenats en Visitadors, e ommetran negligentment executar les dites coses, volem, ipso facto, encórrer les penes posades en la constitució de papa Benet .xij., en açò feta.

E considerant la pobretat dels monastirs, dicernim ésser ordenat que los Visitadors, après que executant la visitació convendran en algun loch, lo prelat no sia sinó ab un companyó, lo qual sia scriptor e ab un scuder e tres troters; laltre, emperò, no prelat, ab un scuder e dos troters. E agen una càrrega o adzempla entre andosos, en tant que no sobrepuen lo nombre de sis animals o al menys de .vij. E en los monastirs visitadors, prenguen les vituales necessàries, tant quant aquí executeran lo ofici de visitació, e les despeses necessàries les quals auran fetes en omes avant; e no puguen pendre alguna cosa

animalibus propriis aliquid accipere pro logerio possint, nisi tamen pro conductitiis; quas cum proprias non habuerint, conducere valeant, omni fraude cessante. Nec aliquas expensas superfluas faciant et quas non facerent pro se ipsis. Dicti quoque Visitatores et familiares ipsorum, nullam pecuniam, occasione huiusmodi seu quolibet alio modo, recipiant; ne ipsi vel quisque ipsorum aliquod munus, quodcumque sit vel qualitercumque offeratur, præsumat recipere; ut non quæ sua sunt, sed quæ Jhesu Christi gerere videantur. Quod si contrarium fecerint, et præter victualia et necessarias expensas, ut prædicitur, aliquid receperint, pœnam in prædicta constitutione domini papæ Benedicti, noverint se incururos. Et alias graviter in Capitulo provintiale sequenti per Præsidentes sciant se punituros.

Sane huiusmodi visitationis officium exercentes, quos oportet per decentiam habitus extrinseci, morum intrinsecam honestatem ostendere; intrantes per Monasterium visitandum honeste, distrecte et mature incedant cum frocis. Et quia irreprensibiles esse convenit, quos præesse necesse est corrigendis; tales esse demonstrent visitandis, quod ipsos a vitiis ad virtutum studia et verbo et exemplo provocent; et caveant ne in aliquo inordinato vel inhonesto visitandorum intuentium, quorum forma et exemplum boni et perfecti operis esse debent, ostendant aspectum; sed agere studeant, quod eorum deceat sanctitatem.

Et in prima die qua declinaverint ad aliquid monasterium visitandum, si competens hora fuerit, intrent capitulum et per unum ipsorum ibidem proposito verbo Dei, prælatus Visitor iniungat prælato, et in eius absentia priori claustrali, sub virtute sanctæ obedientiæ, quod dicat et denuntiet ipsis Visitoribus, si sit in ipso Monasterio aliquem monachum inobedientem, conspiratorem vel rebellem; deinde quærat a priore, si præsens est, et in eius absentia ab altero quem ad hoc magis idoneum reputavit; sub virtute sanctæ obedientiæ, et sub pena excommunicationis, quod dicat de observatione regulæ ac constitutionum Capituli generalis et provintialis et Visitorum; et si aliqua sunt in ipso capitulo reformanda; et omnes, maxime antiquos, ad ipsorum emendatione per salubria monita, nunc levia nunc aspera, juxta data sibi a Deo prudentia, diligenter intendens, tam in capitulo et in comuni, quam extra capitulum; et in speciali inducat ad dicendum veritatem status Monasterii et habitantium in eodem.

Promittentes ipsi Visitatores et denuntiantes visitandis, si aliqui sunt in publico aliqua dicere noluerint, sed potius in secreto, eisdem voluerint revelare, quod nec ipsos sit revelantes; et secreta in visitatione per eos prolata, nec nomina eorum, aliis revelabunt; cum ipsis Visitoribus iam sit hoc facere prohi-

per loguer dels animals propis, sinó tant solament per los logats; los quals com de propis non hauran, puguen logar, tot frau cessant. Ni algunes despeses supèrflues fassen, e aquelles que no farian per si mateys. E los dits Visitadors e familiars de aquells, per ocasió de açò o en altre manera, no prenguen alguna pecúnia; ni ells ni qual sevol de ells, no presumesquen pendre algun donatiu qual sevol sia, o en qual sevol manera sia offert; per tal que no sien vists demenar les coses que són lurs, mas aquelles de Jhesucrist. E si lo contrari faran, e ultra les vituales e necessàries despeses, com demunt és dit, alguna cose rebran, conexeran se encórrer la pena en la predita constitució de papa Benet; e altrament sàpien se ésser greument punidors, en lo següent Capítol provincial per los Presidents.

Mas los exercints lo dit offici de Visitadors, als quals és necessari, per de-cència de hàbit extrínsech, mostrar la honestetat de costums intrínseca; entrants los dits visitadors per lo monastir Visitador, discretament et ab gravitat, vagen ab los flochs. E per tant com convé ésser irreprehensibles aquells qui és necessari presidescan; per ço, los dits Visitadors statuim se demostren als qui deuen ésser visitats e corregits, de tal forma, que los dits visitats dels vicis a estudi de virtuts e de paraula e per exempla provocan; e guarden se que no offenen lo aspecte dels mirants, que són visitats, en alguna cosa inordenade e inhonesta, dels quals deuen ésser forma e exempla de bona e perfecta obra; ans se studien en allò que sia desent a lur santedat.

E en lo primer dia en lo qual declinaran e vendran en algun monastir visitador, si hora serà competent, entren en lo Capítol; e proposada la paraula de Déu per hu de ells, lo prelat Visitador iniungesca e man al prelat, e en absència sua al prior claustral, sots virtut de sancta obediència, que diga e denuncia a ells dits Visitadors, si sab en lo dit monastir algun monio inobedient, conspirador o rebelle. De qui avant deman al prior, si present és, e en absència sua a algun altro, lo qual en açò més ydoneu reputerà, sots virtut de sancta obediència e sots pena de excomunicació, que diga si algunes coses són en lo dit capítol reformadores, sobre la observació de la regla e constitucions del Capítol general e provincial e dels Visitadors; e tots, maiorment los antichs, per saludables amonestacions, ara leugeres, ara aspres, segons la prudència que Déu li ha donada, diligentment entena en la emendació de aquells, tant en Capítol com fora Capítol, com en comú o en particular; e los induesca a dir la veritat del stament de dit monastir e dels habitants en aquell.

Prometent los dits Visitadors e denunciant als visitats, que, si alguns seran que en publich algunes coses dir no volran, ans ho amaran més dir e revelar en secret, que ells, dits Visitadors, no revelaran los dits revelants e denunciants; ne dites coses secretes e revelades, ni los noms dels revelants tals se-

bitum per constitutionem domini Benedicti .xij. super hoc edita, cuius pœnam ipsos Visitatores incurrere volumus, si contrarium faciant quod in dicta constitutione inhibetur.

Et si ibi invenerint de aliquibus ortam infamiam contra visitandos, mandent suorum propriis prælatis, ut super his inquirent, et ipsos puniant et corrigant, prout videbitur eis expedire. Notoria vero crimina, quæ examinatione non egeant, cum super his notari possit dictorum prælatorum negligentia, vel per seipsos vel, si maluerint, per prælatos prædictos libere corrigant; pœnam pro illis debitam infligendo. Et super omnibus quæ ibidem invenerint agenda, procedant ut invenerint et viderint expedire; maximam cautelam et curam diligentem in omnibus adhibentes.

Et ut prædicitur, nunc publice nunc occulte, visitandos super statum Monasterii et super excessus, si qui sint in eodem, pro extorquenda veritate ad se convocent et interrogent; et sic prudenter dictos statum et excessus valeant reperiri et in ipsosque corrigere. Et specialiter prælatorum, quorum vita ad bonum et ad malum discipulis est quædam magistra. Quia quod facitur a prælatis, facile trahitur a subditis in exemplum. Defectus et excessus corrumpere non renuant nec formident, ac capite languescente, facilius reliqua corporis membra inficiantur. Et fideliter ad conservationem pacis intendant; et in quantum poterint, salva ordinis disciplina, animos fratrum ad ampliorem reverentiam proprii Abbatis et gratiam mutue in Christo dilectionis inducant. Scientes quod sic ut laudabilis discretumque est, reverentiam et honorem exhibere prælatis, ita rectitudinis et Dei timoris est, si qua in eis sunt quæ juris correctione indigent; nulla dissimulatione postponere, ne totum corpus, quod absit, languor inficiat, si capite non fuerit curatum.

Si quem vero prælatum vel alium invenerint excessos aliquos vel aliquorum scienter occultare vel palliare, ipsum tamquam dissipatorem ordinis corripiant et castigent, ei pœnam debitam imponendo. Provideat nichilonimus visitandus, ut ipsis Visitoribus obœdiens et devotus existat, et ad emendationem sui Monasterii, quantum poterit, tamquam domino rationem reddituro, intendat. Prohibeant autem Visitatores, ne sibi aliqui suggerant inceptum, quod ea quæ cognoscerint emendanda, quasi ad maius scandalum, quod nequissimum est, usque ad Visitandorum futurorum adventum deferant et reservent. Sed opportunis temporibus quæ contingerint proclamantur ab ipsis, vel a prælato proprio emendentur.

crets, axí com a ells, dits Visitadors, ia los sia prohibit per la constitució de papa Benet .xij. sobre açò feta; la qual pena volem los dits Visitadors encórrer, si feran lo contrari; la qual cose los és prohibida en la dita constitució.

E si en lo loch que visitaran, troberan ésser nada alguna infàmia contra alguns dels que visitaran; manen als propis prelats de ells, que sobra açò inquirescan e aquells punescan e corregescan, axí com los serà vist expedir. Los notoris, emperò, crims, los quals no afreturaran de examinació, com sobra aquells pusca ésser notada negligència als dits propis prelats, los dits Visitadors liberament per si mateys, o si més amaran per los dits propis prelats, corregescan, infligint per aquells deguda pena. E sobre totes coses que en lo dit loch troberan ésser fahedores, procehescan axí com trobaran e veuran expedir; gran cautela e diligent cura en totes coses donant.

E axí com és dit, ara en publich, ara en secret, per traure la veritat convocan, assí los qui visiten, e aquells interrogan, sobre lo stament del monastir e sobre los excessos, si alguns hi sien; perquè axí prudentment los dits staments hi excessos pugan trobar e aquells corregir; e especialment no recusen ni dupten corregir los defelliments hi excessos dels prelats, la vida dels quals és una maestra o regla als dexebles, ço és als súbdits, a bé hi a mal. Car lo quis fa per los prelats, fàcilment és tret en exemple per los súbdits. La qual correcció dels prelats, no deuen recusar fer; per tant que lo cap essent malalt, los restants membres del cors pus fàcilment no s'enmalaltescan. E faelment los dits Visitadors entengan a conservació de pau. E en quant poran, salvada la disciplina del orde, induescan los ànimos dels frares a maior reverència del propi abbat, e a gràcia de mútua dilecció en Ihesucrist. Essent certs que, axí com és cose loable e discreta, exhibir reverència e honor als prelats; axí és cosa de rectitut e de temor de Déu, no post posar ab alguna dissimulació, si algunes coses seran en los dits prelats que afreturen de correcció iurídica; per tal que la malaltia, si lo cap no serà curat, lo que Déu no vulla, no infaccioni tot lo cors.

Si emperò, los dits Visitadors atrobaran algun prelat, o altre, scientment occultar o palliar los excessos de algú o alguns; aquell tal corregescan e castigang com a dissipador del orde, imposant li pena deguda. Proveesca no res menys lo qui és visitat, que als dits Visitadors obedient e devot stiga. E entenga en la emendació del seu monastir quant porà, com a donador de rahó a Déu. Prohibescan, emperò, los dits Visitadors, que alguns no ls suggerescan encubert, que aquelles coses que conexan corregidores, que sia maior scàndol, lo qual és molt cosa mala, differescan e reservan fins a la venguda dels Visitadors sdevenidors. Més en oportuns temps, les coses que se sdevendran sien per ells proclamades, o per lo prelat propi smenades.

Tales etiam esse convenit Visitatores, ut non credant omni spiritui, sed causam, quam nescierint, diligenter inquirent; et cognita, rationabiliter corrigant zelo ordinis et caritatis affectu. Et si aliqua statuerint ordinanda et emendanda, ea personaliter publicent et in scriptis tradant prælato et conventui in comuni. Et omnia in ipsa visitatione peracta, in scriptis apponant et redigant; ut inde ipsa visitatio omnibus valeat esse nota. Et ne animas visitandorum potius illaqueant, quam absolvant, et a periculis dampnationis liberent; in suis statutis excommunicationis, suspensionis et interdicti sententias non apponant; dum modo aliis pœnis vel remediis suorum statuta et ordinata viderint, vel verisimiliter præsumerint servari debere et posse. Si tamen eis visum fuerit expedire, quod tales sententiæ apponi debeant, hoc facere eis liceat, nec ipsas apponere eis prohibemus; sed appositæ per eos, ab omnibus, quos tangent, teneantur et firmiter observentur, si periculum animarum suarum cupiant evitare.

CAPUT IX

DE BONIS MONASTERII CONSERVANDIS ET REFORMATIONE EORUMDEM

Spiritualia sine temporalibus non possunt diu in hac vita fragili perdurare. Quare ad maiorem conservationem spiritualium et temporalium, et ut prælati administrationem habentes, circa curam temporalem ipsis commissam, sint magis solliciti et attentii; statuimus et ordinamus, salvis in omnibus ordinatis per dominum papam Benedictum .xi j., in constitutione sua super hoc edita, cui non possumus nec intendimus in aliquo derogare; quod quilibet prælatus annuatim in crastinum pentecostes, statum suæ prælaturæ ac administrationis exponat Conventui suo. Et quilibet officialis et quicumque beneficiatus, sive administrator nostri ordinis, suo proprio prælato de administratione sua reddat rationem rerum administratarum; quamvis non requisitus, sumas fideliter principalium et grossarum, quo ad receptas et expensas annuas, veraciter explicando. Necnon quanta et qualia supersunt et etiam debeantur; et ex qua causa; et quibus et a quibus personis aut desint, et verifice exprimendo. Et etiam declarent mobilia et omnia quæ habent, sive ratione administrationis ad eos pervenerint, sive aliter. Et in scriptis, manu propria factis vel proprio sigillo sigillatis, omnia clarificent et exponant; ut processu temporis, qui bene vel male procuret, cognosci valeat manifeste.

Tals emperò cové que sien los Visitadors, que no cregan a tot spirit; més la causa que no sebran, diligentment inquirescan; e coneguda rahanablement corregescan ab zel del orde e affecció de caritat. E si algunes coses statuiran ordenadores e emendadores, aquelles personalment publiquen e en scrits les liuren al prelat e covent en comú. E totes les coses complides en la dita visitació, posen e regidescan en scrits; per tal que daquí avant la dita visitació pusca ésser manifesta a tots. E perquè no illaquean més, que no absolguen, e dels perills de dampnació desliuren les ànimes dels visitats; en sos statuts, los dits Visitadors, no aposen sentències de excomunicació, suspensió o interdit; pus emperò los dits Visitadors vegem, o versemblantment presumescan, los lurs statuts e ordinacions poder e deures servir. Mes si a ells serà vist expedient, que tals sentències hi deguen ésser posades, açò fer a ells sia lícit, ni prohibim a ells aquelles posar. Ans aposades per ells, per tots aquells los quals tocaran, sien tengudes e fermament observades, si lo perill de les ànimes sues desigen evitar.

CAPÍTOL IX

DELS BÉNS DELS MONASTIRS CONSERVADORS E REFORMACIÓ DE AQUELLS

Les coses spirituales sens les temporals, no poden molt en aquesta vida fràgil durar. Per tant a maior conservació de les coses spirituales e temporals, e perquè los prelats havents administració, circa la cura temporal a ells comesa, sien més sollicitos e attents; statuim e ordenam en totes coses, salvades les coses ordenades per nostre sanct pare pape Benet .xij., en la constitució sua sobre assò feta, a la qual no podem ni entenem en alguna cosa derogar; que tot prelat cascun any, al sendemà de sincogèsima, lo stament de la prelatura e administració espona al seu covent; e cascun official, e cascun beneficiat, o administrador de nostre orde, al seu propri prelat don rahó de les coses administrades, de la sua administració encare que no sia request; explicant fahelment les summes de les coses principals e gravosses, quant a les rebudes e despeses annuals; hoc encara, quantes e quals coses sobren, e aquelles que són degudes, e per quina causa, e a quines persones, e per quines persones; e axí mateix aquelles coses que defallen verídicament exprimint; hi encare declaren les coses mobles e totes aquelles coses que han, axí per rahó de la administració, o per qual sevol altra cosa, los sien pervengudes. E en scrits, fets de lur mà pròpia e de propri segell segellats, totes coses clarifican e exponen, per tal que per successió de temps, se puga manifestament conèixer qui procura bé o mal.

Qui autem hæc malitia vel negligentia noluerit adimplere, si in Monasterio est, januam claustrum non exeat. Si vero absens fuerit, a vino absteineat, donec quod præmissum est, duxerit adimplendum. Et etiam prædicta facienda per suos superiores arctius compellatur, prout visum eis fuerit expedire. Si vero aliquis, suæ salutis oblitus, in prædicta declaratione ac compoti redditione, scienter occultaverit veritatem; si prælatus fuerit, puniatur poena contra prælatos negligentes circa harum constitutionum annotata. Alii, vero, poena contra proprietarios apposita puniantur. Nullus, etiam claustralis, clavem vel archam habeat, sine proprii prælati licentia speciali. Prælati etiam semel ad minus in anno et pluries, si eis videbitur faciendum, in capitulo claves accipiant a monachis officium, beneficium vel administrationem non habentibus, si quas habent; et scrutinium faciant et inquirent, an ipsi monachi teneant aliquid inhonestum. Quod si repperint, retineant in utilitatem Monasterii, si tale quid fuerit advertendum. Et secundum quod superius dicitur de officialibus et administratoribus quibuscumque, supradicti claustrales et non officia, beneficia seu administrationes habentes, omnia bona mobilia et quæcumque alia quæ apud se habeant, in scriptis suis propriis prælatis declarent et exponant. Et nichil scienter occultent; quod si fecerint, ut proprietarii habeantur et puniantur; et ut prædicitur, tale quod sit inventum, in utilitatem Monasterii convertatur.

Cæterum, quia Abbates et alii prælati ingenti cura, ad recognoscendum excessus suorum subditorum et mores reformandos in suis Monasteriis, prudenter et diligenter asurgere debent; ne sanguis eorum de suis manibus requiratur. Ideo, ut correctionis et reformationis officium melius et plenius ac liberius valeant exercere, suademus quod singulis annis in prædicto termino crastini pentecostes, abbates et priores conventuales nostræ provinciæ et ordinis nostri, convocatis et congregatis suis subditis monachis in eorum propriis Monasteriis, generale capitulum celebrent et teneant. In quo, ut supradicitur, de administratione reddita ratione studeant tractare, de reformatione ordinis seu religionis et observantia regulari.

Nec non corrigant et reforment ibidem, tam in spiritualibus quam in temporalibus, quæ corrigenda fuerint et etiam reformanda. Et etiam studeant ac ordinent, quæ eis videbitur statuenda et ordinanda. Et omnia adimpleant quæ, in constitutione domini papæ Benedicti supra generali capitulo edita, invenerint contineri; cum illa ad maximam utilitatem tam spiritualium quam temporalium sint inventa et ordinata.

Aquell emperò, qui aquestes coses per malícia o negligència no volrà complir, si serà en lo monastir, no isca de la porta del monastir; si emperò serà absent, abstinence de beura vi, fins a tant que complirà lo que és demunt dit. E més avant, en fer les dites coses per los superiors sia stretament compellit, axí com a ells serà vist expedir. Si emperò algú, oblidat de la sua salut, en la predita declaració e reddició de comptes scientment ocultarà la veritat; si serà prelat, sia punit de la pena contra los prelats negligents circa les presents constitucions descrita. Los altres, sien punts de la pena posada contra los propietaris. Més avant, algú dels claustrals no age clau o caxa, sens licencia special de son propi prelat; més avant, los prelats una vegada lany almenys, e més vegades si a ells serà vist fahedor, prenguen en lo capítol les claus dels monios no havents offici, benefici o administració, si algunes ne hauran; e fassen scrutini e inquirescan ia si los monios tenen alguna cosa inhonesta; la qual si troberan, se retenguen en utilitat del monestir, si tal cose serà quels dega ésser levada, e segons que desobre és dit dels oficials e qual sevol dels administradors; los sobredits claustrals e no havents oficis, beneficis o administracions declaren o exposen en scrits, a sos propis prelats, tots los béns mobles e qual sevol altres que envés si agen. E no oculten scientment alguna cosa; la qual cosa si faran, sien aguts com a propietaris e sien punts; e axí com és dit, la tal cosa trobada, en utilitat del monastir sia convertida.

Més avant, com los abbats e altres prelats deguen ab gran cura e diligentment e prudent, insurgir en corregir los excessos de sos súbdits e en reformar les costumes en sos monastirs, per tant que la sanch de aquelles no sie demenada de les lurs mans; perçò, a fi que pus mellor, e pus plenament e més liberament puguen lo offici de correcció e refformació exercir, suadim que tots los anys, en lo predit termini del sendemà de sincogesma, los abbats e priors conventuals de la nostra província e orde nostre, convocats e congregats sos monios súbdits en los lurs propis monastirs, celebren e tengan general capítol; en lo qual com es demunt dit, donada rahó de la administració, entengan tractar de la refformació del orde o religió e de la observància regular.

E no resmenys, corregescan e refformen aquí mateix, axí en lo spiritual com en lò temporal, aquelles coses que seran de corregir e encara de refformar. E més avant, entengan e ordenen aquelles coses quels serà vist de statuir e ordenar; e complescan totes aquelles coses que troberan ésser contengudes en la constitució de papa Benet, sobre lo general capítol feta, com aquelles coses sien trobades e ordenades molt a gran utilitat, axí de les coses spirituals com temporals.

CAPUT X

UT ORIGINALIA MONASTERII IN QUATERNIS PERGAMENORUM
TRANSLATENTUR

Ne aliquibus fraudibus, modis aut viis exquisitis bona et instrumenta, maxime originalia, Monasteriorum et bonorum, et possessionum ipsorum perdantur, et in alienum dominium transferantur; statuimus, quod omnes cartæ et privilegia in quaternis pergamenorum translantentur, et inde libri fiant; et originalia magis utilia, cum magna cautela custodiantur; ut cum necesse fuerit cartam videre vel habere, ad librum recurratur in quo instrumentum, quod necessarium fuerit, poterit inveniri; ad quod faciendum prælati Monasteriorum volumus obligari. Et si quis ipsorum circa hæc negligens inventus fuerit, Visitorum arbitrio punituri.

Præterea, ne honores Monasteriorum valeant occultari vel deperiri, seu aliquo modo amitti; mandamus quod prælati et omnes administrationem habentes, in ipsos Monasterios habeant capitula iurata et completa de omnibus honoribus, possessionibus et redditibus in pergamenis. Et hoc hinc ad tres annos prædicti prælati et administrationem habentes, habeant adimplere; alias ex tunc per censuram ecclesiasticam, prælati per Visitatores aut Præsidentes nostri ordinis; cæteri autem per ipsos vel suos immediatos superiores, omni excusatione remota, ad prædicta compellantur.

Nichilominus statuentes et prohibentes quod prædicti prælati, Abbates, priores et alii administratores vel monachi aut conversi nostri ordinis seu religionis, privilegia, litteras et instrumenta, quibus libertates, possessiones, res et jura locorum administrationum suarum firmantur; vasa etiam aurea et argentea; ornamenta ecclesiastica, libros, pecunia, blada, vina, animalia et res alias notabiles seu prætiosas, ad Monasteria, ratione prædictarum administrationum vel alias, pertinentia; apud consanguineos vel propinquos seu alios quoscumque, fraudulenter aut dolose, in dampnum ipsorum Monasteriorum seu administrationum, nullatenus transportent seu tenere præsumant; et qui contrafecerint, pænis in constitutione domini papæ Benedicti super hoc edita appositis, per suorum superiores puniantur; et ad emendam præmissorum debite compescantur.

CAPÍTOL X

QUE LOS ORIGINALS INSTRUMENTS DEL MONASTIR
EN COERNS DE PREGAMÍ SIEN TRANSLADATS; E
DE LA CONSERVACIÓ DELS BÉNS DEL MONASTIR

Per tal que per alguns frauds, o modos, o vies exquisides los béns e instruments, maiorment originals, dels monastirs, e honors e possessions de aquells no s perdan, e en domini de altri sien transferits; statuim que, totes les cartes e privilegis, en coerns de pregamí sien transladats, e de aquells sien fets llibres. E los originals mes útils al monastir, ab gran cautela guardats. E com serà necessari de veure, o de haver alguna carta o instrument, sia recorregut al dit llibre; en lo qual dit instrument, que serà necessari de veure, se porà trobar. E volem que en fer açò, los prelats de monastirs hi sien obligats; e que si algú de ells serà trobat negligent en les dites coses, que sia punit al arbitre dels visitadors.

Més avant, perquè les honors e propietats del monastir no s puguen ocultar o perir, o en alguna manera perdres; manam, que tots los prelats e tots los havent administració, en los dits monastirs, agen capbreus iurats e complits en pregamins de totes les honors e possessions e rendes. La qual cosa agen a complir los dits prelats e havents administració, de si a tres anys; en altra manera, dels dits tres anys en avant, per los visitadors o Presidents del nostre orde, los dits prelats e los altres, ço és los havent administració, o per los demunt dits visitadors o Presidents, o per los immediats superiors, tota excusació remoguda, per censures eclesiàstiques a les dites coses sien compellits.

No res menys statuim e prohibim, que los predits prelats Abbats, priors, e altres havent administració, o monios o conversos de nostre orde o religió, en poder dels parents o propinques o altres qual sevol persones, fraudulentment o enganosa o dolosa en alguna manera, en dampnatge dels dits monastirs o administracions, no transporten o tenir presuman los privilegis, letres, o instruments, en los quals són fundats o reben fermetat, les libertats, possessions e coses e drets dels monastirs, lochs o administracions lurs; ni encara los vexells d or, o d argent, ornaments eclesiàstichs, llibres; pecúnies, blats, vins, animals, e coses altres notables i precioses dels dits monastirs, lochs o administracions lurs. E los que contrafaran, sien punts per sos superiors, ab les penes posades en la constitució de nostre sanct pare papa Benet sobre açò feta; e en esmena de les dites coses, degudament sien constrets e reffrenats.

CAPUT XI

UT ABSTINEATUR AB ILLICITIS DONATIONIBUS

Quia graves et immoderatis donationes, multa incomoda solent Monasteriis et locis monasticis nostri ordinis afferre; ideo statuimus, quod Abbates et priores conventuales et officiales, sive administrationem habentes, abstineant ab immoderatis et illicitis donationibus. Monachi autem simplices et Claustrales omni prorsus donatione sciant se abstinere debere; ne pecuniam mutuo, nec aliquod depositum, per se vel per alium, suscipere debent, sine consensu proprii praelati. Porro, quia inordinata potestas debita contrahendi; et obligationes et innovationes, quæ fiunt multociens per eosdem, et censuum et reddituum diminutiones, ac aliæ alienationes bonorum et rerum ac iurium Monasteriorum, quæ inefrenate fiunt, in dampnum ipsorum Monasteriorum quamplurimum revertuntur; idcirco indemnitatibus Monasteriorum, prioratum, administratum et aliorum locorum nostri ordinis occurrere desiderabiliter affectantes, et super his de remedio opportuno currere cupientes; districte præcipimus et mandamus, quod officiales et administrationem habentes, ab aliquo non possint ultra viginti solidos mutuo accipere; nec homines suarum administrationum fideiussorie obligare, sine consensu sui praelati; nec possint de novo stabilire vel ad certum censum redigere honores; nec impignorare nec alienare nec infeudare, absque consensu et subscriptione sui praelati. Et qui contrarium fecerit, et monitus officium sive administrationem indemnem non salvaverit, ab officio vel administratione removeatur; et alias puniatur prout proprio suo praelato videbitur faciendum; pœnas, si voluerit, infligendo insertas in constitutione domini papæ Benedicti, super mutuis venditionibus et concessionibus inde facta.

Et ut melius bona Monasterii et administrationum conserventur et tutius custodiantur; volumus et ordinamus, quod cum alicui committitur administratio aliqua, omnia utensilia et supelectilia et debita, dentur sibi scripta in Carta, per alphabetum divisa; ita quod una habeat ille cui administratio comittitur, et aliam praelatus suus sibi retineat; ut sic per hoc facilius et plenius perpendi possit, tempore computationis, qualiter administrat. Et si bene super hoc praelati se habere voluerint, constitutionem domini papæ Benedicti, quæ super his ninitur, providere tam conventus quo ad praelaturam, quam praelatus quo ad officiales et administratores sui conventus, studeant adimplere.

CAPÍTOL XI

DE LES ILLÍCITES DONACIONS QUE FAN LOS ABBATS E MONIOS
E DELS INVENTARIS DE LES ADMINISTRACIONS DELS MONIOS

Per quant les grans e inmoderades donacions, acostumen portar moltes incomoditats als monastirs e lochs monastichs de nostre orde; per tant statuïm, que los abbats e priors conventuals e officials o havents administració, se abstengan de les inmoderades i il·lícites donacions; los monios, emperò, simples e claustrals, sapien se deure abstenir totalment de tota donació; ni deuen pendre peccúnia a préstech, o manlevar peccúnia; ni deuen per si, o per altre, pendre algun depòsit, sense consentiment de son propi prelat. Mes per quant la inordenada potestat de contractar deutes, e les obligacions e innovacions, les quals moltes vegades se fan per los demunt dits; e les disminucions de sensos e rendes e altres alienacions de béns e coses e drets dels monastirs, les quals se fan inefrenadament, e molt sovint tornen en dampnatge dels dits monastirs; per tant desijablement affectants occórrer a les indempnitats dels dits monastirs, priorats, administracions e altres lochs de nostre orde; e desijants de provehir hi de algun oportú e degut remey; stretament diem e manam que, los officials e havents administració no puguen pendre de algú apréstech, ultra vint sous; ni obligar a fermança los homens de ses administracions, sense consentiment de son prelat; ni puguen de nou stablir e reduir a cert cens les honors e propietats; ni empenyorar, ni aleinar, ni enfieudar, sens consentiment e subscripció de son prelat. E qui lo contrari ferà, e amonestat, son ofici o administració indempne no salvarà; sia remogut del ofici o administració, e altrement sia punit, axí com a son propi prelat serà vist fahedor; infligent li, si voltrà, les penes insertes en la constitució de papa Benet sobre los préstechs, vendes e concessions.

E perquè millor los béns dels monastirs e administracions sien conservats, e pus segurament guardats, volem e ordenam que, com a algú sera comesa alguna administració, totes les coses e utensilis; ço és, les coses de ús e tots los altres ornaments e instruments, o eynes de casa e de la dita administració e les deutes, li sien donats scrits en una carta partida per a. b. c.; de manera que la carta age aquell a qui la administració serà comesa, e l'atra son prelat se retenga; per tant que per açò pus fàcilment e més plena se puga conèixer, en lo temps dels comptes, de quina manera aquell tal administra. E si los prelats sobre açò se volran bé haver, tant lo covent en esguard de la prelatura,

Nullus etiam Monachus sit advocatus, nec advocare audeat, sine licentia sui proprii praelati, nisi pro Monasterio suo proprio. Et si quis contrarium facere præsumpserit, pro qualibet transgressione, in pane et aqua abstineat una die. Et si vitiosus fuerit inventus, gravissime puniatur.

Et si quis suæ salutis immemor, contra proprium Monasterium advocare, vel alias aliquod dampnum facere proprio Monasterio procurare vel facere præsumpserit; ab ipso Monasterio excludatur et pœnitentia sibi iniungatur, et ad alium Monasterium nostri ordinis transferatur; et ibi pœnitentiam sibi iniunctam faciendo et servando tandiu moretur, quousque visum fuerit ad proprium claustrum revocari; vel si maluerit praelatus suus proprius, juxta Canonica instituta puniatur.

CAPUT XII

NE ALIQUIS MONACHUS NEC OFFICIALIS EXERCEANT MERCATIONES

Quia quidam monachi officiales ac etiam claustrales, mercationes exercent; et tanquam negotiatores huius stili, emptiones faciunt expletorum, et redditus locorum et Castrorum in pignore, tam a suis praelatis, quam ab aliis, contra debitum honestatis et regularia instituta, quæ dicunt: *Nemo militans Deo implicet se negotiis sæcularibus*; ideo, hac perpetua constitutione prohibemus, ne aliquis monachus officialis vel claustralis, per se nec per alium, de cætero prædicta nec aliquid prædictorum, exerceat vel faciat. Si quis autem contra hoc statutum fecerit, pretium et rem perdat et praelato proprio applicetur. Mandantes omninus praelatis, quod ad prædicta inquirenda et accipienda, sint solliciti et attentis. Quod autem inde habuerint, in utilitatem Monasteriorum fideliter convertatur. Et super hoc et aliis in constitutione domini papæ Benedicti, de Monachis negotiatoribus expressis contenta in eadem, studeant adimplere.

quant los prelats en esguard dels officials e administradors de sos covents, se studien complir la constitució de papa Benet, la qual sobre aquestes coses se sforça de provehir.

Més avant, algun monio no siga advocat, ni gos advocar sens licència de son propri prelat; si donchs no és per son propri monastir. E si algú presumirà fer lo contrari, per cascuna volta quen ferà, faça un iorn abstinència en pa e en aygua; e si serà trobat viciós, ço és, que sovint ho fassa, sia punit gravissimament.

E si algú oblidat de la sua salut, presumirà contra lo propri monastir advocar; o algun dan scientment al propri monastir procurar o fer, sia exclòs del dit monastir, e li sia iniungida penitència e sia transferit a altre monastir de nostre orde; e aquí fahent la penitència a ell iniungida, e aquella servant, tant de temps atur, fins que sia vist deure ésser revocat o tornat al propri claustre; o si més amarà son prelat propri, sia punit iuxta les institucions canònicas.

CAPÍTOL XII

QUE ALGUN MONIO OFFICIAL O CLAUSTRAL NO NEGOCIEIG NI MERCADEIG

Per quant alguns monios officials e encara claustrals exercexen mercaderies; e, com a negociadors de aquest món, fan compres de explets, e les rendes dels lochs e castells prenen en penyora, tant de los prelats, quant dels altres, contra lo deute de honestat e instituts regulars, no atenents a les institucions dels apòstols que diuen: que los que servexen a Déu no s impliquen o mesclen als negocis seculars. Per tant ab aquesta perpètua constitució prohibim, que algun monio official o claustral, per si ni per altra, da qui avant no exercisca o fassa les coses demunt dites, ni algunes coses de aquelles. Si algú, emperò, contra aquest farà, perda lo preu e la cosa, e sia aplicada al propri prelat. Manant a tots los prelats que en inquirir les demunt dites coses, e en pendre aquelles, sien sollicitis e attents; e lo que de açò hauran, fahelment convertescan en utilitat dels monastirs. E sobre açò, en altres coses, en la constitució de papa Benet, dels monios negociadors expresses, se studien complir les coses contengudes en aquella.

CAPUT XIII

NE LIBRI ALICUIS PRÆLATI VEL MONACHI VENDANTUR NEC
ACOMODENTUR STUDENTIBUS SUIS SINE CAUTIONE

Statuimus et ordinamus perpetuo inviolabiliter observari, quod ullus præ-
latus, vel quis alius, libros, cuiuscumque sint scientiæ, Monasterii sui vel cuius-
que monachi decedentis, non possit vendere, dare vel aliquo modo alienare,
nisi in casu magnæ necessitatis, et cum consilio et consensu sui conventus et
aliis iuris solempnitatibus, quæ in his alienandis requirantur observatis; et ni-
si debitis ipsius defuncti, cuius fuerunt dicti libri, in utilitatem ipsius Monas-
terii conversis, et necessario exsolvendis. Quæ debita primitus de aliis bonis
ipsius defuncti, si quæ sint, mandamus exsolvi; et ultimo libros pro necessi-
tate solutionis debitorum prædictorum distrahi. Sed remaneant perpetuo ipsi
prædicti libri penes Monasterium in thesauro; et diligenter præserventur ac
custodiantur.

Nec per ipsum prælatum vel conventum eiusdem, alicui Monacho ipsius
conventus pergenti ad studium et ibidem studentem, tradantur; nisi prædicto
prælato cum consilio sui conventus vel maioris partis, videbitur faciendum.
In quo casu, Monachus recipiens librum vel libros, idoneam præstet cautionem
de ipsis libris custodiendis et reservandis. Servata etiam forma super hoc
constitutionis domini Papæ Benedicti, quæ in et super his visa est satis pro-
videre; et pœnas cuiusvis in monachum dictos libros recipientem, qui contra
ea quæ in dicta constitutione sunt inserta, prælatus facere ac servare non post-
ponat.

CAPUT XIV

DE COTIDIANIS CAPITULIS TENENDIS

Ubi gubernaculum disciplinæ contempnitur, nichil aliud restat nisi ut religio
naufragetur. Ne ergo per contemptum eius, aliquid incongruum vel inhonestum
in monasteriis nasci permittatur, vel quod absit nutriatur; sed per monasticam
disciplinam potius dirumpatur et destruat; virtutum flores exitentur, et
bonorum operum palmites expandantur; proinde statuimus, constitutione
domini papæ Benedicti inherenti, quod in omnibus monasteriis ordinis nostri,

CAPÍTOL XIII

QUE LOS LIBRES DEL PRELAT O MONIO NO SIEN VENUTS NI
PRESTATS ALS STUDIANNS SENS CAUCIÓ

Statuim e ordenam perpetualment, inviolablement ésser observat, perquè algun prelat o algun altro no pugue vendre ni donar, o en alguna manera alienar, los libres de qual sevol sciència del monastir seu, o de qual sevol monio mort; sinó en cas de gran necessitat e ab consell e consentiment de son covent; e observades altres sollempnitats de dret que en semblants coses alienadores se requiren; e per deutes del dit defunt, del qual seran stats dits libres, en utilitat del dit monastir convertits e necessàriament pagadors. Los quals deutes, manam primerament ésser pagats de altres béns del dit defunt, de qui seran stats dits libres; e derrer de les altres coses, sien venuts dits libres per la necessitat de la paga de dits deutes. E no occorrent la dita necessitat, romanguen perpetualment los dits libres envés lo monastir, com a tresor; e diligentment sien preservats e gordats.

Ni per lo prelat o covent del dit monastir no sien liurats a algun monio de dit covent anant a estudi e allí student; si donchs no serà vist fahedor al dit prelat, ab consell de son covent o la maior part de aquell. En lo qual cas, lo monio rebent lo libre o libres, prest ydònea caució de gordar e reservar los dits libres. Servada encara sobre assò la forma de la constitució de papa Benet, la qual en e sobre açò és vista prou degudament provehir. E lo prelat no postpòs o oblit de fer e servir les penes de dita constitució, posades contra lo monio rebent los dits libres; lo qual farà contra aquelles coses que en dita constitució són insertes.

CAPÍTOL XIV

DELS COTIDIANS CAPÍTOLS TENIDORS

Allá hon lo govern de la disciplina és menypressat, no resta altra cosa sinó que la religió sia periclitada. Per tant, donchs, que per menyspreu de la disciplina, alguna cose incòngrua e inhonesta en los monastirs no sia permesa néxer; o, ço que Déu no vulla, nudrirse; ans per la disciplina monàstica millor sia rompuda e destruyda; e les flors de les virtuts sien excitades e les palmes de les bones obres sien spandides; pròvidament statuim, adherint nos o inseguint

cotidianum capitulum teneatur. Et omnes sani, tam officiales quam claustrales monachi, qui infra ambitum monasterii fuerint, non differant cotidie interesse. Ad quod capitulum, si quis venire contempserit, et vitiosus fuerit, disciplinam accipiat vel a vino absteineat ipsa die. In quo capitulo, unum capitulum regulæ seriatim, scilicet a principio regulæ usque ad finem, cotidie legatur.

Et iuxta constitutiones domini papæ Clementis quinti, propter minores vulgariter exponatur. Et quare contingit aliquociens, quod propter proclamationes et correctiones, sive disciplinarum et pœnitentiæ impositiones, quas fieri et iniungi mandamus in eodem, iuxta huiusmodi constitutiones et consuetudines cuiuslibet Monasterii approbatas; non solum proclamatoribus verum etiam prioribus contumeliæ, vel opprobia dicuntur aut inferuntur; ideo ordinamus, quod si priori vel eius locum tenens, ac etiam alicui proclamanti, contumeliæ, iniuriæ vel opprobia aliqua a sociis dictæ fuerint, per tres dies continue in solo refectorii comedant supradicti tales.

Et ut melius et frequentius monachorum seu fratrum excessus, transgressiones seu negligentia corrigantur; ac de disciplina et reformatione regulari agatur, in illo provideatur per prælatos in quolibet Monasterio, quod certæ personæ et; circumspectæ monachorum, secundum conventus numerum, instituantur; qui ordinent et proclament iuxta regulæ instituta, prædictam constitutionem domini Benedicti præter et circa ista in omnibus observantes.

CAPUT XV

DE CONFESSIOE ET CONFESSORIBUS ORDINANDIS

Quia prælati de animabus subditorum in stricto iudicio coram Deo habent reddere rationem; nec in eorum factis possunt se excusare ignorantia; nec liberi esse, nisi tunc demum cum per eos omnis fuerit diligentia attributa, et morbida eorum universa fuerit cura exhibita; et non est bona pastoris excusatio, si lupus oves comedit et pastor nescit. Ideo statuimus, quod quique monachus, quolibet anno, in quadragesima vel ad minus semel in anno, proprio prælato confiteatur veraciter et devote; attendat enim ad veram humilitatem, qua ipse monachus se totum debeat ostendere Abbati suo in foro pœnitentiali, maxime sicut Deo. Attendat et consideret etiam, quod una de maioribus perfectionibus est, confessio cum humilitate, ac quod se ostendat quis suo prælato aperte et cum omnimoda nuditate; de qua dicit beatus

la constitució de papa Benet, que en tots los monastirs de nostre orde sia tengut capítol cotidià; e tots los monios sans, axí oficials com claustrals, qui seran dins l'àmbit o clausura del monastir, no diferescan cascun dia en lo dit capítol interésser. Al qual capítol, si algú menyspresarà venir e serà viciós, prenga disciplina, o abtinga de beure vi aquell dia. En lo qual capítol sia legit cascun dia, un capítol de la regla comensant al principi, e axí ab orde hu après daltre fins a la fi.

E segons les constitucions de papa Clement quint, sia lo dit capítol exposat en pla, per amor dels monios menors. E per quant algunes vegades se seguex, que per amor de les proclamacions e correccions o impositcions de disciplines e penitència, les qual segons aquestes constitucions e consuetuts de cada monastir aprovades, en lo dit Capítol manam fer e iniungir; no solament als proclamadors, ans encara als priors, són dites e inferides contumèlies o oprobri; perçò ordenam que, si al prior o a son lochtinent, och encara a algun proclamant, seran dites per los companyons contumèlies, iniúries o alguns oprobri, aquells tals mengem per tres dies continus en lo sòl del reffetor.

E per tant que mellor e pus sovint los excessos e transgressions e negligències dels monios o frares sien corregits, e sia tractat de la disciplina e refformació regular; sia provehit en lo dit Capítol, per los prelats en cascun monastir, que sien instituïdes certes persones dels monios discrets e prudents, segons lo nombre del covent, les quals ordenen e proclamen segons los statuts de la regla, servants en totes coses la dita constitució de papa Benet.

CAPÍTOL XV

DE LA CONFESSIÓ E DE ORDENAR LOS CONFESSORS

Perçò com los prelats, en lo stret iudici devant Déu, de les ànimes dels súbdits hauran retra rahó; ni en los peccats se poden excusar per ignorància, ni ésser nequitís, (*sic*) sinó lavors quant per ells serà donada tota diligència, e als lurs defalliments o mals serà tota cura exhibida. E no és bona excusació del pastor, si lo lop se menge les ovelles, e ell dit pastor no u sab. Perçò statuim que, cascun monio cascun any en la quoresima, o al menys una vegade l'any, se confés verament e devota a son propri prelat. E atena e consider a la verdadera humilitat, ab la qual el dit monio tot si matex deu manifestar a son Abbat, maiorment en lo for penitencial, axí com a Déu. Attena encara e consider, que una de les maiors perfeccions, es la confessió ab humilitat, e ques monstra cascú asson prelat apertament e ab tota nuditat; de la qual diu lo

Benedictus: *Quintus humilitatis gradus est, si omnes cogitationes malas cordi suo advenientes, vel mala a se absconse commissa, per humilem confessionem Abbati non celaverit suo; ut sic cum per monachum suo praelato et patri spirituali, ad hæc statuta cogitationum et peccatorum fuerit facta detectio, ipse praelatus et pater spiritualis informet ignorantem sano consilio; et purget quem viderit aliquomodo infestum, cum pænitiæ inquisitione, et sua devota oratione.*

Monachus vero qui hoc salubre consilium et statutum neglexerit adimplere, sine licentia sui proprii praelati, ad comunem corporis et sanguinis domini Jhesu Christi non admittatur, sed potius repellatur; iniungentes ipsis praelatis sub obtestatione domini iudicii, et obsecrantes per viscera Jhesu Christi, quod circa salutem animarum suorum subditorum, sint solliciti, ferventes et attentissimi; ostendendo, verbo pariter et exemplo, qualiter ipsi subditi in domo Dei debeant conversari.

Et cum pastoris vita in exemplo debeat esse discipulis, ut frequentius poterunt, cum fratribus sint in conventu; et sic per conversationem sui proprii praelati, fratres perfecti exemplum sumant ex eius sedula visione. Vigilet etiam et curam et diligentem sollicitudinem de omnibus gerant inter eosdem. Et ita vitam suam virtutibus muniant, et taliter custodiant, quod nil sinistrum, quod absit, per eorum subditis, in eisdem valeat reperiri, quo eorum fama possit denigrari et exemplo malo et pernicioso ad ipsos subditos perveniri; memoria ipsorum semper comendantem, illud beati Gregorii terribile verbum: Prælati tot mortibus digni sunt, quot perditionis exempla ad subditos transmittunt.

Verum quia propter diversas occupationes et necessitates Monasteriorum, praelati circa confessiones suorum subditorum vaccare multoties non possunt; ideo ipsi Prælati, seniores spirituales pœnitentiarios et confessores monachos suorum Monasteriorum, peritos opere ac doctrina, in suis Monasteriis, iuxta sufficientiam conventus, ordinent et disponant. Qui sciant curare sua, et aliena vulnera non detegere ac publicare. Quibus confessoribus sic ordinatis per praelatos, monachi possint confiteri et non aliis, nisi ex iuxta causa de licentia sui praelati meruerint aliter obtinere. Prohibentes, et in virtute sanctæ obedientie præcipientes, quod tam monachi quam moniales nostri ordinis, confiteantur tantum religiosi ordinis nostri, nisi extra provintiam fuerint vel in studio, aut in necessitatis articulo constituti; et dum tamen comode poterint, nostri ordinis confessorem habere.

benaventurat sanct Benet: que lo quint grau de humilitat és: si per humil confessió no celerà a son abbat les males cogitacions advenints a son cor, o los mals amagadament per si comesos; per tant que axí que com per lo monio serà feta manifestació de totes ses cogitacions e peccats a son prelat e pare spiritual en açò statuït; lo prelat e pare spiritual informa lo ignorant ab san consell, e deneig aquell que veurà en alguna manera infecta, ab iniuncció de penitència e ab sa devota oració.

Lo monio, emperò, qui aquest salubre consell e statut negligirà complir, sens licència de son propri prelat, no sia admès a la comunió del preciós cors e sanch de nostre senyor Jhesuchrist, ans ne sia repellit; iniungint als dits prelats, sots obstestació del divinal iudici, e pregant los per la misericòrdia e amor de nostre senyor Jhesuchrist que, circa la salut de les ànimes de sos súbdits, sien sollicitis, fervents e attents; amostrant los de paraula e per lo semblant, ab exempla, en quina manera ells dits súbdits en la casa de Déu degan conversar.

E com la vida del pastor dega ésser en exempla als dexebls; com més sovint poran, los dits prelats, sien en lo covent ab los dits frares; e axí per la conversació de son propri prelat, la perfecció dels frares prenga exemple, e per la contínua vista de aquell se svelle. Hagen encare los dits prelats cura de diligent sollicitut de totes les coses entre aquells. E axí los dits prelats la sua vida gornescan de virtuts, e talment la guarden, que, lo que Déu no vulla, per los lurs súbdits no puga ésser en ells trobada alguna cosa de sinistre; per la qual la lur fama puga ésser denigrada, ni res de mal exemple e pernicios a ells no puga pervenir. Comenant tots temps a la memòria de dits prelats, aquella terrible paraula del benaventurat sanct Gregori dient: que los prelats són dignes o culpables de tantes morts, quants són los exemples de perdició que transmeten o donen als súbdits.

Emperò, perçò com per les diverses ocupacions e necessitats dels monastirs, los prelats no poden moltes vegades entendre en la confessió de sos súbdits; per tant los dits prelats ordenen e disponguen en sos monastirs, iuxta la suficiència del covent, dels pus ansians monios de sos monastirs, experts e savis, e per obra e per doctrina, en spirituals penitenciers e confessors; los quals sàpien curar les sues plagues e les dels altres no descobrir ni publicar. Als quals confessors, axí ordenats per los prelats, los monios se pugan confessar e no a altres; si donchs ab iuxta causa de licència de son prelat no merexeren obtenir altre confessor. Prohibints e en virtut de sancta obediència manants, que tant los monios quant les monges de nostre orde, se confessen tant solament a religiosos de nostre orde; si donchs no seran fora de província o en estudi o constituïts en article de necessitat; e açò podent còmodament haver confessor de nostre orde.

Statuentes quod, prout usitatum est, in quolibet Capitulo provinciali, per duos Præsidentes, cuilibet Monasterio monialium ordinis nostri, de confessore idoneo provideatur; qui moniales valeat confiteri, et etiam locum suum uni vel pluribus comittere; et ipsum vel ipsos, cum expediens fieri viderit, revocare; et licentia dare ipsis monialibus quod illi vel illis, de quibus providerint, debeant confiteri. Si comode tamen fieri poterit, illi quibus confessiones comiserint, sint nostri ordinis et religionis; ut sic melius quod ordinatum est conservetur, et ordo noster in suis finibus limitetur. Circa autem prædictam confessionem ac ultra prædicta, sciant et recognoscant omnes prædicti ordinis professores, ad servandum omnia in constitutione beatorum domini papæ Clementis quinti et domini Benedicti inserta et ordinata, se fore astrictos et obligatos.

CAPUT XVI.

DE OFFICIO DIVINO SPECIALITER ORDINATO PRO SOLEMPNITATE BEATÆ MARIE VIRGINIS

Si Dominum in sanctis ejus laudare iubemur, multo plus in sancta Virgine Maria, super agmina angelorum collocata, quæ gignere meruit ipsum qui cuncta creavit. Illa cum est salus hominum, virgo decus virginum, ipsam decet apud dominum laus et honor. Ut ergo ipsam post Jhesum Christum benedictum filium suum, pro nobis intercedere sentiamus, et specialiter in divinam et piam advocatam nostram omnes in ordine nostro habere mereamur; et ab omnibus adversis nunc et in evum per eam protegatur: Statuimus, quod singulis sabbati diebus, excepta quadragesima et octavis præcipuarum solempnitatum demptis, honorifice ac devote celebretur solempnitas beatæ Mariæ matris Jhesu Christi filij Dei, per omnia et singula Monasteria ordinis nostri provincitiæ nostræ.

Si vero festivitas .xij. lectionum supervenerit in die sabbati, retrotrahatur ipsa solempnitas ipsius beatæ Mariæ virginis, et in alia die ipsius hebdomadæ, in qua festum non fuerit adinventum, decantetur forma solempnitatis ipsius beatæ Mariæ virginis talis observetur ordo, et ejus laus et jubilatio per hunc modum celebretur: Die veneris hora vesperorum, pulsatis campanis more festivo, vesperæ dictæ solempnitatis per hebdomadarium incipiatur, et cum anthipona beatæ Mariæ, psalmi beatæ Mariæ decantentur feriales, et capitula ad beatam Mariam pertinens honorifice ac modula voce perlecta, per duos officiatores responsum: *Pulcra es*, vel alium pulcrum et solempne responsorium ylari voce incipiatur, et per chorum cantando debite perficiatur;

Statuim que axí com és usitat, en cascun Capítol provincial per los Presidents sia proveyt de confessor y doneu en cascun monastir de monges de nostre orde, qui puga confessar les dites monges, e encara cometre lo seu loch a hu o a molts; e aquell o aquells, com fer ho veurà esser expedient, revocar; e dar licència a les dites monges que en aquell o aquells, dels quals ells provehiran, se deguen confessar. Si, emperò, còmodament fer se porà, aquells als quals les confessions comenaran, sien de nostre orde e religió; per tal que millor sie conservat lo que és ordenat, e lo orde nostre sia limitat en sos fins e térmens. Circa, emperò, la dita confessió, e ultra les demunts dites coses, sapien e conegan se tots los professors del dit orde, ésser astrets e obligats en servir totes les coses insertes e ordenades en les constitucions de papa Clement quint e de papa Benet.

CAPÍTOL XVI

DEL OFFICI DIVINAL SPECIALMENT ORDENAT PER LA SOLLEMPNITAT DE LA BENAVENTURADA VERGE MADONA SANCTA MARIA

Si nosaltres som manats lohar nostre senyor Déu en los seus sants; molt més en la sancta Verge Maria sobre los ordens dels Angels collocada, la qual ha merescut concebre Aquell qui ha creat totes coses. Aquella certament Verge, honor de les vèrgens, és la salut dels homens; a ella pertany honor e lahor envés nostre senyor. Per tant, donchs, que sentiam la dita Mare de Déu intercedir per nosaltres après de Ihesucrist fill seu beneyt; e que tots merescam en nostre orde, Ella haver en special senyora e piedosa advocada nostra; e que de totes adversitats, are e per tostemps, per Ella siam guardats: Statuim, que en cascun die de dissapte, per tots e sengles monastirs de nostre orde e província nostra, exceptada la coresma, e exceptades les octaves de las precípues sollempnitats, honorificadament e devota, sia celebrada la sollempnitat de la beneventurada Verge Maria mare de Ihesucrist fill de Déu.

Si, emperò, festivitats de .xij. lissons sobre vindrà en die de dissapte, la dita sollempnitat de la dita benaventurada Verge Maria sia retardada, e en altra dia de la dita semana, en la qual festa no serà atrobada, sia cantada. La forma de la sollempnitat de la dita benaventurada Verge Maria, sia tal obseravada, e la sua lahor e gran alegria o iocunditat per aquest modo sia celebrada: Lo divendres, hora de vespres, tocases les campanes al modo de festivitats, sien comensades les vespres de dita sollempnitat per lo domer, e ab la anthíphona de la benaventurada Verge Maria, alias: *Beatae Mariæ*, los psalms feirals de la dita

Hymnus: *Ave maria stella*, cum versiculo: *Ora pro nobis sancta Dei Genitrix*; dici non omittatur; ad *Magnificat*, pulcra antiphona cum modulatione vociferetur.

In matutinis autem, dicatur invitatorium beatæ Mariæ et hymnus: *Quem terra pontus æthera*. In primo nocturno, super sex psalmos feriales, una tantum antiphona, de sollempnitate sanctæ Mariæ decantetur; et sequantur tamen tres lectiones de sermonibus beatæ Mariæ, cum tribus pulcris responsoriis factis in honorem virginis Mariæ. Post inde, dicatur secundus nocturnus sex psalmorum ferialium, cum una antiphona beatæ Mariæ; et capitula, versus et oratio subsequantur. Postea vero incipiantur laudes beatæ Mariæ, cum pulsatione campanarum; et dicantur psalmi festivi, cum antiphona beatæ Mariæ; et sequantur capitula, responsorium, hymnus: *O quam clarifica*; et versus, et antiphona ad *Benedictus*, et collecta beatæ Mariæ subiungantur.

Similiter dicantur horæ totius diei cum psalmis consuetis; et antiphonæ, capitulæ, versus et orationes beatæ Mariæ non dimittantur. Et quia defunctorum officium dimittitur ipsa die, constituimus quod missa matutinalis ipsius diei, nisi intervenierit aliquod festum de quo commemoratio fiat, pro defunctis celebretur. In omnibus etiam diebus in fine completorii, ab omnibus: *Salve Regina*, cum versiculo et oratione, vel alia pulcra antiphona beatæ Mariæ devote et solempniter decantetur.

CAPUT XVII

UT FIAT SOLEMPNITAS BEATI BENEDICTI SICUT IN MAIORIBUS FESTIVITATIBUS

Sancta mater Ecclesia domina et magistra licet universos in Regnis cælestibus constitutos, studiis honorare sollicitis et honoris conferre præconiis non desistat; illos tamen, quorum speciali doctrina fulget ipsa Ecclesia, ut sol et luna, et per eorundem diligentissima et fidelissima studia, cuncta succendunt bona et prospera; summis attollere vocibus, laudibus personare præcipuis, et spiritualibus disponit honoribus venerari. In hoc persequens vestigia divinæ magestatis, quæ, etsi cunctos eius ministros magnificat, altis decorat honoribus et cælestis efficit beatitudinis possessores; illos tamen, ut dignis digna impendant, potioribus

Verge Mària sien cantats; e legida la capitula pertanyent a la Verge Maria, honoríficament ab dolça veu per dos officiers ab veu alegra sia començat lo respons: *Pulcra es*, o altre bell e sollempne respons, e per lo cor sia cantat degudament acabat; lo hymne: *Ave maris stella*, ab lo vers: *Ora pro nobis sancta Dei Genitrix*, dir no sia omès. Al *magnificat* sia, ab veu alta e melodiosa, dita una bella anthíphona.

En les matines, sia dit lo invitatori de la Verge Maria e lo hymne: *Quem terra pontus ethera*. En lo primer nocturn, sobre los sis psalms ferials, una anthíphona tant solament de la sollempnitat de la Verge Maria sia cantada. E seguescan se tant solament tres lissons dels sermons de la benaventurada Verge Maria, ab tres bells responsos fets en honor de la Verge Maria. Aprés, sia dit lo segon nocturn de sis psalms ferials, ab una anthíphona de la Verge Maria; e la capitula e lo vers e la oració se subseguescan. Aprés, sien començades les laudes de la Verge Maria ab sonament de campanes; e sien dits los psalms festivals, ab la anthíphona de Verge Maria; e següentment la capitula, respons e lo hymne: *O quam clarifica*; e al *Benedictus*, lo vers e la anthíphona; e la collecta de la Verge Maria, aprés se seguesca.

Semblantment, sien dites les hores de tot lo dia, ab los psalms acustumats; e les anthíphones, capitules, versos e oracions de la Verge Maria no sien leixades. E per quant lo dit dia és leixat lo offici de defunts, constituïm que la matutinal missa del dia per los defunts sia celebrada, si donchs no si sdevendrà alguna festa, de la qual sia feta commemoració. Mes avant, en tots los dies a la fi de les completes, sia per tots devotament e sollempne cantada la: *Salve Regina*, ab lo vers e oració; o altra bella anthíphona de la Verge Maria.

CAPÍTOL XVII

QUE EN LO DIA DE SANCT BENET SIA LA SUA SOLLEMPNITAT FETA SOLLEMPNAMENT COM EN LES MAIORS FESTIVITATS APPELLADES FESTES

La sancta mare sglésia senyora e mestressa, encara que no desistesca ab sollicitis studis honrar, e ab denunciacions honrades, exalçar tots los constituïts en los regnes celestials; aquells, emperò, per la special doctrina dels quals, la dita sglésia com a sol e luna resplandex; e aquells per los diligentíssimos e fidelíssimos studis dels quals, totes coses li succehexen bones e pròsperes, dispon de honors precípues espirituals ésser venerats; e ab grans veus e lahors altes exalçats. En açò, proseguint los vestigis de la divina magestat, la qual iatsia que tots sos ministres magnífich e de altes honors ennoblesca, els fassa possey-

attollit insignis dignitatum, et præmiorum uberiori retributione prosequitur, quos digniores agnoscit et comendat ingentior meritorum.

Sic et nos Præsidentes his tantum magnificis et laudabilibus exemplis informati, sollicite digneque considerantes, et debita meditatione providentes, gloriosissimum et beatissimum pium patrem nostrum sanctum Benedictum, spiritum omnium iustorum plenum, et tantis virtutibus insignem; quod jure celsioris ordinis, ad quem Deus sua pietate nos vocavit, meruit esse fundator. Qui vivens in carne, spectaculum bonorum operum factus est mundo; in quo, suis artibus virtuosis, prædictum ordinem plantavit, ipsum erigendo sublimius, et disciplinis sanctissimis dirigendo. Et quia hunc Deus speciali gloria decoravit, eius normam cæteris mundis præferre curavit. Huius quippe almi patris salutaria documenta successive prædictum ordinem illustrarunt, decorarunt virtutibus, et moribus informarunt.

Ipsius autem vestigia quamplurimum sancti patres prosequentes, et in eius ordine successores edocti; cunctis huius mundi spretis oblectationibus, Christi et sui ordinis se iugo et subicientes; documentis sanctis, quasi luminosæ ardentisque lucernæ super candelabrum in hac domo domini positæ apparuerunt, et præfugatis cunctorum tenebris, splendide claruerunt; quorum corruscationes per universa climata orbis terræ, suis radiis luminosis illuxerunt. Ipsorumque meritis et operibus perspicuis, habet sancta et ampla ordinis plantatio, quam a mari usque ad mare, per incrementa temporis suos palmites dilatavit; ut gemis vernantibus decorata rutilat, et singulari divino munere gloriosius sublimata corruscat. Hic quidem magnus pater, summo patri proximus, nos in suos filios adobtavit; præfatum suum ordinem pluribus beneficiis dotavit; duxque monastici agminis, pro cuius directione monachorum regulam, discretione præcipuam, sermone luculentam, scribendo adimplevit. Ac deinde via recta orientis tramite, cum magno splendoris decore, cælum ascendens, cum Christo sine fine gaudens regnat in cælo.

Ideoque supradictis pensatis, nos piis ductis consiliis, dignisque studiis exitati, ad laudes tanti pii Patris persolvendas; et divini nominis honorem ac gloriam, exultationem nostri ordinis et salutem omnium nostræ provinciæ monachorum, dignum censemus, riteque credimus providere, si in tota provinciæ nostræ ordinis, ipsum alium patrem nostrum beatum Benedictum honorificentia potioris honoribus et laudibus attollamus; ut ab eius ordine tanto propentius honorari se sentiat, quanto ipsum pre cæteris excellentius illustravit.

dors de la beatitut celestial; per tant, emperò, que iuxta sos mèrits a cascu retribuesca; aquells los quals conex més dignes, e tenen comendació de més grans mèrits, exalça més de maiors insígnies de dignitats, els favorex de més abundant retribució de mèrits.

Axí nosaltres Presidents, informats de aquests tant magnífichs e loables exemples, sollicitament e digna considerant, e ab deguda meditació prevahent lo gloriosíssim e beatíssim piedós pare nostre sanct Benet, ple del spirit de tots los iusts e de tantes virtuts insigne, que de dret ha merescut ésser fundador de la més excelsada orde, a la qual Déu per sa pietat nos ha vocats; lo qual vivint en carn, és fet al món mirall de bones obres; en lo qual per sos actes virtuosos lo dit orde ha plantat; aquell instituint molt altament, e ab sanctíssimes disciplines dirigint. E perçò com Déu ha ell decorat de special glòria, ha volgut preferir la sua regla a totes les altres del món. Certament los saludables documents de aquest gran pare, han successivament illustrat e decorat lo dit orde, e de virtuts e de bones costumes informat.

E los seus vestigis molt sovint proseguint, los sancts pares e los successors en son orde adocrinats, menyspreasats tots los plers e delits de aquest món, e sotsmetent se al jou de Ihesucrist e del seu orde, e als sancts documents, com a luminoses e ardents lums posades sobre lo canalobre, en aquesta casa de Deu són apparaguts; e foragitades les tenebres de tots, han clareiat molt resplendentment, les grans clarors dels quals, per totes les universals parts del món ab sos raigs luminosos han resplandit. E per los lurs mèrits e obres perspicues, aquesta sancta e ampla plantació de orde, la qual ha dilatat e escampat les sues serments de mar fins a mar; per acumulació de temps, com a decorada e embellida de resplendents pedres precioses, resplendex e sobre exalçada gloriosament de singular do divinal clereia. Aquest gran pare propinqua al subiran Pare, nos ha en sos fills adoptats; de molts beneficis lo dit seu orde ha dotat; e duch de la congregació monàstica, per direcció de la qual scrivint, complí la regla dels monios, precípua per discreció, plena e clara en sentència e paraules. E de aquí avant, via dreita per lo camí de orient, ab gran bellesa de claror muntant al cel, regna en lo cel alegrant se sens fi ab Ihesucrist.

Per tant pençades les sobredites coses, nosaltres conduyts per piedosos consells e exercitats per dignes studis; per satisfer a les lahors de tant piedós pare, e a honor del nom divinal, e glòria e exultació del nostre orde, e a salut de la nostra província e de tots los monios; digna cosa sentim e degudament creem provehir, si en tota la província de nostre orde, aquest nostre gran Pare benaventurat sanct Benet ab les mellors honorificas honors e lahors exalçam; per tant que de tant més complidament de son orde se senta ésser honrar, de quant lo dit orde ha illustrat pus excellentment de tots los altres.

Quare volumus, constituimus et præcipimus, eius festum præcipuum transitus sui, in omnibus nostri ordinis dictæ provinciæ monasteriis, sub officio maioris solempnitatis in vulgari festi annualis nuncupatæ, cum processione et aliis consuetis fieri in dictis festis, ore pleno jubilo, per omnes dictorum Monasteriorum conventus, annis singulis perpetuo futuris temporibus sollempniter celebrari.

CAPUT XVIII

QUOMODO AD HORAS CANONICAS AC DIVINUM OFFICIUM EST OCCURRENDUM ET EST DICENDUM

Etsi tam per regulam beati Benedicti, quam per canonicas sanctiones, et domini papæ Benedicti provisiones satis inveniatur esse provisum et ordinatum, quomodo monachi occurrere debeant ad divina officia, tam diurna quam nocturna, ipsaque psallere et in eisdem interesse; ne tamen in nos et nostræ religionis monachos nostros, ullum torporem negligentem obrepere permittamus, quominus debite, diligenter et studiose debitum servitutis nostræ domino Deo nostro persolvamus; statuimus et ordinamus quod, omnes sani, tam officiales quam claustrales in Monasterio præsentis, intersint in horis divinis de die ac nocte, in principio scilicet, in medio et in fine; nec in hoc se possit aliquis excusare, sine speciali licentia; his exceptis qui ex officio iniuncto habent, ex aliqua necessitate, illa hora negotia proprii officii vel Monasterii procurare. Qui vero sine licentia defuerit, pro qualibet hora, si se et culpam suam recognoverit, in capitulo dicat: *Miserere mei Deus*. Pro matutino vero, septem psalmos, nisi in hoc fuerit vitiosus. Si vero ab aliquo fuerit proclamatus, accipiat disciplinam vel a vino abstineat ipsa die; et horam ipsam cui interesse postponit, nullo modo dicere omittat.

Et quia plerique monachi a se modestia suæ religionis sanctæ abiecta, dum offerre Deo sacrificium laudis fructum laborum suorum, in puritate conscientiæ ac animi devotione deberent divinum officium dicere, seu psallere; aliquociens tamen transcurrendo, sincopando, colloquia etiam quandoque inhonesta intermiscendo, et tarde veniendo ad oratorium; et intrando et tarde ante finem officii exeundo; prædictas canonicas horas ipsius supradicti divini officii, nimis indevotè celebrare præsumunt; ut huiusmodi transgressiones non invalescant aliis, quæ veniant in exemplum; monemus quod, tam prælati quam priores claus-

Perçò volem, constituïm e manam, la sua festa precípua del seu trànsit, en tots los monastirs del nostre orde de la dita província, ab ofici de maior sollempnitat, appellada en vulgar festa anyal, ab processó e altres coses, acustumades ésser fetes en les dites festes, ab veu plena e alegre, per tots los covents dels dits monastirs, tots anys perpetualment en los temps esdevenidors sollempnament ésser celebrada.

CAPÍTOL XVIII

EN QUINA MANERA SE DEU ENTREVENIR EN LO DIVINAL OFFICI EN LES ORES CANÒNIQUES, E EN QUINA MANERA SE DEU DIR

Iatesia que tant per la regla del benaventurat sanct Benet, quant per les canòniques sancions e provisions de papa Benet, assats sia vist ésser proveyt e ordinat, en quina manera los monios degan occórrer als divinals officis, tant diurnals com nocturnals; e aquells cantar e en aquells entrevenir: Per tant, emperò, que no permetam en nosaltres e los nostres monios de nostre religió, alguna pigricia, negligent circumvenir e decebrens, per la qual menys degudament e studiosa paguem lo deure de la nostre servitut a nostre senyor Déu; statuïm e ordenam, que tots los que seran presents en lo monastir e saran sans, tant oficials com claustrals, entrevengan en les ores divinals de dia e de nit; ço és, en lo principi, medi e en la fi; ni de açò se puga algú scusar, sens special licència. Aquells exceptats, los quals per lo offici a ells comanat, han per aquella ora, per alguna necessitat, procurar los negocis del propri offici o monastir. Aquell, emperò, que sens licència hi fallirà, diga per cascuna ora, si regonexerà axí matex e la culpa sua en lo capítol: *Miserere mei Deus*; e per les matines, diga los set psalms, si donchs en açò no serà viciós. Si, emperò, de algú ne serà proclamat, prengue disciplina o abtinga aquell dia de vi; e en alguna manera no obmeta de dir la hora aquella, en la qual no ha entrevingut.

E per quant molts monios, apartada de si la modèstia de la sua sancta religió, com deurien offerir a Déu lo sacrifici de lahor e lo fruyt de sos labis, e dir e cantar lo divinal offici en puritat de consciència e devoció de son ànimo; algunes vegades transcorrent e los mots no complidament dient, e mesclant encara altres vegades colloquis inhonestes, e venint tard al oratori e en aquell tard entrant, e ans de la fi del offici exint, presumexen celebrar molt indevo-tament les demunt dites ores del sobre dit divinal offici: Per tant donchs, que semblants transgressions no crescan, e als altres no vinguen en exempli, amo-

trales, transgressores prædictorum, quæ fieri omnino prohibemus, per disciplina regularia taliter compescant et castigent, quod si non fervore divini amoris, saltem timore pœnæ, divino cultui per omnes satisfiat ut debetur.

Verum cum pro aliquo necessario, monachi extra Monasterium proficiscuntur, et esse oportet ipsos per viam vel in aliquo loco, necessitate compulsi, et de licentia sui proprii prælati; sine breviario, in quo servitutis suæ pensum possint exsolvere creatori, non sint nec vadant; aut de Monasterio recedant, nisi eadem die speravit ad ipsum Monasterium redire, ut in constitutione domini papæ Benedicti .xij. continetur. Quod si fecerit, cum redierit, graviter puniatur. Et ipsi monachi existentes tam extra Monasterium quam infra, si sani et convalescentes fuerint, sciant quod cum creatura non habeat quid pro meritis respondeat creatori, et sicut servi debent tributum suo domino; sic noscant ex debito se fore astrictos et obligatos, ex vi præcepti, ad prædictum servitutis pensum, quolibet die domino Deo persolvendum; videlicet, juxta dictum beati Gregorii: Quod præcipitur, imperatur; et quod imperatur necesse est fieri; et si non fiat, pœnam habet peccati mortalis. Non est dubium peccare mortaliter, tales, prædictum officium Deo debitum, non persolventes. Nec præsumant bene sani et convalescentia utentes corporali, dicere nocturnum officium, sive matutinas, sole orto vel in lecto. Sed potius surgant de lecto hora decenti et competenti ante diem. Quia secundum Augustinum: indecens est christiano quod ipsum solis radius dormientem inveniat. Quod si non fecerint, septem psalmos ipsis matutinis addere teneantur.

Præterea quia cum contingit extra ecclesias sive oratorium Deo persolvi prædictum divinum officium, comuniter non fiunt Deo devotæ inclinationes, debitæ humiliationes et genu flexiones; ideo in recompensationis locum et earundem satisfactionem ac pro uberiori debiti solutione, suademus et consulimus quod, horis singulis in fine, dicatur psalmus *Miserere mei Deus*. Insuper monemus, quod præsbiteri omnes, quandiu sani fuerint et in Monasterio, missas ad minus bis in ebdomada decantent. Nisi quis ex causa rationabili duxerit abstinendum; quam causam proprio prælato vel, in eius absentia, priori denuntient; ut sic ad tempus de eius abstinence voluntate; quod si servare contempserint, feria sexta ipsius ebdomadæ, in pane et aqua abstinenceant.

nestam que tots, tant prelats quant priors claustrals, als transgressors de les dites coses, les quals de tot en tot prohibim ésser fetes, ab disciplines regulars talment reffrenen e castigan, que iatsia no per fervor de la divina amor, al menys per temor de la pena, per tots sia satisfet, així com se deu al cultu divinal.

Com emperò, per alguna cosa necessària los monios van fora lo monastir, els és necessari ésser per lo camí o en algun loch compellits per necessitat e de licencia de son propri prelat; no sien los dits monios, ni del monastir no pertescan, sens breviar, en lo qual lo pès o tribut de la sua servitut puguen pagar a son creador, si donchs no havien sperança lo die matex tornar al dit monastir, axí com es contengut en la constitució de papa Benet .xij. Si emperò del dit monastir sens breviar pertiran, com seran tornats sien punits greuement. E los dits monios, axí stant fora lo monastir, com dins lo monastir, si seran sans e disposts, sàpien que com la creatura no age cosa digne que per los beneficis rebuts responga a son creador; e axí com los servents deuen lo tribut a son senyor; axí coneguen per deure ésser strets e obligats, per força de manament, en pagar a nostre senyor Déu cascadia lo dit tribut de la servitut; ço és cantar .vij. vegades en lo dia e una en la nit. E per quant segons lo dit del benaventurat sanct Gregori: ço que és manat, és imperat, e ço que és imperat, és necessari ésser fet; e si no s fa, hi ha pena de peccat mortal; no és dupte que aquells tals qui no paguen lo dit offici degut a Déu, peccan mortalment. Ni presumescan, los qui són sans e havents bona disposició corporal, dir lo offici nocturnal, ço és les matines, lo sol exit, o en lo lit; ans se deuen levar del lit ora decent e competent, ans del dia. Car segons sanct Agustí: indeguda cosa és al crestià, que los raigs del sol lo tropien durment; la qual cosa si no feran, sien tenguts a iuntar a les matines los .vij. psalms penitencials.

Mes avant, perçò que quant seguex que lo dit offici divinal se diu fora de la sglésia o del oratori, sovint se seguex que no s fan a Déu les inclinacions devotes, e degudes humiliacions e reverències de genoll; perçó en recompensació e loch e satisfacció de les dites coses, e encare per més abundant solució del dit deure, suadim e aconsellam que a sengles hores, a la fi, sia dit lo psalm de *Miserere mei Deus*. Més avant, amonestam que tots, tant quant seran sans e en lo monastir, al menys dues vegades canten misses en la semmana, si donchs no sen abstendran per alguna causa rahonable; la qual causa denuncien a son propri prelat, o en absència sua al prior; perquè axí de voluntat de ell per algun temps sen abstengan; la qual cosa si servir menysprearan, en la sisena fèria de la dita semmana, fassen abstinència en pa e en aygua.

Nec praelati reputent se exemptos a celebratione missarum; quia cum ipsi sint quasi medii inter Deum et subditos, debent tam pro subditorum excessibus, quam pro benefactorum animabus, orare prolixius et offerre frequentius hostiam salutarem. Ebdomadarii autem omnes in propriis personis ebdomadam teneant. Et etiam beneficiati monachi, seu altaria ipsius Monasterii tenentes et possidentes, personaliter, nisi manifesta necessitate fuerint impediti et detenti, in ipsis altaribus celebrent et decantent. Ultra tamen supradicta, omnes, tam praelati quam subditi, quæ circa hoc in constitutione domini Benedicti continentur, per omnia, pro animarum suarum salute, tenere et servare non obmittant.

CAPUT XIX

DE ANNIVERSARIIS

Cum sit naturæ consonum illos non recusare onera, qui rerum comoda amplectuntur; statuimus quod, in illis Monasteriis in quibus sint anniversaria statuta in ecclesia fieri pro aliquo defuncto, et refectio pro defuncto ipsi conventui et beneficiatis in ipsa ecclesia est assignata; illo die quo celebrabitur anniversarium pro defuncto, celebretur ab omnibus, tam a praelatis quam ab aliis singulariter, missa defunctorum pro prædicto defuncto. Et nichilominus dicatur missa conventualis defunctorum solempniter et devote. Et si aliquis absens fuerit illa die infra ebdomadam ex quo ad monasterium redierit, teneatur pro ipso defuncto celebrare, ne anima defuncti in aliquo per ipsum ordinato defraudetur.

In anniversariis autem, sive obsequiis ordinatis pro dicto defuncto, omnes personaliter, nisi legitima causa intervenerit, interesse non obmittant. Si qui vero, sine causa legitima et necessaria, arbitrio sui praelati determinanda, in obsequio, vigilia seu vespere anniversarii non curaverit personaliter interesse, tertiam partem ipsum contingentem de portione seu pitantia dicti anniversarii, amittere poterit formidare; et ille qui habet facere anniversarium, poterit retinere, convertendam in elemosinam sive missas per animam defuncti prædicti dandam et celebrandas. Et idem fieri iussimus, si missam non dixerit, et in missa conventuali et processione sive absolutione non interfuerit, quo ad anniversarii supradicti duas partes.

Qui in scolis pro studio fuerint, et pro causa necessaria extra monasterium extiterint, pro prædicto defuncto officium celebrare et satisfacere non obliviscantur. Et quia justum est, ut illi consequantur stipendium qui pro tempore

Ni los prelats se reputen exemps de la celebració de les misses; car com ells sien quasi mijans entre Déu e los súbdits, deuen tant per los excessos dels súbdits, quant per les ànimes dels benefactors, pus complidament pregar Déu e més sovint offerir sacrificis salutaris. Los domers, emperò, tots en pròpies persones tingan la semmana; e encare los monios beneficiats, o tenints o posseyns los altars de dits monastirs, personalment en los dits altars celebren e canten, si donchs no seran per manifesta necessitat impeditis e detenguts. E ultra les sobredites coses, tots, tant prelats com súbdits, no obmeten, per la salut de les sues ànimes, tenir e servir en tot e per tot, aquelles coses que circa de açò són contengudes en la constitució de papa Benet.

CAPÍTOL XIX

DELS ANIVERSARIS

Com sia consonant a natura aquells no recusar los càrrechs, que abressen los proffits de les coses; statuim que, en aquells monastirs en los quals són statuïts ferse aniversaris en la sglésia per algun deffunt, e per lo deffunct és assignada reffecció al dit covent e beneficiats en la sglésia; en aquell dia, en qual serà celebrat lo aniversari per lo deffunct, sia singularment celebrada per tots, axí per los prelats com per los altres, missa de deffuncts per lo dit deffunct. E no res menys, sia dita missa conventual de deffuncts sollempnament e devota. E si algu serà absent aquell dia, dins la semmana pus que serà al monastir tornat, sia tengut celebrar per lo dit deffunct, per tant que la ànima del dit deffunct no sia defraudada en res, daçò que per ell serà ordenat.

En los aniversaris o obsequis ordenats per lo dit deffunct, tots personalment entrevenguen e no hu obmeten, si donchs alguna legítima causa no y havia. E si algú sens causa legítima e necessària, determenadora al àrbitre de son prelat, no curarà personalment entrevenir en lo obsequi vigília o vespres del aniversari, porà sempre perdre la terça part a ell contingent de la porció o pietansa del dit aniversari. E aquell qui ha de fer l'aniversari, la porà retenir; convertidora en almoyna o misses, donadora o celebradores per la ànima del dit deffunct. E assò matex manam ésser fet, sinó dirà la missa e en la missa conventual e processió o absolució no entravendrà, quant a les dues parts del dit aniversari.

Aquells qui seran per causa d'estudi en les scoles, e estaran per causa necessària fora lo monastir, no s'obliden celebrar offici e satisfacer al dit deffunct. E com sia iusta cosa que aquells aconseguescan stipendi, qui són trobats

reperiuntur suum comodare reperiuntur obsequium; ideo volumus, quod illa die qua conventus celebraverit, et pro defuncto debitum officium fecerint, detur debita refectio, sicut constitutum fuerit a prædicto defuncto et ordinatum, et sicut melius fuerit assuetum. Et si aliquis dictam refectionem sine voluntate conventus, vel maioris partis, retinuerit ultra ipsam diem, dum tamen competenter inveniatur ad emendum quæ necessaria fuerint ipsi refectio, absteat a vino donec dederit ipsam refectionem et plene prædicto conventui satisfecerit, ut videbitur.

CAPUT XX

DE IEIUNIO ET ABSTINENTIA CARNIS

Ut ait Jeronimus: curat vulnera delinquentium, curatosque sanctificat ieiunium; propter quod dignum censemus et commodum corporibus nostris esse arbitramur et animabus monachorum, quod ultra ieiunia per sanctam matrem ecclesiam ordinata, ieiunium regulæ beati Benedicti prout ponitur, scilicet ab idus Septembris usque ad pascha, ab omnibus inviolabiliter observetur. Exceptis pueris, debilibus et infirmis et iter agentibus; et mixtum sive per gustationem sumentibus, ut in regula continetur. Transgressores vero, nisi hoc fecerint de licentia speciali, per unam quamque diem, teneantur cum uno pulmento tantum alteram ieiunare.

CAPUT XXI

UT SAGIMEN NON COMEDATUR IN FERIA .VJ.

Secundum canonica instituta, a cæna quintæ feriæ usque ad sabbati lucem, ieiunatio, sive a carnibus abstinentia, propter passionem domini non imperite est introducta. Ideo statuimus, quod nullus monachus prætextu cuiusquam consuetudinis vel usus, sagimen comedat in sextis feriis. Quia licet in sapore a carnibus aliquantulum distingatur, nimiam tamen coherentiam habet cum eisdem. Et qui contrarium fecerit, graviter puniatur.

en lo temps degut prestar obsequi o servitut; però volem que aquell dia, en lo qual lo covent celebrarà e ferà lo offici degut per lo dit deffunct, sia donada deguda reffecció, axí com serà statuït e ordenat per lo dit deffunct, e axí com millor serà acostumat. E si algú sens voluntat del covent, o de la maior part de aquell, se retindrà la dita reffecció ultra lo dit dia, pus que competentment trobarà acomprar aquelles coses que seran necessàries a la dita reffecció, faça abstinència de vi, fins tant haurà dada la dita reffecció e plenament aurà satisfet, com deurà, al dit covent.

CAPÍTOL XX

DE DEIUNI

Axí com diu sanct Hierònim: lo deiuni cura les naffres dels peccants, e los curats alegra; però pensam e arbitram ésser digna cosa, e proffitosa als cosos e a les ànimes dels monios, que, ultra los deiunis per sancta mare sglésia ordenats; per tots inviolablement sia servat lo deiuni de la regla de sanct Benet, axí com és posat; ço és, de .xiiij. de setembre fins a pasca, exceptat los tadrins e los dèbils e los malalts e los caminants, o los prenants medicina, axí com en la regla és contengut. E los transgressors de açò, si donchs no [ho] faran de licència special, per cascun dia, sien tenguts l altre dia deiunar ab un sol companatge.

CAPÍTOL XXI

QUE SAGÍ NO SIA MENIAT EN LA .VI. FÈRIA

Segons los statuts canònics, del sopar de la quinta fèria, qui és lo dijous, fins a la claror del dia del dissapte, sapientment és introduït lo deiuni o abstinència de carn, per amor de la passió de nostre senyor Déu Ihesucrist. Pertant statuïm que, algun monio, per càusa de qualsevol consuetud o ús, no menge sagí en la sisena fèria, ço és lo divendres. Car iatsia que en la sabor algun tant se distingisca, o sia seperat de la carn; molt emperò gran acostament ha ab aquella. E qui lo contrari ferà, greument sia punit.

CAPUT XXII

UT MONACHI POSSINT UTI CASEIS ET OVIS IN .LXX.

Licet monachi et alii antiqui regulares a Septuagesima suscepissent propositum ieiunandi, et escis quadragesimalibus eodem tempore utendi; quo ad aliud appensum sanctæ suæ institutioni adderent; et eorum qui in sæculari et etiam clericali ordine consistunt, observantiam sicut perfectionis statu ita religione præcellerent; tamen quia humana nostra infirmitas huius temporis, ad plenum hæc sustentare non potest, de quo est valde dolendum; ideo ordinamus, quod a feria .ij. post septuagessimam, usque ad feriam .ij. post dominicam quinquagesimæ, in quibuslibet Monasteriis nostræ provintiæ conventus, et etiam quilibet de ipso conventu nostri ordinis, possit uti caseis et ovis, tam in monasterio quam extra, sicut aliis temporibus est fieri consuetum.

CAPUT XXIII

UT NON COMEDANT CARNES IN DIE SABBATI

Quia dies sabbati, apud sanctos patres nostros, in abstinentia celebris est habitus; nos eorundem auctoritatem sequentes, salubriter admonemus et in honorem Dei et beatissimæ virginis Mariæ eius matris, statuimus et ordinamus quod, quicumque prælatus vel monachus nostri ordinis nostræ sanctæ religioni participem esse desiderat, ab esu carnium eadem die, nisi maiori festivitate vel debilitate aut alia iusta causa impediante, aut licentia speciali a suo proprio prælato obtenta, abstineat; et qui culpabiles in hoc inventi fuerint, debite puniantur; regula sancti Benedicti et constitutione domini papæ Benedicti .xij. super essu carnium edita, in suo robore permanentibus.

CAPUT XXIV

DE ABSTINENTIA CARNIS

Cum carnis abstinentia utilis et apta monachis æstimetur, servato moderate pietatis erga ægros, licet tamen per regularia et canonica instituta, quam

CAPÍTOL XXII

QUE LOS MONIOS PUGUEN USAR DE FORMATGE E OUS
EN LA SEPTUAGÈSIMA

Encara que los monios e altres regulars antichs prenguessen lo propòsit de deiunar en la septuagèsima, e de usar de les viandes quadragesimals en lo dit temps, e aiustassen a la institució, segons lo pes de la sua balansa; per tant que axò, com precellexen per perfecció de stament e de religió als qui estant en orde secular o clerical, axí per observància los precellissen; emperò, per quant la nostra humana infirmitat de aquest temps, no pot ab compliment aquestes coses sostenir, del que és granment de dolre; perçò ordenam que, de la segona fèria, ço és lo dilluns après de la septuagèsima, fins a la segona fèria, ço és lo dilluns après lo diumenge de la quinquagèsima, en qual sevol dels monastirs de la nostra província, los covents, encara casquí del dit covent del nostre orde, pusca meniar formatges e ous, tant dins lo monastir com fora lo monastir, axí com en los altres temps és acustumat de fer.

CAPÍTOL XXIII

QUE NO MENGEN CARN EN DISSAPTE

Per quant lo dissapte entre nostres sants pares és agut en sollempne abstinència, nosaltres seguint la auctoritat de aquells, saludablement amonestam e en honor de Déu e de la beneventurade Verge Maria mare sua, statuïm e ordenam que: qual sevol prelat o monio de nostre orde, qui desigera ésser participant de la nostre sancta religió, se abtinga de meniar carn en lo dia de dissapte, si donchs no si sdevendrà maior festivitát, tant spiritual com temporal, o infirmitat o debilitat o altra iusta causa empexant; o licència special de son propri prelat obtenguda. E qui en açò seran trobats culpables, sien punits degudament, stants en sa força e valor la regla del benaventurat sanct Benet e la constitució de papa Benet .xij. fetes sobre lo meniar de la carn.

CAPÍTOL XXIV

DE ABSTINÈNCIA DE CARN

Com la abstinència de la carn sia stimada útil e abta als monios, servada emperò temperança de pietat, en sguard dels malalts; encara que tant per les

per constitutionem domini papæ Benedicti .xij. plene circa hæc sit provisum; nos tamen expressius super hæc providere volentes, ne quæ super hoc ordinata et statuta sunt, mente relaxata et sine freno, in contemptum deducantur, transgressoribus medelam opponentes; statuimus et ordinamus, quod nullus monachus ordinis nostri et nostræ provinciæ, infra Monasterium vel extra, sine licentia sui prælati vel in eius absentia prioris claustralis, aut eorum locum tenentium, carnes audeat comedere. Qui vero sine licentia infra monasterium comederit, regulari disciplina subdatur. Qui autem extra Monasterium carnes comederit sine licentia, ut præmittitur, sententiam excommunicationis per hoc statutum in eum latam volumus incurrere ipso facto; a qua sententia per proprium suum prælatum, vel eius locumtenentem, in eius absentia, salutari pœnitentia eidem imposita, volumus posse absolvi.

Et quia per constitutionem supra dictam domini papæ Benedicti, certis temporibus anni oportet monachos non edere carnes, sed potius ab illis abstinere; posset non immerito a multis in dubium revocari, si illis temporibus in prædicta constitutione carnes comedere prohibitis, monachi extra Monasteriorum carnes comedentes, per talem sententiam excommunicationis in præsentī statuto latam, essent ligati, cum vero videatur per prælatos suis monachis licentiam comedendi carnes, prædictis temporibus, posse dari. Ideo nos in hunc ad modum cuiuscumque hæsitacionem tollendam affectantes, declaramus et ordinamus quod, quamvis Abbates et alii prælati, ac etiam locatenentes seu priores claustrales, et etiam eorum locaregentes, ut præmittitur, in concedendo monachis licentiam comedendi carnes, forte non liberent monachos prædictam licentiam carnes comedendi obtinentes, quoad culpam vel pœnam contractam per prædictam constitutionem; quoad sententiam tamen excommunicationis superius latam, ipsos eripiunt, et in comunione sanctæ matris ecclesiæ retinent et conservant. Nec volumus quod tales monachi, prædictam licentiam carnes comedendi obtinentes, ut proponitur, supradicta sententia excommunicationis ligentur; ac quod in salubre remedium animarum est inventum, redundet in earum detrimentum.

Præsidentes autem et quilibet eorum cum possint dispensare super omnibus ordinatis et constitutis, bene poterunt, quibus velint, monachis nostræ provinciæ licentiam dare comedendi carnes, littera patenti seu sigilli munimine roborata. Iudicamus tamen eis quod, ut monachi magis suis prælatis sint obedientes, sine consensu ipsorum propriorum prælatorum, hoc non faciant. Concedimus etiam omnibus prælatis ordinis nostri, quod possint dare licentiam carnes comedendi omnibus monachis aliorum monasteriorum, quandiu cum ipsis fuerint et permanserint; vel etiam in suis Monasteriis dictorum prælatorum præfati monachi moram traxerint, vel visi fuerint eisdem permanere.

regulars e canòniques institucions, quant per constitució de papa Benet .xij., plenament circa açò hi sia provehüt; nosaltres encare més expressament sobre açò volent hi provehir, e opposant medicina als transgressors, per tant que les coses que sobre açò són ordenades e statuïdes, no sien ab pença relaxada e terrena deduydes en menyspreu; statuïm e ordenam que, algun monio de nostre orde e de nostra província, no gos meniar carn dins lo monastir, o fora, sens licència de son propi prelat; o en sa absència, del prior claustral o de lurs loch tenents. E aquell qui sens licència dins lo monastir ne mengerà, sia sotmès a disciplina regular. E aquell qui fora lo monastir mengerà carn sens licència, com és dit, volem aquell tal encórrer en sentència de excomunicació, *ipso facto* promulgada contra aquell per aquest estatut; de la qual sentència volem puga ésser absolt per son propi prelat o son loch tinent, en sa absència, imposada a ell penitència salutar.

E per quant per la sobradita constitució de papa Benet, sia necessari als monios no meniar carn, ans abstenirse de aquella; porias degudament per molts deduyr en dupte, si en aquells temps en dita constitució prohibint de meniar carn, los monios meniants carn fora lo monastir, fossen ligats per la dita sentència de excomunicació en lo present estatut promulgada, com sia vist poderse donar licència per los prelats a sos monios de meniar carn en los dits temps; perçò, nosaltres granment affectants ésser de qual sevol persona tolt dita dubitació, declaram e ordenam que, encara que los abbats e altres prelats, e encara los loctinents, o priors claustrals; e encara los lurs loctinents, com és dit, atorgant als monios licència de meniar carn, per ventura no liberen los monios obtenints dita licència de meniar carn, quant a la culpa o pena encorreguda per la predita constitució; preserven, emperò, aquells de la dita sentència de excomunicació dalt promulgada; e retenen e conserven aquells en la comunió de sancta mare sglésia; ni volem que tals monios obtenints dita licència de meniar carn, axí com és dit, sien ligats per la predita sentència de excomunicació. Per tant que ço que es trobat en saludable remey de les ànimes, no redunda en detriment de aquelles.

Mes los Presidents e cascú de aquells, com pugan dispensar sobre totes coses ordenades e statuydes, bé poran a qual sevol monio que volran de nostre província, dar licència de meniar carn, ab letra patent, ab la fermetat de son segell roborada. Indicam o diem, emperò, a ells dits Presidents, que per tant que los monios sien més obedients a sos prelats, que no donen dita licència sens consentiment dels propis prelats dels dits monios. Atorgam encara a tots los prelats de nostre orde, que puguen dar licència de meniar carn a tots los monios dels altres monastirs, tant quant ab ells dits monios seran e atureran; e encara estaran en los monastirs de dits prelats, o seran vists aturar en aquells.

CAPUT XXV

DE CREATIONE MONACHORUM

De jure ac provisione constitutionis domini papæ Benedicti .xij., plures monachi vel conversi in Monasteriis recipi non debent, quam quod poterunt de ipsorum proventibus congrue sustentari. Et ita præcipimus observari. In monasteriis autem pro bono opere exercendo in vinea salvatoris; et ne aliquis malus in eâ obtineat locum vastatoris, per prælatos seniores instituantur et ordinentur, secundum canonica instituta, Priores claustrales; qui monachos ibidem receptos habuerint, tales sic intruere debent in bono, et a malo etiam revocare; et quos zelo religionis viderint deliquentes, corripiant et castigent; obedientes autem foveant et conforment.

CAPUT XXVI

CORPORE VICIATI ET ILLEGITIME NATI NON RECIPIANTUR
IN MONACHOS

Cum per corpore viciatos et illegitime natos, monasteriis scandalum generetur, et per eosdem plerumque pasciantur Monasteria non modicam lesionem; ideo mandamus, in virtute sanctæ obedientiæ, prælatis et conventibus, ac universis et singulis eorum ad quos pertineat creatio monachorum, quod aliquem corpore viciatum, nec etiam spurium, recipere præsumant in monachum et in fratrem. Qui vero contrarium fecerit, poena contra inobedientes de iure imposita per suos superiores puniatur.

CAPUT XXVII

UT NON RECIPIANT IN NOSTRO ORDINE MENDICANTES

Quia quidam de ordinibus paupertatis apostatantes, cum primam professionem irritam fecerint, veniendo extra ordinem de vocatione in qua a Deo vocati sint, multipliciter indebite ac inhoneste habitum monachalem suscipiunt, credentes sibi sub ipso habitu illicita iam licere; et sic totum nostrum ordinem inficiunt; rixas, discordias exitant; scandala commovent, ac novitates in ipso

CAPÍTOL XXV

DE LA CREACIÓ DELS MONIOS E DELS PRIORS CLAUSTRALS

De dret e per provisió de la constitució de papa Benet .xij., en los monastirs no deuen ésser rebuts més monios, que aquells que de les rendes dels dits monastirs se poran còngruament sustentat; e axí manam ésser observat. E per tant, ques exerciten bones obres en la vinya del salvador, e que algú mal en aquella no obtinga loch de guastador; sien per los prelats, los pus antichs en los monastirs instituïts e ordenats, segons los statuts canònichs, priors claustrals; los quals los monios, aquí rebuts, puguen instruyr en bé, e revocar encara del mal; los quals ab zel de la religió, corregescan e castiguen los delinquents, e los obedients scalfen e conformen.

CAPÍTOL XXVI

DELS LESIATS DE COS E ILLEGÍTIMS

Com per los lesiats de cos e il·legítimament nats, se engendre scàndol en los monastirs; e per aquells tals, molt sovint los dits monastirs soffren no poca lesió; pertant manam, en virtut de sancta obediència, als prelats e covents e encare a tots universalment e singulars de ells, als quals se pertangue la creació de dits monios, que no presumescan rebre en monio e en frare algun lesiat de cos, ni encare algun bort. E qui lo contrari farà, sia punit per sos superiors de la pena imposada per lo dret contra los inobedients.

CAPÍTOL XXVII

QUE EN AQUEST ORDE DE SANCT BENET NO SIEN REBUTS LOS MENDICANTS

Com alguns dels ordens de pobretat apostatants, quant hauran scarnida la primera professió, vivint en moltes maneres indegudament e inhonesta fora del orde e vocació, en la qual són stats per Déu vocats; prenen lo hàbit monacal, crehent que sots lo dit hàbit los sia permès fer coses il·lícites, e axí enfectionen tot lo nostre orde; excitant discòrdies e baralles, comoven scàndols e introdu-

ordine ac Monasteriis eiusdem inducunt; ideo statuimus, quod nullus prælatus nec conventus vel quicumque monachus ordinis nostri, ad quos vel ad quem creatio monachorum pertinere noscatur, quamvis etiam infra vel extra provinciam quomodocumque habitum monachalem iam habuerint, vel etiam assumpserint, recipiat aut recolligat ipsos tales in Monasteriis nostri ordinis in monachos et in fratres. Nec eisdem habitum monachalem concedant vel induant, aut ipsis tradant, pro monachando ipsos, in Monasteriis antedictis. Si quis autem nostri ordinis, nostro Capitulo submisso, contrarium in præmissis fecerit, cuiuscumque status fuerit et qualicumque ratione, contra hanc constitutionem venerit, ipso facto sit excommunicationis sententia inodatus; a qua solum per Præsidentes possit absolvi, superiorum auctoritate salva in omnibus permanente.

CAPUT XXVIII

UT PROVIDEATUR DE OMMIBUS MONACHO NOVITER INDUTO

Ordinaverunt etiam Præsidentes, ne in aliquo Monasterio nostri ordinis et provinciæ nostræ, aliqui in Monachos induantur habitu monachali; aut recipiantur in monachos et in fratres per prælatos vel quoscumque alios, nisi incontinenti, ipsis indutis et receptis, in victu et vestitu provideant, sicut aliis monachis ipsius monasterii, noviter indutis in Monasteriis ante dictis, de bonis ipsius Monasterii est consuetum provideri; cum hoc non possit fieri sine vitio simoniæ, quod sicut venenum pestiferum et mortale per omnes de Monasteriis est vitandum. Si quis vitiosus in hoc repertus fuerit, taliter corripiatur et castigetur, quod in simili vitio non inveniatur successores. Mandantes etiam, quod circa creationem monachorum, constitutio domini papæ Benedicti, de creatione monachorum, in omnibus observetur.

CAPUT XXIX

DE PROFESSIONE

Quamvis bonæ memoriæ Bonifacius papa .viiij. declaraverit, quod in religionibus non mendicantium, professio expresse vel tacite fieri possit licite, infra

exen en lo dit orde e monastirs de aquell novitats: perçò statuïm, que algun prelat o covent o qual sevol monio del nostre orde, al qual o als qual sia vista pertànyer se la creació dels monios; no reba o reculla, los demunt dits tals frares dels dits ordens mendicants, en monios e en frares en los monastirs de nostre orde, encare que fora de la província; en qual sevol manera ia agen agut o pres lo hàbit monacal. Ni als dits tals frares de dits ordens mendicants atorgan o vesten lo dit hàbit monacal; o aquells presenten per monachar los en los demunt dits monastirs. Si emperò, algú serà de nostre orde sotsmès a nostre Capítol, de qual sevol stament sia, qui en les coses sobredites farà lo contrari, e per qual sevol rahó vendrà contra aquesta constitució; encórrega *ipso facto* en sentència de excomunicació, de la qual solament per los Presidents puga ésser absolt; estant emperò salva en totes coses la auctoritat dels superiors.

CAPÍTOL XXVIII

QUE SIA PROVEÏT DE TOTES COSES AL MONIO NOVAMENT VESTIT

Ordenaren encara los Presidents, que en algun monastir de nostra orde o província nostra, no sien alguns vestits de hàbit monacal en monios, o sien rebuts en monios e en frares per los prelats o qual sevol altres; si donchs encontinent no proveiran als vestits e rebuts, en lo viure e vestir, axí com és acostumat ésser provehít, de béns del dit monastir, als altres monios dels altres monastirs demunt dits novament vestits; com açò no s pusca fer sens peccat de symonia, lo qual com a verí pestífero e mortal per tots és de evitar dels monastirs. Si algú en açò serà atrobat viciós, talment sia corregit e castigat que en semblant vici no tròpia successors. Manant encara que circa la creació dels monios, en totes coses sia servada la constitució de papa Benet sobre la creació dels monios.

CAPÍTOL XXIX

DE LA PROFFESSIÓ DELS MONIOS

Encara que papa Bonifaci .viii., de bona memòria, hage declarat, que en les religions no mendicants la profeció tàcita o expressa pusca ésser feta dins

annum; nos tamen Præsidentes, cum debita moderatione prædictam declarationem prosequentes; ac considerantes quod onus illud, quod tot tempore vitæ est portandum, omnino debet quantum ponderat ad memoriam duci; et ut intrans nostram religionem prudenter intelligat, quacumque parte se vertat, debet esse expectationis deliberatio longa: statuimus, quod annus probationis, in quolibet Monasterio nostro provinciali Capitulo submisso, observetur et concedatur; ut sic intrans nostram religionem, interim semitas consiliorum videat, per quas se iturum ad Deum sciat.

Ita quod ante unum annum completum, vel ante perfectum .xiiiij. annum, nullus admittatur, nisi causa iusta et manifesta fuerit aut supervenerit; ut et lex sub qua militaturus est plene intelligat et prudenter impleatur. Infra prædictum annum novitiis adultis Regula quam profiteri intendunt exponatur; et ad quæ ac de quanta tenentur; et omnia dura et aspera prædicentur eisdem; maxime illa tria ordinis substantialia, sine quibus professis salvatio nulla datur, quæ esse continentia et obedientia et vitam ducere sine proprio declarantur. Ac etiam certificentur, quod infra prædictum probationis annum, non sint de iure remanere in monasterio astricti; nec etiam est eis Monasterium in aliquo obligatum; imo possunt libere exire, et Monasterium potest illos expellere, si mores eorum et vita, ordini et Monasterio non concordant.

Quibus novitiis, iuxta constitutionem domini papæ Clementis quinti, magister et fidelis deputetur instructor; qui sciat eos instruere, tam in divinis officiis, quam observantiæ regulari; et zelum animarum habeat, easque lucrari domino sollicitè cupiat. Qui novitii etiam infra dictum annum, ad comunes tractatus Monasterii minime admittantur; nec etiam, prout continetur in constitutione domini Benedicti, ad alia loca, nisi conventualia fuerint, transmittantur. Sed anno probationis elapso, et per ipsos de ordine approbato, professionem faciant et benedictionem recipiant, ut in Regula continetur.

Nec juxta prædictam constitutionem et felici recordationis domini papæ Benedicti approbationem, aliquod officium obtinere in ordine valeat, donec expresse professionem fecerit regularem. Cæterum in receptione ac creatione Monachorum nullus contractus illicitus habeatur. Nec aliquis clericus vel laycus pretio apretiato in Monasterio admittatur. Et ea quæ in constitutione domini papæ Benedicti .xij. sunt edita, super creatione Monachorum, firmiter observentur. Sed si aliquis pure ac sine pacto aliquo præcedente, nichil sibi reservans aut retinens; se ac sua, vel partem aliquam bonorum suorum, in elemosinam Monasterio dare voluerit et offerre, poterit facere et Monasterium retinere sic oblata.

l any; nosaltres Presidents ab deguda moderació proseguint la dita declaració, e considerant que aquell càrrech, lo qual és de aportar tot lo temps de la vida, deu ésser en totes maneres reduït a la memòria quant pesa; per tant que l entrant nostra religió, prudentment entenga, en qual sevol part se gir, deure ésser longa la deliberació del seu romandre o aturar; statuïm, que l any de la probació en qual sevol monastir sotsmès a nostre provincial Capítol, sia observat e atorgat. Per tal que entrant la nostra religió, vege entre tant la via streta dels consells per los quals sàpia anar a Déu.

Axí que abans de un any complit, o abans de complir lo noven [*sic*] any, algú no sia admès, si donchs no y haurà causa iusta e manifesta o hi sobrevindrà; per tal que la ley sots la qual ha batallat, plenament sia entesa e prudentment sia complida. E sia exposada, dins lo predit any, als novicis adults, ço és de .xiiij. anys, la regla la qual prometre entenen; els sien predites les coses a que són tenguts e a quantes són tenguts; e totes les coses dures e aspres. Maiorment aquelles tres coses substancials del orde, sens les quals als profesos alguna salvació no és donada; les qual són, viure en continència e obediència e sens propri. E encara sien certificats, que dins lo any de probació no són de dret astrets romandre en lo monastir, ni és a ells lo monastir en res obligat. Ans poden liberament exir, e lo monastir los pot expellir, si les costumes de ells e la vida no s concorda al orde e al monastir.

Als quals novicis, iuxta la constitució de papa Clement quint, sia deputat mestre e fael instruïdor, qui sàpien instruir a ells, tant en los divinals officis, quant en la observància regular; e age zel de les ànimes de aquells, e sollícitament cobeyx gonyar aquelles a nostre senyor; los quals novicis, dins lo dit any, no sien gens admesos en los comuns tractats del monastir. Ni axí matex sien tramesos en altres lochs, si donchs no seran conventuals, axí com és contengut en la constitució de papa Benet. Mas passat lo any de la probació, e aprobat lo orde per ells, fassen proffessió e reben benedicció, axí com se conté en la regla.

Algú emperò, no hage licència de anar al estudi, ni iuxta la prefata constitució e la aprobació de papa Benet de benaventurada recordació, pugua obtenir algun offici en lo orde, fins tant age feta expressa proffeció regular. Més avant, en la recepció e creació dels monios, algun contracte il·lícit no sia agut, ni algun clerga o laych sia admès en lo monastir per preu apreciat. E aquelles coses que són ordenades en la constitució de papa Benet .xij., sobre la creacio dels monios, fermament sien observades. Mas si algú purament e sens pacte algú precedent, no reservant se res, o retenint si mateix, o les coses sues o part alguna de sos béns, volrà donar e offerir en almonyna ad dit monastir, porà ho fer, e lo monastir retenir aquelles coses axí offertes.

CAPUT XXX

DE VITA ET HONESTATE MONACHORUM, UT OMNES OBEDIANT
SUIS PROPRIIS PRÆLATIS

Quia vita monachi et cuiuscumque religiosi sine obedientia, continentia, et proprietatis abdicatione, potius iudicatur ad mortem, quam ad vitam; statuimus, quod omnes monachi in omnibus reverenter obediant suis propriis Abbatibus et prælatis; et quod continentiam servant, et sine proprio vivant. Inobedientes autem ac rebelles manifesti, administrationem habentes, perdant eam, et alteri deputetur sive comendetur. Claustrales vero sint in gravi culpa continue per tres menses; declaramus autem illos esse inobedientes et rebelles manifestos, qui se in iniuncto sibi aliquo mandato a proprio prælato pro bono animæ suæ vel Monasterii, quod semper præsumendum est, nisi manifeste appareat peccatum mortale vel destructione Monasterii continere, malitiose vel animo obstinato, trinum cum aliquo intervallo expectaverit mandatum vel monitionem; quod intervallum secundum qualitatem negotii, discretioni prælatorum relinquimus moderandum.

Qui de incontinentia corporis convictus fuerit aut probatus, vel per rei evidentiam vel per gradientia super terram; aut sic publice, quod nulla possit tergiversatione celari; si administrationem habet, perdat eam et alteri comitatur, et infra Monasterium per annum includatur. Ita quod sine conventu, infra prædictum annum, exire Monasterium non audeat aliqua ratione. Si claustralis fuerit, in gravi culpa ponatur arbitrium Abbatis juxta modum excessus. Si quis etiam de nocte, causa mali, Monasterium exiverit, vel per murum; vel infra Monasterium mulierem immiserit, pæna superius posita puniatur. Si quis autem, de aliqua inhonesta familiaritate loci vel personæ suspectus merito fuerit, vel etiam aliquo modo diffamatus; moneatur per proprium prælatum, et si non abstinuerit, procedat contra eum tanquam quondam diffamatum.

Qui autem habere proprium fuerit deprehensus, perdat illud, per Abbatem vel alium suum proprium prælatum in utilitatem Monasterii convertendum; et in gravi culpa sit, sicut proprietarius, continue per tres dies. Proprietarios vero dicimus illos qui aliquid habuerint quod regula non concedit, vel quod ad officium, si quod habet, non spectat; vel proprius prælatus non dederit vel habere permiserit, sive modicum fuerit, sive multum, sicut in regula continetur.

CAPÍTOL XXX

DE LA VIDA E DE LA HONESTAT DELS MONIOS E QUE TOTS
OBEESCAN A SOS PROPRIIS PRELATS

Perçò com la vida del monio e de qual sevol religiós sens obediència, continència e abdicació de propri, pus tost és iudicada mort, que no vida; statuhim, que tots los monios en totes coses reverentment obeescan a sos propriis abbats e prelats; e que serven continència, e viscan sens propri. E los inobedients e rebelles manifestes, qui han administració, perden aquella e sia deputada o comanada a altre. E los claustrals, sien en greu culpa contínuament per tres mesos. E declaram aquells ésser inobedients e rebelles manifestes, los quals iniungit a ells algun manament per lo propri prelat, per bé de la ànima sua o del monastir, lo que tots temps és de presumir, si donchs manifestament no apar ésser peccat mortal o contenir destrucció del monastir, malisiosament o ab ànimo obstinat, lo terç manament o monició ab algun interval speren; lo qual interval lexiam ésser moderador a la discreció dels prelats, segons la qualitat del negoci.

Aquell, emperò, qui serà convenut o probat de incontinença de cos, o per evidència de la cosa, o per coses anants sobre la terra, o axí serà públich, que per alguna tergiversació no s puga celar; si haurà administració, perda aquella e sia comesa a altri; e sia enclòs dins lo monastir per un any; en tal manera que sens lo covent dins lo dit any no gos, per alguna rahó, eixir del monastir. Si serà claustral, sia posat en greu culpa a àrbitra del Abbat, iuxta lo modo del excés. E si algú exirà de nit, o per la porta o per lo mur e paret del monastir, per causa de mal afer; o metrà dona dins lo monastir, sia punit de la pena dessobre posada. Si emperò algú serà dèbitament suspecte de alguna inhonesta familiaritat, o de loch o de persona; o encara algun tant diffamat, sia amonestat per son propri prelat; e sinó se n abstendrá, proeesca contra aquell, axí com contra diffamat.

E aquells qui seran deprehensors haver propri, perden aquell; lo qual per lo abbat o altra seu propri prelat, sia convertit en utilitat del monastir; e lo propietari sia en greu culpa contínuament per tres dies. Aquells, emperò, diem propietaris, qui hauran alguna cosa, la qual la regla no consent; o la qual no pertany al offici que força tindrà, o lo propri prelat no lo y haurà donat, o haurà permès haver, sia poch o molt, axí com en la regla és contengut.

CAPUT XXXI

DE CONSPIRATORIBUS ET COIURATORIBUS

Caveant sibi omnes monachi a conspiracyonibus, coniurationibus, furtis et percussionibus et etiam turpibus diffamationibus, ac opprobriorum sive contumeliarum in alios prolationibus; quæ omnia, cum in Monasteriis comittuntur, eorundem fratres non in modicam perditionem et turbationem deducuntur. Quare statuimus, quod conspiratores et coniuratores, cum de conspiracyone vel conjuratione huiusmodi legitime convicti fuerint vel confessi, ultra pœnas appositas in constitutione domini papæ Benedicti, facta contra conspiratores, quas volumus seu declaramus ipsos incurrere, a Monasteriis propriis expellantur, et in alia ad faciendum pœnitentia de commissis transmittantur. Occulti autem coniuratores seu conspiratores et fures manifesti, ac etiam enormiter percussores, a Monasteriis expellantur, et alibi pro pœnitentia agenda remittantur; nec recipiantur nisi communicato consilio Capituli generalis.

Monachus autem qui convicium seu contumeliam in Monasterio dixerit vel fecerit Monacho, in Capitulo ab eo veniam petat, et disciplinam accipiat. Si autem in loco publico vel coram proprio pœlato hoc comiserit vel fecerit, a loco in quo dixerit vel fecerit, usque ad capitulum, satisfactionem faciat; vel in pane et aqua, infra octo dies, abstineat per tres dies. Et nichilominus qualibet die per illos tres dies, in carne nuda, in capitulo recipiat disciplinam.

CAPUT XXXII

DE SCILENTIO

Quia scilentium clavis est totius religionis, et religiosi linguam non refrenantis vana religio reputatur; quia nisi religiosus sive conversus refrenando linguam habet labia circumcisa, erit eius conversio religione vacua; dicente beato Jacobo: *Si quis putat Religiosum esse, non refrenans linguam suam, sed seducens cor suum; huius vana est religio.* Ideo statuimus, imo potius de jure statutum declaramus, quod in oratorio, refectorio, et dormitorio, continue scilentium teneatur. In claustro quoque certis horis et locis, secundum antiquam consuetudinem in monasteriis laudabiliter observatam, salvo meliori usu unus cuiusque Monasterii. Et post completorium, in omni loco Monasterii, ut in

CAPÍTOL XXXI

DE CONSPIRADORS E CONIURADORS

Guarden o abstengan se los monios de conspiracions, coniuacions, furts e batiments; e encara de leges difamacions, e de dir oprobri o contumelies contra los altres; les quals coses com són comeses en los monastirs, los frares de dits monastirs són aportats en no poca perdició e turbació. Perçò instituïm, que los conspiradors e coniuadors, com seran legítimament convençuts de semblant conspiració o coniuació, o seran confessos; ultra les penes aposades en la constitució de papa Benet, feta contra los conspiradors, les quals volem e declaram aquells incórrer, sien expellits dels propis monastirs; e sien tramesos en altres monastirs a fer penitència dels delictes comesos. Los occulsts, emperò, conspiradors e coniuadors; e los manifests ladres, e encara los percussors e batadors enormement, sien expellits del monastir e en altre loch per fer penitència sien remesos; ni sien rebuts, sinó ab comunicat consell del Capítol general.

E lo monio qui en lo monastir dirà o farà iniúria o contumèlia a altre monio de ell, dit monio en lo capítol deman vènia e prenga disciplina. E si en loch públich o devant son propi prelat, cometrà o ferà aquestes coses; del loch en lo qual ho haurà dit o fet fins al capítol, fassa satisfacció o fassa abstinència en pa e en aygua per tres dies, dins .viij. dies. E no res menys, cascu dia per aquells tres dies, reba en carn nua disciplina en lo capítol.

CAPÍTOL XXXII

DE SCILENCI

Com lo scilenci sia clau de tota religió, e si los religiosos no reffrenen la lengua, és reputada vana lur religió; car si lo religiós o converç reffrenant la lengua, no ha los labis circuncisos, serà sa conversió vàcua de religió; dient sanct Jachma: si algú pensa ésser religiós no reffrenant la sua lengua, mas seduynt lo seu cor, la religió daquest tal vana és. Perçò statuïm, o mellor dient, declaram lo que és statuït de dret, que contínuament en lo oratori, reffrator e dormidor sia tengut scilenci; e per semblant en la claustra, en certes ores e en certs lochs, segons la antiga consuetud en los monastirs loablement observada; servat lo millor ús de cascu monastir. E après les completes, sia

regula continetur. Ille vero qui huius scilentii transgressor fuerit, nisi fuerit vitiosus, in capitulo: *Miserere mei Deus* pro defunctis sibi iniungatur. Si autem post completorium, septem psalmos; et si vitiosus fuerit, disciplinam recipiat, vel a vino absteineat ipsa die.

CAPUT XXXIII

NE QUIS SINE LICENTIA EXTRA MONASTERIUM VADAT

Sicut piscis sine aqua caret vita, ita monachus sine claustro. Quare ut vitam habere possit monachus, inhibemus quod, nullus Monachus, sine causa iusta et licentia speciali, extra suum Monasterium vadat. Et omnibus certus terminus extra Monasterium existendi assignetur. Qui autem contrarium præsumpserit, pœna in constitutione domini papæ Benedicti, de licentiis eundi extra Monasterium, feriat. Quam constitutionem præmissis consulimus observari. Statuentes etiam quod, si quis Monachus sine licentia speciali a suo prælato expresse obtenta, ultra duas usuales dietas a suo proprio Monasterio se absentaverit, vel iverit, sententiam excommunicationis ipso facto incurrat.

CAPUT XXXIV

QUOMODO DORMIANT MONACHI

Quia omnes fere monachi sine cuculla vel scapulario et singulo iacent in dormitorio vel alibi; ideo distritius inhibemus, ne quis prælatus vel monachus iacere præsumat, intus vel extra Monasterium, sine cuculla vel scapulario et cingulo. Declarantes quod isto modo, cum stamineis et femoralibus, interpretatus fuit usus et consuetudo in provintia nostra iacere monachos vestitos. Qui autem contempserit prædictum usum observare, pro qualibet nocte, a vino absteineat una die. Mandantes etiam quod pueri et novitii monachi, ac noviter recepti, ut sic honeste iaceant instruantur. Statuentes imo ordinantes, per regulas et statuta canònica declarantes, quod tam maiores, quam pueri, semper iaceant singulares. Et omnes sani iaceant in dormitorio; in quo dormitorio una lampas, a solis occasu usque ad solis ortum, continue ardeat clare et alte; ita quod euntes per ipsum dormitorium, sine scandalo et offendiculo possint pertransire.

observat scilenci en tot loch del monastir, axí com en la regla és contengut. Aquell, emperò, qui daquest scilenci serà transgressor, si donchs no serà viciós, en capítol li sic per penitència iniungit lo psalm de *Miserere mei Deus*, per los defuncts. E si après les completes ne serà transgressor, sienli iniungits los .vij. psalms. E si serà viciós, prengue disciplina, o se abtinga aquell dia de vi.

CAPÍTOL XXXIII

QUE ALGÚ SENS LICÈNCIA NO VAGE FORA LO MONASTIR

Axí com lo pex sens laygua affretura de vida, axí lo monio sens la claustra. Perçò donchs que lo monio puga haver vida, inhibim que algun monio, sens causa iusta e licència special, no vage fora de son monastir. E sia assignat a tots, maiorment als claustrals, cert termini de star fora lo monastir e tornar al monastir. E aquell qui lo contrari presumirà fer, sia punit de la pena de la constitució de papa Benet, de les licències de anar fora lo monastir disposant. La qual constitució, aconsellam en les predites coses ésser observada. Statuïm encara, que si algun monio sens licència special de son prelat, expressament obtenguda, ultra dues usuals dietes de son propri monastir se absentarà o irà, encórrega ipso facto sentència de excomunicació.

CAPÍTOL XXXIV

EN QUIN MODO DORMIRAN LOS MONIOS

Per tant com quasi tots los monios iauhen en lo dormidor, o en altre loch, sens la cogulla o scapulari e la cinta o correge; perçò distinctament inhibim, que algun prelat o monio no presuma iaure dins o fora lo monastir, sens cugulla o scapulari e la cinta o correge; declarants que, en aquesta manera, ab stamenyes e bragues, fou interpretat lo ús e consuetut de iaure lo monios vestits en la nostra província. Aquell, emperò, que menyspresarà observar lo predit ús, per cascuna nit, se abstenga un dia de vi. Manant encara, que los fadrins e monios novicis e los novament rebuts, sien instruïts que axí honestament iaguen. Statuïnt ans declarant, ésser ordenat per les regles e statuts canònichs, que tant los monios com los fadrins, totstemp iaguen de hu en hu. E tots los sans iaguen en lo dormidor. En lo qual dormidor, una làntia contínuament crem clarament e alte, de la posta del sol fins al exir el sol; axí que los anants per lo dormidor, puscan passar sens scàndol e enconta.

CAPUT XXXV

IN MONASTERIO NON SIT NISI UNUM HOSTIUM

Ut omnis occasio mali et suspitionis in Monasterio nostri ordinis auferatur, ordinamus quod in Monasteriis non sit nisi unum hostium comune, præter hostium comune per quod intratur ad ecclesiam; nisi forte aliquæ portæ sint, per quas conventus exit ad professionem seu processiones quas duximus tollendas; firmiter iniungentes, quod claves portarum Monasteriorum ab Abbate vel priore semper custodiantur, vel ab aliis de quibus sinistra suspitio minime habeatur.

CAPUT XXXVI

NE QUIS SOLUS INTRET VILLAM

Cum Monasteria nostri ordinis per maiore parte sunt iuxta villas constituta, et quandoque monachi in ipsis villis soli vel cum socio equitando vel pedester intrant, sicut volunt; ex quo, non est dubium, nostrum ordinem multam infamiam incurrisse; cum tales monachi inhoneste in his se habeant tam eundo per domos intrando, quam ibidem comorando: statuimus, ne de cætero aliquis solus pedester intret villam; nec cum socio vel sociis pedester vel equitando, domum aliquam ipsius villæ, nisi urgente causa, necessaria et manifesta; et tunc de mandato et licentia speciali. Et qui contrarium fecerit, secundum modum excessus graviter puniatur.

CAPUT XXXVII

DE VESTIMENTIS, ORNAMENTIS ET ARMIS

Omnis enim iactantia et ornatura corporalis, aliena est ab ordine religionis. Monachus ergo professionem suam et habitu et incessu approbet. Et ideo, nec vestibus nec calceamentis decore quærant. Sed omnia quæ conveniunt traditionibus apostolicis Regulæ beati Benedicti et sanctarum scripturarum præceptis,

CAPÍTOL XXXV

EN LO MONASTIR NO SIA SINÓ UNA PORTA

Perçò que tota ocasió de mal e de suspita sia toltà en los monastirs de nostre orde; ordenam que, en los monastirs no sia sinó un porta comú, ultra lo portal de la sglésia. Si donchs no seran algunes portes per les quals lo covent excita a la processó o processons, les quals comportam ésser tollerades. Iniungint fermament que les claus de les portes dels monastirs, tots temps sien gordades per lo abbat o prior, o per los altres dels quals sinistra suspició nos hage.

CAPÍTOL XXXVI

QUE NE ALGUN MONIO A SOLES NO ENTRE EN LA CIUTAT O VILA

Com los monastirs de nostre orde, per la maior part, sien constituïts iuxta o prop de les viles; e algunes vegades los monios entren en dites viles sols o ab companyó o a peu o a cavall, axí com volen; de la qual cose no és dubte lo nostre orde haver encorregut molta infàmia, com tals monios inhonestament en açò se hagen; tant en lo anar entrant per les cases, quant en dites cases aturant. Statuïm que de aquí avant, algú sol e a peu no entre en la vila, ni ab companyó o companyons, a peu o a cavall, entre en alguna casa de dita vila, sinó urgent o forçant ho causa necessària e manifesta; e lavors de manament e licència special. E qui lo contrari ferà, segons lo modo del excés, greument sia punit.

CAPÍTOL XXXVII

DE LES VESTIDURES DELS MONIOS E QUE NO GOSEN
PORTAR ARMES

Tot ornament corporal e iactància certament és alienada del orde de religió. Lo monio, donchs, aprou la professió sua en lo hàbit e en lo anar. E perçò, no cerquen bellesa en vestir ni en calsar. Mas desig ésser fet en sí mateix, e en lo monastir, e en lo loch on sterà, aquelles coses que convenen a les doctrines

in se ipso ac Monasterio et loco in quo degit, fieri exoptet. Cumque provisum et ordinatum fuerit in Capitulo et comuni provinciali nostro celebrato apud Cervariam, in prioratu sancti Petri ordinis nostri, anno Millesimo CCC° vicesimo, ad supplicationem continentem, quod licet de antiquo tempore monachi omnes nostri ordinis uterentur solum vestibus albis proximis habitui juxta, tamen consilium Viennense, aliis pannis coloris nigri vel brunii licitum esset eis uti.

Et proxime dicti Capituli Præsidentes, moti supradicta et iusta supplicatione; attendentes quod conformitas et uniformitas seu similitudo, multum congruit unicuique religioni et ordini; sicut æque disparitas et dissimilitudo multum est vitanda; considerando etiam, quod, fere per universum mundum, omnes monachi nigri, portant vestes nigri vel brunii coloris; statuerunt, quod non obstantibus usu, consuetudine vel constitutionibus in provinciali Capitulo nostro in contrarium factis, per totam nostram provinciam, prælati et monachi nostri ordinis, debeant et teneantur portare vestes proximæ habitui, nigri vel brunii colorum. Ita tamen quod tunicis sive super tunicibus et vestibus proximioribus habitui, nec infra vel supra in maniciis, nec aliqua parte ipsarum vestium, possit apparere vestis alterius coloris, quam nigri vel brunii. Nos qui prædictam ordinationem laudantes et per hanc constitutionem confirmantes et approbantes, decernimus quod monachis nostri ordinis et provinciæ nostræ, non est licitum uti aliis pannis alterius coloris quam brunii vel nigri. Ita quod in panno nigro vel brunio apparere vel dinosci non possit alterius coloris aliqua mixtura; nec sit pannus ullo alio colore vario intinctus.

Et licet tam per consilium Viennense et constitutionem domini papæ Benedicti, sub Rubrica: *de honestate vestimentorum* positam, circa formam et honestatem vestimentorum plene et provide sit provisum; nichilominus aliquid expressius illis addentes, et per omnes monachos debere servari admonentes; statuimus, quod monachi nostri ordinis non portent pelles alterius generis in suis vestibus, quam agnorum seu edulorum; nec vestes fisas ante vel retro etiam portent. Nec lineis camisis utantur. Nec manicas habeant cordatas; et minus botonatas; nec caligas cum pedulis.

Magnam tonsuram capitis habeant; nec ultra tres digitos transversales in capite coronam pilorum portent. Et sive equester sive pedester incederint, habitum suum, scilicet cucullam vel frocum, habeant vel teneant; nisi sint tales qui possint uti capis profundis. Cum etiam ibunt vel equitabunt per civitatem vel villam, si portant capucium, eo iuduto et non in capite superposito, vel etiam transversato, portent ipsum. Cingula sive corrigias vel bursas de argento vel auro, aut serico, vel alio ornamento notabili vel superfluo, non deferant. Ensem sive magnum gladium, aut arma, etiam extra Monasterium,

apostòlicas, e a la regla del benaventurat sanct Benet, e als manaments de les sanctes scriptures. Com donchs sia stat ordenat e provehït en lo Capítol e comú nostre provincial celebrat en Cervera, en lo priorat de sanct Pere del orde nostre, en l'any Mcccxx., per supplicació continent que, iatsia de antich temps, tots los monios de nostre orde usassen solament de vestidures blanques propínques al hàbit; emperò, iuxta lo consili Vienès, fos lícit a ells usar de altres draps de color negre e brune.

E los Presidents del prop dit Capítol, moguts per la sobredita iusta suplicació; atenant que la conformitat e uniformitat o similitut molt és còngrua e decent a cascuna religió e orde, axí com per lo semblant molt és squivadora la disparitat e dissimilitut. Considerant encara, que quasi per tot lo món, tots los monios negres porten les vestidures de color negre o brune; statuïren que, no obstant lo ús, consuetut o constitucions fetes en lo nostre provincial Capítol, los prelats e monios de nostre orde, per tota nostra província, degan e sien tenguts portar les vestidures propínques al hàbit de color negre o brune; de tal manera que, en les cotes o vestidures sobre les cotes e vestidures pus propínques al hàbit, ni bax ni alt, ni en les mànegues, o altra part de les dites vestidures, no puga aparer vestidura de altra color, que de negre o de bru. E nosaltres la predita ordinació loant, e per aquesta constitució confirmant e aprovant; la discernim o declaram, que no és lícit als monios de nostre orde e província nostra, usar de altres draps de altre color, que de brune o negre. Axí emperò, que en lo drap negre o bru, no puga aparer o ésser conegut alguna mixtura de altra color; ni sia drap tenyt de alguna altra vària color.

E encara que per lo consili Vienès e constitució de papa Benet, posada sots la rúbrica: de la honestat de les vestidures, sia plenament e pròvida provehït circa la forma e honestat de les vestidures; no res menys, alguna cosa pus expressament aiustant en aquelles e amonestant deure ésser servat per tots los monios; statuïm que, los monios de nostre orde, no porten pells de altre linatge en ses vestidures, que de anyells o de petits cabrits; ni axí mateix porten vestidures fesdes devant ni darrera; ni usen de camises de lí. Ni tinguen les mànegues cordades, ni menys botonades; ni calces ab peüchs.

Hagen gran corona rasa en lo cap. Ni aporten en lo cap corona de cabells qui age de ample més de tres dits de través. E sis vol vagen a peu o a cavall, agen o tinguen son hàbit, ço és la cogulla o floch; si donchs no seran tals que puguen usar de capes proffundes o largues. Més avant, com iran o cavalcaran per ciutat o per vila, si porten capuci, porten aquell vestit, e no sobreposat en lo cap o de través. No aporten sintes o coreges o bosses de argent o de or, o de seda, o de altre notable ornamento supèrfluu. No portaran, maiorment per ciutat o per vila, spasa o coltell gran o armes, fora lo monastir,

sine legitima causa, et tunc etiam de licentia proprii praelati, maxime per civitatem vel villam, non portabunt; et quod si necessaria subest causa de portando arma illa, ut secretius et honestius poterunt deportabunt. Qui ab omnibus praedictis non abstinuerit, et in aliquo deffecerit aut transgressores supradictorum inventi fuerint, debite puniantur; et taliter castigentur, quod eorum factum alii ad consequentiam trahere non praesumant.

Praelati vero qui per electionem assumuntur, et qui conventuales existunt, per Civitatem vel alium locum insignem, sine capa vel frocho non audeant equitare; ut sic sicut honoris praerogativam laetantur; ita in vestibus de se aliis exemplum praebent honestatis. Nec ipsi praelati et minus eorum monachi, sive claustrales fuerint, vestes praetiosas, sellas, frena cum esmaltis, calcaria nec alia eis necessaria, nimio ornatu nec praetiosa apareant aut defferant. Sed omnia habeant honesta et non sumptuosa, secundum quod convenit statui uniuscuiuscumque. Qui autem contrarium fecerint, graviter puniantur; et quod indebite factum fuerit, emendetur.

Nec permittant Abbates vel alii Praelati priores forenses esse sine socio monacho; sed juxta consilium Viennense taliter provideant, quod in prioratibus forensibus, ad minus duo monachi comorentur; ut sic officium divinum et regularis observantia in eisdem honestius et melius observetur.

CAPUT .XXXVIII

PROHIBITIO LUDENDI ET COMMATRES FACIENDI

Nonnulli inordinati monachi, et etiam, de quo non parum dolendum est et lugendum, aliqui eorum praelati ordinis nostri, cum deberent intendere circa ea quae spiritualia esse noscuntur, et studere in illis quae statuta sunt ad salutem animarum suorum subditorum; illis dimissis et abjecta pastoralis cura, ordinisque disciplina contempta, tanquam inmemores suae salutis, Dei timore postposito, ad talos, aleas et ad scacos ludere non verentur nec formidant. Ex quibus multae insolerciae oriuntur; et maxime cum pecunia intervenit; et per unum amittitur et alium lucratur. Rixae et discordiae generantur, proclamationes et verba vana, maledicta proferuntur; invidia, avaritia, quae est idolorum servitus, cum proximi pecunia concupiscitur, confoventur.

Et quod amarissimum est, in Dei et sanctorum blasphemiam multociens turpiter, os insipientium aperitur; in animarum ipsorum dampnationem, et omnium audientium scandalum et turbationem. Unde nos huic morbo pestifero deside-

sens legítima causa; e lavos encara de licència de son propri prelat. E sis subseguirà causa necessària de portar armes, aquelles portaran com pus sacretament e honestament poran. Aquells qui nos abstindran de totes les coses predites, e en alguna cosa deffaliran, o seran trobats transgressors de les coses sobredites, sien punits degudament; e en tal manera sien castigats, que lo lur fet los altres no presumescan trauren en conseqüència.

Los prelats, emperò, que són assumits en la prelatura per elecció; e aquells qui són conventuals, no gosen cavalcar per ciutat o altre loch insigne sens capa o floch. Per tant que axí com se alegren de prerrogativa de honor, axí en les vestidures donen als altres exemple de honestat. Ni los dits prelats, e menys los lurs monios, encara que sien claustrals, aporten o duguen vestidures precioses, selles, freus ab smalts, sperons ni altres coses a ells necessàries, ab gran ornat ni preciós; mas totes coses agen honestes e no sumptuoses, segons cové al tament de hu de cascu. E aquells qui lo contrari faran, sien punits greuement; e lo que serà fet indègudament, sia smenat.

Ni permetem los abbats o altres prelats, los priors forans ésser o star sens companyó. Mas segons lo consell Vianès, de tal manera provehescan, que en los priorats forans, al menys dos monios aturen; per tal que axí lo ofici divinal e observància regular en aquells pus honestament e millor sia observada.

CAPÍTOL XXXVIII

QUE LOS PRELATS O MONIOS NO JUGUEN

Alguns inordenats monios, e encara alguns lurs prelats de nostre orde, dels quals no poch és de doldre e plorar, com degueren entendre circa aquelles coses que són conegudes ésser spirituals, e estudiar en aquelles que són statuídes a salut de les ànimes de sos súbdits; lexades dites coses, e lensada o menyspresada la cura pastoral, e contempnida la disciplina del orde, axí com oblidats de la sua salut; post posada la temor de Déu, no dupten ni temen jugar a daus e scachs. De les quals coses moltes insolercícies nexen, maiorment com hi entravé peccúnia, e per la hu se pert e per l'altre se guanya; baralles e discòrdies se engendren, grans clamors e paraules vanes e maldites són dites e profferides; e la enveja e avarícia que és servitut de les ydóles, com la peccúnia del prohíisma se cobeia, ensemps se nodrexen.

E lo que és més amargós, que moltes vegades legement la bocha dels insapients és uberta en blasfèmia de Déu e dels sants, en dampnació de les ànimes lurs, e scàndol e turbació dels hoynts. Perçò nosaltres en aquest mal pestífero

rantes congruam imponere medicinam; statuimus quod, nullus prælatus nec etiam monachus nostri ordinis, per se vel per alium, ludat ad taxillos, aleas, scacos; nec circa hæc aliquomodo intendat. Quod si quis ipsorum prædictorum ad ludum taxillorum ludat, in quo peccunia intervenerit, vel amittatur, sententiam excommunicationis incurrat ipso facto; a qua sententia monachi, iniuncta eisdem salutari pœnitentia, per proprios prælatos absolvi valeant. Prælati autem, per unum de Præsidentibus ad quem recurrerint absolvantur. Si autem sine peccunia ludant, vel ad aleas seu scacos, aut ad alios ludos illicitos, pro qualibet transgressione, a vino abstineat.

Et pro honestate status nostri ordinis etiam ordinamus, quod monachi ullo modo commatre faciant; nec ribaldis per mundum vaccantibus cucullam vel frochum cum capucio, vel sine capucio, nec stamineam donent; nec execustiones testamentorum suscipiant, sine proprii prælati licentia speciali. Cum ex his manifestum noscatur dampnum et scandalum ordinis et Monasteriis pluries contigisse. Quod quid contra aliquod prædictorum facere præsumperit, per totum annum sextis feriis in pane et aqua ieiunet.

CAPUT XXXIX

DE PORTIONIBUS

Statuimus quod, nullus Monachus de portione sibi assignata in refectorio, transmittat alicui extra refectorium, nisi de licentia expressa Abbatis vel prioris aut illius qui in cruce sive priorali mensa sedebit. Comcestiones etiam in ipso refectorio ordinatæ coram unoquoque sine diminutione aliqua apponantur. Omnes etiam sani in prandio et in cœna ad primam mensam comedant, et ad versum ante gloria semper concurrant; exceptis coquinariis et aliis, qui a suis officiis non possunt recedere illa hora. Et nisi forte pro necessitate alicui a suo maiore fuerit concessa licentia. Quod qui contempserit, in illa cœna vel prandio, perdat vinum; vel aliam disciplinam, si visum fuerit abbati vel priori, multetur. Nullus etiam monachus coquinam intret de portione sua cum coquinario vel alio contensurum; nec portionem sibi tam ad partem vel ad coquinam comunem singulariter faciat sibi præparari. Quod qui fecerit, ipsa die uno pulmento solummodo sit contentus; et alias corrigatur taliter, ut castigetur. Provideatur tamen quod coquinarius bene et decenter parari cibaria faciat, et sit fratribus omnibus quasi pater, diligentiam omnimodam adhibendo.

o pestilent desijants posar hi medicina còngrua, statuim que algun prelat, o encare monio de nostre orde, per si o per altri no jugue a daus, taules, scachs; ni circa aquestes en alguna manera entenga. E si algú, dels demunt dits, juguerà a joch de daus en lo qual peccúnia entrevindrà o si perdrà, encórregue ipso facto sentència de excomunicació; de la qual sentència los monios, iungida a ells penitència salutar, pugan ésser absolts per los propis prelats. E los prelats sien absolts per hu dels Presidents al qual recorreran. Si emperò, sens peccúnia jugaran o a taules o scachs o a altres jochs il·licits, per cascuna volta que jugaran se abtingan de vi.

E per honestat del stament de nostre orde encare ordenam que los monios en alguna manera no fassen comares, ni donen als ribaltis vagants per lo món, la cogulla o lo floch ab lo capuci o sens lo capuci, ni la stamenya. Ni prenguen execucions de testaments, sens licència special de son propi prelat; com per aquestes sia conegut manifest dampnatge e scàndol haver se seguit moltes vegades al orde e monastirs. E si algú contra alguna cosa de les predites presumirà fer, deiu en pa e aygua per tot un any en los divendres.

CAPÍTOL XXXIX

DE LES PORCIONS

Statuim que algun monio no trameta de la sua porció a ell assignada en lo reffetor, a algú fora lo reffetor, sinó de licència expressa del abbat o prior de aquell qui seurà en la creu o prioral taula. Més avant, en lo reffetor los meniars, sens diminució alguna, ordenadament devant cadascú sien posats. Més avant, tots los sants en lo dinar e en lo sopar mengen en la primera taulada; e tots temps hi sien ab temps ans de la *gloria*, acceptats los cuyners e altres qui no poden partir de sos officis aquella hora; si donchs per ventura no serà dada licència a algú per son superior, per alguna necessitat. La qual cosa qui la contempnirà, en aquell sopar o dinar perda lo vi, o de altre disciplina sia punit, si serà vist al abbat o prior. Més avant, algun monio no entre en la cuyna per aver contenció de la sua porció ab lo cuyner; ni fassa apperellar se separadament la porció, ni apart, ni en la comuna cuyna. La qual cosa aquell qui ho farà, aquell die sia content de un companatge; e altrament sia talment corregit, que sia castigat. Sia provehît, emperò, que lo cuyner bé e decentment fassa aperellar les viandes, e sia quasi pare a tots los frares, donant hi tota diligència.

Abbatibus etiam et alii praelati, ad quos spectat omnem sollicitudinem gerere de omnibus, habeant prudentem diligentiam et maximam curam, ut necessaria taliter ministrentur, quod fratres iustam non habeant materiam querelandi. Et speciali cura maxima sit Abbatibus, quod aliquam negligentiam aut indigentiam fratres infirmi non patiantur. Sed per se vel per illos, qui ad hoc tenentur, eis secundum possibilitatem ac consuetudinem bonam, in quolibet Monasterio longo tempore observatam, cuncta necessaria ministrentur.

CAPUT XL

UT DIVINUM OFFICIUM NON CESSATUR

Materiam scandali a nostro ordine extirpare cupientes, irrefragabiliter præcipimus et mandamus, quod in aliquo Monasterio, prioratu vel ecclesia nostri ordinis, seu ordini nostro pleno iure subiecta, non cessetur a divinis officiis, per omnes insimul, nec per singulares distincte vel divisim de conventu, prætextu portionis monachalis seu pitantiæ subtractæ vel non solutæ. Cum cessare taliter, etiam ratione vestiarii non soluti, vel peccuniarum debiti, dinoscatur esse contra canonicas sanctiones. Si qui autem contra hoc statutum venire ausi fuerint, si visum eorum praelato fuerit, illud pro quo cessaverint perpetuo perdant; vel taliter castigentur, quod metu poenæ talia de cetero facere non præsumant.

Sed cum lex Dei præcipiat, ut qui altario deserviunt, pascantur ex ipso; nec defraudari debeant diurno denario in vinea domini operantes; compescantur, apellatione remota, illi quibus onus incumbit ministrandi, faciendi, vel solvendi prædicta, vel aliquid simile præmissorum, ad faciendum et solvendum, illis remediis quibus fuerit visum propriis suis praelatis vel maioribus eorum; et etiam taliter puniantur poena decenti, quod de cetero animos fratrum suorum vel aliorum quibus de prædictis habent providere, non offendant. Et timeant etiam tales recusantes vel denegantes solvere ad quod tenentur, constitutiones sacri consilii Terrachonensis, editas contra raptos et bonorum ecclesiasticorum invasores. Salvis etiam in et super his ordinatis per dominum papam Benedictum in constitutione sua, super solvendis censibus et redditibus pro alimentis monachorum. Cuius poenas praelatis contra subditos, et maiores contra praelatos, possint et valeant, si faciendum eis videbitur, tenere ac observare.

Los abbats més avant, e altres prelats als quals se sguarda haver tota sollicitud de tots, agen prudent diligència e molt gran cura, que les coses necessàries de tal manera sien ministrades, que los frares no hagen matèria de clamar se. Especialment sia molt gran cura als abbats, que los frares malalts no soffren alguna negligència o indigència. Ans per los dits abbats o per aquells que açò fer són tenguts, sien ministrades totes les coses necessàries als dits malalts, segons la possibilitat e consuetut bona en cascun monastir de lonch temps observada.

CAPÍTOL XL

QUE LO DIVINAL OFFICI NO SIA CESSAT

Desijants extirpar matèria de scàndol de nostre orde, precipim e manam que, en algun monastir, priorat o sglèsia de nostre orde o per plen decret subiecta a nostre orde, no sia cessat dels divinals officis per tots ensemps, ni per los singulars del covent distinctament o divisa, per causa de la porció monacal ésser sotstreta o no pagada. Car de tal manera cessar, encara que per rahó de vestiari no pagat, o de deute peccuniar, és conegut ésser contra les canòniques sancions. Si emperò alguns seran agosats venir contra aquest statut, si serà vist a lur prelat, perden perpetualment aquella cosa per la qual hauran cessat; o de tal manera sien castigats, que per por de la pena no presumen fer tals coses.

Mas, com la ley de Déu man que aquells qui desservexen al altar sien ajudats de aquell, ni deguen ésser defraudats del diner cotidià els treballants en la vinya del senyor; sien constrets, remoguda apellació, aquells als quals incumbeix o pertany lo càrrech de ministrar o fer o pagar les dites coses, o alguna cosa semblant de aquelles a fer e pagar, ab aquells remeys per los quals serà vista a sos propis prelats o als maiors de ells. E més avant, talment sien punits ab decent pena, que daquí avant no offenen los ànimos de sos frares o dels altres, als quals de les dites coses han aprofitar. E temen encara los tals recusants e denegants pagar açò que són tenguts, les constitucions del sacra consili de Terragona, fetes contra los raptors e invasors dels béns eclesiàstichs. Salvades encara en e sobre aquestes coses, les coses ordenades per papa Benet en la sua constitució, feta sobre las rendes e sensos pagadors per aliments dels monios; les quals penes, los prelats contra los súbdits, e los maiors contra los prelats, puguen e valegan tenir e observar, si serà vist a ells ésser fahedor.

CAPUT XLI

NON PROCURENT UT LAICUS ROGET PRÆLATUM PRO SE

Cum omnis præsumptio, temeritas et ambitio monachorum sit penitus auferenda; statuerunt et ordinarunt Præsidentes, quod nullus monachus præsumat per se, seu interpositam personam, rogare, procurare, seu inducere aliquem laicum, cuiuscumque ipse laicus status vel dignitatis existat, ut pro eodem præces porrigat apud prælatus suum, ratione obtinendi aliquam officinam, administrationem vel etiam prioratum. Quia sepe contingit quod propter tales præces prædictæ officinæ seu administrationes, libere personis idoneis et benemeritis non conferuntur. Monacho autem qui contra hanc prohibitionem facere attemptaverit, regulari disciplinæ subdetur, et alias graviter corripiatur.

CAPUT XLII

UT OFFICIA NOSTRI ORDINIS NON REGANTUR NISI PER MONACHOS

Inhonestum et contra ius est inventum, quod officia sive officinæ aliquæ monachis congruentes, in Monasteriis per laicos vel seculares clericos, et multo minus per laicos, regantur vel administrentur. Et ideo prohibemus, quod aliquod officium competens ac condecens regi per monachum, secundum regularia instituta, in dictis Monasteriis nostri ordinis, non regatur nisi per monachos vel conversos.

CAPUT XLIII

DE MONACHIS CAUSA FACIENDI PŒNITENTIA TRANSMITTENDIS

Valet interdum conversis pro salute animæ mutatio loci. Plerumque enim dum mutatur locus, mutatur mentis affectus. Congruum est ergo, inde etiam corporaliter evelli ubi quisque illecebris deservivit. Et ideo statuimus quod, si quis monachus de aliquo crimine fuerit convictus vel graviter diffamatus; et propter hoc vel alias, a suo proprio prælato, Visitoribus vel Præsidentibus ordinis nostri visum fuerit, quod debeat separari a propria congregatione et a

CAPÍTOL XLI

NO SIA PROCURAT PER LO MONIO QUE LAYCH PRECH
LO PRELAT PER SI

Com tota presumpció, temeritat e ambició dels monios, sia de tot en tot de tolre; statuiren e levaren los Presidents, que algun monio no presumesca per si, o interposada persona, pregar, procurar o induir algun laych, de qual sevol stament o dignitat lo dit laych sia, que per ell dit monio prech son prelat, per rahó de obtenir algunes cases de offici, o administració, o encara priorat; com sovint se sdavenga que per tals pregàries, les dites cases de offici o administracions no són conferides liberament a perçones ydonees e bé mereixents. Lo monio, emperò, qui contra aquesta prohibició fer atemptarà, sia sotmès a disciplina regular, e altrament greument sia castigat.

CAPÍTOL XLII

QUE LOS OFFICIS DE NOSTRE ORDE NO SIEN REGITS
SINÓ PER MONIOS

Inhonesta cosa e contra dret és trobada, que los officis o algunes cases de offici sien regides o administrades, en los monastirs dels monios, per laychs o clergues seculars; e molt menys per laychs. E perçò, prohibim que algun offici competent e condecet ésser regit per monio, segons los statuts regulars, no sia regit en los monastirs de nostre orde, sinó per monios o conversos.

CAPÍTOL XLIII

DELS MONIOS QUES TRAMETEN PER CAUSA DE FER PENITÈNCIA

Algunes vegades val als conversos per salut de lur ànima, la mutació del loch; car sovint com se muda lo loch, se muda la affecció de la pença. Còngrua cosa donchs és, cascú ésser expellit corporalment de allí ahon haurà desertit a delits voluptuosos. E perçò, si algun monio serà de algun crim convensut o greument diffamat; e per aquesta ocasió serà vist a son propri prelat, o als Visitadors o als Presidents de nostre orde, que degue ésser separat de la pròpria

Monasterio, sive loco in quo comisserit delictum, et transmitti ad aliud Monasterium dicti ordinis, ad pœnitentiam peragendam, quod transmittatur.

Et quod sine contradictione aliqua, per prælatos et alios Monasterii cuius est monachus transmissus, benigne admittatur; et ibidem studeat pœnitentiam sibi iniunctam sub obedientia et iugo prælati Monasterii, in quo deget, adimpleat permanere. Nec valeant aut possint se excusare prælati seu eorum subditi a receptione prædictorum monachorum, pro faciendo pœnitentiam transmissorum, sine iusta et rationabili causa; quam coram uno de Præsidentibus habeat allegare, dicere et proponere. Et ipsam admissam tanquam justam, veram esse iurare. Si qui autem prælati vel eorum subditi, aliter præsumpserint pertinaciter contradicere, per censuram ecclesiasticam, apellatione remota, compellantur ad recipiendum prædictos Monachos. Et etiam quandiu in hac pertinacia permanserit, perdat vinum.

CAPUT XLIV

DE MONIALIBUS NOSTRI ORDINIS

Desiderantes statui Monialium nostri ordinis salubriter providere, ne laxatis habenis suæ honestatis et abiecta monachali modestia, extra sua Monasteria exeuntes, nimis sepe per sæcularia habitacula discurrant; nec aliquas personas inhonestas ad sua Monasteria admittant; statuimus et ordinamus, quod Abbatissæ nostri ordinis vel earum locumtenentes, non concedant Monialibus suis licentia recedendi extra Monasterium solæ et sine ulla socia. Nec etiam remanendo vel comorando in domibus amicorum, sive consanguineorum et parentum suorum, sine sorore et socia ordinis sui. Nec etiam eundi per Civitates et villas, nisi subesset causa necessaria et honesta. Et tunc provideant quod una de sociabus ad minus sit antiqua, cuius discretio exornet ac maturitas excuset aliarum Monialium iuventutem. Ita tamen quod existentes ipsæ extra Monasterium, semper habeant dicere Abbatissæ vel illi a qua licentiam accipiunt, coram illis qui asociare debent, causam et locum certum vel loca certa ad quem vel ad quæ volunt, desiderant et intendunt ire. Et si casu aliquo contingerit ipsas declinare ad locum alium vel ad loca alia, de quibus licentiam non habebant, vel non receperunt, vel quæ non expreserunt; in continenti, cum ad Monasterium redierint, omnes insimul quæ iverint vel declinaverint ad illum locum vel ad illa loca, nominatim denuncient illi, a qua licentiam acceperint.

congregació e del monastir o loch en lo qual haurà comès lo delict, e ésser tramès a altre monastir del dit orde, per fer penitència; statuytm que y sia tramès.

E que sens contradicció alguna, per los prelats e altres del monastir al qual serà tramès, ab despeses del monastir del qual és monio, benignament sia admès lo monio tramès. E lo dit monio tramès, se studiu de aturar e complir la penitència a ell iniuncta, sots obediència e jou del prelat del monastir en lo qual habitarà. Ni los dits prelats o lurs súbdits se pugan excusar de la recepció dels dits monios tramesos per fer penitència, sens iusta e rahonable causa; la qual agen allegar, dir e exposar devant hu dels Presidents. E aquella admesa com iusta, agen iurar ésser vera. Si algun, emperò, prelat o súbdits de aquells presumiran altrament ab pertinàcia contradir, sien compellits a rebra los dits monios per censura eclesiàstica, apellació remoguda; e encara perda lo vi tant quant steran en aquesta pertinàcia.

CAPÍTOL XLIV

DE LES MONGES

Desijants saludablement provehir al stat de les monges de nostre orde, per tal que abandonades les regnes de la sua honestat e menyspresada la modèstia monacal, exints massa sovint fora lurs monastirs, no discorregan per les habitacions seculares, ni admeten en sos monastirs, algunes persones inhonestes; statuytm e ordenam, que les abbadesses de nostre orde o loctinents de aquelles, no atorgan a les lurs monges, licència de anar fora lo monastir soles, e sens alguna companyona. Ni encara aturant o habitant en les cases de lurs amichs o cosins e parents, sens alguna monia e companyona de son orde; ni donen licència de anar per les ciutats e viles, si donchs no y havia causa necessària e honesta. E en tal cas, provehescan que una de les companyones almenys, sia antiga; la discreció e repòs de la qual, sia ornament e assegur la juventut de les altres monges. Axí emperò, que les exints fora lo monastir, cascuna volta, agen a dir a la abbadessa o a aquella de la qual han la licència, devant aquelles qui les deuen acompanyar, la causa e lo loch cert o lochs certs al qual o als quals volen, desigen e entenen anar. E si per algun cas los convenia anar en altre loch o altres lochs, dels quals licència no hauran o no havien presa; o lochs que no havien exprimits, de continent, com fossen tornades al monastir, totes ensemps aquelles que seran anades en aquell loch o lochs,

Quod si non fecerint, omnes illæ per unam diem in pane et aqua abstineant; et in capitulo unam accipiant disciplinam.

Nichilominus statuentes, ne aliquis monachus officialis vel claustralis accedat ad Monasteria monialium, nisi de sui prælati licentia speciali; vel cum Episcopo vel abbate nostri ordinis. Nec alicui possit concedi super hoc licentia generalis. Et qui contrarium fecerit, pro qualibet transgressione, in pane et aqua abstineat una die. Si autem vitiosus fuerit, atrocius puniatur. Mandantes sub virtute sanctæ obedientiæ omnibus abbatissis et priorissis nostri ordinis, quod si viderint aliquem monachum nimium earum Monasterium frequentare, quantumque in ipso Monasterio consanguineas habeat vel sorores; Abbatissa vel priorissa ipsius Monasterii non postponat hoc prælato ipsius monachi nuntiare.

Statuentes etiam quod nisi honestas personas laicas et clericos honestos, de quibus nulla suspitio mala possit oriri, nec aliqua inhonestas sequi, in suis Monasteriis non admittant. Et quod aliqua monialis ordinis prædicti, etiam si abbatissa fuerit, non portet anulos in manibus suis, nec savenas; nisi simpliciter Abbatissa. Si aliqua contrarium fecerit, per Visitatores graviter puniatur. Omnia etiam quæ in præsentibus constitutionibus scripta sunt et ordinata, in Monasteriis Monialum, quo ad articulos abbatissis et monialibus congruentes, præcipimus observari.

CAPUT XLV

DE MONACHIS NOSTRI ORDINIS AD HOSPITANDUM SUSCIPIENDIS

Inter opera caritatis non minimum est fratrem peregrinum, vinculo legis et regulæ sibi annexum, debite ad hospitandum suscipere. Cum in suscipiendo ipsum dominus et Deus noster suscipi inveniatur, qui dicturus est: *hospes fui et suscepistis me*. Ideo quanta diligentia hospites suscipere debeamus, cum ipsos contingerit ad nos venire, quisque potest considerare; et maxime illos quibus proximitatis spiritualis vinculo astricti sumus. Quare statuimus et ordinamus, quod in omnibus Monasteriis nostri ordinis, recipiantur bene et procurentur omnes hospites confluentes ad ea, prout in Regula beati Benedicti continetur. Et specialiter omnes religiosi ad ea ipsa Monasteria venientes, cuiuscumque religionis sive ordinis existant. Et maxime prælati et Monachi nostri ordinis. Ita quod illi, qui de nostro ordine fuerint, recipiantur et collocentur ad comedendum et iacendum in loco decenti, infra corpus monasterii; licet in quibusdam Monasteriis hactenus malet fuerit observatum. Et incontinenti cum

nomenadament denunciem en aquella de la qual hauran presa licència. La qual cosa sinó feran totes aquelles, per un dia en pa e en aygua fassen abstinència, e en lo capítol prenguen una disciplina.

No res menys statuïm, que algun monio official o claustral, no vage als monastirs de les monges, sinó de licència special de son prelat, o ab lo bisbe o ab Abbat de nostre orde; ni puga ésser donada de açò licència general a algú. E qui farà lo contrari, fassa abstinència per cascuna vegada en pa e en aygua un dia. Si emperò, de açò serà viciós, sia punit més greument. Manant, sots virtut de sancta obediència, a totes les Abbadesses o prioresses de nostre orde, que si veuran algun monio massa frequentar lo lur monastir, qual sevulla que lo dit monio age cosines o germanes en lo dit monastir, la Abbadessa o prioressa de dit monastir, no postpòs de denunciar açò al prelat de dit monio.

Statuïnt més avant, que no admeten en sos Monastirs, sinó persones laycas honestes e clergues honests, dels quals alguna suspita mala, ni alguna inhonestat no puga surtir. E que alguna monge de dit orde, encara que sia abbadessa, no port anells en les mans, ni sàvanas, sinó simplement lo abbat. Si alguna lo contrari farà, per los Visitadois greument sia punida. Axís avant, manam ésser observades en los monastirs de les monges totes les coses que són scrites e ordenades en les presents constitucions, quant als articles congruents a les abbadesses e a les monges.

CAPÍTOL XLV

DELS MONIOS DE NOSTRE ORDE ACCEPTADORS A HOSPITALITAT

Entre les obres de caritat, no és la més pocha acullir degudament a hospitalitat lo frare palagrí coniuente assí ab vincla de ley e de regla; com en acullint aquell tal sia trobat ésser acullit nostre senyor Déu Iesucrist, lo qual dirà: hoste fuy e acullit me haveu. Perçò, ab quanta diligència deuen receptor los hostes, com se sdevendrà que vingem a nosaltres, cascu ho pot considerar; e maiorment aquells als quals som coniuents per algun vincle de propinquitat spiritual. Perçò, statuïm e ordenam que, en tots los monastirs de nostre orde, sien ben rebuts e proveyts tots los hostes convenints en dits monastirs. E specialment tots los religiosos venints als dits monastirs, de qual sevól religió o orde sien. E maiorment los prelats e monios de nostre orde. Axí que aquells monios qui seran de nostre orde, sien rebuts e collocats a meniar e a iaure en lo loch decent, dins lo cos del monastir; jatsia en alguns monastirs fins ací sia stat mal observat. E encontinent com vendran aquells qui són de nostre

venerint illi qui sunt de nostro ordine, Prior claustralis det et assignet eis unum socium, qui eos introducat ad orationem et benedictionem, et eos comitetur quo usque recesserint de Monasterio. Qui autem in hoc negligentes fuerint, graviter puniantur; ac taliter castigentur, quod metu pœnæ, ceteri talia non comittant.

CAPUT XLVI

DE MAGISTRIS ET STUDENTIBUS

Satis provisum per consilium Viennense et constitutionem domini papæ Benedicti .xij. esse dinoscitur, de Magistris per Monasteria nostri ordinis tenendis et ponendis pro monachis instruendis; quam provisionem volumus et præcipimus observari. Verum quia Præsidentes nostri Capituli specialiter aliqua Monasteria nostri ordinis ad tenendum Magistros obligata esse sanxerunt; ideo vestigia eorum sequentes, licet per provisionem domini papæ Clementis quinti et domini papæ Benedicti, non solum Monasteria infrascripta et inferius nominata, sed etiam omnia alia Monasteria, quorum facultates sufficiunt, ad tenendum Magistros sint obligata. Tamen Monasteria Rivipulli, Sancti Cucuphatis, Sancti Petri de Rodis, Sancti Johannis de Pinna, Sanctæ Mariæ de Graxo, de facultatibus quorum non dubitatur, specialiter censemus et declaramus fore constricta ad tenendum, in quolibet, Magistrum idoneum in gramatica et logica, qui possit instruere in dictis scientiis monachos auditores, secundum quod prælato videbitur expedire.

Ordinantes, quod nullus prælatus concedat licentiam monachis, pro addiscendis prædictis scientiis, eundi ad studium, nisi ad aliquod Monasteriorum prædictorum; et nisi aliter prælatis, aliqua justa causa, videatur faciendum. Venientes autem ad aliquod Monasteriorum prædictorum causa addiscendi, et in prædictis scientiis studendi vel una ipsarum, teneantur dare pro victu unius anni, decem libris barchinonensibus, quæ dividantur pro rata inter illos qui in victu ipsis Monachis providebunt. Et deportent prædicti venientes secum, vestes necessarias, et pannos lecti; et teneantur sibi in infirmitate providere. Ita quod per Monasterium ad quod venerint, non teneatur eisdem de vestibus, pannis lecti, vel in infirmitate, nec de aliquo alio, nisi tantum de his quæ sani percipient, modo aliquo providere. Qui diu etiam in ipso Monasterio fuerint, quantum ad correctionem et obædientiam, prælato ipsius Monasterii in omnibus et per omnia sint subiecti. In capitulis autem comunibus ipsius Monasterii, minime admittantur.

orde, lo prior claustral don e assigna a ells un company, fins a tant que partiran del monastir. Aquells emperò qui en açò seran negligents, greument sien punits; e altrament talment sien castigats, que per por de la pena, los altres no cometen tals coses.

CAPÍTOL XLVI

DELS MESTRES E DELS STUDIANTS

Conegut és ésser prou proveyt per lo consili Vianès e per la constitució de papa Benet .xij., dels mestres que deuen tenir e posar per los monastirs de nostre orde, per instruir los monios. La qual provisió volem e manam ésser observada. Mas per quant los Presidents de nostre Capítol specialment statuïren, alguns monastirs de nostre orde ésser obligats a tenir mestres; perçò, seguints los vestigis de aquells, iatesia que per la provisió de papa Clement quint, e de dit papa Benet, no sols los monastirs de ius nomenats, dels quals hi basten sien obligats a tenir mestres; emperò, lo monastir de Ripoll, de sanct Cugat, de sanct Pere de Rodes, de sanct Johan de la Penya, de sancta Maria de [Graus], de les facultats dels quals nos dupte specialment; statuïm e declaram ésser constrets, e en cascun monastir tenir mestre ydoneu en gramàtica e lògica, qui puga en dites sciències instruir los monios oyidors, segons que serà vist al prelat ésser útil.

Ordenant que algun prelat no atorga licència als monios de anar a estudi, per aprendre dites sciències; sinó a algun monastir dels demunt dits; si donchs per alguna iusta causa no era iust als prelats, altrament ésser faedor. E los monios vinents a algú de dits monastirs, per causa de aprendre e de estudiar en les dites sciències o una de aquelles; sien tenguts dar, per lo viure de un any, deu liures bacheloneses; les quals sien divises per la part tochant entre aquells qui proveyran als dits monios en lo viure. E los dits monios venints als dits monastirs, porten ab si vestidures necessàries e roba de lit; e en la infirmitat sien tenguts a provehir se. Axí que lo monastir, al qual vendran, no sia tengut a ells de vestidures ni de roba de lit, o en la infirmitat, ni de alguna altre cosa, en alguna manera proveyr los; sinó tant solament de aquelles coses, les quals si eren sans pendrien. En tant quant seran en lo dit monastir, quant a la correcció e obediència, sien subiectes al prelat de dit monastir, en totes e per totes coses. En los tractats, emperò, comuns de dit monastir no sien admesos.

CAPUT XLVII

DE PORTIONIBUS RECIPIENDIS AB IPSIS STUDENTIBUS

Cum scientia circa spiritualium administrationem sit potissimum necessaria, et circa temporalium admodum opportuna, in quibus nostri ordinis monachi sunt quamplurimum provoluti et implicati; ut ergo scientiam opportunam et necessariam acquirere valeant, et in eisdem liberius instruantur; statuimus et ordinamus, quod prælati ordinis nostri, cum viderint expedire monachos aptos ad addiscendam scientiam, ad studia generalia eundi, licentiam dare non postponant, prout Monasterium poterit comode sustentare.

Quibus studentibus quandiu studeant de suorum licentia prælatorum, mandamus quod portio et vestiarius et omnia alia quæ perciperent si præsentes essent, integritè sine diminutione aliqua, vel eorum procurationibus, aut quibus ipsi studentes voluerint, tribuantur. Non obstantibus aliquibus ordinationibus, usu vel consuetudine quocumque tempore in contrarium observatis. Quam portionem et omnia alia quæcumque, incipiant recipere die qua a Monasterio recedent, de licentia sui prælati obtenta pro eundo ad studium, et recepta regulari benedictione. Ad quæ omnia persolvenda et reservanda, qui ad ea tenentur, omni appellatione remota, per suos maiores sine aliqua declaratione per censuram ecclesiasticam, vel districtius prout videbitur faciendum, solvere compellantur. Et in aliis circa studentes servandis, ad ordinata per dominum papam Benedictum in suis constitutionibus de studiis, recurratur.

CAPUT XLVIII

DE NEGLIGENTIA PRÆLATORUM NON SERVANTIUM
CONSTITUTIONES PRÆDICTAS

Parum est constitutiones facere, nisi sit qui eas faciat observari. Et ideo, cum prælati et eorumdem priores claustrales vel maiores, ad statum nostræ sanctæ Religionis regendum et servandum, et alios observari imitandum et complendum, assumantur et ordinentur; districtè mandamus eisdem, quod constitutiones prædictas servent, teneant et faciant inviolabiliter in suis Monas-

CAPÍTOL XLVII

DELS MONIOS STUDIANTS EN STUDIS GENERALS

Com la sciència circa la administració de les coses espirituals sia granment necessària e oportuna, en les quals coses los monios de nostre orde granment molt són envelopats e implicats; per tant donchs que pugan adquirir sciència oportuna e necessària, e en aquelles més liberament sien instruïts; statuïm e ordenam, que los prelats de nostre orde, com veuran ésser útil, no postposen dar licència que los monios abtes a aprendre sciència, vagen a studis generals, axí com lo monastir porà còmodament sustenir.

Als quals estudiants tant quant estudiaran de licència de sos prelats, manam que la porció e lo vestiari e totes les altres coses que rebrien, si fossen presents, íntegrament, sens disminució alguna, sien donades als procuradors de dits monios estudiants o aquells a qui ells volran. No obstant algunes ordinacions, ús e consuetud, per quant se vol temps en contrari observada. La qual porció e totes les altres coses començen a rebre en lo dia en lo qual se pertiran del monastir per anar al estudi, de licència obtenguda de son prelat, e rebuda la benedicció regular. A les quals coses ésser pagades e reservades sien compellits pagar aquells, qui en aquelles seran tenguts per sos maiors, tota appellació remoguda, sens alguna dilació, per censura ecclesiàstica o pus stretament axí com serà vist ésser faedor. E en les altres coses observadores, circa los estudiants, sia recorregut a les coses ordenades per lo papa Benet en les sues constitucions dels studis.

CAPITOL XLVIII

DE LA NEGLIGÈNCIA DELS PRELATS NO SERVANTS
LES CONSTITUCIONS DEMUNT DITES

Poch és fer constitucions, sinó és qui aquelles fassa observar. E perçò, com los prelats e los priors de aquells, o claustrals, o maiors sien assumptos e ordenats a regir e servir lo stat de nostre sancta religió, e a invitar e compellir los altres en fer lo servir; stretament manam a ells, que serven e tinguen les preffates nostres constitucions, e fassen aquelles en sos monastirs inviolablement

teriis ab aliis observari. Cum videbitur tamen eis expedire, misericorditer circa earum pœnas relaxandas, prælati valeant dispensare; ac etiam, cum oportebit, eas agravare, in totum vel in parte diminuere; et etiam de faciendo similia, suis prioribus licentiam dare; ac cum omnibus quæ eisdem specialiter non sit prohibitum, maxime cum causa fuerit, dispensare.

Prælati autem qui negligentés ad servandum has constitutiones inventi fuerint, per Visitatores, de hoc diligenter inquirentes, corripiantur et etiam denunciëntur Præsidentibus in Capitulo generali; qui juxta eorum negligentiam, quantum ipsis Præsidentibus visum fuerit, puniantur. Sed ne aliquis nostri ordinis ignorantiam prætereendere valeant in prædictis constitutionibus non servandis; præcipimus omnibus et singulis Abbatibus et aliis prælatis, quatenus has constitutiones, necnon et constitutiones domini papæ Benedicti .xij., cum aliis decretalibus, decretis et iuribus, sub titulo: *de statu monachorum et monialium* collocatis hic in eodem volumine, prout in exemplari reposito in techa comuni nostri ordinis et Capituli est ordinatum; in uno volumine habeant, et librum de pergamenis fieri faciant de eisdem. Qui liber, ut ab omnibus valeat legi, et ordinata in eodem melius possit recognosci, in capitulo vel in choro ecclesiæ cuiuslibet Monasterii nostri ordinis collocetur.

Et quod prælati hoc fieri procurare habeant et dare operam, ut hoc effectui mancipetur hinc ad duos annos. Qui autem non fecerit quod mandatur, pœna decem librarum feriat; quas .x. libras sub pœna excomunionis solvere teneantur prædictis duobus annis elapsis uni ex Præsidentibus Capituli provincialis. Quod nisi fecerint, communicatione præmissa, ipsam sententiam excomunionis volumus, lapso tempore prædictorum annorum, incurrere; a qua per unum de Præsidentibus absolvi possint, satisfactione præmissa.

EPILOGUS

Anno domini Millesimo CCC° Sexagesimo Primo, sexta die mensis Madii, in Capitulo provinciali ordinis nostri sancti Benedicti, provinciarum Terrachonæ et Cæsaraugustæ, quæ quo ad celebrationem dicti Capituli, pro una provincia reputantur, celebrato in Monasterio sancti Pauli de suburbio Barchinonæ; ad quod Capitulum personaliter convenerunt: Reverendi patres et domini Abbates Monasteriorum sancti Victoriani, Sancti Stephani de Balneolis, Sancti Petri de Portella, Præsidentes in supradicto Capitulo; et Sancti Cucuphatis Vallensis,

ésser observades per los altres. Com emperò serà vist a ells ésser expedient, los prelats puguen misericordiosament circa les penes de dites constitucions relaxadores dispensar; hoc encare com serà necessari, puguen aquelles agravar o en part disminuir. E més avant, pugan dar licència a sos priors de fer semblants coses. E pugan maiorment, ab causa, dispensar ab tots; pusque nols sia specialment prohibit.

E los prelats qui seran trobats negligents en servir aquestes constitucions, per los Visitadors, diligentment de açò inquirints, sien corregits; e encara sien denunciats als Presidents en lo Capítol general. Los quals prelats sien punits, iuxta lur negligència, en quant serà vist als dits Presidents. Més perquè alguns de nostre orde, no puguen pretendre ignorància en lo servir les preffates constitucions; manam a tots e sengles abbats e altres prelats, que aquestes constitucions e encare les constitucions de papa Benet .xij., ab les altres decretals e decrets e drets collocats sots lo títol: del stament dels monjos e monges, assí en un mateix volum hagen, e en fassen fer de tot un libre de pergamins; axí com en lo libre posat en la caxe comuna de nostre orde e Capítol és ordenat; lo qual libre, perquè per tots se puga legir, e millor les coses en aquell ordenades se puguen rogonèxer, sie collocat en lo capítol o en lo cor de la sglésia de cascun monestir.

E que los prelats hagen a procurar assò ésser fet e donar hi obre; per tant que assò sia deduït en effecte decí a dos anys. E aquell qui no ferà açò qui és manat, sia punit de .x. liures de pena; les quals .x. liures, sots pena de excomunicació, sien tenguts a pagar, passats los dits dos anys, a hu dels Presidents del Capítol provincial. La qual cosa si no faran primera cominació, volem que passat lo temps de dits dos anys, hagen encorregut la dita sentència de excomunicació, de la qual puguen ésser absolts per hu dels Presidents, precedent satisfacció.

EPÍLEG

En lany de nostre senyor .Mccclxi. a .vi. dies del mes de març, en lo Capítol provincial de nostre orde de sant Benet, de les províncies de Terragona e Ceragossa, les quals quant és a la celebració de dit Capítol, per una província són reputades, celebrat en lo monastir de sant Pau del suburbi de Barchinona; al qual Capítol personalment convengueren los reverents pares e Senyors los Abbats dels monastirs de sant Victorià, de sant Steva de Banyoles, de sant Pere de la Portella, Presidents en lo sobre dit Capítol. E de sant Cugat de Vallès,

sancti Petri de Rodis, Sancti Felicis Guixellensis, Sancti Salvatoris de Breda, Sanctæ Mariæ de Serratexio, Sanctæ Mariæ de Rosis, Sancti Petri de Galligantu, Sanctæ Cecilie de Montesserrato et Prior dicti Monasterii sancti Pauli; ac procuratores aliorum prælatorum absentium dicti ordinis et provintiæ nostræ; fuerunt confirmatæ ac approbatæ præsentis constitutiones, de consilio et voluntate totius dicti Capituli provincialis, per suppradictos dominos Præsidentes; ut hæc patent cuiuslibet intuentis per constitutionem in prædicto Capituli provinciali per prædictos dominos Præsidentes inde factam, quæ incipit: *Item ordina-verunt et statuerunt dicti Præsidentes, toto capitulo etiam approbante, quod quædam compilatio constitutionum* etc... Cuius tenor in fine præsentis voluminis inseritur, ad perpetuam rei memoriam consequendam et condendam.

de sant Pere de Rodes, de sanct Feliu de Guíxols, de sanct Salvador de Breda, de sancta Maria de Serrateix, de sancta Maria de Roses, de sant Pere de Galligans, de sancta Cecília de Montserrat. E lo Prior de dit monastir de sant Pau. E los procuradors dels altres prelats absents del dit orde e província nostra. Foren les presents constitucions confirmades e aprovades, de consell e voluntat de tot lo dit Capítol provincial, per los sobre dits senyors Presidents. Axicom aquestes coses se manifesten a cascú dels mirants, per la constitució feta per los dits senyors Presidents, en lo pròxim dit Capítol provincial. La qual comença: Més anvant, ordenaren e statuiren los dits Presidents, e tot lo Capítol aprovant, que certa compilació de constitucions etc. La tenor de la qual en la fi del present volum és inserta, a donar e a conseguir perpètua memòria de la cosa. E són stades les presents constitucions traduïdes de latí en català, en lo més de Janer, any .Mcccclxxxij.

Laor a Déu clementissimo.

LLETRA DE BENET XII ALS ABATS DE ROSES I RIPOLL
 MANANT LA REUNIÓ DEL CAPÍTOL PROVINCIAL PER A EXECUTAR
 LA BUTLLA «SUMMI MAGISTRI» EN LES PROVÍNCIES
 DE TARRAGONA I ÇARAGOSSA

Benedictus Episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis beatæ Mariæ de Rosis et de Rivipullo Gerundensis et Vicensis diocesium Monasteriorum abbatibus, salutem et Apostolicam benedictionem. Paternæ considerationis aciem ad salubrem statum ordinis seu Religionis Monachorum nigrorum attentius dirigentes; pro salute et prosperitate ipsorum, præhabita deliberatione matura, nonnulla statuta edidimus, et ordinationes fecimus, quæ voluimus, et mandavimus in eodem ordine, seu religione, perpetuis futuris temporibus, observari.

Et quia in eisdem statutis et ordinationibus, inter alia duximus statuendum: quod in ordine seu religione præfata, in singulis provinciis, per nos in ipsis ordinationibus noviter statutis, et etiam designatis, fiat de triennio in triennium provinciale Capitulum Abbatum et priorum monasteriorum Abbates proprios non habentium; et etiam priorum cathedralium ecclesiarum ordinis seu Religionis ipsius, seu aliorum maiorum in ipsis ecclesiis existentium post antistites earumdem, apud unum de Monasteriis eiusdem ordinis ad hoc aptum, vel si hoc fieri non posset, apud alium locum ad hoc congruum et securum; de quo Monasterio seu loco et die primi Capituli huiusmodi celebrandi, et aliis ad id oportune facientibus providere habent, qui super hoc per Sedem Apostolicam forent deputati, prout in dictis ordinationibus plenius continetur. Ut hæc executioni debitæ demandentur, vos, de quorum circumspectionis industria plenam in Domino fiduciam obtinemus, ad exequenda præmissa et alia infrascripta, in Terrachonensi et Cæsaraugustanensi provinciis (quas quoad celebrandum nunc et in posterum huiusmodi provinciale Capitulum, pro una volumus et statuimus reputari provincia,) tenore præsentium deputantes; discretionis vestræ auctoritate apostolica committimus, et districtius iniungimus, ut pro celebrando hac prima vice huiusmodi Capitulo in dicta provincia per nos, ut præmittitur, designata, aliquod Monasterium eiusdem ordinis seu Religionis ad hoc aptum, si in ea valeat reperiri; alioquin locum alium ad hoc congruum, et securum; et diem etiam ad id congruam, cum continuatione dierum sequentium, eligentes; Abbates, priores et alios prænominatos ad huiusmodi Capitulo convocare curetis, diem et

locum prædictos eis per vestras litteras convocare nichilominus intimantes. Per quem in ipso primo Capitulo missa solemniter celebrari, sermoque convenientibus ad dictum Capitulum fieri debeat provide ordinando; eodemque Capitulo congregato, faciatis aliquas personas idoneas per ipsum Capitulum eligi, quæ dicto Capitulo præsideant; eaque facient et adimpleant, quæ huiusmodi nostras ordinationes, vel alias sunt per Præsidentes huiusmodi provincialibus Capitulis facienda. Statuta quoque et ordinationes huiusmodi, quæ vobis et dicto Capitulo sub bulla nostra transmittimus, in eodem Capitulo publicetis, et legi ac scultari intelligibiliter faciatis. Omnes Abbates, priores et alios prædictos convenientes ad Capitulum memoratum, necnon procuratores absentium monendo, et si necesse fuerit compellendo, ut ipsorum statutorum seu ordinationum copiam, sub autentica scriptura, recipiant; illas ad ecclesias, monasteria seu loca ipsorum fideliter delaturi. Quæ etiam in dictis ecclesiis, monasteriis atque locis legi faciant, et diligentius custodiri et etiam observari. Volumus etiam per dictum primum Capitulum provideri de loco ad hoc accommodato et securo eiusdem provinciæ, ubi liber ordinationum, seu statutorum nostrorum huiusmodi, bulla nostra munitus, perpetuis futuris temporibus diligenter debeat conservari.

Statuta etiam in provincialibus seu communibus Abbatum et priorum prædictarum dictarum Terrachonensis et Cæsaraugustensis provinciarum, [seu] alicuius earum, Capitulis olim facta, portari per eos, qui habuerint, ad prædictum primum Capitulum; et ipsa per aliquos, ab eodem Capitulo deputandos, examinari cum diligentia faciatis. Et quæ de illis (quæ tamen nostris prædictis ordinationibus non obviant) in ipsa vestra provincia observari debeant, in sequenti eiusdem provinciæ Capitulo ordinata. Deinde ad ecclesias cathedrales, Monasteria, et alia loca conventualia eiusdem ordinis seu religionis infra eandem provinciam existentia, coniunctim vel divissim per diversas partes, prout ad invicem conveneritis, personaliter accedentes. De ipsorum, nec non membrorum suorum facultatibus, ac quot monachi esse consueverint in eisdem, quot etiam de dictis facultatibus incumbentibus, eis supportatis oneribus, commode valeant sustentari, diligenter inquirere; nosque de præmissis per diligentem et fidelem relationem plenarie informare curetis: ut consideratis facultatibus, et oneribus supradictis, certum in eis monachorum numerum statuere valeamus. Insuper cunctos et perpetuos redditus pro pensionibus magistris, seu instructoribus, ac monachis mittendis ad studia; necnon pro suppletionem officiorum, et administrationum insufficientium assignandis, secundum formam et modum qui in eisdem ordinationibus exprimuntur.

Necnon ut in exequendis præmissis vos non contingat expensis propriis prægravari, pro diebus singulis quibus, post prædictum Capitulum celebratum,

in prædictæ executionis prosecutione fueritis, eundo, morando, et redeundo, cuilibet vestrum exigendi et recipiendi quinquaginta Turonenses argenti dumtaxat ab ecclesiis, monasteriis, aliisque prædictis locis conventualibus et membris eorum congrua per vos, vel vestrum alterum de illis inter ecclesias, monasteria, loca et membra prædicta distributione facta. Ita quod nichil aliud ultra quinquaginta Turonenses prædictos, vos, aut familiares vestri, ab ecclesiis, monasteriis, locis, vel membris prædictis, vel prælatis, seu quibusvis personis ipsorum, petere, exigere, vel etiam a volentibus solvere seu dare, recipere præsumatis. Alioquin pœnis contra Visitatores in provincialibus Capitulis deputandos ac familiares eorum, propter expensas eis in victualibus ministrandis, pecuniam aut munera recipientes, ex dictis constitutionibus et ordinationibus nostris infictis, vos et familiares prædictos vestros, volumus subiacere. Contradictores quoque in præmissis vel aliquo præmissorum, per censuram et alia optima remedia compescendi. Non obstantibus quibuscumque statutis, et consuetudinibus cathedralium ecclesiarum, Monasteriorum et aliorum locorum eiusdem ordinis seu religionis provinciæ prædictæ in contrario, juramentis, confirmationibus apostolicis, aut quibusvis firmitatibus aliis roboratis; seu si aliqui super provissionibus sibi faciendis de beneficiis monachalibus eiusdem ordinis in eadem provincia speciales vel generales apostolicæ Sedis, vel legati eius litteras impetraverint; etiam si per eas ad inhibitionem, reservationem et decretum quomodolibet sit processum. Quas quidem litteras et processus habitos per easdem, ad beneficia, quæ per vos pro præmissis iuxta easdem ordinationes, assignata fuerint, volumus non extendi. Aut si Abbatibus, capitulis, seu prioribus supradictis comunitè, vel divisim, ab eadem sit Sede concessum, quod eis, seu ipsorum monasteriis, aut locis aliquæ pensiones imponi, vel in illas constitui; seu quod ad contributionem, vel solutionem quarumlibet procurationum, seu talliarum, vel impossitionum huiusmodi, minime teneantur; et ad id compelli, seu si ipsis coniunctim vel separatim a prædicta Sede indultum existat, quod excommunicari, suspendi, vel interdicti non possint per litteras apostolicas, non facientes plenam ac expressam, ac de verbo ad verbum, de concessionibus et indultis huiusmodi mentionem; aut quibuscumque constitutionibus, ordinationibus, statutis, privilegiis, indulgentiis, vel litteris apostolicis, generalibus vel specialibus contrariis, quarumcumque tenoris existant; per quæ præsentibus non expressa, vel totaliter non inserta, earum effectibus impediri valeat quomodolibet, vel differri; et de quibus quorumcumque totis tenoribus habenda sit in nostris litteris mentio specialis, plenam atque liberam, tenorem præsentium, concedimus potestatem.

Volumus autem, quod etiam de his, quæ circa assignationem dictorum reddituum pro pensionibus magistro, seu instructori convictualium monachorum,

aut monachis mittendis ad prædicta studia impendendis, necnon de redditibus seu pensionibus, officiis, seu administrationibus insufficientibus supradictis applicandis, seu etiam uniendis duxeritis ordinanda, et de aliis circumstantiis eorundem, nos per vestras litteras curetis et similiter plenarie informare. Quod si non ambo præmissis exequendis potueritis interesse, alter vestrum ea nichilominus exequatur.

Ceterum, quia prædictorum statutorum et ordinationum expeditione dilectos filios Bernardum de Genebreda de Longa Villa, et Joannem de Ficto Sancti Pauli Decadaiovis Cluniacensis et Sancti Benedicti ordinum Rothomagensis et Vaniensis Diocesium Prioratum priores, in Romana Curia prosecutores, per alias nostras litteras duxerimus ordinandos; et eis inter alia exhigendi, ab Abbatibus, prioribus et aliis administratoribus eiusdem ordinis, seu religionis, de quibus videretur eisdem, pro præmissorum expeditione certas pecuniarum summas, et taxandi, ac distribuendi inter dictas provincias quantum, videlicet, qualibet provincia per nos distincta, de expensis per eos in scripturis aut aliter præmissorum occasione factis, solvere teneantur, liberam dedimus potestatem. Volumus et mandamus ut tam vos, quam Præsidentes proximo provinciali Capitulo, ceterique Abbates eiusdem provinciæ, taxationem per eos in ipsa vestra provinciam impositam, solvere; et alias circa hæc eorum mandatis devote et efficaciter et parere curetis. Datum Avinione idus decembris. Pontificatus nostri anno secundo.

ALGUNS MANUSCRITS LLATINS DE LA REGLA DE SANT BENET

PER

DOM GREGORI M^a. FIGUERES

SEMBLA evident que cadascun dels nostres Monestirs, Abadies o Priorats, havia de tenir un exemplar, almenys, de la Santa Regla. Sembla també evident que en fusionar-se amb altres Monestirs aquells que tenien una vida migrada, els seus còdexs i documents passarien com a propietat al Monestir supervivent. Però és del tot evident que la general destrucció de Monestirs al segle passat, hagi fet desaparèixer molts d'aquests manuscrits. Calia, doncs, preveure que els textos manuscrits llatins de la Regla de Sant Benet que s'haurien alliberat de la pèrdua, general havien d'ésser pocs. No gens menys, però, es feia precis iniciar un assaig bibliogràfic amb tot ço que hagués pogut restar, si més no, començant per reunir en un sol lloc el que fins ara s'hagués publicat.

Aquest primer assaig serà, per força, molt incomplet; una mitja dotzena de recensions, de les quals potser només una d'elles inédita, i qualques referències, és tot el que hem pogut recollir. Consta de cinc recensions bibliogràfiques i d'altres cinc referències, que posem per ordre cronològic del manuscrit a què es refereixen.

De tots els manuscrits de què fem la revisió, no n'hi ha cap que contingui solament el text llatí de la Regla. Així el n.º 1 conté un calendari i el martirologi abans de la Regla, i després segueix un

fragment de l'epístola de St. Pau *ad Timotheum* i un altre de la *ad Titum*. Els n.ºs 2 i 3 són un comentari a la Regla, el text de la qual contenen íntegre intercalat en el comentari. El n.º 2 conté, a més, el *Speculum Monachorum* del mateix autor, sembla, del comentari a la Regla. El n.º 4 conté abans de la Regla un calendari, i després altres escrits (Cf. *Analecta Montserratensia vol. I* pág. 76, i *vol. III* pág. 174). El n.º 5, a més del text llatí, hi posa també, confrontant-lo amb ell una versió catalana. De tots aquests textos, que no són el text llatí de la Regla de St. Benet, en prescindim en el present assaig, i quan, en fer les recensions, copièm d'altres llocs, deixem de banda, en quant és possible, tot el que no es refereix al text llatí de la Regla.

Abans de cada recensió posem la Biblioteca o Arxiu on es serva el text corresponent, i a la fi, la publicació que hem consultat quan el text corresponent no és inèdit.

1

Biblioteca Provincial de Tarragona. Ms. 106 procedent de Stes. Creus.

Un vol. de 289 fulls de pergami, 198 × 160 mm.; darreries del segle XIIIe; escrit a tota plana; rúbriques en vermell i inicials en blau i vermell alternant; relligat en pergami.

Fol. 206: Incipit prologus regule sancti benedicti abbatis: Asculta¹ o fili precepta magistri.

Fol. 286, v. ...virtutumque culmina deo protegente pervenies.

Al dors: MARTIROLO ET REGULA S. P. BENEDICTI; a sota: 204, n.º d'ordre de Santes Creus; damunt: 106, n.º d'ordre modern.

2

Arxiu de la Corona d'Aragó. Ms. 178, procedent de Ripoll.

Un vol. de 313 fulls de pergami, 160 × 205 mm.; segle XIIIe; escrit a dues columnes; els títols dels capítols en vermell; les inicials de capítol adornades; el text de la Regla amb caràcters més grossos que els del text del comentari; fulls sense numerar.

Fol. 2, v. col. 1: Incipit prologus regule beati benedicti (et expositio ipsius). Obsculta o fili precepta magistri.

Fol. 20, col. 2: Incipiunt capitula regule patris nostri benedicti (segueix l'índex).

Fol. 229, v. col. 1: Explicit expositio Regule Beati Benedicti Secundum Bernardum Abbatem Monasterii Cassini. (Cassinensis?)²

Al dors: EXPOSITIO IN REGULAM S. BENEDICTI.

P. Z. García S. J. *Bibliotheca Patrum Latinorum Hispaniensis. II Band.* pàg. 83.

3

Arxiu de la Corona d'Aragó. Ms. 68 procedent de Ripoll.

Un vol. de XII + 123 fulls de pergami, 220 × 303 mm.; segle XIVe—XVe; escrit a dues columnes; inicials ornades; els fulls I—XII i 61—123 sense numerar; els títols dels capítols

1) Sembla que primitivament hom escriví: Ausculta, i més tard s'esborrà la u.

2) Ens inclinariem a transcriure: Cassinensis, però no estant-ne segurs, preferim deixar Cassini tal com va transcriure el P. Z. García S. J.

I—X en vermell; del capítol XI fins al XLIII manquen els títols; el del XLIV tot just començat en vermell és acabat per una altra mà, que ensems ha posat, en el blanc destinat als títols, el n.º del capítol en xifres romanes.

Fol. I, col. 2: Incipit prologus Regule beati benedicti (et expositio ipsius). Obsculta o fili precepta magistri.

Fol. XII, col. I: hi va l'índex dels capítols de la Regla.

Fol. 123: Explicit expositio regule beati Benedicti Secundum Bernardum Abbatem Montis Cassini.

Al dors: REGULA S. BENEDICTI.

P. Z. Garcia S. J. *Bibliotheca Patrum Latinorum Hispaniensis. II Band.* pàg. 37.

4

Biblioteca de Montserrat.

Un vol. de 112 fulls de pergami, 100×82 mm.; segle XIVe—XVe; escrit a tota plana; numeració a llapis; rúbriques en vermell; inicials de capítol alternant vermell i morat; relligadura d'època, fusta folrada de pell; ben conservat.

Fol. 12: Incipit Prologus Regule Sancti Benedicti Abbatis. Ausculta o fili. (plana adornada amb una bella A inicial en morat i vermell).

Fols. 21, 29, 84; tenen el marge inferior retallat, però la mutilació no agafa l'escrit.

Fol. 102 v.: Explicit Regula Beati Benedicti Patris Nostri.

Dom Anselm M^a. Albareda. *Analecta Montserratensia, Vol. I*, pàg. 76. i *Vol. III*, pàg. 174.

5

Biblioteca de Montserrat.

Un vol. de 90 fulls de paper, 157×110 mm.; segle XVIIe; els 87 fulls primers numerats a tinta, els 3 darrers a llapis; senzilla relligadura d'època; ben conservat, si bé que la tinta de les inicials ha cremat el paper; conté el text de la Regla en llatí i en català; els capítols en llatí van copiats cadascun d'ells enterament abans del corresponent català.

Fol. 1: Incipit Prologus regulae sancti Benedicti abbatis. Prima divisio. Ausculta o fili.

Fol. 30: tot ell és d'una altra mà i intercalat posteriorment.

Fol. 87: acabat el text llatí de la Regla segueix: Facientibus haec vita erit eterna. Amen. Explicit regula Beatissimi patris nostri Benedicti abbatis.

Al dors: REGLA DE S. BENET.

Dom Anselm M^a. Albareda. *Analecta Montserratensia Vol. I*, pàg. 60.

REFERÈNCIES

Aquí fem constar els textos dels quals no en podem fer la descripció, però dels quals en sabem l'existència, sigui actual, sigui en altres temps.

N.º 1. A Copenhaguen existeix actualment un còdex del segle XIe provinent del Monestir català de Sta. Maria de Serrateix; conté un calendari, un obituari, i el text íntegre de la Regla de St. Benet.

N.º 2. El P. Villanueva en el *Viage Literario*, Vol. VIII, pàg. 216 publica un document: *Catalogus librorum qui sec. XII extabant in Monasterio Rivipollensi*, que enumera, entre altres coses, un *Liber Sancti Benedicti* que probablement fa referència a la Santa Regla.

N.º 3. El mateix P. Villanueva (*Viage Literario* Vol. XX, pàg. 124) en fer la descripció de la biblioteca del Monestir de Santes Creus, posa entre altres: *Concordia Regularum B. Benedicti, Macarii, Pachomii, Basilii, etc.* que probablement deuria contenir el text de la Regla de Sant Benet. Aquest còdex sembla que era del segle XIVe.

N.º 4. El P. Albareda en el seu estudi *L'Arxiu antic de Montserrat (Analecta Montserratensia, Vol. III, pàgs. 108 i ss.)* parla d'un còdex llatí del segle XIVe, que existia en el nostre Arxiu, i que contenia, a més d'un obituari de Sta. Cecília, i d'un calendari, el text de la Regla de Sant Benet.

N.º 5. El P. Benet Moxó a *Memorias históricas del Real Monasterio de San Cucufate del Vallés*, pàg. 108, fa recensió d'un còdex que contenia, a la fi d'un Martirologi i entre altres obres, la Regla de Sant Benet. No ens diu de quin segle és aquest text, encara que el text del Martirologi diu que és antiqüíssim.

LA BUTLLA DE CLEMENT VIII° PER A LA REFORMA DE LA CONGREGACIÓ CLAUS- TRAL TARRACONENSE

PER

DOM RAMIR AUGÉ

EL dia 1 d'agost de 1592 Clement VIII° signava a Roma, en el palau de St. Marc, la Butlla «Sacer et religiosus monachorum status» per a la reforma de la Congregació Claustral Tarragonesa.

La història d'aquesta Butlla és un dels episodis més interessants de tota la història de la Claustral. El trontoll que li causà hauria cuidat portar-la a la mort, com no hagués estat la intervenció enèrgica i política d'uns caps, que per sort s'escaigueren de tenir-ne el governall durant uns temps tan calamitosos. Per això constitueix la clau de volta per a la intel·ligència de les múltiples peripècies a través les quals passà des del 1575 fins al 1662. Més encara, fins i tot en els temps posteriors hom pot remarcar-ne algunes repercussions, per bé que afeblides i sense força suficient per a inquietar la Congregació d'una manera considerable. Sense, doncs, un coneixement exacte d'aquesta història, un hom no podrà fer-se ben bé càrrec de la evolució i transformació en ella operada, ni dels nous camins que a partir d'aquesta data emprengué.

Cal, però, observar que la importància de la Butlla no radica pas precisament en el seu contingut, puig que poca cosa en restà de fet després de les modificacions, que amb consentiment dels executors

hi foren introduïdes, i així i tot, allò que fou incorporat a la legislació de la Claustral, va ésser acceptat més aviat com a disposicions emanades del suprem senat de la Congregació, que com a coses imposades per una força exterior. La seva importància consisteix sobretot en ésser el resultat dels esdeveniments que la precediren, i la causa i origen dels que la seguiren, a tots els quals dóna unitat i sentit.

Malgrat això, considerada en ella mateixa, té també el seu interès com a font per l'estudi i comprensió de les Constitucions Claustrals, i, per la història monàstica en general, com a intent curiós de interpretació i acomodació de la Regla de St. Benet a un país determinat i a unes condicions diferents de les característiques comunes a les Congregacions de nou encuny dintre l'Orde benedictina.

Ens hem servit per al nostre treball de les Actes Capitulars de la Congregació i d'alguns documents de l'Arxiu de la Corona d'Aragó, però sobretot d'una sèrie de papers aplegats en un volum amb el títol «Bulla de Clemente 8, de reforma, i otros papeles tocantes a la Congregación de monjes claustrales de San Benito en Cataluña i Aragón». Prové de l'arxiu de St. Joan de la Penya, amb signatura «cajón 14, legajo 1.»; actualment pertany al monestir de Sta. Creu, de Jaca.¹

1) Gràcies a la gentilesa del molt Rnd. P. Prior del Pueyo ens ha estat possible d'utilitzar-lo amb tota llibertat i comoditat.

ORÍGENS DE LA CRISI
LES VISITES APOSTÒLIQUES DELS 1566 I 1582

Era en veritat un fet bon xic anormal, i a propòsit per excitar el zel dels paladins de la reforma, el que en mig de la correntia reformadora que envaïa l'Església, una Congregació religiosa en restés completament al marge. Tal era el cas de la Claustral. I el quadro que presentava no era pas, certament, gens falaguer. El sistema d'abats comendataris amb els efectes desastrosos d'un govern encaminat generalment a xuclar les rendes del monestirs, sense cap preocupació de l'observança, ni del bé d'ells; la no-vigència de la vida comuna; el peculi; la classificació entre monjos i dignitats i beneficiats; la col·lació dels oficis i beneficis no sempre als més dignes sinó al millor postor, sense mirament a les seves qualitats morals; la admissió forçada de novicis sense altra vocació que la del benefici atorgat sota condició de vestir l'hàbit; la negligència en la formació espiritual i els requisits del noviciat; el vagabundatge dels monjos i altres abusos minadors de la Claustral, havien provocat naturalment una davallada de la observança regular i disciplina monàstica, que devia alarmar justament les autoritats eclesiàstiques i civils.¹

Felip II que s'havia constituït en promotor de totes les reformes religioses a Espanya, va creure convenient d'intervenir-hi. Tanmateix, però, no era solament, segons sembla, el zel per la reforma, allò que el mogué a ell a iniciar la lluita, i als seus successors immediats a continuar-la. Probablement l'objectiu d'estendre sobre les abadies claustrals el Reial Patronat, hi entrava per molt

¹) Encara que referent a les monjes el document n.º 11 dóna, no obstant, idea de la relaxació de la Claustral, i de la mala anomenada de què gaudien els seus monjos.

en la seva campanya. Altrament la conducta per ell observada respecte de la reforma esdevé incompreensible, com tindrem ocasió de comprovar-ho. A més a més, els fets semblen insinuar una altra causa d'intervenció. En la pràctica, quan calgué enviar comissionats al Rei, hom escollí monjos no catalans, com és ara el cas de l'abat de St. Joan de la Penya, Joan Fenero, i l'altre més significatiu, per bé que molt posterior, d'un altre abat de St. Joan de la Penya per a arranjar la situació de Ripoll (1630), o bé almenys un aragonès i un català. Els procuradors, per contra, enviats a Roma per vetllar els interessos de la Claustral durant els tràmits de la reforma, eren exclusivament catalans, i catalans foren també els directors de la resistència contra la imposició de la Butlla. Per últim, era sempre en alguna casa de la Província catalana on tenien lloc els Parlaments o juntes extraordinàries convocades amb tota urgència, en sobrevenir alguna nova i inesperada complicació; de manera que un hom rep l'impressió en llegir els documents sobre aquest afer, que els monestirs catalans és trobaven molt més interessats en la qüestió que no pas els de la província aragonesa.

Sigui com sigui, l'estat de la Congregació justificava a bastament per si sol la intervenció reial. En conseqüència, per a remeiar el mal Felip II, per mitjà del seu ambaixador a Roma, sol·licità del Papa una Visita apostòlica als monestirs claustrals. Pius V^a, amb Breu del 2 de Desembre de 1566 confiava aquesta missió al Nunci d'Espanya i Bisbes de Catalunya i Aragó, cadascú per les cases enclavades en la seva diòcesi. La Visita devia portar-se a terme d'acord amb els Presidents i Visitadors de la Congregació.

Els Bisbes entengueren d'una faisó ben especial les facultats i atribucions que el Papa els concedia, per tal de poder procedir a una vera reforma. Ultrapassant llur comissió i abusant de l'autoritat atorgada, començaren tot seguit d'unir i suprimir abadies i

priorats, i altres dignitats i beneficis regulars a favor de la Congregació benedictina de Valladolid amb dany i perjudici de la Claus-tral. Per aquest camí, un hom no anava a la reforma, sinó a la destrucció de la Congregació. Per això, les queixes dels interessats no tardaren a fer-se sentir a Roma. ¹ El 10 de Febrer de 1568 el Cardenal Alexandrino protestava en lletra al Nunci Rossano, de la conducta dels Visitadors Apostòlics, entredient-los en nom del Papa d'intentar cap unió ni supressió, i ordenant-los ensems de procedir a la reforma en connivència amb els superiors de la Congregació, tal com havia estat disposat en el Breu.

Sembla que la extralimitació dels Bisbes - Visitadors va ésser fatal a la causa de la reforma. Probablement després de la obligada intervenció de Roma, es deixà córrer de moment la cosa. El Rei, però, no desistí del seu intent. Dintre de poc recomençarà la lluita.

Mentrestant els Claustrals per la seva banda, convençuts de la necessitat de la reforma, si més no per a llevar tot pretext als adversaris, se'n preocuparen seriosament en els Capítols generals, i això per compte propi exclusivament, i amb la sola autoritat que les Constitucions conferien. Per això en les Actes es nota una significativa reserva sobre les circumstàncies exteriors que imposaven tan àrdua tasca. Com no fos per les sovintejades al·lusions a greus conflictes i negocis que legitimaven la imposició de nous talls, i per anormalitats en la celebració dels Capítols, reveladores d'un gran trasbals intern, hom podria fàcilment creure que la iniciativa de reforma era fruit del propi convenciment i esperit religiós sense pressió de cap influència externa.

Així, doncs, començaran per a legislar sobre els abusos més

1) Document n.º 2.

vistents, i que naturalment constituïen els greuges principals contra la Claustral. Els nous estatuts, però, seran sempre quelcom més mitigats i acomodats al tarannà de la Congregació que no pas els que hom pretenia d'imposar-los. Amb aquesta tàctica esdevindrà que, abans de la implantació definitiva de la Butlla, ells hauran realitzat en el si de la Claustral una contra-reforma que retrà inútil, o almenys no tan necessària la de Roma.

El preludi de la tasca va ésser la circular-exhortació a la pràctica de la vida comuna, adreçada a tots els monestirs pel President de la Província catalana, Lluís d'Argensola, l'any 1567.

Però la tasca pròpiament no comença fins el 1569, en el Capítol celebrat a St. Pau del Camp com l'anterior de 1566. En les Actes, hi trobem, entre altres, les constitucions i ordenacions generals: «De vitæ communis observatione; de non residentibus et vagantibus; de carceribus constituendis; de compilatione Constitutionum; de prorogatione anni recipiendi velum a monialibus».

La implantació de la vida comuna segons la circular del President Argensola, havia topat sobretot en alguns monestirs amb varies dificultats. El Capítol, inculcant la necessitat de conservar-la o de constituir-la on no existia, delega els Presidents per estudiar els inconvenients, i veure'n la manera de solucionar-los.

Contra els que no residien en el monestir sinó que, oblidats de la professió llur, «per sæculum vagantur in maximum nostræ religionis opprobrium et dictorum monachorum magnum periculum», decreta que els Presidents treballin «ut quos non residere compererint, residere compellant, vagabundos vel fugitivos ad monasteria reducant et criminosos omni modo castigent.» I per tal d'evitar la deshonra de la Congregació, que se seguia de tenir els seus monjos delinqüents en les presons públiques juntament amb els altres reus civils, hom ordena que «ex pecuniis religionis per Rdos.

Dominos Præsidentes carceres constituerentur in monasterio sancti Pauli, loco ad hoc magis idoneo et securo per eos eligendo.»

En el decret «de *Compilatione constitutionum*» s'insistia de nou en la necessitat de portar a terme la compilació decretada en el capítol del 1566.

Com que la Congregació no tenia *Breviaris* per a la recitació de l'Ofici Diví segons el ritu propi, hom es captingué de corregir aquesta deficiència adoptant els de la Congregació de Sta. Justina, els quals «*maxime concordare videntur cum ritu nostro*».

Malgrat el progrés que representava l'obra realitzada en aquest Capítol, els atacs dels adversaris no minvaren pas gens, ans al contrari. Per això en el Capítol de 1574 els capitulars es mostren molt preocupats per l'afer de la reforma; així, llegim en les Actes capitulars: «*Rdi. Domini Præsidentes habuerunt nonnulla colloquia super aliquibus rebus et negotiis reformationis monasteriorum et religiosorum harum provinciarum concernentibus*».

En conseqüència es manà que des del primer del vinent gener de 1575, en totes les abadies i monestirs de la Congregació s'observés la vida comuna com havia estat anteriorment prescrita; i amb el mateix objecte s'ordena fer una Visita extraordinària a cada monestir de la Província de Tarragona. D'aquí en avant en els Priorats o administracions queda terminantment prohibit de viure-hi un monjo sol, i corre, demés, a càrrec dels abats als quals pertany la Visita de dits priorats, el fer-n'hi una dintre de sis mesos per a proveir o fer proveir «*in omnibus quæ tam ad spiritualem quam ad temporalem statum dictorum prioratuum spectant*». El monjo que s'hagi d'absentar per més d'un dia del monestir ha d'obtenir llicència per escrit del seu abat o de qui faci les seves

vegades. Els qui gosessin marxar sense aquesta llicència seran castigats com apòstates i fugitius, i cauran en excomunicació *ipso facto*.

Finalment, per evitar repetició de decrets i recordar-ne, no obstant, la vigència, afegiren aquesta clàusula: «Denique, ne aliqua, quod reformationis huius ordinis concernat, prætermisisset videantur, mandarunt dicti domini Præsidentes, approbante toto Capitulo, ut omnia et singula quæ tam de vita communi ducenda quam de honestate vitæ et morum monasteriorum, et de latone armorum, et clausura portæ claustrii, et cohabitatione mulierum quarumcumque in domibus monachorum, et redditione compotorum omnium administrationum tam in Benedictinis constitutionibus quam provincialibus huius ordinis constituta sunt et ordinata ab omnibus abbatibus et monachis prædictarum provincialiarum pro una et eadem reputatarum, observentur sub pœnis et censuris in eisdem constitutionibus apposis, quas pro expressis hic haberi voluerunt.»

La situació en aquest últim temps s'havia agreujat considerablement. Sembla que la pressió sobre Roma esdevenia cada dia més forta. Felip II per la seva banda, a desgrat dels seus desigs de reforma, no volia concedir el «Regium exequatur» als nomenaments d'abats fets pel Papa. A efecte d'aquesta obstrucció, moltes abadies es trobaven vacants.

El Capítol compregué que tot el seu treball reformador seria completament inútil, mentres en les cases no hi hagués una autoritat per a imposar-lo. Cercaren, doncs, de trobar una solució a aquest afer espinós. A aquest fi nomenaren dues comissions per a consultar directament, si calgués, amb el Papa i amb el Rei, o per a escriure'ls les lletres oportunes. En la primera hi entraven els Presidents o un dels dos només, a discreció, el Rnd. Prepòsit de Palau Fra Didac Ramírez i altres abats i monjos «si aliqui in præsentii civitate reperti fuerint». Per la segona, «pro consulendo

sacram Majestatem» foren designats l'abat de St. Joan de la Penya Joan Fenero, President llavors de la Província cesaraugustana, i Fra Antoni Coll, monjo de Galligans. Ignorem si la primera es veié precisada a actuar. Els de la segona, sabem que el maig de 1575 s'havien presentat al Rei proveïts d'una lletra de creença dels Presidents per al Vice-canceller, i d'una instrucció dels negocis que calia tractar. Felip II, a mans del qual arribà la lletra pel Vice-canceller o una de semblant de la mateixa data (1 gener 1575) comunicà als Presidents el resultat de l'entrevista en lletra del 16 de maig, en què deia «hemos entendido el buen cuydado que haveis puesto en lo que toca a la reformati6n de los Monasterios de vuestra orden que est6n en ese nuestro Principado y lo que en ello haveis hecho; lo qual os agradezemos mucho, y os encargamos lo continueis, como de vosotros lo confiamos. Y quanto a las otras cosas que el dicho Abad de S. Joan de la Peña nos ha reputado y suplicado de vuestra parte, mandaremos tener la cuenta que se deve para que se haga lo que conbenga al beneficio de la religi6n y serbicio de nuestro Señor, como es raz6n». ¹

I què era el que més convenia al benefici de la religió i servei de Nostre Senyor? Si els claustrals s'il·lusionaren per un moment, els fets els donaren aviat la resposta veritable: les abadies continuaven vacants, i la lluita es recruïa més i més. Per això l'activitat reformadora dels Capítols s'estroncà gairebé totalment. Si alguna cosa es fa, és per poder dir que hom ha fet quelcom, sense il·lusionar-se sobre la seva eficàcia. Així ho confessa clarament el Capítol de 1577: «Desiderarent quidem Rndi. domini Præsidentes et hoc totum sacrum provinciale Capitulum omnia quæ ad debitam et perfectam reformationem huius ordinis pertinent in

1) Lletres reials de St. Joan de la Penya. *Catalonia Monast.* vol. I pàg. 183.

suum debitum statum et formam reducere, et circa eam materiam quascumque necessarias et oportunas ordinationes et constitutiones ordinare, nisi quia omnia fere monasteria huius provinciæ iam ex longo tempore destituta sunt propriis et legitimis Pastoribus, propterea superfluum et inane prorsus videtur statuta et ordinationes edere, ubi non sit qui ea executioni demandet. Idcirco et alias quia fere omnia ad materiam reformationis expectantia fuerunt in proximo præterito Capitulo provinciali laudabiliter statuta, cætera, si quæ ad perfectam reformationem desiderantur, in aliud tempus opportunum videntur necessario esse differenda, videlicet, per S. C. M. provisio tot monasteriorum vacantium fuerit demandata et iugum laycorum secrestatorum, qui omnia quæ bene statuta fuerunt conturbant; temporalia monasteriorum dissipant et disperdunt, aliæque impedimenta sublata de medio fuerint, quod ut quam citius fiat Deum Optimum Maximum omnes enixe deprecamur dolentes vicem, desolationem et perditionem dictorum monasteriorum et totius religionis, eo quia ob defectum legitimorum Pastorum nec Capitula provincialia ea auctoritate, integritate et qua decet et fieri sunt solita, nec Visitationes generales ea circumspectione et executione fieri nequaquam possint, neque tamen fieri in præsentì posse videntur. Prætermisise videantur hæc pauca dicti domini Præsidentes, sacro approbante Capitulo, ordinarunt.»

A partir, doncs, d'aquesta data res més de considerable no es portà a terme fins al 1582, en què tingué lloc la presentació de les constitucions de Sella. Simultàniament s'esqueia un altre esdeveniment decisiu per a la Congregació: la Visita Apostòlica, anomenada la «Visita d'Espanya» en els papers dels Claustrals.

«El Rei D. Felipe II, diu un d'aquests papers, por los años de 1... pidió al Papa la extinción de los canónigos regulares de S. Agustín y la de nuestra Congregación en vista de su estado de

relajación.» En un altre, però, es diu només: «Es verdad que por los años de 1582 la majestad del señor Rey D. Felipe II de gloriosa memoria *deseando toda perfección* en los monasterios de la Religión Claustral de los suplicantes» etc., va demanar al Papa que a aquest fi enviés una Visita apostòlica.

El més probable és que Felip II, als interessos del qual no convenia de cap manera la destrucció de la Congregació, havia augmentat tant la pressió sobre el Papa per mitjà dels seus ambaixadors, que fins s'arribà a parlar de secularitzar llurs monestirs i abadies, en el cas que el Papa no efectués la reforma. Roma cedí finalment a les instàncies de Madrid. El 1582 el Papa comissionà el Nunci d'Espanya i quatre Visitadors per a passar la Visita apostòlica als canonges regulars de St. Agustí i als Claustrals. El Bisbe d'Urgell ¹ era un dels Visitadors de la nostra Congregació. Terminada la tasca enviaren a Roma els seus informes i conclusions.

El Papa llavors nomenà una comissió de Cardenals per tal d'estudiar l'afer. La Congregació de la seva banda trameté també dos procuradors per a vetllar els seus interessos.

El resultat fou la extinció dels canonges regulars de St. Agustí, però no la dels Claustrals. Convençut, no obstant, Sixte V^e de la necessitat de reforma d'aquests, volgué assajar-la personalment amb la cooperació i ajut d'una comissió de Cardenals «doctrina, pietate, et rerum usu præstantibus» entre els quals s'hi comptaven el cèlebre Bellarmino i Hipòlit Aldobrandini, després Clement VIII⁶. Aquesta fou l'encarregada de confeccionar, després d'haver escoltat els dos procuradors dels Claustrals i en vista de la informació dels Visitadors, uns nous estatuts o constitucions de reforma per a la nostra Congregació. La feina estava gairebé llesta, quan morí Sixte V^a. Aquesta circumstància en retardà un poc la publicació. L'any,

1) Huc Ambrós de Moncada (1580-1586).

però, de 1592 fou elevat al solí pontifici el Cardenal Hipòlit Aldobrandini amb el nom de Clement VIIIe, i ell es captingué de promulgar-les mitjançant la butlla «Sacer et religiosus monachorum status».

LA BUTLLA

És datada del 1 d'agost de 1592, en el palau de St. Marc, de Roma. Comprèn ultra el Proemi o introducció, 22 capítols distribuïts segons l'ordre següent:

- Cap. I. De Obedientiæ voto.
- Cap. II. De Castitatis voto.
- Cap. III. De Paupertatis voto.
- Cap. IV. De Clausura.
- Cap. V. De Communi vita.
- Cap. VI. De Habitu et Corona.
- Cap. VII. De Capitulo generali singulis trienniis celebrando.
- Cap. VIII. De annuis cuiusque Monasterii Capitulis.
- Cap. IX. De Capitulis cuiuscumque diei et aliis Capitulis conventualibus intra annum.
- Cap. X. De officio et potestate Præsidentis.
- Cap. XI. De Visitationibus.
- Cap. XII. De Abbate, cæterisque monasteriorum Superioribus.
- Cap. XIII. De Priore claustrali.
- Cap. XIV. De Dormitorio.
- Cap. XV. De Officiis conventualibus et rerum administratione.
- Cap. XVI. De Abstinencia et ieiunio.
- Cap. XVII. De Silentio.
- Cap. XVIII. De Divino officio.
- Cap. XIX. De Novitiis.

Cap. XX. De Confessoribus, de sanctissima Eucharistia festis diebus sumenda, ac de celebratione Missarum.

Cap. XXI. De Minoribus et Sacris ordinibus suscipiendis.

Cap. XXII. De reductione nonnullorum monasteriorum sub Provincia tarraconensi.

Després d'exposar en el proemi o introducció la necessitat de la reforma, les reiterades instàncies de Felip II perquè la portés a terme ell personalment, i el propi desig, com a Pare comú de tots els cristians, que reflloreixi en la Claustral l'observança benedictina en la perfecció que demanen la Regla de St. Benet, els sagrats Cànon, les constitucions dels Summes Pontífexs i els decrets del Concili Tridentí, el Papa passa tot seguit a les ordenacions.

No es la seva pretensió d'oferir una legislació completa; es limita, com diu ell mateix, tan solament a aquelles coses «*quæ ad obedientiæ, paupertatis et castitatis vota, et ad ipsam regularis vitæ substantiam tamquam primaria fundamenta pertinent; aut sine quorum observantia vix potest monachalis professio consistere.*»

L'esperit que l'ha guiat en la confecció dels estatuts no ha estat el de rigor sinó el de lenitat i misericòrdia. Per això malgrat el rigorisme aparent d'ells la reforma que imposava, no era pas tan severa i radical com es podria creure de primer antuvi. El Papa es capté de declarar explícitament que els transgressors no incorreran en pecat mortal, mentre no ho facin «*ex contemptu*», o bé hi estiguessin obligats en virtut de la Regla que professen, o per altre motiu.

En el darrer capítol parla dels monestirs de St. Miquel de Cuixà, de Sta. Maria d'Arlés, de St. Andreu de Sureda, de St. Martí de Canigó, de St. Pere de Camprodon, de St. Miquel de Fluvià i de Sta. Maria de Gerri, units fins ara a les Províncies de Narbona i

Auch. En virtut d'aquest decret queden agregats a la Congregació Claustral, i se'ls fa així mateix extensiva la reforma continguda en la present Butlla.

Com a executors d'ella, el Papa nomena el Nunci d'Espanya, l'Arquebisbe de Tarragona i el Bisbe d'Urgell, atorgant-los totes les facultats necessàries, fins l'autorització de recórrer al braç secular si calgués.

OPOSICIÓ A LA BUTLLA

Mentres a Roma tenien lloc els tràmits per la reforma, la Congregació no restava inactiva. Una de les primeres sol·licituds havia estat de posar-se al corrent de tot el que allí es feia. Els seus dos Procuradors extraordinaris o altres persones amigues li serviren meravellosament a aquest fi. Així és com pogué obtenir una còpia de la cèlebre *visita d'Espanya*, i més tard, el text de la Butlla de Clement VIIIe tret dels mateixos registres de Roma. Un cop en possessió d'aquests documents havia procedit tot seguit a la preparació de la pròpia defensa. El 23 d'Abril de 1595 convocaren una reunió de lletrats per examinar la situació i veure la conducta a seguir. El parer unànime fou que calia redactar un Memorial per fer ressaltar els inconvenients, que implicava l'aplicació de la Butlla, i que aquest, juntament amb una súplica, devia presentar-se al Sr. Arquebisbe de Tarragona, demanant-li que, abans de passar endavant, volgués consultar amb el Papa sobre les dificultats; en el cas que s'hi refusés — i ho creien la cosa més probable — eren de parer d'acceptar la reforma *in debita obedientia pro nostro posse*, protestant, però, d'una manera expressa, que no entenien obligar-se amb l'acceptació a res de nou fora d'allò a

què venien ja obligats en virtut dels vots emesos en la Congregació. La finalitat perseguida, tant en un cas com en l'altre, era de poder aconseguir que hom els escoltés i així guanyar temps, cosa que no'ls semblava possible si es negaven absolutament a acceptar la Butlla. Per bé que es féu sentir alguna veu¹ discordant aconsellant una conducta un xic diferent, la Congregació en quant a la substància es va atedir, no obstant, al parer dels lletrats de Barcelona. Redactaren, doncs, quatre Memorials: dos en castellà per al rei, ço és a dir, una lletra que devien presentar-li els comissionats que li serien tramesos, i una «Relación de las cosas que se han mudado en Roma de la reformación, que acá por orden de su Magestad se hizo en la religión de S. Benito», un en català, que devia ésser lliurat a l'executor de la Butlla el senyor Arquebisbe de Tarragona, titolat «Relatió de algunas otras cosas que se han mudat en la reforma que és vinguda de Roma contra lo que en Hespànya per orde de sa magestat havian ordenat los visitadors»; i un quart en llatí «Memoriale juris,» el que «s'és fet per a facilitar la intel·ligència de aquest negoci, lo qual si a V. m. li apareixerà porà donar a la persona a qui se acometran estos negocis.»²

En tots ells s'exposaven alguns dels inconvenients que implicava la reforma imposada per Clement VIII⁶, inconvenients que en general no s'haurien seguit, si hom hagués implantat la reforma patrocinada pel rei i la *visita d'Espanya*; car «por los diferentes papeles, diu la Congregació en lletra enviada al Rei, que se vieron y por la dicha reformación, parece que los que solicitaron y trataron ese negocio en Roma no tubieron cumplida noticia del estado de las cosas de dicha religión, y que no han tenido la correspondencia necesaria con los visitadores, antes han

1) Vegeu Document n.º 4.

2) Vegeu Document n.º 10.

mudado muchas cosas de las que acá por orden de V. Magestad se habian ordenado; de lo que ha sucedido haber en dicha reformation algunas cosas imposibles de ponerse en ejecucion, otras contrarias a la reformation que se pretende, y otras que hacen muy poco para la reformation de las costumbres; la ejecucion de las cuales tiene mucha dificultad.»¹

Fets els preparatius per a la resistència, la Congregació esperà que comencés la lluita. Això tingué lloc l'any 1595. El senyor Arquebisbe de Tarragona² en qualitat d'executor de la Butlla, convocà els Presidents i monjos a la seva ciutat episcopal per tal d'assistir a la seva publicació. Aquests hi comparegueren el 15 de maig. Abans de passar a la promulgació, hom discutí i sospesà llargament i detinguda la conveniència i inconveniència de cada capítol de la reforma. Com a resultat d'aquests parlaments la publicació de la Butlla fou ajornada.

L'Arquebisbe de Tarragona i el Bisbe d'Urgell,³ convençuts de la impossibilitat d'executar la Butlla tal com estava, escriviren al Rei manifestant-li les dificultats per les quals havien cregut oportú d'ajornar-ne la publicació.

Els claustrals, pel seu compte, ultra procurar-se lletres favorables al seu plet per al rei dels Virreis de Catalunya i Aragó i de l'Arquebisbe de Ceragossa, li enviaren en comissió l'abat de Ripoll Frà Francesc Pons, President, i el Prior de Graus, per a exposar-li de paraula les mateixes dificultats, i lliurar-li els dos Memorials preparats per al cas. Sembla que per aquest temps, Felip II havia ja aconseguit el dret de reial patronat sobre les abadies Claustrals. En l'any 1600, almenys, això era ja un fet, com

1) Document n.º 5.

2) Joan Teres (1587-1603).

3) Andreu Capilla (1588-1609).

ho testimonia l'abat de Ripoll en la seva lletra al Prior de St. Just, Gaspar Hespanyol. La manera d'argumentar de l'abat ripollenc no indica pas que es tractés d'una cosa recentíssima. Sigui com sigui, la conducta de Felip esdevé inexplicable sense aquest supòsit. L'acollida que dispensà als comissionats fou cordial i altament favorable a llurs desitjos. Amb sengles lletres pels executors de la Butlla, reenvià els dos monjos a Tarragona. Allí devien conferenciar amb l'Arquebisbe i el Bisbe d'Urgell sobre les dificultats de la implantació de la reforma: Per tal de facilitar-li la tasca, el rei envià a l'Arquebisbe una còpia dels dos Memorials que li havien estat lliurats de part de la Congregació, amb l'ordre que després dels parlaments, ell i el Bisbe d'Urgell li comunicuessin el seu parer sobre l'assumpte.

Al mateix temps Felip II trameté també a Roma els Memorials dessús-dits per a informar la Cúria de Roma, cosa de la qual assabentava als executors.

Els, que ja havien escrit al rei en sentit favorable a les previsions dels Claustrals, en haver llegit els Memorials adreçats a aquest, i el que en aquesta ocasió els lliuraren els comissionats preparat a posta per a l'Arquebisbe, li proposaren una sèrie de modificacions que a llur parer calia introduir en la reforma de Clement VIII⁶. Són les mateixes que trobarem més tard. Responien completament als desigs dels Claustrals.

Passat aquest incident, un hom no es preocupà més, durant algun temps, d'urgir a la Congregació l'execució de la Butlla, per la qual cosa pogué disfrutar d'una pau i tranquil·litat relatives. Malgrat tot, però, la seva situació continuava molt precària. Sempre planava sobre d'ella, com espasa de Damocles, l'amenaça de la Butlla, el compliment de la qual hom podia tornar a urgir sota qualsevol pretext. Per tal d'allunyar-ne, les possibilitats, i llevar

als adversaris una de les més poderoses armes que contra d'ella solien esgrimir, la Congregació decidí fer unes noves constitucions. L'ocasió era propícia: les abadies, que tant de temps havien estat vacants, havien estat proveïdes. En conseqüència, en el Capítol General de St. Pau del Camp (1597) fou ordenat que de totes les compilacions anteriors, hom en fes un extracte, que es triessin les més conformes amb la Butlla de Clement VIII^è, atenent els usos i lloables costums de la Congregació, i s'esmenessin aquelles que s'oposaven al Concili de Trent, i que de tot se'n fes un volum distribuït en rúbriques i capítols que designessin l'any i Capítol general on havien estat donades. El novembre del mateix any foren ja presentades, i manades d'observar. Aquesta compilació és la que, posteriorment, féu el joc principal en les renovellades temptatives de implantació de la reforma. Fou presentada als Comissaris apostòlics, es tingué present al Parlament de 1618, i finalment és la que sovint hom cita en les constitucions impreses. És simptomàtic que no es faci mai referència a la Butlla de Clement VIII^è, quan l'objecte principal havia estat el d'acomodar-hi en part la pròpia legislació.

La pau no durà gaire. El 25 de Juny del 1600 Felip III, demanava informes sobre les mesures de reforma preses en el Capítol d'Osca (maig de 1600). Com ja havia rebut diversos avisos de Madrid que hom intentava altra vegada d'urgir la execució de la Butlla en tots els seus extrems, la Congregació cregué que «lo demanar sa Magestat lo avissassen del que se ha fet en lo Capítol de Huesca tocant a materia de reformació que tirave també an això.»¹

En conseqüència els Presidents convocaren tot seguit la junta a Besalú per al 22 d'agost per tal de deliberar sobre el camí a

1) Document n.º 10.

seguir. Va ésser presa la resolució d'enviar una nova comissió al rei per a assabentar-lo del que en la lletra demanava, i alhora per a proposar-li alguns negocis que interessaven vivament a tota la Claustral. A aquest fi fou elegit el Prior de St. Just, Gaspar Hespanyol, qui, com a persona que havia assistit al Capítol d'Osca i al mateix temps de intel·ligència i capacitat per els negocis, podria acomplir satisfactòriament el seu comès. Per a informar-se millor de tot, li fou lliurada una «Instrucció per a el Prior de Sant Just, dels negocis que ha de tractar ab sa Magestat i ab son Consell supremo de Aragó en nom de la Religió de St. Benet»,¹ feta a Besalú per la junta congregada, així com també una carta privada, que per manament dels Presidents li adreçà l'actiu Abat de Ripoll Francesc Pons, el 22 de Setembre.²

La tàctica seguida en aquesta ocasió pels Superiors de la Congregació era diferent de la de l'any 1595. Actualment ja no s'oposaven a l'execució de la Butlla de Clement VIII⁶, ans al contrari, ells mateixos la demanaven per bé que amb les modificacions proposades pels executors mateixos. La finalitat perseguida era, no obstant, idèntica. «Par-me es convenient V. M. sàpia la causa per què ab estes instructions se demane la execució de la Bulla de reforma. Sabrà V. M. ...que ha aparegut, que convenia demanar-la nosaltres ab les modificacions del Arquebisbe de Tarragona, perquè ab això coneixerien los ministres de sa Magestat que nosaltres no fugim a una justa reformació, y així nos donaran més crèdit en tot lo demés que demanarem, i serà levar-lo als émulos, que mai faltan, los quals diuen que nosaltres no curam sino menjar-nos les rendes de les abadies, y no gens de la reforma de elles. Succeirà també de això, que quan la Bulla de la reformació se haja de pu-

1) Document n.º 9.

2) Document n.º 10.

blicar, publicar-se-ha en forma que serà tol'lerable; perquè ha's de creure que una cosa que s'és feta ab gasto de tants diners, que no l'han de deixar los ministres de sa Magestat que no l'hajan executada; y si en nosaltres coneixian ninguna repugnància, corre-ria molt peril que no la manassen executar com vuy està; per hont causaria grans inquietuds en nostra religió, y demanant nosaltres lo que vuy demanam, és cosa molt posada en rahó que'ns oien, majorment havent-los-ho aparegut així als señors Arquebisbe de Tarragona y Bisbe de Urgell, y també que se sol dir que «quien pasa punto, pasa mucho.» Perquè si aquest negoci entre en tracte, y los ministres del Rey scriuen a Roma perquè se remedie la Bulla, de necessitat se seguirà, que quan se executo, sie en la forma que manco mal nos estigue. Asò ha de ésser a soles pera V. M. y ab destressa procurar de encaminar lo negoci y tràurer la mercè que en les coses del Col'legi se demane, que és lo que més nos importe a nostra religió. «Coetera supleat discessio tua.»

Com l'afer era ardu, sobretot ignorant les disposicions d'ànim de Felip III, volgué la Congregació assegurar-se la cooperació favorable de persones influents a Madrid i Barcelona. A aquest efecte, foren lliurades també al Prior de St. Just lletres de recomanació per al Regent Guardiola, de part del germà d'aquest, l'Abat de Sant Salvador de Breda, llavors President, i del de Ripoll, i per al Regent Sabater, per al Vice-canciller, i per al Protonotari Jeroni Gassol.

L'èxit de la comissió fou complet, almenys en quant a allò que feia referència a la qüestió de la Butlla. Felip III hi intervingué, doncs, d'una manera completament satisfactòria per als Claustrals. Abans però de decidir-se, consultà primer un altre cop els senyors Executors «embiàndoles copia de los memoriales que dichos abades dieron para que los viesen, y que si tenian otra cosa más de nuevo que decirles, oyessen.» En compliment del manament reial

respongueren, aquests, que segons llur parer convenia no solament reformar la Butlla en els capítols assenyalats pels monjos, referents tots ells als punts més importants, sinó que convenia també «suplicar a ˆsu Santidad, se sirviesse de conceder Breve particular, dándoles facultad a ellos en la execución, para que, sin tocar en lo esencial de la reformación, puedan, en las dem s cosas, que no son de tanta importancia, moderar, interpretar y mudar según que les pareciere m s conveniente, para que la dicha reformación se assiente m s presto y com més suavidad.»

De conformitat amb aquestes manifestacions, i accedint alhora a la petició expressa dels Claustrals, el dia 6 de maig de 1603, el rei encomanava al seu ambaixador de Roma, que interced s prop del Papa per tal que la reforma de Clement VIII⁶ fos modificada en la forma que la relig  demanava i amb les atribucions per als executors d' s dites.

Havent vingut sempre les dificultats principals de la part del rei, la intervenció propícia d'aquest en la qüestió podia ésser considerada com un fall favorable i gairebé definitiu, i el plet era moralment guanyat. Calia, no obstant, l'assentiment de Roma i aquest de moment no s'aconseguí. Per aix  la pau de qu  gaudí la Congregació fins al 1618 era només una pau relativa, com veurem després.

DIFICULTATS DE LA BUTLLA SOLUCIÓ SEGONS ELS CLAUSTRALS

Com hem vist, la disposició d'esperit dels Claustrals respecte de la Butlla no era pas la d'acceptació integral i submisa. Les raons exposades al principi d'aquest treball, a les quals cal afegir-ne una altra de principalíssima,  o és a dir, que hom es trobava a pler en el *statu quo* i no volia, per tant, sortir-ne de cap

manera, havien de provocar necessàriament una actitud francament hostil i una oposició decidida a la implantació d'ella. No era aquest o aquell altre punt que no els abellia, era la reforma en sí que no volien. El Memorial llatí ho palesa a bastament en negar d'antuvi tota valor i legalitat a la Butlla, abans d'entrar en la exposició i crítica dels punts febles o impracticables que incloïa. En el paràgraf corresponent al proemi diu: «Advertendum est, quod licet dicat Summus Pontifex quod decreta eius bullæ facta fuerunt ad plenum, auditis duobus monachis Procuratoribus dictæ religionis: et quod monachi illi non habebant mandatum a monachis provinciæ Aragoniæ, neque etiam a septem monasteriis, quæ per bullam hanc huic applicantur provinciæ; quæ monasteria, iuncta illis regni Aragoniæ, majorem partem religionis efficiunt: et ita dici potest, quod præsens reformatio facta fuit non audita maiori religionis parte, et ita procedi contra non citatum, contra textum in Clementina. etc.»

Però ellés compregueren prou bé que certes coses no podien pas ésser al·legades davant de segons qui, sota pena de comprometre fatalment l'afer. Per això, d'aquestes raons, malgrat d'ésser les veritables causes de la oposició, cap esment no en serà fet ni en el Memorial llatí, ni en el de l'Arquebisbe, ni molt menys en el del Rei.

No obstant, si no els era possible de fer-se valer aquestes raons, la Butlla, en canvi, els oferia una ocasió magnífica per a obtenir el mateix resultat i salvar alhora les aparences. Elaborada lluny del terreny per gent que ignorava les condicions reals de la Claustral, era molt difícil que no presentés punts vulnerables, almenys en allò que fa referència als detalls. De fet en presentava no solament en quant als detalls, sinó també en coses més substancials. No els calia, doncs, més que recollir-los i posar-los de

relleu. A aquesta finalitat responen els Memorials de les dificultats que havien pogut rellevar-hi. Són les següents:

CAPUT I. DE VOTO OBEDIENTIÆ

Segons la *Visita d'Espanya*, quan un monjo tenia necessitat de sortir del monestir i no podia tornar-hi el mateix dia, havia d'obtenir llicència per escrit i per un temps determinat. Si dintre el termini assenyalat no estava de retorn, havia d'ésser castigat. Tal era, remarquen els Memorials, la legislació vigent sobre el cas en totes les Ordres religioses, fins les més observants.

Clement VIII⁶ extremà una mica la nota sobre el particular. Els Claustrals no solament havien de servir els mateixos requisits, sinó que calia afegir-ne un altre, és a dir, que el monjo no podria sortir mai sol, sinó acompanyat d'un altre que «*tantumquam suae conversacionis comitem et testem perpetuum ubique habeat.*»

Ara bé, una tal disposició a més de col·locar-los en un pla d'inferioritat respecte de les altres Ordres i Congregacions, implicava inconvenients seriosos. 1.er Això era afavorir, contra la prescripció de St. Benet, la vagància del monjos, car sempre n'haurien de sortir el doble dels que la necessitat exigia. 2.^{on} En el cas concret de la Claustral, les comunitats de la qual tenien generalment un nombre reduït de monjos, i aquests, encara escampats per les oficines i granges, hom s'exposava a la contingència que, per a complir la llei, restés l'Abat tot sol al monestir, i devingués així pitjor el remei que el mal que un hom pretenia de guarir.

Per tal d'obviar semblants inconvenients, la Congregació creia doncs, més prudent i encertat de deixar les coses tal com la *Visita d'Espanya* les havia ordenades.

CAPUT II. DE VOTO CASTITATIS

Hom ordena en aquest capítol que ni en les granges ni cases dels monestirs, priorats, oficis o beneficis, en què hi habiten monjos, no hi puguin tenir dones, baldament siguin consanguínies, *etiam ad breve tempus*, ni que les deixin entrar per cap causa o pretext sota pena de suspensió dels beneficis.

La *Visita d'Espanya*, més coneixedora de la realitat, havia prohibit solament d'admetre dones en dits llocs per causa de incontinença, cosa, diu el Memorial, que era molt justa. I afegeix: «mes, en les granges no poder entrar dones, a més de que és contra del que s'usa entre les altres religions, és gran dany, perquè en les dites granges solen ser los majordoms y mossos casats, y no's trobarà qui vulla en elles habitar. Per lo que, continua, se suplica, que apar bastaria ordenar, que dones suspectes no's poguessen admetre en ninguns dels sobredits llocs».

CAPUT III. DE VOTO PAUPERTATIS

El present capítol constitueix la principal dificultat tant per la doctrina que conté com per les derivacions que se'n segueixen. No es dóna ni es pot donar una veritable reforma benedictina que no vingui basada en la pràctica estricta del vot de pobresa. Així ho entenien els Claustrals, així ho havia entès també la *Visita d'Espanya*. Per això diu el Memorial llatí: « Ut facilius intelligatur unde originem habuerint tot, tantæque difficultates, quæ ex præsentis reformatione oriuntur: primo sciendum est, quod Visitatores Apostolici pro suo reformationis fundamento præsupposuerunt quod omnia monasterii bona erant mensæ conventuali applicanda, exceptis redditibus Abbatiaë, ita quod de cætero monachis non liceret

titulo beneficiario aliquam administrationem habere. Quo jacto fundamento, suam ordinaverunt reformationem reducendo religionis statum ad integram et perfectam communitatem secundum Regulæ præscriptum.

Sed cum fundamentum hoc a Romano Pontifice fuerit e medio sublatum, cum expresse monachis permittat, secundum decretum Concilii Tridentini, beneficia, ut antea, obtinere, ut ex eadem reformationis bulla constat in cap. de Voto Paupertatis: ex quibus facile conjici licet, quod ea, quæ ad executionem mandari poterunt mittendo in mensa conventuali reditus omnes monasterii, hoc fundamento mutato, maximam habent difficultatem».

I la dificultat creixia considerablement quan es tractava de monjos com molts de la Claustral, que, com diu Josep Balaguer ¹ «pochi di questi monaci pigliano l'habito per devotione, ne di essa trattano, se non meramente per le entrate que anno li offici d'Abbatì, priori et camerieri...»

Havent entrat a la religió amb aquestes disposicions, era, doncs, molt difícil que s'ajumessin sense resistència a la observança perfecta de la pobresa monàstica. D'altres vegades en els temps passats hom ho havia intentat — i això explica l'abundància de literatura monòtona i enutjosa de què sobre el particular fou tan fecunda la Claustral — i sempre havia estat debades. Reconeixien sense ambages la disconformitat de la seva manera de vida amb la Regla de Sant Benet, però, per a ells, la prescripció d'un costum multiseular i la impossibilitat real de posar per obra una doctrina que pugnava amb l'organització i manera d'ésser de la Congregació la legitimaven suficientment.

Hom no podia esperar, per tant, que aquest cop l'intent tingués

1) Vegeu Document n.º 13.

una acollida més favorable, com de fet no la tingué. El fet més significatiu i important sobre això, és la consulta de l'Abat de Sant Joan de la Penya al Papa Clement VIII.⁶ Mentres tenien lloc els preparatius per a la publicació de la Butlla, l'Abat, bon xic intranquil pel risc que corrien els seus interessos, per a sortir de dubtes, envià a Roma la consulta «*Monachus quidam unam de approbatis regulam etc.*» en la qual preguntava si un monjo, que hagués professat una Regla aprovada, però, que en entrar ell, es trobava en estat de relaxació en les coses *accidentals* i de *cerimònies*, venia obligat a acceptar la reforma que el seu abat, o el Capítol general o àdhuc el mateix Papa volien imposar al monestir del qual era fill. L'observança de la pobresa era computada entre les coses que l'abat en deia *accidentals*. La consulta, com es veu, s'estenia sobre la reforma en general, però el Papa es concretà en sa resposta, (que com a tal en la realitat podem considerar el Breu, baldament ignorem si va ésser o no el resultat de la consulta) a la qüestió de la pobresa. En el breu *De munerum largitione*, 19 Juny 1594, declarava que tots els béns del monestir havien d'entrar a formar part de la massa o mensa comuna. L'abat a qui no plagué la resposta, consultá tot seguit alguns juristes demanant-los el parer sobre de si l'abat de St. Joan de la Penya en concret era afectat per la nova prescripció. Sembla que l'opinió unànime fou negativa, almenys així ho són les sentències transcrites en el volum de les coses de reformació, el qual es capté encara d'assabentar-nos que el resultat del «*De largitione munerum*» va ésser completament nul, car a la capsalera del dictamen de Josep Balaguer hom hi ha afegit: «no es menester porque no se recibió en ninguna provincia, como dicen los doctores.»

Tot això demostra que ells mai no acceptarien per voluntat pròpia la reforma, sinó que calia imposar-la si hom volia treure'ls

de l'estat de relaxació en què es trobaven. Dos procediments podria un hom seguir per a aconseguir-ho: el de la *Visita d'Espanya* o bé el que adoptà Clement VIII.⁶ El primer era més expeditiu i rigorós, però més natural i lògic; el segon més exposat. En el primer l'adversari estava obligat a jugar net i amb la cara descoberta; en aquest cas els claustrals s'haurien trobat davant una alternativa igualment esfereïdora: o acceptaven la reforma o posaven en evidència llur mala voluntat, cosa que de cap de les maneres no volien que transcendís. En el segon hom lliurava a l'adversari les armes per a combatre decorosament allò mateix que hom volia imposar-li. El Papa, portat per l'esperit d'indulgència vers les ànimes febles, adoptà aquest últim; i justament aquesta condescendència comprometé la reforma que pretenia d'imposar, puix que permetia coses que tiraven per terra l'observança de la pobresa. Dos són els inconvenients que els Claustrals veien en aquest capítol; un respecte la doctrina en general, i el segon en quant als inventaris i forma de presentar-los.

I. Respecte de la doctrina en general. Del capítol present consta: a) Que els monjos, conformement al Concili Tridentí, poden obtenir beneficis regulars per col·lació ja sigui pontificia, ja ordinària. b) Que els beneficiats són obligats a les càrregues dels seus beneficis, i als de la fundació dels mateixos. c) Que un cop satisfetes aquestes, han d'aportar a la comunitat el que serà necessari pel vestir i menjar comuns, per les obres del monestir, per a bastir les oficines i per a tota altra cosa que caldrà a la comunitat i al monestir. d) Que, fet tot això, la resta l'han d'emprar en almoines i altres obres pies.

Sentats aquests principis, cal saber, diu el Memorial llatí: 1.er Que els rèdits dels beneficis a conseqüència de la incúria dels temps, de les vicissituds per les quals han passat els monestirs i dels contractes emfitèutics, han minvat talment que no hi ha cap benefici

amb els rèdits del qual un hom pugui satisfer les càrregues de fundació. 2.^{on} Que, llevat de tres o quatre abadies, en les altres, baldament tots els seus rèdits i els dels beneficis s'apliquessin a la comunitat, no serien prou per a procurar l'aliment en comunitat perfecta, puix que quan vigeix la comunitat perfecta, es gasta molt més; i aix  és evident, car en la nostra Congregació, continua, es donen per dia a cada monjo dues lliures de pa i una justa de vi, i tot plegat no passa d'un ral d'argent; i amb això ha de procurar-se ell tot el que necessita per a menjar. Per vestir se li donen només tres lliures i alguns sous, i amb això ha de cercar-se no solament el que li cal per a vestir sinó també el llit.

Ni es digui que els beneficiats tenen rèdits amb els quals podrien viure en perfecta comunitat, perquè llevat de les tres o quatre abadies damunt dites, els rèdits dels altres no bastarien pas, com ho prova el fet que els *visitadors d'Espanya*, per a poder establir la comunitat perfecta hagueren de decretar la supressió de tots els beneficis i l'aplicació dels seus rèdits a la comunitat; però malgrat això el Rei ha proveït les abadies, i per tant no cal esperar pas que els seus rèdits passin a la comunitat, ni han estat tampoc suprimits els beneficis, i els seus rèdits passats a ella.

 s, doncs, impossible la vida que preconitza el Papa, puix que no s'han de reformar els uns s  i els altres no.

La experiència corrobora també el que acabem de dir amb l'exemple de St. Benet de Bages. Abans quan era de la Claustral i s'hi seguia el seu sistema de vida, hi habitaven 8 o 9 monjos sense comptar l'abat; ara d'en a que el Rei l'ha lliurat als observants (1593)¹, només n'hi viuen 4 o 5, tot i essent els rèdits de l'abadia dues vegades més grans que els de tot el con-

1) Vegeu la Butlla d'anexió a Montserrat en el vol. III dels *Analecta Montserratensia* p g. 230 seg.

vent, inclosos els oficis i porcions privilegiades i altres emoluments.

II. Inventaris. Tant la *Visita d'Espanya*, com la Butlla convenen a ordenar que els comptes es donin tres vegades l'any, i que les despeses vagin especificades partida per partida: els monjos que no tenen beneficis han de fer també tres vegades l'any l'inventari dels mobles del seu ús.

Els Visitadors donaren aquesta disposició per haver trobat que la constitució Benedictina sobre la obligació de donar els comptes havia estat renovada per un Capítol provincial d'Osca. Però cal saber que ni la Benedictina fou admesa, ni el decret del Capítol; i prova d'això n'és el que els religiosos d'aquell temps convocaren vuit doctors dels més prestigiosos de Catalunya, els quals varen resoldre que el donar els comptes com el Capítol volia no era d'essència del vot de pobresa i que aquest el servaven perfectament amb la tradició de les claus, com era l'usatge antic. I si la Benedictina hagués estat acceptada se'n trobaria algun senyal almenys en els papers dels arxius de la Congregació, i no n'hi ha cap; en tot cas si hagués estat admesa, estava suspesa i derogada suficientment per l'ús contrari. No tenien, per tant, motiu per a innovar.

En les mateixes condicions es troba Clement VIII⁶, puix també ell invoca l'autoritat de la Benedictina.

A més a més, en la Benedictina no es donava llicència per a fer almoines, i llavors es podia verificar fàcilment si eren exactes els comptes, cosa que avui no és possible com sigui que poden i deuen fer almoines. Hauran de publicar aquestes, contra allò que mana l'Evangelí?

Finalment, hauran de passar-se la vida fent inventaris? Hauran de portar contínuament a sobre ploma i tinta per tal que no se'ls escapi cap partida?

Per fi, en quant als inventaris dels que no tenen beneficis, s'ha de dir que ni les altres religions ho practiquen, ni St. Benet ho mana, puix que només diu que es facin quan un hom cessa d'algun càrrec.

CAPUT IV. DE CLAUSURA MONASTERII

Disposa la Butlla que no's deixi entrar les dones a la primera porta del monestir, sinó que les facin restar molt lluny.

Això denota desconeixement de les coses de la Claustral. Puix que els monestirs generalment tenien un pati amb dues portes: la primera, que donava entrada al pati, no era clausura com tampoc el pati, el qual servia perquè la gent pogués estar sota coberta; la segona, que del pati donava pas al claustre, on hi havia les oficines públiques, era el començament de la clausura. Per això els Visitadors, que coneixien personalment els monestirs havien donat la disposició en sentit invers, és a dir, que els monjos no podien sortir al primer pati on entren les dones i l'altra gent.

Seria, doncs, convenient de precisar on comença pròpiament la clausura, puix que comunament s'entén la porta del claustre on hi havia les oficines.

CAPUT V. DE COMMUNI VITA

L'observança de la pobresa monàstica és condició indispensable per a la vida comuna. Com sigui, doncs, que el capítol III no es pot practicar en la Congregació, tampoc no és viable la vida comuna.

En quant a allò que preceptua la Butlla, ço és, que l'abat i els oficials mengin al refectori, llevat de quan estaran ocupats per raó de llurs oficis, cal dir que, pel que fa referència a l'abat, és expres-

sament contrari a la Regla de St. Benet, qui vol que l'abat tingui una taula a banda, on mengi amb els hostes; i en quant als oficials, per bé que seria més conforme a la vida comuna el que assistissin al refectori, importaria un inconvenient i és que donada la pobresa de la Claustral, restaria poca cosa pels altres. Seria, per tant, més convenient que se'ls permetés menjar a la cel·la i a ses costes tot l'any llevat de l'Advent, Quaresma i Quatre Tèmpores, com ja és costum.

CAPUT VI. DE HABITU ET CORONA

I. L'hàbit. En virtut del present capítol es modifica la indumentària del monjo. Uns eren els vestits per dintre el monestir, altres els de viatge. I els primers, uns pel treball i altres pel chor i processons. Les diferències tanmateix eren accidentals. D'ara en avant, hauran d'afegir-hi la caputxa, tant dintre de casa com quan vagin de viatge. En les processons i oficis chorals hauran de portar la cogulla com la de Valladolid.

Aquesta modificació pot portar inconvenients puix que, donada la amor de cada Ordre pel seu hàbit distintiu, és molt de témer que en voler-la imposar als monjos, no s'originin escàndols, raó per la qual la *Visita d'Espanya* havia cregut més prudent de no introduir cap canvi en l'hàbit ordinari de dintre i fora del monestir. Demés, contra allò que sembla suposar el Papa, amb l'hàbit actual es distingeixen suficientment dels clergues seculars; i és també en ús des de molt temps no solament en la Corona d'Aragó, sinó a França, Itàlia, Flandes i altres províncies.

Respecte de la cogulla, cal reconèixer que és millor uniformar-la en tota la Congregació, com així ho feren els Visitadors. Solament que, per la raó damunt dita de la dificultat de mudar l'hàbit, i

considerant per altra banda que l'hàbit no és de l'essència de la religió; que no consta quin fos l'hàbit que St. Benet va ordenar per a les funcions chorals; i que el que actualment porten és conforme a la Clementina «*Ne in agro*», essent insignificants les diferències del d'una casa amb el de l'altra, seria més convenient d'adoptar una de les formes en ús en qualsevulla monestir de la Congregació, la que escollissin els Visitadors; amb la qual cosa s'aconseguiria la uniformitat desitjada, i s'evitarien alhora els inconvenients que podrien provenir de la imposició de la cogulla dels observants tan diferent de l'actual.

II. La tonsura. La tonsura actual era la mateixa que portaven els religiosos de St. Francesc de Paula. Per la Butlla — amb la qual concorda sobre el particular la *Visita d'Espanya* — estan obligats a abandonar-la i a usar en l'avenir la dels Observants.

Contra aquesta modificació militen les mateixes raons que contra la precedent del canvi d'hàbit, a més a més que sobre això existia ja uniformitat en la Congregació, cosa que fa més incompreensible el canvi. Finalment, si l'estat i manera d'ésser de la Congregació és diferent en les coses principals de la dels Observants conforme al dret comú, al Concili de Trent i a aquesta nova reformació, és també molt conforme a raó, i a allò que s'usa en altres religions, que ho siguin en l'hàbit i la tonsura, majorment quan ho són ja de molts anys ençà.

CAPUT VII. DE CAPITULO GENERALI SINGULIS TRIENNIIS CELEBRANDO

Per a poder-ho fer tot nou, s'exclama el Memorial llatí, i perquè res no restés de l'antic, tot ho varen canviar els Visitadors: la forma del Capítol provincial, la forma de President, les visites, etc.

En efecte, havien ordenat que el President — que devia ésser únic com veurem — juntament amb dos dels abats més antics rebés els vots de l'elecció del nou President, i que la publicués; i, que posat el nou President en el seu lloc, es passés a la elecció de quatre definidors, que havien d'ésser abats, i finalment que s'elegís un monjo per a Visitador el qual estava encarregat de visitar juntament amb el President, tota la Província una vegada durant el trienni. En la resta s'havien conformat amb les Constitucions de la Congregació.

Però si això no els plaïa, amb molta més raó els havien de desplaure les ordenacions de la Butlla, puix que exigien un canvi més radical. Car segons aquesta, primer de tot hom havia d'elegir quatre monjos per a rebre els vots de les eleccions i publicar-les, dos dels quals havien d'ésser abats, un del regne d'Aragó i l'altre de Catalunya; després s'havia de fer l'elecció de un President, el qual havia d'ésser abat, català dos triennis, i aragonès el tercer. Posteriorment s'elegien sis definidors dels quals quatre havien d'ésser abats, dos d'aragonesos i dos de catalans. Ulteriorment es faria l'elecció de sis Visitadors, tres de catalans i tres d'aragonesos, i aquests havien d'ésser tots monjos; dos d'ells tenien la obligació d'anar visitant contínuament la província, de manera que cada any havien de fer una visita, que havia de durar tot l'any; mentrestant els altres quatre havien d'assistir al President. Quan tornessin els dos Visitadors de la visita, dos dels altres quatre havien de començar la segona i així successivament. Ordena també que tothom qui hagi tingut un càrrec en un Capítol provincial, no'n podrà rebre cap més durant dos triennis.

Ara bé, si tothom que hagi tingut un càrrec en un Capítol provincial, ha d'estar dos triennis sense poder-ne rebre cap més, fent el compte resulta que en cada Capítol hi ha d'haver tres per-

sones elegides per a escrutadors i el President quatre, i sis defidors són deu, i sis visitadors que fan setze, els quals triplicats fan 48; tots els quals, amb les qualitats que els càrrecs requereixen, difícilment es podran trobar en una Congregació de tan pocs monestirs.

Més, de les susdites setze persones, set han d'ésser abats; doncs bé, si han de vagar dos triennis els set primers elegits i els altres successivament, en tres triennis fan 21 abats; i en tota la Congregació sols queden setze abadies!

I la impossibilitat resulta més evident si considerem la cosa en quant als abats d'Aragó, dels quals tres han de tenir càrrec en cada Capítol, i el trienni que el President sigui aragonès, han de tenir quatre abats aragonesos conforme a allò que mana la Butlla; i en tot el regne d'Aragó no hi ha més que tres abadies! i si ni per un sol Capítol basten, mal podran estar dos triennis sense poder-ne rebre cap. Pel que fa referència als Visitadors que han d'ésser simples monjos, s'ha de dir que això és en perjudici de la mateixa reforma i fins contra el dret comú, perquè si els monjos poden visitar tots sols i castigar els abats, cap o poca autoritat restarà als abats per a poder executar la reforma que principalment mira als monjos; i això és de major consideració a Aragó, on no havent-hi més que tres abadies i com els tres Visitadors hagin d'ésser aragonesos, resultarà que cada abat tindrà sempre un monjo del seu monestir que cada trienni li serà superior.

La Butlla diu també que cada trienni es facin tres Visites, i que cada una duri un any sencer. Havent-hi tan poques abadies en la Congregació, això representa una despesa intolerable per a les cases, i a més, celebrant-se solament un Capítol cada tres anys, aquestes Visites seran de poc profit i de molta despesa.

Seria, doncs, convenient que es deixessin les coses tal com

estan en les Constitucions: que hi hagi una Visita cada trienni i que sigui passada per un abat i un monjo.

CAPUT X. DE OFFICIO ET POTESTATE PRÆLATORUM

I. Integrada la Claustral per tres Províncies, la Cesaraugustana, la Catalana i la del regne de Mallorca, li corresponien, segons les Constitucions, tres Presidents, un per a cada Província.

La Butlla — com ho havia fet ja avans la *Visita d'Espanya* — deroga aquest estatut i estableix la unicitat de President per a les tres Províncies; i afegeix alhora que aquest no podrà nomenar-se Vicari General o lloctinent.

Que la unitat de cap de la Congregació resulti més convenient, no hi ha cap dificultat a admetre-ho; però sí, que hom troba perjudicial la prohibició de crear-se lloctinent o Vicari General: puix que si hom ha d'acudir sempre al monestir del President, que sovint serà moltes jornades lluny, això representa pels monestirs una despesa considerable; mentre que la creació de Vicari General no porta cap inconvenient, com no el porta en els bisbats, perquè, essent amovible a voluntat, si hom no està satisfet dels seus serveis, pot ésser destituït fàcilment.

II. Una segona dificultat és el fet que quatre monjos Visitadors hagin d'assistir sempre al President i que aquest vingui obligat a resoldre els negocis amb llur consell, de tal manera que s'hagi d'estar a allò que la major part dels cinc — comptat el vot del President —, determini.

D'aquí se'n segueixen dos inconvenients: el primer, és la preponderància desmesurada dels monjos, car pràcticament el govern de la Congregació dependrà d'ells, tenint quatre vots — com els pertocarien, — dels cinc, i un sol el President. El segon, és que

en una Congregació de tan pocs subjectes, sis hagin d'estar fora de casa; demés, com haurien d'ésser dels principals, i per tant oficials, seria més gran el dany que resultaria de llur absència del monestir on tenen els oficis, que el profit que pugui resultar de llur assistència al President; puix que no tenint aquest jurisdicció sinó en les causes d'apel·lació, i aquestes, la major part de les vegades, calgui tractar-les amb vot de lletrats, els assistents seran de molt poc profit. Per això seria millor de restablir la cosa tal com l'havia deixada la *Visita d'Espanya*, és a dir: que el President faci sol els negocis pertocants al seu ofici, i que quan es presentin causes greus, cridi alguns abats dels més antics, amb el consell dels quals determini.

III. Un hom no pot admetre com atemptatori al decòrum degut al President, allò que disposa la Butlla respecte del seu seguici en cas de viatge: que quan viatja amb quatre assistents i el secretari, li són permesos només vuit homes a cavall per a acompanyar-lo, i si amb dos assistents i el secretari, només cinc.

En quant a aquest estatut, cal remarcar, diu el Memorial llatí, que segons antic costum de la Congregació, tot monjo que tingui oficis majors, pot portar un familiar d'a cavall i un criat peató; i en el monestir de St. Cugat hom li dóna ració per a dues mules: la qual cosa és justíssima, puix com sigui que quasi tots són de sang il·lustre i tinguin oficis honorables, els seria una gran vergonya que haguessin de portar els vestits i camises en les alforjes com els captaires.

I és molt estrany, afegeix, que hom hagi volgut reduir tant al President el nombre de familiars, quan la reforma de Cluni per Gregori IX, permet a l'abat de Cluni setze cavalcadures, i vuit al Prior i altres abats; i el capítol: *in singulis, de statu monachorum*, en permet sis als abats. Encara, tenint els abats jurisdicció quasi

episcopal i podent oficial de pontifical, necessàriament se'ls ha de permetre el nombre de familiars necessaris per a un pontifical, puix que, quan calgui dir pontifical, no s'han pas d'anar a llogar per les places els familiars que l'han de servir a l'altar. Cap dany, per la resta, no'n vindrà al monestir, sempre que el nombre sigui discret, per tal com tenen els abats mensa separada i alimenten els familiars a les seves costes i no a les de la comunitat.

CAPUT XIV. DE DORMITORIO MONASTERII

En aquest capítol s'estableix que l'abat dormi en el dormitori del monestir, però hom li permet tenir una cel·la separada, mentre estigui dintre clausura, per a tractar els negocis.

Sobre això cal observar que si per clausura hom entén aquella part dins la qual no poden entrar les dones, serà molt costós d'enderrocar les cases dels abats i bastir-ne de noves, cosa que no és possible ni amb trenta mil peces d'or; però si per clausura s'entén el tancat del monestir, és a dir des de la porta principal endins, llavors és cosa justa i fàcil. Però si hom ho entén de la primera faisó com la força de la paraula ho significa, llavors no solament serà difícil sinó molt poc convenient, i molt contrari a la pau i tranquil·litat dels monjos. Perquè, com sigui que molts abats posseeixin grans jurisdiccions temporals, i molt laics per a despatxar els negocis hagin d'acudir a ells, els monjos seran torbats amb l'afluència de forasters; i, demés, si alguna vídua pobra privada de defensor, té algun negoci amb l'abat i no pot parlar-li dins el claustre, molt en patirà la seva causa.

L'abadia, doncs, per a estar ben construïda, ha de tenir una porta al claustre i una altra fora, de manera que tant els laics com

els monjos puguin acudir còmodament a l'abat: com de fet ho té a Montserrat el majordom major.

CAPUT XV. DE OFFICIIS CONVENTUALIBUS

Mana la Butlla que siguin elegits oficials idoneis *ad nutum amovibiles* per als oficis comuns i per a la infermeria. Aquesta prescripció destrueix el que havia permès expressament la mateixa Butlla en el capítol III, «de voto paupertatis», és a dir, que els monjos podien obtenir beneficis regulars, com ja avans es feia; com sigui que si els oficials han d'ésser creats *ad nutum abbatis* i amovibles d'igual faisó, poc podran obtenir-los per col·lació pontifícia o ordinària.

I no es concilien pas les coses dient que els beneficiats antics restarien, i que altres serien elegits *ad nutum* per a tots els oficis comuns; puix que cap monestir no hi ha que disposi d'un nombre tal de membres, que bastin per a administrar els beneficis perpetus i els altres oficis *ad nutum*. Ni podrà hom objectar que l'oficial perpetu pot ésser investit d'un altre càrrec *ad nutum abbatis*, puix que és molt poc raonable i just que un oficial percebi els rèdits del benefici i un altre n'hagi de tenir la cura; i dem s, un monjo, com diuen els autors, no pot tenir dos beneficis alhora.

 s, doncs, evident la manca de viabilitat de l'estatut.

CAPUT XVII. DE SILENTIO

En aquest capítol ordena el Papa que tothom servi silenci perpetu des de Completes fins l'endem  acabada Tèrcia.

En primer lloc, cal remarcar que la reforma s'aparta sobre el particular de la Regla de St. Benet; i en segon lloc que, donat l'horari actual de la Congregació, la prescripció  s impracticable;

perquè sopant com és costum després de Completes, és imprescindible d'enraonar al refitoler, al setmaner de cuina, i als dispensadors i a d'altres per a preparar el sopar. I si no es pot parlar fins acabada Tèrcia, com sigui que després de Tèrcia es digui la Conventual i immediatament es dini, els monjos tampoc no podran dinar per la mateixa raó.

És també impossible, per tant, de servir aquest estatut.

CAPUT XVIII. DE DIVINO OFFICIO

I. Mana el Papa que dintre d'un any adoptin l'ofici dels Observants; els contraventors són comminats amb greus penes.

Com que la Butlla ja disposa que siguin edificades les oficines necessàries a la comunitat: refectori, dormitori, infermeria i la tanca del monestir, coses totes que exigeixen grans quantitats, i no es preocupa, d'altra banda, de procurar el diner, és molt estrany, diu el Memorial llatí, que vulgui imposar encara un nou Breviari que afegiria noves despeses, car serien necessaris molts diners per a comprar els llibres. Demés, tenen ja Missals romans, que els permetin doncs igualment el Breviari romà, puix que aquest el sabran resar tots, mentres que els dels Observants els seria molt difícil d'aprendre.

II. Tampoc no poden rebre, en virtut de la reforma, almoines dels aniversaris i misses privades, com a cosa contrària al vot de pobresa, sinó que les han d'aplicar a la mensa conventual, i seran administrades com a béns comuns: idèntic destí han de tenir tots els béns que heretaran.

Contra això cal advertir 1.er: Si els monjos poden lícitament tenir i administrar beneficis, perquè no aquests altres béns? 2.^{on} Això no és contra el vot de pobresa, puix que l'essència con-

sisteix en no tenir res sense llicència del superior. 3.er És convenient que se'ls permeti això, perquè la comunitat donada la seva pobresa no pot fornir tot allò que necessita un monjo. 4.^{art} A favor d'això milita el privilegi apostòlic, atorgat gairebé a tots els monjos benedictins, de poder tenir peculi.

CAPUT XIX. DE NOVITIIS

El Mestre de novicis ha d'ésser elegit per escrutini en el Capítol provincial, i ha de comptar almenys set anys de professió.

D'això se'n segueix un inconvenient i és que, com no assisteixi al Capítol més que un monjo de cada monestir, els que l'elegiran no coneixeran les persones elegides, i així l'elegit podrà ésser un de inepte pel càrrec; i si de fet és així, no es podrà canviar fins a l'altre Capítol.

Igualment respecte dels anys, cal dir que és molt possible que un que no reuneixi la condició, sigui més apte que no pas un altre que els tingui.

Per això, seria millor que l'elecció del Mestre de novicis es deixés a l'Abat i Convent.

« Apuntan-se, conclou el Memorial a l'Arquebisbe de Tarragona, per part dels abats y monjos todas estas cosas per lo molt desig que tenen que la reformació sia guardada *ad litteram*; per qué, quan hi ha multitud de statuts, i per justes causes se'n dexen de guardar alguns, de això succeheix que amb lo tal exemple las cosas se van relexant, i poc a poc se dexan de guardar els estatuts que són de importància, i convenen summament al bé de la religió; i per ço se suplica, que sien servits de mirar atentament del molt inconvenient són les coses que representen, i que no fan

molt al cas per a la perfecció de la religió, considerant, que si los que resten, se guarden — com amb la ajuda del Senyor ho esperam — que restarà aquesta religió en un estament molt perfet, i que en ell podran los religiosos caminar a la perfecció, que és lo fi de la religió. Déu per sa misericòrdia ho encamine com més convé al seu sant servei, bé i quietud de nostres ànimes. Amen.»

L'ARRANJAMENT

Conjurat favorablement el perill que representava l'intentat recruïment de la lluita del 1600, la Claustral no es cregué prou ferma i segura en les seves posicions. L'experiència li havia ensenyat que qualsevol dia hom podia recomençar la lluita. Per això en comptes de creuar-se de braços, es lliurà novament amb ardor a l'obra de reforma que ella mateixa havia iniciada en el seu si. En aquest sentit són particularment interessants els Capítols de 1603, 1612 i 1615, els decrets dels quals entraren més tard a formar part de les noves Constitucions. Amb raó pogueren dir l'any 1618 en lletra al Rei, que la major part dels capítols de la Butlla eren ja constitucions i lleis de la Congregació.

Els seus temors no l'enganyaren. El 3 de Maig de 1618 segons consuetud hom havia celebrat el Capítol general a St. Pau del Camp. Res no revela que la Congregació tingués coneixement de la tempesta que s'apropava. Poc després, doncs, d'aquest Capítol, reberen l'anunci insospitat que el Rei tenia ja anomenada persona per a anar a Roma a sol·licitar altra volta la implantació de la Butlla, i tractar d'altres negocis pertocants al patronat reial. Tot precipitadament el President convocà els monjos i abats a Barcelona per a tenir Parlament. El 18 d'octubre del mateix any s'hi

trobaven tots reunits. El resultat va ésser la redacció de les modificacions que, segons llur parer i el dels Executors, calia introduir a la Butlla de Clement VIII^h. Són les següents:

MODIFICACIONES PARA LA BULLA DE REFORMA DEL PAPA CLEMENTE OCTAVO, ORDENADAS POR LOS COMISARIOS APOSTÓLICOS EL ARZOBISPO DE TARRAGONA Y EL OBISPO DE URGEL Y POR EL PARLAMENTO GENERAL CELEBRADO EN BARCELONA A 18 DE OCTUBRE DE 1618

1. Acerca del cap. I. *de Obedientia*, se modificó por los Comisarios en esta forma:

Itten, en lo que en la dicha bulla se ordena, que siempre que el religioso va fuera, lleve otro religioso en su compañía, parece por las razones que se allegan en el Memorial, que vastará que el monge no vaya fuera, sino con licencia dada en escrito, con tiempo limitado; y todo esto se haze en esta forma por hallarse así ordenado en nuestras Constituciones.

2. Cap. II. *de voto castitatis*.

Acerca de lo que en dicha bulla se prohíbe en este capítulo, que ni en las granjas ni en otras casas fuera del monasterio no pueden entrar mugeres: parece demasiado rigor, y que vasta se prohiba no admitan mugeres en las dichas casas por causa de incontinencia.

De nuevo se advierte en este Parlamento, demás de lo dicho modificado por los Comisarios Apostólicos, que se suplique permisión para que, en tiempo de enfermedad tan solamente, puedan entrar mugeres de madura edad, no sospechosas, con licencia del Superior, remitiéndolo a su conciencia, para que atiendan al gobierno del Abbad o monge enfermo, atendido que los monasterios están en lugares despoblados, y en lugares faltos de todo servicio

y consuelo, como ya lo concedió en el monasterio de Ripol el Visitador Apostólico.

3. Cap. III. *de voto paupertatis.*

Acerca lo que en dicha bulla se contiene del dar de las quantas tres veces en el año: pareció a los dichos Visitadores, que vastará, considerada la calidad de los monasterios, que se den una vez en el año, y en la Visita por las razones contenidas en el memorial.

Itten, se advierte por este general Parlamento, que en quanto que en este mismo capítulo se ordena, que se den las quantas por los Abades, y monges beneficiados y oficiales titulares tan exactamente, que si en ello faltaren en algo, a más de las penas de los sagrados Cánones, Concilios generales y regulares institutos, sean castigados por sus Superiores hasta privación de sus dignidades y oficios: esto es demasiado rigor, y vastan las penas del drecho común y regulares institutos; porque la obligación, que tienen a dar las dichas quantas, no es tan precisa como eso, pues siendo titulares, pueden dispensar y distribuir los frutos de sus administraciones y beneficios y oficios titulares en obras pias y honestas, sin ser obligados a tan exacta computación del gasto y recibo.

Asi mismo, acerca de los inventarios de las cosas que los religiosos tienen *ad usum*, por quanto en dicho capítulo se ordena, que esos se ayan de hazer tan exactamente, que no solo se hagan con Memorial, sino que se continuen en libros diputados para este efecto, con otras menudencias semejantes: parece se deve moderar, asi porque en ninguna de las religiones muy observantes se usa, como porque la Regla de nuestro padre san Benito en el cap. 32. tan solamente dispone, que se hagan inventarios de solas las alajas que sirven para la Comunidad, y no de las cosas, que

tiene el monge en su celda. Y demás que los dichos inventarios se representan por cosa trabajosa y de poca utilidad en la forma dispuesta en la bulla, parece, que vastará que esso se haga con memoriales, como hasta aquí se ha acostumbrado, y lo disponen nuestras Constituciones, es a saber, que una vez en el año, el día de Pentecostés, entregue cada monge su memorial de las cosas que tiene *ad usum* en mano del Superior, y el dicho Superior al convento con otra scriptura, que contenga el estado de sus oficios y beneficios titulares.

Lo demás ordenado en dicho cap. *de paupertatis voto*, quanto a lo sustancial, ya lo disponen nuestras Constituciones.

Itten, en razón del mismo capítulo, quanto a lo que se prohíbe en el párrafo *Si qua*, que los monges no sean capaces de recibir bienes, que les dexan en testamento, ni por otras vías, ni recibir qualesquiera otros que se les dieren: pareció a los dichos Comisarios que, por la pobreza de los monasterios, se les puede permitir lo dicho, con que los tales dineros se pongan en depósitos, y de allí no se puedan sacar sino con licencia del Abbad, y para los gastos en lo que él concediere y pareciere bien; y que los que tienen beneficios y administración de las rentas dellos, también puedan administrar los emolumentos de misas y aniversarios y otros bienes, que les provengan, dando dellos cuenta a su tiempo, como de las rentas de sus beneficios está ordenado.

4. Cap. IV. *de clausura monasterii*.

Itten, porque en la dicha bulla se ordena en este capítulo, que las mugeres no entren de la primera puerta adentro, y la dicha puerta no suele ser de la Clausura, y muchos pobres suelen venir a los monasterios para recibir limosna, y otras personas vienen con negocios a los Abbades, cuías casas suelen tener puerta al

primer patio, y en algunos monasterios ni se puede entrar en la iglesia, que no se pase por el Claustro: pareció a los Comisarios Apostólicos que vastará se ordene, que las mugeres no puedan entrar de la puerta adentro del Claustro, donde suele estar el portero, sino fuere para ir a la iglesia en aquellos monasterios donde no se puede entrar en la iglesia sino es por la claustra.

Itten, en el mismo cap. de la clausura, donde se ordena que los religiosos no puedan salir del Claustro sin licencia de su superior ni havitar en los lugares donde suelen estar los seculares: pareció al Parlamento se modere desta manera, que el religioso no salga del claustro y límites que tienen señalados en cada monasterio sin licencia del superior.

5. Cap. V. *de vita communi.*

En este capítulo se ordena que en todos los monasterios se tenga vida común, y que se viva de común y en común, y que todas las cosas entre los religiosos sean comunes: el refectorio, cocina, dormitorio, enfermería, vestuario y librería y las demás oficinas necesarias, ordenando, que donde no las aya, se edifiquen de nuevo, y, donde fueren deruydas, se reparen. Los Comisarios Apostólicos visitando esta provincia por comisión del señor Nuncio, a instancia del rey, nuestro señor, advirtiendo el sitio y puesto de los monasterios della, y la tenuidad de todas las mensas conventuales, para poder introducir en ellos la vida común, dexaron ordenado se hiciesen uniones de unos monasterios con otros, y de algunos prioratos, y más que se suprimiesen todos los oficios regulares y la renta dellos se aplicase a la mensa conventual administrada por oficiales amobibles a voluntad del Abbad y convento; y que tambien en orden al mesmo intento se suprimiesen, en favor de las dichas mensas conventuales, todos los oficios seculares, que se hallan en las iglesias de nuestros monasterios,

porque pareció a los dichos Comisarios que desta manera se podría introducir suficientemente la dicha vida común; pero, como las uniones muchas dellas no hayan tenido su debido efeto, algunas dellas estén impetradas dando para ello el Romano Pontífice sus bullas y decreto en favor de personas seculares, probeyendo los dichos beneficios regulares *in comendam*, como lo estaban antes de las dichas uniones; y atendido asi mesmo que la supresión de los dichos officios regulares tampoco no ha tenido efecto alguno por no averlo consentido el Romano Pontífice, antes bien ordenado en la mesma bulla que aquellos se conserven en título para proberlos en sus meses reservados: en raçon de todo lo dicho se dexa entender muy claramente que es imposible poder poner en execución lo ordenado por dicha bulla en este capítulo acerca de la vida común, porque los monasterios de esta Congregación no tienen oficinas comunes ni lugar a propósito para podellas edificar según la disposición y sitio de dichos nuestros monasterios. Et aún parece más clara la imposibilidad de dicha vida común por no aver hacienda ni para los grandes gastos, que se ofrecen en la fábrica de los edificios comunes, pues muchos de los monasterios son tan pobres, que aunque se aplicase toda su renta de quatro años continuos, no vastaría para los dichos edificios, y mucho menos ay hacienda para el sustento ordinario de la dicha vida común y cosas concernientes a ella, señaladamente aviendo cesado los dichos medios de unión y supresión de officios y beneficios; y si los Abades y oficiales que al presente dan las porciones en los monasterios respectivamente fuesen compelidos a probeer todo lo necesario para la dicha vida común y cosas concernientes a ella, las dichas abadias y officios titulares quedarian destruidos, y sin hacienda alguna de utilidad ni provecho. De todo lo qual resulta, que la dicha vida común es imposible en di-

chos monasterios, sino fuere aplicándoles nuevas haciendas para ello.

En consideración de las dichas imposibilidades se permite por nuestras Constituciones, que tan solamente se coma de común en el Adviento y Quaresma; y se halla por experiencia que se gasta mucho más en estos tiempos que montan las porciones que reciben los monges en estos días, pues ha constado legítimamente, que todas las porciones devidas para toda la Quaresma, puestas en comunidad, y comiendo dellas en común, no bastan para la mitad de dicha Quaresma; y lo mesmo se ha experimentado respectivamente en el Adviento.

6. Cap. VI. *de habitu et corona.*

Acerca del hábito y corona advierten los dichos Comisarios Apostólicos, que si bien es conforme a razón lo que viene ordenado de Roma, pero por quanto se teme muy probablemente que se an de seguir grandes escándalos y alborotos si les constriñen a mudar el hábito y corona, que ahora usan fuera el coro y procesiones: parece se deve suplicar a su Santidad los mande dexar con la corona y hábito que ahora usan, que es sotana y manteo y escapulario sin capucho, y bonete, pues de tantos años lo han usado continuamente; y que en el coro y procesiones usen todos un mesmo hábito, y que ese sea el que juzgaren los Visitadores, o el Capítulo provincial por mejor y más conveniente entre los hábitos que han usado los monges desta Provincia. Y se advierte que ya por constitución particular está señalado el hábito de coro que se ha de usar en esta Provincia.

Y en lo que se ordena en el mismo capítulo, es a saver, que todos los monges se vistan de la mensa común, se ha advertido por este Parlamento, que, pues los monasterios no tienen hacienda para la vida común, como está dicho, parece deve ordenar,

que de aquí adelante se vista cada uno de la hacienda que hasta ahora se ha vestido.

7. Cap. VII. *de Generali Capitulo.*

Respeto de lo que se ordena en este capítulo cerca de la celebración del Capítulo general, advirtieron los dichos Comisarios Apostólicos, que por quanto se vee claramente la imposibilidad que ay en esta Congregación para guardar la forma que se da en dicha bulla por no aver tantas Abbadias y monges de calidad, como se requieren para la dicha observancia, de todo lo qual se da razón muy cumplida en el memorial dado por nuestra religión a su Magestad en aquellos tiempos: por tanto pareció convenía y que es necesario se guarde la forma que acerca de esto inbiaron los dichos Comisarios, es a saber, que el Presidente con dos abbades de los más antiguos recivan y regulen los votos en la elección del nuevo Presidente, y la publiquen; y que se elijan quatro definidores, que sean abbades y un visitador que sea monge, el qual, juntamente con el Presidente visite una vez en el trienio de su presidencia. Y si cosas particulares se ofrecieren, pueda hazer visita a algún monasterio, o a muchos según le pareciere.

Et aún se ha advertido en este Parlamento, que todo lo concerniente al intento de este capítulo de la bulla está ya también dispuesto y ordenado por nuestras Constituciones; que se juzga por forma más conveniente para la paz y quietud entre los Abbades y monges desta religión, como lo ha testificado siempre la experiencia.

8. Cap. X. *de Officio et potestate Præsidentis.*

En razón de lo que se ordena en este capítulo de dicha bulla que el Presidente no pueda hacer vicario suyo, pareció a dichos Comisarios, que será más conveniente que quando el Presidente es de Aragón pueda hazer vicario suyo en Cataluña, y quando lo

es en Cataluña lo pueda nombrar en Aragón, dándole la autoridad, que le pareciere, y para cosas de necesidad; el qual aya de ser abbad, y esto para la facilidad del gobierno, y para evitar gastos, disensiones y discursos.

Itten, acerca de lo que se ordena, que el Presidente tenga siempre consigo quatro monges que le assistan, pareció a los dichos Comisarios movidos de las razones bien concluyentes que se ponen en los memoriales dados a su Magestad, que será de grande inconveniente, y que se deve ordenar, que el Presidente entienda en el gobierno de la Congregación en su trienio, y que, si cosas graves se ofrecieren, llame algunos abbades de los más cercanos, y que estos se podrian señalar en el Capítulo general.

Acerca del mismo capítulo y su § *ad ea autem*, en lo tocante a la jurisdicción que se da a los Presidentes o Presidente asi en lo espiritual como en lo temporal, se ha advertido en este Parlamento, que la jurisdicción que se da a los dichos Presidentes en el dicho §, se deve limitar tan solamente respecto de las cosas espirituales y la disciplina regular, dándole aquella jurisdicción tan solamente que de drecho le compete conforme al cap. *in singulis, de statu monachorum*, y cap. final *de statu monachorum*, o la que le compete conforme las Constituciones de nuestra sagrada religión, que son muy ajustadas al drecho; y lo demás parece demasiada jurisdicción respeto de abbades que son consistoriales y tan calificados.

9. Cap. XI. *de Visitationibus*.

En razón de lo dispuesto en este capítulo, se ha advertido en este parlamento, que conforme a lo moderado de parte de arriba en el cap. VII *de generali Capitulo*, se deve mudar lo que aquí está dispuesto por drecho común en el dicho cap. *de statu monachorum*; demás que, acerca de dichas visitas tiene esta Congregación sus estatutos muy ajustados al drecho y al estado religioso de San Benito.

10. Cap. XII. *de Abbate.*

Cerca de este capítulo ha parecido a este Parlamento quanto al § *cogitant dignitate*, se deve moderar, y que, atendida la calidad destas Abbadias, que son consistoriales, y de tan grande estimación en estos reynos, parece que se podría permitir algún ornato mayor, pues, muriendo los abbades, beneficiados y oficiales, todo esto se aplica al culto divino y a las sacristias conforme las Constituciones de nuestra religión.

En el mismo cap. acerca de lo que en él se dice, que los monges imbiados por el Presidente a otras casas, no paguen si fueren útiles: se advierte que conviene se guarde lo que está dispuesto por nuestras Constituciones, es a saver, que el monasterio de donde fuere imbiado el tal monge le pague los alimentos, por quanto lo contrario seria cargar mucho los monasterios, demás que no ay en ellos posibilidad para poderlo hazer, pues son las porciones y raciones limitadas y numeradas.

11. Cap. XIV. *de dormitorio.*

Hase advertido respecto deste capítulo, que no ay hacienda en los monasterios para fabricar los dormitorios que se pretenden, como de parte de arriba queda advertido, y que es muy grande inconveniente que el Abbad dexee, para dormir, su casa y duerma en el dormitorio, por las ocupaciones grandes que tiene en las cosas de su jurisdicción. Y el mesmo inconveniente se representa respeto de los oficiales para dormir en dichos dormitorios; porque, teniendo casas por razón de sus administraciones, es claro que dexándolas solas en poder de los criados y de la familia de dichos oficiales estarán sugetas a muy grande peligro; y el mismo y mayor correrá en las casas de los Abbades. Y tambien, pues los dichos Abbad y oficiales han de estar ocupados en el coro y cosas de la comunidad, es razón que se les dé lugar y tiempo para entender

en las cosas de sus oficios; lo qual no se podría hazer havitando en el dormitorio sin perturbar el silencio que allí se deve guardar. Y asi parece que vastará, que los monges que no tienen oficios duerman en el dormitorio como se acostumbra.

12. Cap. XV. *de officiis conventualibus.*

Ha parecido al Parlamento, que lo dispuesto en él no puede tener lugar, pues, como se ha dicho, no es posible la vida común.

13. Cap. XVII *de silentio.*

Respecto de los lugares en que se deve guardar silencio, según la disposición deste capítulo, se ha advertido en este Parlamento, que se estiende a más lugares que señala la Regla de N. P. S. Benito, y que quanto a lo que manda que se guarde desde la tarde a la *Ave Maria* hasta el dia siguiente acabada Tercia, no se guarda en las religiones muy observantes, ni se puede guardar tan largo silencio en estos monasterios por aver de contratar los oficiales con mucha diversidad de personas; y asi se deve remitir ese silencio a lo que dispone la regla, y prudencia del abbad.

14. Cap. XVIII. *de divino officio.*

Respecto del divino officio que en las iglesias se ha de celebrar, el qual se ordena sea el de los observantes, pareció a dichos Comisarios, por quanto en esto se ofrecen muchas dificultades, asi por el inmenso gasto que se ofreceria a los monasterios en comprar nuevos libros de canto, como por ser dificultoso a los religiosos el dicho officio, parece que esta Congregación podría conservar el reço romano que oy tiene con permisión Apostólica, y aceptado en Capítulo general, demás que en el Concilio Tridentino se ordena que toda la Iglesia cathólica, que es una, guarde un mesmo reço que es el romano.

Acerca del mesmo cap. se advirtió por los mismos Comisarios, que puedan los monges tomar dineros de misas y aniversarios,

en la forma y para los efectos que queda dicho en el cap. III, *de voto paupertatis*, demás que esta permisión la tienen los religiosos muy observantes, sin que jamás se aya juzgado por corruptela contra el voto de la pobreza semejante costumbre.

15. Cap. XIX. *de Novitiis*.

Acerca de lo que en dicha bulla se ordena que en el Capítulo general se haga elección de uno que sea Maestro de los novicios, parece se ordena que aya una casa señalada donde se crien todos los novicios de la Provincia: advirtieron dichos Comisarios que esto sería muy dificultoso de hazer, porque ni ay cassa capaz de dicho Noviciado, ni los monasterios podrían pasar en manera alguna sin los servicios que hazen en ellos los novicios asi en la iglesia, como fuera della. Conforme a esto pareció, que no se haga mudança, sino que como se ha acostumbrado, en cada monasterio se crien y enseñen los novicios que en él se reciben; y para la criança y enseñança dellos, el abbad nombre un monge, que tenga las partes necesarias para el oficio, el qual tenga cargo de los dichos novicios; y que en los monasterios aya lugar separado, donde los tales novicios estén apartados del trato y comunicación de los otros. Y se advierte que ya esto se observa en esta religión según los estatutos della.

16. Cap. XXI. *de Minoribus et Sacris Ordinibus*.

Respecto del parágrafo, *quo tempore Visitatores*, se ha advertido en este Parlamento, que se deve guardar lo que está dispuesto en la Regla de N. P. S. Benito en el cap. 62, y lo que tambien ordena el sagrado Concilio de Trento, y que lo dispuesto en este §, es contrario a ello y a la autoridad abbacial.

El Abbad de S. Juan de la Peña
Presidente

El Abbad de S. Pedro de Camprodó
Presidente

De todas las cosas sobredichas, que ante mi pasaron, doy fé y testimonio yo Fr. Don Dimas de Lupia, Secretario desta Congregación y Parlamento, firmándolo de mi propia mano y nombre con el sello de la Presidencia de dicha Congregación, oy a los 26 de Octubre, mil seyscientos y diez y ocho.

Fr. Don Dimas de Lupia
Secretario sobredicho.

Assistiren al Parlament l'Arquebisbe de Tarragona i el Bisbe d'Urgell com a executors? El títol que encapçala les modificacions sembla donar-ho a entendre. Tanmateix, però, no solament no ho podem afirmar, sinó que al contrari sembla més probable que no; puix que el Parlament tot sol sense els executors hauria pogut molt bé redactar-les, com sigui que posseïen còpia de les que ells havien enviat al Rei, i coneixien també perfectament llur parer i les disposicions favorables que abrigaven respecte de la Claustral. Si hi assistiren, com és que les modificacions porten només la signatura dels Presidents i del secretari, i no la dels executors, quan és lògic i natural que portessin així mateix la dels executors i en lloc preferent?

Enllestida la feina, els monjos es captingueren d'obtenir-ne l'aprovació del Rei i la del Papa. A l'efecte enviaren aquest mateix any un monjo a Madrid amb lletra de creença pel Rei, on eren exposades, després d'una lleugera narració dels fets, les raons principals que impedièn la execució de la Butlla. Tingueren èxit? De fet, la Congregació gaudí alguns anys més de pau i tranquil·litat, però la Butlla de modificació que els calia, no la aconseguiren. Se'n va desentendre el Rei? Un Memorial enviat el 18 d'octubre de 1680 al Procurador de la Congregació a Madrid, Benet de

Pelegrí, diu que fins al 1625 no demanaren lletres al Rei per a l'ambaixador a Roma, a fi que el Papa expedís la Butlla, i, sense baixar a més detalls, afegeix que després de concedida, no va ésser executada. No sabem quina fe ens pot merèixer aquest testimoni, car, en primer lloc, la lletra de creença dessus dita és certament de l'any 1618; i no és probable que, donada la manera d'ésser de la Claustral i els interessos que tenia en joc, restés inèdita; com tampoc no és probable per altra banda, que sense més ni més el Rei desistís dels seus propòsits. En segon lloc, es fa molt difícil de creure que en el cas que hagués obtingut la Butlla, mai no la produís durant els conflictes posteriors, quan hauria estat una arma excel·lent i apropiadíssima contra els seus adversaris; cosa que és més increïble encara, si hom considera el desenvolupament que tingueren les coses.

En efecte, per aquest temps, tingueren lloc a Ripoll certs escàndols de molta gravetat, segons sembla, que arribaren a oïdes del Rei. Varen ésser la guspira que abrandà novament el foc. Felip en tingué prou per a plantejar altra volta la qüestió de la reforma dels Claustrals. Coneixedor per experiència de la repugnància extrema de la Congregació respecte de la reforma, acudí directament a Roma per a sol·licitar les facultats i atribucions necessàries per dur-la a terme. Aquest cop estava decidit a implantar-la contra tota oposició i resistència, valent-se de tots els mitjans que estaven a les seves mans. Conforme als seus desitjos, el Nunci del Papa als 30 d'Abril de 1627 rebia de Roma un Breu, facultant-lo per a executar la reforma en tot el seu rigor, començant per Ripoll. En conseqüència, el 27 de Febrer de l'any següent Fr. Francesc Garcia Calderón, de la Congregació de Valladolid, era nomenat Visitador apostòlic. Aquest es presentà amb lletres de Felip IV per al Virrei de Catalunya, manant-li que ajudés el Visitador apostòlic

amb tots els mitjans per anar a Ripoll a acomplir la missió que se li havia confiat. La temptativa, malgrat totes les influències i pressions de Madrid estava condemnada al fracàs com totes les passades; i més potser, a causa del caràcter violent que ara revestia. A Ripoll, el Visitador trobà les portes tancades: els monjos es negaren absolutament a reconèixer-lo. La Congregació seguí l'exemple.

I el més greu és que Catalunya sencera, per dir-ho així, féu causa comuna amb Ripoll i la Congregació tota. La Diputació de Barcelona, el Consell de Cent i àdhuc el Capítol catedral de Barcelona protestaren de les pretensions del Rei com atemptatòries als seus drets i interessos. El mateix Virrei de Catalunya, amb el seu Consell, de qui el rei havia requerit ajut i protecció a favor del Visitador, aprovà l'actitud de Ripoll, i aixís ho comunicà a Madrid. Els claustrals, de la seva banda, hi enviaren també un Memorial de defensa, reclamant del rei protecció contra la violència que se'ls volia inferir, i exposant-li ensems els perjudicis que al reial patronat causaria la execució del Breu ¹. Davant una situació tan desairada, el Visitador no tingué altra solució que la retirada, deixant les coses en el mateix estat que les havia trobades.

Felip IV, si bé cedí de moment, no es resignà pas a la derrota. Per això aprofitarà la primera avinentesa que se li presentarà per a realitzar els seus intents. Les circumstàncies li'n forniran una de magnífica. L'any 1640 esclatà la sublevació de Catalunya, dita la guerra dels Segadors, de tan llarga durada. Les conseqüències per als monestirs claustrals foren desastroses. Restaren empobrits i trasbalsats; les visites no es passaren; gairebé cap Capítol general no es celebrà; de les abadies moltes quedaren vacants. No passà per alt a Felip la oportunitat de fer reeixir la reforma abans fracas-

1) Vegeu sobre aquest incident: Tristany, *Corona Benedictina*, fol. 53, n.º 122.

sada. Abandonant la violència de l'altra vegada, s'acollí a un estratagema. A l'efecte, en les butlles de provisió d'abadiats, hi féu incloure la clàusula que els abats es comprometien a fer observar la nova reforma. Amb aquest procediment resultà que l'any 1661 gairebé tots els abats es trobaven lligats amb aquest compromís. Per això no tingueren més remei que pensar seriosament de posar en pràctica el que el Rei pretenia. Els abats, però, contra el que volia el Rei, es creien obligats en virtut del compromís només a fer acceptar la reforma amb les modificacions que hom hi havia introduït. La qüestió, doncs, en aquest sentit va ésser plantejada en el Parlament general del 15 de Novembre de 1661. Els abats, però, no havien comptat amb un gros entrebanc: la oposició dels monjos, els quals res no volien saber de la reforma baldament modificada. Ara bé, diu el Memorial del 1680 adés citat, els vots dels monjos eren vint-i-cinc, quan els dels abats pujaven solament a catorze. Per un moment la situació semblà desesperada. No obstant després de treballs i persuassions, hom aconseguí que els monjos votessin també per la acceptació de la reforma.

Llavors, amb allò que restava de les Constitucions antigues, i els decrets donats durant el període de lluita, i la Butlla modificada, hom confeccionà les noves Constitucions, les definitives, que presentaren al Rei per mitjà del canceller Cristófor Crespi de Vallaura. L'any següent de 1662 sortien impreses a Barcelona a la tipografia d'Antoni Lacavalleria. La qüestió quedà aixís pràcticament liquidada.

BUTLLA DE REFORMA DE CLEMENT VIII.⁶

(1 AGOST 1592) ¹

CLEMENS EPISCOPUS SERVUS SERVORUM DEI, AD PERPETUAM REI MEMORIAM

Sacer et religiosus monachorum status a bonorum omnium artifice Spiritu Sancto in Ecclesia Catholica institutus, quasi vitis abundans in domo Domini ab antiquissimis temporibus fructus sanctitatis tulit uberrimos; præcipue vero optimis præceptis et salutaribus regulis excultus est a strenuis illis vineæ Domini cultoribus et operariis sancto Basilio Magno episcopo, et sancto Benedicto abbate, ex quorum disciplina in Oriente, et Occidente per omnes ætates excellente doctrina, et admirabili pietate, et sanctimonia viri prope innumerabiles prodierunt, et his quoque novissimis, et luctuosis dièbus nostris in quos fines sæculorum devenerunt, non desunt per Dei gratiam eorum imitatores et discipuli, qui suave Christi iugum alacriter ferentes, et sanctam paupertatem Christo dilectam studiose sectantes, in omni obedientia et castitate Domino serviunt ad ædificationem Ecclesiæ Sanctæ. Sed quo magis eorum progressibus gaudemus, qui in sancto proposito recte ambulant, eo vehementius illorum ruinas intimis animi sensibus dolemus, qui a sublimi religiosæ vitæ gradu non parum collapsi videntur.

Et nos quidem pro ea præcipua charitate, qua regna Hispaniæ in Domino complectimur, valde optaremus, ne monachus ullus eiusmodi in monasteriis sancti Benedicti regni Aragonum et principatus Cathalonix reperiretur, sed ut omnes, in vocatione sua manentes, pie et sancte Deo servirent. Verum quoniam, pro humanæ fragilitate naturæ, in nonnullis monasteriis a perfecta monasticæ disciplinæ observantia admodum declinatum est, Nos, qui vices in terris gerimus magni illius Patris familias qui sterilem ficulneam iussit excoli, decrevimus in eam rem vigilanter incumbere, ut fodiendo, irrigando, et salutifera reformatione plantas illas excolendo, fructum in eis regularis vitæ, quem merito quærimus, Domino concedente, invenire possimus.

Monemur etiam precibus carissimi in Christo filii nostri Philippi, Hispaniarum regis Catholici, qui pro sua pietate de animarum salute et Dei gloria sollicitus, ut pium et catholicum regem decet, non cessat nobis humiliter supplicare, ut his vulneribus medicas manus adhibeamus, sperans curationis et emendationis tempus advenisse, quod et nos de Dei misericordia speramus,

¹) Arxiu de la Corona d'Aragó, *Documents Pontificis*. Clement VIII, n.º 2. — No consta ni en el «Bullarium» de C. Cocquelines, (1739) ni en l'edició de Tori (1857). — En la transcripció hem adoptat la grafia moderna del llatí, i hi hem afegit la puntuació.

scientes quod non est impossibile apud Deum omne verbum, qui potens est etiam de lapidibus suscitare filios Abrahæ.

Etsi autem magnopere cuperemus monachos omnes prædictos ad eam monasticæ disciplinæ perfectam normam revocare, quæ sancti Benedicti regula, sacris canonibus et summorum Pontificum constitutionibus, et ipsis Tridentini concilii saluberrimis decretis præscripta est: monachorum, tamen, illorum infirmitatem, qui laxioris vitæ morbo conflictantur, haud quaquam nunc idoneam iudicamus, ut perfectæ et absolutæ observationis onus ferat, quoad illi paulatim in interiore homine convalescant, et cælestis gratiæ virtute corroborentur. Quamobrem cupientes in spiritu lenitatis, eos, auxiliante Domino, in viam salutis dirigere, eorum imbecillitati compatiens, et remedia ipsa ad debiliores animorum vires accomodantes, ea tantum in præsentī statuenda duximus, quæ ad obedientiæ, paupertatis, et castitatis vota, et ad ipsam regularis vitæ substantiam tanquam primaria fundamenta pertinent, aut sine quorum observantia vix potest monachalis professio consistere.

Itaque, infrascriptas ordinationes felicitatis Sixti Papæ V., prædecessoris nostri, iussu, a nonnullis ex sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus doctrina, pietate, et rerum usu præstantibus, de quorum numero tunc eramus, auditis prius sæpe et sæpius dilectis filiis duobus monachis professis ejusdem ordinis, et Congregationis prædictorum regni Aragoniæ et principatus Cathalonix procuratoribus, ab omnibus et singulis dictorum monasteriorum monachis, abbatibus, officialibus, cæterisque ad quos pertinet accurate observandas, edidimus hujusmodi sub tenore, videlicet:

CAPITULUM I

DE OBEDIENTIÆ VOTO

Cum in religiosi status edificio principem locum sibi vendicet obedientiæ votum, utpote quod præcipuam hominis partem Deo consecrat, universamque regularis observantiæ regulam moderatur ac dirigit, iure optimo ab obedientia initium sumendum est.

Monachi, itaque, regulæ ipsius sancti Benedicti, quam professi sunt, imprimis et ante omnia sese obedientes præsent, neque satis esse existiment si eam quotidie legerint, aut perscrutati fuerint, sed etiam sequendam in omnibus ac perfecte observandam, in quo vera consistit obedientiæ virtus, quisque sibi statuatur ac proponat. Cum enim norma sit quædam vitæ purioris, ad quam monachi omnes summo conatu contendere et aspirare debent, cumque iuxta eandem regulam, stabilitatem suam et morum conversionem atque obedientiam,

in professione quam emisserunt, expressis et disertis verbis promisserint, cui dubium erit ita obligatos esse monachos ad obedientiam regulæ, ut sine dispendio salutis eternæ eam habere contemptui non possint? Quoniam vero plures postea variis temporibus secutæ sunt ordinationes et constitutiones sive a summis Pontificibus et conciliis generalibus, sive a propriis religionis Capitulis, vel alio quovis modo legitime promulgatæ, quæ regulam ipsam vel suppleant vel declarant vel in aliquibus moderantur, earum etiam omnium constitutionum plenam notitiam monachi habeant, ne rerum in quibus sese exercent et perpetuo versantur et quæ maxime ad ipsos pertinent ignoratione labantur. Atque hæc pauca de regula et constitutionibus observandis dicta sufficiant.

Cœterum, in id etiam præcipue totis viribus incumbere et eniti monachi debent, ut præsidenti suo, et abbati, ac reliquis superioribus tamquam Dei ministris, et domini nostri Jesu Christi vices in eorum monasteriis et domibus sustinentibus, sive eis qui, superioribus absentibus vel impeditis, ipsorum locum obtinent, obedientiam simul ac reverentiam cum benevolentia iniunctam exhibeant. Quæ autem de monachis dicimus, eadem etiam de iis, qui beneficia et officia regularia eiusdem Ordinis obtinent, dicta intelligantur; hi enim omnes, nisi de illis specialis exceptio facta sit, sub monachorum appellatione comprehenduntur.

Murmuratio omnis tum de quovis homine, tum præcipue de superioribus perpetuo absit, quæ charitati tantopere contraria est: sed de prælatis ac maioribus ubique et semper omni qua decet modestia et reverentia tractent.

Prætereunti abbati vel superiori, et multo magis præsidenti, assurgant, et debitis submissionis signis honorifice illum excipiant, nudoque capite alloquantur, nec coram ipso, nisi eo mandante, sedeant. Si quis vero, quod absit, contumax et inobediens fuerit, sive quod gravius est, a contumeliis non abstinuerit, is arbitrio superioris sui iniunctam pœnitentiam sustineat. Et ne forte superior in causa propria iudex sit vel remissior quam par est, vel severior, quando irreverentia in personam suam commissa est, adhibeat sibi duos vel tres ex senioribus prudentibus et Deum timentibus, ex quorum consilio æquam culpæ pœnitentiam imponat. Peracta autem pœnitentia, veniam sibi dari de perpetrata inobedientia ac dato scandalo, in capitulo conventuali, sive in refectorio, monachus, qui deliquit, humiliter postulet.

Litteras nec scribant nec recipiant, nec munera item cuique mittant, vel accipiant ab aliquo absque superioris licentia; qui secus fecerit, ipsius superioris arbitrio castigetur.

Nemo a choro divinisque officiis, nemo a capitulo, vel communi mensa absque superioris vel ejus loco præsidentis licentia, abesse audeat. Quod si forte quispiam infirmitatis aut alia legitima causa impediatur, causam, quam-

primum poterit, superiori denunciandam curet, ut ipse quid facto opus sit, providere possit. Qui vero sine causa, aut causa non intimata, abfuerit, pœnitentiam ab ipso superiore iniungendam patienter expleat, et præterea in capitulo aut in refectorio indulgentiam de transgressione precetur.

E monasterio nemo exeat sine superioris, aut vices gerentis licentia; quæ si quando extra monasterium pernoctandum erit, nonnisi in scriptis, et ex rationabili causa concedatur; tuncque determinetur tempus quo absentia est duratura, et assignetur exeunti socius quem tamquam suæ conversationis comitem et testem perpetuum ubique habeat. Quod si quis, licentia huiusmodi non obtenta, extra monasterium pernoctaverit, vel intra præscriptum terminum non redierit, nisi forte necessarium aliquod vel iustum impedimentum diuturnioris more executionem afferat, carceri mancipetur, ibidem, quamdiu superiori visum fuerit, detinendus; similique pœna in eum animadvertatur, qui noctu extra monasterii septa furtim exiisse deprehensus fuerit, etiamsi eadem nocte reversus sit. Hique delinquentes, cum e carceribus exempti fuerint, postremum inter omnes locum teneant, quoad superiori eos integrum restituere libeat; quod si ter in hac transgressionis specie deliquerint, et severius castigentur, et in carceres detrudantur, a quibus nec liberari, nec in locum pristinum restitui possint, nisi ex gratia speciali a generali Capitulo obtinenda.

Qui vero perfectionis maioris cupidi, Spiritu Sancto inspirante, ad arctiorem regulam transire desiderant, liberum id eis sit iuxta canonicas sanctiones. Ne tamen aliqui, sub hoc prætextu, occasione vagandi aucupentur, teneantur intra certum temporis spatium, quod quandoque minus, quandoque majus pro locorum distantia, arbitrio superioris constituendum est, suscepto habitu religionis ad quam adspirant monasterium arctius intrasse, neque antea priorem habitum deponant, quam alterum religionis arctioris induerint; quod, si intra præstitutum sibi tempus, neque alterius religionis habitum susceperint, neque ad monasterium proprium redierint, tamquam apostatæ, severe puniantur. Ipsi autem monachi neminem alterius religionis etiam laxioris professum ad habitum seu probationem admittant, absque speciali Capituli generalis licentia. Beneficia porro, seu officia, dignitates, et loca, quæ in titulum obtinent qui ad arctiorem religionem commigrant, aliis non concedantur, nisi demum professione in religione ad quam sibi transeundum putaverunt per eos emissa.

CAPITULUM II DE CASTITATIS VOTO

Castitatis votum cum regularem vitam illibati candoris flore et angelicæ puritatis luce resplendeat, veluti incomparabilis thesaurus diligentissime custodiendum est.

Monachi igitur, qui undique sanctitatis odorem spirare, et specimen inculpatae vitae sese omnibus præbere debent, caveant maxime ne aut oculis, aut signis, aut verbis, aut quovis actu ullam offensionem dent. A visitationibus, quæ salutandi gratia per domus fiunt, mulierum præsertim, etiam si consanguineæ sint, optandum esset ut omnino monachi abstinerent. Sed si consanguinitati, aliisque piis et honestis amicitiiis aliquid tribuendum erit, a nimia saltem frequentatione juxta monasticam gravitatem ac modestiam, eos abstinere decet. Abbates, præterea, vel alii superiores in licentiis ad huiusmodi visitationes concedendis non sint faciles, nec passim, vel temere, sed raro eas concedant, et nonnisi diligenter tam visitantium, quam visitandarum personarum qualitatibus, causis quoque, locis ac temporibus, et iis, quæ inde sequi possent, consideratis; et, si cui licentiam dederint, socium professum adiungant, qui ab eo numquam separetur.

Colloquia mala, quæ, ut inquit Apostolus, corrumpunt bonos mores, a monasteriis quam longissime arceantur; in eo etiam diligenter superior invigilet, ut inhonestas confabulationes e monachorum cœtu prorsus eliminat; curetque imprimis, ne otiositas, monachorum perniciis, et omnium vitiorum mater, aliquem ex suis occupet. Præscribat singulis officia, et actiones, in quibus se exercent, vel scilicet in studio sacræ Scripturæ, vel in legendis libris spiritualibus, vel in aliis piis et honestis operibus; lascivos autem libros nec legi, nec teneri a quoquam patiatur.

Monachis cum sæcularibus aut nulla aut rara sit familiaritas; cum iis vero, qui depravatis aut incompositis moribus vitam traducunt, nullum omnino commercium intercedat.

Mulieres intra septa monasterii inducere, vel admittere, aut admissas tollerare, nemini liceat; qua in re sciant, neque abbatem neque alium superiorem ullam habere dispensandi facultatem, et transgressores censuris et pœnis in Constitutionibus piæ memoriæ Pii papæ V. et aliorum Romanorum Pontificum et prædecessorum nostrorum contentis subiacere, a quibus non nisi per sanctam sedem apostolicam absolvi possint. Sed neque in grangias, membra, vel domos monasteriorum, prioratuum, officiorum vel beneficiorum, ubi monachi habitant, mulieres, quantunvis consanguineas, ad cohabitandum, etiam breve tempus, vel ob quamvis aliam causam introducere, aut ultro ingredientes admittere, vel ingressas tollerare possint; cum, ubicumque sint monachi, in monasterio se esse existimare debeant. Qui secus fecerit per sex menses ab officio et beneficio suspendatur; et si secundo id perpetraverit, pœna pro modo culpæ, arbitrio superiorum, augeatur, et utroque casu fructus officiorum, ac beneficiorum, suspensionis tempore durante, communitati applicentur. Quod si tertio in idem relapsus fuerit, eo casu, tamquam pertinax et inobediens bene-

ficiis, officiisque privetur, ac voce activa et passiva, ad quam restitui non possit nisi per generale seu triennale Capitulum.

Abbatibus, vero, et alii superiores licentiam contra præmissa monachis vel mulieribus concedere minime possint; et si forte illam concesserint, vel in transgressoribus puniendis remissiores vel indulgentiores fuerint, condignam a præfato Capitulo correctionem seu etiam punitionem expectent.

Quia vero religiosos non solum gravia peccata, eorumque occasiones ac suspensiones evitare, sed in eo et summa cura invigilare oportet, ut nulla prorsus inhonestatis species in eis appareat, quod tunc demum, auctore Deo, futurum speramus, si etiam quæ in aliis levia existimantur, gravia in seipsis existimanda esse cognoverint. Idcirco, statuimus et mandamus, ut si monachus quispiam, et multo magis si officialis sit vel abbas, luxui, comessationibus, choreis, aliisque inhonestis spectaculis operam dederit, seu præsens fuerit, vel quodcumque impudicitiae genus incurrisse, aut etiam attentare convictus fuerit, iisdem poenis, quæ a sacris canonibus, generalibus conciliis, et summorum Pontificum prædecessorum nostrorum, nec non huius ordinis constitutionibus statutæ sunt, severe a suis superioribus puniantur; qui si in hoc negligentes fuerint a præfato Capitulo graviter in ipsos animadvertatur.

CAPITULUM III

DE PAUPERTATIS VOTO

His, quæ de obedientia et castitate supradicta sunt, constitutis, reliquum est paupertatis votum, quod omni studio illesum atque integrum conservari debet; est enim paupertas evangelicæ perfectionis fundamentum, Apostolici status insigne, et expressa Christi imitatio, qui cum dives esset, pro nobis egenus factus est.

Bonorum, ergo, et rerum quarumvis proprietatem, quæ paupertatis voto directe opponitur, fugiant monachi omnes et abominentur. Si qua, post religionis ingressum, in quo se, suaque Deo et monasterio dicarunt, sive ex parentum, sive ex aliorum quorumcumque hereditatibus, vel alio quovis titulo acquisita ad monachos bona devolventur, non ipsis privatim sed universo monasterio in quo sunt professi applicata esse sciant, eaque sicut cœtera communia bona, ex superioris et conventus dispositione iuxta sacros canones administranda.

Non propterea, tamen, intendimus hoc ipso paupertatis voto monachos prohiberi quo minus eis obtinere liceat abbatias, prioratus, beneficia et officia regularia sui ordinis, quibus tam apostolica quam ordinaria auctoritate de eorum personis provideri contigerit; immo id eis licere expresse declaramus, quemadmodum

Tridentini concilii decreto sancitum est. Verum illud monachi sciant eiusmodi abbatiarum, prioratum, beneficiorum et officiorum fructus, ut eorum ipsi boni sint et fideles, pro eo ac debent, administratores, in eos usus, qui infra descripti sunt, aut consimiles impendi oportere. Abbates enim, priores, et beneficiati ad ea quæ eorum ecclesiis necessaria sunt præstanda atque efficienda, et ad suam cæterorumque omnium qui eisdem ecclesiis inserviunt, sustentationem, fructus ipsos conferre debent. Officiales vero, fructibus quos habent, ea onera perferre, quæ ad eorum officia ex primaria erectione, eorumque regularibus institutis, vel alias iuste et rationabiliter pertinent, et communitati, quod pro sua sustentatione necessarium erit, erogare. Postquam vero ea quæ supradicta sunt expleverint, iam quod reliquum erit, ut fideles ministri et prudentes patrimonii Christi Domini dispensatores, vel in eleemosynas pauperum, vel in alia pietatis aut christiana opera, vel certe in suorum monasteriorum, beneficiorum, officiorumque commodum et utilitatem convertant.

Ut autem abusibus quantum fieri potest obviamus, inhærentes constitutioni a Benedicto xij prædesore nostro iampridem editæ, statuimus ut abbates a monachis, officialibus et beneficiatis, et conventus monasteriorum ab abbatibus, ter in anno quolibet, rationes administrationum exigant, illaque expungant et terminent; immo vero ipsi monachi et abbates, etiam irrequisiti, in fine cuiuslibet quarti mensis prælatis, superioribus et conventibus respectivè, ut dictum est, plenam et explicitam villicationis suæ rationem reddere teneantur. Visitatores etiam tempore visitationis diligenter videant quomodo ab abbatibus redditæ fuerint, et a conventibus exactæ et terminatæ dictionum abbatum rationes; ita ut quod per has nostras constitutiones decernitur ad unguem servetur.

Prædictæ autem rationes reddendæ erunt non per brevem cedulam aut in summam redactæ, sed per exhibitionem inventariorum omnium, et quorumcumque bonorum et reddituum cuiusque monasterii, beneficii vel officii, nec non librorum, in quibus tum proventuum et acceptorum, tum onerum et expensarum particulares descriptiones appareant ita clare et distincte, ut facile quot bona sub eorum administratione sint, quot fructus perceperint, quantum pecuniæ collegerint, quid exigendum restet, quid expenderit, quid aliis debeant, quidve tam ex fructibus, quam ex pecuniis supersit; et denique universus officiorum et beneficiorum status inspicere possit.

Cumque rationes hæ per abbatem et duos alios monasterii deputatos fide, experientia, et calculandi peritia idoneos, visæ et examinatæ fuerint, per eosdem terminentur et subscribantur, earumque exemplum penes abbatem remaneat manu propria monachorum, officialium seu beneficiorum subscriptum. Quod si aliqui ex abbatibus, prioribus, beneficiatis et officialibus in ipsa administra-

tionis suarum abbatiarum, prioratum, beneficiorum et officiorum ratione reddenda deprehensi fuerint fructus ipsos in alios usus convertisse, impendisse quam in quos supra a nobis dictum est converti, impendique oportere ab unoquoque eorum ut boni dispensatores sint, vel veritatem absconderint, aut quovis fraudis genere sibi aliquid attribuerint, præsertim si in grave proprietatis peccatum contra voti obligationem incurrant, præter poenas a sacris canonibus, conciliis generalibus, et regularibus institutis præscriptas, aliis etiam pro modo culpæ usque ad privationem inclusive, si id gravitas vel reiteratio delicti exegerint, a superioribus puniantur.

Nullus monachus, quicumque sit, aliquid audeat habere vel tenere absque expressa et particulari licentia superioris; teneaturque unusquisque inventarium facere, manu propria subscriptum, omnium et singulorum mobilium, quæ sibi ad usum a superiore concessa sunt, atque ipsi superiori tradere; ipse vero superior curabit imprimis, ut inventaria huiusmodi transcribantur in libro ad id destinato, qui in archivio asservetur; deinde ter et quater, annis singulis, et præsertim Quadragesimæ tempore, aut quando et quoties voluerit, cellas visitabit, bonaque mobilia in illis reperta cum inventario conferet, et si quem invenerit bonis monasterii male uti, et res famulorum Christi dissipare et perdere, aut præter ea quæ sibi a superiore assignata sunt, alia etiam quærere et usurpare, vel aliquid ex suppellectili sibi ad usum a superiore tradita, alteri etiam monacho accommodare, aut quovismodo concedere, nisi ad id expressa eiusdem superioris licentia accesserit, eum acriter puniat.

In ipsis vero cellis monachi qui officiales non sunt, arcas si quas habent, ne claudant clavibus, ut liberum sit superiori, apud quem singularum cellarum claves, præter eas quas monachi habent, esse debebunt illuc pro libito suo ingredi, cunctaque introspicere et rimari, et, si quid monachorum statui et simplicitati minime conveniens repererit aut superfluum viderit, illud auferre, et, prout res postulare videbitur, monasterii necessitatibus et utilitatibus applicare.

Sane in visitationibus supradictis per annum a superiore faciendis, singuli monachi res omnes quas in cella retinent, aut aliter apud se habent, ipsi superiori consignabunt, et in eius manibus sincere et libere dimittent, usu omnium sese abdicantes. Superior, vero, mobilium usum ita unicuique permittet, ut eius supellex statui paupertatis, quam professus est conveniat, nihilque superfluum in ea sit, nihil etiam quod sit necessarium ei denegetur, sicque iis cum benedictione, ad ipsius superioris beneplacitum uti imposterum valeat; positque superior rem uni concessam, alteri tribuere et infirmariæ aut alii monasterii loco applicare, et mutare quæcumque volet pro arbitrio suo, prout in Domino censuerit esse faciendum; curetque, ut inventaria accomodentur, additis aut subtractis quæ addenda aut subtrahenda erunt, vel, si necessitas tu-

lerit, renoventur in totum. Qui vero tempore visitationis quidpiam subtraxerit, aut superiori occultaverit, is nonnullis, quæ sibi concessa fuerant, spoliatur, et in eum graviter animadvertatur.

Supradictam autem bonorum omnium abdicationem et consignationem faciant etiam infirmi omnes in manibus superioris, et abbas vel superior infirmus, in manibus prioris; ea enim declarabunt, se nihil in hoc mundo proprium possidere, et, tamquam pauperes Christi, habere simplicem rerum usum, ad nutum superioris amovibilem.

Provideat vero superior, ne quid ex monachi infirmi suppellectili, infirmitate durante asportetur, eoque vita functo, omnium quæ reperientur bonorum inventarium fiat; et libri quidem publicæ bibliothecæ assignentur, reliquæ vero res vel communi usui destinentur, vel vendantur, et pretium earum monasterii necessitatibus et utilitatibus applicetur; vel quædam vendantur, et quædam servantur, quemadmodum pro superioris et conventus arbitrio agendum fore decretum fuerit. Similiter in ipsius abbatis, vel superioris ægritudine providendum est a priore, ne quis ex illius suppellectili aliquid imminuat, aut auferat; et abbate mortuo, statuatur conventus de eius mobilibus quicquid ecclesiæ et monasterii necessitatibus et utilitatibus magis congruere videbitur, reservatis tamen succesori scamnis, cathedris, arcis, mensis, tabulis, doliis et aliis similibus suppellectilibus domesticis, quæ Pius papa V. prædecessor noster, in quadam sua constitutione, ex spoliis rationabiliter reservavit.

Caveant monachi etiam si officiales et administratores sint, ne cuiusvis generis mercimonia[m], ullamve negotiationis speciem per se, vel per alium exercent, neve pecunias apud mercatores aut campsores deponant ad effectum negotiandi; quod si secus a quocumque factum fuerit, pecuniæ et mercimonia ipsa imprimis ecclesiæ vel conventui pro superioris arbitrio applicentur, et præterea monachus negotiator ab officiis et beneficiis per annum suspensus, eiusdem anni fructus integre conventui et monasterio solvat. Per hæc tamen, nequaquam prohibitum censi debet quin officiales et administratores prædicti possint ecclesiæ et monasterii conditionem, industria sua, efficere meliorem, ut puta in agris et vineis diligentius excolendis, præsertim cum commode et utiliter res ecclesiæ aliis colendæ tradi non possint, et in animalium gregibus vel armentis in propriis territoriis pascendis, quantum a sacris canonibus et eorum regularibus institutis permissum est; id enim non negotiationi et mercaturæ, sed naturali et æquissimæ rerum fructificationi adscribendum est.

Caveant insuper monachi omnes sive Abbas, sive officialis, sive alius quivis sit, ne apud quemquam etiam consanguineum, vel affinem aurea vel argentea vasa, ornamenta ecclesiastica, libros, frumentum, vinum, vel fructus

quoslibet vel pecunias, vel denique aliud quicquam ullatenus retinere, aut deponere audeant, nisi ex causa valde rationabili pro monasterii utilitate, et cum licentia in scriptis a superiore obtinenda cum consensu et consilio quatuor antiquorum monachorum, alioquin detentio seu depositum tamquam dolose et in fraudem monasterii factum, graviori culpæ adscribendum erit, et condignæ pœnæ a superioribus infligendæ subiacebit.

CAPITULUM IV DE CLAUSURA

Magna in monasteriis ratio clausuræ est habenda, ea enim decor disciplinæ regularis maxime conservatur.

Monasteria, igitur, omnia altis undique muris circumdata ac diligenter clausa sint, ne per aliam viam, quam per ostium ipsum, ingressus, aut egressus esse possit, idque monasterii ipsius præfectus curet, si quod minus recte edificatum sit, si quod conciderit, si pars aliqua aperta erit, sarciat, restituat, edificent ut res ipsa postulabit; si quid negligentia omissum erit, præsidens, ac visitatores omnino provideant.

Una tantum ingrediendi janua sit, ibique campanula appendatur, quemadmodum in monasteriorum januis appendi solet; ostiarius deputetur, qui ætate matura sit, ac prudentia, fide, probitate præditus, ut possit advenientibus recte respondere, et quæ opus erunt intus nuntiare; neminem, præfecti iniussu, aut ingredi aut egredi sinat. Mulieres ostii quantumvis exterioris ingressum omnino prohibeat, quod tam expresse cautum est in capitulo de voto castitatis. Imo eas longe ab ostio abesse curet. Earum enim aditus ac propinquitas periculosa est.

Habeat item ostiarius cellam ostio propinquam; ac si ita facultates monasterii ferent et res postulabit, socius ei adjungatur.

Post vespertinum signum salutationis angelicæ, claves ostii ad abbatem, aut, si quis alius monasterio præsit, ad eum afferantur, nec postea, nisi illius permissu, quisquam intromittatur; debent enim tunc temporis religiosi omnes in monasterio esse. Si quod aliud ostium erit aut hortis colendis, aut rebus victui necessariis introferendis, aliisque Monasterii comoditatibus necessarium, diligenter clausum habeatur, et clavis semper apud superiorem sit; atque, ubi in rebus admittendis necessitati satisfactum erit claudatur, et clavis Superiori reddatur.

Nemo autem aut religiosorum aut aliorum, quod antea dictum est, absque necessitate alio quam monasterii ipsius ostio ingrediatur, egrediaturve, ut cuiusque scilicet personæ ingressus atque egressus notitia haberi possit. Postero die, mane, ad primam, aut circiter eam horam ostiarius claves a superiore

postulet, ut iis, pro rei et muneris sui necessitate, uti possit. Religiosi, absque superioris permissu, extra claustrum ne egrediantur, neve in iis locis commorentur, in quibus exteri commorari solent, id enim clausuræ præceptis, et mentis tranquillitati magnopere adversatur.

Si qui nostra hæc decreta violabunt, in eos abbates, priores, cœterique superiores, prout res feret, animadvertent.

CAPITULUM V DE COMMUNI VITA

Sacri Tridentini concilii decretis, summorumque Pontificum prædecessorum nostrorum constitutionibus, ac regulæ sancti Benedicti inhærentes, mandamus, ut monachi omnes vitam communem agant, omniaque inter eos sint communia, et propterea non privatum et proprium, sed commune refectorium habeant, neque particulares sed communes habeant omnes officinas, videlicet: coquinam, penu, cellam vinariam, stabulum, et valetudinarium seu infirmariam pro infirmis, vestiarium quoque et bibliothecam; omnesque in refectorio comedant, et cum eis abbas, nisi aliquando, occasione hospitum, vel alicuius negotii, quo legitime impediatur, in suis edibus seu cubiculis ipsum comedere contigerit. Idemque liceat officialibus, cum occasione negotiorum ad administrationem suorum officiorum pertinentium, fuerint et ipsi legitime detenti; teneantur tamen abbates, priores, officiales, ac beneficiati omnes communitati monasterii, quod, pro eorum congrua sustentatione opus erit, annuatim conferre, præter alia ad quæ superius in capitulo de voto paupertatis explicatum fuit, ipsos tanquam bonos abbatiarum, prioratum, officiorum et beneficiorum suorum administratores teneri; cibus vero et potus eiusdem generis omnibus apponantur, nullaque in hoc sit inter eos differentia. Quod si, ob necessitatem aliquam qua privatim quispiam premeretur, aliquid præter cœteros ei dandum esse videretur, id sine mandato abbatis vel vices illius gerentis minime fiat, neque id in refectorio sed in infirmaria permittatur; nemini vero liceat quidpiam ad refectorium ad comedendum ferre, nisi quod conventus paraverit et apponi iusserit; eoque unusquisque sine murmuratione et querela sit contentus; provideat vero abbas ut portiones cuiusque sint sufficientes, et id cibi et potus quod in mensam infertur bonum existat ex charitatis, sobrietatis regula, et pro viribus et facultatibus monasterii, inter comedendum aliquid ex sacra Scriptura legatur, sive ex alio spirituali libro et ad devotionem excitandam accommodato, ut cum corpore animus quoque reficiatur.

Ut autem præmissa facilius serventur, mandamus, ut, si quæ huiusmodi

officinæ, vel vestiarium, aut bibliotheca reparatione indigent, reparentur, et ubi desunt, ædificentur. Superiores vero officinas vel instauratas vel recenter ædificatas conservari, et pro occurrentibus necessitatibus reparari curent ad eandem rationem quam superius in ipsa monasteriorum clausura adhiberi mandavimus.

CAPITULUM VI

DE HABITU ET CORONA

Quamvis monachi perfectio in solo habitu non consistat, nemini tamen dubium est, ita monachum ad habitum suum publice deferendum adstringi, ut illum absque gravi peccato aut deponere, aut immutare non liceat; quod item de monachali capitis tonsura seu corona sentiendum est. Hæc enim sunt externa insignia vitæ et religionis, quam monachus profitetur, quibus non solum a clericis sæcularibus discernitur, sed etiam a regularibus aliorum ordinum, et religionum separatur ac distinguitur; quibus et illud iure optimo institutum accedit, quod monachus in eodem habitu rite antea benedicto et de legitimi superioris manu accepto, professionem illam facit coram angelis et hominibus; qua professione voto solemni, seipsum obligat, et Deo pollicetur vitæ et morum conversionem ad eius, quam profitetur et cui se addicit, religionis præscriptum, et in eadem perpetuum perseverandi propositum; ita ut hæc duo distingui nequeant religio et habitus, nam, quemadmodum monachus in suscepta religione quandiu vixerit perseverare, ita habitum perpetuo retinere debet, eumque nec abiicere nec immutare unquam potest.

Ne vero ullus dubitandi locus relinquatur quisnam sit proprius et decens habitus a monachis illis sancti Benedicti deferendus, de quibus in his constitutionibus agitur, præsertim intra monasterium, in choro, in capitulo, aliisque conventualibus actibus, in audiendis confessionibus et habendis concionibus, et in processionibus extra monasterium incedendo, propterea declaramus, et præcipimus, ut in omnibus supradictis actibus, functionibus et locis cucullam monasticam deferre teneantur, latam tamen et ad talos demissam, quæ omnibus monachis sit uniformis, prout eam monachi observantes eiusdem ordinis deferre solent, cum capuciis capiti impositis, omnia alia cucullarum genera penitus tollentes et prohibentes.

Cum autem, ad serviendum in divinis officiis, albis vel sacris vestibus induentur, aut cum occupabuntur in operibus, uti eis liceat scapulari capuciato loco cucullæ; egredientes vero e monasterio eum habitum gestent quem ex præscripto regulæ sancti Benedicti quam profitentur et constitutionis Clementis V. prædecessoris nostri in concilio Viennensi editæ, quæ incipit: *Ne in agro*, ac etiam

constitutionis Benedicti. xii. similiter prædecessoris nostri super et de statu monachorum nigrorum capitulo. xxiii. gestare tenentur, tam quoad formam, et scissuram, quam quoad materiam.

Quia vero decens est ut monachalis habitus modestia non solum in forma et scissura observetur, sed in ipsa etiam materia, ex qua vestes fiunt, agnoscatur, ob eam causam interdiximus et prohibemus ne quis monachus, ne quis officialis aut beneficiatus, nec etiam abbas vestibus sericis, nec quovis amictu aut capitis tegumento, ullave re ex serice confecta utatur: id enim paupertatis voto repugnat atque adversatur. Cumque panni lanei genus, quod rasciam dicunt, humilitati et rerum humanarum contemptioni, quæ in monacho requiritur, parum congruat, volumus ut monachis, etiam officialibus et beneficiatis nullas vestes habere liceat, nisi ex lana crassiore, sive, ut vocant, stamineas, ipsa quoque scapularia, et cucullæ ne fiant nisi ex stamine, aut anascottis quas dicunt, ita ut omnibus in rebus simplex et religiosa paupertas eluceat. Monachis omnibus ex communibus monasterii bonis vestes præbeantur. Procuratorque conventus fructus, et redditus omnes ad vestiarium pertinentes, capiat, et pannos ac stamineas ad monachorum vestes conficiendas curet.

Abbatibus, ex redditibus mensæ Abbatialis, sibi ipsis vestes comparent, et pro monasterii facultatibus præscribant quoties et quo anni tempore vestes, et calciamenta præbenda sint monachis. Monachi, quoties novas vestes acceperint, veteres tradant vestium custodi, quæ pauperibus Christi distribuuntur, aut sarciantur diuturnioris usus causa, si id monasterii paupertas postulet, cuius rei iudicium sit superioris.

Camisæ neque ad collum, neque ad manus ullo modo invertantur nec revolvantur.

Atque hæc quidem de habitu; quod vero ad capitis coronam pertinet ex quo pariter, ut supra dictum est, monachi status, et professio dignosci debet, volumus ut ab omnibus deferatur ad eundem prorsus modum et formam quam cæteri monachi sancti Benedicti observantes adhibent.

CAPITULUM VII

DE CAPITULO GENERALI SINGULIS TRIENNIIS CELEBRANDO

Quod a sanctis Patribus et generalibus Conciliis magna providentia pie sancteque institutum est de frequenti Capitulorum generalium celebratione ad veterem regularem disciplinam sive ubi collapsa est instaurandam, sive ubi integra est constantius conservandam, id certe nullomodo prætermitti debet,

immo vero omni studio curandum ut suis semper statutisque temporibus rite fiat; quare ex more, et præscripto constitutionum huius Congregationis Capitulum generale tertio quoque anno inviolate celebrari præcipimus. Duæ autem provinciæ Tarraconensis et Aragoniæ quæ cum unitæ sint, unius etiam loco sententur, una simul Capitulum agant, quod triennale Capitulum generale appelletur. Duobusque trienniis in provincia Tarraconensi, quod valde numerosior sit monasteriis, et uno in provincia Aragonensi celebretur: primum vero post harum ordinationum publicationem in Tarragonensi habeatur. Eius celebrandi tempus, ex veteri Congregationis ipsius instituto, sit festus dies Inventionis sanctæ Crucis; pridie autem eius diei capitulares omnes ad constitutum locum adsint ad mandata recognoscenda, cœteraque necessaria paranda, Capituli celebrandi causa, de quibus paulo infra dicitur.

Ad hoc Capitulum convenient, in eoque intersint Præsides, Visitatores, abbates omnes sive alii superiores quovis nomine nuncupati, quorum præcipua et principalis est in monasteriis auctoritas et administratio. Item ex unoquoque monasterio, monachus unus professus, a conventu monasterii, qui propterea conventualis aut discretus nominetur, isque in Capitulo vocem activam habeat, sed in difinitoribus, scrutatoribus, visitoribus et secretario eligendis etiam passivam. Quo vero monachus iste conventualis talis sit ut non immerito in eo Capituli cœtu intersit, quique mores et instituta religionis perspecta habere, et quibus rebus indigeat monasterium a quo mittitur scire possit, ob eas causas volumus, ut idem conventualis eiusmodi sit, qui annos quinque post professionem exegerit, aut, si tot professi eo in loco non reperiantur, saltem qui tres ab eadem professione expleverit; sit sacerdos; eo anno publica aliqua pœnitentia non sit affectus, per illumque ipsum saltem integrum annum unus fuerit ex eiusdem monasterii familia. Et huius quidem conventualis electio, secretis suffragiis fiat ad formam a Tridentino concilio præscriptam.

Nullus abbas aut quivis alius superior, ex iis qui generali Capitulo interesse debent, ab eo ullo modo absit, nisi iusto admodum impedimento prohibeatur, alioquin Capituli arbitrio puniatur; quod si legitime impeditus erit, id Præsidenti et Assistentibus in tempore significet, litterasque de impedimenti ratione testimoniales mittat, ut deliberare liceat an impedimentum probandum, et accipienda sit excusatio, et an ei permittendum ut aliquem ex suis monachis mittat ad ea forte proponenda quæ voluerit; quod si impedimentum eo tempore superveniat ut de eo Præsidentem et Assistentes ante Capitulum admonere nequeat, id certe Capitulo generali nunciet per monachum suum, et per litteras testimoniales ut paulo ante dictum est, et hi quidem monachi ab impeditis superioribus impedimenti denunciandi gratia missi, nullum activæ aut passivæ vocis habebunt ius in ipso Capitulo generali. Eos autem satis sit privatas eorum

litteras, a quibus mittuntur, ad Capituli patres deferre, ut de iis, quæ in Capitulo exposuerint, eis fides habeatur.

Conventualis ad Capitulum mittendus procuratorii mandati nomine, secum deferat litteras conventus, a quo eligitur, ad generale Capitulum directas in hanc formam conscriptas, videlicet: *Mittimus ad Charitates vestras dilectissimum Fratrem nostrum N. in Conventualem, secundum Congregationis nostræ consuetudinem et Constitutiones legitime electum, cui plenam et indubitam fidem in iis, quæ statum et Monasterii nostri utilitatem concernunt, adhibere dignemini. Dat. etc.* Quibus litteris monachus ille, cui superioris loco monasterii cura relicta est, et duo præterea antiquiores monachi subscribant, sigilloque conventus obsignentur.

In electionibus, cæterisque rebus in Capitulo generali peragendis hæc quæ sequuntur observanda erunt. Die, qui celebritatem Inventionis sanctæ Crucis præcedit, mane in missa quæ illo die dicitur, fiat commemoratio Spiritus Sancti per orationem de more post Nonam, quo, nimirum, tempore omnes advenisse oportet, qui in Capitulo generali interesse debent; congregentur capitulares in locum eius rei causa constitutum, ibi genibus flexis, mente ad Deum elevata secreto aliquanto orient. Tum Præsidens dicat versiculos infrascriptos, cæteris respondentibus: Versiculus: *Salvos fac servos tuos.* Responsorium: *Deus meus sperantes in te.* Versiculus: *Mitte nobis, Domine, auxilium de Sancto.* Responsorium: *Et de Syon tuere nos.* Versiculum: *Domine, exaudi orationem meam.* Responsorium: *Et clamor meus ad te veniat. Dominus vobiscum. Et cum spiritu tuo.* Oremus: *Actiones nostras quæsumus Domine etc. Concede nos famulos tuos etc., Intercessio nos quæsumus, Domine, beati Benedicti Abbatis commendet, ut quod nostris meritis non valemus eius patrocinio assequamur, per Christum Dominum nostrum. Amen.* Quibus absolutis, clara voce legantur ad verbum ea omnia, quæ in præsentis loco, de forma triennalis Capituli generalis statuimus, ut quam accuratissime cuncta observentur. Deinde legatur index omnium capitularium, qui sigillatim vocati assurgant, et respondeant; Conventuales litteras et mandata, de quibus dictum est, Capitulo reddant, statimque legantur et recognoscantur. Mox ad trium monachorum electionem procedatur, qui in cæteris electionibus faciendis vota et suffragia enumerent et electiones factas suo tempore pronuncient, ad eam formam quæ hac constitutione præscribitur; ipsi, vero, sint ex Capituli corpore, sinceritate, Dei timore, et fidei integritate præditi; quorum duo ex Abbatum numero, tertius ex Conventualibus deligatur. Duorum vero abbatum, alter sit ex Tarraconensis, alter ex Aragoniæ provincia. Qua vero ratione supradicti tres monachi sint eligendi, infra explicabitur.

Si quis aliquem notare velit, et contra eum aliquid objicere, cuius causa præsidens esse non possit, is quæcumque voluerit illo ipso tempore, ad veterem Præsidem et Visitatores deferat, qui omni diligentia, quantum temporis an-

gustiæ permississent, adhibita ad rei veritatem indagandam, demum sequenti die post missam capitularibus omnibus referant quæ repperint, ut omnes simul de eius admissione vel exclusione deliberare possint.

Præterea, ut electiones rite et canonicè fiant, hoc ipso die in loco capitulari Præsidentis absolvat omnes et singulos eligentes ab omnibus censuris, omnique excommunicationis vinculo, vel alio canonico impedimento, si quo forte sint innodati, etiamsi essent pro causis contentis in Bulla Cœnæ Domini et aliis constitutionibus apostolicis, quorum absolutio est ad Apostolicam Sedem expresse reservata, eosque habiles efficiat, ad hoc tamen dumtaxat electionis munus, cuius rei causa eidem Præsidenti facultatem et auctoritatem, quæ ad id necessaria est, tribuimus.

Sequenti die, qui festus erit Inventionis sanctæ Crucis, mane Præsidentis, aut eo impedito, antiquior abbas, celebret ritu solemni missam festivitatis cum commemoratione Spiritus Sancti, et in eadem missa, capitulares omnes de manu Præsidentis sive abbatis celebrantis sacrosanctam eucharistiam sumant. Tum, cruce præcedente, sacrum hymnum *Veni Creator Spiritus* cantantes et processionis ordine incedentes, ad constitutum locum veniant. Versus et orationes præscriptæ dicantur, videlicet: Versiculus: *Emitte Spiritum tuum et creabuntur*. Responsorium: *Et renovabis faciem terræ*. Versiculus: *Sacerdotes tui induantur iustitiam*. Responsorium: *Et Sancti tui exultent*. Versiculus: *Memento Congregationis nostræ*. Responsorium: *Quam possedisti ab initio. Domine exaudi orationem meam. Et clamor meus ad te veniat. Dominus vobiscum. Et cum Spiritu tuo. Oremus: Deus qui corda fidelium etc. Tua nos quæsumus, Domine, gratia semper et præveniat et sequatur ac bonis operibus iugiter præstet esse intentos. Deus largitor pacis et amator charitatis, da famulis tuis veram cum tua pietate concordiam et vota nostra, quæ præveniando aspiras, etiam adiuvando proseguere, per Christum Dominum nostrum. Amen.*

Denique, Præsidentis, brevi et accomodato sermone, generatim et tamquam in summa exponat, quis electionis faciendæ finis sit, quibus mediis, quave ratione in electione huiusmodi procedendum; postremo, quales eligendi conditiones esse debeant; omnesque breviter hortetur, ut, humanis affectibus sepositis, solam gloriam Dei et Congregationis utilitatem spectent.

Et si autem is hactenus huius Congregationis mos fuit, ut tres simul Præsidentes eligerentur, duo ex Cathalonia, tertius ex Aragonia, tamen quia ratio persuadet, et experimento comprobatum est, præfectorum multitudinem recte gubernationi obesse, et perturbationem rerum, confussionemque afferre, idcirco consuetudinem illam abrogantes et abolentes, statuimus, ut quemadmodum iam constitutum est duas provincias Tarraconensis et Aragoniæ, utpote simul coniunctas et unitas, unum tantummodo generale Capitulum triennale facere

debere, ita quoque, in futurum, in eodem Capitulo unus tantum Præsidentis eligatur qui totius Congregationis caput sit, Superior et Prælatus; sit autem Præsidentis ex numero Abbatum; unus nullo canonico impedimento affectus, quo minus rite eligi possit, et duobus saltem continuatis trienniis a Præsidentis officio vacationem habuerit. In duobus Capitulis generalibus Præsidentis ex abbatibus provinciæ Tarraconensis, in tertio vero sequenti ex abbatibus provinciæ Aragonensis eligatur.

Electio Præsidentis fiat secretis suffragiis ad concilii Tridentini præscriptum; modus autem ferendorum suffragiorum sit in hanc quæ sequitur formam: Unusquisque capitularium suffragii sui votum præscribat in parva cedula hoc modo: *Ego N. eligo in Præsidentem futuri triennii N.* in superiore cedula, eligentis nomen, quod aliquo intervallo a reliqua oratione separatum erit, cartula modice plicata, ita abscondetur ut legi nequeat, et, ne sua sponte explicetur, pars illa cerula, aut hostiæ glutino adhibito obsignabitur; mox tota cedula complicabitur, sine obsignatione tamen, ut electi nomen legi possit. Schedulæ omnes ad eandem formam complicatæ sint, et suam eligentium quilibet palam manu ferat, et in vas, eius rei causa supra mensam paratum, coniiciat.

Deinde, supradicti tres monachi ad id electi, coram Præsidente præteriti triennii, totoque Capitulo, primum quidem eas omnes diligenter numerent an numero capitularium congruant, neve plures aut pauciores sint, caveantque ne quis error ea in re fiat; deinde quot quisque suffragia tulerit accurate notent, et, si quidem canonica electio extiterit, promulgabitur ex formula inferius præscripta: sin minus adfuerit canonica electio, statim eodem in loco, ad nova suffragia ferenda procedatur, idque toties fiat quoad canonica electio conficiatur, quam abbas antiquior ex supradictis tribus monachis hunc in modum promulgabit: *Ego N., nomine meo et meorum collegarum cæterorumque eligentium, eligo et pronuncio in Præsidentem nostræ Congregationis pro futuro triennio N. In nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti. Amen.*

Facta autem electione, statim eodem in loco, omnibus præsentibus, cedulæ omnes comburantur.

Licet autem optarem, ut omnes, ad Præsidentem canonice eligendum, vel ex tribus suffragiorum partibus, duæ saltem in unum aliquem consentirent, quia tamen electionis dilatio plurimum detrimenti Congregationi adferret, propterea si quis ultra medietatem suffragiorum consecutus fuerit, pro canonice electo habeatur; quod, si contigerit plures eundem vel parem numerum suffragiorum ultra medietatem consecutos esse, pro illis tantum nova suffragia ferantur.

Hæc eadem forma servetur in eligendis supradictis tribus monachis et Difinitoribus Capituli, item Visitoribus, ac secretario eiusdem Capituli, qui

et novi Præsidentis secretarius erit. Novo Præsidente electo, præteriti Triennii Præsidentis a sua sede exurgat, et in ea novus Præsidentis consideat; tum Capitulares omnes ordine, eius manus osculando, obedientiam ei de more præstent, atque exhibeant; qui quidem novus Præsidentis pauca quædam, quæ illi opportuna videbuntur, pie et prudenter verba faciet, et deinde fiat electio sex Difinitorum Capituli generalis. Quorum quatuor eligantur ex numero abbatuum, non tamen publice pronuncientur, nisi postquam omnes quatuor electi erunt; duo vero reliqui eligantur ex numero Conventualium eadem forma servata, sed tamen, ex eodem monasterio duo Difinitores, unus abbas, alter Conventualis eligi non possint, neque etiam duo sanguine coniuncti ad secundum usque gradum inclusive ex iuris canonici numerationes. Nec superioris triennii Præsidentis et Visitatores possint eligi, et, qui semel in generali Capitulo Difinitor fuerit, ab eo munere in duobus immediate sequentibus Capitulis excludatur, et demum in tertio, nisi quid impediatur, eligi possit.

Hoc ipso die eligatur secretarius Capituli generalis, qui neque abbas sit, neque prælatus, neque alicuius monasterii curam gerat. Is novo Præsidenti ut dictum est, secretarii operam præstet toto illius saltem triennii tempore, aut etiam longiore, si propter rerum notitiam, et diligentiam, ita Congregationi expedire videbitur.

Absolutis omnibus electionibus supradictis vel illis, quæ pro temporis et rerum ratione absolvi eo die poterunt, inchoato per antiquiorem abbatem Difinitorum, si Difinitores electi fuerint, vel per antiquiorem abbatem non Difinitorum hymno: *Te Deum laudamus*, cæterisque concinentibus, procedent omnes suo ordine et processione ritu ad ecclesiam, Deoque, accommodatis orationibus, gratias agant hunc in modum: Absoluto hymno, idem antiquior abbas, prætermissis: *Dominus vobiscum*, dicat: *Oremus*, et duas infrascriptas orationes sub una conclusione pronunciet, videlicet: *Deus, cuius misericordiæ non est numerus, et bonitatis infinitus est thesaurus, piissimæ maiestati tuæ, pro collatis bonis gratias agimus, tuam semper clementiam exorantes, ut qui petentibus postulata concedis, eosdem non deserens ad premia futura disponas.*

Deinde super electum dicatur: *Omnipotens sempiternus Deus, qui facis mirabilia magna solus, pretende super famulum tuum N. electum nostrum, et super Congregationes illi commissas spiritum gratiæ salutaris, et, ut in veritati tibi placeat, perpetuum ei rorem tuæ benedictionis infunde per Christum Dominum nostrum. Amen.*

Postero die post festivitatem sanctæ Crucis celebrabitur a novo Præsidente missa solemnissimæ semper Virginis, cæteris præsentibus; quod si is dies erit dominicus aut duplici festo impeditus, dicetur ab eodem missa de Dominico aut festo die, cum commemoratione Beatæ Virginis; fietque in huius diei missa preces pro universa Congregatione, prælatisque illius, item pro Sum-

mo Pontifice, pro episcopis et principibus catholicis, cœterisque, pro quibus id fieri consuetum est.

Missa peracta, Præsidents et Difinitores conveniant in locum constitutum, audiantque et mane et a prandio statis horis, suoque ordine servato, abbates, aliosque monasteriorum superiores, Visitatores, et conventuales; legantur eodem in loco litteræ et libelli ad Capitulum generale directi. Abbates statum suorum monasteriorum et necessitates omnes tam spirituales, quam temporales scripto comprehensas habeant, et posteaquam sermone coram cuncta exposuerint, eadem scripta tradant; eandem rationem servant Conventuales pro rebus monasteriorum suorum aut etiam singularium personarum, si eis forte impostum fuerit.

In his, quæ ad uniuscuiusque monasterii statum et negotia pertinent, audiantur Visitatores qui per illud triennium monasteria visitarunt, ipsique visitationes suas et copiose scriptas, et in compendium redactas itidem tradant. Curent autem Præsidents et Difinitores, ut his omnibus de quibus dictum est, audiendis id tantum temporis tribuatur quod necessarium erit, omniaque tam ordinate disponantur, ut neque temporis iactura fiat, neque supervacaneo sumptu monasterium, in quo sunt, prægravetur.

Audiendi munere absoluto, dent operam omni studio ac diligentia negotiis expediendis, prout quorumvis monasteriorum proprie, aut totius Congregationis communiter ratio et utilitas postulabit. Quod si in aliquod negotium, causamve inciderint adeo gravem et longam, ut multum laboris et temporis requirere videatur, liceat eis suo arbitratu aliquos ex capitularibus ad id idoneos deligere quorum opera et adiumento in perlegendis et referendis scripturis utantur.

Quando vero aliqua de re agendum erit, quæ ad ipsius Præsidentis aut alicuius ex Difinitoribus monasterium pertineat, ac de ea re Visitatores, conventualesque loquentes audientur, tunc ii exeant, quorum interest; idemque semper observetur ubi aliquid tractandum erit, quod eorum intersit.

Dum Capitulum habetur, dies unus, prout commodum fuerit deligetur, in eo ex more, institutoque Congregationis fiat relatio monachorum, oblatorum, familiarium, et benefactorum omnium, qui illo ipso præcedenti triennio ex hac vita excesserint, eorumque descriptum indicem singuli Conventuales secum afferant, tradantque sacristæ monasterii ubi Capitulum habebitur; eadem ratio servetur in referendis propinquis et consanguineis demortuis ipsorum monachorum, præcipue parentibus, fratribus et sororibus, item publicis personis quales episcopi sunt et christiani principes et optimates. Eodem die celebrari poterit missa sollemnis pro mortuis cum commemorationibus et orationibus consuetis pro his de quibus supra dictum est, pro quorum etiam animarum salute statuatur, ut per Congregationis monasteria et ecclesias missæ dicantur,

coronæ Beatissimæ Virginis et psalteria recitentur, aliæque piæ preces de more adhibeantur.

Audiendi officio, cæterisque negotiis rite et recte, ut supra dictum est, expeditis, iterum ad novos Visitatores eligendos capitulum congregetur. Hi ætate, professionis diuturnitate, prudentia, rerum usu, et religiosæ disciplinæ zelo tales sint, ut munus suum pie et utiliter exercere, actionesque suas Deo et hominibus probare possint; quare professionis annos saltem decem, ætatis saltem triginta expleverint, quique per annos saltem sex neque Præsidentis, neque Visitoris munia obierint. Hi vero ex Abbatum numero ne eligantur, liceat tamen etiam absentes eligere. Sex autem eligendi erunt, nimirum tres ex Tarraconæ, tres ex Aragoniæ provincia, et ex his quidem sex Visitoribus, quatuor, hoc est bini ex quavis provincia Præsidenti semper adsistant; reliqui duo, unus item ex quavis provincia, sortito extrahendi, integro unius anni spatio obeant continenter ac visitent monasteria utriusque provinciæ, ita ut anno vertente omnium monasteriorum visitationem absolvant. Sequenti anno, duo alii Visitatores ex utraque provincia, et sortitione itidem educti, idem monasteria perlustrandi munus exercent, et qui illud superiore anno obiit, Præsidenti assistant. Tertio demum anno reliqui duo Visitatores monasteria recognoscant, et qui id secundo anno egerunt, vicissim assistant.

Si quo casu Præsidentis moriatur, abbas promotione antiquior, cui nihil canonici impedimenti adversetur, in Præsidentis locum suffectus censeatur, et sit usque ad novam triennalis Capituli celebrationem, in quo Capitulo voce passiva et iure suffragii alieni ita careat, ut neque Præsidentis neque Difinitores (sic) eligi possit, præterquam si non ultra annum unum in ea vicaria Præsidentis administratione fuerit.

Quod si aliquis ex sex Visitoribus excedat e vita, aut in diuturnum incidat morbum, Præsidentis et Assistentes alterum idoneum ex eadem demortui aut ægroti provincia deligant, qui eo munere fungatur usque ad triennale Capitulum, aut certe quoad æger ille convalescat.

Nullo modo liceat Præsidenti, nec etiam ex Visitorum assistentium sententia, ulla ex parte immutare, aut revocare ordinationes et decreta Capituli triennalis, sed ea tantummodo suspendendi, aut in eis dispensandi facultatem habeat in uno aliquo casu singulari, et ex causa admodum gravi, et pro ea vice tantum; quem quidem casum in proximo Capitulo generali explicare teneatur.

Quo die Visitatores eligentur, Cancellarius etiam unus eligatur, qui Visitoribus monasteria perlustrantibus inserviat; eius rei causa, Præsidentis et Difinitores tres nominent ac proponant, inter quos etiam absentes proponi liceat, ex quibus unus deinde a Capitulo secretis fabarum suffragiis eligatur. In eodem

præterea Capitulo generali eligantur magistri novitiorum qui iis qualitatibus præditi sint, quæ uberius et distinctius in proprio capite de Novitiis explicantur. In primo vero Capitulo generali statuatur loci, ubi novitii educandi et novitiatus est exercendus.

Si secretarius Præsidentis mortem obeat, idem Præsidentis et Assistentes alterum, quem idoneum censuerint in eius locum sufficient; quod si Visitorum Cancellarius moriatur, Præsidentis et Assistentes idoneum alterum eodem modo eligant. Ipso vero Cancellario diuturniore morbo impedito ipsi illi duo Visitorum, quoad ille convalescat, habilem alterum substituunt.

Electionibus, provisionibus, aliisque capituli negotiis expeditis, capitulares omnes simul, quemadmodum a principio factum est, congregentur; tum Secretarius Capituli pronunciet et promulget decreta omnia et deliberationes quæ ad communes et generales causas, negotiaque in universum pertinent. Nomina etiam sigillatim edat omnium prælatorum, beneficiatorum, officialium et monachorum huius Congregationis, ut plenius dignoscatur ex quot, quibusque personis Congregatio ipsa constet; locus etiam promulgabitur, quem Præsidentis, Difinitoresque proximo triennali et generali Capitulo habendo, primo exacto triennio, præstiterint, ut ex ea denunciatione, quæ necessaria erunt in tempore provideantur. Quod si aliquis fortasse tam gravis casus occurrat, belli scilicet, vel pestis in provincia, aut similium, ut futuri Capituli locum iam in difinitorio præstitutum atque indictum commutare necesse sit, aut si urgens item necessitas celebrationis tempus differri flagitet, liceat Præsidenti et Assistentibus tum locum alterum præfinire, tum necessariam dilationem interponere; id tamen, quam primum poterunt abbatibus et prælatis, qui Capitulo interesse debent, significandum curent.

Inter cætera, quæ in Capitulo generali statuenda sunt, illud quoque erit, quod ad taxas pertinet, nam unicuique monasterio summa pecuniæ contribuendæ ob impensas proximi Capituli generalis taxanda erit ac præfinienda, qua in re omni cum æquitate ratio habebitur fructuum ac reddituum singulorum monasteriorum et personarum, quæ ex eis plures paucioresve ad generale Capitulum proficiscuntur. Quæ quidem taxæ terno quoque Capitulo generali, scilicet singulis novenniis, revideantur.

Ad eam autem taxationem persolvendam adstricti erunt Abbates, et alii prælati monasteriorum, beneficiaque et officia obtinentes, et communes mensæ conventuum, qui quidem omnes, omni contradictione et appellatione reiecta, id, quod eis ad taxæ modum obtigerit, persolvent.

Depositarius unus constituatur, cuius electio a Præsidente et Difinitoribus fiat, qui taxas et contributiones supradictas exigat; is librum habeat accepti et datis, (sic) diligenterque quicquid exactum aut expensum fuerit in eo præscribat.

Si quis abbas, aut superior quilibet, beneficiatus, officialisque, ad quem

solutio pertinet, ad ipsum Capituli generalis tempus taxam eidem præfinitam non dissolverit, præter alias pœnas arbitrio generalis Capituli subeundas, iure etiam suffragii utriusque, hoc est, voce activa et passiva in eodem Capitulo privatus sit, nec ad eam restituatur, donec integre persolverit, et ob eam causam a Depositario indicetur eo die, quo mandata recognoscuntur; idemque Depositarius enumeret sigillatim qui solverint, qui non, et quid solvere debeant.

Superiores vero ad Capitulum venturi, ipsi a monasteriis, beneficiatis et officialibus, quos ad Capitulum nequaquam venire oportet, quicquid ex ratione taxæ dissolvendum erit, exigant, et Depositario dissolvant.

Ne autem impensæ modum excedant, non liceat ex monasteriis singulis plures proficisci, quam quatuor, aut ad summum quinque cum equis, videlicet abbatem et Conventualem et alios duos aut tres ad summum, qui eis serviant.

Et quia Visitatores dum monasteria obibunt, non ubique locorum gratuito hospitio excipientur, aut debitas procuraciones habebunt, sed in locis Congregationis tantummodo quæ visitaverint, ob eam causam decens et congrua taxatio statuatur ad impensas a Visitoribus faciendas equorum, aliarumque rerum causa, dum Visitationis munera exequendo iter agunt; pro sustentatione autem quatuor Visitorum, qui Præsidenti assistere debebunt, singula monasteria, ex quibus ipsi Visitatores assistentes electi erunt, durante tempore hujusmodi assistentiæ, eam pecuniarum quantitatem erogabunt monasterio, in quo morabuntur, quam in ipsis propriis pro eorum sustentatione expendi oporteret.

In ordinationibus, quæ fient in hisce Capitulis generalibus, maxime cavendum est, ne præceptum aliquod sub censuris apponatur, nisi in subsidium, vel pro magna rei gravitate id necessario faciendum sit.

Caveant quoque capitulares omnes, ne ullo modo quæ in Capitulo generali tractata, actaque sunt, revelent et evulgent, ea præsertim unde aliquid offensionis et scandali oriri posset, pœna proposita Superiorum arbitrio pro modo culpæ.

Omnibus denique, auxiliante Domino, recte et ordine peractis, Præsidents, ante capitularium dimissionem, ea verba faciet, easque cohortationes et commonitiones generatim ad omnes adhibebit, quas pro sua pietate et prudentia opportunas esse iudicaverit; tum sacras preces, orationes et obsecrationes ad Deum fieri præcipiet pro augmento fidei catholicæ, pro sedis Apostolicæ et ejus Pontificis nominatim, qui eo tempore Ecclesiæ præfuerit, felicitate et salute, eodemque modo pro rege eas provintias regente, in quibus Congregatio degit; pro cæteris etiam orthodoxis regibus et principibus catholicis, eorumque pace et unione, hæresumque extirpatione. Postremo in spiritu paternæ charitatis, universo Capitulo benedicat, omnesque dimittat in pace.

CAPITULUM VIII.

DE ANNUIS CUIUSQUE MONASTERII CAPITULIS

Quicumque abbas vel alius superior principalis monasterii, quotannis, feria secunda post festum Pentecostes, capitulum solemne celebret in suo monasterio modo inferius dicendo, et si forte contingat celebrationem Capituli generalis impedimento esse, quominus idem abbas vel superior ad id tempus revertatur, convocatio huius annui Capituli differatur usque ad feriam secundam hebdomadæ post eius reditum, et post Pentecosten.

Ad hoc Capitulum vocentur monachi monasterii et alii omnes vocari soliti, vocemque in eo habentes, atque item priores et alii qui foris degunt, ab eo tamen monasterio in quo celebrandum est capitulum dependentes.

Igitur superior, post preces ad impetrandum divinum auxilium pie fusas, in memoriam omnium revocabit in ipso Capitulo, de consuetudine religionis, et ex eiusdem Benedicti XII. prædecessoris nostri, et harum etiam litterarum nostrarum auctoritate celebrando, agi oportere de universo statu monasterii ac membrorum, ut tam in spiritualibus quam in temporalibus de reformatione et opportuno remedio, ubi res poposcerit, provideatur; propterea hortabitur omnes ad exponendum ea, quæ in mentem venient ad communem personarum et locorum utilitatem, bonamque directionem facientia.

Cum vero res proposita non nihil ponderis habere visa fuerit, de ea tractetur in pleno Capitulo et quod decretum fuerit annotetur in libro, quem monachus a superiore, de consilio capituli, deputatus, hac de causa promptum habebit; quo in libro, simul ac scripta fuerint decreta, coram omnibus perlegantur, ut certo sciant eorum mentem fuisse fideliter expressam, et nihil penitus omissum. Horum decretorum executio curæ sit superiori, qui, quod per seipsum facere non poterit, alteri deleget, quem considerata negotiorum, personarum atque officiorum qualitate, magis iudicabit idoneum.

Eodem Capituli tempore revideantur archivia, et inventaria scripturarum spectantium ad fundationem, dotationem, iurisdictionem, redditus, iura et emolumenta universa tam ipsius monasterii, quam prioratum, membrorum et annexorum quorumvis ab eo dependentium; et si quid deesse compertum fuerit, vel forma convenienti carere aut negligenter custodiri, apta ratione incommodo vel periculo imminente obviam eatur, seu damnum resarciatur, punitis iis, quorum culpa id evenerit.

Reliquæ autem ordinationes omnes celeriter executioni demandentur; et, quoad computa et rationum redditionem, quæ iussimus in capitulo de voto

paupertatis, firma permaneant. Sub idem tempus, superior et Conventuales reversi a Capitulo generali decreta et stabilimenta eiusdem Capituli, iis, ad quos pertinebit, exponant atque intiment, ut eorum observationi quam primum, debita cum reverentia, detur locus.

CAPITULUM IX

DE CAPITULIS CUIUSCUMQUE DIEI ET ALIIS CAPITULIS CONVENTUALIBUS INTRA ANNUM

Pro regularis observantiæ conservatione volumus, ut in singulis monasteriis quotidie post Primam in choro decantatam, in loco solito congregetur capitulum, ubi adsint omnes religiosi legitime non impediti; et qui, iusta causa non detenti, et venia non obtenta abfuerint, solitis poenis vel aliis arbitrio superioris puniantur.

In dicto Capitulo, Martyrologio et *Pretiosa* recitatis, legatur aliquid de regula sancti Benedicti; et, quo facilius id ab omnibus percipiatur, lingua vernacula declaretur. Præterea, si superior ita iusserit, proponantur aliqua observationem regulæ concernentia; et deinde fiat mentio necessitatum occurrentium, quibus religio tam in genere quam in specie premitur, ut omnes, in suis quisque orationibus et sacrificiis, eas memorie teneant. Quod item faciendum erit pro defunctis fundatoribus ac benefactoribus dicendo psalmum *De profundis, Requiem eternam. A porta inferi. Domine exaudi. Dominus vobiscum. Orationem: Fidelium. Omnipotens Deus, qui vivorum &c.*

Quibus peractis, unusquisque redeat ad locum suum, et primum seniores, deinde alii, genibus flexis, accusent se ipsos de iis, in quibus deliquerint, veluti rupisse silentium, quibus locis ac temporibus non licebat, functionibus chori et aliis actibus conventualibus non affuisse, et alia similia. Cum autem culpas ita fassi fuerint, superior, reprehensione præmissa, tam de his quam de aliis, quæ aliter sibi nota fuerint, merita eos afficiet poena. Per hæc tamen non intendimus occultiores et graviores culpas, quæ infamiam parere possunt, esse publicandas; propterea, si quis agnoverit grave aliquod flagitium occulte a religioso commissum, satis habebit, servato fraternæ correctionis ordine, illud soli superiori manifestum facere, cuius prudentiæ erit id in hoc servare, quod in capitulo de Visitationibus dictum est; quando autem ex illo peccato timetur scandalum, nisi certo speretur emendatio ex correctione, statim denunciatur prælato.

Cœterum, cum opus erit in Capitulo conventuali agi de re aliqua, prælatus illud convocabit, et quod occurrat exponet, adhibitis tantum religiosis professis

ac in sacris ordinibus constitutis; laicis vero penitus exclusis, nisi quatenus instructio aliqua ab eis petenda esset, qua finita, discedant.

In dicto capitulo suam quisque sententiam modeste ac reverenter dicat, neque studium sit aut alienum votum contentiose oppugnandi, aut suum pertinaciter defendendi, nec clamores ulli audiantur, sed omnia, sicut par est, sedate fiant. Qui fines modestiæ excesserit, corrigatur a superiore, et si non adquieverit, subiaceat poenæ pro modo culpæ imponendæ.

Quæcumque in capitulis huiusmodi statuta fuerint, scribantur in libro per unum ex monachis a superiore deligendum, adiecto die, mense, et anno, quibus gesta fuerint, sed et hæc legantur omnibus religiosis antequam discedant, ne in dubium vocari unquam possit quicquam in illis esse eorum decreto ac voluntate alienum.

CAPITULUM X

DE OFFICIO ET POTESTATE PRÆSIDENTIS

Præsidens, ut primum in Congregatione electus erit, cogitet quam grave, quam laboriosum munus sustineat universæ provinciæ administrationi ac regulari disciplinæ inserviendi, in quo, ut eget præcipue Dei gratia, sic eam demisse atque enixe imploret; omni autem studio in eam curam incumbat, ut id munus cum æquitate, diligentia, vigilantia exequatur, utque omnia ad vitæ ac morum correctionem, ad regularis disciplinæ restitutionem, ad animarum salutem, ad Dei gloriam dirigat, quibus rebus sincerum et summum in hac vita religionis bonum continetur.

Ad ea autem quæ diximus peragenda, atque ad suum munus exequendum, tribuimus ei toto sui muneris tempore plenam atque amplam iurisdictionem tum temporalem tum spiritualem in omnia monasteria ac domos suæ Congregationi subiectas, atque in personas abbatum, priorum, monachorum et aliorum quovis nomine monasterii præfactorum, beneficiatorum, officialium omnium, donatorum et aliorum suæ Congregationis monachorum, religiosorumque omnium, cum potestate inhibendi, providendi, dispensandi, citandi, cognoscendi, corrigendi, prohibendi, iudicandi, excommunicandi, carcerandi, ab officiis ac beneficiis, eorumque administratione suspendendi, privandi, religiosos mutandi, atque ad alia loca mittendi, nec non omnia agendi, quæ cæteri Ordinum et Congregationum regularium præpositi generales facere possunt, prout Dei gloriæ et locorum ipsorum ac Congregationis utilitati convenire intelliget. Possit item nonnullas causas abbatibus, ac cæteris præfectis, privatis item monachis ex antiquioribus delegare; sibi autem suæ potestatis vicarios,

aut suas vices gerentes universe, ut Præsidentes antea solebant, constituere nullo modo possit.

Ut autem res melius et consideratius administrentur, habeat secum quatuor Visitatores. Hique, ut in capitulo de generali Capitulo triennali decretum est, ipsi Præsidenti continuo assistant, quorum ille omnium vota et sententias in cunctis exquirat; ubi discrepabunt, id fiat quod tres e quinque, quintus enim Præsidentis ipse numeretur, decreverint.

Decreta vero semper fiant Præsidentis nomine, sed ita ut ascribatur, de Assistentium consilio et consensu facta esse; subscribant autem tum Præsidentis tum Assistentes ipsi; subscribat item post alios Secretarius.

Ea sit Præsidentis prudentia in avocandis ad se causis, ut monasteriorum superiores ordinarii, ad quos illarum in prima instantia cognitio pertinet, ea non priventur. Nisi ergo causa aliqua gravior sit, et supremi præfecti cognitionem et iudicium requirat, eam ad se Præsidentis non avocet, nec suam ordinariis iurisdictionem adimat, ne etiam eos quorum res agetur duplici tum itineris, tum sumptus incommodo afficiat; quod si ordinariorum iudicium, iusta aliqua de causa, suspectum erit, ac si quid gravius atque aliter quam ius postulet, decrevisse videantur, aliquos alios prudentes et iudicandi peritos illis adiungat, vel causæ cognitionem ac iudicium ordinario propinquiore mandet. Apellationum causæ ipsius Præsidentis propriæ sint.

Nullus, sive abbas sive in quocumque dictæ religionis gradu vel dignitate constitutus, possit Abbatem suum, aut alium quemvis ex dicta Religione, nisi coram prælato ordinario, vel alio superiore gradatim quacumque ex causa sive civili sive criminali convenire, aut ad alios, quam ad eiusdem religionis superiores sanctamve Apostolicam Sedem, exemptorum omnium iudicem, quomodo confugere vel provocare. Qui secus fecerit gravi poena mulctetur, et processus atque omnia ita nulla sint, ut nullo unquam remedio sanari queant.

Curet etiam Præsidentis, ut secretarius actorum, decretorum, aliarumque rerum ab ipso atque Assistentibus gestarum librum habeat, qui postea ad generale Capitulum triennale afferatur, ut possint acta ipsa a Capitulo vel Difinitoribus cognosci, et si quid vel in communibus Congregationis negotiis, vel in privatis aliquorum causis perperam actum sit, provideri; eum deinde librum secretarius novo Præsidenti det.

Præsidentis item curam et vigilantiam adhibeat in conservandis, ac tuendis privilegiis, immunitatibus, rebus, iurisdictione spirituali ac temporali tum Congregationis ipsius universe, tum etiam privatim monasteriorum, beneficiorum, officiorum, si quid a quovis homine, vel communitate, palam vel clam occupatum, usurpatum, violatumve sit; in his autem conservandis ac recuperandis, auctoritatem atque operam suam adhibeat, sive ab aliis certior factus

sit, sive nullo etiam suggerente intelligat abbates atque alios inferiores dissolute, aut negligenter hisce in rebus versatos esse, quos etiam reprehendat, et si ita opus erit, puniat. Non possit Præsidentis in suo monasterio, ubi est abbas, Præsidentis iurisdictionem exercere, nisi in gravissimis causis, quæ absque Præsidentis auctoritate nequant expediri, et tunc non sine Assistantium suffragiis, nec secus ac in aliorum monasteriis consuevit. Satis enim quod in proprio ordinaria tantum abbatis facultate utatur.

Præsidentis, Assistentes, Visitatores, Secretarius, horum etiam omnium famuli ac familiares a personis ipsius Congregationis, aut ei subiectis, eorumve propinquis nihil omnino muneris accipiant; si quod parvi momenti esculentum Præsidi afferatur, id ille solus, nemo alius possit accipere, modo ab iis non veniat, aut detur eorum nomine vel causa, quorum negotia quovismodo ab ipso Præsidente cognoscenda sint. Qui secus fecerint, in generali Capitulo severe puniantur pro ratione culpæ et personarum, suspendantur, priventur etiam voce tum activa tum passiva.

Ubi res aliqua gravior Præsidentis ipsius atque Assistantium visitationem requiret, Præsidentis modico, quoad fieri potest, comitatu utatur. Si omnes Assistentes una ire oportebit, equi ne plures octo omnino sint; si dimidiam partem, quinque. Ubi eo convenerint quo constitutum erat, victu et sumptu moderato et loci ipsius facultatibus congruente contenti sint.

CAPITULUM XI DE VISITATIONIBUS

Cum pernecessariæ, semperque usitatæ visitationes sint, de illis etiam nonnulla sunt præcipienda.

Duo ergo Visitatores, quibus annum provinciæ visitandæ munus obtigerit, dum quatuor alii ut in capite de triennali Capitulo dictum est, Præsidenti astiterint, tum demum ad visitandum proficiscantur, cum Præsidenti atque Assistentibus opportunum visum fuerit, semperque ea ratio habeatur, ut illo anni spatio possint loca omnia commode visitari. Visitent autem monachorum huic Congregationi subiectorum monasteria omnia, domos, grangias, quas vocant, locaque annexa, ac beneficia; imprimis vero ecclesias, nec non abbatum, aliorumque superiorum, beneficiatorum, officialium, monachorum, novitorum, donatorum, oblatorum, cæterorumque Congregationi subiectorum personas. Ducant secum Cancellarium in generali Capitulo electum, qui visitationis acta diligenter perscribat; ac ne multitudo locis ipsis gravior sit, totus numerus ad summum quatuor tantum equorum sit, et quinque personarum.

Ubi ad eum locum perventum erit, quem visitari oportebit, Visitatores ad evitanda impedimenta, et perturbationes in negotiis visitationis mandent nullum monachum aut religiosum e monasterio visitando egredi, neque secularem aliquem ingredi, visitationis tempore durante, absque ipsorum Visitorum licentia; qui etiam eo ipso die, si fieri potest, sin minus proximo, prælatum atque omnes eius conventus personas, ad capitulum vocent, ibique eorum adventus causam exponant, tunc opportunis et in ipsa Congregatione consuetis orationibus adhibitis brevi et accomodato sermone alter eorum ostendat, quam necessariæ, quam fructuosæ sint monasteriorum visitationes, quam sapienter institutæ ad regularem disciplinam conservandam, quanto opere debeant omnes, pro sua quisque conditione et facultate, Visitori adiumento esse, atque aperire, si quid tam in capite quam in membris reformatione aut correctione indiget; si qua in re divinus cultus imminutus, si quid negligentia, aut fraudis in rebus monasterii admissum sit; moneat denique omnes, ut pro sua quisque conscientia his, aliisque de rebus interrogati, nihil taceant aut occultent, sed summa cum veritate omnia aperiant, certumque habeant eorum nomina, qui secreto interrogati adversus aliquos quid dixerint, nunquam illis indicatum iri.

His peractis, visitetur ecclesia, ac primum omnium sanctissimum Eucharistiæ sacramentum, deinde reliquiæ et oleum infirmorum, fons quoque baptismalis, oleum cathecumenorum et chrismatio ubi aderunt, altaria, sacrarium, sepulcra, cœmiteria, si quid forte in his rebus parum diligenter aut convenienter commissum sit; vasorum sacrorum, vestium, cœterarumque ecclesiæ rerum inventaria. Visitatores diligenter inspiciant, si quæ deerunt, quid iis factum sit interrogent, si ea quæ extabunt non satis esse cognoverint, addant quæ opus esse intelligent, quæ addita erunt, inventario etiam adiungi curent, si quid restitutionis aut operis ipsum ecclesiæ ædificium indigere animadverterint, id, ut fiat, curent; provideant item ut monachi divino cultui, missarum oneribus, anniversariis, divinisque officiis satisfaciant. Singulos autem secreto et seorsum, Cancellario adhibito, interrogent de culto divino, de ecclesia, de disciplina regulari, de monasteriorum statu, de superiorum atque officialium administratione, vita, conversatione; de subiectorum obedientia, moribus, regularis disciplinæ peritia et observatione; habeantque hæc ipsa capita atque alia, de quibus inquirendum putaverint, descripta, ut id melius ac certius facere possint. Videant autem, ne de alicuius certæ personæ proprio aliquo crimine nominatim interrogent, nisi aut fama, aut semiplena probatio, aut idonea indicia præcedant. Possint autem generaliter monere eum, qui interrogabitur, ut si alicuius religiosi crimen aliquod occultum esse cognoverit, id sibi aperire vellit, non quasi iudicibus denunciando, aut accusando, sed tamquam patribus spiritualibus, ut possint opportuna remedia adhibere et saluti animæ illius prodesse. Erit item

Visitorum prudentiæ non subito neque facile credere, sed diligenter considerare quid, a quibus dicatur, contra quos, qua de causa.

Peracta, ut dictum est, inquisitione, si quid gravius invenietur, instituetur iudicium, testes examinabuntur, reo aperientur, tempus et facultas ei sese deffendi concedetur; nemo autem, nisi confessus aut legitime convictus propositi criminis damnetur: si iudiciorum vis et gravitas id postulare videbitur, possit poena aliqua extra ordinem reo imponi iuxta regularia instituta.

Errata omnia sive monachorum, sive abbatum, cœterorumque superiorum, sine ulla exceptione, congruenter sacrorum canonum et conciliorum sanctionibus, apostolicis constitutionibus, et sancti Benedicti regulæ institutis emendentur, corrigantur, puniantur. Priores, beneficiati, officiales quoque, si ita res feret, ab administratione suspendantur ad tempus; si quid eiusmodi erit, ut abbates vel alii superioris privandi esse videantur, id Præsidenti significetur, eique acta una cum Visitorum ea de re opinione et iudicio mittantur, ut possit ille, de Assistentium consilio et sententia, de re ipsa prout ius postulabit decernere. Si qui corporis vel gravi alia poena affiendi videbuntur, carceribus custodiantur; tum res ipsa, ut proxime dictum est, Præsidenti significetur: is cum Assistentibus cognoscet, decernetque.

Ferant secum Visitatores decreta Capituli generalis aliorumque Visitorum ad rectam monasteriorum gubernationem pertinentia; videantque, num ea ita observata sint ut oportuit; si quid omissum aut negligentius actum invenerint, causam inquirent, in eos, quorum culpa id accidisse cognoverint, animadvertant. Videant etiam an prioratus, aliaque beneficia præsertim curata a monasterio, quo se ad visitandum contulerunt, dependentia seu annexa, per ipsius monasterii superiorem debitis temporibus visitata fuerint, atque ipsimet Visitatores ad ea visitanda se conferant, et quæ opus esse quoquomodo intelligant, provideant.

Personis ac locis ita ut dictum est visitatis, inspiciant rationes abbatum, aliorumque tum superiorum tum officialium: quid acceptum, quid expensum sit, quam diligenter ac frugaliter res sint administratæ, idque cognoscant eo modo, qui in capitulo de paupertate expositus est, in quibus etiam videant si quid omissum sit et quicquid, sive in rationibus, sive in ipsa administratione, fraudis aut erroris invenerint, annotent, cumque cœteris visitationibus, cum inventariis, cum iis, quæ ex personis monasteriorum privatim cognoverint, conferant; si quid deesse aut male administratum, gestumve esse intelligent, in eos quorum ea culpa erit, animadvertent; in quo etiam eorum, quæ in capitulo de voto paupertatis dicta sunt rationem habebunt.

Quod si diligenter videndum est quanta cuiusque cura fuit in rebus temporalibus gubernandis, iurisdictionibus exercendis, quid in rerum spiritualium,

atque animarum cura cognoscenda faciendum erit. Summo igitur studio in his rebus examinandis Visitorum opera versabitur, ac si quid peccatum, omissumve intelligent, providebunt, animadvertentque. Cellas etiam abbatum, cœterorumque omnium visitent, et quod attinet ad inventaria quæ in superiorum potestate esse debent, ea omnia observent, quæ in capitulo de voto paupertatis sunt constituta.

Bibliothecas, vestuaria, infirmarias, officinas omnes, ne quid forte, secus quam oportet, actum, omissumve sit, visitent, rebusque omnibus provideant. Summo autem studio id agant circa ea, quæ infirmis tam quoad animæ, quam quoad corporis salutem præstanda sunt iuxta id quod in capitulo de abbate et superiore monasterii statuitur.

Qui progressus in litteris fiant, qui idonei sint ut studiorum causa ad loca ad id deputanda mittantur, videant, ac Præsidenti significant, ut is, una cum Assistentibus, quid expediat statuere possit. Si quis novitiorum et grammaticæ magister sit, quomodo novitii recepti sint diligenter cognoscant, ac si quis contra quam nostris constitutionibus provisum est, receptus fuerit, quæ ibi decreta a nobis sunt, servent. Quod si in his recipiendis non fuerint ea observata, quæ hac nostra constitutione comprehensa sunt, eiiciantur.

Inquirant etiam de superiorum, Visitorum, superiorisque Præsidentis actionibus, si quid ab illis aut dolo aut negligentia commissum sit, referantque in Capitulo generali, ut de illorum correctione et punitione statuatur.

Visitationem cuiusque loci quam primum absolvant, tum ut se ad cœtera loca conferre possint, tum ne commoratio monasteriis ipsis gravior sit. Quoad vero ibi erunt, in refectorio cum cœteris comedant, tum ut cœteris modestiæ exemplum præbeant, tum ne monasteriis, ultra quam par est, oneri sint.

Nullum omnino munus cuiusvis generis Visitatores aut eorum Cancellarii a quavis persona accipiant; si secus fecerint, a voce activa et passiva arbitrio Capituli generalis suspendantur.

Si supradictos duos Visitatores aliqua in re diverse inter se forte sentire contigerit, abbas vel superior monasterii tertius in determinando adiungatur, dummodo negotium ad ipsum non spectet; quo casu aut Præsidentis consulatur et ipse de consilio Assistentium quid agendum deliberet ac iubeat, aut si negotium vel minus grave sit vel celeriori deliberatione et provisione indigeat, eorumdem Visitorum Cancellarius suppleat. Hortamur eos denique, ut omni humana cognitione, aut priorum commodorum, suarumque rerum ratione abiecta, animo ab omni perturbatione vacuo suum exequantur munus tanta cum charitate quanta et rei ipsius gravitas et ipsorum professio ac fides requirit. Cogitent autem non solum doli, sed etiam negligentiae nomine gravissimas in futura vita Deo ipso iudice poenas daturos præter eas, quas hic etiam ferent

a generalibus scilicet Capitulis irrogatas, in quibus volumus de ipsorum gestis severe cognosci et iudicari.

CAPITULUM XII

DE ABBATE, CÆTERISQUE MONASTERIORUM SUPERIORIBUS

Meminerint abbates, cœterique omnes quocumque nomine monasteriis præfecti se, quemadmodum gradu et dignitate præstant, sic virtutibus antecellere oportere, specimenque esse religionis, prudentiæ, sanctitatis. His enim laudibus commendati, maiore cum auctoritate et fructu Dei gloriæ, quo omnis eorum cura spectare debet, hortando, monendo, corrigendo inservient; cogitent item non tam se præesse debere, quam prodesse; neque ita se gerere quasi dominantes in subditis, sed quasi forma facti gregis ex animo; id autem assequantur humanitate, benignitate, charitate, cum in universa administratione, tum proprie in reprehendendo, et corrigendo; qua in re debet omnis iniuria et contumelia abesse, ut omnes intelligant ad edificationem id fieri, magno cum animarum salutis zelo, et nulla cum iracundia aut odio; quo etiam nomine omnes præfectum huiusmodi reverebuntur, utque æquum est diligent. Totum autem illorum studium et cura in eo sit ut regularis disciplina retineatur, quod ipsi suo imprimis exemplo efficient, utque præter ea quæ regularibus ipsorum institutis provissa sunt, hæc ipsa nostra decreta quam diligentissime serventur.

Provideant ut missæ et divina officia in ecclesiis suo tempore, omni cum dignitate, atque animorum attentione celebrentur, et monachi die, noctuque, stans horis frequentes atque assidui in choro sint, quod ipsi item præsent, ut cœteros exemplo suo incitent.

Prius quæ spiritualia sunt curent, tum quæ temporalia; qua in re videant ut redditus mensæ abbatialis, conventualis, beneficiorum et officiorum in eos usus, de quibus in capitulo de voto paupertatis dictum est, impendantur, ut monachi et reliqui religiosi victu et vestitu commode, ut par est, tractentur; ut ægri diligenter curentur.

Prima autem et summa animarum salutis cura sit. Provideant igitur, ut illis ægrotantibus sanctorum sacramentorum, quam primum opportunum visum fuerit, remedia adhibeantur, et cum his cœtera etiam recte et pie, ut christianos decet, moriendi auxilia adiungantur, orationes scilicet, præsentia assidua, cohortationes, quæ ad vitam hanc, si ita divinæ bonitati visum erit, æquo animo relinquendam, quæ et omni tempore, et præcipue ingravescente morbo necessaria sunt.

Curent item, ut hospitalitas in ipsa sancti Benedicti regula tantopere com-

mendata, liberaliter atque alacriter exerceatur; ut pauperum necessitatibus provideatur, et redditus ac iurisdictiones conserventur, et quoad honeste fieri poterit, augeantur; quæ etiam male alienata aut occupata sunt, recuperentur.

Cogitent dignitate atque administratione sibi delata nihil propterea de voto paupertatis remissum esse. Vasa igitur aut alia opera aurea, argentea, vel ex alia materia pretiosa, præter ea quæ divino cultui adhibentur, nulla habeant; vestitu, comitatu, servientium numero, equis, lecto, suppellectili omni modice utantur; sericum illis omnino interdictum sit nisi forte sacræ alicui imagini ornamento sit. Quicquid denique ipsorum usui necessarium aut conveniens erit religionis, paupertatis, honestatis, modestiæ professionem præ se ferat.

Cumque religiosi, emissa professione, mundo mortui sint, parentibusque, ac cæteris mundanis rebus renunciaverint, prohibemur ne quis eorum, quamvis abbas sit, occasione mortis cuiusvis propinqui, ne quidem patris aut matris, aliquo modo habitus sui materiam vel scisuram inmutet luctus causa.

Venationem, aucupium, animalium ad eas res educationem abbates, beneficiati, officiales, religiosi omnes a sua professione alienissimam ducant, atque omnino reiiciant.

Idem quoque sine superioris licentia, quæ rarissime concedatur, in baptismo aut in chrismate compates ne fiant.

Sint etiam abbates atque alii superiores cum cæteris anni temporibus, tum maxime in Adventu et Quadragesima, ut cæteris communis victus exemplum præbeant, assidui in refectorio, nisi forte alicuius hospitis cum quo esse oportet gravitatis et dignitatis ratio impediatur.

Cum abbatis absentis loco esse debeat prior claustralis ut postea dicetur, ne cui alteri abbas vices suas committat. Quod si prior aut absens, aut impeditus sit, possit abbas alium præficere quoad ille adesse et administrare poterit.

In causis religiosorum, de quibus abbatem cognoscere oportebit, numquam ille layco aut iudice aut notario utatur. Si quid ipse minus poterit, religiosos, quos maxime idoneos esse cognoverit, adhibeat, ac si qua in re opus esse intelligat, doctoris alicuius probitate, fide ac taciturnitate commendati ne, scilicet, religiosorum crimina efferantur, consilium ac iudicium exquirat. Advocati munus neque abbas ipse in causis exercent, neque id monachis permittat.

Procuratorum vero, sollicitorum, defensorum in monasterii beneficiorum aut officiorum suorum causis munere fungi possunt, et pariter advocati, si ad id idonei essent, sed non aliter quam superioris permissu.

E monasteriis egrediendi facultas ita monachis permittatur, si duæ tertiæ, partes, divinis officiis inserviendi causa, remaneant; alias, etiam honesta et iusta causa accedente, nullo modo permittatur. Talorum et tabellarum, quas cartas vocant, atque omnis sive aleæ, sive alius quivis huius generis ludus monachis

omnibus prohibitus sit, eaque cura abbatis et superioris sit, qui etiam tum lusores, tum spectatores severe puniant; possint tamen certis temporibus honestum aliquod laxamentum concedere.

Congregationis suæ religiosos iter facientes hospitio recipiant, sed ita si superioris eius monasterii, unde discesserunt, licentiam seu litteras obedientiales secum scriptas ferant.

Ipse item superior, ubi primum cognoverit aliquem suorum monachorum absque licentia discessisse, scribat ad aliquot alios superiores monasteriorum, ad quæ illum perventurum coniiciet, quid, si ad ea pervenerit, faciendum censeat.

Si quos aut Præsidens de consilio Assistentium, aut generale Capitulum suis litteris patentibus mittet, aut alicui monasterio assignabit, libenter et benigne accipiat; illi vero interea, ut ceteri eiusdem monasterii, abbati ipsi subiecti erunt.

Qui privatim certi alicuius monasterii utilitatis aut boni causa mittuntur, iis sumptus itineris ab eodem monasterio suppeditetur.

Si qui carceris aut correctionis, aut alterius poenæ causa ad aliud monasterium mittentur; si qui etiam missi plane inutiles sint, nec aliquid eorum operum, in quibus ceteri monachi exercentur, præstare valeant, possit Abbas sumptus omnes victus ac vestitus, ab eo monasterio exigere, in quo illi professionem fecerunt. Atque hæc Præsidens cum Assistentibus, necnon Visitatores ita fieri curent, ne videlicet ipsi monasterio hac accessione gravius, quam par sit, onus imponatur.

Omnia autem hoc capite comprehensa ab ipsis abbatibus, prioribus, aut aliis quocumque nomine monasterii præfectis diligentissime serventur.

CAPITULUM XIII

DE PRIORE CLAUSTRALI

Quod ipsa sancti Benedicti regula, et Lateranensis Concilii decreto, ac Benedicti .XII. prædecessoris nostri constitutione provisum est, ut omnis religiosorum conventus suum Priorem claustralem habeat, id diligenter servetur. Huius autem Prioris eligendi potestas Abbatis erit, sed cum ipsius conventus consilio et assensu; eligitur autem primo capitulo annuali, quod [in] unoquoque conventu habebitur post generale Capitulum triennale.

Electio annua sit, sed possit, si ita abbati et conventui expedire videbitur, tempus prorrogari, ut idem secundo, etiam et tertio anno Prior sit; qui si minus officio suo et muneri satisfacere videbitur, possit eodem modo suo ipso primo anno amoveri, atque alius surrogari; quod ne accidat, hortamur ut semper eligatur is, qui et vitæ integritate et prudentia ac rerum usu præstare existimabitur.

Absente abbate, eadem sit Prioris in subditorum superioritas, quæ abbatibus ipsius, necnon eadem subditorum erga illum obedientia, quæ erga Abbatem; auctoritate vero, et iurisdictione iis in rebus, atque eo modo utatur, quem abbas illi præscriptum reliquerit; eo præsentem, auctoritate sibi ab illo permissa contentus sit.

In choro primum post abbatem locum ac sedem obtineat.

CAPITULUM XIV DE DORMITORIO

Regulæ sancti Benedicti, et concilio generali, ac constitutionibus eiusdem Benedicti .XII. prædecessoris nostri colendæ memoriæ, inhærentes, præcipimus nos quoque, ut omnes religiosi dormiant in eodem dormitorii loco; in quo permittimus eos habere proprias cellas, ita tamen ut nemo alterius cellam introire possit sine expressa superioris licentia. Quandocumque autem quis obtenta licentia alienam cellam ingressus fuerit, quamdiu ibi manserit, cellæ ostium vel apertum vel clave non obseratum relinquatur; qui secus fecerit, in capitulo vel in refectorio, prout superiori videbitur, culpam dicat, et ab eodem decenti pœna puniatur.

Dormitoria, ubi opus sit, aptentur et commoda reddantur, ac etiam quæ reparatione indigebunt, reparantur. In eodem dormitorio sit etiam propria cella pro abbate vel superiore loci, ut ipse quoque, sicut bonum decet custodem, quamvis alias mansiones alibi, intra tamen clausuram habeat, ibi dormire possit; quod ut facere numquam intermittat, serio hortamur, quatenus tamen per occupationes ei licebit, præsertim ubi horis matutinis interveniendum erit. Omnes quoque beneficia et officia obtinentes perinde ac cœteri monachi, dormiant in cellis in dormitorio assignatis, quamvis et ipsi habeant particulares mansiones ratione eorum officiorum pro illis commodius exercendis.

CAPITULUM XV DE OFFICIIS CONVENTUALIBUS ET RERUM ADMINISTRATIONE

In singulis monasteriis constituentur officia et ministeria ad usum vitæ communis necessaria, atque iis exequendis et exercendis deputentur officiales idonei et fideles ad nutum amovibiles. Illud in primis advertatur, ut præpositi infirmorum curæ spectatæ charitatis et solertiæ sint ac requisitæ ea in re experientiæ, pieque et religiose munus suum impleant; in his si superiores loci negligentibus fuerint, a Visitoribus illorum defectus suppleantur.

Quæcumque abbates, priores, præpositi, beneficiati, aut officiales commu-

nitati conferre teneantur secundum ea quæ dicta fuerunt in capitulo de voto paupertatis, quandoquidem ab ipsa quoque communitate recepturi sunt quod satis sit ad eorum sustentationem. Hæc omnia exigantur a procuratore monasterii inter alios officiales conventuales eligendo, quem maxime vigilantem atque inpigrum esse oportebit. Si qui debitores tardi et renitentes ad solvendum fuerint, cogantur a superioribus per sequestrationem fructuum, vel alia ratione, quæ magis expedire videbitur; ita ut neque communitati, neque conventui ullum inferatur præiudicium vel impedimentum in eo, quod pertinet ad res victui necessarias naturæ comparandas. Fiant tres libri, quorum unus contineat omnia bona et redditus monasterii in pecunia numerata, vel aliis in rebus consistentia, ita ut liquido appareat quid ex his et aliis proventibus adventitiis nominatim redactum sit, quidve abbates, priores, beneficiati et officiales omnes exsolverint. Procurator autem monasterii sit huius libri custos, et iurium et reddituum omnium exactor, administrationisque suæ rationem finito tempore reddere teneatur. Alium librum habeat œconomus, cuius officium sit in eo annotare quantum panis, vini et aliarum rerum victui necessariarum singulis diebus distribuatur; in quo item panni linei, vel lanei, et alia quæcumque id genus communitati, hospitibus, infirmis, aliisve monachorum usibus ac necessitatibus assignata et tributa describantur. In tertio libro per ipsummet œconomum tenendo scribantur pecuniæ, quæ a procuratore monasterii dabuntur in sumptus necessarios, quod idem fiat de expensis singulorum dierum.

Præterea constituatur arca depositi, quæ tres habeat claves: una sit penes superiorem, et reliquas duas habeant duo monachi ex antiquioribus conventus ab eodem superiore eligendi. In eadem arca deponantur omnes pecuniæ introitus ordinarii et extraordinarii monasterii, ac etiam claudantur tres libri similes, ac respondententes aliis tribus supra memoratis, in quibus singulatim perscribantur omnes pecuniarum summæ tam acceptæ quam expensæ; nempe, quis eas attulerit, quo die, qua de causa; deinde quibus annumeratæ, in quos usus conversæ, et alia huiusmodi, quæ ita clare explicari debebunt, ut in conferendis rationibus nulla mora vel difficultas oriri possit.

Si qui vero negligentia vel malitia in his peccaverint, a superiore puniantur, et, culpæ gravitate ita exigente, etiam priventur officio.

CAPITULUM XVI

DE ABSTINENTIA ET IEIUNIO

Summa semper in omnibus religiosis ordinibus abstinentiæ et ieiunii ratio habita est, semperque ieiunium regularis observantiæ optima pars, et virtutum

omnium parens, ac certissimum adversus omnia vitia remedium est existimatum.

Monachi igitur sancti Benedicti Congregationis provinciæ Tarraconensis atque Aragonensis, præter cæteros dies quibus id catholicæ Ecclesiæ instituto interdictum est, abstineant quovis genere carniū, quarta feria ac sabbato cuiusque hebdomadæ, diebusque omnibus a prima dominica Adventus usque ad Nativitatem Domini nostri; idque etiam si iusta aliqua de causa oporteret eos extra refectorium comedere, nisi in ægritudine aliqua medicus iudicaret carnem præberi oportere, idque etiam Superior permetteret, tumque etiam non in refectorio sed in infirmaria monachi concessa sibi facultate utantur.

Iidem etiam, præter communia Ecclesiæ ieiunia, saltem toto Adventus tempore proxime designato et sexta feria cuiusvis hebdomadæ ieiunent. Quadragessimalis vero ieiunii initium faciant a secunda feria post dominicam Quinquagesimæ; possit autem superior iis diebus, qui non sunt communi Ecclesiæ præcepto et observatione comprehensi, pro sua prudentia et conscientia dispensare, si ætatis aut ægritudinis rationem id postulare intelliget; in communibus vero Ecclesiæ ieiuniis causam dispensandi iuris communis dispositioni relinquimus.

Cibus modestus ac temperatus sit, et monachi professioni conveniens, cuius vita debet esse perpetua sobrietas, abstinentia, pœnitentia; quisque rebus appositis contentus sit, iisque ut Christi pauper utatur cum alacritate et gratiarum actione; curet tamen superior, ut cibus corpori alendo et valetudini sustentandæ idoneus et sufficiens sit.

CAPITULUM XVII

DE SILENTIO

Silentium multis ac verissimis laudibus a sanctis Patribus est celebratum et cum cæteris omnibus tum religiosis hominibus imprimis necessarium iudicatum.

Sit igitur silentium perpetuum in capitulo, in refectorio, in dormitorio, inque aliis communibus monasterii locis; maxime vero in ecclesia, proprieque in choro, quibus in locis, si qua aut necessitas aut honesta opportunitas loquendi erit, id fiat quam modestissime ac brevissime; cæteris in locis servetur silentium a signo vespertino salutationis angelicæ usque ad mane sequentis diei quoad Tertia fuerit in choro absoluta.

CAPITULUM XVIII
DE DIVINO OFFICIO

Ut in celebratione divinorum officiorum universa Congregatio eundem ritum atque ordinem servet, nullaque variandi aut discrepandi occasio præbeatur, præcipimus, ut in omnibus ecclesiis, quas ipsa Congregatio in provincia Tarraconensi et Aragonensi habet, is in divinorum officiorum recitatione et celebratione modus servetur, quem monachi sancti Benedicti observantes ex eorum instituto et sedis Apostolicæ permissione observare solent et debent, sumptis quoque breviariis et missalibus eiusdem generis sicut illi utuntur, una cum aliis libris ad usum chori necessariis.

Visitatores deinde primi anni eos monasteriorum superiores, quos circa hæc in suis ecclesiis negligentes aut inobedientes reppererint, severe puniant; sed longe severius id faciant Visitatores insequentis anni, si illos in eadem culpa deprehenderit.

Monasteriorum superiores monemus, ut omnia divina officia debitis horis in choro celebrari curent; quibus omnes monachi ac præcipue superiores quorum est exemplo aliis prælucere, debito cum silentio et, qua decet, reverentia ac devotione, animique elevatione intersint. Quod si quis legitimo impedimento detentus fuerit, id notum faciat superiori, ut cum eius benedictione liceat ei in cella permanere; ubi tamen non cesset ab horis suo tempore privatim recitandis, nisi gravis eum infirmitas excusaverit. Quicumque autem iusta causa non impediti, vel licentia non obtenta officio suo defuerint, culpam in capitulo fateantur, et pœnam a superiore impositam patienter atque humiliter sustineant.

Præcipue curæ sit iis, ad quos pertinet, ut missis, anniversariis, aliisque divinis officiis peragendis, oneribusque supportandis, cum omni pietatis et grati animi indicio satisfaciant debito vel obligationi incumbenti erga fundatores, benefactores, aliosque de ecclesia benemeritos; quorum memoria, ut promptior sit, nec oblivione aut negligentia quid elabatur efficient abbas et prior claustralis, ut in tabella in sacrario defixa vel appensa illa omnia descripta pateant. Ut quotidie in quovis monasterio, in quo sit sufficiens numerus sacerdotum, celebretur hora convenienti missa conventualis tam de festo, quam de feria occurrenti secundum rubricas missalis; summo autem mane missa mortuorum, nisi per regulas missalis aliter disponatur.

Qui curam gesserit chori, omnia usui religiosorum necessaria et opportuna prompta semper, parataque habeat, ne tunc temporis confusio ac tedium ac

divini cultus imminutio oriri possit; sed unusquisque in choro dicto superioris audiens sit, et suo munere, pro ordinis gradu, alacri et prompto animo fungatur; qui secus fecerit, in capitulo culpam dicat et superior in eum pro modo culpæ animadvertat.

Consuetudinem seu verius corruptelam in nonnullis monasteriis introductam, ut scilicet singulis monachis pecuniæ distribuantur pro horis canonicis aut pro anniversariis vel pro missis quæ celebrantur, tamquam voto paupertatis et regulari disciplinæ contrariam penitus abrogamus. Idemque deinceps fieri expresse prohibemus, mandantes ut huiusmodi distributiones, ac etiam quæcumque eleemosynæ, quas pro missarum celebratione vel divinorum officiorum recitatione offerri continget, censeantur et sint imposterum communitati applicatæ, eademque de illis ratio habeatur et reddatur quæ de cæteris communibus pecuniis et rebus habenda et reddenda erit per officiales ad id deputatos.

CAPITULUM XIX

DE NOVITIIS

Sicut in agro novellæ et teneræ arborum plantæ bonæ imprimis eligendæ sedulo postea colendæ, ac contra vim ventorum et tempestatum muniendæ sunt, quo melius adolescant et fruges optatas afferant; ita in religiosorum Congregationibus, novitiorum admissioni ac educationi et institutioni præcipua cura est adhibenda. Quapropter volumus, ut in ipsis novitiis recipiendis serventur constitutiones ab eodem Sixto prædecessore editæ, utque in primo generali Capitulo triennali statuatur modus super illorum receptione observandus, medio tempore inter unum Capitulum generale et aliud, quando provincialia celebrari non consueverunt. Ad hoc autem eligendus erit unus ex tribus modis ac remediis in eisdem constitutionibus propositis, qui facilior et aptior Congregationi visus fuerit, sed illud imprimis cavendum erit ne quisquam admittatur litterarum incapax, quique in studio grammatices saltem mediocriter non profecerit, si modo clericatui adscribi velit. Et præterea implendæ erunt omnes conditiones in prænominatis constitutionibus appositæ, omni affectu, respectu et commodo mundano, postpositis.

Perpendant quoque superiores an qui ad religionem accedunt vera Dei inspiratione ducantur, et an firmi sint in proposito; quod ut melius noscere et investigare possint, tempus receptionis prolatabunt, et postquam diligenti ac etiam iterato examine eorum animum tentaverint, quibus parentibus orti, et quomodo educati fuerint requirant.

Novitiorum dormitorium et alia omnia sint separata, præter refectorium. Qui

paulo juniores videbuntur, ex novitiatu non emittantur etiamsi professi sint, nisi cum superior monasterii de consilio aliquot seniorum et magistri ipsorum novitiorum id agendum esse censuerit. Constituatur magister, qui illos doceat ea quæ ad ecclesiæ et divinorum officiorum cultum, bonorumque morum ac regularis disciplinæ iuxta puram, sinceramque sancti Benedicti regulam, quam professi sunt, observationem spectant, ac promptæ obedientiæ, carnis macerationi, captivandæque propriæ voluntati et aliis virtutibus, quibus ad perfectionem monasticam pervenitur, eos assuefaciat. Tollatur otium, subeat rerum divinarum meditatio, orationis frequentia, atque exercitium spirituale et corporale.

Inter alia, quæ in hoc magistro requiruntur, ut hæc cura tuto ei committi possit, oportebit eum esse maturæ ætatis, et saltem per septennium in religione et in sacerdotis gradu et exercitio laudabiliter versatum; bonorum morum, probatæ vitæ, pium, zelantem, constitutionum, regulæ observantem, a vitiis alienum, discretum atque fidelem. Is autem eligatur per vota secreta in Capitulis generalibus; et si obierit eo triennio, quod ab uno Capitulo generali ad aliud intercedit, sufficiatur alter in eius locum a superiore et conventu monasterii, cum consilio tamen et licentia Præsidentis et Assistentium.

Huic magistro, tamquam superiori post abbatem vel eius vices gerentem. novitii pareant omnibus in rebus spiritualibus et temporalibus; et cum abbas aliquid, quod ad eos spectat, tractare voluerit, magistrum in consilium adhibeat et de eius consilio, quod expedire visum fuerit, agat; cui magistro incumbet cura omnium rerum tam spiritualium quam temporalium, ut dictum est, et præsertim ipsorum confessiones audiendi. Valeant tamen ipsi novitii confessionis causa superiorem monasterii aliquando adire.

Grammatices etiam magister ad religiosos juvenes erudiendos, qui litteris dare operam debent, eligatur; isque ex eadem Congregatione sit, si quidem idoneus haberi poterit, sin minus conducatur alius etiam alterius religionis vel sæcularis si necessitas coegerit, modo tamen requisitis qualitatibus non careat, saltem quoad scientiam litterarum et vitæ ac morum integritatem; cui etiam quando ita necesse sit, nec aliter haberi possit, provideatur a conventu de congrua mercede pro eius sustentatione.

CAPITULUM XX

DE CONFESSORIBUS ET CONFESSIONIBUS. DE SANCTISSIMA EUCCHARISTIA FESTIS DIEBUS SUMENDA, AC DE CELEBRATIONE MISSARUM

Præsidentes, abbates atque alii in suis monasteriis prælati ex monachis eos deligant, quos subditorum suorum confessionibus audiendis prudentia, probitate,

doctrina idoneos iudicaverint. Religiosi vero aliis confiteri non possint, nisi de abbatis vel superioris licentia, nec quisquam nisi eorundem abbatis vel superioris iussu aut permissu, confessiones audiat. Ipsi autem superiores bis aut ter in anno extraordinarium confessorem offerant, qui omnium confessiones audire possit, liceatque eisdem Superioribus aliquorum criminum absolutionem, prout expedire iudicaverint, suæ potestati reservare, et si illam reservaverint, bis aut ter in anno, saltem in Paschate et Natali Domini facultatem absolvendi in casibus reservatis communicent confessariis ut supra deputatis.

Religiosi omnes, qui in sacris ordinibus non sunt constituti, singulis hebdomadis confiteantur, et primo cuiusque mensis dominico die ac præterea omnibus totius anni solemnibus festis diebus palam in missa conventuali sacrosanctam Eucharistiam sumant; si quid impedimenti afferetur, confessor iudicabit, ac superiori significabit id suo permissu intermitteri; quod autem eo die omissum erit proximo dominico die fiat: qui secus fecerit, culpam suam in refectorio agnoscat. Superior arbitrio suo pœnam statuatur. Si inobediens esse perseveraverit, gravius etiam puniatur.

Diaconi, et subdiaconi frequentius etiam id faciant, maxime autem deceret si saltem dominicis ac solemnibus festis diebus, in ipso altaris ministerio sacrosanctam Eucharistiam sumerent.

Sacerdotes quam frequentissime possunt missas celebrent, neque patiantur se, Ecclesiamque Dei, ac animas in purgatorio existentes tanto fructu, tamque excelso ministerio diutius carere. Eo autem accedant non modo magna cum animæ puritate, sed magno etiam, ut par est, cum timore et tremore; qui nisi ter saltem singulis hebdomadis ac præterea omnibus dominicis ac festis diebus nulla re impediti celebraverint, magnam existimationis iacturam facient.

Superiores si confessiones, communionem, missarumque celebrationes longa obstinatione intermittere animadvertent, remedia et pœnas, ut res postulabit, in dies graviores adhibeant.

CAPITULUM XXI

DE MINORIBUS AC SACRIS ORDINIBUS SUSCIPIENDIS

Monemus eos, qui in abbates sunt benedicti, et facultatem conferendi minores ordines habent, ut in eorum collatione caveant, ne quisquam admittatur cui ætas, mores ac litterarum scientia opportune non suffragentur, et demum hac in re serventur sacri canones, concilia generalia, præcipue Tridentinum, et constitutiones eiusdem felicis recordationis Sixti. V. prædecessoris nostri.

Quod attinet ad sacros ordines, mandamus ut in Congregatione hac pro-

vinciæ Tarraconensis et Aragonensis, observentur ea, quæ sequuntur: Subdiac-natus ordo nemini conferatur, nisi qui, post emissam professionem, biennium saltem in Religione permanserit, ita ut computato probationis anno triennium religionis ad minus numeretur. A subdiaconatu ad diaconatum, et a diaconatu ad presbiteratum id temporis intercedat, quod Tridentino concilio sancitum est. Quin hortamur in Domino superiores omnes, ut ad concedendas litteras dimissorias eo tardiores et circumspectiores sint, quo certius pro eorum prudentia intellexerint moram hanc fore omnibus salutarem, quandoquidem nihil tantopere spectandum est, quam ut ii eligantur, quorum qualitates iuxta sacros canones, concilia generalia, ac constitutiones Apostolicas vel maxime emineant, ac circa requisita superiores potius quam inferiores debito existant.

Ad approbationem eorum, qui litteras dimissorias petunt, hæc erunt observanda. Quo tempore Visitatores visitationi incumbunt superiores monasteriorum et priores claustrales, assumptis duobus vel tribus antiquioribus conventus uti de qualitatibus promovendorum probe instructis, notulam conficiant eorum quos idoneos iudicabunt, exprimendo nominatim ætatem, ac sufficientiam, et quibus ordinibus recte possint initiari, et ei se subscribant. Notula autem sic conscripta et subscripta tradatur Visitoribus, qui illis vocatis et examinatis, decernant quibus dandæ, vel denegandæ sint litteræ dimissoriæ. Et hæc omnia annotentur in libro actorum visitationis, expeditione litterarum dimissoriarum solis abbatibus vel monasteriorum superioribus reservata.

CAPITULUM XXII

DE REDUCTIONE NONNULLORUM MONASTERIORUM SUB PROVINCIA TARRACONENSI

Cum ad notitiam nostram pervenerit nonnulla monasteria huius ordinis sancti Benedicti in principatu Cathalonix et comitatibus de Rossellon et Ceritanix, unum videlicet Sancti Michaelis de Cuxà, aliud Sanctæ Mariæ de Arlés, aliud Sancti Andreæ de Sureda, necnon aliud Sancti Martini de Canigó elnense, aliud Sancti Petri de Camprodó, et aliud Sancti Michaelis de Fluvia gerundense, ac reliquum Sanctæ Mariæ de Gerri nuncupatæ urgellense respective civitatum vel diocesium existere, quæ, licet retroactis temporibus sub Narbonensi et Auxitanix. aliisque regni Francix provinciis essent, a tempore tamen fere immemoriali, citra prædictarum provinciarum superiores illa regere ac visitare neglexerint, nec ad præsens bene et commode, ut par est, ea regere et visitare possunt cum in diverso regno consistant, proptereaque in illis regularis obser-

vantia admodum collapsa sit, nec religiosi illi superiores regulares recognoscant: cupientes eos quoque, iuvante Domino, in eamdem salutis viam dirigere, nullum ad hoc certius remedium cognoscimus, quam prædicta septem monasteria a supradictis Narbonensi et Auxitana, aliisque regni Galliæ provinciis separare et dismembrare, ac ut in ipsis etiam hæ nostræ ordinationes observari possint, provinciæ Tarraconensi subiicere, prout ea ab eisdem Narbonensi, Auxitana, et aliis regni Galliæ provinciis quomodocumque illis hactenus subiecta exstiterint; una cum prioratibus, grangiis, beneficiis, officiis, cæterisque omnibus ab eis quomodocumque dependentibus annexis vel connexis, necnon ipsorum monasteriorum abbates, priores, beneficiatos, officiales, monachos ac religiosos omnes tenore præsentium separamus et dismembramus, et ab illarum subiectione, dependentia et obedientia perpetuo liberamus et absolvimus, ac prædictæ Tarraconensi provinciæ annectimus et incorporamus, eiusque Præsidentium ac superiorum pro tempore existentium superioritati, regimini, visitationi, correctioni et iurisdictioni sicuti cætera eiusdem provinciæ Tarraconensis monasteria, illorumque prælati et religiosi sint cum prænominatis prioratibus, grangiis, beneficiis, officiis, cæterisque omnibus ab eis quovismodo, ut præmittitur, dependentibus, annexis vel connexis; necnon ipsorum monasteriorum abbates, priores, beneficiatos, officiales, monachos et religiosos omnes etiam perpetuo subiicimus, subiectaque et subiectos esse volumus et statuimus. Ita ut in nullo a cæteris monasteriis dictæ Provinciæ differant, ac omnia quæ in his constitutionibus statuta sunt, in eis locum habeant perinde ac si perpetuo dictæ provinciæ incorporatæ fuissent, mandantes in virtute sanctæ obedientiæ universis et singulis dilectis filiis modernis et pro tempore existentibus Præsidentibus, Visitatoribus, abbatibus, prioribus aliisque superioribus, officialibus, monachis, ministris et personis quibuscumque singulorum monasteriorum ordinis sancti Benedicti in regno Aragoniæ et principatu Cathalonæ huiusmodi consistentium, etiam supradictorum septem monasteriorum, quæ huius nostræ constitutionis tenore Tarraconensi provinciæ subiecimus, quatenus sub pœnis in suprascriptis ordinationibus contentis, quoad inobedientes, eo ipso absque aliqua declaratione seu iudicis ministerio incurrendis, quæ tamen ubi expressæ non sunt, ab ipsis superioribus iuxta sacros canones et eorum regularia instituta infligantur, omnes et singulas ordinationes prædictas et in eis contenta quæcumque, perpetuo et inviolabiliter observent, et faciant ab illis, ad quos spectat et spectabit quomodolibet in futurum perpetuo firmiter observari. Decernentes ex nunc irritum et inane quicquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter contigerit attentari.

Et nihilominus venerabilibus fratribus nostris Archiepiscopo Tarraconensi et Episcopo Urgellensi ac dilecto filio nostro pro tempore existenti Apostolicæ

Sedis in regnis Hispaniarum Nuncio, per Apostolica scripta mandamus quatenus ipsi vel duo aut unus eorum per se vel per alium seu alios praesentes litteras, et in eis contenta quaecumque, ubi et quando opus fuerit, solemniter publicantes faciant auctoritate nostra singulas constitutiones praedictas, ac omnia in dictis litteris contenta huiusmodi firmiter observari. Contradictores quoslibet, et rebelles ac praemis non parentes, per supradictas et alias sententias, censuras et poenas ecclesiasticas, aliaque opportuna iuris et facti remedia, appellatione postposita, compescendo, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis. Non obstantibus pia memoriae Bonifacii papae. VIII. etiam praedecessoris nostri de una, et concilii generalis de duabus dietis, etiam si ultra tres dietas ad iudicium trahantur, ac quibusvis aliis apostolicis etiam in provincialibus ac synodalibus conciliis editis generalibus et specialibus constitutionibus ac singulorum monasteriorum et ordinis praedictorum, etiam iuramento, confirmatione apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis monasteriis et ordini praedictis, illorumque conventibus, superioribus, et personis ac regnis, provinciis et principatui praedictis, illorumque locorum Ordinariis, ac quibusvis aliis personis, etiam ad instantiam regum vel aliorum principum, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis clausulis et decretis, in genere vel in specie, etiam motu proprio et ex certa scientia, deque apostolicae potestatis plenitudine, ac alias in contrarium quomodolibet concessis, confirmatis et innovatis; quibus omnibus etiam si de illis eorumque totis tenoribus, specialis, specifica, expressa et individua ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio, seu quavis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, illorum omnium et singulorum tenores praesentibus pro sufficienter expressis et insertis, habentes illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, harum serie specialiter et expresse derogamus coeterisque contrariis quibuscumque. Aut si Praesidentibus, Visitatoribus, abbatibus, prioribus, aliisque superioribus, officialibus, monachis, ministris et personis praedictis vel quibusvis aliis communiter vel divisim ab eadem sit sede indultum, quod interdicti, suspendi, vel excommunicari non possint per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam et de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

Volumus autem, et ita mentis nostrae fuisse et esse declaramus, quod harum ordinationum transgressores, dummodo non ex contemptu, vigore praesentis constitutionis nostrae, mortale peccatum non incurrant, nisi ad id ex vi regulae quam profitentur vel aliunde obligati forent; et nihilominus dictos abbates et monachos per viscera misericordiae Domini nostri et per diem tremendi iudicii hortamur et in Domino commonemus, ut considerantes indulgentiam nostram

emulentur charismata meliora, totisque viribus ad collapsam veterem disciplinam perfecte instaurandam incumbant, omnem vitam, mores, victum, habitum, actiones ad præscriptum regulæ, quam coram Deo et angelis eius professi sunt, sacrorumque canonum decreta instituant et componant; respiciant crebro ad petram ex qua excisi sunt, respiciant ad sanctum Benedictum eorum patrem, et ad illa Ecclesiæ clarissima lumina tot sanctos monachos, qui cruce suscepta post Christum via Domini incedentes ad eternam gloriam pervenerunt, illos imitentur; illos, pro eo ac debent, sequantur duces; agnoscant misericordiam Domini, qui eis pœnitentiæ spatium tribuit, impleant desiderium nostrum, qui eos paterne diligimus, redeant ad cor, dicant *nunc cœpimus, hæc mutatio dexteræ Excelsi, et qui antea tenebræ erant, iam nunc sunt lux in Domino*, quæ sic luceat coram hominibus, ut videntes conversionem eorum et opera bona, glorificent Patrem misericordiarum, qui in cælis est.

Et quia difficile nimis esset præsentibus quocumque illis opus erit, perferre, volumus, ut earum transumptis, sive exemplis etiam impresis notarii publici manu subscriptis, et personæ in dignitate ecclesiastica constitutæ sigillo munitis eadem prorsus fides ubique locorum adhibeatur, quæ adhiberetur eisdem præsentibus, si essent exhibitæ vel ostensæ.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ editionis statutorum, mandatorum, declarationum, præceptorum, prohibitionum, interdictionum, voluntatum, tributionum abrogationis, abolitionis, intentionis, monitionis, separationis, dismembrationis, liberationis, incorporationis, subiectionis, decreti, derogationis et commonitionis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum.

Datum Romæ apud sanctum Marcum, anno Incarnationis Domini Millesimo quingentesimo nonagesimo secundo Kal. Aug. Pontificatus nostri anno primo.

DOCUMENTS REFERENTS A LA IMPLANTACIÓ DE LA REFORMA

I

Lletra al Vice-canceller de creença per a l'abat Fenero i Antoni Coll.

Il·lustríssimo Señor. Entendiendo muchos dias ha que su Magestad estava desabrido de nosotros y de la orden nuestra de S. Benito desta provincia de Tarragona, y a lo que se cree, por alguna sinistra informació que algunos émulos le han dado de nosotros: en este capítulo provincial postrero se determinó de inbiar al Abad de S. Joan de la Peña, y a Antón Coll, prior y monje de S. Pedro de Gerona, para que, por parte de toda esta orden, fuessen a besar las manos a su Magestad, y hazer en esta corte residentia delante V. S. Il·lustríssima, o de quien su Magestad mandare, y bolver por la honra de todos estos pobres cavalleros religiosos, que tan sin razón son acocados, y tambien para darle parte en que estado hoy están estos monasterios, y quan diferentes de quando andavan a personas seglares *in comendam*, y de los trabajos que ha havido y hay en reparar tantos y tan grandes males, que nos han causado el quitar las elecciones que tenian los conventos dellos, y postreramente estas encom[ien]das; y tambien suplicarle sobre algunas particularidades, que conviene para la buena direction desta orden y observança de la reglar disciplina, conforme a una instructio[n que] llevan. Suplicamos a Vuestra Señoria Il·lustríssima que, como pastor y padre de [todos?] nos haga merced de favorecerles, y dar crédito a lo que trataren y d[ije]ren, que, demás de ser cosas de que Dios y su Magestad quedarán servidos y esta religión restaurada y encaminada para m[ás] perfección, nosotros y todos estos religiosos quedaremos [per]petuamente obligados de rogar a Dios por la vida y acrescen[ta]miento de stado de Vuesta Señoria Il·lustríssima, la qual El guarde y acresc[ien]te. De Barcelona, primero de Henero de M.D.LXXV. años. De V. S Il·lustríssima,

Capellanes que sus manos besan.

II

El Cardenal Alessandrino dóna ordres al Nunci d'Espanya prohibint la supressió i annexió a la Congregació de Valladolid dels beneficis i dignitats de la Claustral.

Molto Rdo. Monsignore come fratello. Si dette ordine questi mesi passati ai vescovi del Regno di Catalogna et d'Aragona per Breve, che dovessero attendere alla riforma dei frati conventuali di San Francesco et di alcune altre regole concedendo lor facolta di visitarle et di correggerle in somma in quella forma migliore che avessero potuti. Ma essendo poi venuto a notizia di nostro Signore che i detti vescovi hanno trapassati la comission loro, et abusano l'autorita datali da Sua Santita, tentando di unire et supprimere Abbatie et Priorati et altre dignita et benefitii regolari in favore del ordine di S. Benedetto Vallisoleti Diocesis Palentinæ, ma in danno et pregiuditio de i Monaci negri del prefato san Benedetto, et di questa Santa Sede: giuntamante si ordina a Vostra Signoria Rma. di commission di Sua Santita, che faccia intendere ai medesimi vescovi, che riformino solamente quei monasterii che in effetto haveranno bisogno di riforma con l'intervento dei Presidenti et visitatori di detti ordini senza intrare in far unioni ne suppressioni de monasterii ne de altri benefitii regolari, ne in dar molestia ad alcuno che ne sia in possesso, perche questa non é stata la mente di Sua Santita in tal riforma, ne intende che sia per l'avenire ancora. Il che é quanto mi occorre dirle intorno a ciò in nome di nostro Signore, essortandola a dar l'ordine che sera necessario per l'essecusion de essa, offerendomi a lei di continuo. Di Roma a X di febraro M.D.LXVIII.

Di Vostra Signoria molto Rnda

Come fratello
Il Cardinale Alessandrino

III

Gaspar Despérez informa à l'abat de St. Joan de la Penya de la resolució presa en la junta de lletrats sobre la conducta a seguir en l'afer de la butlla.

La de v^s. m^s. de los 13 de Abril tenemos recibida a los 20 del mismo, y por estar el señor presidente malo en su monasterio, hasta ahora no ha acudido aqui, y por el tanto él no puede a v^s. m^s. responder, avemos detenido el correo hasta hoy, para que se pudiese llevar copia de la bulla de la reformatión, la qual es como por ella vuestras mercedes verán.

Hoy havemos tenido letrados juntos para que nos aconsejassen de derecho lo que podíamos y devíamos hazer; han resuelto, que se haga un memorial de las impossibilidades y dificultades y repugnantias que resultarán de la reformatión, y que aquél con una suplicación se represente al arsobispo, suplicándole que se sirva, atento las dificultades y contrariedades, consultar el summo pontífice acerca dellas antes de passar más adelante en la execución, según la doctrina del cap. *siquando, de Præscriptis*; y que en casso que no lo quiera hazer (como se crehe que no hará), aceptar la reformatión *in debita obedientia pro nostro posse*, expressamente protestando, que no entendemos obligarnos por esta acceptación a ninguna cossa de nuevo a más de lo que estamos obligados por los votos hechos en nuestra religión, y en esto se han resuelto los letrados de aquí; y pairesse no se puede hazer otra cosa, porque, no acceptando, nunca nos han de oír, y, si acceptamos, que por fuerza habrán de mirar y entender las dificultades que por parte de la religión se representarán en la execución. En este estado quedan para hoy las cossas; nosotros hiremos poniendo a punto todos los papeles para esto necesarios. Dios guarde a vuestras mercedes. De Barcelona y Abril a los 23, 1595.

El Lugarteniente de Presidente de la religión de S. Benito

Fray Gaspar Despérez.

IV

Lletra de Arias del Reino a l' Abat de St. Joan de la Penya, aconsellant-li la conducta a seguir sobre la mateixa qüestió.

Veo esta carta de Barcelona, que es lo mismo que v. m. me dijo; y siempre digo, que v. m. esté a ver, y no acepten tan llanamente y a bulto lo que les mandan, que para eso no era menester juntar la orden, sino enviarlo a mandar; y que el juntarla ha sido el tratar lo que convendrá y se admitirá, a lo que se fuere viendo y diciendo, lo que convendrá dificultar y advertir, yendo siempre con ánimo de servir a nuestro Señor, su Santidad, y magestad, pero procurando conservar la autoridad, que consiste mucho en no ser frailes, y el uso desta tierra ser tal en los reglares de S. Augustino, y que entraron con estas costumbres. Y así me parece que no mandará tan resuelto el señor Arzobispo como lo dicen en Barcelona, y que por lo menos se les podrá pedir consulta siquiera a Madrid, a donde será bien ser nombrado por lo que a ellos convendrá, y convendrá al que fuere. El Archiduque Carl dicen que ha de pasar

por aquí este més. A lo menos en Barcelona seria bien el irle ab 2 (?) m. (1) Yo hé ido oy ab. l. a v. m. a las diez y media, y no he tenido suerte. Si puedo bolveré esta tarde, sino no quiero que ésta haga falta. Y quedo capellán como siempre de v. m. a quien dará nuestro Señor el suceso, qual es su valor y discursos, y qual deseo.

El Licenciado Arias de Reyno.

V

Lletra-memorial al Rei sobre les dificultats que oferia la implantació de la Butlla.

Los Abades y conventos de la religión de S. Benito del reyno de Aragón y Principado de Cathaluña y condado de Rossellon y Serdanya por mandamiento del Arçobispo de Tarragona a los 15 de Mayo llegaron en la dicha ciudad para assistir a la publicación de la bulla de la nueva reformación; y como por algunos respectos dicha publicación se prorrogasse, y tuviesse la congregación cumplida noticia de lo que dicha Bulla contenia, por tener copia della sacada de los registros de Roma, se platicó y discurrió muy de propósito de la conveniencia y inconveniencia y dificultad de cada capítulo.

Y por los diferentes papeles que se vieron, y por la dicha reformación, parece que los que solicitaron y trataron esse negocio en Roma, no tuvieron cumplida noticia del estado de las cosas de dicha religión, y que no han tenido la correspondencia necessaria con los ivisitadores, antes han mudado muchas cosas de las que acá por orden de V. Magestad se havian ordenado; de lo que ha sucedido haver en dicha reformación algunas cosas impossibles de ponerse en execución, otras contrarias a la reformación que se pretende, y otras que hazen muy poco para la reformación de las costumbres; la execución de las quales tiene mucha dificultad, como el Arçobispo de Tarragona y Obispo de Urgel, executores de dicha reformación, scriven a V. Magestad, y el dicho Obispo de Urgel, como aquel que ha tenido la mano en la reformación, dize ser muy diferente, y en algunas cosas contraria la reformación que de Roma ha venido de la que se ordenó acá por orden de V. Magestad, y dice que desto se sigue que su execución, por el modo que está ordenada, es impossible, como V. Magestad lo podrá mandar ver en dichas cartas; y aserca de lo mismo scriven a V. Magestad el Virrey de Cathalunya y el de Aragón y el Arçobispo de Çaragossa; y como toda la religión esté muy cierta del santíssimo zelo de su Magestad, y que su deseo solo es que en dicha religión Dios

1) Probablement lletra xifrada.

sea servido, y el pueblo de la conversación y buenas costumbre de los religiosos edificado, queriendo toda la religión ayudar a que los santos zelos y deseos de V. Magestad sean cumplidos, y que esta reformatión tenga el sucesso que V. Magestad desea, nos han mandado veniessemos a representar las dichas imposibilidades e inconvenientes, para que el día que la dicha reformatión se publicare, se pueda poner en execución, y luego se vea el fruto que de tal reformatión todos esperamos.

La reformatión de qualquier religión principalmente depende de los Capítulos provinciales, gobiernos y visitas; y como esto, por el modo que se ordena, sea imposible o danyoso, es necessario que las dichas cosas se emienden para que succeda el fruto que V. Magestad desea.

En la celebración del Capítulo provincial, lo primero según dicha bulla se han de elegir tres religiosos para recibir los votos de las demás elecciones y publicar aquellas; de los quales los dos han de ser Abades, el uno del Reyno de Aragón, el otro de Cathalunya; después se ha de hazer la elección de un Presidente, el qual ha de ser Abad, dos triennios del reyno de Cathalunya y el tercero de Aragón; después se ha de hazer elección de seys definidores, de los quales los quatro han de ser Abades, dos Aragoneses y dos Cathalanes; después se ha de hazer elección de seys visitadores tres Cathalanes y tres Aragoneses, y han de ser monges, de los quales dos han de andar siempre visitando la provincia, y los quatro han de asistir al Presidente; y quando los dos visitadores llegaren se han de partir otros dos para visitar, y el Presidente no pueda hazer lugarteniente ni vicario general, y todos los negocios ha de hazer con voto de los asistentes, de tal manera que, de los cinco con el Presidente, los tres han de concurrir para determinar qualquier cosa. Ordénase también que, quien huviere tenido cargo en un capítulo provincial, haya de vacar dos trienios; por donde, haziendo la cuenta, tres que publiquen las elecciones y el Presidente quatro, y seys difinidores, diez, y seys visitadores diez y seys, los quales triplicados hazen número de 48. Los quales con las calidades que los cargos requieren, en una religión de tan pocos conventos con dificultad se podrán hallar; y si se considera de los diez y seys, los siete han de ser Abades, los quales vacando los triennios hazen número de 21 abad, y en toda la religión solo quedan diez y seys Abadías: por lo que parece estos estatutos ser impossibles. Las quales impossibilidades son de mayor consideración quanto a los Abades del Reyno de Aragón, de los quales en cada capítulo, tres por fuerza han de tener cargos, y el triennio que el Presidente fuere aragonés, han de tener cargo quatro Abades aragoneses, y en todo el reyno de Aragón no hay más que tres Abadías; los quales mal podrán vacar dos triennios, pues para un solo capítulo no bastan.

Es cosa muy contraria al buen gobierno y en danyo de la confirmación, y aún contra el drecho común, que todos los visitadores sean monjes, porque si ellos pueden visitar y castigar a los Abades, ninguna, o poca auctoridad les quedará para poder executar la reformatión, la qual principalmente tiene respecto con apretar a los monjes; y esto es de maior consideración en el reyno de Aragón, en el qual, como no aya sino tres Abadias, y los tres visitadores ayan de ser aragoneses, ha de succeder por fuerza, que, para siempre, cada Abad terná de su monasterio un monje que le será súbdito y perpetuo superior; el qual statuto, si no se remedia, es cierto ha de hechar a perder toda la religión.

Es muy gran inconveniente, que con el Presidente hayan siempre de asistir quatro monjes, porque como estos hayan de ser de los principales de la religión, y, por consiguiente, officiales, será más el danyo que resultará de su ausencia a los monasterios de los quales fuesen officiales, que el provecho que puede resultar de la asistencia que harán al Presidente; porque, como los Presidentes no tengan jurisdicción sinó en las causas de apellación, y aquellas las más vezes se hayan de tratar con voto de Letrados, seran los asistentes de muy poco provecho; y no pudiendo el Presidente hazer ningún negocio sin los asistentes, y que estos hayan de ser monjes, necessario se sigue, que todo el gobierno de la religión ha de depender de la voluntad de los inferiores, y que no podrán los Abades hazer justicia en ninguna cosa contra los monjes. Lo qual, quan gran danyo sea, claramente se vehe.

Y también es a la dicha religión danyoso el statuto que manda, que quando un monje anduviese fuera que no pueda bolver la misma noche, que lleve socio testigo perpetuo de su conversación y costumbres; porque vemos que en ninguna religión tal statuto se guarda, porque el cartuxano está por negocios sin socio, y lo mismo vemos que usan los Hierónymos, Bernardos, Benitos Observantes, Dominicos y todas las demás religiones; y esto con mucha razón, porque conviene que los religiosos estén en sus monasterios, y si se offerece haver de salir fuera, que salgan los menos que fuere possible, maiormente en esta religión que ay pocos monjes en cada convento, y si a todos los que por negocios salen se les ha de dar companyero, quedará el Abad solo.

Sirve poco o no nada para la reformatión de las costumbres la mutación del hábito, porque los padres de la Companyia de Jesús no trahen caputxo, y en virtud y letras ninguna religión les lleva ventaja, y desta mutación con razón se teme que sea dificultosa la tal execución, quando a los Abbades no se haze mutación de consideración, más a los monjes se les manda tomar nueva forma de cugallas contra lo dispuesto en la Clementina «*Ne in agro*» y se les manda traher scapulario caputiato.

El glorioso padre St. Benito permite dos hábitos, y al uno llama cugulla y

al otro scapulario, y no haze mención que el scapulario haya de tener caputxo, y dize que usen el scapulario en las obras; ni la Clementina «*Ne in agro*» de *statu monachorum*, la qual describe los hábitos desta religión, no haze ninguna mención de que el scapulario haya de tener caputxo, y permite que, quando anden [de] camino, puedan llevar el scapulario solo, y el hábito que traen los religiosos es tan antiguo, que de ciento, doscientos y trescientos años no se sabe se haya usado otro hábito; y se dize que en Francia, Flandres, Borgonya, Bretanya, y en otras muchas provincias se usa el mismo, que en la nuestra; y las costumbres tan antiguas, sin grande y evidente utilidad, no se suelen mudar, maiormente que el summo Pontífice expressamente ha aprobado este hábito, mandando a los Abades y monjes, que obtenian beneficios en Roma siendo seculares, que tomassen el hábito que se usava en el monasterio de donde eran los beneficios; por lo que parece rigor hazerles mudar el hábito con el qual se les mandó tuviessen los beneficios antes no hiziessen profesión, y tambien por aver entendido que la voluntad de Vuestra Magestad y de los visitadores no ha sido hazer mutación en el hábito: suplica a Vuestra Magestad toda la religión, se sirva mandar que en el hábito no haya novedad.

Algunos otros inconvenientes y contrariedades resultan de lo que en Roma en dicha reformatión se ha mudado, las quales por evitar prolixidad se dexan de representar a Vuestra Magestad, y se dirán a las personas a quien Vuestra Magestad nos mandará remitir, y se facilitará el remedio para que con brevedad se puedan hallar, y se pueda poner en execución la dicha reformatión.

VI

Felip II ordena a l'Arquebisbe de Tarragona que vegi les dificultats de la Butlla, i li dongui el seu parer.

Muy Rdo. en Cristo, Padre Arçobispo, del nuestro consejo. Por parte de los Abades y monjes de la religión de St. Benito de esse nuestro principado y reyno de Aragón me han sido dados los dos memoriales cuyas copias serán con ésta senyaladas de mi secretario infrascrito serca de las dificultades, que representan para que no se publique la bulla de reformatión de dicha orden nuevamente concedida por su Santidad, que, conforme a la resolución que por los visitadores de dichas Abadias se tomó, y a lo que por mi mandado se scrivió a Roma, se ha mudado allá algunas cosas impossibles de ponerse en execución, suplicándome fuese servido mandarlo remediar; y porque antes de resolverme en ello, quiero saber de vos lo que sobre ello se offrece, seré servido, que reco-

nociendo juntamente con el Obispo de Urgel los once quadernos que con ésta irán, que son trasladados de los que se embiaron a Roma, trateys y platiqueys entre entrambos las dificultades que se ofrecen en la execución de dicha bulla, y me avisareys muy particularmente de lo que entre ambos parecerá se puede y deve hazer para remedio dello, para que visto, pueda mandar tomar la resolución que más parecerá convenir al servicio de nuestro Señor, y mio, bien y quietud de dicha religión; y assi mesmo lo seré en que si a los dichos religiosos se les ofrecen algunas cosas que allegar de nuevo, las oygays. Datum en St. Lorenço seys de Agosto de 1595.

Yo el Rey
Gassol secretario.

VII

De Felip II al Bisbe d'Urgell sobre el mateix que la anterior.

Rdo. en Cristo Padre, Obispo, del nuestro Consejo. Por la copia de la carta que será con ésta para el Arçobispo de Tarragona entendreys los memoriales, que por parte de los Abades y monjes de la religión de St. Benito de esse nuestro principado y reyno de Aragón me han sido dados, serca de que no se publique la bulla de la reformatión nuevamente concedida por su Santidad, por haver en ella, según dicen, algunas cosas impossibles de ponerse en execución, y para que entre entrambos a dos trateys y platiqueys de lo que sobre ello os occorre, seré servido que en recibir ésta, procureys de veros con el dicho Arçobispo, y de que me aviseys con brevedad de lo que a entrambos parecerá se pueda y deva hazer para remedio dello, para que con la misma manda (sic) lo que más pareciera que convenga. Datum en St. Lorenzo a seys de Agosto de 1595.

Yo el Rey
Gassol, secretario.

VIII

Lletra de creença prop del Rei, per al Prior de St. Just.

Senyor. En lo maig proppassat tinguérem capítol provincial en la ciutat de Huesca; y en ell se tractà ab lo cuydado possible de les coses que convenien per a la reformatió y augment de nostra Religió. Y en dit sagrat capítol se determinà que anàs lo Prior de St. Just portador de la present, per a dar

particular rahó a vostra Magestad del estat de nostra Religió, y de les demés coses que tenim necessitat per a que de cada dia vaya augmentant en ella lo servey de Déu.

Perçò supplicam humilment a Vostra Magestat sia de son Real servey de manarli donar fe y crehensa en tot lo que, en nostre nom y de nostra religió, representarà a vostra Magestad; confiant que Vostra Magestad ab lo christianísim zel, que acostum, subvindrà a les necessitats de nostra religió, en la qual, ab lo cuydado que es deu, se està sempre pregant a nostro Senyor done molts y felicíssims anys de vida a Vostra Magestad, com tota la Christiandad té menester y particularment esta religió. Déu guarde a Vostra Magestad. De etc.

IX

Instrucció per al Prior de St. Just dels negocis que ha de tractar amb sa Magestat, i amb el seu consell suprem d'Aragó en nom de la Congregació.

1. Senyor: Los Presidents y religiosos de St. Benet de la província de Tarragona y Ceragossa diuhen que en lo maig proppassat, inseguint les sagrades constitutions de son Orde tingueren Capítol provincial en la ciutat de Huesca, en la qual ab molt cuidado y sollicitut se remiraren les constitutions provincials, que en lo últim capítol provincial se eren fetes, concernents les coses tocants a matèria de reformatió. Y després ab lo mateix cuidado se mirà y regonagué la visita, que aquest mateix any se era feta, per veure si las Constitutions dites se guardaven com convenia. Y vista y regonaguda dita visita se trobà, que per la major part, gràcies al Senyor, se guardaven dites constitutions; y que, per a que de aquí al devant íntegrament se guardassen, se resolgué en dit sagrat Capítol, que tots los Abats fessen publicar en los capítols de sos monastirs totes les constitutions de nostra Orde, y que aquellas se scriguessen en los llibres publichs dels capítols pera que tots los religiosos ne tinguessen plena notítia; Y encarragant summament als Abats, que inviolablement les fessen guardar; que guardant-se aquelles, com ho speram que's farà, faltaràn molt pocas cosas pera que esta religió estiga ab lo estat en que Vostra Magestad desija y convé per al servey de Déu. Sols falta que vostra Magestad nos mane fer mercè en les coses següents:

2. Com les lletres sien summament necessàries per poder alçar y refformar qualsevol religió, y ja per aquest effecte y per orde del Rey, nostre Senyor, pare de Vostra Magestad, que aja glòria, se fos designat un col·legi per a nostra religió en la Universitat de Leyda, lo qual fins vuy no se és pogut erigir per falta de diners pera la fàbrica de la casa: Perçó quant humilment podem,

suplicam a Vostra Magestad sia de son Real servey manar-nos liurar dels diners dels sagrestes de las Abadies fins en quantitat de sinch milia lliures per a obs de dita fàbrica; que, a més del servey que Vostra Magestad farà a Déu nostre Senyor, tot los desta religió o tindrem a molt singular mercè de mà de Vostra Magestad. Y per veure quant necessària és dita erectió del col·legi per al augment desta religió, se ha determinat, que per al St. Luch que ve, se llogàs casa en Leyda, y en ella estiguessen lo Rector y col·legials fins a tant tinguéssim altra comoditat; y seria molt gran per a nostra religió, tant per la soledat y comoditat del siti, com encara per no trobar cosa convenient pera la habitació dels col·legials, que Vostra Magestad nos faés mercè del Castell de dita ciutat per a dit effecte; lo qual per a vuy està inhabitat, y no és de ningun servey per a Vostra Magestad.

3. Los Monjos del monastir de s. Martí de Canigó, vagant la Abadia, se agregaren a esta nostra província, y són estats visitats per los visitadors ordinaris desta nostra Congregatió, y en lo Capítol proppassat enviaren procurador per a que en nom de dit monastir, com a membres de nostra Congregatió, assistís en ell, y vuy desijen dits monjos perseverar debaix nostra obediència; y com després ençà frà Angel Joallar, presentat per Vostra Magestad, aja pressa posseció de dita Abadia poch dies fa, lo qual pretén no estar subjecte a nostra presidència y assò al que's creu, per viure ab llibertat y no residir en son monastir sinó en Perpinyà on vuy residex, y també per no pagar lo que deu: que havent acudit a nosaltres Anthoni Poch, pagés de Vila sacra, demanant li faéssem pagar un cavall, que havie comprat en preu de sexanta ducats, y com per fer justícia li aguéssem manat, que dintre vint y sis dies pagàs a dit Poch, o dintre dit termini al·legàs rahons perquè no y fos obligat: las rahons que ha donades són estades apel·lar de dit manament, allegant ser immediatament subjecte a la Sede Apostòlica, y que la agregatió feta per los monjos de son monastir és nul·la per ser feta vagant la Abadia.

Lo qual Abat Juallar al temps se partí del monastir de Serrateix, del qual abans era abat, se'n portà tota la azienda del monastir axí sua, com de la comunitat, com encara de les causes pies de dita casa (sobre les quals coses fonch degudament per lo Capítol provincial provehit) y valentse de la exemptió, no se espera poder aver redrés de dites coses. També avem entès que, després és abat de Canigó, se vol usurpar, y usurpà una farga, que fins a vuy havia posseyt lo convent.

Per a remey de las quals coses, y de majors que duptam no succehescan, convé que Vostra Magestad nos fasa mercè de scriure a dit Abat, manant-li que la voluntat de Vostra Magestad és que se agregue y unesca ab nostra congregatió, perquè a més de les causes sobredites, convé a Vostra Magestad estiga

agregat a nostra congregació perquè no u estiga a la de França, majorment estant en la frontera. També convindria per dit efecte, que Vostra Magestad fos servit de manar scriure al Bisbe de Elna, lo qual es honcle de dit Abat, per a que fassa, dit Abat passe per la agregació feta per son convent, pus a petició de dit Bisbe li a fet Vostra Magestad mercè de la Abadia.

També y ha alguns Priors subjectes a la província de França, los quals no's són volguts agregar a nostra congregació, per poder viure amb major libertat, ab gran disservey de Déu, y infàmia de nostra religió, sens poder-la nosaltres reparar.

4. Per a remey destes inconvenients y altres, y pera que la religió se acabe de posar en lo punt que convé per al servey de Déu, y com Vostra Magestad desije, siria molt convenient que Vostra Magestad fos servit de manar reformar la bulla de la reformatió en los capitols que 'ls Archebisbe y Bisbe de Urgell, a qui Vostra Magestad cometé estas coses, résolgueren convenia se reformàs, assegurant a Vostra Magestad, que com vuy jau la bulla de la reformatió, és impossible la executió della en molts capítols, y en altres danyosa per la mateixa reformatió, com dits Archebisbe y Bisbe ho tenen advertit a Vostra Magestad.

5. Altro inconvenient patex nostra religió molt gran, y és que alguns cortesans de Roma, seculars sens lletres ni virtut, impetren beneficis de nostra religió, y lo Papa los fa la gràcia ab tal que prengan lo hàbit en lo monastir ahont és lo benefici, donant-los executorials ab lletres rigurosas manant als Abats y convent que'ls accepten y reben per monjos. Los quals com prenen lo hàbit sols per gossar de la renda, atart o may reïxen religiosos, ans bé com a cortesans romans conturban ab cavil·lacions les coses; y a exemple de aquestos, alguns monjos de nostra religió, quant los Abats los volen castigar per llurs excessos, fugen, y sens llicència se'n van a Roma, y allí lo primer benefici que vaga de la religió, com a personas del hàbit, y presents en la Cort, lo obtenen abans que ningun altro, y axí succeix que de las culpas y delictes venen ésser remunerats.

6. Tots estos y altres inconvenients cessarien si los beneficis desta religió se proveyessen, com està ordenat per lo sacro concili de Trento dels beneficis curats que's donen per oposició al més digne; y las hores los religiosos procurarien de tenir virtut y lletres pera poder obtenir los beneficis de nostra religió. Vehent la Magestad del Rey nostro Senyor, pare de Vostra Magestad, que haja glòria, lo any 1585 lo molt que assò convenia scrigué a son ambaxador en Roma procuràs esta gràcia de sa Sanctedad; y com las hores succehys la visita apostòlica no tingué efecte esta gràcia. Perçò supplicam humilment a Vostra Magestad sia de son Real servey manar donar-nos una sobrecarta per a

son embaxador en Roma per a dit effecte; que és cert que si estas cosas, que supplicam a Vostra Magestad, se assentan, com ho comfiam, que en breu temps esta religió florirà en virtuts y lletres com ha fet en lo passat.

Frater Hieronimus Perez de Nueros.
Abbas Scti. Victoriani et Præsidents.

X

Lletra de l'abat de Ripoll al Prior de St. Just instruint-lo més a fons sobre els mateixos negocis del n.º precedent.

Ab esta envie a vostra mercè dos cartes per a sa magestad: la una és del virrey de Catalunya en recomendatió de nostres negocis, l'altra és dels senyors Presidents de fe y creensa pera v. m., la qual farà v. m. que firmo lo senyor President de S. Victorià, y après clourela, y fery sobre escrit conforme és lo de la altra.

També va una instrucció dels negocis que v. m. en nom de la religió ha de tractar ab sa magestat; en la qual en lo primer capítol se done rahó a sa magestat del que se féu en lo Capítol [que] se tingué en Huesca; y asò perquè sa magestat té scrit als senyors Presidents que la y donassen ab una carta dels 25 de juny, y porà v. m. de paraula informar, que si los senyors Presidents no donaren rahó a sa magestat en ser accabat lo Capítol, fou-ne causa perquè lo Capítol havia determinat que y enviassen a v. m. a Madrid pera donar dita rahó, y que per haver de replegar dinés pera poderlo enviar, com la religió és pobra se ha tardat tant; y podrà v. m. informar-los com a persona que s'és trobada present en lo Capítol, de la forma que se té en la celebratió dell, y del cuidado ab que se tracten les coses tocants a reformatió; y que en lo passat ab tres dies se solien resoldre y cloure los Capítols, mes que en aquest per desitjar asentar les coses de la religió se detingueren tants dies¹. Podrà v. m. informar-los largament sobre tot lo que diu la Instrucció, advertint ans però, que si ells demanaven a v. m. coses particulars en coses de correccions y càstichs, v. m. los porà dir, que en això se té lo compte que's deu, mes que, com a coses secretes tocants a honres de persones, no's poden publicar ni dir. Convé també que v. m. se amporte una còpia de les constitucions de la religió, per a que pugua millor informar del cuidado que's té en reformar

1) Durà el Capítol 8 dies, ço és, des del dia 3 de Maig al 10 inclusiu.

la religió, y particularment representar-los les que's feren en lo Capítol de St. Pau, y de com en aquest de Huesca se ha manat que los Abats fessen guardar totes les de la religió, y lo demás que diu la Instrucció.

En lo segon cap. de la Instrucció se demane a sa magestat dinés per a fàbrica per a fer lo col·legi, y lo Castell de la ciutat de Leyda per la casa dell. Aquest cap. com a cosa tant important per al bé de nostra Religió, procurarà v. m. de esforsar ab les rahons que v. m. sab convé; y particularment porà deduir, que com en aquest col·legi stiguen units alguns priorats, y com ell no estiga erigit, que corre gran peril que quan vagon, lo papa no'ls provezca ab motiu que lo col·legi no ha tingut efecte, lo que seria la total destrucció de nostra religió. Més deduirà que lo Sr. Regent Sabater en les Corts de Barcelona, en nom de sa magestat, nos asegurà y promettè que se'ns faria mercè dels dinés dels sagrestes per la fàbrica del col·legi. Porà també v. m. deduir que, pus sa magestat és patró de totes les cases desta religió, que estarà molt en son loch que'ns done lo seu Castell de Leyda per a casa del Col·legi, pus ell ha de servir de seminari per a restaurar tota la religió, y també que ab manco dinés se porà fer lo Col·legi si sa magestat no's val de eixa casa, representant-los que per estar tant desviada de poblal, és molt acomodada per a estudiar; y lo demás que a v. m. aparega en aquest propòsit. En aquest cap. del Col·legi, nos descuidàrem en la junta [que] tinguérem en Basalú de un cap. molt important, que per ser-ho tant, convé que v. m. lo represent a sa magestat; y és que en la erectió del Col·legi se unie ab ell lo priorat de St. Marsal de Monseny, y en la bulla de erectió està errat lo nom, que en loch de dir St. Marsal diu St. Miguel. Convé demanar una carta a sa magestat per a son embaixador per a que procure ab sa Santedat se corregesca aquest erro de la bulla; y com v. m. farà lo memorial dels negocis de la religió per a al Rey, en lo cap. del Col·legi y porà afegir aquest particular.

En lo tercer cap. de la Instrucció se represente a sa magestat los negocis del Abat del Canigó; y podrà v. m. més informar sobre ells que lo bisbe de Elna, son oncle, per a colorar ses coses y cubrir lo defecte que no resideix, lo ha fet ara son vicari general y official, sent dit Abat home sens ningunes lletres, perquè sols ha estudiat gramàtica, ni tampoc es home sàpia de negocis, perquè may ne ha tractats, y ser home de molt poca edat, que apenes passa trenta anys. Y també porà v. m. representar, que dit Abat de Canigó ha escrita una carta al Sr. President de Basalú, que digués al Sr. Abat de Banyoles, visitador de nostra religió, que no pensàs anar a visitar son monastir, que no lo y permeteria; y així convé que sa magestat don remey en aquestes coses antes no's seguesca algun scàndol. En lo quart cap. de dita Instrucció se demana a sa magestat se servesca manar reformar la bulla de la reformatió en

los capítols, que lo Sr. Arquebisbe de Tarragona y Bisbe de Urgell tenen representat a sa magestat.

Pera poder bé informar v. m. sobre aquest cap. li envie quatre memorials los dos primés, que son en castellà, donàrem lo Sr. Prior de Graus y jo a sa magestat, quant per aqueix negoci anàrem a Madrid; los quals y a nosaltres ab cartes de sa magestat nos remeteren a los Srs. Arquebisbe de Tarragona y Bisbe de Urgell per a que informàssem sobre aqueix negoci, y les hores donàrem lo tercer memorial, que és en català; y legint v. m. dits memorials se farà molt capàs de dit negoci; que me par no y resta més que poder advertir. Bé és veritat que convindria que v. m. tingués còpia de la bulla de la reformatió, la qual me apar que té lo Sr. Prior de Graus. També advertirà v. m. que en lo marge dels dos memorials y ha sertes respostes asenyal·lades ab números. Estes son les que los Srs. Arquebisbe de Tarragona y bisbe de Urgell feren a sa magestat, en resposta del que nosaltres representàrem ab los memorials; y los números, que estan sobre dites respostes, signifiquen lo orde ab que respongueren dits senyors, y jo, per facilitar la intel·ligència delles, he-les posades al marge de cada capítol ahont responen; y lo quart memorial en letí son les mateixes respostes asentades conforme lo orde serve la reforma en la disposició dels capítols.

Destos memorials se valdrà v. m., com ja tinc dit, per a instruir-se en aquest negoci; y dels tres en lengua vulgar ja'n tenen còpia los ministres del Rey; lo quart en letí s'és fet per a facilitar la intel·ligència de aquest negoci, lo qual, si a v. m. li apareixerà, porà donar a la persona a qui se acometràn estos negocis, y dir-li que, per a facilitar la intel·ligència dels capítols [que] feien adobar en la bulla, la religió havia fet posar aquell paper en la forma que sa mercè veuria; lo qual en effecte contenia lo que al Arquebisbe de Tarragona y Bisbe de Urgell havia aparegut se devia mudar en la bulla de la reformatió. També se demane a sa magestat que sia servit donar una sobrecarta per al Sr. Embaixador en Roma, com més largament en dita instructió està. Copia de la carta de sa magestat va ab esta pera que v. m. milor pugar obtenir la sobrecarta; y aquest negoci, sent jo president, lo fiu demanar a sa magestat, y de Madrid me scrigueren, que los ministres de sa magestat reparaven en que això era en dany de sa magestat, perquè, quant sa magestat proveirie abadies ab monjos, no poria presentar les resultes. En asò se pot respondrer, que lo consili de Trento dispose lo mateix en los beneficis curats, y que quant sa magestat ha donat abadies a rectors, que també ha proveides les rectories, perquè lo proveir los ordinaris los tals beneficis se entén quant realment vaguen, y no's prohibeix per aixó la resignatió en favor.

Si algú advertia que lo Papa no voldrà això per no perdre lo interès de la

despedició de les bulles, en això se pot respondrer, que de la mateixa manera traurien bulles com les trauen los rectors quant vaguen en mesos dels ordinaris de les rectories; y aquest negoci convindria molt, si bé ho tinc per molt dificultós per part del Papa, perquè may se porà aconortar de les pensions que imposen als beneficis, més pus convé tant a la religió, és necessari fery les diligències que es pugua; y així entenc que seria bo pera encaminar aquest negoci, suplicar als ministres de sa magestat, que entre los caps. que fan adobar en la bulla de la reformatió, se asentàs aquest de que los beneficis de nostra religió se donassen, per oppositió, al més digne; advertint, que en la reforma de Spanya se ordenave que tots los beneficis de nostra religió així com anassem vagant se extinguisen y se aplicassen a la comunitat; y asò fonc causa, que los visitadós no ordenaren que los beneficis se proveïssen per oppositió conforme ara o demanan, y així mo ha dit a mi mossèn Joan de Urgell; y pus vuy los beneficis de nostra religió són restats, y vol dita reformatió que reston per disposar-ho així lo consili de Trento, apar cosa molt convenient que, en nom de sa magestat, se demano asò, y eso més, considerant que los beneficis moltes voltes son causa, que los monjos moltes voltes no tenen tanta obediència a sos prelats com convindria, y si havien de haver los beneficis de ses mans, per forsa, a més dels profits que les instruccions representen, succeïria aquest de que los monjos milor obeïrian a sos prelats. Jo tinc a V. m. per tant home de negocis y en tot tant intel·ligent que per V. m. se pot dir: «mitte sapientem et nihil ei dicas» més he volgut escriure estos reglons encara que sabia v. m. no tenia necessitat dells, per haver-m'o així manat los Srs. Presidents; y si en ninguna cosa li par a V. m. que vatg curt, scrivint-m-o, jo informaré més largament a V. m.

Par-me és convenient, V. m. sàpia la causa perquè ab estes instruccions se demane la executió de la bulla de la reforma. Sabrà V. m., assí havem tingut diversos avisos de Madrid, en que se tractave de la executió de dita reformatió y també ha paregut que lo demanar sa magestat lo avissàssem del que se ha fet en lo capítol de Huesca tocant a matèria de reformatió, que tirave també an això; y persò ha paregut que convenie demanar-la nosaltres ab les modificacions del Arquebisbe de Tarragona, perquè ab això coneixerien los ministres de sa magestat, que nosaltres no fugim d'una justa reformatió; y així nos donaran més credit en tot lo demés que demanarem, y serà levar-lo als èmulos que may falten; los quals diuen, que nosaltres no curam sinó menjar-nos les rendes de les abadies, y no gens de la reforma de elles. Succeirà també de asò, que, quant la bulla de la reformatió se haja de publicar, publicarse ha en forma que serà tol·lerable; perquè ha's de creurer que una cosa que s'és feta ab gasto de tants dinés, que no l'han de deixar los ministres de sa magestat

que no l'hajen executada; y si en nosaltres coneixien ninguna repugnàntia correria molt peril que no la manassen executar con vuy està; per hont causaria grans inquietuts en nostra religió; y demanant nosaltres lo que vuy demanam, és cosa molt posada en rahó que'ns hoiem, majorment havent-los-o aparegut així als senyors Arquebisbe de Tarragona y bisbe de Urgell, y també que's sol dir que «quien pasa punto, pasa mucho», perquè si aquest negoci entre en tracte y los ministres del Rey scriuen a Roma perquè se remedie la bulla, de necessitat se seguirà que entre tant no s'executarà, y que quant se executo, sie en la forma que manco mal nos stigue. Asò ha de ésser a soles pera v. m.; y ab destressa procurar de encaminar lo negoci, traure la mercè que en les coses del col·legi se demane, que és lo que més nos importe a nostra religió. Coetera suppleat discessio vestra.

Ab éstes envie també a v. m. una carta del S. President de S. Salvador per al Sr. Regent Guardiola son germà, en recomendatió del negoci; també van quatre mies per lo mateix effecte: una per al Sr. Visecanseller; l'altra per al Sr. Regent Guardiola; la tercera per al Sr. Regent Sabater, y la quarta per al Sr. Protonotari Gassol, als quals suplique fassen a v. m. tota mercè.

També envie ab ésta dos letres de cambi com v. m. veurà ab elles. I si altra cosa se offereix en servey de v. m. manar-me-ho scriure, que en tot me trobarà prompte; y Déu guarde a v. m. En Ripoll als 22 de Setembre 1600.

Pues ya v. m. conoce a mi hermano, si habrá mester en algo su favor podrá acudir a él, que, sin duda, le servirá de muy buena gana. No scrivo al segretario de Pedro Franquesa porque va muy ocupado, y no cura ya de negocios de Aragón. Si convendrá le scriva, v. m. me mande avisar que lo haré de muy buena gana.

El doctor fray Francisco de Pons.
Abad de Ripoll.

V. m. dirá al señor presidente de S. Victorian firme la instrucción, porque los señores presidentes se han descuidado de hazello, y para su descargo de v. m. le estará bien; y della sacará v. m. el memorial que abrá de dar a su magestad, y si su magestad es en Madrid, será bien v. m. le trate y dé las cartas y memorial en su mano; y quando no por passar tiempo tiene por mejor darlo al protonotario Gerónimo de Gassol.

XI

Lletra-memorial per a Felip III.

Los Abbades y Conventos de la Religión del glorioso padre Sant Benito del reyno de Aragón y principado de Cataluña y condado de Rosellón y Cerdania después de aver celebrado en este año 1618 en la ciudad de Barcelona el capítulo provincial, que cada un trienio se celebra a tres de Mayo según lo disponen las constituciones de dicha provincia, por letras convocatorias del Presidente se ha mandado juntar segunda vez la Provincia en 18 de octubre en la dicha ciudad de Barcelona, donde se a tenido parlamento, y en él se a estimado la muy crecida merced que vuestra Magestad haze a esta Provincia, consolándola con su real amparo, continuando el santo celo que la Magestad del Rey Don Phelipe segundo, y padre de Vuestra Magestad, que de Dios goça, tubo en procurar poner en cumplida execución la Bulla de la nueva reformación, que la santidad de Clemente octavo concedió a instancia de su Magestad. De tanta merced agradecidos, humildemente besamos los reales piés de Vuestra Magestad, y con el afecto posible suplicamos a nuestro Señor, prospere largos años la salud y vida de tan clemente monarca.

En dicho parlamento se hizo reflexión de lo que en los años pasados se trató acerca de aquesta tan importante materia; y se halló, que por mandamiento del Arçobispo de Tarragona fueron llamados los Abades y Conventos de aquesta Provincia en aquella ciudad para asistir a la publicación de la Bulla de la nueva reformación; y como por algunos respectos dicha publicación se prorrogase, y tubiese la Congregación cumplida noticia de lo que dicha Bulla contenia, por tener copia della, sacada de los registros de Roma, y se platicó y discurrió muy de propósito de la conveniencia y inconveniencia y dificultad de cada capítulo... Queriendo toda la religión ayudar a que los santos celos y deseos de Vuestra Magestad sean cumplidos, y que esta reformación tenga el suceso que desea, luego se trabaxó en poner en execución todo lo posible que en dicha Bulla se contenia, aunque no llegó la publicación della; y assi la mayor parte de los capítulos son oy constituciones y leyes de nuestra Congregación, y si algunos hay, que no estén en execución, son los que tienen imposibilidad, o muy considerable dificultad. Y entendiendo, que su Magestad tiene nombrada persona para ir a Roma a solicitar este y otros negocios pertenecientes al Patronato real, me han mandado viniese a representar las dichas imposibilidades y inconvenientes y dificultades, para que essas consideradas, el dia que la dicha

reformación se publicare, se pueda poner en cumplida ejecución, y luego se vea el fruto, que de tal reformación todos esperamos. etc. ¹

XII

Felip III, encarrega al seu ambaixador a Roma que activi les gestions per tal d'aconseguir la modificació de la Butlla.

Illustre Duque, primo, del nuestro Consejo de estado y nuestro embaxador.

El año passado de 1596 (sic) se hizo relación al Rey mi padre y señor (que haya gloria) por parte de los Abbades y monges claustrales de la orden de S. Benito en el mi principado de Cathaluña y reyno de Aragón, que avian visto un traslado de la Bula, su data en S. Marcos a primero de Agosto de 1592, de la reformación de dicha Orden, que su Santidad, a su petición, fué servido conceder, y que tenian assi mismo noticia de lo que por los visitadores de dichas Abbadias se resolvió para reformación dellas; y juntamente se le suplicó, que attento que se avian mudado en essa corte muchas cosas de las que de aqui se apuntaron, y que algunas dellas eran impossibles de ponerse en ejecución, y otras contrarias a la reformación que se pretende, y otras poco substanciales para reformación de las costumbres, mandó escribir al Arçobispo de Tarragona y Obispo de Urgel, que son (como sabeys) executores de dicha Bula, embiándoles copia de los memoriales, que dichos Abades dieron, para que los viesen, y, que si tenian otra cosa más de nuevo que decirles, oyessen; y en cumplimento dello respondieron que a su parecer convenia reformar dicha Bula en los capítulos que apuntaron los religiosos, y que aunque no se hazia mención sino de las cosas más importantes, pero que convenia también suplicar a su Santidad, se sirviesse de conceder Breve particular dándoles facultad a ellos, en la ejecución, para que, sin tocar a lo essencial de la reformación, puedan en las demás cosas que no son de tanta importancia, moderar, interpretar y mudar según que les pareciere más conveniente, para que la dicha reformación se asiente más presto y con más suavidad; y aunque en tiempo del Rey, mi Señor, no se pudo acabar de assentar esto, pero deseando, por ser cosa tan en servicio de nuestro Señor, y beneficio de aquella Religión, que dichas dificultades se allanassen y se diesse fin y remate a esta reformación, mandé que de nuevo se mirasse y reconociesse dicha Bula, y todos los papeles que se han escrito y recibido sobre las dichas dificultades, que aunque son trece capítulos, como vereis por la copia que con ésta va, no parece que hay que hacer novedad, sinó solo el primero que toca al hábito y corona, por la

1) La resta és una còpia del document n.º V.

inquietud grande que causaria a dicha Religión, obligándoles a que traygan el hábito y corona que dispone la Bula, pues hasta aquí no lo han usado, sino que siempre han traído sotana y manteo y bonete y escapulario sin capucho, y que en el coro, capítulo y procesiones usen todos un hábito, con lo qual se podría por ahora passar, pues esto no toca a lo substancial de la reformatión; y quanto al tercer capítulo, que trata que quatro monges asistan con el Presidente, se juzga que sería lo mejor, que el Presidente solo haga los negocios tocantes a su oficio, y que quando sucedieren causas graves, llame algunos de los Abbades, con cuyo consejo lo determine; y porque en el capítulo duodécimo trata, que dentro de un año recen el oficio de los Benitos Observantes, se advertirá que se juzga breve el tiempo, y que se les podría alargar algo más. Seré muy servido, y os encargo mucho, que en virtud de la carta en nuestra creencia que será con ésta, supliqueis a su Santidad muy de veras, que, para que cosa tan del servicio y gloria de Dios tenga el efecto que se pretende, sin más dilación de la que hasta ahora ha habido, tenga por bien de mandar que en conformidad de lo que arriba se dice, mande moderar dicha Bula de la reformatión de dicha Orden, con la facultad para los executores della en la forma que se apunta; y para esto hareis con los ministros de su Beatitud las diligencias que convengan con mucha instancia, y como de vos confío, para que esto tenga de una vez el debido efecto que se pretende, procurando de vencer todas las dificultades que lo puedan impedir; y de lo que en ello se fuere haziendo me avisareis, advirtiéndome si convendrá de aquí hacer otra diligencia más para que no se pierda tiempo, y se abrevie esto quanto sea posible, por lo mucho que deseo la conclusión, y seré de vos muy servido en que así se procure y haga por vuestra parte como veis que importa. Datum en Aranjuez a seis de Mayo. MDCIII.

Yo el Rey.
Gassol secretario.

XIII

Relatione delle cose che a fra Andrea Balaguer adesso vescovo di Albazin, che a visitato per commissione del Nuncio di sua Santità gli monasterii di monache del Ordine di san Benedetto del Principato di Catalogna, che son quel di san Pietro, de Sta. Chiara della città di Barcellona, et quello di san Daniele della città di Gerona, le pare che principalmente hanno necessita di riformatione: Sono le seguenti:

Primeramente, che per quanto il governo di questi monasterii lo tengono l'Abbadesse, et mancando loro le priore, le superiore sono le Abbadesse perpetue, benedette et di baculo, elette dalle monache, et confirmate dal Papa: di questo ne puo nascere grandi inconvenienti, per che, essendo queste reli-

giose claustrali, uscendo una Abbadessa negligente, come di necessita a di uscire, é la rovina del monasterio in un governo si luongo, et che quando conveniesse (sic) l'Abbadessa essendo perpetua, si fa con molta difficulta; la quale non vi é quando son temporali.

Al Visitatore pare, che le Abbadesse sieno triennali come nel altri monasterii riformati di Catalogna, et che quelle che oggi sono, siano private de suoi officii, accio che subito si cominci la reformatione, facendoli sua Santita qualche gracia et essentione delle fatiche della religione, accio che non sentano tanto la privatione de suoi officii; et che per la primera volta nominino le superiori per Abbadessa quelle che le pareranno havere piu spirito di riforma, et che, se nel monastero non vi sono, le possino pigliare di un altro dell' istesso ordine. Et accio che le Prelate et altre che hanno li officii perpetui con confirmatione della sede Apostolica non possino essere private se non per colpe de li suoi officii, se havera da supplicare a sua santita, si degni privarle di essi, o che il Visitatore lo faccia conforme alli demeriti et colpe che in esse si trovara; et che questo istesso si intenda di tutte quelle che hanno officii perpetui. Et sera a accio necessario, che si supplichì sua Santita, che vacando di qui in anzo o per privatione o per morte, siano sempre gli officii triennali; et non ha necessaria la confirmatione di sua Santita, se non che si commetta all'ordinarii accio che li diano la confirmatione di essi nella forma solita.

Che officii di priore, superiore, infermiere, cameriere, celleriere, thesoriere, et alcuni altri, che amministrano li beni del convento, et sono officii perpetui et li provedono le Abbadesse; et di questo risulta che le monache particolari non procurano de avantajarsi in virtu et religione, se non in dar gusto all'Abbadessa; et, per ragion di questi officii perpetui, metino li cavallieri le sue figliole in questi monasterii, ancorche sapino alcuni ascandali di essi.

Al visitatore [pare] che questi officii siano temporali *ad nutum superioris ad-mobilia* (sic) secondo il Conc. Trid. sess. 25 c. 2 de Reg., et che, per accomodare la reformatione, conviene che anco siano private di tutti li officii quelle che oggi li hanno, et si mettano altre piú a proposito; et che le priore et superiore potranno essere triennali come le Abbadesse. Et quando habbiano finito il loro triennio o moranno le Abbadesse, tengano 'il governo della casa le Priore, et in mancamento di esse, le superiore sin che la nova Abbadessa sia confirmata.

Che la intratta di detti monasterii si riparte per portatione di pane et vino et danari tra le monache, dando all'Abbadessa, et a quelle che anno officii, qualche cosa di piú per ragione di essi, et nel choro danno distributioni degli anniversarii; le religiose ogniuna manja da per se in casa sua, fuori di alcuni giorni, che mangiano in refitorio, portando seco ogniuna il suo vito, et per

queste ragioni anno nelle loro casse il danaro, et lo spendono et dispongono di esso, come se fosse proprio, senza domandar licenza all'Abbadessa di piú de la generale che anno; et tutto questo par che repugna al stato della poverta di che fanno voto le religiose, et é contro la dispositione del Conc. Trid. sess. 25, c. 2 de Regul.

Al visitatore pare che si reduchiano a comunita questi monasterii, conforme al Conc. Trid. sess. 25. c. 1 de Regul.; per che, messo in commune tutto quello che si da alle religiose particolari, é molta quantita. Et in particolare si dichiarari, che non si dia ratione in danaro ne in mangiamento, se non che tutte mangino in commune in refitorio.

Tutte le monache professe hanno serve per servitio loro, et alcune tengono due vestiti, come donne secolari, le quale entrano et escono sempre che vogliono, o le religiose a che servitio [stanno] le mandano, come se il monasterio fosse casa secolare; et questo é contro ogni genere di clausura et osservanza regolare; et che queste serve portano et danno imbasciate et police (sic) senza che possino venire in mano dell'Abbadessa; et che per questa ragione la porteria sta tutto il giorno aperta, et per essa parlano le monache con le porte aperte cosi con donne come con uomini; et che queste serve le ricevono nel monastero senza essamine alcuno della lor vita, et le ricevono quelle che trovano, buone o cattive.

Al visitatore pare che si prohibisca che nessuna monacha tenga piú di una serva approbata dal ordinario, et che le serve fossero in commune saria meglio, et che, per questo effetto, si dia licenza per poter ricevere monache leghe si vorranno, et che queste serve servino clausura mentre servono, et non escano di detto monastero, se non sera per non tornar ad esso.

Le religiose professe quasi tutte anno case, che sono celle grandi fuori del dormitorio, nelle quali tengono letti, cortinaggi et proprie tappellarie et altari [altri?] ornamenti di casa, et dormono in esso, dando per causa che non anno sufficiente dormitorio, et si alcuno di questi l'a, con facilita si dispensa accio che possino dormire fuori di esso; et perche queste case particolare di religiose sono grandi con molte stanze, come case mediane de secolari, dove possono stare nascoti alcuni uomini, et che questo é molto facile perche in esse si apparecchia et si cuoce il vitto per la propria religiosa et sua serva, et che in effetto tutti li danni et excessi scandalosi che in questi monasterii sono successi, [é] stato per la liberta che vi é in queste case.

Al visitatore pare che tutte dormino in dormitorio commune, et non habino letti fuori di essi, et che nel infirmaria vi possino esser letti per le religiose inferme.

Non tutte le monache di un monastero si vestono de un modo; perche

le religiose antiche portano habito come di vedove o matrone; le restante novitie maggiori et professe si vestono quasi come donne maritate di questa terra con molta curiosita et studio, et si distinguono solamente le professe nel velo negro, le novitie minori di 14 anni che esse chiamano scolane vanno con ornamento di capelli, et nessuna di esse, ancorche hanno professe, porta scapulario di san Benedetto, come lo portano quelle di Castiglia che sono presidenti di esse; et questo é contro tutta la religione, portare il vestito si curioso et poco honesto, et che per ragione della molta curiosita nel vestire et criare li capelli, desiderano esse viste, festeggiate et visitate con molta frequentatione di secolari, particolarmente le scolane, le quale, come si é detto, spettano maritaggio; et che di ogni giorno cercano nuova curiosita particolarmente per il acconcio di festa.

Al visitatore pare, che tutte le professe et novitie vestano l'habito de S. Benedetto come le monache di Castiglia del istesso ordine, che é saia de panno, scapulario, coguglia che é la cappa di choro tutto negro, li veli bianchi et bassi quasi persino alle ciglia, et che non criino capelli, ne si vedano fuori del velo, anzi se li taglino come le altre religiose reformate.

Le novitie non li riceve il monasterio in capitolo, se non che quando alla Abbadessa le pare dire che fa atorgatione o accettatione, et essa, per ogni volta che fa questo, et la priora, due, et le altre antiche che chiamano *dones maiors* ogni una di esse nomina una; et di questo risulta, che non si guarda alla devotione di quella che deve essere ricevuta, ne all'utile del convento se non solamente il parentesco o amicitia, il che per questa ragione l'admettono molto piccole d'eta et minori di 7 anni, per non trovarsi parenti o amiche maggiori.

Et al visitatore pare che non possino essere ricevute le novitie se non per voti et suffragii della maggior parte delle religiose del monastero, et che per questo effetto si proponzano in capitolo, cosi per la reputatione come per la professione, et che inanzi che se riceva monacha alcuna, si faccia essamine della sua vita et costumi, et de la purita de la sua progenie, et se vuole pigliare il abito per sua volunta, et non spinta et ingannata. Le novitie non portano dote quando entrano in questi monasterii, ne quando fanno professione, solo danno cento o cento cinquanta scudi, et questo é gran detrimento deli monasterii perche si caricano de mangiatori senza intrata, et che per ragione di questa poca dote li padri vogliono qui presto mettere le sue figliole in questi monasterii meno riformati, che in altri piu raccolti, et ancorche in altri tempi si potria soportare questo, pero adesso che tutte le cose vanno care di nessuna maniera si puo fare.

Al visitatore pare che diano 300 scudi di dote quando faccino professione; li quali habbino obligatione le Abbadesse o priore di metterli a censo, et che, dal di che entrara la novitia, diano li suoi padri 25 scudi ogni anno al monastero per sustento di essa persin che habbino dato li 300. scudi.

Le novitie non hanno maestra commune ché li insegni, ne loco particolare dove si criino fin che faccino professione; et di questo nasce che per estar raccomandate ad altre religiose parenti o amiche loro, come li escano di piccoline aquelle che pigliano l'habito nelle loro case li portano grand'amore, et cosi li criano con molte carezze, liberta et poca devotione et che parlano sole alle grade con uomini, et alcune con quelli che le festeggiano, con li quali si maritano alcuni di esse, senza essere ascoltate, ne chi habbi cura di loro.

Al visitatore pare, che per maestri si piglino monache di conventi riformati, alle quali stiano soggette tutte le novitie, et anco quelle, haveranno fatto professione, per fin a quatro anni; et che vi siano case di novitie dove si criano tutte in commune.

Non vi é tampo determinato di novitiato ne per far professione; et cosi, ancor che arrivino a 16 anni, quelle che entrano di poca eta non professano, ne pigliano il velo negro subito, anzi allargano la professione sino a 20 et 25 anni, et alcune di loro sino a 30; et tutte loro con speranza di che potranno esser maritate, et per questa causa procurano esser viste et parer belle, vestono alcune con acconci colari et altre curiosita, et che festeggiano et parlano con cavallieri con liberta nelli parlatorii, sole, senza esser escoltate, ancorche siano di 20 anni; et in tutto si trattano come zitelle secolari, senza genere alcuno di devotione ne ritiramento, se non tale e quale.

Al visitatore pare che quelle che haveranno 16 anni finiti, et saranno state un anno intiero nel monastero faccino subito professione, et piglino il velo negro, o le mandino fuori del monastero et le rendino alli loro padri; et che si comandi all'Abbadessa et priore che lo faccino cosi, soto pena della privatione d'officii loro.

Inanzi del concili Tridentino solevano uscire tutte le professe di questi monasterii come claustrali che erano; dapoi in qua le professe non escono, pero le scolane grandi et piccoline, ancor che habbino piu di venti anni, escono con licenza dell'Abbadesse et delli Presidenti del suo ordine, et vanno a casa di loro padri et parenti, cosi quelle che li hanno in Barcelona, come quelle che li hanno in Perpiñan, nella sede de Urgel, et altri parti di Catalogna; et vanno non solo in caso di necessita propria o dei suoi parenti, pero anco per occasione di recreatione, in tempo di Carnavale e d'altre feste, et stanno molti mesi fora del monastero. Et perche con queste uscite, si creano con molta liberta, et poi sentano molto male tutto quello che é di religione, ritiramento, et clausura, et che, confidate che li hanno di maritare, si trovino con chi festeggino, fanno finestra in casa di loro parenti come zitelle meramente secolari, et che in tempo di allegrezza vanno pubblicamente a festini, visite, et alcune di esse si fanno mascara et usano di altra liberta, et che con tutto questo

corre l'anno del novitiato et de la probatione, et se li conta per la professione.

Al visitatore pare che intrate una volta per esser monache, non possono uscire del monastero se non sera per non tornar ad esso, o nei casi che la raggione permette; et che la propria clausura osservino le putte, che ivi si criano o sono raccomandate, se alcune entreranno, finche escano per non tornare; et si commendate all'Abbadesse o priore, che lo faccino osservare cosi, sotto pena di privatione di loro officio.

La clausura di questi monasterii non si osserva, ne si guarda con rigore con quelli di fuora; perche, quando alcuna religiosa sta amalata, soglino entrare madre, sorelle et parenti per servir-la; et anco per visitarla quando fa professione alcuna religiosa, soglino entrare alcuni parenti qualche volta in alcun di questi monasterii; et quando alcuna madre, sorella o parente viene a visitare alcuna religiosa di lontano, la hosteggiano dentro del monastero, particolarmente in san Daniele di Gerona, et quasi in tutti loro entrano senza necessita ragazzi et ragazze sino ad eta di 12 anni: Et perche la presenza della madre o sorella piu danno alla quiete de la religiosa inferma, che utile apporta a la salute corporale, perche il demonio, di necessita, gli a representare li regali di casa dei padri, et l'haver da lasciar la madre et sorelle: de la qual cosa stanno le religiose molto lontano per no haverli presenti.

Al visitatore pare che si comandi con pene et censure, che si levino tutti questi abusi, et che nessuna persona grande ne piccola, come habbi uso di raggione, possa intrare in della clausura, se non sera nei casi che la raggione lo permite; et che si guardi con ogni rigore la clausura che comanda il Conc. Trid. sen. 25 c. 1 de Regul. et Pio quinto et Gregorio 13.º nelle suoi estravaganti.

Non usano in questi monasterii, quando escono alle grade, cosi professe come novitie, tener chi le ascolti, ancor che parlino con giovani, di che ne segue che molte volte parlano cavallieri giovani con religiose giovani, con poca edificatione di quelli che li vedono et odono, et che ne possono seguire molti inconvenienti di festeggi.

Al visitatore pare che si comandi, che quando le religiose cosi professe come novitie parlano alle grate, habbino da tenere chi l'ascolti, et le novitie o scolane a la sua propria maestra accanto.

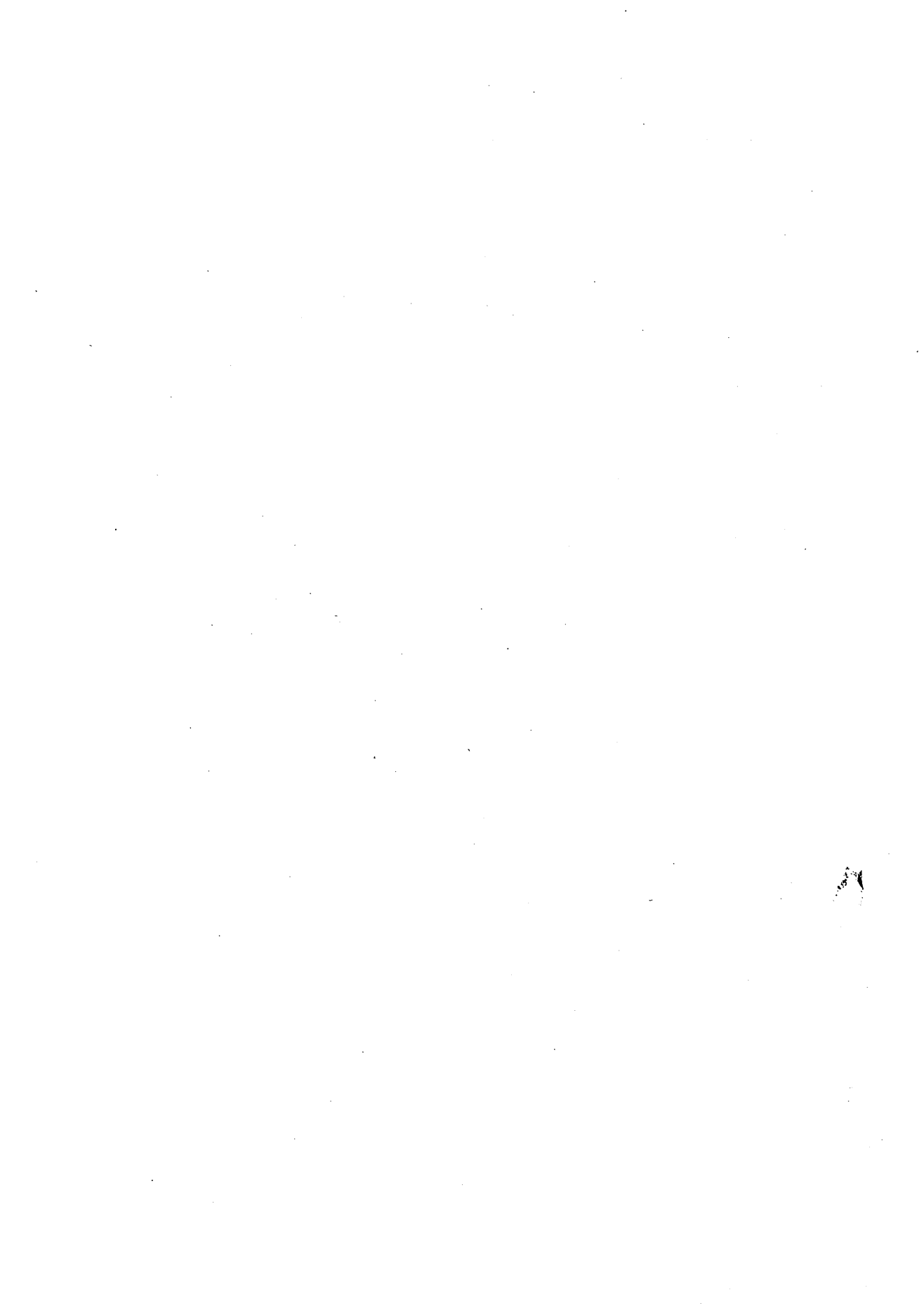
Non anno questi monasterii di monache nessun religioso grave che sia vicario di esse o confessore, il quali habbi cura delli beni spirituali et temporali del monastero, et procuri che vivano con clausura et osservanza, che [é] ragionevole, come si fa con tutte le religiose riformate de servitio di chierici per le messe, et si confessano con chi li piace; et di questo risulta che, non essendoci persona religiosa a la quale possono et devino respetare, vivono come

vogliono, senza che nessuno le congregi di ordinario et li amonisca di quello che anno di fare; et che uscendo un' Abbadessa negligente, come non ha chi la reprecnda, del tutto si perde l'osservanza regolare; et che ancor che vengano visite, et in esse si comandino cose importanti, fanno le Abbadesse quello che vogliono, senza che nessuno le dica niente.

Al visitatore pare che li confessori non siano monachi claustrali, per che non si trovaranno tra loro persone atte per questo effetto, se non che sua Santita dia facolta al'ordinarii per nominarli, obligando alle monache che non si confessino con altri.

Li presidenti a li quali appartiene la riformatione di queste monache di san Benedetto, sono abbati di san Benedetto della Congregatione di Catalogna. Sono claustrali, vivano de sue entrate particolari, ognuno con molti servitori, con liberta et non con molta religione, perche nel loro tracto et modo parono più presto preti secolari che religiosi. Questi presidenti, nominati per il loro capitolo provinciale, le visitano de tre in tre anni, et danno relatione nel capitolo seguente di quello che hanno fatto; et vivendo loro come vivano, non possono riformare ne ridurre le monache a stato de comunita et religione, et che le loro visite pare che sono per compimento, come dice il vescovo di Vique, et che solo si comandano alcune che li siano (sic) et nessuna li mette in essecutione; et che pochi di questi monachi piglano l'habito per devotione, ne di essa trattano, se non meramente per l'entrate che hanno li officii d'abbati, priori, camerieri, et per tanto non possono riformare ne ridurre queste religiose a vita regolare et ritirata.

Al visitatore pare che assolutamente si ha da supplicare a sua Santita que soggetti queste monache all'ordinarii: il monastero di san Pietro de las Puelas, et quello di santa Chiara di Barcelona al vescovo de la propria citta; il monastero di san Daniele di Gerona al vescovo di Gerona; per che non sera possibile, lasciandole soggette a li proprii Abbati, tratar di riformatione, et questo é molto conforme al Conc. Trid., perche li presidenti che hanno avuto cura di queste monache sono stati tanto negligenti in riformarle come si vede. Et si haveranno di ottenere due brevi, uno per il vescovo di Barcellona, et l'altro per quel di Gerona, et anco se haveria da supplicare a sua Santita si degni dar facolta a detti vescovi, accio che possino fare nove constitutioni conforme a la lor regola et al Conc. Trid., et conforme questo particolare modo di vita che se li da adesso di novo; et che li detti vescovi possino confirmare le Abbadesse canonicamente elette del monastero et lasciarle di confirmare, se gli parera.

LA «REGULA SANCTI BENEDICTI» ESTAMPADA A MONTSERRAT AL 1499.

PEL

R. P. ARXIVER DEL MONESTIR

UN dels incunables estampats al monestir de Montserrat al 1499 per Mestre Joan Luschner, fou el text llatí de la Regla de Sant Benet. Aquesta edició, és coneguda de tots els bibliògrafs d'Incunables,¹ ha estat descrita diverses vegades i fins reproduïdes algunes de les seves planes.² No cal repetir-ne la descripció. L'objecte del present article és assenyalar-ne els trets característics i constatar les divergències del seu text en raport amb les altres edicions de la famosa Regla benedictina.

Primer de tot remarcuem que la nostra pot titular-se *Editio princeps monastica*; és a dir, que ha estat la primera edició de la Regla de Sant Benet impresa en un monestir, just deu anys després d'haver eixit la de Venècia, 1489, tinguda com la primera de totes les edicions conegudes, posat que la pretesa edició de Strasbourg 1470 i la de París 147... indicada en el Catàleg de la Biblioteca Central de Zúrik, són dates evidentment errònies, i no responen a cap edició real.

També cal remarcar les *addenda* que precedeixen i segueixen el nostre text. En moltes, en moltíssimes edicions de la Regla de Sant Benet, especialment llatines, hom troba els «*Vetera testimonia in Regulam S. B.*», florilegi de sentències elogioses extretes de Con-

1) Hain, add. 2776 a; Burger, p. 487; Reichlin, appendix V; Haebler, n.º. 46 i sup.; Méndez, n.º. 39; Albareda, p. 87; Gesamt-Katalog der Wiegendrucke, n.º. 3830.

2) Albareda, La Impremta de Montserrat, p. 88.

cilis, Sants Pares i fins, de vegades, de gent laica, com és ara un mot cèlebre de Cosme de Mèdici; gairebé mai no sol mancar la aprovació de Sant Gregori el Magne i les paraules del Papa Zacarias. Aquestes sentències van passant d'una edició a altra i s'abreugen o multipliquen segons el nombre de planes que resten en blanc deprés del text.

Els editors de l'edició montserratina del 1499 no conegueren els « *Testimonia* » de edicions posteriors, però no deixaren d'omplir els espais sobrers amb textos interessants que fa de mal dir si són originals dels nostres vells monjos, o si foren copiats dels manuscrits que els facilitaren el text de la Regla; és, però, cert que no s'han repetit en cap altra edició.

A la ratlla cinquena del verso del foli tercer acaba, en la nostra edició, l'Índex de la Regla; els tres quarts de plana en blanc foren omplerts amb un acròstic i un fragment, acabat el qual hom llegeix: *Hec ysidorus in libro differentiarum*. Heus ací l'acròstic:

MONACHUS SIC EXPONITUR PER ETIMOLOGIAM, UT SEQUITUR:

- Per M Miles fortis in demonum impugnatione.
- Per O Obediens et humilis sine ulla simulatione.
- Per N Nullum habens proprium in absconsione.
- Per A Amans Deum pura cordis intentione.
- Per C Custos sui ipsius sine peccati pollutione.
- Per U Uerax in sermonibus et locutione.
- Per S Simplex ut columba in omni sua actione.

A la fi del text restaven encara dos folis i mig per acabar el quadern i foren omplerts amb uns versos que hom titulà: *Breu Compendi de la Regla de Sant Benet*. De fet són una sèrie de consells espirituals adreçats al monjo, en els quals clares vegades hom hi endevina una referència llunyana al text benedictí. Díctics inelegants

que tenen, però, la savoria de la ingenuïtat i que ens plauria saber-los redactats a Montserrat mateix.

HEC EST BREVIS COMPILATIO SANCTE REGULE PATRIS NOSTRI BEATISSIMI BENEDICTI :

Monachorum Regula
 Que caret omni macula.
 Sic docet juste vivere,
 Si velis intelligere.
 Sanctus Benedictus instituit.
 Sed tibi semper expedit
 Ut sis honestus, patiens,
 Discretus, constans, innocens,
 Perfectus, verax, humilis,
 Communis, clemens, utilis,
 Devotus, simplex, abstinens,
 Modestus, mitis, sapiens.
 Cum surgis ab vigiliis
 Absterge cordis maculas.
 Peccati sit contritio
 Veraxque satisfactio.
 Mox, dum sis in ecclesia,
 Vox, lingua, conscientia
 Decantet et intelligat,
 Nam unus apex obligat.
 Qui dum stas inter alios
 Tene dimissos oculos;
 Absentem numquam iudices
 Nec duris verbis imperes;
 Nec lingua tua proferat
 Nisi quod mens desiderat.
 Cum solari loquere,
 Scripturas sacre pagine.
 De nocte sit capitulum,
 Quod sibi purgat animum,
 Et emendare studeas
 Quod negligenter properas.
 Cum audis anologium

Tunc crucis fac signaculum,
 Nec ab horis remaneas
 Ne seducat te satanas.
 Non iactes te nec videas;
 Libenter cunctis servias;
 Cum fatigatus fueris
 Vide que bona feceris.
 Mortem, infernum cogita
 Paradisique gaudia
 Dum venis ad Capitulum
 Precare Dei Filium
 Ut tuum os custodiat
 Et actus tuos dirigat.
 Cum surgis ad iudicium
 Devita multiloquium;
 In mentem pacem habeas
 Ut Crucifixum recolas.
 Et si proclamas socios
 Custodi manus, oculos;
 Ne videatur ultio
 Sed pia castigatio.
 Dum stas in refectorio
 Sit lingua sub silentio;
 Cum cibus tibi traditur
 Attende quicquid legitur.
 Os tuum nihil respuat
 Sed laudes Deo referat.
 Roga Dei clementiam
 Ut tibi donet veniam
 Et cunctis penitentibus,
 Defunctis et viventibus.
 Infirmus age gratias;
 Et ab offensis caveas.

Sic serva pacientiam
 Ut merearis gloriam.
 Nihil dones nec accipias
 Nisi mandatum habeas;
 Nihil latenter retine
 Nam damnatum esset anime.
 Secreta cordis teneas,
 Paucosque notos habeas,
 Numquam hora pretranseat
 In qua mens non proficiat;
 Et sic ad celum venies
 Semenque tuum colliges;
 In quo sunt decus, charitas,
 Dulcedo que est sanitas,
 Juventus, odor, gaudium,
 Thesaurus rerum omnium.
 Cum ad laborem ieris

Exerces vires corporis
 Et dicas cum Apostolo:
 Labores meos comedo.
 Si temptent te carnalia,
 Mentis vel carnis vitia,
 Saluta Matrem Virginem
 Vel signa Cruce faciem,
 Aut carnis sit afflictio;
 Cessabitque temptatio.
 Si vis prudenter vivere
 Cum unum cursum sequere.
 Mulierum consortia
 Sint a te remotissima.
 Si novum velis agere
 Prelatos tuos consule,
 Ne post hec te derideant
 Sed excusatum habeant. Amen.

La característica, però, més remarcable de l'incunable montserratí és el text adoptat, el qual divergeix en mants indrets del *Textus Receptus*.

Situarem breument el lector en la història del text benedictí.

Sant Benet escriví la seva Regla a Montecassino, vers l'any 530 —just ara fa catorze centúries—. En la seva redacció emprà la llengua llatina, no pas la clàssica que hom ensenyava a l'escola, sinó la vulgar, la vivent, la llengua dels seus monjos, distanciada de la parlada en el segle d'August per nombroses infraccions de les regles gramaticals: irregularitats en les declinacions dels noms, en les conjugacions dels verbs, en el règim de les preposicions, en les concordàncies de gènere i de cas; per la influència de la fonètica en la transcripció de les paraules, per la introducció de mots indígenes desconeguts en els llibres clàssics; en una paraula, Sant Benet escriví la seva Regla en la llengua de transició entre el llatí clàssic i el llatí que, més tard, donarà naixença a les llen-

gües neo-llatines. Aquest fet il·lumina més d'una vegada les fosquedats que presenta la història del text benedictí.

L'estudi de les vicissituds per les quals ha passat la nostra Regla durant tant de segles, ha apassionat en aquests darrers anys a un nombre considerable de savis, no pas tots benedictins. Cal retenir els noms: Schmidt, Wölfflin, Traube, Plenkers, Morin, Butler, Linderbauer.¹ Mirarem d'abreujar-ne sumaríssimament els resultats obtinguts.

L'any 581 els benedictins, foragitats de Montecassino pels Longobards, passaren a Roma on, entre altres coses, portaren un exemplar de la Regla de Sant Benet probabilíssimament l'autògraf. En temps del Papa Zacarias (741-752) aquest exemplar, «*Regulam quam beatus Pater Benedictus suis sanctis manibus conscripsit*» segons testimoni de Pau Diaca, tornà al reedificat monestir de Montecassino. Al 787 fou lliurada a Carlemany una còpia fidel d'aquest exemplar, segons la petició que aquest Rei havia fet a l'abat Teodomar. Els historiadors del text benedictí designen l'autògraf amb Ω i la còpia demanada per Carlemany Ψ . Cap a l'any 820 dos monjos del monestir de Reichenau copiaren el còdex Ψ amb una escrupolositat gairebé insuperable; ells mateixos, en una lletra interessantíssima adreçada a Reginbert bibliotecari de l'esmentat monestir, ens conten que han transcrit síl·laba per síl·laba i lletra per lletra. Aquesta còpia ha arribat fins als nostres dies, i és el famosíssim còdex 914 de la Biblioteca de Sant Gall, cone-

1) Schmidt, Regula S. P. Benedicti iuxta antiquissimos codices recognita. Regensburg. 1880. — Wölfflin, Benedicti Regula Monachorum. Leipzig. 1895. — Traube, Textgeschichte der Regula S. Benedicti. Munich 1898. És preferible consultar la segona edició d'aquesta obra fonamental, revisada per Plenkers i apareguda a Munich mateix al 1910. — Plenkers, Untersuchungen zur Ueberlieferungsgeschichte d. ältesten Mönchsregeln. Munich. 1906. — Morin, Regulae S. Benedicti traditio cod. Mss. Casinensium... Montecassino. 1900. — Butler, S. Benedicti Regula Monachorum. Friburg. 1912, seg. ed. 1927. — Linderbauer, S. Benedicti Regula Monasteriorum. Bonn. 1928. Cal també consultar la *Revue Bénédictine*; *Downside Review*, i *Studien a d. Benediktiner... Orden*.

gut amb la sigla *A*.¹ Heus ací un cas únic en l'història de textos antics. De cap llibre de la Sagrada Escripura, de cap obra clàssica o eclesiàstica dels primers segles, no posseïm una còpia separada de l'original per un sol intermediari. Ha estat aquest un privilegi atorgat exclusivament a l'home providencial, qui, mitjançant els seus deixebles, salvà d'imminent naufragi la producció de tants d'autors clàssics i cristians.

Els crítics, però, malgrat d'atorgar al còdex St. Gall 914, *A*, una valor excepcional i tenir-lo indiscutiblement com el testimoni més fidel de *Ω*, han treballat i treballen per tal de donar-nos un text més acostat encara a l'original. Suposen, i amb fonament, que ja *Ψ* no podia reproduir exactíssimament a *Ω*. De primer la escriptura de finals del s. VIII, familiar al monjo copista, diferia molt de l'escriptura emprada per Sant Benet; després la sintaxi i la ortografia que aquell havia après a l'escola, repugnaven ben sovint a les construccions i a les grafies emprades en l'original. Malgrat la bona voluntat del transcriptor, necessàriament havia de lliscar més d'una incorrecció en la seva còpia. Aquestes errades foren reproduïdes en el còdex de St. Gall augmentades amb altres escapades a la vigilància extrema dels dos monjos de Reichenau; Algunes d'elles són evidents i fàcilment esmenables: *iustiam* per *iustitiam*, *pslami* per *psalmi*, *psallanter* per *psallantur*; altres, però no ho són tant i deixen el dubte de si són degudes a *Ψ* o als seus copistes. A més a més, hom troba sovint en el còdex *A* lletres rascades o corregides per mans posteriors, afegidures, i notes que no sempre permeten d'establir el text primitiu. Cal doncs, invocar el testimoni d'altres manuscrits.

1) D'aquest ms. n'ha publicat una edició diplomàtica acuradíssima Dom G. Morin, Montecassino 1900. Els benedictins de La Cava dei Tirreni han reestampat aquest text dues vegades en edicions molt manuals: Nàpols, 1913 i La Cava, 1929.

L'estudi acurat dels manuscrits de la Regla benedictina que avui posseïm, datats entre els segles VII–XII, permet de destriar-los en tres famílies, representants del *text pur*, del *text interpolat* i del *text comú* o sigui el *Textus Receptus*. Semblaria lògic poder esgronar aquestes famílies cronològicament, tot suposant que de bell principi s'emprà el text pur, el qual a poc a poc s'anà interpolant fins a esdevenir el *Textus Receptus*. Però no fou així. Als segles VII i VIII estava ben estès per tots els monestirs de la Europa occidental el text interpolat, i en el mateix segle VIII trobem ja indicis de l'existència del *Textus Receptus*.

L'explicació d'aquesta anomalia no és difícil. Molt abans que Carlemany obtingués de Montecassino la còpia de l'autògraf, el text de la Regla de Sant Benet s'havia transcrit infinitat de vegades i no pas sempre amb una escrupolosa fidelitat. Més d'un erudit copista es permeté d'aproximar el text original a les regles gramaticals, sintàxiques, etc.; substituir algun mot poc intel·ligible al seu temps per altre d'us més freqüent, arrodonir, amb l'addició d'un parell de mots, una frase no del tot entenedora, tot suprimint-ne d'altres que semblaven sobrerres, etc. Un text així arranjat o interpolat féu fortuna i s'estengué ràpidament per molts monestirs benedictins. El codex 48 (93) d'Oxford, escrit a últims del s. VII o principis del VIII, és el testimoni més quotat que ens resta d'aquest text intervingut, així com el 914 de Sant Gall ho és del text pur. És conegut amb la sigla O.

Un altre text també amb nombroses variants sobre l'original, diferents, però, de les adoptades pel còdex d'Oxford, s'inicià tímidament a últims del s. VIII i acabà per imposar-se al text pur i al primitiu interpolat esdevenint fins als nostres dies el text comú, gairebé únic; és el que hom ha batejat amb el nom de *Textus Receptus*.

S'ha repetit amb molta freqüència que totes les edicions llatines de la Regla de Sant Benet han adoptat aquest *Textus Receptus*, llevat d'un nombre curtíssim d'edicions recents que han intentat d'establir un text crític o han transcrit senzillament el tantes vegades citat còdex de Sant Gall. Vertaderament, la majoria, hom és temptat de dir la totalitat, de les regles impreses, han copiat el *Textus Receptus*. Cal, però, fer una excepció a favor de la Regla de Sant Benet estampada a Montserrat al 1499 la qual, fins sense comptar les variants ortogràfiques, es separa alguns centenars de vegades de les lliçons adoptades en el *Textus Receptus*. És un cas digne d'estudi. No'ns cal pas advertir els nostres lectors que aquestes variants, com les que distancien el text pur del text interpolat, afecten quasi exclusivament l'estil i clares vegades el sentit del text original.

A continuació donem la llista de les variants que ofereix la nostra edició en raport amb el *Textus Receptus*. Com que no existeix cap edició crítica d'aquest text, hem adoptat la estampada a Roma a l'any 1901 «Ex officina typographica Forzani et socii», perquè és una edició recent fàcilment trobable. Advertim:

a) Negligim les variants purament ortogràfiques i les de puntuació.

b) Els números que precedeixen les variants es refereixen a les ratlles de l'esmentada edició romana.

c) Els mots posats en cursiu són de l'edició montserratina del 1499, els posats en rodó de l'edició de Roma 1901. Les respectives variants són dividides amb punt i coma.

e) La sigla M. indica l'edició montserratina; l'abreviació *om.* vol dir que el nostre text omet els mots indicats; la + que afegeix al *Textus Receptus* els mots que segueixen.

INDEX

Prologus S. P. Benedicti in Regulam suam; *Incipit prologus regule eximii Patris beatissimi Benedicti. Sequitur textus regule. De generibus monachorum.* Cap. II. qualis esse debeat Abbas; *qualis debet esse Abbas.* Cap. IV. quae sint instrumenta; *que sunt instrumenta.* Cap. V. de obedientia discipulorum; (*discipulorum om. M.*). Cap. IX. quot Psalmi dicendi sunt in nocturnis horis; *quanti psalmi dicendi sunt nocturnis horis.* Cap. XII. qualiter matutinorum; *quomodo matutinorum.* Cap. XIII. privatis diebus qualiter Matutini agantur; *privatis diebus qualiter matutinorum solemnitas agatur.* Cap. XIV. vigiliae agantur; *agantur vigiliae.* Cap. XV. alleluia quibus temporibus dicatur; *quibus temporibus dicatur alleluia.* Cap. XVII. quot psalmi per easdem horas dicendi sunt; *quanti psalmi... canendi sunt.* Cap. XXVII. esse sollicitus; *sollicitus esse.* Cap. XXVIII. emendantur; *emendaverint.* Cap. XXXIV. debeant aequaliter; *equaliter debeant.* Cap. XLVI. de iis qui in aliis quibuslibet rebus delinquant; *de hiis qui in aliquibus levibus rebus delinquant.* Cap. XLIX. de quadragesimae observatione; *de observatione quadragesimae.* Cap. LI. satis longe; *longe satis.* Cap. LIV. eulogia suscipere; *eulogias accipere.* Cap. LV. de vestimentis vel calceamentis fratrum; *de vestiariis vel calciariis fratrum.* Cap. LIX. pauperum qui offeruntur; (*qui offeruntur om. M.*). Cap. LXI. qualiter suscipiantur; (*om. M.*). Cap. LXVI. de ostiario monasterii; *de ostiariis monasterii.* Cap. LXVII in via directis; *in via dirigendis.* Cap. LXIX. alter alterum defendere; *alius alium defendere.* Cap. LXX. quisquam aliquem passim caedere aut excommunicare; *quisquam passim alium cedere in monasterio.* Cap. LXXI. invicem fratres (*fratres om. M.*). Cap. LXXII. habere monachi; *monachi habere.*

PRÒLEG

Sancti Patris Benedicti in Regulam suam Prologus; *incipit prologus Regule Sancti Benedicti Abbatis.*

1 Ausculta; *obsculta.* 7 voluntatibus; *voluptatibus.* 19 perpetuam tradat ad poenam; *tradat ad perpetuam penam.* 34 in multitudine populi; *in multitudine populi + sui.* 43 oculi mei super vos; *oculi mei erunt super vos.* 44 dicam ecce; *dicam vobis ecce.* 54 actibus currendo; *actibus nostris curratur.* 59 audiamus Dominum; *Dominum audiamus.* 61 ac dicentem; *et dicentem.* 65 et opprobrium; *qui opprobrium.* 69 cordis sui; *sui cordis.* 91 dies vitae; *vite dies.* 97 tabernaculi ejus; *tabernaculi huius.* 98 sed si compleamus; *sed et si compleamus.* 100 corda et corpora nostra; *corda nostra et corpora.* 104 ministrare; *ministrari.* 107 haec

omnia; (*om. M.*). 109 agendum est; (*est om. M.*). in perpetuum; *imperpetuum*. 120 Processu vero; *progressu vero*.

TEXT

Incipit Regula S. Patris Benedicti; *Incipit textus Regule*.

Cap. I. 4 anachoretarum; *anacoritarum*. 26 qui tota vita sua; *qui totam vitam suam*. voluntatibus; *voluptatibus*. 31 omnium; *omnium + horum*.

Cap. II. 18 tantum iterum; *tantum interim*. 55 non est personarum acceptio apud Deum; *non est apud eum personarum acceptio*. 63 debet illam semper formam; *debet formam illam semper*. 71 dissimulet; *dissimilet*. 94 verum etiam; (*etiam om. M.*). 51 timens semper; *semper timens*.

Cap. III. 12 esse judicaverit; *judicaverit esse*. 21 monasterium; *monasterio*.

Cap. IV. 6 adulterari; *adulterare*. 11 aliis non faciat; *alio ne faciat*. 39 persecutiones; *persecutionem*. 48 aliquod; *aliquid*. 73 et de ipsis; (*et om. M.*). 79 memor; *memores*. 82 dici sanctum; *sanctum dici*. 84 factis quotidie; *quotidie factis*. 90 elationem fugere; *elationem et jactantiam fugere*. 92 diligere; *diligere*.

Cap. V. 1 humilitatis gradus; *gradus humilitatis*. 7 in auditu; *ob auditu*. item; *iterum*. 9 qui vos; *quis vos*. 14 sequuntur; *sequantur*. 17 quibus; *de quibus*. 25 hi tales; *hii tales*. 34 qui; *quis*.

Cap. VI. 5 interdum propter taciturnitatem debet; *propter taciturnitatem debet interdum*. 9 ad edificationem; (*ad om. M.*). 16 si quae; *si qua*. 18 ne plus videatur loqui quam expedit; (*om. M.*).

Cap. VII. 11 super matre sua; *super matrem suam*. retributio; *retribues*. 24 humiliato corde a Domino; *humiliata coram Domino*. 25 huius; *eiusdem*. 26 esse; (*om. M.*). 27 in quibus lateribus; *in que latera*. 28 vocatio; *evocatio*. 54 humilis frater; *utilis frater*. 58 a voluntatibus tuis avertere; *a voluptatibus tuis averte*. 60 illius voluntas; *voluntas illius*, 64 videntur hominibus; *putantur ab hominibus*. 73 cavendum ergo; *cavendum est ergo*. 78 semper respicit; *respicit semper*. 81 quotidie die noctuque; *cotidie* (die noctuque *om. M.*). 100 obediens usque; *obediens Patri usque*. 109 dicit; *dicit + etiam*. 113 subsequuntur; *subsequantur*. 123 adimplentes; *adimplentes + qui*. 127 persecutionem; *persecutionem + sustinent*. 133 dicens; *que dicit*. 134 in eo; *in eum*. 156 quod; *quia*. 172 leniter; *leviter* 173 vel pauca; (*vel om. M.*). 185 existimet; *estimet*. 186 sibi in corde; (*om. M.*). 190 et humiliatus sum; *sum et humiliatus*. 194 perfecta; *perfectam*. 200 in operario suo mundo; *iam operarium suum mundum*.

Cap. VIII. 2 ad Pascha; *in Pascha*. 5 restat post vigiliis; *post vigiliis restat*.

Cap. IX. 1 Hyemis tempore, praemisso in primis versu: Deus... In secundo ter dicendum est: Domine I. m. a. et os meum...; *Hyemis tempore praemisso*:

in primis versus dicatur: Deus... Hic secundo dicendum: Domine labia mea aperies ter, et os meum... 15 duo responsoria sine Gloria dicantur; (*om. M.*) 24 nominatissimis et orthodoxis et catholicis; *nominatissimis orthodoxis atque catholicis.* 28 litaniae; *letanie.*

Cap. X.

Cap. XI. 12 post quos; *post quas.* 14 dicantur; *legantur.*

Cap. XII. 9 litaniae; *letanie.*

Cap. XIII. 4 in dominica; (*in om. M.*). 21 responsorium, ambrosianum; *responsorium, hymnum ambrosianum.* 22 litaniae; *letanie.* 25 nisi ultimo per ordinem; (*generalment les edicions duen: nisi in ultimo ordine*); *nisi in ultimo per ordinem.*

Cap. XIV. 1 sanctorum vero; (*vero om. M.*).

Cap. XV.

Cap. XVI.

Cap. XVII. 4 sigillatim; *singillatim.* 7 expletionem vero; (*vero om. M.*). 9 missae sint; *misae sunt.* 11 oratio; *omnino.* 12 lectio; *lectio + et.* 13 sint; *sunt.* 18 ambrosianum; *ambrosianum + hymnum.* 19 litaniae; *letanie.* 20 fiant missae; *misae fiant.* 23 directanae; *directanei.*

Cap. XVIII. 3 domine ad adiuvandum me festina; (*om. M.*) 17 id est; (*om. M.*). 31 et ita; (*et om. M.*). 10 centesimum vigesimum; *vicegimum centesimum.* 55 nonagesimus et; (*et om. M.*). 61 et duodecim; *ut duodecim.* 42 cum legamus; *dum legamus.*

Cap. XIX. 9 oporteat nos; *nos oporteat.*

Cap. XX.

Cap. XXI. 12 et tertio; *atque tertio.*

Cap. XXII. 1 per singulos lectos; *per singula lecta.* 3 dispensationem; *dispositionem:* singuli accipiant; (*singuli om. M.*). 7 iugiter in eadem cella; *in eadem cella iugiter.* 14 lectos; *lecta.*

Cap. XXIII. 1 aut inobediens; (*aut om. M.*). 5 secreta; *secretis.* 10 si; *sin.*

Cap. XXIV. 10 refectioem; *refectionem + solus.* 11 mensura vel hora qua praeviderit abbas ei competere; (*om. M.*). 14 vespertina; *vespera.*

Cap. XXV.

Cap. XXVI.

Cap. XXVII. 5 sympectas; *sempectas.* 10 ait; *ait + idem.* 14 circa delinquentes fratres; (*om. M.*).

Cap. XXVIII. 5 ita se; (*se om. M.*). 7 quod; *ut.* 9 scripturarum divinarum; *divinarum scripturarum.* 17 utatur abbas; *abbas utatur.* 21 omnem; *totum.*

Cap. XXIX. 2 aut proicitur de monasterio; *de monasterio aut proicitur.* 6 usque tertio; (*usque om. M.*).

Cap. XXX. 6 nimis; *multis*: acribus; *acris*.

Cap. XXXI. 14 illius apostolici; *illud apostolicum*. 16 infantium; *infantum*. 20 ac si; *quasi*. 20 negligendum; *neglegendum*. 23 extirpator; *stirpator*. 28 quia scriptum; *sicut scriptum*. 35 pusillis; *pusilis + istis*. 37 adjutus et ipse; (et ipse *om. M.*).

Cap. XXXII. 2 quibuslibet rebus; *quibuslibus rebus*.

Cap. XXXIII. 1 vitium; *vitium + peculiare*. 3 neque; *nec*. 7 licet habere in propria potestate; *licet in propria habere potestate*: 12 esse aliquid dicat aut; *aliquid esse dicat vel*.

Cap. XXXIV.

Cap. XXXV. 11 sibi sub charitate; *sub charitate sibi*. 14 sibi fratres; *fratres sibi*. 17 vasa ministerii; *vasa monasterii*. 19 item; *iterum*. 24 fratribus suis; (suis *om. M.*). 28 in oratorio mox; *mox in oratorio*. 35 hoc; *hic*.

Cap. XXXVI. 5 minimis meis; (meis *om. M.*). 16 sed et; (et *om. M.*). 17 omninoque debilibus; *omnino debilibusque*. 20 curam autem maximam habet abbas; *cura autem maxima sit abbati*.

Cap. XXXVII.

Cap. XXXVIII. 12 fiat silentium; *silentium fiat*. 21 requirere; *referre*: occasio maligno; (maligno *om. M.*). 22 voluerit pro edificatione; *pro edificatione voluerit*.

Cap. XXXIX. omnibus mensis; *omnibus mensibus*. 6 fratribus; *fratribus + omnibus*. 17 contrarium est; *est contrarium*.

Cap. XL. 1 habet donum; *donum habet*. 12 aut ebrietas; *vel ebrietas*. 18 loci necessitas; *necessitas loci*. 22 absque murmurationibus sint; *absque murmuratione sint + fratres*.

Cap. XLI. 5 perturbat; *perturbat + eos*. 6 reliquis vero; (vero *om. M.*). 12 absque ulla murmuratione; *absque murmuratione*. 15 reficiant fratres; (fratres *om. M.*). 19 tempore sive coenae sive refectionis; *tempore sive prandii sive cene refectionis*.

Cap. XLII. 3 sive prandii; (prandii *om. M.*). 5 in unum; *in uno loco*. 6 certe aliquid; *certe aliud*. 8 heptateucum; *heptaticum*. 12 ad lectionem; *ad lectionem + collationum*. 18 in unum positi; *in unum congregati*.

Cap. XLIII. 9 dici occurrerit; *dici non occurrerit*. 18 si foras; *si foris*. 20 et detur; *ne detur*. 21 intro; *intrus*. 24 dicitur occurrerit; *dicitur non occurrerit*. supra; *superius*. 32 sub uno (uno *om. M.*). 33 aut vitium; *aut per vitium + aut ex tarditate*. 34 pro hoc; *propter hoc*. 43 percipere. Sed et si; *presumere*. Sed si. 47 non percipiat; *non accipiat*.

Cap. XLIV. 5 et prostratus pronus; (et prostratus *om. M.*). 6 de oratorio exeuntium; *exeuntium de oratorio*. 7 se proiciat; (*om. M.*). 9 se ipsius abbatis pedibus; *se ante pedes ipsius abbatis*. 14 sane; *plane*. 17 in terram in loco in

quo stat; *in terra in loco quo stat.* 19 ei iubeat; *ei iterum jubeat.* 20 levibus culpīs; *culpīs levibus.* 22 et tamdiu hoc faciat; *et tamdiu hoc perficiant.*

Cap. XLV. 1 psalmum; *psalmum + aut.* 3 nisi cum satisfactione ibi coram omnibus; *nisi per satisfactionem coram omnibus ibi.*

Cap. XLVI. 5 vel aliud quid; *vel aliquid.* 9 subiaceat emendationi; *emendationi subiaceat.* 10 latens fuerit; *fuerit latens.* 12 sua, et aliena vulnera; *sua vulnera et aliena.*

Cap. XLVII. 10 et tremore faciat; *ac tremore fiat.*

Cap. XLVIII. 2 debent fratres; *debent monachi.* 6 octobris mane; *octobris a mane.* 17 si autem; (*autem om. M.*). 27 ad nonam; *ad horam nonam.* 34 lectioni vacent; *lectionibus suis vacent.* 39 in capita; *in caput.* 43 acediosus; *acidiosus.* 46 extollat; *distollit.* 57 talis opera; *tale opus.*

Cap. XLIX. 2 debeat observationem; *observationem debet.* 13 abstinentiam unusquisque super; *abstinentiam et unusquisque supra.* sine permissione; *sine voluntate.*

Cap. L. 1 in labore; *in labore + aut in via.*

Cap. LI. 4 etiamsi a quovis; *etiam si omnino a quovis.* 4 eis ab abbate suo; *ab abbate suo eis.*

Cap. LII. 6 sed si; *sed et si.* 7 sibi forte; *forte sibi.* 12 ne alius impedimentum patiat; *ne alii impedimentum patiantur.*

Cap. LIII. 18 legatur; *et legatur.* 25 pedes hospitibus; *pedes vero hospitibus.* 27 versum dicant; *dicant versum.* 39 administrentur; *ministrentur + eis.* 43 sed et in; *sed in.* 45 accomodentur; *administrentur.*

Cap. LIV. 9 illud iubeat; *iubeat illud.*

Cap. LV. 5 abbatem sit; *abbatem est.* 15 degunt; *habitant.* 17 utentibus eis; *utentibus ea.* 19 propter pauperes; *ad pauperes.* 22 est et; *est (et om. M.).* 27 aliquando his quas habere soliti sunt; *aliquando a solito quas habent.* 40 graphium, acus; *acus, graphium.* 41 necessitatis excusatio; *excusatio necessitatis.*

Cap. LVI. 1 hospitibus et peregrinis; *peregrinis et hospitibus.* 4 seniorum autem... dimittendos; *seniores tamen... dimittendum.*

Cap. LVII. 2 humilitate et reverentia; (*et reverentia om. M.*). 11 fraudem; *fraudem + monasterio.* 12 memorentur; *memorentur + semper.* 18 a saecularibus datur; *quam ab aliis datur secularibus.*

Cap. LVIII. 15 sollicitus est; *sollicitus sit.* 17 omnia dura; (*dura om. M.*). 30 promiserit se; (*se om. M.*). 36 recusare; *excusare.* 49 eam super altare; *super altare eam.* 56 exutus est; *exuitur.*

Cap. LIX.

Cap. LX. 2 quidem ei citius; *ei citius quidem,* 3 perstiterit in hac petitione; *persteterit in hac supplicatione.* 4 omnem regulae; (*regulae om. M.*). 8 Missam tenere; *missas tenere.* 9 iusserit ei abbas; *ei abbas iusserit.* 10 aliqua prae-

sumat; *presumat aliqua*. 18 et ipsum tamen si promittit; *si promittit tamen ipse*.

Cap. LXI. 8 si que tamen; *si qua sane*. 10 eum propter hoc ipsum dominus; *ad hoc ipsum eum dominus*. 16 inventus fuerit; *reperitus fuerit*. 24 sevitur et; (et *om. M.*). 25 etiam si; *si etiam*. 28 supradictis; *suprascriptis*. 33 abbatis eius; *abbatis sui*. 35 alteri; *alii*.

Cap. LXII. 1 vel diaconum; *aut diaconum*; 9 in domino; *in deum*. 11 illum semper; *semper illum*. 12 est monasterium; *est in monasterium*. 17 si aliter praesumpserit non ut sacerdos sed ut rebellis iudicetur; *si aliter fecerit vel presumpserit non sacerdos sed rebellis iudicetur*.

Cap. LXIII. 4 non conturbet; *non perturbet*. 25 priores vero iuniores; *priores minores*.

Cap. LXIV. 11 in notitiam episcopi; *in notitiam pervenerint episcopi*. 15 et domui; *sed domui*. 26 misericordem; *misericordem + humilem*. 33 non zelotypus; *non sit zelotypus*. 35 ipsis imperiis; *ipsis autem imperiis*. 37 saeculum sint; (sint *om. M.*). 43 ut sit quod et fortes cupiant; *ut et fortes sit quod cupiant*.

Cap. LXV. 4 qui aestimantes; (qui *om. M.*). 5 abbates esse; *esse abbates*. 8 eisdem abbatibus; *eis abbatibus*. 15 est ordinatus; *est et tu ordinatus*. 16 invidiae; *invidie + ire*. 18 et dum; *ut dum*: sibi invicem; (invicem *om. M.*). 23 illos respicit; *illis respicit*. 25 ideoque; (que *om. M.*). 35 elegerit abbas; (abbas *om. M.*). 39 aut ordinationem; *et ordinationem*. 55 ne forte; *ne forte + aut*.

Cap. LXVI. 9 reddat responsum; *responsum reddat*. 15 pistrinum; *pistori*. 19 saepius volumus; *volumus sepius*. 20 de ignorantia se excuset; *se de ignorantia excuset*.

Cap. LXVII. 2 orationi se; *se orationi*. 11 aliis referre; *alio referre*. 17 abbatis iussione; *iussione abbatis*.

Cap. LXVIII. suggestionem suam; (suam *om. M.*).

Cap. LXIX. 1 summopere praecavendum; (summopere *om. M.*).

Cap. LXX. 1 ut vitetur; vetetur (ut *om. M.*).

Cap. LXXI. 2 est ab omnibus; (ab omnibus *om. M.*). 3 scientes se; (se *om. M.*). 4 viam; *viam + se*. 12 corripatur; *corripitur*. 14 animum... iratum vel commotum; *animos... iratos vel commotos*.

Cap. LXXII.

Cap. LXXIII. 5 qui festinant; *qui festinat*. 15 sed et regula (sed *om. M.*). 18 nobis autem; (autem *om. M.*). 26 pervenies; *pervenies + amen*.

Aquest nombre de variants, és desconcertant. No és pas que el text emprat en les edicions de la Regla de Sant Benet sigui establert de tal faisó, que no es decanti alguna vegada; la col·lació,

però, d'aquestes edicions dóna un nombre insignificant de variants, insignificant com a quantitat i com qualitat; aquí, però, ens trobem en presència d'unes 300 modificacions del text comú, sense fer esment de les ortogràfiques.

De primer antuvi hom té la impressió d'una edició descuidadíssima, publicada per un home poc escrupulós que ha modificat el text segons el seu caprici, suprimint, interpolant, transposant — sobretot transposant — les paraules al seu albir; algunes errors tipogràfiques que hom remarca relativament sovint, acaben de donar-li un aire d'incúria notable i lleven tot interès.

Un minuciós anàlisi d'aquestes variants obliga, però, tot seguit a modificar aquest judici. El primer mot del Pròleg és ja prou revelador. Tots els textos interpolats i el *Textus Receptus*, sense excepció, han adoptat la variant *Ausculata*; com explicar que la nostra edició segueixi el còdex Sant Gall 914, ço és a dir el text pur, i transcriu *Obsculata*? Sobretot que no es tracta de cap excepció. Gairebé no hi ha capítol en el qual hom no trobi alguna o algunes variants en conformitat amb el text pur i contràries a les adoptades pels textos interpolats. Indiquem de pas les següents: IV, *alio ne faciat*, text pur i transcrit en l'edició montserratina contra: *aliis non faciat* del *Textus Receptus*; V, *ob auditu* contra *in auditu*; VI *si qua* per *si quæ*, i en aquest mateix capítol és digna de remarcar-se la supressió de la frase: *ne videatur plus loqui quam expedit*, interpolació al text genuí que assolí gran èxit i es filtrà no solament en l'antiquíssim còdex oxfordià i els seus derivats i en el *Textus Receptus*, sinó també en la majoria dels textos que constitueixen l'anomenada tradició cassinesa i que, generalment, responen al text pur. Del cap. VII hom pot citar: *super matrem suam* contra *super matre sua*, i sobre tot, *utilis frater* del text genuí que tots els textos interpolats han abandonat per la variant *humi-*

lis frater que judicaren més conforme al context del capítol que parla de la humilitat. En el cap. xxii trobem, *per singula lecta*, neutre, contra el text corregit *per singulos lectos*, i és un cas que es repeteix amb certa freqüència que el text montserratí adopta les incorreccions gramaticals del text pur, i rebutja les correccions introduïdes en el text comunament rebut. El cap. xxiv ens dóna un exemple d'addició, el mot *solus* després de *refectionem*, un altre, molt important, de supressió el: *mensura vel hora qua praeviderit abbas ei competere*, glossa filtrada en el *Textus Receptus* i que certament no escriví Sant Benet. Són moltes encara les addicions de mots fetes en el text genuí que la nostra edició ha refusat. Per no fer interminables aquestes notes, recordem solament el mot *maligno* en el cap. xxxviii després del *ne detur occasio; et reverentia* després de *cum omni humilitate* del cap. lvii i el mot *sumopere* que encapçala el cap. lxix en el *Textus Receptus* i que no porta cap manuscrit representant del text pur. Cal remarcar encara alguns mots que els textos interpolats han suprimit i que la nostra edició, d'acord amb el text del còdex 914, ha retingut, com és ara, *omnibus* després de *fratribus*, xxxix; *collationum*, xlii; *iterum*, xliv; *omnino*, li; *semper*, lvii, etc. També en el text pur trobem l'explicació d'algunes transposicions de mots: *necessitas loci* contra *loci necessitas* xl; *ab abbate suo eis*, contra *eis ab abbate suo*, li; *iussione abbatis*, contra *abbatis iussione*, lxvii, etc. Mots típics que han passat directament del text pur a la nostra edició: *senpectas* contra *simpectas*, xxvii; *eptaticum* contra *heptateucum*; *distollit* contra *extollat*, xlviii; *praesumere*, *percipere*, xliii; *supplicatione*, *petitione*, lx; *sane*, *tamen*; *suprascriptis*, *supradictis*, lxi; *perturbet*, *conturbet* lxiii, etc. Frases també típiques del text pur: *illud apostolicum*, *illius apostolici*, xxxi; *in terra in loco quo stat*, *in terram in loco in quo stat*, xliv; *aut ipse nuntiare*, *ut ipse nuntiet*, xlvii;

aliquanto a solito quas habent, aliquando his quas habere soliti sunt, LV; si qua sane, si quae tamen, LXI; priores minores diligant, priores vero juniores diligant, etc., i moltíssimes altres remarques que el lector interessat podrà fer a base de les variants que més amunt hem transcrit.

És evident que l'editor de la Regla de Sant Benet estampada a Montserrat al 1499 no inventà aquesta sèrie de coincidències amb el text pur; cal necessàriament suposar que, en preparar l'edició, tenia al davant un text lligat de prop o de lluny amb el representat pel Sant Gall 914.

Paralelament podríem donar una llista ben llarga de variants: addicions, omissions, transposicions, etc. extretes de la nostra edició d'acord amb el *Textus Receptus* i contra el text pur. No ho fem per tal de no allargar desproporcionadament aquest article i per ésser innecessari, posat que el lector que tingui un interès especial, fàcilment podrà verificar-ho. Remarquem aquest detall únicament per constatar que el nostre editor tenia obert damunt la seva taula de treball un manuscrit representant del *Textus Receptus* ultra el que li fornía les lliçons del text pur.

Les nombroses variants que encara resten a la nostra edició després de la distribució que acabem de fer i que no responen a cap dels dos textos esmentats, hom pot destriar-les en dos grups: les exclusives de l'edició montserratina i les derivades de la tradició cassinesa.

Un nombre extraordinari de transposicions de paraules: unes addicions: *sui, vobis*, en el Pròleg; *aut ex tarditate*, XLIII; *pervenerint, humilem*, LXIV, etc.; de supressions: *dura, regule*, LVIII; *autem*, LXXIII, etc.; de locucions: *cura autem maxima sit abbati*, XXXVI; *referre per requirere*, XXXVIII; *habitant per degunt*, LV; i d'altres que hom no sabria dir si són errors tipogràfiques o variants volgudes:

omnino per *oratio*, XVII; *monasterii* per *ministerii*, XXXV; *pistori* per *pistrinum*; etc., estan en desacord amb el text pur, amb el text interpolat, i amb el text generalment rebut, són variants típiques i característiques de l'edició montserratina.

Molt més interessants, però, que aquestes inversions de paraules i diferències esporàdiques, són les variants que lliguen la nostra edició amb la tradició cassinesa. A la biblioteca de Montecassino existeixen encara avui dia una dotzena de preadíssims manuscrits que contenen el text llatí de la Regla benedictina, copiats entre els segles X-XIII, els quals ha descrit acuradament, assenyalant-ne totes les variants respecte al Ms. sant Gall 914, l'eruditíssim Dom G. Morin. Formen la tradició cassinesa o sigui el *Textus Receptus* del famós cenobi en el qual fou escrit l'original de la Regla. Molts d'ells són representants del text pur i divergeixen poques vegades entre ells mateixos i entre el còdex A. Algunes vegades, però, sobretot en alguns s'han filtrat lliçons derivades dels textos interpolats. Els indiquem amb la sigla K seguida del n.º d'ordre. Doncs bé, per sorprenent que sigui, un nombre considerable de variants de l'edició de Montserrat, responen a la tradició cassinesa i es troben en els seus manuscrits, adès a l'un adès a l'altre, acostant-se preferentment als signaturats: 334, 446 i 449.

En el Pròleg trobem ja el *voluptatibus* adoptat per tots els mss. cassinesos llevat del 175, contra el text pur i el *Textus Receptus* que llegeixen, i més raonablement, *voluntatibus*; aquesta variant es repeteix altres vegades en diferents capítols i la nostra edició va sempre amb Cassino. En el cap. 1: *qui totam vitam suam*, llegeix la nostra edició, d'acord amb K 179, contra el text pur, el *Receptus* i tots els altres cassinesos que llegeixen els tres mots en ablatiu. El mateix cal dir de: *monasterio* per *monasterium*, III; *adulterare* per *adulterari*, IV; *retribues*, contra *retribuis* de A i *retributio* de

R, VII; *humiliata* amb K 499 contra tots els altres textos; i encara en aquest mateix capítol VII: *in que latera*, contra *in qua latera*, A, i contra *in quibus lateribus* R; *putantur ab homininibus*, *videntur ab hominibus*; *subsequantur*, *subsequuntur*; després de *falsos fratres sustinent*, a la fi del quart grau d'humilitat, afegeix amb K 499, *et persecutione(m) sustinent*; *in eo*, *in eum*; *operario suo mundo* amb K 334 contra tots els altres que llegeixen els tres mots en acusatiu.

Així podríem anar seguint capítol per capítol, però no cal; el que acabem d'anotar i la llista de variants que tenim davant els ulls que s'acorden amb la tradició cassinesa contra el text pur i el *Receptus*, diuen prou clar que en cercar les fonts del text montserratí hom no podrà prescindir d'aquesta tradició.

De l'anàlisi precedent hom resumeix que en el text llatí de la Regla de Sant Benet estampat a Montserrat hi ha una quantitat notable de variants preses del text pur contra els textos interpolats, altres tantes dels textos interpolats contra el text pur, d'altres encara, preses de la tradició cassinesa contra els altres textos, i d'altres, finalment, característiques de l'edició i en desacord amb tots els textos coneguts. L'explicació d'aquest fet, el qual si hom fa esment de la adopció interrompuda del *Textus Receptus* en totes les edicions conegudes fins els nostres dies, pot qualificar-se d'anomalia, tindria una explicació facilíssima si suposéssim que l'editor montserratí establí el seu text a base de manuscrits representants de AKOR i algun altre que desconeixem. Aquesta hipòtesi tan temptadora, no és massa arriscada, ni resulta cosa difícil explicar la presència d'aquests manuscrits a Montserrat a darrers del segle XV. Assajarem breument d'aclarir la qüestió.

El nostre editor podia consultar un text molt aproximat al text pur mitjançant el comentari de l'abat Smeragde, el qual emprà, com és cosa sabuda, el text pur. Un manuscrit d'aquest famós

comentari, es servava a la Biblioteca de Montserrat al segle XV, segons es desprèn del pròleg que un monjo del nostre monestir avantposà a la versió catalana de la Regla, datat l'any 1422: *E per no desvià a vera intenció de la dita regla, e pres per Mestre Zmeragde, la exposició del qual és pus comuna als monestirs de monges negres... e la dita exposició de Zmeragde se lig comunament en los dits monestirs... en lo vuyten grau de la humilitat seguesch lo dit Zmeragde...* etc. Res no sembla oposar-se que un monjo de finals del s. XV emprés com a consulta per la edició llatina de la Regla de Sant Benet el ms. que un confrare seu de principis del mateix segle havia utilitzat per la versió catalana.

En segon lloc, és probabilíssim que el monestir de Montserrat posseïa en aquest temps un manuscrit de la Regla de Sant Benet procedent de Montecasino. A meitats del s. XV, a petició d'Alfons V, vingueren a Montserrat sis monjos de Montecassino per tal de introduir en el cenobi català l'observança benedictina que s'estilava en el monestir italià. És indubtable que els nous reformadors portarien un exemplar de la Regla, usos, cerimonial, etc., familiars a Montecassino, com ens consta d'una manera positiva que ho feren una quarantena d'anys més tard els reformadors de Valladolid.

Quant al *Textus Receptus*, la existència a Montserrat de més d'un exemplar d'aquest text és cosa ben palesa, com n'existien a tots els monestirs catalans de l'època, segons ens demostren els que han pervingut fins els nostres dies. Era el text oficial, podem dir, de tots els monestirs benedictins.

L'explicació de les variants típiques de la nostra edició, pot donar-se o bé suposant que foren creades arbitràriament per l'editor, o bé que figuraven en un ms. desaparegut. Optariem per la segona d'aquestes hipòtesis. Fa certament de mal creure que en

un text destinat a ésser l'oficial del nostre monestir i que s'estampava sota el control d'un home de tant de seny com l'Abat Cisneros, hom gosés introduir tantes de modificacions no justificables sinó pel caprici del monjo editor.

Si el nombre de còdexs consultats per l'edició montserratina semblés excessiu podria cercar-se un abreujament, en la hipòtesi que el ms. cassinès existent a Montserrat facilità a l'editor les lliçons del text pur i moltes del text interpolat, i que un segon ms. que contenia un *Textus Receptus* molt intervingut, li proporcionà la resta, sense oblidar les variants degudes a errors de lectura, transcripció, tipografia, &.

En tot cas, com que no és possible creure en l'existència d'un manuscrit que contingués totes les variants que ofereix l'edició nostra, és lògic concloure que l'edició de la Regla de Sant Benet estampada a Montserrat al 1499 ha estat el primer intent d'establir un text de la Regla benedictina aprofitant les variants de diversos manuscrits.

CRÓNICA DEL MONASTICON

DONATIU

De la vídua del Dr. Ignasi Melè († 29 Maig 1928) ens ha pervingut un important lot de documents, manuscrits i impresos, referents, quasi tots, al Monestir de St. Feliu de Guíxols. Són els següents :

Document n.º 1. Breu resum històric del Monestir de St. Feliu de Guíxols; 6 quaderns amb un total de 53 fulls. s. XVIII.

Doc. n.º 2. Qüestions del Monestir de St. Feliu de Guíxols amb la capella de St. Joan de la mateixa vila; aplec de 37 instruments amb un total d'uns 150 fulls. S. XIX.

Doc. n.º 3 Rendes de les misses que es celebraven al Monestir de St. Feliu de Guíxols; 10 fulls. S. XVIII.

Doc. n.º 4. Acta de la creació d'un censal fet per En Salvi Roqueta a favor del Monestir de St. Feliu de Guíxols; 3 fulls. 29 de Juliol de 1916.

Doc. n.º 5. Manifestació feta per En Joan Iglésies al President del reial acord contra el Monestir de St. Feliu de Guíxols; 2 fulls. 19 d'Agost de 1825.

Doc. n.º 6. Catàleg dels monjos de St. Feliu de Guíxols; 1 full. Gener de 1835.

Doc. n.º 7. Inici d'un catàleg de monjos del Monestir de St. Feliu de Guíxols; 1 full. s. d.

Doc. n.º 8. Rebutts dels censals del Monestir de St. Feliu de Guíxols; 8 fulls S. XIX.

Doc. n.º 9. Acta de la creació d'un censal fet per Josep Bas i Ros a favor del Monestir de St. Feliu de Guíxols; 6 fulls. 24 de Febrer de 1827.

Doc. n.º 10. Fulls de comptes del Monestir de St. Feliu de Guíxols; 6 fulls S. XIX.

Doc. n.º 11. Reservat del Governador de Girona a l'Abat del Monestir de St. Feliu de Guíxols per tal que previngui els seus súbdits contra la revolució; 2 fulls. 26 d'Agost de 1825.

Doc. n.º 12. Document firmat per Fr. Josep Paradedà donant fe a la partida de Baptisme de Rosa Campasol; 1 full. 30 d'Agost de 1827.

Doc. n.º 13. Fragment dels acords presos en els Capítols Generals de la Congregació Claustral al S. XIX; 1 full. S. XIX.

Doc. n.º 14. Súplica del Monestir de St. Feliu de Guíxols amb motiu de

la recaudació dels delmes de la vila i terme de St. Feliu de Guíxols; 1 full. 25 de Setembre de 1820.

Doc. n.º 15. Fragments d'un llibre de misses; 7 fulls. S. XIX.

Doc. n.º 16. Compte dels gastos fets en diverses obres del Monestir de St. Feliu de Guíxols; 2 fulls. 1805-1815.

Doc. n.º 17. Resum dels títols que té el Monestir de St. Feliu de Guíxols a percebre el vintè del peix; 4 fulls. S. XIX.

Doc. n.º 18. Reflexions a uns articles del 1818 sobre possessions del Monestir de St. Feliu de Guíxols; 2 fulls. 22 de Setembre de 1828.

Doc. n.º 19. Llista de fundacions de misses del Monestir de St. Feliu de Guíxols; 2 fulls. S. XIX.

Doc. n.º 20. Còpia d'una lletra del Visitador Apostòlic Cardenal Scala a l'Abat de St. Feliu de Guíxols, referent a abusos de les insígnies pontificals; 1 full. 30 d'Octubre de 1806.

Doc. n.º 21. Acta de creació d'un censal fet per En Joan Albó a favor del Monestir de St. Feliu de Guíxols; 2 fulls. 2 de Desembre de 1833.

Doc. n.º 22. Fulls de comptes del Monestir de St. Feliu de Guíxols; 4 fulls. 1805-1818.

Doc. n.º 23. Lletra de l'Abat de St. Feliu de Guíxols al Bisbe de la Diòcesi sobre l'ús de les insígnies pontificals; 2 fulls. s. d.

Doc. n.º 24. Llista de les almoines fetes pels monjos del Monestir de St. Feliu de Guíxols per la construcció de la nova església; 1 full. 1791.

Doc. n.º 25. Lletra i document sobre la visita canònica; 3 fulls. 17 de Juny de 1803.

Doc. n.º 26. Censals del Monestir de St. Feliu de Guíxols; 13 fulls. 1781-1808.

Doc. n.º 27. Tres lletres dels procuradors del Monestir de St. Feliu de Guíxols a Barcelona a l'Abat del Monestir; 3 fulls. 1824 i 1826.

Doc. n.º 28. Còpia de la súplica de l'Ajuntament de St. Feliu de Guíxols feta al Congrés contra el Monestir; 4 fulls. 3 de Novembre de 1824.

Doc. n.º 29. Dues còpies d'una lletra del Marquès de Campo Fuerte a l'Ajuntament de St. Feliu de Guíxols, manant-li que dongui completa satisfacció al Monestir per incidents anteriors; 4 fulls. 9 d'Agost de 1746.

Doc. n.º 30. Còpia d'una lletra del Marquès de Campo Fuerte sobre la qüestió anterior; 2 fulls. 30 d'Agost de 1746.

Doc. n.º 31. Lletra del Marquès de Campo Fuerte a Fr. Isidor de Carmoña sobre la mateixa qüestió; 2 fulls. 30 d'Agost de 1746.

Doc. n.º 32. Lletra de Francesc de Prats i Matas a l'Abat de St. Feliu de Guíxols sobre qüestions entre el monestir i l'Ajuntament; 1 full. 16 d'Agost de 1755.

Doc. n.º 33. Lletra del síndic de St. Feliu de Guíxols al batlle, contra els enterraments en l'església del Monestir; 1 full. 30 d'Octubre de 1800.

Doc. n.º 34. Document del prior del Monestir de St. Feliu de Guíxols contrari a la sollicitud de Manel de Pruneda per tenir carniceria pública a la vila; 4 fulls. s. d.

Doc. n.º 35. Notificació del nomenament de batlle de St. Feliu de Guíxols i resposta del Monestir; 1 full. 25 d'Abril de 1828.

Doc. n.º 36. Súplica del Monestir de St. Feliu de Guíxols contra la secularització de la Parròquia monestirial; 8 fulls. s. d.

Doc. n.º 37. Informació del Governador de Girona al Capità General de Barcelona sobre el contingut d'un escrit infamatori de Josep Presas contra el Monestir de St. Feliu de Guíxols; 6 fulls. 27 d'Agost de 1805.

Doc. n.º 38. Rebutts de censals del Monestir de St. Feliu de Guíxols; 11 fulls. 1819-1835.

Doc. n.º 39. Llista dels monjos del Monestir de St. Feliu de Guíxols; 1 full. 1834.

Doc. n.º 40. Acta d'espoli del P. Rovira, monjo del Monestir de St. Feliu de Guíxols; 1 full. 1825.

Doc. n.º 41. Raons del Monestir de St. Feliu de Guíxols contra la fundació d'un convent de religiosos mínims en l'hospital de St. Joan de la mateixa vila; 2 exemplars; 12 fulls impresos. s. d.

Doc. n.º 42. Sobre la fundació d'aniversaris en l'església de St. Joan de St. Feliu de Guíxols sense el consentiment de l'Abat del Monestir; 4 fulls impresos. 1708.

ÍNDEX ALFABÈTIC

- ACTA CONCILII CONSTANT., 126.
 Agustí, St., 134, 139, 164, 165, 170, 171.
 Aiach, Ramón, 268.
 Aimerich, Miquel d'. Abat, 139.
 Alban, Sant, 120.
 Albareda, Dom Anselm, 9, 15, 127, 128,
 256, 257, 385.
Albarracín, 140.
Albazin, 377.
 Albó, Joan, 280.
 Adobrandini, Hipòlit, 136, 269, 270.
Alemanya, 126.
 Alexandre VI. Papa, 128, 129.
 Alexandrino. Cardenal, 263, 360.
 Alfons V d'Aragó. Rei, 127.
 Ambròs de Moncada, Huc, 269.
 Ambròs, St., 56.
 ANALECTA MONTSERRATENSIA, 127, 128,
 254, 256, 257, 286.
 ANALES DE CERVERA, 117.
 Andreu, Pere, 124, 127, 132.
Anglaterra, 118, 120.
 ANNALES CISTERCIENSES, 116.
 Argaiz, 128, 130.
 APOSTOLATUS BENEDICTINORUM IN AN-
 GLIA, 118, 120.
Aragó, 112, 113, 116, 123, 125, 172, 173,
 260, 262, 274, 292, 306, 315, 316, 360,
 362, 366, 367, 374.
Aranjuez, 377.
 Argensola, Lluís d', 264.
 Arias del Reino, 361, 362.
 Arnau de P...olo, 272.
 Arsendis, 117.
 Arteres, Jaume de, 264, 265.
 Artigas, N', 275.
 ARXIU DE LA CORONA D'ARAGÓ, 10, 112,
 117, 124, 130, 131, 132, 137, 138, 139,
 140, 142, 255, 260, 315.
 ARXIU DE LES BENEDICTINES DE JACA, 132,
 146.
 ARXIU DEL MONESTIR D'AMER, 124.
 ARXIU DEL MONESTIR DE MONTSERRAT,
 112, 133, 134, 135, 137, 142, 143, 257.
 ARXIU DEL MONESTIR DE ST. PERE DE
 LES PUEL·LES, 119, 124, 128, 130, 133.
 ARXIU DE ST. JOAN DE LA PENYA, 112.
 ARXIU DE STA. CLARA, 131, 141.
 ARXIU EPISCOPAL DE BARCELONA, 111.
 ARXIU MUNICIPAL DE MANRESA, 273.
Auch, 272.
 Augé, Dom Ramir, 259.
 August. Emperador, 388.
Aviñó, 119, 251.
 Avinyó, Antoni d', 127.

Bages, 128.
Bages, Monestir de, 133.
 Balaguer, Andreu de, 140.
 Balaguer, Josep, 283, 284, 377.
Balears, 14.
Banyoles, 122, 128, 130.
Barcelona, 9-15, 111-148 passim, 244,
 273, 278, 299, 300, 313, 314, 359, 361,
 362, 371, 375, 377, 381, 383.
 Basili el Gran, St., 315.
 Bas i Ros, Josep, 279.
 Bassa, Arnau de, 261.
 Beda, St., 21.
 Belarmino. Cardenal, 136, 137, 269.
 BENEDICTI REGULA MONACHORUM, 389.
 Benet. St., passim.
 Benet XII. Papa, 111-253 passim, 321,
 327, 337, 347, 348.
 Benet Dezcoll, Joan, 124, 126, 147, 149.
 Berenguer. Abat, 273.
 Berenguer, Andreu, 264.
 Berenguer de Vilanova, 268.
 Berenguer Sibília, 272.
 Berlière, Dom, 113, 118.
 BERNARDS, MONJOS, 264.
 Bernat. Abat, 269.
 Bernat, St., 21.
Besalú, 128, 132, 276, 277, 371.
 Bèsse, Dom, 121.

- BIBLIOGRAFIA DELS MONJOS DE MONTSERRAT, 15.
 BIBLIOTECA CENTRAL DE ZÜRICH, 385.
 BIBLIOTECA DE CATALUNYA, II, 12, 13, 17, 18.
 BIBLIOTECA DEL MONESTIR DE MONTSERRAT, al s. XV, 14, 15, 18, 19, 21, 256, 404.
 BIBLIOTECA DEL MONESTIR DE ST. GALL, 389.
 BIBLIOTECA DEL MONESTIR DE ST. PERE DE LES PUELLES, 13, 18.
 BIBLIOTECA DEL MONESTIR DE STA. CLARA, 15, 19, 20, 24.
 BIBLIOTECA PATRUM LATINORUM HISPANIENSIS II BAND., II, 255, 256.
 BIBLIOTECA PROVINCIAL DE GIRONA, 14.
 BIBLIOTECA PROVINCIAL DE TARRAGONA, 255.
 Biure, Arnau, Ramón de. Abat, III.
 Boher, Pere, 21, 22.
 Bonet, Bartomeu. Prior, 117.
 Bonifaci VIII. Papa, 214, 215, 357.
Bonn, 389.
Borgonya, 365.
Breda, 128, 133, 138, 139.
Breda, Monestir de, 130.
Bretanya, 365.
 BRITISH MUSEUM, II.
 Bros, Jaume. Abat, 130.
 BULLARIUM TAURINENSE, 118, 119.
 Burger, 385.
 Burgos, Pere de. Abat, 129.
 Busquet, Pere. Abat, III, 121, 126, 132, 145.
 Butler, Dom, 389.
 BUTLLA "SACER ET RELIGIOSUS MONACHORUM STATUS", 259-383 passim.
- Campcerver, 276.
 Campo Fuerte, Marqués de, 280.
Canterbury, (Provincia de), 118.
 Capilla, Andreu, 274.
 Carbó, Guillem, 268.
 Carlemagne, 389.
 Carles. Arxiduc, 361.
 Carmona, Isidor de, 280.
 Casas, 128.
Castella, (Provincia de), 118, 380.
- Castellet, Romeu de, 264, 265.
Castellgalí, 275.
 CATALONIA MONASTICA, 114, 115, 116, 145, 267.
Catalunya, 112, 113, 116, 121, 123, 125, 137, 142, 172, 173, 260, 262, 274, 287, 291, 306, 307, 312, 313, 315, 316, 355, 356, 359, 362, 370, 371.
 Celestí III. Papa, 265.
 Cello, Miquel de, 135, 139.
Cerdanya, 137, 138, 355, 362, 375 passim.
Cervera, 117, 226, 227.
 Ciceró, 21.
 Cisneros, Garsias de. Abat, 129, 130.
 CÍSTER, 114.
 Ciyar, Berenguer, 276.
 Clement V.^o Papa, 118, 190, 191, 194, 195, 240, 241, 326.
 Clement VIII.º Papa, 131-144 passim, 259-383 passim.
Cluni, Monestir de, 294.
 Cocquelines, C., 315.
 CÒDEX DE MONTECASSINO, 175, 179, 334, 446, 449.
 CÒDEX DE ST. GALL 914, 390, 391, 399, 401.
Cohaner, 275.
Coleira, 123.
Colònia, 21.
 Coll, Antoni, 134, 359, 367.
 COLLECTIO MAXIMA CONCILIORUM, 113.
 Comdals, Bonanat de, 273, 276.
 Comdals, Guillem de, 273.
 COMPANYIA DE JESÚS, 364.
 CONCILI DE CONSTANÇA, 126.
 CONCILI DE TARRAGONA, 232, 233.
 CONCILI TRIDENTÍ, 135, 139, 271, 276, 285, 290, 309, 310, 321, 326, 328, 331, 347, 354, 372, 373, 377, 379, 381, 383.
 CONCILI IV DEL LATERÀ, III, 113, 114, 118, 119, 123, 145.
 CONCILI VIENÈS, 226, 227, 240, 241.
 CONCILIA MAGNAE BRITANNIAE, 120, 125.
 CONCORDIA REGULARUM, 257.
 CONGREGACIÓ CLAUSTRAL TARRACONENSE, 111-383 passim.
 CONGREGACIÓ DE STA. JUSTINA, 127, 265.
 CONGREGACIÓ DE VALLADOLID, 127, 312, 360.
 CONGREGATIO HISPANO BENEDICTINA, 127.
 CONGRÉGATION BÉNÉDICTINE ESPAGNOLE, DITE DES CLAUSTRALES, 121.

- COMPENDIO HISTORIAL DE MONTSERRATE, 128.
- CONSTITUTIONES CONDITAE IN CAPITULO PROVINTIALI MONACHORUM NIGRORUM ORDINIS SANCTI BENEDICTI IN PROVINTIIS TERRACHONAE ET CAESARAUGUSTAE OBSERVANDAE, 146, 150.
- CONSTITUTIONES CONGREGATIONIS TARRACONENSIS ET CAESARAUGUSTAE CLAUSTRALIS SANCTISS. PATRIARCHAE BENEDICTI RENOVATAE, REFORMATAE IN CAPITULO GENERALI, ANNO 1662, 144.
- CONSTITUCIONS DE LA CONGREGACIÓ CLAUSTRAL, 12, 111, passim.
- CONSTITUCIONS FETES EN LO CAPÍTOL PROVINCIAL DELS MONIOS NEGRES DE ORDE DE SANCT BENET, EN LES PROVÍNCIES DE TARRAGONA E CERAGOSSA OBSERVADORES, TRADUÏDES DE LATÍ EN VULGAR, 147, 151.
- Corb, Bonand, 264, 265.
- Copenhaguen*, 257.
- Corb, Feliu, 264.
- Corella*, 123.
- CORONA BENEDICTINA, 143, 313.
- Corona d'Aragó*, 289.
- CORPUS JURIS CANONICI, 113.
- Crespí de Valldaura, Cristòfor, 314.
- CRÓNICA GENERAL DE LA ORDEN DE SAN BENITO, 121, 128.
- CRÓNICA UNIVERSAL DE CATALUÑA, 117.
- Crusellas, P., 128.
- CÚRIA ROMANA, 129.
- Curiel, P., 127.
- Cuya, Pere de, 261.
- Damocles, 275.
- Despérez, Gaspar. Cambrer, 135, 360, 361.
- DE STATU MONACHORUM, 113.
- Déu, Llorenç, 141.
- Dezpons, Francesc, 139.
- DOMINICANS, FRARES, 364.
- Douai, 118.
- DOWNSIDE REVIEW, 389.
- Elenor, 117.
- Eliscendis, 261, 264, 265.
- Elna*, 369.
- ELS PRIMERS ABATS DE MONTSERRAT, 127.
- EPÍSTOLA A TIMOTEU, 254.
- Eril i Sentmenat, Francesc, 143.
- Ermesindis, 117.
- Espanya*, 113, 137, 261, 262, 269, 272, 273, 315, 360.
- ESPAÑA SAGRADA, 116, 127.
- EXERCITATORI, 128.
- Far, Guillem de, 276.
- Felip II. Rei, 132, 133, 134, 136, 139, 261, 262, 266, 275, 315, 365, 366.
- Felip III. Rei, 143, 276, 278, 375, 376.
- Felip IV. Rei, 140, 142, 312, 313.
- Fenero, Joan. Abat, 134, 262, 267, 359.
- Ferran. Rei, 129.
- Ferrer, Guillem, 268.
- Ferrer Magraner, 268.
- Ferrer, Ramon, 272, 273.
- Ficto, Joan de, 251.
- Finke, 126.
- Flandes, 289, 365.
- Flórez, 116, 127.
- Fontanet, 275.
- Forzani i Cia. Impressors, 391.
- França*, 289, 355, 356, 365, 369.
- Francesc de Paula, St., 290.
- Francesc, St., 360.
- Franquesa, Joan, 117.
- Franquesa, Pere, 374.
- Friburg*, 389.
- Frigola, Pere de. Abat, 133.
- Galcerand, de Rocabruna. Abat, 130.
- Gamiçans Francesc, Joan de, 273.
- Garcia Calderón, Fra Francesc, 142, 312.
- Gassol, Jeroni, 278, 366, 374.
- Gaufred de Sorts, 129.
- GESAMT - KATALOG DER WIEGENDRUCKE, 385.
- GESCHICHTE DER RÖMISCHEN KIRCHE VON GREGOR VI BIS INNOCENZ III, 113.
- GESCHICHTE DES BENEDIKTINISCHEN MÖNSCHTUMS, 126.
- GESCHICHTE PAPST INNOCENT III, 113.
- Ginebreda de Villalonga, Bernat de, 251.
- Girona*, 123, 359, 377, 382, 383.
- Granoya, Miquel, 265.
- Grau, Bonanat de, 264.
- Gregori. Papa, St., 22, 192, 193, 202, 203.

- Gregori IX. Papa, 116, 118, 294.
 Gregori XIII. Papa, 382.
 Guardiola, 278, 374.
 Guerau. Abat, 261 265.
 Guillem, 265.
 Guillem de Vilarrubia, 272.
 Guillem, Ramón, 117.
- Haebler, 385.
 Hain, 385.
 Hamburg, 113.
 Hefèle-Leclercq, 113, 126.
 Herder, 126.
 Hesparyol, Gaspar. Prior, 275, 277.
 HISTOIRE DES CONCILES, 113.
 HISTORIA DE LOS PAPAS, 126.
 Honori III. Papa, 118, 156, 157, 160, 161.
 Hurter, F., 113.
- Iglésies, Joan, 279.
 Innocenci III. Papa, 111, 113, 118.
 INNOCENT III ET LA REORGANISATION DES
 MONASTÈRES BÉNÉDICTINS, 113.
 INNOCENCE III: LE CONCILE DE LATRAN ET
 LA RÉFORME DE L'ÉGLISE, 113.
 INNOCENT THE GREAT: AN ESSAY ON HIS
 LIFE AND TIMES, 113.
 Itàlia, 126, 127, 289.
- Jaca, 123, 124, 132, 137.
 Jaca, Monestir de, 112.
 Jaume, St., 220, 221.
 Jaume I. Rei, 116.
 Jeremies, 150, 151.
 Jeroni, St., 21, 22.
 Joallar, Angel, 368.
 Joan XXII. Papa, 146.
 Josa, Bernat de, 133.
 Judea, 150, 151.
 Juli II. Papa, 129.
 Juncadella, Pere de, 264.
- La Cava dei Tirreni, Monestir de, 390.
 Lacavalleria, Antoni, 314.
 Lactanci, 11.
 LA IMPREMTA DE MONTSERRAT, 385.
 Langen, 113.
 LA PERLA DE CATALUNYA, 128.
 Leipzig, 389.
 LES CHAPITRES GÉNÉRAUX DE L'ORDRE
 DE SAINT BENOÎT, 118.
 Linderbauer, 389.
 Lleida, 367, 368.
 LLEIDA, COLLEGI DE, 371.
 Lleó, 127.
 LLIBRE DE VISITES, 131, 133, 135, 141,
 190.
 Londres, 113.
 Luchaire, 113.
 Lumbier, 123.
 Lupia, Fra Dimas de, 311.
 Luscher, Joan, 385.
- Macari, St., 257.
 Madrid, 142, 311, 313, 360, 369, 372, 373,
 374, 376, 378.
 Magraner, Mas de, 268.
 Malhivern Bernat, 272.
 Mallorca, 293.
 Manresa, 264, 265, 273, 275, 276.
 Manrique, 116.
 Mansi 113, 126.
 MARCA HISPANICA, 116.
 Margineda, Eicsendis de, 269.
 Maria Magdalena, Sta., 114, 116.
 Martène. Dom, 118.
 Massó i Torrents, 12, 20.
 Mataró, 272.
 Medici, Cosme de, 386.
 MÉLANGES D'HISTOIRE BÉNÉDICTINE, 118,
 120.
 Melè, Ignasi, 219.
 MEMORIAS HISTÓRICAS DEL REAL MONAS-
 TERIO DE SAN CUCUFATE DEL VALLÉS,
 117, 257.
 Méndez, 385.
 Mir Esteve. Prior, 130.
 Miró, Francesc, 117, 130, 131, 132, 146.
 Molins, Arnau de, 273.
 MONOGRAFIA HISTÒRIC-DESCRIPTIVA DE
 SANT CUGAT DEL VALLÈS, 111. .

- Montecassino*, Monestir de, 385, 388, 390, 391, 401, 404.
Montpeller, Maria de, 116.
Montsalvatge, 129.
Moragues Berenguer, 272.
Moragues, Ramona, 272.
Morera, Ramon de, 264.
Morin, Dom Germà, 389, 390, 402.
Moxó i de Francolí. Fr. Benet de, 117, 257.
Munich, 389.
Münster, 126.
- Nájera*, 128.
Nàpols, 390.
Narbona, 138, 272, 355, 356.
Navarra, 116, 172, 173.
Navarro, 128, 129.
Nieto, Llorenç, 141.
Northampton, 125.
 NOTICIAS HISTÓRICAS DE BESALÚ, 124.
 NUEVA HISTORIA DE MONTSERRAT, 128.
- Oluya, Onofre d'. Prior*, 139.
 ORDE BENEDICTINA, 111, 112, 125, 146, 162, 163.
 ORDE DEL CÍSTER, 113, 118.
Oscá, 276, 277, 287, 366, 367, 370, 371, 373.
- Pacomi. Sant*, 257.
Paderbon, 126.
Padern, 20.
Pammachium, 21.
Pantin, 118, 125.
 PAPST INNOCENZ III UND SEINE ZEIT, 113.
Paradeda, Josep, 279.
Paris, 113.
Pastor, 126.
Pau. Diaca, 389.
Pau. St., 31, 49, 254.
Pelegrí, Benet de, 311, 312.
Pellicer de Bagaríá, Jaume, 269.
Peralta, Joan de. Abat, 128.
Peray, Josep de, 111.
Pere II. Rei, 116.
- Pere. Abat*, 119, 122, 130, 139, 146, 150, 151.
Pérez de Nueros, Jeroni, 370.
Perpinyà, 368.
Pirie, Gardon, 113.
Pius V.º Papa, 262, 323, 382.
Plenkens, 389.
Pons, Francesc. Abat, 274, 277, 374.
Pons, Lluís de. Abat, 144.
Prats i Matas, Francesc de, 280.
Presas, Josep, 281.
Priorat de Sant Pere, 117.
 PROVÍNCIA MONÀSTICA ARAGONESA, 328 i ss.
 PROVÍNCIA MONÀSTICA TARRACONENSE, 328 i ss.
Pruneda, Manuel de, 281.
Pueyo, Monestir de N. D. del, 260.
Puig, Berenguer de, 264.
Pujades, 117.
- Racho, Francesc*, 273.
Ramírez, Fra. Dídac, 266.
Ramon de St. Saturní, 269.
Regensburg, 389.
Reginbert, 389.
 REGLA DE ST. BENET, passim.
 REGULA S. P. BENEDICTI IUXTA ANTIQUIS-
 SIMOS CODICES RECOGNITA, 389.
 REGULAE S. BENEDICTI TRADITIO COD. MSS.
 CASINENSIIUM, 389.
 REGULARS DE ST. AGUSTÍ, 268, 269.
Reicheneau, Monestir de, 389, 390.
Reichlin, 385.
Reig, Joan, 14.
Reis Catòlics, 127.
 REVISTA MONTSERRATINA, 127.
 REVUE BELGUE DE PHIL. ET HIST, 118.
 REVUE BÉNÉDICTINE, 113, 118, 121.
Reyner, 118, 120, 125.
Ribagorça, 172, 173.
Rioja, 116, 128.
Rocacrespa, Jaume de, 130.
Roma, 129-139 passim, 262-391 passim.
Roqueta, Salvi, 279.
Roses, 121, 123, 128, 145, 248.
Rossano. Nunci, 263.
Rosselló, 137, 138.
Rosselló, Comptat del, 137, 138, 354 i ss.
Rossinyol, Francesc de, 139.
Rovira, P., 281.

- Sabadell*, 268.
 Sabater, Andreu, 261.
 Sacreu, Pere, 272.
Salamanca, 128.
 Saltells, Berenguer de, 111.
Sampedor, 276.
 Sampsó, Miquel. Abat, 130.
 Sans i de Sala, Na Maria Francisca, 12.
 SANTA SEU, 113, 136, 143, 158, 159.
 Saveil, Guillem, 264.
 S. BENEDICTI REGULA MONACHORUM, 389.
 S. BENEDICTI REGULA MONASTERIORUM, 389.
 Scala, Cardenal, 280.
 Schmidt, 389.
 Sentmenat, Aldonça de. Abadessa, 124, 147, 148.
Serós, 123.
Serrateix, 128.
Silo, 37.
 Sixte Ve Papa, 136, 269, 316, 319, 354.
 S. Lorenzo del, 367.
 Smeragde, 21, 403, 404.
 Sobarber, Giralde de, 268.
 Sobarber, Guillem de, 268.
 Solana, Jaume de, 269.
 Solana, Plàcid, 144.
 Soler, Bernat de, 268.
Solsona, 139.
 SPECULUM MONACHORUM, 254.
Spmalp, Mas de, 272.
St. Andreu de Sureda, Monestir de, 138, 271, 355.
St. Benet de Bages, Monestir de, 261, 264, 265, 266, 286.
St. Benet de Valladolid, Monestir de, 127, 360.
St. Celoni, 272.
St. Cristòfol de Coleira, 123.
St. Cugat del Vallès, Monestir de, 111-151 passim, 240, 241, 244, 245, 294.
St. Daniel, Monestir de, 13, 14, 22, 123, 128, 131, 132, 136, 377, 382, 383.
St. Esteve de Banyoles, Monestir de, 122, 131, 244, 245, 371.
St. Felíu de Guixols, Monestir de, 122, 127, 128, 246, 247, 279, 280, 281.
 Stephanus Hilpisch, 126.
St. Joan de la Penya, Monestir de, 124, 128, 132, 134, 240, 241, 260, 262, 267, 284, 310, 359, 360, 364.
St. Just, Monestir de, 275, 277, 278, 366, 367, 370.
St. Llorenç de Bagà, 128.
St. Llorenç de Morunys, 139.
St. Llorenç del Mont, 128, 130, 268, 269.
St. Marc, a Roma, Palau de, 258, 259, 270.
St. Marçal, Monestir de, 272, 370.
St. Martí de Teyà, 272.
St. Martí del Canigó, Monestir de, 138, 271, 355, 368, 371.
 St. Mateu, 150, 151.
 St. Millà de la Cogulla, 128.
St. Miquel de Castellion, Monestir de, 21.
St. Miquel de Cuixà, Monestir de, 138, 271, 355.
St. Miquel de Fluvià, Monestir de, 138, 271, 355.
St. Pau del Camp, Monestir de, 112-155 passim, 244, 246, 247, 264, 265, 276, 299, 371.
St. Pau de Marítima, 272.
St. Pere de Besalú, 124, 133.
St. Pere de Camprodon, Monestir de, 138, 271, 310, 355.
St. Pere de Cervera, 117.
St. Pere de Galligans, Monestir de, 122, 128, 131, 134, 246, 247, 359, 367.
St. Pere de la Portella, Monestir de, 122, 244, 245.
St. Pere de les Puel·les, Monestir de, 12, 13, 112, 123, 133, 134, 138, 140, 141, 146, 147, 148, 377, 383.
St. Pere de Rodas, Monestir de, 13, 22, 117, 122, 128, 130, 240, 241, 246, 247.
St. Pere d'Oscà, 134.
St. Pol de Mar, Monestir de, 272.
 St. Quirse de Colera, Monestir de, 128, 130.
St. Quirse de Terrassa, 268.
St. Sadurní de Tavèrnoles, 128, 139.
St. Salvador de Breda, Monestir de, 122, 246, 247, 278.
Sant Vicens, 276.
St. Vicens de Jonquera, 268.
St. Vicens de Llavaneres, 272.
St. Victorià, Monestir de, 122, 128, 144, 244, 245, 370, 374.
Sta. Cecília de Montserrat, 122, 128, 246, 247, 257, 270.
Sta. Cecília Vallis Hispanice, 123, 128.

- Sta. Clara*, Monestir de, 9, 112, 123, 133, 135, 136, 140, 141, 377, 383.
Sta. Creu de Jaca, Monestir de, 260.
Sta. Maria d'Arlés, Monestir de, 135, 138, 144, 271, 355.
Sta. Maria de Caldes de Storach, 272.
Sta. Maria d'Estella, 123, 128.
Sta. Maria de Gerri, Monestir de, 138, 143, 271, 355.
Sta. Maria de Graus, Monestir de, 240, 241, 274, 372.
Sta. Maria de Gualter, 139.
Sta. Maria de Trache, 128.
Sta. Maria de Montserrat, Monestir de, 9, 20, 23, 127, 128, 129, 130, 191, 286, 296, 385, 387, 391, 402, 403, 404, 405.
Sta. Maria de la O, 128.
Sta. Maria de la Penya de Graus, 134.
Sta. Maria de Ripoll, Monestir de, 9, 10, 116-145, 240, 241, 248, 255, 262, 274, 275, 278, 301, 312, 313, 370, 374.
Sta. Maria de Roses, 119, 122, 246, 247.
Sta. Maria de Serrateix, Monestir de, 122, 246, 247, 257, 308.
Sta. Maria de Valvanera, Monestir de, 128.
Stes. Creus, Monestir de, 123, 255.
Stres Creus de Jaca, 128.
Strasbourg, 385.
 STUDIEN A D. BENEDIKTINER... ORDEN, 389.
 STUDIEN MID MIT-TEILUNGEN DES BENE-DICT. ORDENS, 127.
Subiaco, Monestir de, 21.
- Tarragona*, 114, 116, 137, 156, 248, 272, 375 passim.
 TARRAGONA, PROVÍNCIA MONÀSTICA DE, 111, 253, passim.
 Teixidor, 275.
 Teodomar. Abat, 389.
 TEXTGESCHICHTE DER REGULA S. BENE-DICTI, 389.
 TEXTUS RECEPTUS de la Regla de St. Benet, 388-405 passim.
 THE GENERAL AND PROVINCIAL CHAPTERS OF THE ENGLISH BLACK MONKS, 118.
 THESAURUS ANECDOTUM, 118.
Tori, 315.
 TRANSACTION OF THE ROYAL HISTORY SOCIETY, 118.
- Traube, 389.
 Tristany, B. de, 143, 313.
 Tobella, Dom Antoni M.^a, 111.
 Tormo, Joan de. Abat, 133.
 Torres Amat, 116.
 Torres, Guillem de, 264.
 Torruelos, Benet de, 127.
 Tulli, 21.
- Ultzina, Elicsendis de, 269.
 Ultzina, Guillem d', 269.
 UNTERSUCHUNGEN SUR UEBERLIEFERUNGSGESCHICHTE D. ALTESTEN MONCHSREGELN 389.
 Urbà VIII. Papa, 142.
Urgell, 269, 272, 274, 275, 278, 300, 311, 362, 366, 369, 372.
- Vadó, Ramonet de, 265.
Valvanera, 128.
Valladolid, 263, 289.
 Vallmanya, Francesc de, 272.
Venècia, 385.
 VETERA TESTIMONIA IN REGULAM S. B., 385.
 VIAJE LITERARIO, 116, 117, 257.
 VIDA DEL VBLE. GARCÍAS DE CISNEROS, 128.
Viena, 11.
 Viladomar, Antoni de. Abat, 135, 138, 139.
Viladordis, 275.
 Vilana, Cristòfol. Prepòsit, 135.
 Vilana, Girald. Rnd, 135.
 Villada, García. S. J. P. Z., 11.
 Villalba, Antic de. Abat, 133.
 Villanueva, 116, 117, 127, 137, 217.
- Wilkins, 120, 125.
 Wölfflin, 389.
- Yepes, 121, 125, 128.
 YORK, PROVÍNCIA DE, 118, 120.
- Zacarias. Papa, 386, 389.

TAULA DE MATÈRIES

ESTUDIS

DOM ANSELM M.ª ALBAREDA — *Textos catalans de la Regla de Sant Benet.*

PROEMI, p. 9.

I. Descripció dels Manuscrits, pp. 10-15.

II. Les versions catalanes, pp. 16-19.

III. Els textos transcrits, pp. 20-23.

Textos dels MSS. (1) Ripoll 164 (12), Biblioteca Sta. Clara, pp. 24-109.

DOM ANTONI M.ª TOBELLA — *La Congregació Claustral Tarraconense i les diverses recapitulacions de les seves Constitucions provincials.*

PROEMI, pp. 111-149.

TRANSCRIPCIÓ pp. 150-251.

DOM GREGORI M.ª FIGUERES — *Alguns Manuscrits llatins de la Regla de Sant Benet.*

PROEMI, 253-254.

RECENSIONS I REFERÈNCIES, 255-257.

DOM RAMIR AUGÉ — *La Butlla de Clement VIIIe per a la reforma de la Congregació Claustral Tarraconense.*

PROEMI, pp. 259-314.

TRANSCRIPCIÓ DE LA BUTLLA I D'ALTRES DOCUMENTS REFERENTS A LA IMPLANTACIÓ DE LA REFORMA, pp. 315-383.

R. P. ARXIVER DEL MONESTIR — *La «Regula Sancti Benedicti» estampada a Montserrat al 1499.* pp. 385-405.

CRÒNICA DEL MONASTICON

DONATIU — *42 documents manuscrits i impresos referents, quasi tots, al Monestir de St. Feliu de Guixols*, pp. 409-411.

TAULA DE LÀMINES

Làm. I. Regla de Sant Benet. Biblioteca de Montserrat, MS. 67, f. j., fora de text. — Lam. II. Regla de Sant Benet. Arxiu de la Corona d'Aragó, MS. Ripoll 164, f. xxviii., fora de text. — Làm. III. MS. de les Constitucions de la Congregació Claustral, en català, foli 1., fora de text.

APROVACIÓ DE L'ORDE

NIHIL OBSTAT

CENSOR

D. SILVESTER JOFRE, O. S. B.

D. PAULUS VAN CALTER, O. S. B.

CONS. A SECR.

IMPRIMATUR

D. MAURUS ETCHEVERRY, O. S. B.

ABB. GEN.

Romæ, die 30 Septembris 1929.

APROVACIÓ ECLESIASTICA

NIHIL OBSTAT

EL CENSOR

DR. MIGUEL HOSPITAL GASOL,
CAN. DOCTORAL

Por mandato de su Excia. Ilma.
DR. FRANCISCO M. ORTEGA DE LA LORENA,
CANCILLER-SECRETARIO

IMPRIMATUR

† JOSÉ, OBISPO DE BARCELONA.

Barcelona, 14 de Octubre de 1929.

AQUEST SEGON VOLUM DE «CATALONIA MONASTICA» DEDI-
CAT A LA REGLA DE ST. BENET A CATALUNYA, S'ÉS
ACABAT D'ESTAMPAR A LA IMPREMTA DEL MONESTIR
DE MONTSERRAT, EL DIA 12 DE NOVEMBRE,
VIGÍLIA DE TOTS ELS SANTS DE L'ORDRE, ANY
DEL SENYOR MCMXXIX, XIV^è CENTENARI
DE LA PROMULGACIÓ A MONTECAS-
SINO DE L'ESMENTADA REGLA.

UNIVERSITY OF CHICAGO

44 990 074

BX

2655

C4A3

v.2

If needed by another user, this item
may be recalled at any time.

Joseph Regenstein Library

Item Barcode: 44990074

X

Call No.: BX2655.C4A3

Copy: c.i v.2

Due Date: Indefinite Loan

Patron: 9006069